

رووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)

روونکردنه وهی

مناجات الرب العالمین

للإمام الزواوي

له تیگه یشتنی بریاره کانی شه ریه تی ئیسلام
له سه ر پارده وی ئیمامی (الشافعی) رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

دانانی

عبدالله عبدالعزيز هرتة لی

دارالمعرفة

بیروت - لبنان

پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)
پوونکردنهوهی

﴿مَنْهَاجِ الطَّالِبِينَ﴾

پووناکی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)

پوونکردنه وهی

﴿ مِنْهَا جِ الطَّالِبِينَ ﴾

للإمام النواوي

له تیگه یشتنی بریاره کانی شه ریعته تی ئیسلام

له سهر پاره وی ئیمامی (الشافعی) رحمته

به رگی سئیه م

دانانی

عبدالله عبدالعزیز هه رته لی

چاپی پوخته کراو

دانهر به خوی پی دا چۆته و مو چند مه سه له مه کی تی دا زیاد کردون

محرم (۱۴۳۰) ی کۆچی

به فرانبار (۲۷۰۸) ی کوردی

کانونی دووهم (۲۰۰۹) ی زایینی

ژماره ی سپاردنی (۱۹۴) سالی (۲۰۰۱) ز، له کتبخانه ی گشتی هه ولیتر، دراوه تی

ناسنامه:

ناوی کیتاب: پووناکی (رب العالمین) پوونکردنه وی (منهاج الطالبین).

بابهت: شهریهتی ئیسلام.

دانهر: عبدالله عبدالعزیز ههته لی.

نۆبهتی چاپ: دوایین چاپی پوخته کراو و زینده کراو.

بلاو کراوهی: کتیبخانهی حاجی قادری کوی، له ههولیر.

چاپخانه: دارالعرفه به بیروت

شاره زاکردن:

ئهی خوینهری به پریز، هه کاتیکی دانهر دهلی:

* رواه الشیخان، مه بهستی ئیمامی (البخاری و مسلم) ن.

* رواه اصحاب السنن، مه بهستی ئیمامی (أبو داود و النسائي و الترمذي) ن.

* ههروهک له سه رچاوه کاندایه فرموویانه. یان پوون کراوه ته وه. مه بهستی ئهم جوار کتیبه نه:

۱- (المجموع: شرح المذهب) دانراوی (الإمام النووي).

۲- (تحفة المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام ابن حجر الهیتمی).

۳- (نهاية المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الرملي).

۴- (مغنی المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الخطیب الشریینی).

جا ئه گه ره یه کیکی له و چوارانه له گه ئدا نه بی. ئهو کاته ده لی:

ههروهک له زۆربهی سه رچاوه کاندایه...

ئهی قوتابی خۆشه و یست و پریزدار، تکایه:

۱- پێشه کیه که له بهرگی یه که مدا به بیرلینکردنه وه یه کی ورد بخوینه وه.

۲- بۆ تیگه یشتنی ئهم کتیبه پشت مه بهسته به ته نهان زانستی خۆت، به لکو له لای

مامۆستای ئایینی بیخوینه، چونکه چهند پێناسه و زاراوه یه کی شرعی هه نه، له لای

مامۆستای ئایینی باشر لی تی ده گه ی.

(کتابُ البیع)

شَرْطُهُ الْإِجَابُ: كَبَعْتُكَ وَمَلَكَتُكَ. وَالْقَبُولُ: كَأَشْتَرَيْتُ وَتَمَلَّكَتُ وَقَبِلْتُ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ،
ثُمَّ يَهِي بِه رُكْيَ سَيِّئِهِمْ ﴿يُؤْنَسُ كِي (رَبِّ الْعَالَمِينَ) يُوْنَكِرْدَنَه وَهِي (مِنْهَا جِ الطَّالِبِينَ)﴾،
خَوَائِ گَه وَرَه يَارْمَه تِيْم بَدَا بُو تَه وَوَلُو كِرْدَنِي، آمِيْن.

نِيْمَامِي (أَلْتَوْلِي) دَه فَه رَمُوئِي:

﴿ كِتَابُ الْبَيْعِ: ثَمَمَه پَه رَتُو كِي كِرِين وَفَرُوشْتَن وَ مَامَلَه تَه كَانِي تَرَه ﴾

خَوَائِ گَه وَرَه دَه فَه رَمُوئِي: ﴿ وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا ﴾ خَوَائِ گَه وَرَه كِرِين وَفَرُوشْتَنِي
حَه لَّال كِرْدُو هُو پِيْبَائِي حَه پَام كِرْدُو ه.

ثِيْنَجَا بَزَانَه: نُو پُو كَنَانَه ي كِرِين وَفَرُوشْتَنِيَان لِي پِيْنَك دِي، سِيئِي پُو كَنَن، يَه كَه م: كَفْتُو كُو ي
مَامَلَه تَه كَه. دُوو ه م: مَامَلَه تَه كَه رَه كَه. سِيئِي ه م: مَامَلَه تَه پِيْنَك رَه كَه.

ثِيْنَجَا دَه رِيَارَه ي پُو كَنِي يَه كَه م دَه فَه رَمُوئِي: (شَرْطُهُ) مَه رَجِي دُرُو سْتَبُوو نِي كِرِين وَفَرُوشْتَن
(الْإِجَابُ) كُو تَنِي وُوشَه يَه كَه: كَه بَغَه يَنْتِي شْتَه كَه ي پِيئِي بَكْرِيْتَه مَلِك (ك) وَه كَه فَرُوشِيَارَه كَه
بَلِيئِي: (بِعْتُكَ) نَم شْتَه م فَرُوشْتَه تُو بَه نُو ه وَنَدَه پَارَه يَه (وَمَلَكَتُكَ) يَان بَلِيئِي: كِرْدَمَه مَلِكِي تُو
بَه نُو ه وَنَدَه پَارَه يَه.

(وَالْقَبُولُ) مَه رُو هَا كُو تَنِي وُوشَه يَه كَه: كَه بَغَه يَنْتِي مَلِكَا يَه تِي ي پِيئِي قَبُوْلُ بَكْرِيئِي (ك) وَه كَه
كِرِيَارَه كَه لَه وَه لَامَدَا بَلِيئِي: (أَشْتَرَيْتُ) شْتَه كَه م كِرِي بَه نُو ه وَنَدَه (وَتَمَلَّكَتُ) يَان بَلِيئِي: كِرْدَمَه
مَلِكِي خُوْم (وَقَبِلْتُ) يَان بَلِيئِي: قَبُوْلَم كِرْد.

جَا لَه زُوْرِيَه ي سَه رْچَا وَه كَانَدَا بُو نُو مَه رَجَه، بَه لَكَه يَان بَه م حَه دِيْسَه هِيْتَا وَه تَه وَه، كَه
پِيْتَه مَبَه رُو ﷺ دَه فَه رَمُوئِي: ﴿ أَلْمَا أَلْبَيْعُ عَنْ تَرَاضٍ ﴾ صَحْحَه إِبْنِ حَبَانَ، دُرُو سْتَبُوو نِي كِرِين وَ
فَرُوشْتَن تَه نَهَا بَه پَرَا زِي بُووْن دَه بِيئِي. وَتَه: چُوْنَكَه پَرَا زِي بُووْن كَارِي كِي پَه نَهَائِي نَاو دَلَه، بَه
كُو تَه ي زُو يَان نَاشْكُرَا دَه بِيئِي.

﴿ نَا كَا دَارِي ﴾ يَه كَه م: مَه رَجَه سَه رِ پَه رِ شْتَن كَارَه كَه نُو دُوو كُو تَه يَه بَلِيئِي لَه وَ كَاتَه دَا: كَه
مَالِي شِيْت، يَان مَنَدَال دَه فَرُوشِيْتَه خُو ي، يَان مَالِي خُو ي دَه فَرُوشِيْتَه نُو وَن، يَان مَالِي
يَه كِي ك لَه نُو وَن دَه فَرُوشِيْتَه يَه كِي كِي تَر، مَه رُو ه ك لَه سَه رْچَا وَه كَانَدَا فَه رَمُوو يَانَه، بُو وَيْنَه:
مَه رَجَه بَلِيئِي: نَم شْتَه ي خُوْم فَرُوشْتَه نَم مَنَدَالَه ي خُوْم بَه نُو ه وَنَدَه پَارَه يَه وَ بُو نُو ي
قَبُوْلَم كِرْد. يَان بَلِيئِي: نَم شْتَه ي نَم مَنَدَالَه م فَرُوشْتَه خُوْم وَ بُو خُوْم قَبُوْلَم كِرْد. يَان بَلِيئِي:
نَم شْتَه ي نَم مَنَدَالَه م فَرُوشْتَه نُو مَنَدَالَه م وَ بُو نُو ي قَبُوْلَم كِرْد.

وَيَجُوزُ تَقَدُّمُ لَفْظِ الْمُشْتَرَى، وَلَوْ قَالَ: بِعْنِي. فَقَالَ: بِعْتُكَ. اِنْعَقِدْ فِي الْأَظْهَرِ، وَيَنْعَقِدُ بِالْكِنَايَةِ كَجَعَلْتَهُ لَكَ بِكَذَا فِي الْأَصْحَحِ.

دووم: چند زمانیه که هم فرموده دیان هه لَبْرُودَه: که (بِئِشْعُ الْمُعَاظَةِ)، واته: کرینو فروشتنی بین گزته دروسته، به تاییه تی له و شتانه ی که م نرخن: وه ک کپیاره که و فروشیاره که له سه نرخه شته که بیگ بینو بین گزتنی هیچ ووشه یه ک پاره که و فروشراوه که بده نه یه کتری، هر وه که له سه رچاوه کاندایه پوون کرلوه ته وه.

سسیه م: نه وه ی دهریاره ی نه گزتنی ووشه ی کرینو فروشتن پوونمان کرده وه، له گشت مامله ته کانی تری مالی دا ره فتاری بین ده کری: وه که به خشینو به کریدان و... هتد.

ئینجا بزانه: هر چه کرینو فروشتنه که بق ماوه یه که نه بین، که و ابو: دروست نیه بلئی: بق ماوه ی نه وه نده ساله فروشتمه تو، هر وه که له زوریه ی سه رچاوه کاندایه وه مه سه لانه پوون کرلوه وه.

(وَيَجُوزُ تَقَدُّمُ لَفْظِ الْمُشْتَرَى) دروسته: گزته ی کپیاره که وه پیش گزته ی فروشیاره که بکه وئ، وه که بلئی: نه و شتم له تو کپی. فروشیاره که ش بلئی: فروشتمه تو (وَلَوْ قَالَ) نه گه ر کپیاره که گزته یه کی فرمانی به کار میتاو گوتی (بِعْنِي) نه م شتم بین بفروشه (فَقَالَ) فروشیاره که ش گوتی (بِعْتُكَ) فروشتمه تو (اِنْعَقِدْ) فروشتنه که داده مه زئی و پیویست نیه دیسان کپیاره که بلئی: لیتم کپی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا.

(وَيَنْعَقِدُ) مامله تی فروشتن داده مه زئی (بِالْكِنَايَةِ) به گزته ی نااشکرای: به و هر چه ی نیه تی فروشتنی هه بین (ك) وه که بلئی: (جَعَلْتَهُ لَكَ بِكَذَا) نه م شتم کرده هی تو به نه وه نده پاره یه. یان بلئی: بق خوت بیبه به نه وه نده پاره یه. یان بلئی: پیرزت بین به نه وه نده پاره یه. جا کپیاره که ش قبول بکا (فِي الْأَصْحَحِ) له فرموده ی راستردا.

ئینجا بزانه: نووسینیش وه کو گزته ی نااشکرایه، واته: به نووسینیش کرینو فروشتن داده مه زئی نه گه ر نیه تی هه بین، که و ابو: هر له و کاته ی کپیاره که له ناوه پوویکی نووسراوه که ناگادار بو، هر چه: یه کسه مامله ته که قبول بکا، ئینجا هر دوو لا ماوه ی په شیمانپوونه وه یان به رده وام ده بین تا کپیاره که له دانیشگی قبول کردن جیا ده بیته وه، هر وه که له سه رچاوه کاندایه نه م مه سه له یه پوون کرلوه ته وه.

﴿ نَاگَادَارِي ﴾: به ته له فون و بین ته لیش کرینو فروشتن داده مه زئی، هر وه که له (الشروانی) دا به گزته ی نااشکرای داناه، به لام ناگاداریه: له و حاله ته دا نابی مامله ت پیکراوه کان - هر دوو کیان - یه ک رگه زری پیدار بن؟ چونکه له و جوره پیدارانه دا هر چه: هر دوو لا - له دانیشگی مامله ته که دا - ده موده ست له یه کتری وه ربیگرن، نه گینا: ده بیته ربیا، هر وه که له باسی پیدایا پوونی ده که ینه وه، اِن شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

وَيُشْتَرَطُ أَنْ لَا يَطُولَ الْفَصْلُ بَيْنَ لَفْظَيْهِمَا وَأَنْ يَقْبَلَ عَلَى وَفْقِ الْإِجَابِ، فَلَوْ قَالَ: بِعْتِكَ بِالْفِ مَكْسُورَةً، فَقَالَ: قَبِلْتُ بِالْفِ صَحِيحَةً، لَمْ يَصِحَّ، وَإِشَارَةُ الْأَخْرَسِ بِالْعَقْدِ كَالنُّطْقِ، وَشَرَطُ الْعَاقِدِ الرَّشْدُ،

(وَيُشْتَرَطُ) بُو دَرُوسْتَبُورِنِي كَرِينُو فَرُوشْتَن بَه مَرَج مَادَه نَدَرِي (أَنْ لَا يَطُولَ الْفَصْلُ) لَيْتِكَ پِچْرَانَه كَه دَرِيژ نَه بِي (بَيْنَ لَفْظَيْهِمَا) لَه نِيوَان گُوتَه ي كِرِيَارَه كَه وَ فَرُوشِيَارَه كَه، هَرُوهَا گُفْتُوگُويَه كِي وَه مَاش نَه كَه وَيْتَه نِيوَان كَه پَه بِيُوَه نَدِي بَه مَامَلَه تَه كَه وَه نَه بِي، كَه وَتَه: نَه گَر گُوتَه ي كِرِيَارَه كَه وَ فَرُوشِيَارَه كَه مَوه يَه كِي دَرِيژ لَيْتِكَ پِچْرَان، يَان گُفْتُوگُويَه كِي بِي پَه بِيُوَه نَدِي كَه وَتَه نِيوَان گُوتَه كَه يَان، نَه وَ كَاتَه فَرُوشْتَنَه كَه دَرُوسْت نَآيِي.

(وَأَنْ يَقْبَلَ) هَرُوهَا مَرَجَه كِرِيَارَه كَه بَه گُوتَه يَه كِي وَهَا قَبُولُ بَكَ: كَه (عَلَى وَفْقِ الْإِجَابِ) لَه وَتَه دَا لَه كَه لَ گُوتَه ي كِرْدَنَه مَلِك تِيك بَكَتَه وَه، تَاكُو وَتَه ي گُوتَه ي هَر دَبُوهَا لَيْتِكَ جِيَا نَه بِيْتَه وَه، كَه وَابُو: (فَلَوْ قَالَ) نَه گَر فَرُوشِيَارَه كَه گُوتَه ي (بِعْتِكَ بِالْفِ مَكْسُورَةً) نَه م شْتَم فَرُوشْتَه تَق بَه هَزَار دِينَارِي وَرْدَه (فَقَالَ) كِرِيَارَه كَه ش گُوتَه ي (قَبِلْتُ بِالْفِ صَحِيحَةً) قَبُولَم كَرْد بَه هَزَار دِينَارِي نَرَشْتَه (لَمْ يَصِحَّ) نَه وَ مَامَلَه تَه دَرُوسْت نِيَه، چُونَكَه وَتَه كَه يَان تِيك نَاكَاتَه وَه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾ مَرَجَه لَه پَسْتَه ي كَرِينُو فَرُوشْتَن دَا نَاوِي پَارَه كَه بَكُوتَرِي، هَرُوهَا مَرَجَه: فَرُوشْتَنَه كَه بَدَرِيْتَه پَال كِرِيَارَه كَه، هَر چَه نَد كِرِيَارَه كَه ش وَه كِيَلِي يَه كِيَكِي تَر بِي، بُو وَيْتَه: نَه گَر نَه وَزَاد وَه كِيَلِي نَازَاد بِي، دَه بِي كِرِيَارَه كَه بَلِي: نَه وَزَاد نَه م شْتَم فَرُوشْتَه تَق بَه نَه وَه نَدَه پَارَه يَه. نِيِنَجَا نَه وَزَادِيَش بُو نَازَاد قَبُولِي بَكَ، وَتَه: دَرُوسْت نِيَه فَرُوشِيَارَه كَه بَلِي: فَرُوشْتَه نَازَاد. چُونَكَه نَازَاد لَه م دَانِيَش گَه دَا نِيَه، هَرُوهَا لَه زُورَبَه ي سَه رچَاوَه كَان دَا رَهُون كَر لَوَه تَه وَه.

(وَإِشَارَةُ الْأَخْرَسِ) نَامَاژَه كِرِنِي مَرُوفِي لَال (بِالْعَقْدِ) بَه مَامَلَه تَه ي كَرِينُو فَرُوشْتَن وَ بَه كِرْدَان وَ بَه كِرِن گَرْتَنُو... هُنَد (كَالِنُّطْقِ) وَه كُو گُوتَه ي زَمَان سَاغ وَآيَه گُشْت مَامَلَه تِيك بَه نَامَاژَه كَه ي دَرُوسْت دَه بِي.

﴿ مَرَجَه كَانِي كِرِيَارُو فَرُوشِيَار ﴾

(وَشَرَطُ الْعَاقِدِ) مَرَجِي مَامَلَه تَكُر، وَتَه: كِرِيَارُو فَرُوشِيَار (الرُّشْدُ) رَه شِيْدِي يَه، وَتَه: بِالغُو عَاقِلُ بِي رُو قَه دَه غَه ي دَه سَتَكَارِي مَالِي ي لَه سَه ر دَانَه نَدَرَايِي، پِيْغَه مَبَه رُو دَه فَه رَمُوي: ﴿رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَبْلُغَ وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَفِيْقَ﴾ رَوَاه أَبُودَاد بَسْنَد صَحِيْح، نُووسِيْن لَه سَه ر سِيْن كَه سَان هَه لَكِرِيَارَه: لَه سَه ر خَه وَتَوُو تَا هَه شِيَار دَه بِيْتَه وَه، لَه سَه ر مَن دَال تَا بَلُوعِي دَه بِي، لَه سَه ر شِيْت تَا چَاك دَه بِيْتَه وَه.

قُلْتُ: وَعَدَمُ الْإِكْرَاهِ بِغَيْرِ حَقٍّ،

که وایو: کرپین و فروشتن و هیچ مامله ته کانی تری شیت و مندال دروست نابن، به لام له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا: نه گهر مندال کرپین و فروشتن بزانی و سه ربه رشتکاره که شی نیزنی بدا، نه و کاته دروسته: کرپین و فروشتن بکا، هه روه که له کتیه کانی خویاندا فرمویانه.

هه روه ها نیمام (أحمد) ریگای داوه: مندال به بی نیزنی سه ربه رشتکاره که ی له شتی که مدا کرپین و فروشتن بکا، هه روه که له (المجموع) دا نه و مه سه لانه پوون کرلونه وه.

﴿ ناکاداری ﴾ کرپین و فروشتن و گشت مامله ته کانی تری مروفی سه رخوش دروستن، جیوازی نیه: بق سودی خوی بی، یان له نژی خوی بی، به لام به کریدان و کرپین و فروشتنی مروفی کویر دروست نیه، که وایو: پیویسته وه کیلیک بق خوی دابنی، هه روه که له سه رچاوه کانداناوه پوکی نه م ناکاداری به پوون کراوه ته وه، به لام له فرموده به کی مه زه بی (شافعی) و له هه رسیک مه زه به که ی تر دا: کرپین و فروشتنی مروفی کویریش دروسته، هه روه که له (المجموع) دا فرمویه تی.

﴿ زورلیکردن بو کرپین و فروشتن ﴾

قُلْتُ) نیمامی (النولوی) ده فرموی (وَعَدَمُ الْإِكْرَاهِ بِغَيْرِ حَقٍّ) هه م مه رجه: به زورلیکردنیکی به ناهق کرپین و فروشتنه که ی پنه کرئ، چونکه خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ﴾ له نیوان خوتاندا مالی به کتری به ناهق مه خون، مه گهر بازار گانیکی به په زامه ندی تیره بی. که وایو: کرپین و فروشتنی مروفی زورلیکراوی به ناهق دروست نابن.

به لام نه گهر زورلیکردنه که به ناهق نه بو، به لکو به ریگایه کی شهرعی بوو: وه که مروفیکی قهرزدار که لوپه لیکی هه بی و به قه سدیش قهرزه که نه داته وه، نه وه به زورلیکردن - ده بی که لوپه له که ی بفروشن و قهرزه که ی بداته وه.

هه روه ها له حاله تی گرانی و نه بوونی دا، نه و که سانه ی له پیویستی خویان زیادیان هه به به زورلیکردن - ده بی زنده به که بفروشن، واته: له و جوره حاله تانه دا کرپین و فروشتنه کان دروست ده بن.

هه روه ها فروشتنی ناچاریش دروسته، که وایو: نه گهر به کیک - به ناهق - ته نگاو کرا شتیک بداته سه مکاریک، نه ویش له بهر ناچاری شتیکی خوی فروشت نه و فروشتنه ش دروست ده بی، چونکه بق خودی فروشتنه که زوری لته کراوه، هه روه که له زوری سه رچاوه کاندانا نه و مه سه لانه پوون کرلونه وه.

وَلَا يَصِحُّ شِرَاءُ الْكَافِرِ الْمُصْحَفِ وَالْمُسْلِمِ فِي الْأَطْهَرِ - إِلَّا أَنْ يَغْتَقَ عَلَيْهِ فَيَصِحُّ فِي الْأَصْحَ، وَلَا الْحَرَبِيُّ سِلَاحًا، وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلِلْمَيْبِيعِ شُرُوطٌ: طَهَارَةُ عَيْنِهِ، فَلَا يَصِحُّ يَبِعُ الْكَلْبَ وَالْخَمْرَ وَالْمَتَجَسِّسَ الَّذِي لَا يُمَكِّنُ تَطْهِيرَهُ كَالْخَلِّ وَاللَّبَنِ وَكَذَا الدُّهْنُ فِي الْأَصْحَ.

(وَلَا يَصِحُّ) دروست نيه (شِرَاءُ الْكَافِرِ الْمُصْحَفِ) مروفي كافر قوربان بكري، واته: شو شسته قورباني تندا نووسراوه، ههروهه كريني كتيبي هه ديس و شه رعيش بق كافر دروست نابي، چونكه توشه رهفتاري بي پيژانه دهبين.

(وَالْمُسْلِمِ) ههروهه دروست نيه مروفي كافر كويله موسولمان بكري (فِي الْأَطْهَرِ) له فهرموده به هيترتدا، چونكه زهليلكردي موسولماني تندا به (إِلَّا أَنْ يَغْتَقَ عَلَيْهِ) مهگر كويله كه به هوي كرينه وه نازاد بين: وه كويله كه باوكو باپيري، يان مندالو نهوه مروفه كافره كه بي (فَيَصِحُّ) شو كاته كرينه كه دروست دهبين، كويله كه ش نازاد دهبين (فِي الْأَصْحَ) له فهرموده راسترتدا.

(وَالْحَرَبِيُّ سِلَاحًا) ههروهه دروست نيه كافري جهنگي چهكو كه لوپه لي جهنگ بكري، چونكه به پالپشتي شو چهكه جهنگ له گال موسولمانان دهكا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ مەرجه كاني پاره و فروشراو ﴾

(وَالْمَيْبِيعِ شُرُوطٌ) بق ماملت پيكراره كه - واته: بق پاره كه و فروشراوه كه - پينج مهرج داندرلون:

مهرجي يه كه م: (طَهَارَةُ عَيْنِهِ) بنچينه ي ماملت پيكراره كه پاك بين، كه و ابو: (فَلَا يَصِحُّ) دروست نيه و دانامه زري (بَيْعُ الْكَلْبِ) كرين و فروشتني سهگو توله و تاوي به رازو (وَالْخَمْرِ) شه پابو مردارو زيل و چيقنه و خوين و هه شتيكي تري له بنچينه ي خوي دا پيس بين، پيغه مبه رﷺ ده فرموي: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَرَمٌ يَبِيعُ الْخَمْرَ وَالْمَيْتَةَ وَالْخَزِيرَ وَالْأَصْنَامَ﴾ رواه الشيخان، خولو پيغه مبه رﷺ هه راميان كرده: فروشتني شه پابو مردارو به رازو بت و سه نه م.

﴿وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَثَمَنِ الدَّمِّ﴾ رواه البخاري، پيغه مبه رﷺ قه ده غه ي كرده: پاره ي سهگو پاره ي خوين. واته: فروشتنيان.

(وَالْمَتَجَسِّسِ الَّذِي لَا يُمَكِّنُ تَطْهِيرَهُ) ههروهه دروست نيه و دانامه زري: كرين و فروشتني شو جوره پيسبووه ي ناگونجي پاك بكرته وه (كَالْخَلِّ وَاللَّبَنِ) وه كو سركه و شيري پيسبوو (وَكَذَا الدُّهْنُ) ههروهه روني پيسبوو (فِي الْأَصْحَ) له فهرموده راسترتدا، واته: چونكه شو جوره شله پيسبووانه ناگونجي پاك بكرته وه، نه و انيش وه پيسي بنچينه ي كرين و فروشتنيان دروست نابي.

الثَّانِي: التَّفْعُ، فَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْحَشْرَاتِ وَكُلِّ سَعٍ لَا يَنْفَعُ وَلَا حَبِّي الْحِنْطَةِ وَنَحْوَهَا
وَأَلَّةَ اللَّهْوِ، وَقِيلَ يَصِحُّ فِي الْأَلَّةِ إِنْ عُدَّ رُضَاضُهَا مَالًا،

بهلام هر پیسبوویکی بگونجی پاک بگریتهوه: وهك دارو ناسنو جلو به رگو نهو جوړه
شخانه، نهوه كړینو فروشتنیان دروسته، هروهك له سهرچاوه كاندا فرموویانه، هروهها
كړینو فروشتنی خانووی پیسبوو و زهوی زیلدراو دروسته، هروهك له (تحفة) و
(مغنی) دا فرموویانه.

﴿ نَاگاداری ﴾: پیسی بنچینهیی و شتی پیسبوو دروسته: بیه خشریو بگریته خیر به
نیازی دهست له سهر هه لگرتن، هروهك له (المجموع) و (مغنی) دا فرموویانه، كه و ابو:
دروسته له بهرام بهر نهو دهست له سهر هه لگرتنهش پاره وه ریگری، وهك بلئی: نهوه
وازم له م سهگه هیئا بۆ تو به پینج دینار. یان بلئی: دهستم له سهر نه م زیله هه لگرت بۆ
تو به چوار دینار. هروهك له (الشروانی) دا پوون كراوه ته وه.

(الثَّانِي) هه رجی دووه می ماملت پیکراوه كه: (التَّفْعُ) سودی لټوهریگری، جیوازی
نیه: هه ر نیستا سودی لټوهریگری، یان له مه و دوا: وهكو جاشوله یه کی بچووك، یان
خانوو یکی به كړیدراو بۆ ماوه یه ك، واته: هه ر كاتیک جاشوله كه گوره بوو، یان ماوه ی
به كړیدانه كه ته واو بوو، كپاره كه ده توانی سودی لټوهریگری.

كه و ابو: (فَلَا يَصِحُّ) دروست نیه و دانامه زری (بَيْعُ الْحَشْرَاتِ) كړینو فروشتنی میث و مه گه ز:
وهكو مشك، قالوجه، مار، نویشك، میث، میثوله، میرو... (و) هروهها دروست نیه
كړینو فروشتنی (كُلِّ سَعٍ لَا يَنْفَعُ) گشت درنده یه کی سودی نه بی: وهك گورگو و شیرو
كولاره و نهو جوړه شخانه، بهلام نه گه ر سودی هه بی نهوه كړینو فروشتنی دروسته: وهك
فیلو باز (وَلَا) هروهها دروست نیه كړینو فروشتنی (حَبِّي الْحِنْطَةِ) دوو دهنكه گه نم و
(وَنَحْوَهَا) نهو جوړه شخانه، چونكه له بهر كه می سودی لټوهریگری.

(وَأَلَّةَ اللَّهْوِ) هروهها دروست نیه كړینو فروشتنی كه لویه ل و نامیری گه مه كړدنې حه رام:
وهكو زورناو دمبك و موسیقاو... همد (وَقِيلَ) له فرمووده یه کی بی هیژدا (يَصِحُّ فِي الْأَلَّةِ)
دروسته: نهو كه لویه لانه بفروشتن (إِنْ عُدَّ رُضَاضُهَا مَالًا) نه گه ر پارچه كانی له دوی
شكندن - به مال دابندرتینو سودیان لټوهریگری.

هروهها دروست نیه كړینو فروشتنی كه لویه ل و قوما رو د بده به و كه لاو نهو جوړه شته
بی سودانه ی مندالان گه مه ی بی ده كهن، هم نهو كتیبانه ی (بِدْعَةً)، یان قسه ی پړو
پووجیان تی دایه، چونكه شتی بی سود به مال داناندی، كه و ابو: كړینه كه ی ده بیته مال
به فیروندان، فروشتنی شی مال خواردنې خلكه به ناهق، خوی گوره ده فرموئی: ﴿وَلَا
تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ مالی یه كتری له نیوان خوتاندا به ناهق مه خون.

وَيَصِحُّ بَيْعُ الْمَاءِ عَلَى الشُّطِّ، وَالثَّرَابِ بِالصُّخْرَاءِ فِي الْأَصَحِّ. الثَّلَاثُ: إِمْكَانُ تَسْلِيمِهِ، فَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الضَّالِّ وَالْأَبْقِ وَالْمَقْصُوبِ، فَإِنْ بَاعَهُ لِقَادِرٍ عَلَى إِنْتِزَاعِهِ صَحَّ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ نَصْفِ مُعَيَّنٍ مِنَ الْإِنَاءِ وَالسَّيْفِ وَنَحْوِهِمَا،

هم پیغمبر ﷺ ده فرمودی: ﴿... وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ﴾
رواه الشيخان، خوائ گه وره بؤ نپوهی ناپه سهند کردوه: گوته گۆتی بی سوند زؤد
پرسیار کردنی بی سوند مال به فیروندان.

(وَيَصِحُّ) دروسته (بَيْعُ الْمَاءِ عَلَى الشُّطِّ) فروشتنی ئاو له سه ر پۆخی رویار (وَالثَّرَابِ بِالصُّخْرَاءِ) هم فروشتنی گل له ده شتایی دا، هم فروشتنی بهرد له چیادا، چونکه نهو جزه شتانه سو دیان هه یه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی راستردا.

﴿ناگاداری﴾: کرینو فروشتنی توتزو جگهره هه رچهند دروسته، به لام ناپه سهنده؟ چونکه جگهره خواردن ناپه سنده، ولته: حه رام نیه؟ چونکه هه یج به لگه یه کی ئاشکرای له سه ر نیه، به لام نه گه ر یه کیک بن گومان جگهره زبانی پی بگه یه نی، یان ده سئکورت بی تو به پاره ی به خیتو کردنی خیزانه که ی جگهره بکۆی، ئه و کاته جگهره له ی حه رامه، ههروه ک له (الشروانی) دا پوون کرلوه ته وه، به لام زۆریه ی مامۆستایانی ئایینی ئه م سه رده مه بؤ هه موو که سیک به حه پاری ده زلفن؟ چونکه ده رکه وته: جگهره زبانی هه یه بؤ ته ندروستی مرؤد.

(الثَّلَاثُ) هه رچی سه ی هه می مامله ت پینکراوه که: (إِمْكَانُ تَسْلِيمِهِ) مامله تکه ره که توانای هه بن مامله ت پینکراوه که ته سلیم بکا، چونکه نه گه ر نه گونجی ته سلیمی بکا، ده بیته فریودان ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ بَيْعِ الْفَرَسِ﴾ رواه مسلم، پیغمبر ﷺ قه ده غه ی کردوه کرینو فروشتنی که فریودانی تی دابی.

که وابو: (فَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الضَّالِّ) دروست نیه و دانامه زئی کرینو فروشتنی ئاژه لی گوم بوو (وَالْأَبْقِ) هم کۆیله ی هه لاتوو (وَالْمَقْصُوبِ) هم شتی زه وتکراو، چونکه ناتوانی ئه وانه ته سلیمی کپیاره که بکا، که وابو: (فَإِنْ بَاعَهُ لِقَادِرٍ عَلَى إِنْتِزَاعِهِ) نه گه ر شته زه وتکراوه که ی، یان گومبووه که ی فروشته که سیک ی وه ها: که توانای هه بو زه وتکراوه که له زه وتکهره که بسینتیته وه، یان گومبووه که بگه رینتیته وه (صَحَّ) ئه و کرینو فروشته نه دروسته (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فهرمووده ی راست، ههروه ها نه گه ر بیفروشتیته خودی زه وتکهره که ش هه ر دروسته، چونکه له ژیر ده سستی ئه ودایه، به لام دروست نیه بالئده ی له هه و بفروشی، یان ماسی له ئاو رویارو ده ریادا بفروشی، مه گه ر ئاوه که که م بی و گرتنی ئاسان بی، ئه و کاته دروسته، ههروه ک له سه رچاوه کاندای فهرموویانه.

(وَلَا يَصِحُّ) دروست نیه و دانامه زئی (بَيْعُ نَصْفِ مُعَيَّنٍ) فروشتنی نیوه یه کی دیارکراو (مِنَ الْإِنَاءِ وَالسَّيْفِ) له قاپو شمشیرو (وَنَحْوِهِمَا) ئه و جۆره شتانه، چونکه ناگونجی نیوه

وَيَصْحُ فِي الثَّوْبِ الَّذِي لَا يَنْقُصُ بَقْطَعِهِ فِي الْأَصْحِ، وَلَا الْمَرْهُونَ بِغَيْرِ إِذْنِ مُرْتَهِنِهِ،
وَلَا الْجَانِي الْمُتَعَلِّقَ بِرَقَبَتِهِ مَالٌ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَا يَضُرُّ تَعَلُّقَهُ بِدَمَتِهِ، وَكَذَا تَعَلُّقُ الْقِصَاصِ
فِي الْأَظْهَرِ. الرَّابِعُ: الْمَلِكُ لِمَنْ لَهُ الْعَقْدُ، فَبَيْعُ الْفُضُولِيِّ بَاطِلٌ،

دیارکراوه که نه سلیمی کپیاره که بکری ته‌ن‌ها به پارچه کردن نه‌بئ، به پارچه کردنیش
سودی نامینئ، که‌وابو: نه‌گەر نیوه که دیاری نه‌کریو به بلاوی بیفروشی: وه‌ک بلیئ:
نیوه‌ی نه‌م قاپه‌م فروشته تو، نه‌و کاته دروسته و ده‌بیته هاویه‌ش له نیوانیاند، هه‌روه‌ک
له (المجموع) دا فەرموویه‌تی.

هه‌روه‌ها (وَيَصْحُ) کپین و فروشتنی به‌شیکی دیارکراو دروسته (فِي الثَّوْبِ الَّذِي لَا يَنْقُصُ
بِقَطْعِهِ) له‌و پارچه جله‌ی به‌پارچه کردن که‌م ناکاته‌وه: وه‌ک پارچه قوماشیکی گه‌وره،
یان به‌ره‌یه‌کی گه‌وره، چونکه نه‌گەر پارچه دیارکراوه‌کی لی بیکریته‌وه سودی ده‌مینئ
(فِي الْأَصْحِ) له فەرمووده‌ی راستردا.

(وَلَا الْمَرْهُونَ) هه‌روه‌ها دروست نیه و دانامه‌زری کپین و فروشتنی شتی په‌هنکراو (بِغَيْرِ إِذْنِ
مُرْتَهِنِهِ) به‌بئ‌ئینئ په‌هنه‌رگه‌ه‌کی (وَلَا الْجَانِي) هه‌روه‌ها دروست نیه کپین و فروشتنی
کویله‌یه‌کی تاوانکار: که (الْمُتَعَلِّقَ بِرَقَبَتِهِ مَالٌ) تۆله‌ی تاوانه‌که‌ی به‌گه‌رده‌نیوه به‌سترابئ
(فِي الْأَظْهَرِ) له فەرمووده‌ی به‌هیزتردا (وَلَا يَضُرُّ تَعَلُّقَهُ بِدَمَتِهِ) زیان نادا نه‌گەر مَالِيكَ قه‌رز
بئو له نه‌ستقی‌دا مابئ (وَكَذَا) هه‌روه‌ها زیان نادا (تَعَلُّقُ الْقِصَاصِ) کوشتنئ له تۆله‌ی به
گه‌رده‌نیوه به‌سترابئ (فِي الْأَظْهَرِ) له فەرمووده‌ی به‌هیزتردا، اته: فروشتنی نه‌و کویله‌یه
دروسته، چونکه چاوه‌پوانی لی‌بودنی ده‌کری.

(الرَّابِعُ) مهرجی چواره‌می مامله‌ت پیکراوه‌که: (الْمَلِكُ لِمَنْ لَهُ الْعَقْدُ) مامله‌ت پیکراوه‌که
ملکی نه‌و که‌سه‌بئ: که مامله‌ته‌که‌ی بؤ‌ده‌بئ، جیاوازی نیه: خاوه‌نه‌که‌ی به‌خوی
مامله‌ته‌که‌بکا، یان وه‌کیله‌که‌ی، یان سه‌ره‌رشتکاره‌که‌ی، که‌وابو: (فَبَيْعُ الْفُضُولِيِّ)
کپین و فروشتن و گشت مامله‌تیکی تری خوتیکه‌ل‌که‌ر-که وه‌کیلی، یان سه‌ره‌رشتکاری
خاوه‌نه‌که نه‌بئ- (بَاطِلٌ) به‌تاله و دانامه‌زری، چونکه پیغه‌مبه‌ر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ده‌فرموی: ﴿لَا يَبِيعُ إِلَّا
فِيمَا تَمْلِكُ﴾ حدیث حسن رواه ابوداود و الترمذی و غیرهما، هیچ کپین و فروشتنیک دروست
نیه ته‌ن‌ها له‌و شته‌دا نه‌بئ که ملکی خۆته.

که‌واته: کپین و فروشتنی مالی ل‌زراو، یان زه‌وتکراو دروست نیه، هه‌روه‌ها دروست نیه-به
بئ‌ئینئ- مالی ئن له‌میزده‌که‌ی بکریو هه‌م به‌پچه‌وانه‌ش دروست نیه، هه‌روه‌ک له
(احیاء‌العلوم) دا فەرموویه‌تی، هه‌روه‌ها مامله‌تی سه‌رقولانه‌ش دروست نیه، هه‌روه‌ک له
(باسی ماوه‌ی به‌کریدان) دا پوونی ده‌که‌ینه‌وه، إن شاء الله تعالی.

وَفِي الْقَدِيمِ مَوْقُوفٌ: إِنَّ أَجَازَ مَالِكُهُ نَقْدٌ وَإِلَّا فَلَا، وَلَوْ بَاعَ مَالٌ مُورَّثَهُ ظَانًّا حَيَاتَهُ وَكَانَ مَيْتًا صَحَّ فِي الْأَظْهَرِ.

(وَفِي الْقَدِيمِ) له فرموده‌ی کونی نیمامی (شافعی) دا کرین و فروشتنو گشت مامله یتیکی تری خوتیکه لکر- که وه کیل نیو سه ربه رشتکاریش نیه- (مَوْقُوفٌ) پاده گیرئ تا پرسى خاوه نه که‌ی ده کرئ، ئینجا (إِنَّ أَجَازَ مَالِكُهُ) نه گهر خاوه نه که‌ی پزنگی دا و به کرین و فروشته نه که‌ی پازی بوو، نه وه (نَقْدٌ) مامله ته که جئ به جئ ده کرئ و دروست ده بیئ (وَإِلَّا فَلَا) به لام نه گهر پازی نه بو، دروست نابئ.

جا له (تحفة) و (معنی) دا - له پووی به لگه وه - نه م فرموده کونه به به هیز داندرلوه، که نه م چه دیسه یه: ﴿عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَعْطَاهُ دِينَارًا يَشْتَرِي بِهِ شَاةً، فَاشْتَرَى بِهِ شَاتَيْنِ، فَبَاعَ أَحَدَهُمَا بِدِينَارٍ، فَاتَاهُ بِشَاةٍ وَدِينَارٍ، فَدَعَا لَهُ بِالْبُرْكَاتِ﴾ حدیث صحیح رواه ابوداود و الترمذی، پیغمبر ﷺ دینار زکی دایه (عروة) تا کو مه پزنگی بؤ بکرئ، (عروة) ش- بیئ نیزی پیغمبر ﷺ - سو مه پزی بهو دیناره کرین، جا یه کیکانی به دینار زک فروشته وه، ئینجا نه م دیناره و مه ره که‌ی تری بؤ پیغمبر ﷺ هیتانه وه، پیغمبر ﷺ نوعای به ره که‌ی بؤ (عروة) کرد. واته: له کرین و فروشته وه‌ی مه ره که‌ی تردا (عروة) نه کرلبوه وه کیل، به لام چونکه پیغمبر ﷺ پازی بوو، مامله ته که به دروست بووی داندره.

(وَلَوْ بَاعَ مَالٌ مُورَّثَهُ) نه گهر فروشیاریک مالی میراتده ری خوی فروشت، واته: مالی نه و که سه‌ی که میراته که‌ی وی بؤ فروشیاره که ده بو (ظَانًّا حَيَاتَهُ) وا تینگه یشته نه و میراتده ره زیندووه (وَكَانَ مَيْتًا) به لام له کاتی فروشتندا میراتده ره که مر بوو بوو (صَحٌّ) نه و فروشته دروسته (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده‌ی به هیز تردا، چونکه میراته که‌ی بؤ بووه له راستی دا ملکی خوی فروشته وه.

﴿ نَاگَا دَارِی ﴾ یه که م: هر که سیك ده ترسا: سته مکاریک - به ناهق - مالی که سیکی نادیار بیا، یان زیانیکی لئیدا، نه شگونجا - جگه له فروشتن - به هیچ پزنگایه کی تر ماله که پیاریزیئ، نه وه بؤ که سه که دروسته: ماله که بؤ نادیاره که بفروشن، چونکه فروشتن بؤته تا که پزنگا بؤ پاراستنی ماله که، هر وه که له (تحفة) له (باسی سه ربه رشتی مندال) دا پوون کراوه ته وه.

دووه م: فروشتنی به نه مانته دروسته: (وه که یه کیک بترسن ماله که‌ی لئیدا گیر بکرئ، یان به زقر پیئ بفروشرئ، نه ویش له ترسان بیفروشیته بؤستیکی خوی، به لام له پیش فروشتندا پزنگ که وتبون: هر کاتیک ترسه که نه ماو خاوه نه که‌ی داوای ماله که‌ی کرد، کپیاره که به پاره بیداته وه)، نه و جوره فروشته دروست ده بیئ، هر وه که له (المجموع) و

الْخَامِسُ: أَلْعَلُّمُ بِهِ، فَبَيْعُ أَحَدِ التَّوْبِينِ بَاطِلٌ، وَيَصِحُّ بَيْعُ صَاعٍ مِنْ صُبْرَةٍ تُعْلَمُ صِبْعَانِهَا، وَكَذَا إِنْ جُهِلَتْ فِي الْأَصْحِ،

(مغنی) دا فرموویانه، وات: ماله که ده بیته ملکی کپاره که و نه گهر نه شی داته و لای حه لاله، به لام نه گهر و عده که ی نه گه یه نیته جی گونا هبار ده بی، جا نه گهر بیداته و ه خیزی ده گاتی.

سی یه م: نه گهر یه کیک باز رگانی بکا: به مالکی زه و تکر او، یان بز او، یان به مائی پریا، یان شیر یایی، یان هر مائی کی تر: که ملکی خوی نه بی و به ئیز نیکی شهرعی خاوه نه که شی نه بی، تماشا ده که ی: نه گهر به خودی ماله که کپین، یان فروشتن بکا، نه و مامله ته به تاله و دانامه زئی؟ نه پاره که و نه فروش راوه که له هیچیان حه لال نابن، جا نه گهر ماله که، یان پاره که بفوتی، واجبه: تۆله ی بدا، هر وه ها نه و قازانجه ش که له م باز رگانی یه په یدا بووه، نه گهر بگونجی: ده بی بیداته و ه مامله تجیه کان، نه گهر نه گونجا: نه و ه به مالکی له ده ستچوو داده ندری، (که وات: له به رزه و هندی گشتی موسولمانان سهر ف ده کرئو نایته ملکی خوی).

به لام نه گهر به خودی ماله حه پاره که باز رگانی نه کردبو، به لکو به قهر ز شتیکی کپی شته کپاره که شی و هر گرت، ئینجا پاره یه کی حه پامی له و قهر زه دایه و ه، نه و ه مامله ته کان دروست ده بن و قازانجه که شی بۆ خوی ته تی له فرموده ی نوئی ئیمامی (الشافعی) دا، به لام پاره ی نه و شته کپاره ی هر له نه ستودا ده میتی و گونا هباریش ده بی، چونکه پاره حه پاره که شی هر له نه ستودا ماوه، هر وه که له (الانوار) له (کتاب الغصب) دا نه و ه سه سه له یه روون کراوه ته و ه، ئیمه ش له پاشکوی (غصب) دا به دریزی روونی ده که ی نه و ه
 إن شاء الله تعالى.

(الْخَامِسُ) هر جی پینجه می مامله ت پیکراوه که: (أَلْعَلُّمُ بِهِ) زانستی ه بی به خودی مامله ت پیکراوه که، یان به نه اندازه که ی به شیوه که ی، که و ابو: (فَبَيْعُ أَحَدِ التَّوْبِينِ) فروشتنی یه کیک له نوو جله کان- که دیار نه کرئ کامه یانه- (بَاطِلٌ) به تاله و دانامه زئی، هر وه ها ش نه گهر بلئی: مه پیکم له و میگه له، یان له و دوو مه پانه فروشتمه تۆ، نه و ه- نه گهر مه په که دیاری نه کرئ- به تاله و دانامه زئی ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْفَرَرِ﴾
 رواه مسلم، پیغه مبرر قه ده غه ی کرده: کپین و فروشتنی که فریودانی تی دابی.

(وَيَصِحُّ) دروسته (بَيْعُ صَاعٍ) ساعتیک، یان چه ند کیلویه ک بفروشتن (مِنْ صُبْرَةٍ) له کومه له که نمیکی وه ها: که (تُعْلَمُ صِبْعَانِهَا) نه اندازه ی ساعه کانی، یان کیلویه کانی بزاندری (وَكَذَا) إِنْ جُهِلَتْ) هر وه ها نه گهر نه شراندری چه نده، هر دروسته (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا، وه که بلئی: بیست کیلؤ که نمم له م کومه له فروشته تۆ.

وَلَوْ بَاعَ بِمِلءِ ذَاالْبَيْتِ حِنْطَةً أَوْ بَزَّةَ هَذِهِ الْحَصَاةِ ذَهَبًا أَوْ بِمَا بَاعَ بِهِ فَلَانَ فَرَسَهُ أَوْ
بِأَلْفِ دَرَاهِمٍ وَدَنَانِيرَ لَمْ يَصِحَّ، وَلَوْ بَاعَ بِتَقْدِ وَلِيِّ الْبَلَدِ تَقْدًا غَالِبًا تَعَيَّنَ، أَوْ تَقْدَانِ لَمْ
يَغْلِبْ أَحَدُهُمَا أَشْطَرُ التَّعَيَّنِ، وَيَصِحُّ بَيْعُ الصُّبْرَةِ الْمَجْهُولَةِ الصَّيْعَانِ كُلِّ صَاعٍ بِدِرْهَمٍ،

(وَلَوْ بَاعَ بِمِلءِ ذَاالْبَيْتِ حِنْطَةً) نه گهر به نه اندازه‌ی پر به م ژورده گهنمی فروشت (أَوْ بَزَّةَ
هَذِهِ الْحَصَاةِ ذَهَبًا) یان به گرانایی نه م برده زبیری فروشت (أَوْ بِمَا بَاعَ بِهِ فَلَانَ فَرَسَهُ)
یان فروشتمه تو به و پاره‌یه‌ی فلانکس نه سپه‌کی خوی پی فروشتوه (أَوْ بِأَلْفِ دَرَاهِمٍ
وَدَنَانِيرٍ) یان به هزار دیره م و دینار (لَمْ يَصِحَّ) فروشتنی هیچیان دروست نابئی، چونکه
نه یزانیوه: نه اندازه‌ی پر به ژورده که چند په‌یه، گرانایی برده که چند میسقاله، پاره‌ی
نه سپه که چنده، هروه‌ها دیار نه کراوه: له و هزاره چندی دیره م و چندی دیناره،
که‌واته: نه گهر پیش مامله تکرده که نه و نه اندازه بزاندرین، نه و کپین و فروشتنه که
دروست ده‌بی، هروه که له زوریه‌ی سرچاوه کانداهرموویانه.

﴿ پارهی فروشراوه‌که ﴾

پیشه‌کی بزانه: نه گهر شتیکی فروشت به پاره‌یه‌کی قهرز، ده‌بی ماوه‌ی قهرزه که بزاندری،
چونکه نه گهر پاره‌ی فروشراوه‌که قهرز بی و ماوه‌ی نه زاندری، فروشتنه که دروست نابئی،
هروه که له (المجموع) داهرموویه‌تی.

(و) هروه‌ها (أَوْ بَاعَ بِتَقْدِ) نه گهر به قهرز، یان به حازر - شتیکی به پاره فروشت (وَفِي
الْبَلَدِ تَقْدًا غَالِبًا) له و شوینه شدا پاره‌یه‌کی وه‌ها هه‌بو: که به نه غله‌بی موعامله‌ی پی
ده‌کرا، پاره‌یه‌کی تریش به و ناوه هه‌بو: به که می موعامله‌ی پی ده‌کرا (تَعَيَّنَ) له و دیوانه
نه غله‌به که دیاری ده‌کری و ده‌بی نه ویان بدریته فروشیاره‌که.

(أَوْ تَقْدَانِ) یان له و شوینه داهرو پاره هه‌بون، به لام (لَمْ يَغْلِبْ أَحَدُهُمَا) یه‌کیکیان له‌وی‌تر
غالبتر نه‌بو، واته: وه‌کو یه‌که به یه‌کسانی - موعامله‌ی یان پی ده‌کرا، به لام یه‌کیکیان به
نرختر بوو، یان په‌واجتر بوو، نه و کاته (أَشْطَرُ التَّعَيَّنِ) به مرچ دانراوه له مامله‌ته‌که‌دا
دیاری بکری: کامه‌یان مه‌به‌سته، به لام نه‌گهر نرخ و په‌واجی پاره‌کان وه‌کو یه‌کتری بوو،
نه و کاته دیاری کردن مرچ نیه، به‌لکو کپیاره‌که کامه‌یان حه‌ز ده‌کا ده‌یداته
فروشیاره‌که، هرچند یه‌کیکیان ورده بی و نه‌وی‌تریش نرشته بی، هروه که له زوریه‌ی
سرچاوه کانداهرموویانه.

(وَيَصِحُّ) دروسته (بَيْعُ الصُّبْرَةِ الْمَجْهُولَةِ الصَّيْعَانِ) فروشتنی کومه‌له گهنمیک، یان شتیکی‌تر:
که ژماره‌ی ساعه‌کانی نه زاندرای بی (كُلِّ صَاعٍ بِدِرْهَمٍ) هر ساعیکی به دیره‌میک، یان نه م
میگله مه‌پم فروشته تو هر مه‌پک به دیره‌میک. نه و دروسته، چونکه فروشراوه‌که

وَلَوْ بَاعَهَا بِمِائَةِ دِرْهَمٍ كُلِّ صَاعٍ بِدِرْهَمٍ صَحَّ إِنْ خَرَجَتْ مِائَةٌ وَإِلَّا فَلَا عَلَى الصَّحِيحِ،
وَمَتَى كَانَ الْعَوْضُ مُعَيَّنًا كَفَتْ مُعَايِنَتُهُ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ بَيْعُ الْغَائِبِ، وَالثَّانِي يَصِحُّ
وَيُثْبِتُ الْخِيَارُ عِنْدَ الرَّؤْيَةِ،

له بهرچاوهو به پيوانه و به ژماردنيش ده زاندرئى پاره كى ده كاته چهنده، به لام نه گهر گوتى:
نه م ميگه له مهره م فروشته تو جووتى به دينارتيك. يان گوتى: له م ميگه له ده مهره م به سه د
دينار فروشته تو. نه و جوره فروشته دروست نابى، چونكه به نه غله بى نرخى مهره كان
ليك جياوازه، مهره كه له (المجموع) و (تحفة) دا فرموويانه.

(وَلَوْ بَاعَهَا بِمِائَةِ دِرْهَمٍ) نه گهر هه موو كومه له كى به سه د ديرهم فروشت (كُلُّ صَاعٍ
بِدِرْهَمٍ) مهر ساعتكى به ديرهمه ميك (صَحَّ) دروسته (إِنْ خَرَجَتْ مِائَةٌ) نه گهر سه د ساع
دهرچئ (وَإِلَّا فَلَا) به لام نه گهر سه د ساع دهرنه چئ دروست نابى (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر
فرمووده ي راست.

﴿ كَرِينُ وَفِرْوَشْتَنِي لَه گَوْتَرَه ﴾

(وَمَتَى كَانَ الْعَوْضُ مُعَيَّنًا) مهر كاتيک كه لوپه له كه، يان پاره كه له بهرچاو بئ (كَفَتْ
مُعَايِنَتُهُ) بؤ دروستبوونى مامله ته كه تنها به چاو بديتري به سه، واته: مهر شتيك كړيارو
فروشياري به چاوى خويان ديتيان: وهك پارچه زيرتيك، يان كومه له گهنميك، يان كومه له
گويزتيك، يان پارچه قوماشتيك، نه وه دروسته له گوتره بيكرين و بيفروشن، بئ نه وه ي
بزائن كيشى چهنده، يان پيوانه ي چهنده، يان ژماره ي چهنده، مهره كه له سه رچاوه كاندا
پوون كراوه ته وه، به لام دروست نيه خوارده مه نه و زيرپوزيو له گوتره - به ره گه زى
خويان بفروشرين، مهره كه له پيادا پوونى ده كه ينه وه. إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

ئينجا بزانه: نه و شته ي به چاو ديتراوه، مهرج نيه تام بكرئ، يان بؤن بكرئ، مهره كه له
(المجموع) و (نهاية) دا فرموويانه، جا نه گهر شتيكى به چاو ديتو له ناسيى به هه له دا
چوو: وهك وا تيبگا شته كه زيوه، يان گه وه ره، ئينجا له دواى كړيى ناشكرا بوو:
شته كه مسه، يان شوشه يه، نه م فروشته نش دروسته و په شيمانبوونه وشى بؤ نيه،
مهره كه له (الشبراملسى) دا پوون كراوه ته وه.

(وَالْأَظْهَرُ) به فرمووده ي به هيرتر: (أَنَّهُ لَا يَصِحُّ بَيْعُ الْغَائِبِ) دروست نيه كړين و فروشته نى
شتى ناديار: كه كړياره كه، يان فروشياريه كه نه بديتي، مهرچهنده شته كه ش له لاي خويان
بئ، جا كه لوپه ل بئ، يان پاره بئ، چونكه هه لڅه له تاندى تى دايه (وَالثَّانِي) به فرمووده ي
دووه مى نيمامى (الشافعى) و به مهرسيك مه زه به كه ي تر: (يَصِحُّ) دروسته كړين و فروشته نى
شتى نه ديتراو، به و مهرجه ي ره گه زو جوره كه ي پوون بكرتته وه (وَيُثْبِتُ الْخِيَارُ) كړياره كه
ماف په شيمانبوونه وه ي هه يه (عِنْدَ الرَّؤْيَةِ) له كاتى ديتنى فروشراوه كه.

وَتَكْفِي الرُّؤْيَةَ قَبْلَ الْعَقْدِ فِيمَا لَا يَتَغَيَّرُ غَالِبًا إِلَى وَقْتِ الْعَقْدِ، دُونَ مَا يَتَغَيَّرُ غَالِبًا، وَتَكْفِي رُؤْيَةَ بَعْضِ الْمَيْعِ إِنْ دَلَّ عَلَى بَاقِيهِ كظَاهِرِ الصُّبْرَةِ وَالْمُؤَدِّجِ الْمُتَمَائِلِ، أَوْ كَانَ صَوَانًا لِلْبَاقِي خَلْقَةً كَقَشِيرِ الرُّمَّانِ وَالْبَيْضِ وَالْقَشْرَةَ السُّفْلَى لِلْجَوْزِ وَاللُّوزِ، وَتُعْتَبَرُ رُؤْيَةُ كُلِّ شَيْءٍ عَلَى مَا يَلِيقُ بِهِ، وَالْأَصَحُّ أَنْ وَصَفُهُ بِصِفَةِ السَّلْمِ لَا يَكْفِي،

جا بزانه: سولحي به مالو په هنرکردن و به کړيدان و به خشين و ماره يی ژن، گشتيان شو نوو فرمودانه يان تېدا دېته جي، هه روه که له سرچاوه کاندا فرمودايانه.

(وَتَكْفِي الرُّؤْيَةَ) به فرموده ي به ميزتر: ديتني ماملت پيکراوه که به سه (قَبْلَ الْعَقْدِ) پيش به ستني ماملت ته که (فِيمَا لَا يَتَغَيَّرُ غَالِبًا) له و جوړه شته دا که ناگوپي به نه غله بي (إِلَى وَقْتِ الْعَقْدِ) تا کاتي به ستني ماملت ته که: وه که زه وي و ناسنو به ريو شو جوړه شتانه (دُونَ مَا يَتَغَيَّرُ غَالِبًا) به لام له جوړه شته دا دروست نيه که به نه غله بي - له و ماوه يه دا - ده گوپي: وه کو خوارده مهنی و شو جوړه شتانه ي نوو ده گوپين، به لام له و جوړه شتانه دا دروسته که ده گونجا - له و ماوه يه دا - بگوپين، يان نه گوپين: وه که نازه ل، هه روه که له سرچاوه کاندا فرمودايانه.

(وَتَكْفِي رُؤْيَةَ بَعْضِ الْمَيْعِ) بؤ دروستبوونی ماملت ته که ديتني به شيکی فروشراوه که به سه (إِنْ دَلَّ عَلَى بَاقِيهِ) نه گهر شو به شه نيشانه بي له سر به شه که يتر (كظَاهِرِ الصُّبْرَةِ) وه کو لای دهره وه ي کومه ليکی دانه ويله، يان گوپن، يان نارو شو جوړه شتانه.

(و) هه روه ما وه کو (أَنْمُودِّجِ الْمُتَمَائِلِ) نمونه ي شو شته ي گشت به شه کاني به کسانن: وه کو گهنو نارو نوشاو و سرکه و... هتد (أَوْ كَانَ صَوَانًا لِلْبَاقِي خَلْقَةً) يان نه گهر هر له دروستبوونيه وه لای دهره وه ي پاريزه ري به شه که يتر بسو (كَقَشِيرِ الرُّمَّانِ) وه که تويکلي هه نارو (وَالْبَيْضِ) تويکلي هيلکه و (وَالْقَشْرَةَ السُّفْلَى لِلْجَوْزِ وَاللُّوزِ) هم وه کو تويکلي بنه وه ي گوپنو جواله، يان تويکلي سه روه يان نه گهر په ق نه بوين، واته: ته نها ديتني شو تويکلانه ي پرابردو، به سه بؤ دروستبوونی فروشتني ناوه وه يان.

(وَتُعْتَبَرُ رُؤْيَةُ كُلِّ شَيْءٍ) په چاو ده کړي ديتني گشت شتيک (عَلَى مَا يَلِيقُ بِهِ) به گوپره ي ليوه شتانه وه ي خو ي، وه که له کرپني خانوودا: ژوره کان و بان و سرشورگه و ناوده ستخانه و ديواره کاني دهره وه و ناوه وه ي بييني، له کرپني باغدا: دره خته کان و جوگه کاني ناوه وه ي بييني، له کرپني جل و به رگدا: بللوی بکا، تاکو دهره وه و ناوه وه ي بييني... به و جوړه.

(وَالْأَصَحُّ) به فرموده ي پراستتر (أَنَّ وَصْفَهُ بِصِفَةِ السَّلْمِ لَا يَكْفِي) باسکردني فروشراوه که به سيفه ته کاني (سَلْمٌ) به سه نيه و به بهر ديتن ناکه وي.

وَيَصِحُّ سَلْمُ الْأَعْمَى، وَقِيلَ إِنَّ عَمِيَّ قَبْلَ تَمْيِيزِهِ فَلَا.

(وَيَصِحُّ سَلْمُ الْأَعْمَى) دروسته: مروفي کوير (سَلْم) بکا (وَقِيلَ) له فرموده يه کی بي ميژدا (إِنَّ عَمِيَّ قَبْلَ تَمْيِيزِهِ) نه گەر مروفه که پيش جياوازي کردني نيوان شته کان کوير بويي (فَلَا) نه وه (سَلْم) کردني دروست نابي، نينجا بزانه: کپينو فروشتنو به کرداني مروفي کوير له مەرجه گاني کپيارو فروشياردا پوون کراوه، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَعَالَى.

﴿ پاشکۆ: چه نند فروشتنيکي نادروست ﴾

نه وه عاده ته ي له ناو خه لکدا هه يه: که به شه ناوه که ي زه وي و باغه کانيان له ناوي په وان ده فروشن، نه وه کپينو فروشتنه چه رامه و دروست نابي، چونکه نه اندازه ي ناوه په وانه که نه زاندراره وه هم موي نه ديتراوه، هم ناوي جوگه، پويارو سه رچاوه گشته ي کانينش ملکی فروشياره که نيه، هه روه که له زوريه ي سه رچاوه کاندا پوون کراوه ته وه.

هه روه ها دروست نيه: شير له ناو گواندا بفروشرئ و خوري و موو له سه ر پشتي نازه لي زيندوو بفروشرئ، دروست نيه سه رويي نازه ل- پيش ليکردنه وه يان- بفروشرينو دروست نيه: نازه لي سه رپراو، يان پيسته که ي- پيش گواندن- بفروشرئ، هه روه ها له ناوي گواندينش- نه گەر ناوه وي پاک نه کرتته وه- دروست نيه به کيشان بفروشرئ، واته: چونکه پيسايي ناوه وه شي له گه ل ده کيشري و نازاندرئ چه نده، که وابو: نه گەر له گوتره بي فروشي دروست ده بين، هه روه ها دروست نيه: سه رکی په شه و ولاغ و سه رکی وشتر- پيش لابردي پيسته که ي- بفروشرئ، چونکه پيسته که ي له گه لي ناخوري، به لام فروشتني سه رکی مه رو بزن دروسته، هه روه که له (الانوار) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ ناکاداري ﴾: فروشتني نازه لو بالنده به کيشان- هه روه که به سه رپراوي دروست نيه- به زيندوويش هه ر دروست نيه به به لگه ي حاليسه که ي ﴿هُنَالِي النَّبِيِّ ﷺ عَنْ يَمِيعِ الْقَسْرِ﴾ ي پابرنوو؟ چونکه مەرجه پينجه مي فروشراوي لي نه هاتوته جي و نازاندرئ کيشي گوشته که - به ته نهاي- چه نده و پيسايي ناوه وي چه نده، به لام- له م سه له يه- ماسي جيا کراوه ته وه له هه موو حاله تيکي دا دروسته: به کيشان و به گوتره بفروشرئ؟ چونکه پيسايي ناوه وي که مه، هه روه که له (نهايه) و (مغني) دا فرموويانه.

جا نه مزانيوه- وَاللَّهُ أَعْلَمُ- به هيچ مزه مبيک دروست بي: نازه لو بالنده- جگه له ماسي- به کيشان بفروشرئ، بؤ نمونه: له (المبسوط للسرخسي) ي مزه مبي (حنفي) دا ب (١٢) ل (١٨٩) فرموويه تي: (الشَّائَةُ الْحَيَّةُ لِأَثْوَنُ) بزنو مه ري زيندوو- بؤ کپينو فروشتن- ناکيشري.

هه روه ها له (مواهب الجليل) ي مزه مبي (مالکي) دا ب (٤) ل (٢٧٩) فرموويه تي: (وَلَا يَجُوزُ بَيْعُ لَحْمٍ شَاةٍ حَيَّةٍ أَوْ مَذْبُوحَةٍ أَوْ لَحْمٍ بَعِيرٍ كُسِرَ قَبْلَ الدَّبْحِ وَالسَّلْخُ كُلُّ رَطْلٍ يَكْدَأُ) دروست نيه: فروشتني بزنو مه ري زيندوو، يان سه رپراو، يان وشترئ قاچ شکاو پيش

(بَابُ الرِّبَا)

سهرېپينو گرواندن، هر پیتلیکی به نه وهنده. که و ابو: واجبه موسولمان خوئی له م مامله ته
 چه رماه بیاریزی و نازه لو بالنده به کیشمان نه کړی و نه فروشی.

نیجا بزانه: دروسته ههنگ، واته: میشی ههنگوین له ناو غه لقی خوئی دا بفروشی، به و
 هرجهی له کاتی هاتنه دهره وه و چوونه ژوره وه ی دا بدیترین، هرچه ند هه موویشی
 نه بدیترین، به لام فروشتنی سلقو تورو پیازو نه و جوړه شتانه له ناو زه وی دا-پیش
 هه لکه ندن- دروست نیه، به لام له لای نیمام (مالک) دروسته: پیازو تورو نه و جوړه
 شتانه ش-پیش هه لکه ندن- بفروشرین، هه روه که له (المجموع) دا نه و مهسه لانه پوون
 کراونه وه.

هه روه ها فروشتنی دانه ویله ش له ناو گولی خوئی دا دروست نیه، به لام له مهزه بی
 نیمامی (حنفی) دا دروسته: دانه ویله ش له گولی خوئی دا بفروشری، هه روه که له (الهدایة) ی
 خویندا پوون کراونه ته وه.

هه روه ها که نم و جوی تیکه لکرویش دروسته له گوترو به کیشانو به پیوانیش
 بفروشری، هه روه که له زوری ی سرچاوه کاند پوون کراونه ته وه، هه روه ها فروشتنی
 قه سیل، واته: نه و کشتو کاله سه زه ی گولی نه گرتوه، هه م فروشتنی په ریز، واته: نه و
 زلکو پووشی له دوی دروینه له زه وی دا ده میتیته وه، هه روه وی دروسته، هه روه که له
 باسی (الأصول والثمار) به دریزی پوونی ده که یه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

﴿بَابُ الرِّبَا: بِاسْمِ رَبِّمَا﴾

واته: سود وه رگرتن به پړگایه کی ناشه رعی: وه که خوارده مه نی، یان زپرو زیو و پاره به
 یه کتری بفروشی به پیچه وانه ی یاسای نیسلام، هه روه که له م باسه دا پوون کراونه ته وه.

رپیما له گونا مه کانی هه ره که وره یه و له هیچ شه ریه ته تیکدا حه لال نه کراوه و که وره ترین
 هه ره شه له قورپانو و حه دیسدا دهر باره ی رپیما هاتوه، خوی که وره بانگه وازی جه نگ ده کا
 له گه ل رپیما خوره کان و ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ
 مُؤْمِنِينَ، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ هه نه و که سانه ی نیمانتان هیتاوه له
 خوا بترسنو نه و رپیما ی ماوه وازی لی بینن نه گه ر نیوه نیماندرن، جا نه گه ر واز له رپیما
 ناهینن، ناگادار بینه وه بچ جه نیک که له لای خولو پیغه مبه روه ﷺ.

هه روه ها ﴿لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَكْلَ الرِّبَا وَمُوكَلَّهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيهِ، وَقَالَ: هُمْ سَوَاءٌ﴾ رواه
 مسلم وغیره، پیغه مبه مبه روه ﷺ له عنته ی کربوه له رپیما ورگرو له رپیما ده رو له نووسه ری
 مامله تی رپیماو له هه روه شاهیده کانی، فرموی: نه وانه له تاوانی رپیما دا یه کسانن.

إِذَا بَيْعَ الطَّعَامُ بِالطَّعَامِ إِنْ كَانَ جِنْسًا اشْتَرَطَ الْحُلُولُ

ثینجا بزانه: چه پامکردنی پربیا خواپه رستی یه وه زیه که می ناشکرا نیه، به لام حیکمه ته که می نه میه: تهنگایی و زیان ده که ویته بازار، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیا ندا پوون کراوه ته وه، بؤیی پتویسته مرفقی موسولمان له گشت مامله تیکی دا ناگادارو به ترس بی؟ نه وه که تووشی پربیا بیی، چونکه پیغه مبه ر ع ده هه رموی: ﴿الرَّبَا ثَلَاثَةٌ وَسَبْعُونَ أَبَا أَيْسَرَهَا مِثْلُ مَنْ أَنْ يَنْكِحَ الرَّجُلُ أُمَّهُ﴾ صححه الحاکم علی شرط البخاری و مسلم، پربیا هه فتاوی سئ ده رگه یه، له هه موویان که م گونا هتر وه که نه وه یه: پیاو زینا له گه ل دایکی خوی بکا.

جا هه ره له بهر نه و ترسه یه نیمامی (عمر ع) هه رموی ته تی: (کهس له بازار ی نیمه دا بازار گانی نه کا ته نها نه و کهسه نه بی: که شاره زای شه ریعه ته، ده نا تووشی پربیا خواردن ده بی).

ههروه ها نیمامی (علی ع) هه رموی ته تی: (هه ره کهس یک بازار گانی بکا پیش نه وه ی شه ره بزانی، نه وه ده که ویته ناو پربیا). له (مغنی) دا نه و هه رمو دانه ی گپرونه وه.

ثینجا بزانه: پربیا سئ جوژه، یه که م: (رِبَا الْفُضْلِ)، واته: پربیا ی زنده می، وه که یه کیکیان شتیکی زیاتر له وی تر وه ریگری: له کاتی مامله ته که دا، یان له مه و نا، ههروه که له (باسی قهرز) دا پوونی ده که یه وه، ان شاء الله تعالی. دووهم: (رِبَا الْيَدِ)، واته: پربیا ی ده ست به ده ست، وه که لایه نیکیان - یان هه ربوکیان - پیش لی که ورگرتنی مامله تپیکراوه که له وی تر جیا بیته وه. سئ یه م: (رِبَا النِّسَاءِ)، واته: پربیا ی دواخستن، وه که لایه نیکیان - یان هه ربوکیان - ماوه دابنی بؤ وه رگرتنی مامله تپیکراوه که، هه رچه ند لیکیش جیا نه بنه وه. جا بزانه: نَقْرُ جَارٍ (رِبَا الْيَدِ) له (رِبَا النِّسَاءِ) ش دیته جی.

دیسان بزانه: پربیا ته نها له خوارده مه نی و زتپو زیو و پاره دا هه یه، واته: جگه له وانه له هیچ شتیکی تر دا پربیا نیه، وه که به ربو دارو ناسنو جل و به رگو ناژه لو نه و جوژه شتانه، که و ابو: لروسته به رنیک به نوو به رد، داریک به نوو دار، جلیک به نوو جل، مه رنیک به نوو مه ر بفروشی: به قهرز، یان ده ست به ده ست، ههروه که له (المجموع) دا پوون کراوه ته وه.

ثینجا له پیشدا باسی پربیا ی خوارده مه نی ده کاو ده هه رموی: (إِذَا بَيْعَ الطَّعَامُ بِالطَّعَامِ) هه ره کاتیک خوارده مه نی به خوارده مه نی فروشرا، نه وه ته ماشا ده کری: (إِنْ كَانَ جِنْسًا) نه گه ر هه ربو خوارده مه نیه کان یه که ره گز بون: وه که گنم به گنم، یان جؤ به جؤ، یان برنج به برنج... هتد، نه وه (أَشْتَرَطَ) بؤ لروستبوونی مامله ته که سئ مه رج داندرلون:

یه که م: (الْحُلُولُ) هه ره نه و ده مه بی ماوه دانان - هه ربو لا - خوارده مه نیه کان بده نه یه کتری، واته: نه گه ر ماوه دابندری، وه که یه کیکیان بلئی: پاش ده قیقه یه که لیره

وَالْمُمَائِلَةُ وَالتَّقَابُضُ قَبْلَ التَّفْرِقِ، أَوْ جِنْسَيْنِ كَحِنْطَةَ وَشَعِيرٍ جَارِ التَّفَاضُلِ، وَاشْتِرَاطُ
الْحُلُولِ وَالتَّقَابُضِ،

دهنده من، نه و هر چه پاره و ده بیته (ربا النساء)، واته: ریبای دواختن، هر چه ند له شوینی مامله ته که ش له یه کتری جیا نه بوبنه وه.

دووم: (وَالْمُمَائِلَةُ) خوارده مهنیه که ی هر دوو لا هندی یه کتری بن، واته: نه گهر یه کیکیان له وی تر زیاتر بوو، نه وه هر چه پاره و ده بیته (ربا الفضل)، واته: ریبای زنده یی.

سوییم: (وَالتَّقَابُضُ قَبْلَ التَّفْرِقِ) هر دوو لا خوارده مهنیه کان له یه کتری وه ریگرن پیش نه وه ی - له شوینی مامله ته بستن - لیک جیا ببنه وه، واته: نه گهر یه کیکیان خوارده مهنیه که ی وه رنه گرتو رویش، نه وه ش هر چه پاره و ده بیته (ربا الید)، واته: ریبای ده دست به ده دست، به به لکه ی حدیسه که ی دها توو.

﴿ نَاگاداری ﴾: له و حالته ی خوارده مهنیه کان له یه که ره گزن، جیاوازی نیه: زنده ییه که له خودی ره گزه که وه ریگری، یان له ره گزنی تر، له هر دوو حاله تدا هر پی پی ده گوتری: (ربا الفضل) - ریبای زنده یی، وه که کیلو گه نمیک بفرقشی به کیلو گه نمیکو دیره میک، هر وه ها جیاوازی نیه: له شوینی مامله ته بستنه که دا زنده ییه که وه ریگری، یان زنده ییه که بکاته مرجی قه رزیک و له مه ووا وه ریگری، جا نه مه یان (ربا القرض) شی پی ده گوتری، واته: ریبای قه رز، که له (باسی قه رز) دا پوونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ وَالنَّبْرُ بِالنَّبْرِ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ مِثْلًا بِمِثْلِ يَدَايِدٍ، فَمَنْ زَادَ أَوْ اسْتَرَادَ فَقَدْ أَرَى، الْآخِذُ وَالْمُعْطَى فِيهِ سَوَاءٌ﴾ رواه مسلم، زپر به زپر، زیو به زیو، گه نم به گه نم، جو به جو، قه سب به قه سب، خوئی به خوئی، ده بی به وینه ی یه کتر بن: له نه ندازه دا یه کسان بن و ده دست به ده دست بن، هر که سیک زنده بدا، یان زنده وه ریگری، به راستی ریبای کردوه، ریباه و رگرو ریبادهر - واته: زنده وه رگره که و زنده ده ره که - له تاواندا یه کسانن.

(أَوْ جِنْسَيْنِ) یان نه گهر هر دوو خوارده مهنیه کان دوو ره گزی لیک جیاواز بون (كحِنْطَوْ وَشَعِيرٍ) وه که گه نم جو به یه کتری بفروشرین، یان برنج و نوک به یه کتری بفروشرین، نه وه (جَارِ التَّفَاضُلِ) دروسته یه کیکیان له وی تر زیاتر بی، به لام (وَاشْتِرَاطِ) بقره دروست بونی مامله ته که، دوو هر چه که ی تر داندراون:

یه که م: (الْحُلُولُ) هر نه وده مه بی ماوه دانان - هر دوو لا - خوارده مهنیه کان یان بدنه یه کتری. دووم: (وَالتَّقَابُضُ) خوارده مهنیه کانیش له یه کتری وه ریگرن پیش نه وه ی لیک جیا ببنه وه، که واته: نه گهر تری به گه نم بفروشری، یان برنج به ساوار بفروشری، یان

وَالطَّعَامُ مَا قُصِدَ لِلطَّعْمِ اقْتِيَاتًا أَوْ تَفْكُهَا أَوْ تَدَاوِيًا، وَأَدَقَّةُ الْأَصُولِ الْمُخْتَلَفَةِ الْجِنْسِ وَخُلُولُهَا وَأَدَاهَانُهَا أَجْنَاسٌ،

هر خورده‌مه‌نیه که به په‌گه‌زینکی‌تری خورده‌مه‌نی بفروشری، نه‌گه‌ر یه‌کینکیان بلئی: پاش ماوه‌یه‌کی‌تر لیره‌ده‌تده‌می. نه‌وه‌ده‌بیته (ریاالنساء) = پیبای‌دواخستن.

هر‌وه‌ها نه‌گه‌ر یه‌کینکیان له‌وشوینته‌بپرواو خورده‌مه‌نیه‌که‌ی‌وه‌رنه‌گرئی، نه‌وه‌ش‌ده‌بیته (ریا‌الید) = پیبای‌ده‌ست‌به‌ده‌ست، چونکه‌له‌ریوایه‌تیک‌ی‌ه‌دیس‌ه‌که‌ی‌پا‌یردودا پی‌تغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ﴿إِذَا اِخْتَلَفَتْ هَذِهِ الْأَصْنَافُ فَيُعَوَّضُوا كَيْفَ شِئْتُمْ إِذَا كَانَ يَدَا يَدِكَ﴾ رواه مسلم، هر کاتیک نه‌وه‌په‌گه‌زانه‌لیک‌جیاواز بون، نه‌وه‌چون‌ه‌ز‌ده‌که‌ن‌پینکیان بفروشن، به‌و‌مه‌رجه‌ی‌ده‌ست‌به‌ده‌ست‌بی.

(وَالطَّعَامُ) نه‌وه‌خورده‌مه‌نیه‌ی‌پیبای‌تدایه (ما قُصِدَ لِلطَّعْمِ) نه‌وشته‌یه‌مه‌به‌ستی‌ئاده‌میزاد بۆ خواردنی بی: جا (اقْتِيَاتًا) بۆ پی‌ژیان بیخوا: وه‌ک‌ئای‌خواردنه‌وه‌و‌گه‌نم‌و‌برنج... همد (أَوْ تَفْكُهَا) یان بۆ خووشی و پیخوور بیخوا: وه‌ک‌سرکه‌و‌نوشاو و که‌نگرو‌پئواس و قه‌سپ‌و‌مه‌نجیرو‌ترو‌وه‌نار... همد (أَوْ تَدَاوِيًا) یان بۆ ده‌رمانکردن، واته: چاککردنی خورده‌مه‌نی: وه‌ک‌شه‌کرو‌چایه‌و‌خوی‌و‌بیبه‌رو‌سو‌ده، یان چاککردنی لاشه‌ی‌ئاده‌میزاد: وه‌ک‌ده‌رمانه‌کانی‌پزیشکی‌که‌له‌رینگای‌ده‌مه‌وه‌به‌کار‌دین.

که‌واته: نه‌گه‌ر شه‌کری‌قه‌ند بفروشری به‌شه‌کری‌ورده، یان خوی‌ی‌گه‌رمیان بفروشری به‌خوی‌ی‌کویتستان، مه‌رجه: به‌نه‌ندازه‌ی‌یه‌کتر‌بنزو‌ده‌ست‌به‌ده‌ست‌له‌یه‌کتری‌وه‌ریگرن، واته: نه‌گه‌ر‌پاره‌ی‌به‌زیاده‌له‌سه‌ر‌وه‌ریگرن، یان خودی‌شه‌که‌که‌زیاتر‌وه‌ریگرن، یان له‌نوی‌لیک‌جیا‌بون‌وه‌له‌یه‌کتری‌وه‌ریگرن، نه‌وه‌ده‌بیته‌پیبای.

هر‌وه‌ها له‌ده‌رمانی‌پزیشکیشدا زنده‌ی‌پیبایه: وه‌ک‌(نه‌مبیسیلین)ی (۵۰۰ ملغم)ی‌ئیرانی بفروشن به (نه‌مبیسیلین)ی (۲۵۰ ملغم)ی‌عیراقی، چونکه‌هر‌دووکیان‌یه‌که‌په‌گه‌زن، به‌لام نه‌گه‌ر (نه‌مبیسیلین) بفروشری به (نه‌سپرین)، نه‌وه‌زنده‌ی‌دروسته، به‌و‌مه‌رجه‌ی‌ده‌ست‌به‌ده‌ست‌له‌یه‌کتری‌وه‌ریگرن، هر‌وه‌ک‌دروسته: خوی‌بفروشری به‌شه‌کرو زنده‌بیش‌وه‌ریگرن، به‌و‌مه‌رجه‌ی‌ده‌ست‌به‌ده‌ست‌بی، چونکه‌نه‌وه‌په‌گه‌زانه‌لیک‌جیاوازن، وَاللَّهُ اعْلَمُ.

(وَأَدَقَّةُ الْأَصُولِ) ئاردی‌نه‌وه‌دانه‌و‌یلانه‌ی‌که (الْمُخْتَلَفَةِ الْجِنْسِ) په‌گه‌زیان‌لیک‌جیاوازه‌و (وَحُلُولُهَا) هم‌سرکه‌ی‌نه‌وه‌میوه‌یه‌ی‌په‌گه‌زی‌لیک‌جیاوازه‌و (وَأَدَاهَانُهَا) هم‌پونی‌نه‌وه‌دنکانه‌ی‌په‌گه‌زیان‌لیک‌جیاوازه: گشتیان (أَجْنَاسٌ) په‌گه‌زی‌لیک‌جیاوازن وه‌ک‌بنچینه‌که‌ی‌خویان، که‌واته: دروسته‌ئاردی‌گه‌نم‌بفروشری به‌ئاردی‌جو، زنده‌ش‌وه‌ریگری‌به‌و‌مه‌رجه‌ی‌ده‌ست‌به‌ده‌ست‌بی.

وَاللُّحُومُ وَالْأَلْبَانُ كَذَلِكَ فِي الْأَطْهَرِ، وَالْمَمَائِلَةُ تُعْتَبَرُ فِي الْمَكِيلِ كَيْلًا وَالْمَوْزُونِ وَزْنًا،
وَالْمُعْتَبَرُ غَالِبُ عَادَةِ أَهْلِ الْحِجَازِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ،

هروه‌ها دروسته: سرکه‌ی خورما بفروشری به سرکه‌ی تری، یان ه‌نار، زیده‌ش وهریگری
به و مرجه‌ی دست به دست بی، ه‌روه‌ها دروسته: پونی کونجی و گوله‌به‌پژده
بفروشرین به پونی زه‌یتون و زوبات و په‌مؤ، به و مرجه‌ی دست به دست بی، چونکه
ئو ناردو سرکه و پونانه له بنچینه‌دا په‌گه‌زیان لیک جیاوازه.

(وَاللُّحُومُ) گوشته‌کان و (وَالْأَلْبَانُ) شیرو ماسته‌کان، هم پونه‌کان و هیلکه‌کان گشتیان
(كَذَلِكَ) په‌گه‌زی لیک جیاوازن وه‌ک بنچینه‌که‌ی خویان (فِي الْأَطْهَرِ) له‌فه‌رمووده‌ی
به‌هیزتردا، که‌واته: دروسته گوشتی مه‌رو بزنی بفروشری به گوشتی په‌شه وولاغ، زیده‌ش
وهریگری، ه‌روه‌هاش دروسته: پون و شیرو ماستی مه‌رو بزنی بفروشری به پون و شیرو
ماستی مانگا، زیده‌ش وهریگری، ه‌روه‌هاش دروسته: هیلکه‌ی مریشک بفروشری به
هیلکه‌ی قاز، زیده‌ش وهریگری، به و مرجه‌ی له‌گشت ئه‌وانه‌ی پرابردودا دست به
دست بی.

به‌لام ئه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ی پرابردو، له بنچینه‌دا یه‌ک په‌گه‌ز بون زیده‌ی دروست نیه، که‌وابو:
دروست نیه ناردیکی ووردی گه‌نم به ناردیکی ووردی، یان درشتی گه‌نم بفروشری و زیده‌ش
وهریگری، یان سرکه‌یه‌کی مززی ه‌نار به سرکه‌یه‌کی مززی، یان ترشی ه‌نار بفروشری و
زیده‌ش وهریگری، یان پونیکي په‌یتی گوله‌به‌پژده به پونیکي په‌یتی، یان شلی گوله‌به‌پژده
بفروشری و زیده‌ش وهریگری، ه‌روه‌ها دروست نیه: گوشت و شیرو ماست و پونی مه‌رو بزنی
بفروشری به گوشت و شیرو ماست و پونی مه‌رو بزنی و زیده‌ش وهریگری، چونکه مه‌رو بزنی
یه‌ک په‌گه‌زن، ه‌روه‌ک له زوریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(وَالْمَمَائِلَةُ) هاوویته‌ی خوارده‌مه‌نی (تُعْتَبَرُ) په‌چاو ده‌کرئ (فِي الْمَكِيلِ كَيْلًا) له‌و
خوارده‌مه‌نیه‌دا: که ده‌پپورئ (كَيْلًا) به پتوانه په‌چاو ده‌کرئ، هرچه‌نده له کیشانی‌شدا
لیک جیا بن (وَالْمَوْزُونِ) ه‌روه‌ها له‌و خوارده‌مه‌نیه‌شدا که ده‌کیشری (وَزْنًا) به کیشان
په‌چاو ده‌کرئ، هرچه‌نده له پتوانه‌شدا لیک جیا بن (وَالْمُعْتَبَرُ) ئه‌و عاده‌ت‌ش که په‌چاو
ده‌کرئ بؤ زانینی کیشان و پتوان (غَالِبُ عَادَةِ أَهْلِ الْحِجَازِ) عاده‌ته زوره‌که‌ی خه‌لکی
حیجازه (فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) له سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ردا ﷺ، واته: هر خوارده‌مه‌نیه‌ک له
سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ردا ﷺ پپورایی، ئیستاش هر پتوانه‌که‌ی په‌چاو ده‌کرئ و ئه‌وه‌ی
کیشرابی، ئیستاش هر کیشانه‌که‌ی په‌چاو ده‌کرئ، عاده‌تی ئیستای خه‌لک - ئه‌گه‌ر به
پیچه‌وانه‌ی ئه‌و سه‌رده‌م بی - په‌چاو ناکرئ.

وَمَا جُهْلٌ يُرَاعَى فِيهِ عَادَةُ بَلَدِ الْبَيْعِ، وَقِيلَ الْكَيْلُ، وَقِيلَ الْوَزْنُ، وَقِيلَ يَتَخَيَّرُ، وَقِيلَ إِنَّ
كَانَ لَهُ أَصْلٌ أُعْتَبِرَ، وَالْتَقَدُ بِالْتَقَدِ كَطَعَامٍ بِطَعَامٍ،

(وَمَا جُهْلٌ) نهو خوارده مه نیه شه که نه زاندر لوه: له سرده می پیغه مبه ردانک ١١١١ نایا پیور لوه، یان
کیتش لوه (یُرَاعَى فِيهِ عَادَةُ بَلَدِ الْبَيْعِ) عاده تی شوینی مامله ته که ی تئ دا ره چاو ده کری (وَقِيلَ
الْكَيْلُ) له فرموده یه کی بی هیژدا: پیوانه ره چاو ده کری (وَقِيلَ الْوَزْنُ) له فرموده یه کی
تری بی هیژدا: کیتشان ره چاو ده کری (وَقِيلَ يَتَخَيَّرُ) له فرموده یه کی تری بی هیژدا
سه ریشکه: کامه یان ره چاو بکا بروسته (وَقِيلَ) له فرموده یه کی تری بی هیژدا: (إِنَّ كَانَ لَهُ
أَصْلٌ) نه گه خوارده مه نیه که بنچینه یه کی هه بی (أُعْتَبِرَ) بنچینه که ره چاو ده کری.

﴿ پیبای زپو زیو و پاره ﴾

(وَالْتَقَدُ بِالْتَقَدِ) زپ به زپو زیو به زیو، هم پاره به پاره و به پیچه وانه ش (كَطَعَامٍ بِطَعَامٍ)
وهك خوارده مه نی به خوارده مه نی یه: له گشت پوونکردنه وه کانی پابروودا، به به لگه ی
هر نوو هه دیسه که ی پابروو، واته: نه گه زپ به زپو زیو به زیو بفروشری، یان زیو به زیو بفروشری،
یان پاره ی وولاتیک به پاره ی هه مان وولات بگوردریته وه، نه وه - بؤ دروستبوونی
مامله ته که - سی مرچ داندر لون:

یه که م: بی ماوه دانان - هر نوو لا - شته که بده نه یه کتر. دووهم: له نه ندازه دا هاووینه ی
یه کتری بن. سی یه م: پیش لیکجیا بوونه وه - هر نوو لا - شته که له یه کتری وه ریگرن.
هه وه ها نه گه زپ به زیو بفروشری، یان زپو زیو به پاره بفروشری، یان پاره ی وولاتیک
به پاره ی وولاتیکی تر بفروشری، نه وه - بؤ دروستبوونی مامله ته که - دوو مرچ داندر لون:
یه که م: بی ماوه دانان - هر نوو لا - شته که بده نه یه کتر. دووهم: پیش لیکجیا بوونه وه
- هر نوو لا - شته که له یه کتری وه ریگرن. واته: هاووینه ی له نه ندازه دا مرچ نیه.

ئینجا بزانه: چه ند پیبایه کی ناو بازار هه نه له م ناگادریانه دا پوونیان ده که یه نه وه:

﴿ ناگاداری ﴾ یه که م: پاره و در لوی نه م سرده مه جیگری زپو زیو، که واته: زه کاتی
تئ دا واجبه و پیبای تئ دا هه پاره، ئینجا بزانه: که له سه رچاوه کانداه فرموویانه: (فلوس)
پیبای تئ دا نیه. مه به ستیان (فلوس) ی سرده می خویانه، چونکه پاره ی سرده می نهو
زانایانه له زپو زیو بوو، به لام (فلوس) پاره نه بو، به لکو له سفر دروست ده کراو له جی ی
ورده ی زیو به کار ده هیندرا، هه روه که له (الدرا المنقی شرح الملتقی) ل (١٢٢) ب (٢) و (شرح
أحكام النقود لابن عابدين) ل (١٤ و ١٦ و ٢٤) پوون کراوه ته وه.

که واته: (فلوس) ی نهو سرده م به رامبه ر زپو زیو هیچ بایه خی پی ته ده درا، به لام
له سرده می ئیستادا زپو زیو بونه ته که لوپه لیک ی به نرخی بازرگانی، واته: وه کو پاره

به کار ناهیندرین، هر ولایتیک بؤ خوی جوره پاره‌یه‌کی له جئی زپو زیو داناوه،
 نه‌وش شتیکی ناشکروا به‌لگه نه‌ویسته و مملانه‌ی ناوی.

دوهم: له پاره وردکردنه‌ودا، یان له پاره گۆپینه‌ودا ته‌ماشا ده‌کری: نه‌گه‌ر ورده‌که‌و
 درشته‌که پاره‌ی یه‌ک وولات بن: وه‌ک پینچ دیناری عیراقی به‌ تاک دیناری، یان به‌ تاک
 دیره‌می عیراقی ورد بکریته‌وه، یان هزار تومه‌نی ئیرانی به‌ تاک تومه‌ن ورد بکریته‌وه،
 یان سه‌د نۆلاری ئەمریکی به‌ تاک نۆلار ورد بکریته‌وه، نه‌وه هه‌رسیک مه‌رجه‌کانی پابردوو
 پیوستن، واته: ورده‌که‌و درشته‌که به‌ نه‌ندازه‌ی یه‌کتر-بی‌زیده‌یی- بن، بی‌ماوه‌دانان،
 پیش لیکجیابوونه‌وه، ده‌ست به‌ ده‌ست ورده‌که‌و درشته‌که له‌ یه‌کتری وه‌ریگرن، به‌
 به‌لگه‌ی حه‌دیه‌سه‌که‌ی پابردوو.

به‌لام نه‌گه‌ر پاره‌کان هی نوو وولات بن: وه‌ک دیناری عیراقی به‌ تومه‌نی ئیرانی، یان به‌
 نۆلاری ئەمریکی بگۆپیتته‌وه، نه‌وه زیده‌یی دروسته، به‌لام نوو مه‌رجه‌که‌ی تر پیوستن،
 واته: بی‌ماوه‌دانان و پیش لیکجیابوونه‌وه ده‌ست به‌ ده‌ست له‌ یه‌کتری وه‌ریگرن، به‌
 به‌لگه‌ی ئەم حه‌دیه‌سه: ﴿عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اِتَّمَسْتُ صِرْفًا بِمِائَةِ دِينَارٍ فِدَعَانِي طَلْحَةَ
 فَرَأَوْنَا حَتَّى إِصْطَرَفَ مِنِّي، فَأَخَذَ الذَّهَبَ نُمٌّ قَالَ: حَتَّى يَأْتِيَ خَازِنِي مِنَ الْغَابَةِ - وَعُمَرُ
 يَسْمَعُ - فَقَالَ عُمَرُ: وَاللَّهِ لَا تَفَارِقُهُ حَتَّى تَأْخُذَ مِنْهُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْوَرَقُ بِالذَّهَبِ رِبَا إِلَّا
 هَاءَ وَهَاءَ...﴾ رواه الشيخان، (مالك) فهرموی: ویستم سه‌د دیناری زپو ورد بکه‌مه‌وه به‌
 دیره‌می زیو، ئینجا (طلحة) بانگی کردمو گفتوگومان کرد تا پیک هاتین، ئینجا سه‌د
 دیناره زپه‌که‌ی ئوه‌رگرتو گوتی: تا خزمه‌تکاره‌که‌م نیتته‌وه ئینجا ورده‌که‌ت بؤ ده‌نیرم.
 نیمامی (عمر) فهرموی: (والله) نابئ لی‌جیا ببیه‌وه تا ورده‌که‌ی ئوه‌رده‌گری، چونکه
 پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: زیو به‌ زپو ریبایه، ته‌نها ده‌ست به‌ده‌ست نه‌یی: نه‌و بلئ: بیگه‌ر.
 نه‌میش بلئ: بیگه‌ر. واته: ده‌بیته (ریالید).

سئ‌یه‌م: له (المجموع) لیره‌دا، له سه‌رچاوه‌کانی‌تر له (سَلَم) دا فهرمویانه: (دروست فیه
 (سَلَم) له زپو زیودا بکری نه‌گه‌ر سه‌رمایه‌که‌شی زپو، یان زیو بن).

نه‌وش وا ده‌که‌یه‌نئ که دروست نیه: زپو زیو به‌ پاره‌ی ئەم سه‌رده‌مه به‌ قه‌رز بفرۆشرین،
 چونکه پاره‌که‌ش جیگری زپو زیوه‌وه ده‌بیته (ریال‌نساء)، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی:
 ﴿لَا تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ وَلَا تَبِيعُوا الْوَرَقَ بِالْوَرَقِ إِلَّا مِثْلًا بِمِثْلِ، وَلَا تَشْفُوا بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ
 وَلَا تَبِيعُوا شَيْئًا غَائِبًا مِنْهُ بِسَاحِرٍ﴾ رواه الشيخان واللفظ لمسلم، زپو به‌ زپو مه‌فرۆشن ته‌نها
 به‌ هاوونته‌یی نه‌بن، زیو به‌ زیو مه‌فرۆشن ته‌نها به‌ هاوونته‌یی نه‌بن، به‌شتیکی په‌گه‌زی

زیره، یان زیو له سره همان په گز زیاد مه کون، هیچ زیره زیویکی نادیارو قهرز مه فروشن به حازرو به چاوا تنها دست به دست نه بن.

هروه ما نیمام (مالک) فرموویته: (وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ أَحَارُوا بَيْنَهُمُ الْجُلُودَ حَتَّى يَكُونَ لَهَا سِكَّةٌ وَعَيْنٌ، لَكَرِهْتُمَا أَنْ تُبَاعَ بِالذَّهَبِ وَالْوَرِقِ نَظِيرَةً) نه گهر خه لك له نیوان خویاندا پیسته بکه نه پاره یه کی وه ما: که سیکه یه کی دیارکراوی هه بی، ناپه سندی ده کم - واته: حه پامه - به زیره زیو بفروشری به قهرز. بپوانه (المؤنة الكبرى: باب الصرف).

چوازم: له باسی پیدادا پیشه و زنده یی نرخ په چاوا ناکری، هروه ک له (تحفة) دا فرموویته، که و ابو: نه گهر له ولایتیکا نوو پاره یی باشو خراپ هه بونو خراپه که ش نرخ یی که متر بوو، هه ده بی به هاوینته یی به یه کتری بگورپرتنه وه، واته: نه گهر له گورپنه وه دا خراپه که زیاتر بری، ده بیته (ریا الفضل)، هروه ک له (احیاء العلوم) دا پوون کرلوه ته وه.

جا نه گهر که سیک پیویستی به گورپنه وه یی یه کیک له و نوو پاره یه هه بو - بو پرکار بوون له پیا - پیویسته یه کیک له و نوو پاره یه به پاره یی ولایتیکی تر بگورپرتنه وه، نینجا پاره یی ولایت که ش به و پاره یه بگورپرتنه وه: که پیویسته یی، چونکه پیغه مبه رضی الله عنه نه وها پرنگای بو داناوین؟ به به لگه یی نه م حدیسه: «عَنْ أَبِي سَعِيدٍ» جَاءَ بِلَالٌ بِتَمْرٍ بَرْنِي فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ أَيْنَ هَذَا؟ فَقَالَ بِلَالٌ: تَمْرٌ كَانَ عِنْدَنَا رَدِيءٌ فَبَعْتُ مِنْهُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ لِمَطْعَمِ النَّبِيِّ ﷺ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ: أَوْهَ عَيْنِ الرَّبِّ، لِأَتَفَعَلَ وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَشْتَرِيَ التَّمْرَ فَبِعْهُ بِيَعٍ آخَرَ ثُمَّ اشْتَرِ بِهِ ﷺ رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَزَادَ فِي حَدِيثٍ آخَرَ: «قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَاتَّمَرُ بِالتَّمْرِ أَحَقُّ أَنْ يَكُونَ رَبًّا أَمْ الْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ؟» (بلال) هه ندی قه سپی باشی میناو پیغه مبه رضی الله عنه فرمووی: نه م قه سپه له کوئنه هاتوه؟ (بلال) فرمووی: هه ندی قه سپی خراپمان هه بو، منیش نوو ساعی خراپه کم فروشت به ساعیکی باشه که بو خوراکی پیغه مبه رضی الله عنه. جا پیغه مبه رضی الله عنه فرمووی: نای نه وه خودی پیا یه، وا مه که، به لام نه گهر ویستت قه سپی باش بکری، نه وه خراپه که به شتیکی تر بفروشه، نینجا به و شته ش باشه که بکړه. جا (أبوسعید) فرمووی: نایا قه سپ به قه سپ شیاوتره بیته پیا، یان زیو به زیو؟

واته: چونکه قه سپ پیدالاره، پاره ش پیدالاره، بوی (أبوسعید) پاره یی (قیاس) کرده سر قه سپ، هروه ک له (طَلِبَةُ الطَّلِبَةِ) دا پوون کرلوه ته وه.

پینجه م: نرخ یی پیشه - له باسی پیدادا - هیچ کار له پیا ناکا، که و ابو: نه گهر به چه ند دیناریکی زیره هه ندی خشلی زیره بکړی - که به هوی کردنه خشل - نرخ یی له زیره که یی تر زیاتر بوو، نه وه ده بی - له کیشاندا - به نه ندازه یی یه کتری بنو هیچ نرخ یی پیشه په چاوا

وَلَوْ بَاعَ جِزَافًا تَخْمِينًا لَمْ يَصِحَّ وَإِنْ خَرَجَا سَوَاءً، وَتُعْتَبَرُ الْمُمَائِلَةُ وَقَتَّ الْجَفَافِ، وَقَدْ يُعْتَبَرُ الْكَمَالُ أَوْلَى،

نه کرئی، هر وه که له (مغنی) دا فرموویته، به به لگی حه دیسه که ی ﴿فَمَنْ زَادَ أَوْ اسْتَرَادَ﴾ ی پاردوو.

که وابو: نه گهر زتیرینگره که بلئی: له به رامیهر کرئی کاره که م- ده سته قی خۆم شتی که زیاد وهرده گرم، نه وه حه رامه و ده بیته ریبا ﴿عَنْ أَبِي رَافِعٍ: سَأَلْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ الْمَصُوعِ أَصُوغُهُ وَأَبِيعُهُ؟ قَالَ: وَزْنَا بوزن، قُلْتُ: إِنِّي أَبِيعُهُ وَزْنَا بوزن وَلَكِنْ آخُذُ أَجْرَ عَمَلِي، قَالَ إِنَّمَا عَمَلُكَ لِنَفْسِكَ فَلَا تَزِدْ شَيْئًا...﴾ رواه الإمام النسفي في طَلَبَةِ الْعَلْبَةِ، پرسیارم له نیامی (عمر) کرد: من زتیر، یان زیو ده که مه خشل، خشله که ش ده فروشم؟ فرمووی: کیش به کیش- خشله که- به ره گزی خۆی بفروشه. گوتم: کیش به کیش ده بفروشم، به لام کرئی کاره که ی خۆم وهرده گرم؟ فرمووی: کاره که ی خۆت بقوخته، هیچ شتی که زیاد وهرمه گره. که وابو: چاره نه مه یه: خشله که ی به ره گزی تر بفروشیته خاوهن زتیره که و زتیره که شی به ره گزی تر لی بکرئی، به به لگی حه دیسه که ی قه سپه باشه که ی پاردوو.

(وَلَوْ بَاعَ جِزَافًا) نه گهر له گوتره: خوارده مه نی، یان زتیر، یان زیو، یان پاره ی فروشت: هر یه که یان به ره گزی خۆی (تَخْمِينًا) یه کسانیه که شی خه ملاند، واته: به بۆچوونی خۆی داینا: نه مه یان به نه دازه ی نه وی تره (لَمْ يَصِحَّ) نه م جۆره فروشته نروست نیه (وَإِنْ خَرَجَا سَوَاءً) هر چه نده ش هر دو لا به یه کسانی دهریچن، چونکه له کاتی ماملت به ستندا یه کسانیه که نه زاندراره، به لام نه گهر فروشته که یان به ره گزی خۆیان نه بو، به لگو هر یه که یان به ره گزی تر ی جیاواز فروشرا: وه که گنم به جۆ، یان زتیر به زیو، یان به پاره نه و کاته نروسته له گوتره بفروشین، چونکه له و حالته دا یه کسانی مه رج نیه، به لگو ده ست به دهستی مه رجه، هر وه که روونمان کرده وه.

ئینجا بزانه: مه به ست به هاویننه یی خوارده مه نیه کان نه مه یه: له حاله تیکی ته ولوی وه هادا هر دو کیان هاویننه یی یه کتر بن: که بگوینین پاشه که وت بکرین، یان زۆریه ی سوده کانیا ن لۆره یگیرین، که وابو: (وَتُعْتَبَرُ الْمُمَائِلَةُ وَقَتَّ الْجَفَافِ) هاویننه یی هر دو خوارده مه نیه کان له کاتی ووشکی دا ره چاو ده کرئی، چونکه له و کاته دا ته اوون و که لکی پاشه که وت کردنیا ن مه یه.

هر وه ها (وَقَدْ يُعْتَبَرُ الْكَمَالُ أَوْلَى) هه ندئی جاریش ته ولوی خوارده مه نیه کان له حاله تی سه ره تایا دا ره چاو ده کرئی، هر چه نده ش نه گنه حاله تی پاشه که وت کردن: وه که ناوی ترئی

فَلَا يُبَاعُ رُطْبٌ بِرُطْبٍ وَلَا بِتَمْرٍ، وَلَا عِنَبٌ بِعِنَبٍ وَلَا بِزَيْبٍ، وَمَا لَا جَفَافَ لَهُ كَالْقَشَاءِ
وَالْعِنَبِ الَّذِي لَا يَتَزَيَّبُ لَا يُبَاعُ أَصْلًا، وَفِي قَوْلِ تَكْفِي مُمَائِلَتُهُ رُطْبًا، وَلَا تَكْفِي مُمَائِلَةً
الذَّقِيقِ وَالسُّوْبِقِ وَالْخُبْزِ، بَلْ تُعْتَبَرُ الْمُمَائِلَةُ فِي الْحُبُوبِ حَبًّا،

شیری تازه نوشرو و تهره قهسپی مهسه لهی (بیع الغرایا): که له باسی فروشتنی میوه‌ها
پوون کرلوه ته‌وه، واته: لهو حاله ته‌دا دروسته نه‌وانه به په‌گزی خویان به هاووینه‌ی
بفروشرینو نایه‌وی تری بگریته میوژ، یان شیره‌که بگریته ماست، یان تهره‌که بیته قهسپ،
چونکه هر له حاله تی سه‌ره‌تای دا زوری می سوده‌کانیان لوره‌ده‌گیری.

ثینجا له بهر نه‌وهی هاووینه‌ی له کاتی ووشکی دا په‌چاو ده‌کری (فَلَا يُبَاعُ رُطْبٌ بِرُطْبِی)
دروست نیه: تهره‌قهسپ بفروشری به تهره‌قهسپ، هم (وَلَا بِتَمْرٍ) دروست نیه: تهره
قهسپ بفروشری به قهسپی ووشک، هه‌روه‌ها (وَلَا عِنَبٌ بِعِنَبِی) دروست نیه: تری بفروشری
به تری، هم (وَلَا بِزَيْبِی) دروست نیه: تری بفروشری به میوژ، هه‌روه‌ها دروست نیه:
هه‌نجیری‌ته‌ر بفروشری به هه‌نجیری‌ته‌ر، یان ووشک، هم درست نیه گوشتی‌ته‌ر بفروشری
به گوشتی‌ته‌ر چونکه نازانین له کاتی ووشکی دا-نه‌وانه- ده‌بنه هاووینه‌ی په‌کتر، یان نا:

«عَنْ سَعْدِ بْنِ سُلَيْمٍ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ شِرَاءِ الرُّطْبِ بِالتَّمْرِ؟ قَالَ: أَيْقُصُّ الرُّطْبُ إِذَا يَسَّ؟ قَالُوا:
نَعَمْ. فَتَهَى عَنْ ذَلِكَ» رواه أصحاب السنن بسند صحيح، ده‌ریاره‌ی کرینو فروشتنی
ته‌ره‌قهسپ به قهسپ، پرسیار له پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرا؟ نه‌ویش فه‌رموی: نایا هر کاتیک
ته‌ره‌قهسپ ووشک کرلوه، کم ده‌بیته‌وه؟ گوتیان: به‌لی. جا پیغه‌مبه‌ر ﷺ قه‌ده‌غی کرد:
ته‌ره‌قهسپ بفروشری به قهسپ.

(وَمَا لِجَفَافٍ لَهُ) نه‌و جوړه خولده‌مه‌نی‌ه‌ی حاله تی ووشکی نیه: (كَالْقَشَاءِ) وه‌ک:
ته‌روزی و خیار، هم (وَالْعِنَبِ الَّذِي لَا يَتَزَيَّبُ) نه‌و تری‌یه‌ی نایته میوژ (لَا يُبَاعُ أَصْلًا) نه‌وه
به هیج جوړیک نافروشری به په‌گزی خوی.

(وَفِي قَوْلِ) له فه‌رمووده‌په‌کدا: (تَكْفِي مُمَائِلَتُهُ رُطْبًا) هاووینه‌ی له حاله تی ته‌پی‌دا به‌سه،
که‌واته: نه‌و جوړه دروسته به کیشان به په‌کتری بفروشرین.

(وَلَا تَكْفِي) به‌س نیه (مُمَائِلَةُ الذَّقِيقِ) هاووینه‌ی ئاردو (وَالسُّوْبِقِ) ئاردی جو و (وَالْخُبْزِ)
نان و هه‌ر شتیکی تری بنچینه‌که‌ی دنک بی (بَلْ تُعْتَبَرُ الْمُعَائِلَةُ فِي الْحُبُوبِ حَبًّا) به‌لکو
په‌چاو ده‌کری هاووینه‌ی دنکه‌کانیان له حاله تی دنکی په‌قدا، چونکه نه‌مه‌یان
حاله‌تیکی ته‌واوه.

که‌وايو: دروست نیه ئارد به ئارد بفروشری، ساوار به ساوار بفروشری، ئارد به گه‌م
بفروشری، چونکه نازاندری دنکه‌کانیان په‌کسان، یان نا.

وَفِي حُبِّوبِ الدُّهْنِ كَالسَّمْسِمِ حَبًّا أَوْ دُهْنًا، وَفِي الْعَنْبِ زَبِيبًا أَوْ خَلًّا عَنَبٌ، وَكَذَا الْعَصِيرُ فِي الْأَصْحِ، وَفِي اللَّبَنِ لَبْنَا أَوْ سَمْنَا أَوْ مَخِيضًا صَافِيًا، وَلَا تَكْفِي الْمُمَاتِلَةُ فِي سَائِرِ أَحْوَالِهِ كَالجَبْنِ وَالْأَقِطِ، وَلَا تَكْفِي مُمَاتِلَةٌ مَا أَثَرَتْ فِيهِ النَّارُ بِالطَّبْخِ أَوِ الْقَلْيِ أَوِ الشَّيْءِ،

﴿ نَاگاداری ﴾: له مزه‌بی نیمامی (حنفی) دا دروسته: نان بفرۆشرئ به نارد، هم به گهنم، به لام له گال نهوه شدا نیمام (أبوحنيفة) به خوی ده‌فهرموی: نهو مامله‌ته‌ی نان به نارد خترو چاکه‌ی تدا نیه. هه‌روه‌ک له کتیبه‌کانی خویاندا فهرموویانه.

(وَفِي حُبِّوبِ الدُّهْنِ) هاووینه‌ی په‌چاو ده‌کری له ده‌نکانه‌ی پونیان لئوه‌رده‌گیری: (كَالسَّمْسِمِ) وه‌کو کونجی و گوله به‌پۆژه‌و زوپات... همد (حَبًّا أَوْ دُهْنًا) یان له حاله‌تی ده‌نکابه‌تدا، یان له حاله‌تی پونی‌دا (وَفِي الْعَنْبِ) هاووینه‌ی له تری‌دا په‌چاو ده‌کری (زَبِيبًا) له حاله‌تی میوژی‌دا (أَوْ خَلًّا عَنَبٍ) یان له حاله‌تی سرکه‌ی‌دا (وَكَذَا الْعَصِيرُ) هه‌روه‌ها ناوی تری و ناوی قه‌سپ و ناوی هه‌نارو گشت میوه‌یه‌کی‌تر، له حاله‌تی گوشراوی‌دا هاووینه‌ی تدا په‌چاو ده‌کری (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده‌ی راستردا.

(وَفِي اللَّبَنِ) هاووینه‌ی په‌چاو ده‌کری له شیردا (لَبْنَا) له حاله‌تی بوونه‌ ماست (أَوْ سَمْنَا) یان پون (أَوْ مَخِيضًا) یان نو (صَافِيًا) به‌و مهرجه‌ی ماست و پون و نویه‌که: ناویان تیکه‌ل نه‌کرابئ، چونکه نه‌گه‌ر ناویان تیکه‌ل کرابئ، دروست نیه به‌یه‌کتری بفرۆشرئ، هم به‌و مهرجه‌ش به‌ ناگر نه‌کوئیندرابن.

(وَلَا تَكْفِي الْمُمَاتِلَةُ فِي سَائِرِ أَحْوَالِهِ) هاووینه‌ی به‌س نیه له حاله‌ته‌کانی تری شیردا: (كَالْجَبْنِ) وه‌ک په‌نیر به‌په‌نیر، چونکه فریشکی تیکه‌ل بوه، هم (وَالْأَقِطِ) وه‌کو که‌شک به‌که‌شک، چونکه خوی تیکه‌ل بوه، واته: نهو دووانه‌ پیبای دوو قۆلییان تدا یه، هه‌روه‌ک له دوا‌ی تیره‌ پوونی ده‌که‌ینه‌وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(وَلَا تَكْفِي) به‌س نیه (مُمَاتِلَةٌ مَا أَثَرَتْ فِيهِ النَّارُ) هاووینه‌ی نه‌و خوارده‌مه‌نیه‌ی ناگر کاری تری‌کریوه (بِالطَّبْخِ) به‌کولاندن (أَوِ الْقَلْيِ) یان به‌سۆرکردنه‌وه (أَوِ الشَّيْءِ) یان به‌برزاندن، واته: هه‌ر خواردنی‌ک ناگر کاری تری‌کردبئ، دروست نیه به‌په‌گه‌زی‌خوی بفرۆشرئ، چونکه گشت کار تری‌کردنی‌ک وه‌ک په‌کتر نیه‌و هاووینه‌ی نازاندئ.

هه‌روه‌ها: هه‌ر شتی‌ک له دوو جوړه‌ خوارده‌مه‌نی، یان له زیاتر دروست کرابئ، دروست نیه به‌شتی‌کی وه‌ها بفرۆشرئ: که‌هه‌مان په‌گه‌زی‌خوارده‌مه‌نیه‌که‌ی تدا بئ:

بۆ وینه: دروست نیه‌ پاقلوه، یان لوقم بفرۆشرئ به‌پاقلوه، یان به‌لوقم، یان ته‌نها به‌ نارد بفرۆشرئ، یان ته‌نها به‌ شه‌کر بفرۆشرئ، چونکه ناگر کاری تری‌کردون، هم‌وه‌ک په‌نیرو که‌شک- پیبای دوو قۆلییان تدا یه.

وَلَا يَضُرُّ تَأْتِيرُ تَمْيِيزِ كَالْعَسَلِ وَالسَّمْنِ، وَإِذَا جَمَعَتِ الصَّفَقَةُ رِبْوِيَا مِنَ الْجَانِبَيْنِ
وَاخْتَلَفَ الْجِنْسُ مِنْهُمَا: كَمُدِّ عَجْوَةٍ وَدِرْهَمِ بَمُدِّ وَدِرْهَمِ، وَكَمُدِّ وَدِرْهَمِ بِمُدِّينِ أَوْ
دِرْهَمَيْنِ، أَوِ النَّوْعُ: كَصِحَاحٍ وَمُكْسَّرَةٍ بِهِمَا أَوْ بِأَحَدِهِمَا فَبَاطِلَةٌ،

(وَلَا يَضُرُّ تَأْتِيرُ تَمْيِيزِ زهره نادا: کارتیکردنی لیتک جیاکردنه وه (كَالْعَسَلِ) وه
کارتیکردنی ههنگوینو (وَالسَّمْنِ) پونی نازهل، کهواته: هر یه کتیک لهوانه دروسته به
په گزی خویان بفروشرین.

﴿ رِبْوِيَا دُو قَوْلِي ﴾

(وَإِذَا جَمَعَتِ الصَّفَقَةُ) هر کاتیک بهستنی یه ک ماملت کوی کرده وه (رِبْوِيَا مِنَ الْجَانِبَيْنِ)
په گزیتکی ریبیدار له هر دوو لای ماملت ته که وه (وَاخْتَلَفَ الْجِنْسُ) په گزی فروشراوه کانیش
لیک جیا بون (مِنْهُمَا) له هر دوو لایه که یان، یان له یه کتیک یان (كَمُدِّ عَجْوَةٍ وَدِرْهَمِ) وه
مستیک قهسپو یه ک دیره م بفروشرین (بَمُدِّ وَدِرْهَمِ) به مستیکی قهسپو یه ک دیره م (و)
هر وه ما (كَمُدِّ وَدِرْهَمِ) وه ک مستیکی قهسپو یه ک دیره م بفروشرین (بَمُدِّينِ) ته نها به دوو
مسته قهسپ (أَوْ دِرْهَمَيْنِ) یان ته نها به دوو دیره م (أَوِ النَّوْعُ) یان جودی ریبیداره کان لیتک
جیاواز بون (كَصِحَاحٍ وَمُكْسَّرَةٍ) وه ک زپری ورده درشته، یان زیوی ورده درشته، یان
پاره ی ورده درشته ویکرا بفروشرین (بِهِمَا) به ورده درشته ی ویکرا (أَوْ بِأَحَدِهِمَا) یان
ته نها به ورده، یان ته نها به درشته، یان پاره ی باشو خراپ ویکرا بفروشری، به پاره ی
باشو خرابی ویکرا، یان ته نها به باشه که، یان ته نها به خراپه که، له و حاله تانه شدا نرخی
ورده درشته و نرخی باشو خراپ لیتک جیاواز بو، نه وه (فَبَاطِلَةٌ) نه و جورده ماملت ته - له و
هه موو مهسه لانه دا - به تاله و دروست نیه، چونکه له کاتی ماملت بهستندا نه زاندرلوه:
نایا نرخی نه م لایه - به یه کسانی - به سر نه و لادا به شکاروه، یان نا، هر وه ک له
زوری ی سرچاوه کانداهرموویانه و به لگه یان به م حدیسه هیناوه ته وه:

﴿عَنْ فَضَالَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: إِشْتَرَيْتُ يَوْمَ خَبِيرٍ قِلَادَةَ بَأْتِيْ عَشْرَ دِينَارًا فِيهَا ذَهَبٌ وَخَرَزٌ، فَفَصَلْتُهَا
فَوَجَدْتُ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ اثْنَيْ عَشَرَ دِينَارًا، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ؟ فَقَالَ: لَا بُدَّ حَتَّى
تُفْصَلَ﴾ رواه مسلم، له کاتی غزای (خه بیهر) ملوانکه یه کم کپی به دوانزه دیناری زپری،
ملوانکه که ش زپرو مؤری تی دا بوو، نینجا لیتک جیا کرده وه و دیتم له کیشی دوانزه
دینار زوتر زپری تی دایه، جا نه م م بق پیغه مبه ر ﷺ لباس کرد، نه ویش فهرمووی: نابین
نه و ملوانکه یه بفروشری تا لیتک جیا ده کریته وه.

که و ابو: نه گه ماملت ته که بکریته دوو به ش: وه ک بلتی: مسته که له بهرامبه ر مسته که بیرو
دیره مه که ش له بهرامبه ر دیره مه که بی، نه و کاته دروست ده بی، هر وه ک له زوری ی

وَيَحْرَمُ بَيْعَ اللَّحْمِ بِالْحَيَوَانِ مِنْ جِنْسِهِ، وَكَذَا بِغَيْرِ جِنْسِهِ مِنْ مَأْكُولٍ وَغَيْرِهِ فِي الْأَطْهَرِ.

(بَابُ)

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ: وَهُوَ ضِرَابُهُ وَيُقَالُ مَأْوَةٌ وَيُقَالُ أُجْرَةٌ ضِرَابِهِ،

سەرچاوه كاندا فهرموویانه. ههروهها: ئەگەر نرخى وردەكەو درشتهكەو نرخى باشو خراپەكە یەكسان بون، ئەو كاتەش دروستە: ئەم لایە بەو لایە بفروشرى، ههروهك له (الشبراملسى)دا پوون كراوهتەوه.

(وَيَحْرَمُ) حەپامەو دروست نیه (بَيْعَ اللَّحْمِ بِالْحَيَوَانِ) گوشت بفروشرى بە نازەلى زیندوو (مِنْ جِنْسِهِ) جا گوشتەكە له پەگەزى نازەلەكە بى: وهك گوشتى مەپ بە مەپ (وَكَذَا بِغَيْرِ جِنْسِهِ) ههروهها دروست نیه ئەگەر له پەگەزى نازەلەكەش نەبى: وهك گوشتى مەپ بە مانگا (مِنْ مَأْكُولٍ) جا نازەلەكە له پەگەزى گوشت حەلالەكان بى: وهك باسمان كرد (وَغَيْرِهِ) یان له گوشت حەپامەكان بى: وهك گوشتى مەپ بفروشرى بە كەرو هێستەر (فِي الْأَطْهَرِ) له فهرموودەى بەهێزتردا ﴿عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَنْ بَيْعِ اللَّحْمِ بِالْحَيَوَانِ ﴿رواه أبو داود، ورفعه الحاكم والبيهقي بسند صحيح بلفظ: ﴿نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الشَّاةِ بِاللَّحْمِ﴾ پیغه مەبر ﷺ قەدەغەى كردوه: مەپ بفروشرى بە گوشت.

﴿بَابُ: لَهُ بَأْسِي مَامَلَةٌ تَهْكَانِي قَهْدَةٌ كَرَاو﴾

پێشهكى بزانه: ماملەتەكانى قەدەغەكراو دوو جۆرن، یەكەمیان: ماملەتى دانەمەزىلوى حەپام: كە پوكنىك، یان مەرجىكى ناتەواو بى، یان مەرجىكى ناتەواوى تىدا بى، ئەم ماملەتە بەتالەو ناتەواوه، واتە: فروشراوهكە نابیته ملكى كەپارەكەو پارەكەش نابیته ملكى فروشیارەكە، هەم كردنى ماملەتەكەش حەپامەو ماملەتەچیهكانیش گوناھبار دەبن: وهك ئەو ماملەتانەى لەم باسەدا پوون كراونەوهو چەندى تریش.

دووهمیان: ماملەتى دامەزىلوى حەپام: كە گشت پوكنو مەرجەكانى تەواو بن، بەلام له بەر هۆیهكى دەرەوهى قەدەغە كرابى، واتە: ماملەتەكە دادەمەزىلوى تەواوه، بەلام كردنى ماملەتەكە حەپامەو ماملەتەچیهكەش گوناھبار دەبى: وهك ئەو ماملەتانەى كە لە باسەكەى لوى نێرەدا پوون كراونەوهو چەندى تریش.

دەربارەى جۆرى یەكەمیان دەفەرموى: ﴿نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ﴾ رواه البخاري، پیغه مەبر ﷺ قەدەغەى كردوه پەپىنى نێرەى نازەلە بفروشرى. (وَهُوَ) پەپىنى نێرە (ضِرَابُهُ) ئەوه یە نێرەكە بپەپىندىتە سەر نازەلە مەبەكە تاكو ئاوسى بكا (وَيُقَالُ مَأْوَةٌ) هەم دەگوترى: مەبەست ئاوى-تۆى نێرەكە یە (وَيُقَالُ) دەشگوترى (أُجْرَةٌ ضِرَابِهِ) مەبەست كرى پەپاندنى نێرەكە یە.

فَيَحْرُمُ ثَمَنُ مَائِهِ وَكَذَا أُجْرَتُهُ فِي الْأَصْحِّ، وَعَنْ حَبْلِ الْحَبَلَةِ: وَهُوَ نَتَاجُ النَّتَاجِ بِأَنْ يَبِيعَ نَتَاجُ النَّتَاجِ أَوْ يَبِيعَ إِلَى نَتَاجِ النَّتَاجِ، وَعَنْ الْمَلَاقِيحِ: وَهِيَ مَا فِي الْبُطُونِ، وَالْمَضَامِينِ: وَهِيَ مَا فِي أَصْلَابِ الْفُحُولِ، وَالْمَلَامَسَةِ: بِأَنْ يَلْمَسَ ثَوْبًا مَطْوًيًا ثُمَّ يَشْتَرِيَهُ عَلَى أَنْ لَا خِيَارَ لَهُ إِذَا رَأَاهُ، أَوْ يَقُولُ إِذَا لَمَسْتُهُ فَقَدْ بَعَثَكُ، وَالْمُنَابَذَةَ: بِأَنْ يَجْعَلَ التَّبَذَّ بَيْعًا، وَيَبِيعُ الْحَصَاةَ: بِأَنْ يَقُولَ لَهُ بَعَثَكَ مِنْ هَذِهِ الْأَثْوَابِ مَا تَقَعُ هَذِهِ الْحَصَاةُ عَلَيْهِ

که وایو: (فَيَحْرُمُ ثَمَنُ مَائِهِ) حرّامه پاره‌ی ناوی نیره‌که وهریکیری (وَكذَا أُجْرَتُهُ) هه‌روهه‌ها: حرّامه نیره‌که‌ش بق په‌پارندن به کرئی بدا (فِي الْأَصْحِّ) له‌هه‌رمووده‌ی راستردا. که وایو: وه‌ها سوننه‌ته: نیره‌که‌ی به خواستن بداته خاوه‌ن نازله‌که، تاکو-به خو‌پایی- بییه‌رینیتته سه‌ر نازله‌هه‌ می‌یه‌کانی، نینجا دروسته: نه‌ویش شتیک به نیاری بداته خاوه‌نی نیره‌که، هه‌روهه‌هه‌ له‌ زوریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا هه‌رموویانه.

﴿وَعَنْ حَبْلِ الْحَبَلَةِ﴾ رواه الشيخان، هه‌روهه‌ها پیغه‌مبه‌ر^{علیه‌السلام} قه‌ده‌غی کرپوه به‌ره‌می به‌ره‌مه‌کان بفرۆشئ. (وَهُوَ نَتَاجُ النَّتَاجِ) نه‌وش مه‌به‌ست بیچووی بیچوویکی نه‌بووه (بِأَنْ يَبِيعَ نَتَاجَ النَّتَاجِ) وه‌ک بیچووی بیچوویکی وه‌ها بفرۆشئ: که هیشتا به‌خویشی له‌ دایک نه‌بوئی (أَوْ يَبِيعَ) یان شتیک به‌ پاره‌یه‌کی قه‌رز بفرۆشئ (إِلَى نَتَاجِ النَّتَاجِ) تا بیچووی بیچووه نه‌بووه‌که له‌ دایک نه‌بی، نینجا پاره‌هه‌زه‌که بدا.

﴿وَعَنْ الْمَلَاقِيحِ وَهِيَ مَا فِي الْبُطُونِ﴾ هه‌روهه‌ها پیغه‌مبه‌ر^{علیه‌السلام} قه‌ده‌غی کرپوه: کو‌رپه‌ی ناو زگی نازله‌ن بفرۆشئ، هه‌م ﴿وَالْمَضَامِينِ وَهِيَ مَا فِي أَصْلَابِ الْفُحُولِ﴾ رواهما مالك وعبدالرزاق یاسناد قوی، پیغه‌مبه‌ر^{علیه‌السلام} قه‌ده‌غی کرپوه ناوی=تووی نازله‌هه‌ نیره‌که‌کان-که هیشتا هه‌ر له‌ پشتی نیره‌که‌دایه- بفرۆشئ.

﴿وَالْمَلَامَسَةِ﴾ رواه الشيخان، هه‌روهه‌ها قه‌ده‌غی کرپوه: فرۆشتنی ده‌ست لیدان. (بِأَنْ يَلْمَسَ ثَوْبًا مَطْوًيًا) وه‌ک ده‌ست له‌ جلیکی پیچراو بدلو (ثُمَّ يَشْتَرِيَهُ) نینجا بی‌کری (عَلَى أَنْ لَا خِيَارَ لَهُ) به‌و مه‌رجه‌ی په‌شیمانبوونه‌وه‌ی نه‌بی (إِذَا رَأَاهُ) کاتئ جله‌که‌ی دیت (أَوْ يَقُولُ) یان بلئ: (إِذَا لَمَسْتُهُ) هه‌ر کاتیک ده‌ستت له‌م شته‌دا (فَقَدْ بَعَثَكُ) نه‌وه فرۆشتمه‌تو. واته: ده‌ست لیدانه‌که‌ی بکاته فرۆشتن.

﴿وَالْمُنَابَذَةَ﴾ رواه الشيخان، هه‌روهه‌ها پیغه‌مبه‌ر^{علیه‌السلام} قه‌ده‌غی کرپوه: فرۆشتنی به‌ فریدان. (بِأَنْ يَجْعَلَ التَّبَذَّ بَيْعًا) وه‌ک فریدانی شته‌که بکه‌نه فرۆشتن و بلئ: هه‌ر کاتیک بوم فریدای نه‌وه فرۆشتمه‌تو.

﴿وَبِيعِ الْحَصَاةِ﴾ رواه مسلم، هه‌روهه‌ها قه‌ده‌غی کرپوه: فرۆشتنی ورده به‌رد. (بِأَنْ يَقُولَ لَهُ) وه‌ک پئی بلئ: (بِعْتُكَ مِنْ هَذِهِ الْأَثْوَابِ مَا تَقَعُ هَذِهِ الْحَصَاةُ عَلَيْهِ) له‌م جلانه‌هه‌ر

أَوْ يَجْعَلَا الرَّمْيَ بَيْعًا، أَوْ بَعْتِكَ وَلَكَ الْخِيَارُ إِلَى رَمْيِهَا، وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ فِي بَيْعَةٍ: بَأَنْ يَقُولَ بَعْتِكَ بِأَلْفٍ نَقْدًا أَوْ أَلْفَيْنِ إِلَى سَنَةٍ، أَوْ بَعْتِكَ ذَا الْعَبْدِ بِأَلْفٍ عَلَى أَنْ تَبِيعَنِي ذَارَكَ بِكَذَا، وَعَنْ بَيْعٍ وَشَرْطٍ: كَبَيْعٍ بِشَرْطِ بَيْعٍ أَوْ قَرْضٍ، وَلَوْ اشْتَرَى زَرْعًا بِشَرْطٍ أَنْ يَحْصُدَهُ الْبَائِعُ، أَوْ ثَوْبًا وَيَخِيطُهُ فَلِأَصَحِّ بَطْلَانُهُ،

کامیان نهم برده‌ی که‌وته سهر نوم فروشته تو (أَوْ يَجْعَلَا الرَّمْيَ بَيْعًا) یان هاویشتنی برده‌که بکهنه فروشتن و بلئی: مهر کاتیک برده‌که م هاویشتم نهم شستم فروشته تو (أَوْ بَعْتِكَ) یان بلئی: فروشتمه تو (وَلَكَ الْخِيَارُ إِلَى رَمْيِهَا) ماقی په شیمانبوونه‌وت هه‌بی تا برده‌که ده‌هاویم.

﴿وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ فِي بَيْعَةٍ﴾ صححه الترمذی، هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر ﷺ قه‌ده‌غهی کردوه: دوو فروشتن له یه‌ک فروشتندا بکری. (بَأَنْ يَقُولَ) وه‌ک بلئی: (بَعْتِكَ بِأَلْفٍ نَقْدًا أَوْ أَلْفَيْنِ إِلَى سَنَةٍ) فروشتمه تو به هه‌زار دیناری حازر، یان به دوو هه‌زاری قهرز تا سالتیک. نینجا یه‌کسه‌ر شته‌که بباو هیچ لایه‌ک دیناری نه‌کاو نه‌زاندری به قهرزی بردوه، یان به حازر.

به‌لام نه‌گه‌ر لایه‌ک دیناری بکاو بزاندری به قهرزی بردوه، یان به حازری بردوه، وه‌ک بلئی: نهم شته به حازر به دیناریکه، به قهرز به دوو دیناره. کریاره‌که‌ش بلئی: نه‌وه به قهرز لیتم کری به دوو دینار. نه‌وه دروسته، چونکه به هوی نه‌و دیناری‌کردنه، نه‌زاین لاجووه، هه‌روه‌ک له (سنن الترمذی) و (حاشیة ابن قاسم) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿فَرُوشْتِنِي بِهِ مَهْرَجٌ﴾

(أَوْ يَانَ بَلْيً): (بَعْتِكَ ذَا الْعَبْدِ بِأَلْفٍ عَلَى أَنْ تَبِيعَنِي ذَارَكَ بِكَذَا) نهم کویله‌یه‌م فروشته تو به هه‌زار دینار، به‌و مهرجه‌ی خانووه‌که‌تم پی بفروشی به‌وه‌نده. نهمه‌ش دروست نیه، هه‌روه‌ک ده‌قهرموی: ﴿وَعَنْ بَيْعٍ وَشَرْطٍ﴾ رواه الحاكم وعبدالحق وآخرون وصححه بعضهم، پیغه‌مبه‌ر ﷺ قه‌ده‌غهی کردوه: فروشتن و مهرج و یکرپا بکرین. (كَبَيْعٍ بِشَرْطِ بَيْعٍ) وه‌ک شتیکی پی بفروشی به‌و مهرجه‌ی نه‌ویش شتیکی پی بفروشی: وه‌کو نمونه‌که‌ی پابردو (أَوْ قَرْضٍ) یان شتیکی پی بفروشی به‌و مهرجه‌ی نه‌ویش سه‌د دیناری به قهرز بداتن، نهمه‌ش دروست نیه.

(وَلَوْ اشْتَرَى زَرْعًا) نه‌گه‌ر کشتوکالتیکی کری (بِشَرْطٍ أَنْ يَحْصُدَهُ الْبَائِعُ) به‌و مهرجه‌ی فروشیاره‌که بیدرویته‌وه (أَوْ ثَوْبًا وَيَخِيطُهُ) یان جلیکی کری به‌و مهرجه‌ی فروشیاره‌که بیدرووی (فَلِأَصَحِّ بَطْلَانُهُ) به‌و فرمووده‌ی راستتر: کرینه‌که دروست نیه و به‌تاله له هه‌ردوو مه‌سه‌له‌که‌دا، به‌لام به فرمووده‌ی بی‌هین: کرینه‌که دروسته و مهرجه‌که‌ش ده‌بیته به‌کریگرتن، هه‌روه‌ک له (نهاية) و (مغنی) دا پوون کراوه‌ته‌وه، واته: به‌شیکی نرخه‌که له به‌رامبه‌ر کری‌یه‌که داده‌ندری، هه‌روه‌ک له (شرح المصلي) دا پوون کراوه‌ته‌وه.

وَيُسْتَنْتَى صُورٌ: كَالْبَيْعِ بِشَرْطِ الْخِيَارِ أَوْ الْبَرَاءَةِ مِنَ الْعَيْبِ أَوْ بِشَرْطِ قَطْعِ الثَّمْرِ أَوْ الْأَجَلِ
 وَالرَّهْنِ وَالْكَفِيلِ الْمُعَيَّنَاتِ لِثَمَنِ فِي الذَّمَّةِ، وَالْإِشْهَادِ وَلَا يُشْتَرَطُ تَعْيِينُ الشُّهُودِ فِي الْأَصْحَ،
 فَإِنْ لَمْ يَرْهَنْ أَوْ لَمْ يَتَّكَلَّفِ الْمُعَيَّنُ فَلِلْبَائِعِ الْخِيَارُ، وَلَوْ بَاعَ عَبْدًا بِشَرْطِ إِعْتَاقِهِ فَالْمَشْهُورُ
 صِحَّةُ الْبَيْعِ وَالشَّرْطُ، وَالْأَصْحُ أَنَّ لِلْبَائِعِ مُطَابَقَةَ الْمُشْتَرِي بِالْإِعْتَاقِ، وَأَنَّهُ لَوْ شَرَطَ مَعَ الْعِتْقِ
 الْوَلَاءَ لَهُ أَوْ شَرَطَ تَدْبِيرَهُ أَوْ كِتَابَتَهُ أَوْ إِعْتَاقَهُ بَعْدَ شَهْرِ لَمْ يَصِحَّ الْبَيْعُ،

(وَيُسْتَنْتَى) جیادہ کرتے ہو: لہ قہدہ غہ کردنی فروشتن و مرج (صُورٌ) چہند وینہ یہ ک: کہ
 فروشتنہ کہ و مرجہ کہی تیناندا دروستہ (كَالْبَيْعِ بِشَرْطِ الْخِيَارِ) وہ ک فروشتن بہ مرجی
 پہ شیمانبونہ وہ (أَوْ الْبَرَاءَةَ مِنَ الْعَيْبِ) یان بہ مرجی بین عیبی (أَوْ بِشَرْطِ قَطْعِ الثَّمْرِ) یان بہ
 مرجی برینہ وہی میوہی فروشراو بہ سر درختہ کہ یہ وہ (أَوْ الْأَجَلِ) یان بہ مرجی پاش
 ماوہ یہ کی تر پارہ کہی بداتی، نہ گہر فروشراوہ کہش پیبای تیدا نہ بنی، نہ گینا: نہ و ماوہ
 دانانہ دروست نیہ، ہر وہ ک لہ پیبادا رونمان کردہ وہ (وَالرَّهْنِ) ہم فروشتنی بہ مرجی
 بارمتہ دانان و (وَالْكَفِيلِ) بہ مرجی کہ فیل دانان (الْمُعَيَّنَاتِ) نہ و ماوہ یہ و بارمتہ کہ و
 کہ فیلہ کہ دیاری کرلو بن (لِثَمَنِ فِي الذَّمَّةِ) بؤ پارہی فروشراوٹک کہ بہ قہرز فروشراپن
 (وَالْإِشْهَادِ) ہم فروشتنی بہ مرجی شاہید گرتن، بہ لام (وَلَا يُشْتَرَطُ تَعْيِينُ الشُّهُودِ) مرج
 نیہ شاہیدہ کان دیاری بکرتن: کینہ؟ (فِي الْأَصْحِ) لہ فہرموودہی پاستردا، واتہ: نہ و
 وینانہی پایدو گشتی دروستن، چونکہ نہ و مرجانہ گشتیان لہ قورپان و حہ دیسدا-
 بہ لگہ یان لہ سہرہ (فَإِنْ لَمْ يَرْهَنْ) جا نہ گہر کپیارہ کہ بارمتہی دانہنا (أَوْ لَمْ يَتَّكَلَّفِ الْمُعَيَّنُ)
 یان دیارکراوہ کہ نہ بوہ کہ فیل، نہ وہ (فَلِلْبَائِعِ الْخِيَارُ) فروشیارہ کہ بؤی دروستہ پہ شیمان
 بیبتہ وہ ماملہ تہ کہ ہہ لبوہ شینتتہ وہ.

(وَلَوْ بَاعَ عَبْدًا بِشَرْطِ إِعْتَاقِهِ) نہ گہر کویلہ یہ کی فروشت بہ مرجی نازاد کردنی (فَالْمَشْهُورُ)
 بہ فہرموودہی ناسراوی مزہب (صِحَّةُ الْبَيْعِ وَالشَّرْطِ) فروشتنہ کہ و مرجہ کہ ہر دو کیان
 دروستن، کہ و ابو: (وَالْأَصْحُ) بہ فہرموودہی پاستر (أَنَّ لِلْبَائِعِ) فروشیارہ کہ ماق ہہ یہ:
 (مُطَابَقَةَ الْمُشْتَرِي بِالْإِعْتَاقِ) داوا لہ کپیارہ کہ بکا: کویلہ کہ نازاد بکا، جا نہ گہر نازادی
 نہ کرد، نہ و کاتہ داوہر- بہ زور لیکردن- پیئی نازاد نہ کا، ہر وہ ک لہ زور یہی
 سہراوہ کاندہ فہرموویانہ (وَأَنَّهُ) ہر بہ فہرموودہی پاستر (لَوْ شَرَطَ مَعَ الْعِتْقِ) نہ گہر
 فروشیارہ کہ- لہ گہل مرجی نازاد کردن- بہ مرجی دانا (الْوَلَاءَ لَهُ) خزمایہ تی نازاد کردن
 بؤ خوی بن (أَوْ شَرَطَ تَدْبِيرَهُ) یان بہ مرجی دانا لہ دواي مردن نازادی بکا (أَوْ كِتَابَتَهُ)
 یان بہ پارہ نازادی بکا (أَوْ إِعْتَاقَهُ بَعْدَ شَهْرِ) یان لہ دواي مانگیک نازادی بکا (لَمْ يَصِحَّ
 الْبَيْعُ) لہ و چوارہ مہ سہ لانہ دا فروشتنہ کہ دروست نابن.

وَلَوْ شَرَطَ مُقْتَضَى الْعَقْدِ: كَالْقَبْضِ وَالرَّدِّ بَعِيْبٍ أَوْ مَالًا غَرَضَ فِيهِ كَشَرَطِ أَنْ لَا يَأْكُلَ إِلَّا كَذَا صَحَّ، وَلَوْ شَرَطَ وَصْفًا يُقْصَدُ: كَكَوْنِ الْعَبْدِ كَاتِبًا أَوِ الدَّائِبَةَ حَامِلًا أَوْ لَبُونًا صَحَّ، وَلَهُ الْخِيَارُ إِنْ أَخْلَفَ، وَفِي قَوْلِ يَبْطُلُ الْعَقْدُ فِي الدَّائِبَةِ، وَلَوْ قَالَ بَعْتُكَهَا وَحَمَلَهَا بَطُلٌ فِي الْأَصْحَ، وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْحَمَلِ وَحَدَهُ، وَلَا الْحَامِلِ ذُوئَهُ، وَلَا الْحَامِلِ بِحُرٍّ، وَلَوْ بَاعَ حَامِلًا مُطْلَقًا دَخَلَ الْحَمْلُ فِي الْبَيْعِ.

(وَلَوْ شَرَطَ مُقْتَضَى الْعَقْدِ) نه گهر مرجعی کپیاره که: فروشراوه که وه ریگری، هم (وَالرَّدِّ بَعِيْبِي) نه گهر عهیبی هه بو بیگه ریئیتته وه بؤ فروشیاره که (أَوْ مَالًا غَرَضَ فِيهِ) یان مرجعی وه های دانا که هیج مه بهستیکی تی دا نه بی (كَشَرَطِ أَنْ لَا يَأْكُلَ إِلَّا كَذَا) وه که به مرج دابنی: فروشراوه که تنها نه وشته بخوا، یان نه و جله بکاته بهری (صَحَّ) له وه مهسه لانه دا فروشتنه که دروست ده بی وه وه مرجانه ی پابردو زینانی لی تاده ن.

(وَلَوْ شَرَطَ وَصْفًا يُقْصَدُ) نه گهر به مرجی دانا: فرشراوه که سیفه تیکی ویستراوی تی دا بی: (كَكَوْنِ الْعَبْدِ كَاتِبًا) وه که به وه مرجعی کویله فروشراوه که نووسه ری بی (أَوِ الدَّائِبَةَ حَامِلًا) یان به وه مرجعی نازه له فروشراوه که ناوس بی (أَوْ لَبُونًا) یان شیریی تی دابنی (صَحَّ) مامله ته که وه هم مرجه که ش دروسته، که و ابو: (وَلَهُ الْخِيَارُ) کپیاره که بؤی هه یه په شیمان بیته وه (إِنْ أَخْلَفَ) نه گهر مرجه که نه هاته جی: وه که نووسه نه بی، یان ناوس نه بی، یان شیریی تی دا نه بی (وَفِي قَوْلِهِ) له فهرمووده یه کدا (يَبْطُلُ الْعَقْدُ فِي الدَّائِبَةِ) به هؤی مرجه که مامله ته که له نازه له که دا به تال ده بیته وه.

به لأم (وَلَوْ قَالَ) نه گهر بلئی (بَعْتُكَهَا وَحَمَلَهَا) نازه له که وه کورپه که ی ناو زگم فروشته تو (بَطُلٌ) فروشتنه که به تال وه دروست نیه (فِي الْأَصْح) له فهرمووده ی پاستردا، چونکه شتیکی نه زاندرلو - که کورپه که یه - له که لی فروشته وه، که و ابو: (وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْحَمَلِ وَحَدَهُ) دروست نیه کورپه که ش - له ناو زگدا - به تنها بفروشری، هم (وَالْحَامِلِ ذُوئَهُ) دروست نیه ناوسه که ش به بی کورپه که ی ناو زگی به تنها بفروشری، چونکه کورپه ی ناو زگی وه که نه ندامیکی خویه تی و جیا ناگریته وه (وَالْحَامِلِ بِحُرٍّ) هه روه ها دروست نیه: کویله یه کی ناوسی وه ها بفروشری: که کورپه که ی ناو زگی نازاد بی.

(وَلَوْ بَاعَ حَامِلًا) نه گهر کویله یه کی، یان نازه لیکی ناوسی فروشت (مُطْلَقًا) باسی کورپه که ی ناو زگی نه کرد، واته: به مرجیشی دانه نا (دَخَلَ الْحَمْلُ فِي الْبَيْعِ) کورپه که ی ناو زگی شی ده چیتته ناو فروشتنه که ی وه ره بووکیان ده بنه ملکی کپیاره که، به (اجماعی) زانایانی نایینی، به وه مرجعی هه ره بووکیان ملکی فروشیاره که بن، به لأم نه گهر دایکه که هی یه کی که

(فَصَلِّ) وَمِنَ الْمَنَهِيِّ عَنْهُ مَا لَا يُبْطَلُ لِرُجُوعِهِ إِلَى مَعْنَى يَقْتَرِنُ بِهِ: كَيَبِغِ حَاضِرِ لِبَادٍ، بِأَنْ يَفْتَدِمَ غَرِيبٌ بِمَتَاعٍ تَعْمُ الْحَاجَةُ إِلَيْهِ لِيَبِيعَهُ بِسَعْرِ يَوْمِهِ فَيَقُولُ بَلَدِي: أَتُرَكُّهُ عِنْدِي لِأَبِيعَهُ عَلَى التَّدْرِيجِ بِأَعْلَى، وَتَلْقَى الرُّكْبَانَ: بِأَنْ يَتَلَقَّى طَائِفَةً يَحْمِلُونَ مَتَاعًا إِلَى الْبَلَدِ فَيَشْتَرِيهِ قَبْلَ قُدُومِهِمْ وَمَعْرِفَتِهِمْ بِالسَّعْرِ، وَلَهُمْ الْخِيَارُ إِذَا عَرَفُوا الْعَبْنَ،

بوو، کۆریه‌ی ناو زگیشی می یه کیکی تر بوو، نه و کاته فروشته که ی به تاله و دروست نابین، مهره ک تازه رابرو، له زۆریه‌ی سه‌رچاوه کانیشدا فه‌رموویانه.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي جَوْرِي دَوُو مِينِي مَامَلَه تَه كَانِي فَه دَه غَه كَرَاو﴾

واته: نه و مامله تانه‌ی داده‌مه‌زین، به لام له‌به‌ر هۆیه‌کی دهره‌وه‌ی قه‌ده‌غه‌کرلون و کره‌نیان چه‌پامه و مامله‌تجه‌که‌ش گونا‌ه‌بار ده‌بین، مهره‌ک ده‌فه‌رموی:

(وَمِنَ الْمَنَهِيِّ عَنْهُ) هه‌ندیک له‌و مامله‌تانه‌ی قه‌ده‌غه‌کرلون و چه‌پامن (مَا لَا يُبْطَلُ) نه‌و جوړه مامله‌ته‌یه: که قه‌ده‌غه‌که فروشته‌که به‌تال نا‌کا، واته: داده‌مه‌زین (لِرُجُوعِهِ) چونکه قه‌ده‌غه‌که ده‌گه‌پیته‌وه (إِلَى مَعْنَى) بۆ واته‌یه‌کی دهره‌وه‌ی مامله‌ته‌که، به‌لام (يَقْتَرِنُ بِهِ) واته‌که له‌گه‌ل مامله‌ته‌که ویکرا دینه‌جی:

(كَيَبِغِ حَاضِرِ لِبَادٍ) وه‌ک فروشتنی نیسته‌جی‌ی‌شار بۆ نیسته‌جی‌ی ده‌شت و لادی (بِأَنْ يَفْتَدِمَ غَرِيبٌ) وه‌ک یه‌کی نامۆ له‌ دهره‌وه‌ی‌شاره‌وه‌ی‌بیته‌شار (بِمَتَاعٍ تَعْمُ الْحَاجَةُ إِلَيْهِ) که‌لوپه‌لیکی وه‌ها له‌گه‌ل‌خۆی بۆ فروشتن بی‌نی: که‌خه‌ک پیوستیه‌تی (لِيَبِيعَهُ بِسَعْرِ يَوْمِهِ) بۆ نه‌وه‌ی به‌نرخ‌پوژده‌که‌ی بی‌فروشی (فَيَقُولُ بَلَدِي) نینجا‌شارستانیه‌ک پی‌ی‌بلی: نه‌مۆ مه‌ی‌فروشه، به‌لکو (أَتُرَكُّهُ عِنْدِي) له‌لای من به‌جی‌ی‌به‌یله (لِأَبِيعَهُ عَلَى التَّدْرِيجِ) تا‌کو به‌ره‌به‌ره بۆ تو‌ی بفروشم (بِأَعْلَى) به‌نرخ‌یکی گران‌تر. نه‌و جوړه مامله‌ته‌چه‌پامه چونکه ته‌نگایی په‌یدا ده‌کا، پیغه‌مه‌ر عَلَيْهِ السَّلَام ده‌فه‌رموی: ﴿لَا يَبِغِ حَاضِرِ لِبَادٍ﴾ رواه‌الشیخان، نابین‌شارستانی بۆ لادی‌یی بفروشی.

مه‌روه‌ها (وَتَلْقَى الرُّكْبَانَ) وه‌کو‌خۆ‌گه‌یاننده‌کاروانچه‌کان (بِأَنْ يَتَلَقَّى طَائِفَةً) وه‌ک له‌دهره‌وه‌ی‌شار بگاته‌نه‌و کاروانچه‌نای: که (يَحْمِلُونَ مَتَاعًا إِلَى الْبَلَدِ) که‌لوپه‌لیک نه‌میتن بۆ ناو‌شاره‌که، یان‌گونه‌که (فَيَشْتَرِيهِ) جا‌که‌لوپه‌له‌که‌یان لی‌کری (قَبْلَ قُدُومِهِمْ وَمَعْرِفَتِهِمْ بِالسَّعْرِ) پیش‌نه‌وه‌ی‌بگه‌نه‌ناو‌شارو‌نرخ‌که‌لوپه‌له‌که‌بزانن، نه‌و جوړه مامله‌ته‌ش چه‌پامه، نه‌وه‌ک زهره‌ر بکه‌ن.

که‌وابو: (وَلَهُمُ الْخِيَارُ إِذَا عَرَفُوا الْعَبْنَ) کاروانچه‌کان ماق‌په‌شیمان‌بوونه‌وه‌یان مه‌یه‌کاتیک زانیان زهره‌ریان کردوه، پیغه‌مه‌ر عَلَيْهِ السَّلَام ده‌فه‌رموی: ﴿لَا تَلْقُوا الرُّكْبَانَ - وَلِي رِوَايَةٍ - فَإِنْ تَلَقَّاهُ إِسَانٌ فَابْتَاعَهُ فَصَاحِبُ السُّلْطَةِ فِيهَا بِالْخِيَارِ إِذَا وَرَدَ السُّوقَ﴾ رواه‌الشیخان، خۆتان

وَالسُّوْمَ عَلَى سَوْمٍ غَيْرِهِ، وَإِنَّمَا يَحْرُمُ ذَلِكَ بَعْدَ إِسْتِقْرَارِ الثَّمَنِ، وَالْبَيْعُ عَلَى بَيْعٍ غَيْرِهِ قَبْلَ لُزُومِهِ: بَأَنْ يَأْمُرَ الْمُشْتَرِي بِالْفَسْخِ لِبَيْعِهِ مِثْلَهُ، وَالشَّرَاءُ عَلَى الشَّرَاءِ: بَأَنْ يَأْمُرَ الْبَائِعُ بِالْفَسْخِ لِشُرْتِيهِ، وَالنَّجَشُ: بَأَنْ يَزِيدَ فِي الثَّمَنِ لِارْتِغَابِهِ بَلَّ لِيُخَدَعَ غَيْرُهُ،

مه گه یه ننه کاروانچیه کان، هر کاروانچیه که مروفتیکی گه یشتو که لوپه لیکو لی کچی، نه وه خاوه نی که لوپه له که مافی په شیمانبوونه وی مه به هر کاتیک هاته بازلو.

﴿ مامه له له سهر مامه له ﴾

هر وه ما (وَالسُّوْمَ عَلَى سَوْمٍ غَيْرِهِ) وه کو مامه له به سهر مامه له ی که سیکی تردا (وَإِنَّمَا يَحْرُمُ ذَلِكَ بَعْدَ إِسْتِقْرَارِ الثَّمَنِ) نه وه ش ته نها له و حاله ته دا حرپامه، که پاره که جیکیر بوی: وه که یه کیک بیه وی شتیک به دینارنیک بکری، نه ویش پی بی بلی: نه مه مه کپه، من له مه یان باشرتت نه دهمی به هه مان نرخ، یان به که متر. یان به فروشیاره که بلی: نه م شته ی پی مه فروشه، من لیت ده کرم به زیاتر. نه وه ش حرپامه، چونکه نازاردانی تی دایه، پیغه مبر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فرموی: ﴿لَا يَسُومُ الْمُسْلِمُ عَلَى سَوْمٍ آخِيهِ﴾ رواه مسلم، نابی موسولمان مامه له به سهر مامه له ی برای خوی دا بکا.

هر وه ما (وَالْبَيْعُ عَلَى بَيْعٍ غَيْرِهِ) وه ک فروشتن به سهر فروشتنی که سیکی تردا (قَبْلَ لُزُومِهِ) پیش نه وه ی فروشتنه که بچه سپی، چونکه مافی په شیمانبوونه هه به (بَأَنْ يَأْمُرَ الْمُشْتَرِي بِالْفَسْخِ) وه که له ماوه ی په شیمانبوونه وه دا به کپیاره که بلی: کپینه که ت هه لپوه شینه وه (لِبَيْعِهِ مِثْلَهُ) تا کو شتیکو وه کو وی، یان چاکتری پی بفروشتن به هه مان نرخ، یان به که متر.

هر وه ما (وَالشَّرَاءُ عَلَى الشَّرَاءِ) وه کو کرین به سهر کپینی که سیکی تردا (بَأَنْ يَأْمُرَ الْبَائِعُ بِالْفَسْخِ) وه که له ماوه ی په شیمانبوونه وه دا به فروشیاره که بلی: فروشتنه که ت هه لپوه شینه وه (لِشُرْتِيهِ) تا کو به خوی شته که ی لی کچی به نرخیکو نورتر، نه وه ش حرپامه، چونکه نازاردانی تی دایه، پیغه مبر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فرموی: ﴿لَا يَبِيعُ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ آخِيهِ﴾ رواه الشيخان، نابی پیاو کرینو فروشتن به سهر کپینو فروشتنی برای خوی دا بکا.

﴿ مه زادکردنی به فیل ﴾

هر وه ما (وَالنَّجَشُ) وه کو نرخ به رزکردنی به فیل (بَأَنْ يَزِيدَ فِي الثَّمَنِ) وه که شتیک مه زاد بکری - واته: بانگه وازی فروشتنی بکری - نه ویش نرخه که ی زیاد بکا (لِارْتِغَابِهِ) مه به سیشی کپینی شته که نه بین (بَلَّ لِيُخَدَعَ غَيْرُهُ) به لگو مه به سستی نه وه بی: فیل له کپیاره کانی تر بکاو دلایان بوی بچنو بیکن، نه وه ش حرپامه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّجَشِ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبر عَلَيْهِ السَّلَامُ قه ده غه ی کردوه: نرخ - به فیل - به رز

وَالْأَصْحُ أَتَهُ لَأَخْيَارٍ، وَيَبِيعُ الرُّطْبَ وَالْعَنْبَ لِعَاصِرِ الْخَمْرِ، وَيَخْرُمُ التَّفْرِيقُ بَيْنَ الْأُمِّ وَالْوَالِدِ حَتَّى يُمَيِّزَ، وَفِي قَوْلٍ حَتَّى يَبْلُغَ، وَإِذَا فَرَّقَ بَيْنَ أَوْ هَبَةٍ بَطْلًا فِي الْأَطْهَرِ،

بكرتته وه. (وَالْأَصْحُ) فرموده‌ی پاستر (أَتَهُ لَأَخْيَارٍ) كپاری فیل لیكرو ماى به شیمانبوننه وهى نیه، چونکه که متەرغه مى له خۆیه تى.

ههروه ها نه گه به نرۆ مه دى شته که بکا تاكو كپاره که دلى بو كپىنى بچى، نه ویش وهكو (نَجَش) چه پامه، ههروه که له (نهاية) دا فرمودیه تى.

ئینجا بزانه: ووشه‌ی (لَا لِرَغْبَةٍ) وا ده که یه نى: نه گه رشتیک مه زاد کرا، واته: بانگه وازى فرۆشتنى ده کرا، نه ویش ده بویست شته که بکپى، بۆیى نرخی زیاد کرد، نه و کاته چه پام نیه، ههروه که له زۆریه‌ی سه رچاوه کاندایه باسى مامله ت له سه ر مامله تدا فرمودیانه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: بَاعَ النَّبِيُّ ﷺ حَلْسًا وَقَدْحًا وَقَالَ: مَنْ يَشْتَرِي هَذَا الْحَلْسَ وَالْقَدْحَ؟ فَقَالَ رَجُلٌ: أَخَذْتُهَا بِدِرْهَمٍ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ يَزِيدُ؟ فَأَعْطَاهُ رَجُلٌ دِرْهَمَيْنِ فَبَاعَهُمَا مِنْهُ﴾ رواه الترمذى وحسنه، پیتغه مبه ر ﷺ جله ووشتریکو په رداغیکى فرۆشتن وه فرمودى: كى نه م دووانه م لى ده كپى؟ پیاویك گوتى: من به دیره مه ميك ده مه وى. ئینجا پیتغه مبه ر ﷺ فرمودى: كى زیاد ده كا؟ پیاویكی تر نوو دیره مه مى دایى و فرۆشتى به نه وى.

ههروه ها (وَيَبِيعُ الرُّطْبَ وَالْعَنْبَ لِعَاصِرِ الْخَمْرِ) وهكو قه سپو تری بفرۆشیته نه و که سه‌ی ده یكاته شه پاب، واته: مه‌ی، نه وه ش چه پامه، پیتغه مبه ر ﷺ ده فرمودى: ﴿مَنْ حَبَسَ الْعَنْبَ أَيَّامَ الْقَطَافِ حَتَّى يَبِيعَهُ مِنْ مَنْ يَتَّخِذُهُ خَمْرًا فَقَدْ تَقَحَّمَ النَّارَ عَلَى بَصِيرَةٍ﴾ رواه الطبرانى فى الأوسط یاسناد حسن، هه ر که سیک تری به یلیتته وه له کاتى برینه وه‌ی دا- تاكو بیفرۆشیته نه و که سه‌ی ده یكاته مه‌ی - شه پاب، به پاستى به زانینه وه خۆى خستۆته ناو ناگرى نۆزه خ.

ههروه هاش هه ر مامله تیک بیته هۆى تاوانكارى نه ویش چه پامه، وهك چه ك بفرۆشیته رى گرو سته مكاران، یان ده رمانى بى هۆشكردن بفرۆشیته پیاو خراپان... ههروه که له زۆریه‌ی سه رچاوه کاندایه فرمودیانه، خواى گه وره ده فرمودى: ﴿وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ یارمه تى به كترى مه دن له سه ر گونا هو نوژمنكارى.

(وَيَخْرُمُ) چه پامه (التَّفْرِيقُ بَيْنَ الْأُمِّ وَالْوَالِدِ) دایکه كویله كه وه منداله كه‌ی لىك جیا بكرتته وه: به فرۆشتن، یان به به خشین، یان به به شكردن، یان به قه رزدان (حَتَّى يُمَيِّزَ) تا منداله كه فامیده ده بى (وَفِي قَوْلٍ حَتَّى يَبْلُغَ) له فرموده یه كدا تا ببلۆغ ده بى (وَإِذَا فَرَّقَ) هه ر كاتىك دایكه كه وه منداله كه‌ی لىك جیا كردنه وه (بِيبِعِ أَوْ هَبِ) به فرۆشتن، یان به به خشین (بَطْلًا) فرۆشتنه كه وه به خشینه كه هه ر دووكیان به تال ده بنه وه (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده‌ی به هیژ تدا.

وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْعَرَبُونَ: بَأَنْ يَشْتَرِيَ وَيُعْطِيَهُ دَرَاهِمَ لَتَكُونَ مِنَ الثَّمَنِ إِنْ رَضِيَ السَّلْعَةَ،
وَالْأُفْهَبَةَ.

ئینجا بزانه: له نازه لیشدا حه پامه: دایکه که و بیچوه که ی لیک جیا بکرتنه وه نه گهر
بیچوه که شیرخوردن، جا به سه ربړینی دایکه که، یان به فروشتن، یان به به خشین، یان
به به شکردن، واته: مامله ته که ش به تاله و دروست نابن، به لام نه گهر بیچوه
شیرخوره که، گوشتی بخوری، نه و کاته دروسته سه ری بېړی، هه روه که له زوری به ی
سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه، پیغه مبه رضی الله عنه ده فرموی: ﴿مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ وَالِدَةٍ وَوَلَدِهَا
فَرَّقَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَحِبَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ رواه الترمذی بسند حسن، هه که سیک دایک
منداله که ی لیک جیا بکاته وه، خوی گه وه خوی خوشه ویسته کانی له پوزی قیامت لیک
جیا ده کاته وه.

(وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْعَرَبُونَ) دروست نابن و حه پامه فروشتنی عه په پوون (بَأَنْ يَشْتَرِيَ) وه که
شتیک بکړی (وَيُعْطِيَهُ دَرَاهِمَ) چه ند بیرمه میک، یان چه ند دینارنکی بداتی له که ل مامله ت
به ستنه که دا به مارج دابنن: (لَتَكُونَ مِنَ الثَّمَنِ) نه م بیرمه م و دینارانه به شیک پاره که بن
(إِنْ رَضِيَ السَّلْعَةَ) نه گهر به شته که پازی بوو (وَالْأُفْهَبَةَ) به لام نه گهر به شته که پازی نه بوو
نه یویست (فَهَبَةً) نه و پاره ی داویه تی بیته به خشین و لی وه رنه گرتنه وه ﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ
شُعَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْعَرَبَانِ﴾ رواه مالک و أحمد لکن إسناده غیر
متصل، پیغه مبه رضی الله عنه فروشتنی عه په پوونی قه ده غه کربوه.

جا نه گهر له گفتوگویی مامله ت به ستندا نه و مارج دانه ن، به لکو له پیش مامله ت
به ستنه که دا مارج که دابنن، نه و کاته فروشتنه که دروست ده بن، هه روه که له
(المجموع) دا فرموی ته.

﴿ يَشْكُو لَهُ بَارِئُ (إِحْتِكَارِ) وَنُرْخُ دَانَانَ ﴾

یه که م: (إِحْتِكَارِ) حه پامه، واته: له کاتی گرانی دا خوارده مه نی بکړی و دایبنن تاکو به
گرانتر بیفروشیته وه، پیغه مبه رضی الله عنه ده فرموی: ﴿لَا يَحْتَكِرُ إِلَّا خَاطِئٌ﴾ رواه مسلم، که س
ئحتکار ناکا، ته نها مروفی تاوانبار نه بن.

واته: چونکه به هوی (إِحْتِكَارِ) خه لک زیانی ده گاتن، بویی به (إِجْمَاعِ) زانایانی نیسلام:
نه گهر یه کیک خورده مه نیه کی هه بوو، خه لکیش ناچار بوو بؤ نه و خوارده مه نیه، نه وه زوری
لیته کړی خوارده مه نیه که بفروشی، تاکو زیان له سه خه لکه که لابدری، هه روه که (ابن حجر)
له (الزواج) دا گیزاویه ته وه.

ئینجا بزانه: نه گهر له کاتی هه زانی دا شتیک بکړی تاکو له کاتی گرانی دا به پاره یه کی زور
بیفروشیته وه، یان له کاتی گرانی دا بؤ خوی و خیزانه که ی بیکړی، یان به رویومی باغ و

(فَصْلٌ) بَاعَ خَلًا وَخَمْرًا، أَوْ عَبْدَهُ وَحُرًّا، أَوْ وَعَبْدَ غَيْرِهِ، أَوْ مُشْتَرَكًا بِغَيْرِ إِذْنِ الْآخِرِ
صَحَّ فِي مَلِكِهِ فِي الْأَظْهَرِ، فَيَتَخَيَّرُ الْمُشْتَرِي

زهوی بخوی به گران فروخت، نه وانه هیچان نابنه (إِحْتِكَارٌ) گوناها بار نابن، ههروهك له زۆربهی سهراوه كاندا پوون كراوه ته وه.

دووم: (تَسْعِيرٌ)، واته: نرخ دانان چه پامه، وهك كاريه دهست فه رمان بداته بازرگانه كان: كه لوپه له كه يان له م نرخه زياتر نه فروشن ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ النَّاسُ: غَلَا السُّعْرُ فَسَعَّرَ لَنَا يَارَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمُسَعِّرُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الرَّاغِقُ، وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُطْلِبُنِي بِمُظْلَمَةٍ فِي دَمٍ وَلَا مَالٍ﴾ صححه الترمذی، نهی پیغه مبهری خوا نرخ گران بوه، تو نرخمان بؤ دابنن. پیغه مبه ریش ﷺ فه رمویی: خوی گوره به ویستی خوی نرخ داده نئ- واته: من نرخ دانانیم چونکه ستمه- من دهموئ بگمه لای خوا، هیچ كه سینكیش داوای هیچ لئنه كا، به هوی ستميك له خوینو له مال.

به لام له (نهایه) و (مغنی) و (الشبرا ملسی) دا ناماژه یان کردوه: كه فه رمووده به کی زانا یانیش ههیه: دانانی نرخی دروست کردوه. نینجا نرخ دانان دروست بئ، یان چه پام بئ، هه كه سینك سه ریچی له وه فه رمانه ی كاریه دهست بكاو به نرخیکی زياتر بیفروشن، گوناها بار ده بیو ده بی كاریه دهست ته مبی ی بكا، ههروهك له زۆربهی سهراوه كاندا فه رموویانه.

سی یه م: گوتمان: هه کرینو فروشتنیک مهرجیک، یان پوکنیکی ناته ولو بئ، یان مهرجیکی ناته وای تی دا بئ، نه و مامله ته به تالو دانامه ززی، واته: هه شتیک به و مامله ته دانمه زلوه وه ریگری، شته كه چه پامه و چه لال نابن، كه و ابو: واجبه شته كه بگه پئنتیه وه بؤ خاوه نه كه ی، جا نه گه شته كه ش نه مابو، واجبه: وینه ی شته كه بداته وه خاوه نه كه ی، نه گه وینه ی نه بو، واجبه: به رزترین نرخ بداته خاوه نه كه ی، ههروهك (مغنی) لیره دلو (تحفه) و (نهایه) ش له باسی فروشتنی به مهرجا پوونیان کردوته وه.

﴿فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي لِيَكُ جِيا كَرْدَنَه و هِي يَه ك مامله ت﴾

هه كاتیک (بَاعَ خَلًا وَخَمْرًا) به يه ك مامله ت: سرکه و شهراپی ویکرا فروشتن (أَوْ عَبْدَهُ وَحُرًّا) یان کویله ی خوی و مروئیکی نازادی ویکرا فروشتن (أَوْ وَعَبْدَ غَيْرِهِ) یان کویله ی خوی و کویله ی كه سینکی تری فروشتن (أَوْ مُشْتَرَكًا) یان مالیکی هاویه شی فروشتن (بِغَيْرِ إِذْنِ الْآخِرِ) به بئ نینزی هاویه شه كه ی خوی، له و مامله تانه دا (صَحَّ فِي مَلِكِهِ) فروشته كه- ته نها- له ملكی خوی دا دروست ده بئ: كه سرکه كه و کویله كه ی خوی و به شه كه ی خوی ته تی، به لام له شهراپه كه و نازاده كه و کویله كه ی نه وی ترو به شی هاویه شه كه ی تروا به تال ده بئ (فِي الْأَظْهَرِ) له فه رمووده ی به هیژ تردا، كه و ابو: (فَيَتَخَيَّرُ الْمُشْتَرِي) کپاره كه سه رپشكه له نیتوان

إِنْ جَهْلَ، فَإِنْ أَجَازَ فَبِحِصَّتِهِ مِنَ الْمُسْمَىٰ بِأَعْتَابِ قِيمَتِهِمَا، وَلِىَ قَوْلٍ بِجَمِيعِهِ، وَلَا خِيَارَ
لِلْبَائِعِ، وَلَوْ بَاعَ عَبْدِيهِ قَتْلَفَ أَحَدَهُمَا قَبْلَ قَبْضِهِ لَمْ يَنْقَسِحْ فِي الْآخِرِ عَلَى الْمَذْهَبِ، بَلْ
يَتَخَيَّرُ: فَإِنْ أَجَازَ فَبِالْحِصَّةِ قَطْعًا، وَلَوْ جَمَعَ فِي صَفَقَةٍ مُخْتَلَفِي الْحُكْمِ: كَأَجَارَةِ وَيَبِيعُ
أَوْ سَلَّمَ

په شیماننبونه وه و پازی بووندا (إِنْ جَهْلَ) نه گهر نه یزانیبو فروشراوه که نه وها لیک جیایه،
چونکه به هوی لیکجیابوونه وه ی مامله ته که زانی پی ده کا:

(فَإِنْ أَجَازَ) جا نه گهر پازی بوو و مامله ته که ی پویانو په شیمان نه بووه، یان له سهره تاوه
ده یزانی فروشراوه که لیک جیایه، نه وه (فَبِحِصَّتِهِ مِنَ الْمُسْمَىٰ) به شه فروشراوه که ی
سروستبوو ده بیته ملکی کپیاره که به به شه پاره که ی خوی: له کوی نه و پاره یه ی گوتراوه
(بِأَعْتَابِ قِيمَتِهِمَا) به گویره ی په چاو کردنی نرخی هردوکیان، بو وینه: هه موو ماله
هاو به شه فروشراوه که نرخی سئ سده دینار بوو، به لام نه و هه مووی به سه نو په نجا دینار
فروشت، له گه ل نه و هه شدا به شه که ی خوی - به ته نها - نرخی سده دینار بوو، نه وه به شه
پاره ی به شه که ی خوی له و سه نو په نجا یه: په نجا دیناره، چونکه سئ یه کی پاره که یه،
هه روه که له زوره ی سه رچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

(وَلِىَ قَوْلٍ بِجَمِيعِهِ) له هه رمووده یه کدا فروشراوه که به هه موو پاره که ده بیته ملکی
کپیاره که، به لام (وَلَا خِيَارَ لِلْبَائِعِ) فروشیاره که مانی په شیماننبونه وه ی نیه، چونکه به
ویستی خوی شتیکی سروست نه بووی فروشته وه که مته رغه می کردوه.

(وَلَوْ بَاعَ عَبْدِيهِ) نه گهر دوو کویله ی خوی فروشتن، یان دوو مه ری خوی فروشتن (قَتْلَفَ
أَحَدَهُمَا قَبْلَ قَبْضِهِ) نینجا یه کیکیان - له و دووانه - فه و تا پیش نه وه ی کپیاره که
وه ری بگری، نه وه فروشته که له و فه و تا وه دا هه لده وه شیتته وه، به لام (لَمْ يَنْقَسِحْ فِي الْآخِرِ)
له و ی تریان - که ماوه ته وه - فروشته که هه لئاوه شیتته وه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر
هه رمووده ی به هیزی مه زه ب (بَلْ يَتَخَيَّرُ) به لکو کپیاره که سه رپشه که له نیوان
په شیماننبونه وه و پازی بووندا (فَإِنْ أَجَازَ) جا نه گهر پازی بوو و مامله ته که ی پویاند
(فَبِالْحِصَّةِ قَطْعًا) به هه رمووده یه کی بپراوه: نه و کویله یه ی، یان نه و مه ری ماوه، به
به شه پاره که ی خوی ده بیته ملکی کپیاره که، که واته: به شه پاره که ی فه و تا وه که شی بو
ده گه ریته وه.

(وَلَوْ جَمَعَ فِي صَفَقَةٍ) نه گهر کوی کرده وه له یه که مامله تدا (مُخْتَلَفِي الْحُكْمِ) دوو مامله تی
لیک جیاواز (كَأَجَارَةِ وَيَبِيعُ) وه کو به کریدان و فروشتنیکی ویکرا، وه که بلئ: خانووه که م
مانگیک به کری دایه تو، باغه که شم فروشته تو، هه ر دوو لا به هه زار دینار (أَوْ سَلَّمَ) یان

صَحًّا فِي الْأَظْهَرِ، وَيُوزَعُ الْمُسَمَّى عَلَى قِيَمَتَيْهِمَا، أَوْ يَبِيعُ وَنِكَاحُ صَحِّ النِّكَاحِ، وَفِي الْبَيْعِ وَالصَّدَاقِ الْقَوْلَانِ، وَتَعَدُّ الصَّفَقَةُ بِتَفْصِيلِ الثَّمَنِ: كَبَيْتِكَ ذَا بَيْكَذَا وَذَا بَيْكَذَا، وَتَعَدُّ الْبَائِعِ، وَكَذَا تَعَدُّ الْمُشْتَرِيَ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ وَكَلَاهُ أَوْ وَكَلَهُمَا فَلَا صَحَّ اعْتِبَارُ الْوَكِيلِ.

(بَابُ الْخِيَارِ)

وهو كونه به كريدان و (سَلَمَ)، وهك بَلَى: خانووه كه م مانگيك به كرى دايه تو، تو نيك گه نميشم به (سَلَمَ) دايه تو، هردوو لا به هزار دينار (صَحًّا) هردوو مامله ته كان دروست دهبن، له هردوو مهسه له دا (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ي به هيزتردا (وَيُوزَعُ الْمُسَمَّى) نه و پاره يه ي گوتراوه - كه هزار ديناره كه يه - دابش ده كرى (عَلَى قِيَمَتَيْهِمَا) به سهر نرخی هردوو مامله ته كه دا، واته: كرى ي خانووه كه و نرخی باغه كه، يان گه نه كه.

(أَوْ يَبِيعُ وَنِكَاحِ) يان وهكو فروشتن و ماره برين، وهك بَلَى: كيژي خوم ماره برى له تو، باغه كه ي كيژه كه شم فروشته تو به هزار دينار. واته: ماره ي و پاره ي باغه كه ويكرا هزار دينار بى، نه وه (صَحِّ النِّكَاحِ) ماره برينه كه دروست ده بى (وَفِي الْبَيْعِ وَالصَّدَاقِ) له دروستبوني فروشتنه كه و ماره ي نه كه شدا (الْقَوْلَانِ) هردوو فرموده ي پرايدوو هه نه، به هيزتر يان نه مه يه: فروشته كه به به شه پاره ي نرخی خوى دروست ده بى و ماره يه كه ش به به شه پاره ي ماره ي اوويته دروست ده بن.

(وَتَعَدُّ الصَّفَقَةَ) يه ك ماملت به چه ند ماملت ده ژميردى (بِتَفْصِيلِ الثَّمَنِ) به ليكجيا كردنه وه ي پاره كه (ك) وهك بَلَى: (بَيْتِكَ ذَا بَيْكَذَا وَذَا بَيْكَذَا) نه مه م به نه وهنده پاره يه فروشته تو، نه مه شم به نه وهنده پاره يه فروشته تو (و) هروه ما يه ك ماملت به چه ند ماملت ده ژميردى (بِتَعَدُّ الْبَائِعِ) به ژماره ي فروشياره كان، وهك هاويه شه كان ويكرا بَلَى: باغه كه مان فروشته تو به هزار دينار (وَكَذَا بِتَعَدُّ الْمُشْتَرِيَ) هروه ماش به ژماره ي كپاره كانيش، وهك بَلَى: خانووه كه م فروشته هرس يكتان به هزار دينار (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ي به هيزتردا.

(لَوْ وَكَلَاهُ) نه گهر دوو كه س يه كيكي تر يان كرده وه كيلى خويان (أَوْ وَكَلَهُمَا) يان يه كيكي دوو كه سى كردنه وه كيلى خوى، نه وه (فَلَا صَحَّ) فرموده ي راستتر: (اعْتِبَارُ الْوَكِيلِ) بى ژماره ي مامله ته كه وه كيله كه په چاو ده كرى، واته: نه گهر يه كه وه كيل بى، مامله ته كه ش به يه ك ماملت ده ژميردى، نه گهر دوو وه كيل بى، به دوو ماملت ده ژميردى بن.

﴿ بَابُ الْخِيَارِ: بَاسِي پَه شِيمَانِيوونَه وه ﴾

په شيمانبيوونه سى جوره، يه كه م: (خِيَارُ الْمَجْلِسِ) په شيمانبيوونه وه ي دانيشكه. دووم: (خِيَارُ الشَّرْطِ) په شيمانبيوونه وه ي مه رج. سى يه م: (خِيَارُ النَّقِيصَةِ) - (خِيَارُ الْعَيْبِ) په شيمانبيوونه وه ي ناته واوى = عه بيدارى.

يُبْتُ خِيَارَ الْمَجْلِسِ فِي أَنْوَاعِ الْبَيْعِ: كَالصَّرْفِ وَالطَّعَامِ بِالطَّعَامِ وَالسَّلْمِ وَالتَّوَلِيَةِ
 وَالتَّشْرِيكِ وَصَلْحِ الْمُعَاوَضَةِ، وَلَوْ اشْتَرَى مَنْ يَعْتَقُ عَلَيْهِ: فَإِنْ قُلْنَا الْمَلِكُ فِي زَمَنِ
 الْخِيَارِ لِلْبَائِعِ أَوْ مَوْقُوفٌ فَلَهُمَا الْخِيَارُ، وَإِنْ قُلْنَا لِلْمُشْتَرِي تَخْيِيرَ الْبَائِعِ دُونَهُ، وَلَا خِيَارَ
 فِي الْإِبْرَاءِ وَالتَّكَاحِ وَالْهَبَةِ بِالتَّوَابِ، وَكَذَا ذَاتُ التَّوَابِ وَالشُّعْفَةَ وَالْإِجَارَةَ وَالْمُسَاقَاةَ
 وَالصَّدَاقَ فِي الْأَصَحِّ،

ثينجا دهر باره‌ی جزوی به‌کم ده‌فهرموی: (يُبْتُ خِيَارَ الْمَجْلِسِ) په‌شیمان‌نبونه‌وه‌ی
 دانیسکه‌ه‌یه: بۆ کریارو فروشیار (فِي أَنْوَاعِ الْبَيْعِ) له‌ه‌موو جزوه کرینو و فروشتنی‌کدا
 (کال‌صَّرْفِ) وه‌ک پاره وردکردنه‌وه و پاره‌گورینه‌وه و (وَالطَّعَامِ بِالطَّعَامِ) وه‌کو فروشتنی
 خوراک به‌خوراک و (وَالسَّلْمِ) وه‌کو (سَلْمٌ) کردن و (وَالتَّوَلِيَةِ) وه‌کو کردن سه‌ریه‌رشتکاری
 کرینه‌وه و (وَالتَّشْرِيكِ) وه‌کو کردن هاویه‌شی مال‌ه‌کراوه‌که و (وَصَلْحِ الْمُعَاوَضَةِ) وه‌کو
 سول‌ی به‌گورینه‌وه، پی‌غه‌مبه‌ر علیه‌السلام ده‌فهرموی: «الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ يَقُولَ
 أَحَدُهُمَا لِلْآخَرِ: اخْتَرْتُ» رواه الشيخان، کریارو فروشیار مانی په‌شیمان‌نبونه‌وه‌یان ه‌یه، تا
 له‌دانیسکه‌ی مامله‌ته‌که‌دا بنو لیک جیا نه‌بوینه‌وه، یان تا یه‌کیک به‌وی‌تر نه‌لن:
 په‌شیمان‌نبونه‌وه نه‌بیو مامله‌ته‌که‌م برانده‌وه.

(وَلَوْ اشْتَرَى مَنْ يَعْتَقُ عَلَيْهِ) نه‌گه‌ر کویله‌یه‌کی وه‌های کپی که له‌سه‌ر خوی‌ن‌ازاد ده‌بو:
 وه‌کو باوکی خوی، یان مندالی خوی بکری (فَإِنْ قُلْنَا) نه‌گه‌ر بلتین (الْمَلِكُ فِي زَمَنِ الْخِيَارِ
 لِلْبَائِعِ) ملک‌یه‌تی فروشراوه‌که له‌ماوه‌ی په‌شیمان‌نبونه‌وه‌دا بۆ فروشیاره‌که‌یه (أَوْ) یان به
 فه‌رموده‌ی به‌میزتر بلتین (مَوْقُوفٌ) ملک‌یه‌تی فروشراوه‌که له‌ماوه‌ی په‌شیمان‌نبونه‌وه‌دا
 پاکراوه (فَلَهُمَا الْخِيَارُ) بۆ ه‌ردوویان ه‌یه په‌شیمان‌ببنه‌وه، به‌لام (وَإِنْ قُلْنَا لِلْمُشْتَرِي)
 نه‌گه‌ر بلتین: ملک‌یه‌تی‌ه‌که بۆ کریاره‌که‌یه، نه‌و کاته (تَخْيِيرَ الْبَائِعِ) ته‌ن‌ها فروشیاره‌که‌مانی
 په‌شیمان‌نبونه‌وه‌ی ه‌یه (دُونَهُ) کریاره‌که‌مانی نه‌.

(وَالْخِيَارِ) په‌شیمان‌نبونه‌وه‌ نیه (فِي الْإِبْرَاءِ) له‌گه‌ردن‌ن‌ازادکردندا و (وَالتَّكَاحِ) له
 ماره‌بریندا و (وَالْهَبَةِ بِالتَّوَابِ) له‌به‌خشینی‌بن‌پادا‌شتدا (وَكَمَا ذَاتُ التَّوَابِ) ه‌روه‌هاش
 به‌خشینی به‌پادا‌شو و (وَالشُّعْفَةَ) شوفعه و (وَالْإِجَارَةَ) به‌کریدان و (وَالْمُسَاقَاةَ) باغه‌وانی و
 (وَالصَّدَاقُ) ماره‌یی‌دانان، نه‌وانه‌هیچیان په‌شیمان‌نبونه‌وه‌یان تی‌دا نیه (فِي الْأَصَحِّ) له
 فه‌رموده‌ی راستردا.

ه‌روه‌ها په‌شیمان‌نبونه‌وه‌ نیه: له‌ته‌لاقدان‌و له‌ن‌ازادکردن‌و له‌وه‌فکرکردن‌و له
 شریک‌یه‌تی‌و له‌وه‌کیلا‌یه‌تی‌و له‌قه‌رزو له‌پاره به‌معامله‌دان، ه‌روه‌ک له‌توربه‌ی
 سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رمویانه.

وَيَنْقَطِعُ بِالتَّخَايُرِ: بَأَنْ يَخْتَارَا لِرُؤْمَهُ، فَلَوْ اخْتَارَ أَحَدُهُمَا سَقَطَ حَقُّهُ وَبَقِيَ لِلْآخَرِ،
وَبِالتَّفَرُّقِ بِيَدِنِهِمَا، فَلَوْ طَالَ مُكْتَهُمَا أَوْ قَامَا وَتَمَاشِيَا مَنَازِلَ دَامَ خِيَارُهُمَا، وَيُعْتَبَرُ فِي
التَّفَرُّقِ العُرْفُ، وَلَوْ مَاتَ فِي المَجْلِسِ أَوْ جُنَّ فَلَا صَحَّ إِتْقَالُهُ إِلَى الوَارِثِ وَالْوَلِيِّ، وَلَوْ
تَنَازَعَا فِي التَّفَرُّقِ أَوْ الفَسْخِ قَبْلَهُ صُدِّقَ التَّافِي.

(وَيَنْقَطِعُ) مافی په شیمانبوونه وهی دانیسگه ده بریو نامینئ (بِالتَّخَايُرِ) به هه لبراردنی
پویاندنی مامله ته که، به به لگه ی حدیسه که ی پرابردو (بَأَنْ يَخْتَارَا لِرُؤْمَهُ) وه کو
هر دوو کیان بلین: کرین و فروشتنه که مان پویاندو په شیمانبوونه وه مان نه بئ. به لام (فَلَوْ
اخْتَارَ أَحَدُهُمَا) نه گهر ته نها یه کیکیان پویاندنی هه لبراردو گوتی: من په شیمانبوونه وه م
نه بئ. نه وه (سَقَطَ حَقُّهُ) مافی په شیمانبوونه وه ی خوی نامینئ (وَبَقِيَ لِلْآخَرِ) نه وی تر مافی
په شیمانبوونه وه ی ده میتئ تا له و دانیسگه یه دا بمینن.

(و) هه روه ها مافی په شیمانبوونه وه ی دانیسگه ده بریو نامینئ (بِالتَّفَرُّقِ بِيَدِنِهِمَا) به
لیکجیابوونه وه ی لاشه ی کرپاره که و فروشیاره که، به به لگه ی حدیسه که ی پرابردو، جیا ولزی
نیه: به ویستی خویان لیک جیا بینه وه، یان به نه زانی، جا هه ریدوکیان لیک جیا بینه وه،
یان ته نها یه کیکیان بروا، به و مرجه ی لیکجیابوونه وه که به زور لیکردن نه بئ، که واته: (فَلَوْ
طَالَ مُكْتَهُمَا) نه گهر کرپاره که و فروشیاره که ماوه یه کی بریز له دانیسگه ی مامله ته که دا
مان وه (أَوْ قَامَا) یان به یه که وه هه لسان و (وَتَمَاشِيَا مَنَازِلَ) چه ند قوناغیک ویکرا پویشتن،
نه وه (دَامَ خِيَارُهُمَا) له هه ریدو مه سه له دا په شیمانبوونه وه ی دانیسگه یان به رده وام ده بئ،
هه رچه ند مان وه که یان، یان پویشتنه که یان له سئ پوژانیش زیاتر بئ.

(وَيُعْتَبَرُ فِي التَّفَرُّقِ) ره چاو ده کرئ له لیکجیابوونه وه دا (العُرْفُ) عاده تی خه لک: وه ک یه کیک
له ژوره که، یان له ناو نوتومبیله که برواته دهر وه، یان له ژورویکی خانوه که برواته
ژورویکی تر، یان له هولیک ی زور به رین پشتی تی بکاو نه خختیک بروا، هه روه ک له زوربه ی
سه رچاوه کاند ا پروون کراوه ته وه (وَلَوْ مَاتَ فِي المَجْلِسِ) نه گهر یه کیک - کرپاره که، یان
فروشیاره که - له دانیسگه ی مامله ته که دا مرد (أَوْ جُنَّ) یان شیت بوو، نه وه (فَلَا صَحَّ)
فه رموده ی راستر (إِتْقَالَهُ) مافی په شیمانبوونه وه ده گوازیته وه (إِلَى الوَارِثِ) بؤ
میراگر ی مرسووه که و (وَالْوَلِيِّ) بؤ سه ره رشتکاری شیته که.

(وَلَوْ تَنَازَعَا) نه گهر کرپاره که و فروشیاره که بووه کیشه یان (فِي التَّفَرُّقِ) له باره ی
لیکجیابوونه وه، وه ک به یه که وه بیزو یه کیکیان بلین: پیش هاتنمان لیک جیا بوینه وه.
نه وی تریش گوتی: لیک جیا نه بوینه وه (أَوْ الفَسْخِ قَبْلَهُ) یان بووه کیشه یان له باره ی

(فَصَلِّ لَهُمَا وَلَا أَحَدَهُمَا شَرَطُ الْخِيَارِ فِي أَنْوَاعِ الْبَيْعِ إِلَّا أَنْ يُشْتَرَطَ الْقَبْضُ فِي الْمَجْلِسِ: كَرَبَوِيٍّ وَسَلَّمٍ، وَإِنَّمَا يَجُوزُ فِي مُدَّةٍ مَعْلُومَةٍ لَا تَزِيدُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، وَتُحْسَبُ مِنَ الْعَقْدِ، وَقِيلَ مِنَ التَّفَرُّقِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ إِنْ كَانَ الْخِيَارُ لِلْبَائِعِ فَمِلْكُ الْمَبِيعِ لَهُ،

هه لوه شانندنه وهی مامله ته که پئیش لیکجیابوونه وه، وه که یه کیکیان بلئی: پئیش لیکجیابوونه وه مامله ته که مان هه لوه شانندنه وه. نه وی تریش بلئی: نا. نه وه (صَدَقَ النَّافِي) له هه ربوو مه سه له دا باوه پ به وه یان ده کریئ که ده لئی: لیک جیا نه بوینه وه. یان ده لئی: هه لئه وه شاندرلوه ته وه. به وه مرجه ی سوئند بخوا، هه روه که له زو به ی سه رچا وه کا ندا فه رمویانه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي (خِيَارُ الشَّرْطِ) پَه شِيمَانِبُوْنَه وَهِي مَهْرَج ﴾

(لَهُمَا) بۆ کریاره که و فروشیاره که دروسته، هم (وَلَا أَحَدَهُمَا) بۆ یه کیکیانیش دروسته (شَرَطُ الْخِيَارِ) به مهرج دابنئین: مانی په شیمانبوونه وه بۆ هه ربووکیان هه بئ، یان ته نها بۆ یه کیکیان هه بئ (فِي أَنْوَاعِ الْبَيْعِ) له هه مو نه و جوړه مامله تانه ی په شیمان ی دانیشگه یان تی دابو (إِلَّا أَنْ يُشْتَرَطَ الْقَبْضُ فِي الْمَجْلِسِ) ته نها له و مامله ته دا نه بئ: که مهرجه له دانیشگه که دا: پاره که و فروشراوه که یان ته نها پاره که - وه ریگریئ (كَرَبَوِيٍّ) وه که پیدالریک به پیدالریکی تر بفروشرئ: وه کو خواردن به خواردن، یان زو زو به پاره، هم (وَسَلَّمَ) وه کو (سَلَّمَ)، که تییدا مهرجه: سه رمایه که له دانیشگه که دا وه ریگریئ، واته: له و نوانه دا دروست نیه په شیمانبوونه وه به مهرج دابنئری.

(وَإِنَّمَا يَجُوزُ فِي مُدَّةٍ مَعْلُومَةٍ) به مهرج دانانی په شیمان ته نها له ماوه یه کی زاندر او دا دروسته: که (لَا تَزِيدُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ) له سئ پوژان زیاتر نه بئ، پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ به پیاویکی فه رموو: ﴿ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ ﴾ رواه الشيخان، زاد البیهقی یاسناد حسن: ﴿ تُمْ أَلَسْتَ بِالْخِيَارِ فِي كُلِّ سَلْعَةٍ ابْتَعْتَهَا ثَلَاثَ لَيَالٍ ﴾ هه ر کاتیک مامله یه که کت کرد، بلئی: فیلبازی نیه، ئینجا هه ر شتیکت کری ماوه ی سئ شه وان مانی په شیمانیت هه یه.

جا بزانه: نه کهر ماوه ی په شیمانیه که نه زاندرلو بوو، یان له سئ پوژان زیاتر بوو، نه وه - له هه ربوو حاله تدا - خودی مامله ته که به تال ده بئ، هه روه که له (تحفة بو) (مغنی) دا فه رمویانه. (وَتُحْسَبُ) نه و ماوه یه ی به مهرج داندرلوه، ده ژمیرریئ (مِنَ الْعَقْدِ) له به ستنی مامله ته که وه (وَقِيلَ) له فه رموو ده یه کی بئ هیزدا (مِنَ التَّفَرُّقِ) له لیکجیابوونه وه وه ده ژمیرریئ.

(وَالْأَظْهَرُ) فه رموو ده ی به هیزتر - له په شیمان ی دانیشگه و مهرجا - نه مه یه: (أَنَّهُ إِنْ كَانَ الْخِيَارُ لِلْبَائِعِ) نه کهر مانی په شیمان ته نها بۆ فروشیاره که هه بئ، نه وه له ماوه ی په شیمان ی دا: (فَمِلْكُ الْمَبِيعِ لَهُ) ملکایه تی فروشراوه که و گشت به ره میکی فروشراوه که ش

وَإِنْ كَانَ لِلْمُشْتَرِي فُلَّهُ، وَإِنْ كَانَ لَهُمَا فَمَوْقُوفٌ: فَإِنْ تَمَّ الْبَيْعُ بَانَ اللَّهُ لِلْمُشْتَرِي مِنْ حِينِ الْعَقْدِ وَإِلَّا فَلِلْبَائِعِ، وَيَحْصُلُ الْفَسْخُ وَالْإِجَارَةُ بِلَفْظٍ يَدُلُّ عَلَيْهِمَا: كَفَسَخْتُ الْبَيْعَ وَرَفَعْتُهُ وَاسْتَرْجَعْتُ الْمَبِيعَ، وَفِي الْإِجَارَةِ: أَجْرَتُهُ وَأَمْضِيَّتُهُ، وَوَطْءُ الْبَائِعِ وَإِعْتَاقَهُ فَسَخَ، وَكَذَا بَيْعُهُ وَإِجَارَتُهُ وَتَزْوِيجُهُ فِي الْأَصَحِّ، وَالْأَصَحُّ أَنَّ هَذِهِ التَّصَرُّفَاتِ مِنَ الْمُشْتَرِي إِجَارَةٌ،

بِقُ فَرُوشِيَارِهْ كِه يه، ملكايه تي پاره كه ش بق كپياره كه يه (وَإِنْ كَانَ لِلْمُشْتَرِي) وه نه گهر ماني په شيماني ته نها بق كپياره كه هه بئ، نه وه له ماوه ي په شيماني دا: (فَلَهُ) ملكايه تي فَرُوشراوه كه و بهر مه كانيشي بق كپياره كه نه، ملكايه تي پاره كه ش بق فَرُوشياره كه يه.

به لام (وَإِنْ كَانَ لَهُمَا) نه گهر ماني په شيماني بق هه ربووكيان هه بئ، نه وه له ماوه ي په شيماني دا: (فَمَوْقُوفٌ) ملكايه تي فَرُوشراوه كه و پاره كه پاره گيرئ: (فَإِنْ تَمَّ الْبَيْعُ) جا نه گهر فَرُوشتنه كه ته واو بو و هيچيكيان په شيمان نه بونه وه، نه وه (بَانَ) دهرده كه وي (أَنَّهُ لِلْمُشْتَرِي) ملكايه تي فَرُوشراوه كه و بهر مه كه شسي بق كپياره كه نه، هي پاره كه ش بق فَرُوشياره كه يه (مِنْ حِينِ الْعَقْدِ) له كاتي مامله ت به ستنه كه وه (وَإِلَّا) به لام نه گهر فَرُوشتنه كه ته ولو نه بو و يه كيكيان په شيمان بؤوه (فَلِلْبَائِعِ) نه و كاته ملكايه تي فَرُوشراوه كه و بهر مه كه شسي بق فَرُوشياره كه يه، هي پاره كه ش بق كپياره كه يه.

(وَيَحْصُلُ الْفَسْخُ وَالْإِجَارَةُ) — له ماوه ي په شيماني دا— هه لوه شاننده وه ي مامله ته كه و پوياندي مامله ته كه —هه ربووك— دينه جي (بِلَفْظٍ يَدُلُّ عَلَيْهِمَا) به گوته يه كي وه ها: بيته نيشانه له سهه لوه شاننده وه، يان له سهه ربوياندي (كَمْ) وه ك بلي: (فَسَخْتُ الْبَيْعَ) فَرُوشتنه كه م هه لوه شاننده وه (وَ) يان بلي: (رَفَعْتُهُ) فَرُوشتنه كه م هه لگرت و نه مويست (وَ) يان بلي: (اسْتَرْجَعْتُ الْمَبِيعَ) فَرُوشراوه كه م بق خوم گه پانده وه (وَفِي الْإِجَارَةِ) هم له پويانديشدا بلي (أَجْرَتُهُ) پريگه م دا: مامله ته كه بيئ (وَ) يان بلي: (أَمْضِيَّتُهُ) مامله ته كه م پوياندي.

ئينجا بزانه: هه ر يه كيك په شيمان بوونه وه ي مه رج ي بق هه بئ، نه وه بؤي دروسته: له كاتي ناماده بووني مامله تجيه كه ي ترو هم له كاتي ناماده نه بوونيشي دا مامله ته كه هه ليوه شينديته وه، هه روه كه له (المجموع) دا فه رموويه تي.

(وَوَطْءُ الْبَائِعِ) له ماوه ي په شيماني دا: (جماع) كړدي فَرُوشياره كه له گه ل (جارية) فَرُوشراوه كه، هم (وَإِعْتَاقَهُ) نازا كړدي كويله فَرُوشراوه كه (فَسَخَ) هه ربووكيان به هه لوه شاننده وه داده ندرين (وَكَذَا بَيْعُهُ) هه روه ها فَرُوشتن ي فَرُوشراوه كه، هم (وَإِجَارَتُهُ) به كړيداني، هم (وَتَزْوِيجُهُ) ماره بپري، گشتي به هه لوه شاننده وه داده ندرين (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ي پاستردا (وَالْأَصَحُّ) هم به فه رمووده ي پاستر: (أَنَّ هَذِهِ التَّصَرُّفَاتِ مِنَ الْمُشْتَرِي) نه و كرده وانه ي پابردو نه گهر له كپياره كه وه پوو بدن له ماوه ي په شيماني دا (إِجَارَةٌ) به ريگادان و پوياندي مامله ته كه داده ندرين.

وَأَنَّ الْعَرْضَ عَلَى الْبَيْعِ وَالتَّوَكُّيلَ فِيهِ لَيْسَ فَنَسْخًا مِنَ الْبَائِعِ وَلَا إِجَارَةً مِنَ الْمُشْتَرِي.
 (فَصَلِّ) لِلْمُشْتَرِي الْخِيَارُ بظُهُورِ عَيْبٍ قَدِيمٍ: كَخَصَاءِ رَقِيقٍ وَزِنَاهُ وَسِرْقَتِهِ وَإِبَاقِهِ وَبَوْلِهِ
 فِي الْفِرَاشِ وَبَخْرِهِ وَصِنَانِهِ وَجِمَاحِ الدَّابَّةِ وَعَضُّهَا وَكُلِّ مَا يَنْقُصُ الْعَيْنَ أَوِ الْقِيَمَةَ نَقْصًا
 يَقُوتُ بِهِ غَرَضٌ صَحِيحٌ إِذَا غَلَبَ فِي جِنْسِ الْمَبِيعِ

به لأم (وَأَنَّ الْعَرْضَ عَلَى الْبَيْعِ) دانانی فروشراوه که بقره فروشتن، هم (وَالتَّوَكُّيلَ فِيهِ)
 وه کیلگرتن بقره فروشتنی (لَيْسَ فَنَسْخًا مِنَ الْبَائِعِ) هیچیان نابنه هه لوه شانندن وه له لایه ن
 فروشیاره که وه (وَلَا إِجَارَةً مِنَ الْمُشْتَرِي) هم نابنه بقره یاندن له لایه ن کپیاره که وه، چونکه
 وا ده بی: هه ریه که یان مه به سستی نه وه بی: بزانی نایا زهره ر ده کا، یان قازانج.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي (خِيَارُ الْعَيْبِ) بِه شِيمَانِبُونِ وَهِي خَاتَهْ آوَاوِي﴾

هم پی پی ده گوتری: (خِيَارُ الْعَيْبِ) - به شیمانیبون وه ی عه بیداری (لِلْمُشْتَرِي الْخِيَارُ)
 کپیاره که مانی به شیمانیبون وه ی هه یه (بِظُهُورِ عَيْبٍ قَدِيمٍ) به هوی ده رکه وتنی عه بی بیکی
 کونی فروشراوه که، به و مرجه ی نه بزانی بی نه و عه بی ی هه یه، جا له کاتی ماملت به ستندا
 فروشراوه که عه بی که ی هه بوی بی - به (إجماع) ی زانایانی نی سلام - یان له نوای ماملت
 به ستنو پیش وه رگرتنی عه بی بیکی لی به یدا بی بی، به به لگه ی حه بی سی نازده له
 نه دوشراوه که ی داهاتوو، هم ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ رَجُلًا اشْتَرَى غُلَامًا وَكَانَ عِنْدَهُ
 مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ رَدَّهُ مِنْ عَيْبٍ وَجَدَهُ، فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بِرَدِّهِ بِالْعَيْبِ. فَقَالَ الْمُقْضِي عَلَيْهِ:
 قَدْ اسْتَعْمَلَهُ يَارَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: الْخِرَاجُ بِالضَّمَانِ﴾ رواه اصحاب السنن وصححه
 الترمذي والحاكم، وپاویک کویله یه کی کپی و ماویه کی زور له لای بوو، نینجا به هوی
 عه بی بیکی کون گه راندیه وه سه ر فروشیاره که و، پیغه مبه ر ﷺ بپراری دروستبوونی
 گه راندنه وه که ی دا به هوی عه بی که ی، نینجا فروشیاره که گوتی: نه ی پیغه مبه ری خوا،
 نه وه کاری به و کویله یه کردوه، پیغه مبه ر ﷺ فرموی: به ره می فروشراوه که بقره
 کپیاره که یه، چونکه له زامینی نه وی دا بووه.

نینجا عه بی که: (كَخَصَاءِ رَقِيقٍ) وه کو خه ساندنی کویله و نازده (وَزِنَاهُ) وه کو زینای
 کویله (وَسِرْقَتِهِ) دزی و (وَإِبَاقِهِ) هه لاتن و خقر بزرکردنی و (وَبَوْلِهِ فِي الْفِرَاشِ) میزکردنی له
 کاتی خوتندا و (وَبَخْرِهِ) بقره نی هه ناسه بی و (وَصِنَانِهِ) بقره نی بن هه نگلی، هه روه ها
 (وَجِمَاحِ الدَّابَّةِ) وه کو شه موسی و ولاغو و (عَضُّهَا) قه پار لیدانی و لوشکه لیدانی و هه لاتن و
 په وینه وه ی و (وَكُلِّ مَا يَنْقُصُ الْعَيْنَ) هم وه کو هه ر عه بی بیکی تر: که خودی فروشراوه که
 که م بکاته وه (أَوِ الْقِيَمَةَ) یان نرخه که ی که م بکاته وه (نَقْصًا) که مکردنه وه یه کی وه ها: که
 (يَقُوتُ بِهِ غَرَضٌ صَحِيحٌ) مه به سستی راستی پی له ده ست بچی (إِذَا غَلَبَ فِي جِنْسِ الْمَبِيعِ

عَدَمُهُ، سَوَاءَ قَارَنَ الْعَقْدَ أَمْ حَدَثَ قَبْلَ الْقَبْضِ، وَلَوْ حَدَثَ بَعْدَهُ فَلَا خِيَارَ إِلَّا أَنْ يَسْتَنْدَ إِلَى سَبَبٍ مُتَقَدِّمٍ: كَقَطْعِهِ بِجِنَايَةِ سَابِقَةٍ فَيُثْبِتُ الرَّدُّ فِي الْأَصْحِ، بِخِلَافِ مَوْتِهِ بِمَرَضٍ سَابِقٍ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ قُتِلَ بِرِدَّةٍ سَابِقَةٍ ضَمَّنَهُ الْبَائِعُ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ بَاعَ بِشَرْطِ بَرَاءَةٍ مِنَ الْعُيُوبِ فَلَا ظَهَرَ أَنَّهُ يُبْرَأُ عَنْ كُلِّ عَيْبٍ بَاطِنٍ بِالْحَيَوَانِ لَمْ يَعْلَمْهُ ذُوْنَ غَيْرِهِ،

عَدَمُهُ) به و مرجعی له ره گزنی فروشراوه که دا- به نه غلغلی- نه و جوړه عیبی نه بی، واته: نه گهر به نه غلغلی هه بو: وهک گاجووتی خه سیندرو، نه و کاته زبانی نیه.

ثینجا بزانه: (سواء) بؤ هه بوونی په شیمانی به کسانه و جیاوازی نیه: (قارن العقد) له گهل به ستنی مامله ته که دا فروشراوه که عیبی که ی هه بوین (أم حدث قبل القبض) یان- له دواى ماملت به ستن- پیش نه ووی کپاره که وهی بگری عیبی که ی لپه پیدا بوین، واته: له هردو حاله تدا کپاره که مانی په شیمانبوونه ووی هه یه.

به لام (ولو حدث بعده) نه گهر له دواى وه رگرتنی فروشراوه که عیبی که ی لپه پیدا بو (فلا خيار) نه و کاته کپاره که مانی په شیمانی نیه (إلا أن يستند إلى سبب متقدم) مه گهر په پیدابوونی عیبی که بگه پرتته وه سره هوی کی پاردوو (كقطعه جناية سابقة) وهک ده سستی کویله فروشراوه که بپردی به هوی تاوانیکی، یان دزی به کی پاردوو، نه و کاته (فیثبت الرد) مانی گه پاندنه ووی ده بی (فی الأصح) له فهرمووده ی راستردا.

(بخلاف موته بمرض سابق) به لام نه گهر فروشراوه که به هوی نه خوشی به کی پاردوو بمری، نه و کاته مانی گه پاندنه ووی نیه (فی الأصح) له فهرمووده ی راستردا، هه رچه نده کپاره که ش نه بزانیبی فروشراوه که نه خوشه، به لام (ولو قتل برده سابق) نه گهر کویله فروشراوه که کوژا به هوی کافر بوونیکی پاردوو، یان به هوی کوشتنیکی پاردوو (ضمنه البائع) فروشراوه که ده بیته زامینی و واجبه: پاره که بگه پرتتته وه بؤ کپاره که، نه گهر کپاره که نه و هوی نه زانیبی (فی الأصح) له فهرمووده ی راستردا.

(ولو باع) نه گهر نازه لیکى- یان شتیکی تری- فروشت (بشرط براءته من العيوب) به و مرجعی فروشیاره که بهری بیو به بریسیار نه بی له عیبی کانی فروشراوه که، یان بلئ: فروشراوه که هیچ عیبیکی نیه. یان بلئ به هه موو عیبی که وه ده ی فروشمه تو. نه وه (فالأظهر) به فهرمووده ی به هیتتر (أنه يبرأ) فروشیاره که بهری ده بیو به بریسیار نابن (عن كل عيب باطن بالحيوان) له گشت عیبیکی نادیار که نازه له که هیبی، به و مرجعی (لم يعلمه) فروشیاره که نه و عیبی نه زانیبی.

(نوع غيره) به لام له عیبی کانی ناشکرای نازه له بهری نابن، هه روه ها له عیبی کانی شتی تری- جگه له نازه لیش- بهری نابن، جا ناشکرا بی، یان نادیار بی.

وَلَمْ يَصِحَّ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ هَلَكَ الْمَبِيعُ عِنْدَ الْمُشْتَرِي أَوْ أَعْتَقَهُ ثُمَّ عَلِمَ الْعَيْبَ رَجَعَ بِالْأَرْضِ: وَهُوَ جُزْءٌ مِنْ ثَمَنِهِ نَسَبَتْهُ إِلَيْهِ نَسْبَةً مَا نَقَصَ الْعَيْبُ مِنَ الْقِيَمَةِ لَوْ كَانَ سَلِيمًا، وَالْأَصْحَحُ إِبْتِغَاءُ أَقْلٍ قِيمَتِهِ مِنْ يَوْمِ الْبَيْعِ إِلَى الْقَبْضِ، وَلَوْ تَلَفَ الثَّمَنُ دُونَ الْمَبِيعِ رَدُّهُ وَأَخَذَ مِثْلَ الثَّمَنِ أَوْ قِيمَتَهُ،

(وَلَمْ يَصِحَّ) بِقِيَمَتِهِ دَرُوسْتِه - (مَعَ هَذَا الشَّرْطِ) لَهُ كَهْلٌ نَوَ مَرْجِهِي بِإِبْرَدُوشِ - (الرَّدُّ بِعَيْنِي) فَرُوشِرَاوَهْ كِه بَكِه پَرِنَيْتِه وَهْ بِه هُوِي عَه بِيئِكِي وَهَا: كِه (حَدَّثَ قَبْلَ الْقَبْضِ) پَيْش وَهَرْگَرْتَنِي فَرُوشِرَاوَهْ كِه پَه يِدَا بَوِيَن.

(وَلَوْ شَرَطَ الْبِرَاءَةَ) نَهْ كِه ر بِه مَرْجِي دَانَا: فَرُوشِرَاوَهْ كِه بَه رِي بِيَن (عَمَّا يَخْدُتُ) لَهْ وَ عَه يِيَهِي لَهْ مَهْ دَوَا - پَيْش وَهَرْگَرْتَن - پَه يِدَا دَه بِيَن (لَمْ يَصِحَّ) نَوَ مَرْجِه دَرُوسْت نِيَه، بَه لَام فَرُوشْتَنَه كِه دَرُوسْت دَه بِيَن (فِي الْأَصْحَحِ) فَهْر مَوُودَهِي پَاسْتَرَدَا.

(وَلَوْ هَلَكَ الْمَبِيعُ عِنْدَ الْمُشْتَرِي) نَهْ كِه ر كِرْيَارَهْ كِه فَرُوشِرَاوَهْ كِه وَهَرْگَرْتُو لَهْ لَائِي خَوِي لَهْ نَاوْ چَوُو (أَوْ أَعْتَقَهُ) يَان كَوِيْلَهْ كِه ي نَازَاد كَرْد (ثُمَّ عَلِمَ الْعَيْبَ) ثِيْنَجَا لَهْ دَوَاي لَهْ نَاوْ چَوُو نَازَاد كَرْدَن زَانِي عَه بِيئِكِي هَه بَوَه (رَجَعَ بِالْأَرْضِ) كِرْيَارَهْ كِه دَه كِه پَرْتِه وَهْ سَهْر فَرُوشِرَاوَهْ كِه بَوُ نَهْ وَهِي تَوَلَّهِي عَه يِيَهْ كِه ي لَوَهْ رِي كَرِي، چُونَكِه لَهْ وَ حَالَهْ تَهْ دَا نَاتَانِيَن فَرُوشِرَاوَهْ كِه بَكِه پَرِنَيْتِه وَهْ (وَهُوَ) تَوَلَّهِي عَه يِيَهْ كِه (جُزْءٌ مِنْ ثَمَنِهِ) بَه شِيَكِه لَهْ پَارَهِي فَرُوشِرَاوَهْ كِه (نَسَبَتْهُ إِلَيْهِ) نِيَسَبَهْتِي نَهْ مَبْ شَهْ بَوُ پَارَهْ كِه (نَسْبَةً مَا نَقَصَ الْعَيْبُ مِنَ الْقِيَمَةِ) وَهْ كِه نِيَسَبَهْتِي نَهْ بَه شَهْ يَه كِه عَه يِيَهْ كِه لَهْ نَرْخِي فَرُوشِرَاوَهْ كِه ي كَهْم كَرْدَوْتِه وَهْ (لَوْ كَانَ سَلِيمًا) نَهْ كِه ر فَرُوشِرَاوَهْ كِه بَه سَه لَامَهْتِي بَمَا بَاوَه:

بَوُ وَيْنَه: نَهْ كِه ر بِه بِيَن عَه يِيَب نَرْخِي سَهْد دِيْنَار بِيَن، بَه عَه يِيَهْ وَهْ نَرْخِي هَه شَتَا دِيْنَار بِيَن، نَهْ وَهْ نِيَسَبَهْتِي كِه مَبُوْنَه وَهْ - بَه هُوِي عَه يِيَهْ كِه - پِيْنَجِيَكِي نَرْخَهْ كِه يَه، كِه وَابُو: پِيْنَجِيَكِي پَارَهْ كِه ي لَهْ تَوَلَّهِي عَه يِيَهْ كِه دَه دَرِي.

(وَالْأَصْحَحُ) فَهْر مَوُودَهِي پَاسْتَر (إِبْتِغَاءُ أَقْلٍ قِيمَتِهِ) كِه مَتَرِيَن نَرْخَهْ كَانِي فَرُوشِرَاوَهْ كِه - بَوُ قَرَسَانْدَن - پَه چَاو دَه كَرِي (مِنْ يَوْمِ الْبَيْعِ) لَهْ پَرُوْژِي كِرْيِيَهْ وَهْ (إِلَى الْقَبْضِ) تَا كَاتِي وَهَرْگَرْتَنِي.

(وَلَوْ تَلَفَ الثَّمَنُ) نَهْ كِه ر پَارَهْ كِه فَهْ وَتَابُو (لَوْ نَبِيعِ) بَه لَام فَرُوشِرَاوَهْ كِه نَهْ فَهْ وَتَابُو وَ عَه يِيَكِي كَوْنِي لِي تَا شَكْرَا بَوُو (رَدُّهُ) نَهْ وَهْ فَرُوشِرَاوَهْ كِه دَه كِه پَرِنَيْتِه وَهْ (وَأَخَذَ مِثْلَ الثَّمَنِ) وَيْنَه ي پَارَهْ كِه ي لَهْ فَرُوشِرَاوَهْ كِه وَهْر دَه كَرِي تِه وَهْ نَهْ كِه ر وَيْنَه ي هَه بِيَن (أَوْ قِيمَتَهُ) يَان نَرْخِي پَارَهْ كِه ي لَوَهْ ر دَه كَرِي تِه وَهْ، نَهْ كِه ر دَه قَرَسِيْتِنْدَرَا.

وَلَوْ عَلِمَ الْعَيْبُ بَعْدَ زَوَالِ مَلِكِهِ إِلَىٰ غَيْرِهِ فَلَا أَرْضَ فِي الْأَصْحَ، فَإِنْ عَادَ الْمَلِكُ فَلَهُ الرُّدُّ، وَقِيلَ إِنْ عَادَ بَعِيرُ الرُّدِّ بَعِيْبٌ فَلَا رُدَّ، وَالرُّدُّ عَلَى الْفُؤْرِ فَلْيُيَادِرْ عَلَى الْعَادَةِ، فَلَوْ عَلِمَهُ وَهُوَ يُصَلِّي أَوْ يَأْكُلُ فَلَهُ تَأْخِيرُهُ حَتَّى يَفْرُغَ، أَوْ لَيْلًا فَحَتَّى يُصْبِحَ، فَإِنْ كَانَ الْبَائِعُ بِالْبَلَدِ رَدَّهُ عَلَيْهِ بِنَفْسِهِ أَوْ وَكَيْلِهِ أَوْ عَلَى وَكَيْلِهِ، وَلَوْ تَرَكَهُ

(وَلَوْ عَلِمَ الْعَيْبُ) نه گهر کپړپاره که زانی فروشراوه که عه بیټکی کونی هه بوه، به لام (بَعْدَ زَوَالِ مَلِكِهِ) پاش نه وهی فروشراوه که له ملکایه تی وی درچوبو (إِلَىٰ غَيْرِهِ) بؤ ملکایه تی که سیټکی تر، نه وه (فَلَا أَرْضَ) کپړپاره که ټول هی عه بیه که ی نادریتن (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا، به لام (فَإِنْ عَادَ الْمَلِكُ) نه گهر ملکایه تیه که ی بؤ که پراوه، واته: فروشراوه که ی دوپاره کپړپاره وه، یان پی ی به خشرا، یان به میرات بؤی هاته وه، یان به هؤی عه بیه کونه که که پاندراپه وه (فَلَهُ الرُّدُّ) نه و کاته بؤی دروسته - به هؤی عه بیه کونه که - بیگه پرنیتته وه سر فروشپاره که (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا (إِنْ عَادَ) نه گهر فروشراوه که که پابؤوه، به لام (بَعِيرُ الرُّدِّ بَعِيْبٌ) به هؤیه کی تری جگه له که پاندنه وهی عه بیرداری (فَلَا رُدَّ) نه و کاته نه ویش که پاندنه وهی بؤ نیه .

(وَالرُّدُّ عَلَى الْفُؤْرِ) که پاندنه وهی فروشراوی عه بیدار ده بی دهموده ست بی، واته: هر کاتیک عه بیه کونه که ی در که وت، نابن که پاندنه وه که ی نوا بخا، که واته: نه گهر به بی عوزد نوا ی خست ماف که پاندنه وه که ی نامیتن، مه گهر نه زان بیو سویند بخوا: که نه یزانیوه پتویسته که پاندنه وه دهموده ست بی. نه و کاته ماف دهمیتن، هه روه که له (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه، که وایو: (فَلْيُيَادِرْ عَلَى الْعَادَةِ) با په له بکا له که پاندنه وهی فروشراوه که به گوپړه ی عاده ت (فَلَوْ عَلِمَهُ وَهُوَ يُصَلِّي) نه گهر به عه بیه که ی زانی له و حاله ته ی نوپژ ی ده کرد (أَوْ يَأْكُلُ) یان شتیکی ده خوارد (فَلَهُ تَأْخِيرُهُ) بؤی هه یه که پاندنه وه که ی نوا بخا (حَتَّى يَفْرُغَ) تا له نوپژه که، یان له خواردنه که ده بیته وه .

(أَوْ لَيْلًا) یان له شه وی دا زانی فروشراوه که عه بیداره (فَحَتَّى يُصْبِحَ) نه وه ش بؤی هه یه که پاندنه وه که نوا بخا تا ده بیته رؤژ، به لام نه گهر ده گونجا له شه وی دا بیگه پرنیتته وه - چونکه له شوپنی فروشپاره که نرک بوو - نه و کاته ش واجبه: دهموده ست بیگه پرنیتته وه، هه روه که له ټوربه ی سرچاوه کاند ا فرموویانه .

(فَإِنْ كَانَ الْبَائِعُ بِالْبَلَدِ) جا نه گهر فروشپاره که ش له هه مان شوپنی کپړپاره که دا بوو، نه وه (رَدَّهُ عَلَيْهِ بِنَفْسِهِ) هه ر به خؤی ماله عه بیداره که ده که پرنیتته وه سر فروشپاره که (أَوْ وَكَيْلِهِ) یان به وه کیلیکی خؤی دا بؤی ده که پرنیتته وه (أَوْ عَلَى وَكَيْلِهِ) یان ده بیگه پرنیتته وه سر وه کیلیکی فروشپاره که، به لام (وَلَوْ تَرَكَهُ) نه گهر - له سه ره تاوه - وازی له فروشپاره که

وَرَفَعَ الْأَمْرَ إِلَى الْحَاكِمِ فَهُوَ آكَدُ، وَإِنْ كَانَ غَائِبًا رَفَعَ إِلَى الْحَاكِمِ، وَالْأَصْحَحُّ أَنَّهُ يَلْزَمُهُ
 الْإِشْهَادُ عَلَى الْفَسْخِ إِنْ أَمْكَنَهُ حَتَّى يُنْهَيْهُ إِلَى الْبَائِعِ أَوْ الْحَاكِمِ، فَإِنْ عَجَزَ عَنِ الْإِشْهَادِ
 لَمْ يَلْزَمَهُ التَّلَفُّظُ بِالْفَسْخِ فِي الْأَصْحَحِّ،

هینا و (وَرَفَعَ الْأَمْرَ إِلَى الْحَاكِمِ) یه کسره کاروباره که ی به رز کرده وه بق دانوهری شاره که
 (فَهُوَ آكَدُ) نه وه باشتره .

(وَ) ههروه ها (إِنْ كَانَ غَائِبًا) نه گهر فروشیاره که له شوینی کپیاره که دا نه بو، هیچ
 وه کیلیشی له وی نه بو، نه و کاتهش (رَفَعَ إِلَى الْحَاكِمِ) یه کسره کاروباره که به رز ده کاته وه
 بق دانوهری شوینه که و ده لئ: نه م شته م له فلانکه س کپروه به نه وه نده پاره یه، نیستاش
 عه بییکی کونی لئ ده رکه وتوه، بوی فرۆشته که م هه لوه شانده وه . نیجا ده بی دوو
 شاهیدیش نه و شاهیدی یه بده ن و سویندیش بخوا، نیجا دانور بریاری هه لوه شانده وه ی
 بق ده داو ماله فروشراوه که ی لئ وه رده گریئو له لای دادپهروه ریگ دایده نی، پاره که ش به
 قهرز له سه ر فروشیاره که ده مینیتتوه، جا نه گهر فروشیاره که مالی له و شاره دا هه بی،
 نه وه دانور پاره ی کپیاره که له و ماله ده داته وه، نه گهر نا: ماله عه بیداره که ده فروشیئو
 پاره ی کپیاره که ی لئ ده داته وه، که وابو: نابئ گه پاندنه وه که لوا بخا تا فروشیاره که ناماده
 ده بی، ههروه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا پوون کراوه توه .

(وَالْأَصْحَحُّ) فهرمووده ی راستر نه مه یه (أَنَّهُ يَلْزَمُهُ الْإِشْهَادُ عَلَى الْفَسْخِ) کپیاره که له سه ری
 واجبه: دوو شاهید بگریئ له سه ر هه لوه شانده وه ی مامله ته که، یان شاهیدیک بگریئ تا کو
 سویندیش بخوا (إِنْ أَمْكَنَهُ) نه گهر شاهید گرتنه که ی بق بگونجئ، جا هه ر کاتیک له لای
 دوو شاهید، یان له لای شاهیدیک مامله ته که ی هه لوه شانده وه، پیویست ناکا په له بکا له
 گه پاندنه وه ی ماله عه بیداره که، چونکه به هوی هه لوه شانده وه ماله که ده بیته وه ملکی
 فروشیاره که، که وابو: له و حاله ته دا بوی دروسته: خوی گیر بکا و پاش ماویه که ماله که
 بگه ریئیتتوه (حَتَّى يُنْهَيْهُ إِلَى الْبَائِعِ أَوْ الْحَاكِمِ) تا بیداته وه ده ست فروشیاره که، یان
 دانوره که تا کو کیشه که بریتتوه .

نیجا بزانه: له و شاهید گرتنه دا جیاوازی نیه: کپیاره که بتوانئ به خوی ماله که بگه ریئیتتوه،
 یان نه توانئ: به هوی نه خۆشی، یان ترسی بوژمن، یان دووری فروشیاره که، که له و سن
 حاله تانه دا وه کیلیشی ده ست نه که وی، ههروه که له (تحفة) دا فهرموویه تی.

(فَإِنْ عَجَزَ عَنِ الْإِشْهَادِ) جا نه گهر توانای شاهید گرتنی نه بو (لَمْ يَلْزَمُهُ التَّلَفُّظُ بِالْفَسْخِ)
 واجب نیه به زویان بلئ: مامله ته که م هه لوه شانده وه (فِي الْأَصْحَحِّ) له فهرمووده ی
 راستردا، به لکو هه ر کاتیک فروشراوه که ی گه یانده لای فروشیاره که، یان لای

وَيُسْتَرَطُّ تَرْكُ الإِسْتِعْمَالِ: فَلَوْ اسْتَحْدَمَ الْعَبْدُ أَوْ تَرَكَ عَلَى الدَّائِبَةِ سَرَجَهَا أَوْ إِكْفَاهَا بَطَلَ حَقُّهُ، وَيُعْذَرُ فِي رُكُوبِ جَمُوحٍ يَغْسُرُ سَوْفَهَا وَقَوْدُهَا، وَإِذَا سَقَطَ رَدُّهُ بِتَقْصِيرٍ فَلَا أَرَشَ، وَلَوْ حَدَّثَ عِنْدَهُ عَيْبٌ سَقَطَ الرَّدُّ قَهْرًا: ثُمَّ إِنْ رَضِيَ بِهِ الْبَائِعُ رَدَّهُ الْمُشْتَرِي أَوْ قَعَّ بِهِ، وَإِلَّا فَلْيَضْمُ الْمُشْتَرِي أَرَشَ الْحَادِثِ إِلَى الْمَيْعِ وَيَرُدُّ، أَوْ يَغْرَمُ الْبَائِعُ أَرَشَ الْقَدِيمِ وَلَا يَرُدُّ،

دادوره که، نه و کاته به زویان دهئی: مامله ته که م هه لو ه شانده وه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه .

(و) هه روه ها بؤ دروستبونی که پاندنه وه (يُسْتَرَطُّ) به مه رج داده ندری (تَرَكَ الإِسْتِعْمَالِ) کپیاره که فروشراوه که به کار نه هینئی له نوای زانینی عه ییه که ی، که و ابو: (فَلَوْ اسْتَحْدَمَ الْعَبْدُ) نه گهر کپیاره که داوای خزمه تی له کویله فروشراوه که کرد (أَوْ تَرَكَ عَلَى الدَّائِبَةِ سَرَجَهَا أَوْ إِكْفَاهَا) یان زین، یان کورتانی له سه ر پشتی وولاغه فروشراوه که هیشته وه (بَطَلَ حَقُّهُ) مافی که پاندنه وه ی نامینئی، به لام نه گهر لادانی کورتان زیانی به وولاغه که ده که یاند، یان نه یده زانی به هؤی هیشته وه ی کورتان مافی نامینئی، نه و کاته زیانی نیه و مافی ده میتئی، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه .

(و) هه روه ها (يُعْذَرُ) عوزی ده دیرتئی و مافی ده میتئی (فِي رُكُوبِ جَمُوحٍ) له سواریونی وولاغیکی شه موس: که (يَغْسُرُ سَوْفَهَا وَقَوْدُهَا) لیخوپین و پاکیشانی زه حمت بی، هه روه ها نه گهر له پنگادا عییبی جل و به رگه که ی زانی، نه و کاته شه مه رج نیه له پنگادا دایبکه تی، هه روه که له زؤریه ی سه رچاوه کاند ا فرمویانه (وَإِذَا سَقَطَ رَدُّهُ بِتَقْصِيرٍ) هر کاتیک کپیاره که مافی که پاندنه وه ی نه ما به هؤی که مته رغه میه کی خوی (فَلَا أَرَشَ) تۆله ی عه ییه که شی نادریتئی.

(وَلَوْ حَدَّثَ عِنْدَهُ عَيْبٌ) نه گهر - فروشراوه که - له لای کپیاره که عه ییبکی تازه ی لی په یدا بوو، نینجا عه ییه کۆنه که شی لی ده رکه وت، نه و (سَقَطَ الرَّدُّ قَهْرًا) مافی که پاندنه وه ی زالبوونی نامینئی (ثُمَّ) نینجا که مافی که پاندنه وه ی نه ما، ته ماشا ده که یین: (إِنْ رَضِيَ بِهِ الْبَائِعُ) نه گهر فروشیاره که پازی بوو فروشراوه که ی به عه ییه تازه که وه بدریته وه، نه وه (رَدَّهُ الْمُشْتَرِي) کپیاره که فروشراوه که ی بؤ ده که پینتیه وه (أَوْ قَعَّ بِهِ) یان هر کپیاره که سه بی تۆله - به فروشراوه که پازی ده بی و قه ناعه تی پی ده کا.

(وَإِلَّا) به لام نه گهر فروشیاره که پازی نه بو - له به ر عه ییه تازه که - فروشراوه که ی وهر نه گرته وه (فَلْيَضْمُ الْمُشْتَرِي أَرَشَ الْحَادِثِ إِلَى الْمَيْعِ) با کپیاره که تۆله ی عه ییه تازه که وه که ل فروشراوه که بنه و (وَيَرُدُّ) به تۆله وه بیگه پینتیه وه بؤ فروشیاره که (أَوْ يَغْرَمُ الْبَائِعُ أَرَشَ الْقَدِيمِ) یان با فروشیاره که تۆله ی عه ییه کۆنه که بداته کپیاره که و (وَلَا يَرُدُّ) کپیاره که فروشراوه که ی بؤ نه که پینتیه وه.

فَإِنْ اِتَّفَقَا عَلَى أَحَدِهِمَا فَذَلِكَ، وَإِلَّا فَالْأَصْحَحُ إِجَابَةٌ مَنْ طَلَبَ الْإِمْسَاكَ، وَيَجِبُ أَنْ يُعْلِمَ الْمُشْتَرِيَ الْبَائِعَ عَلَى الْفُورِ بِالْحَادِثِ لِيَخْتَارَ، فَإِنْ أَخَّرَ إِعْلَامَهُ بِلَا عُدْرٍ فَلَا رَدَّ وَلَا أَرْضَ، وَلَوْ حَدَّثَ غَيْبٌ لَا يُعْرَفُ الْقَدِيمُ إِلَّا بِهِ كَكَسْرِ بَيْضٍ وَرَانِجٍ وَتَقْوِيرِ بَطِيخٍ مُدَوِّدٍ رَدَّ وَلَا أَرْضَ عَلَيْهِ فِي الْأَطْهَرِ، فَإِنْ أَمَكْنَ مَعْرِفَةَ الْقَدِيمِ بِأَقْلٍ مِمَّا أَخَذْتَهُ فَكَسَائِرِ الْعُيُوبِ الْحَادِثَةِ. (فَرْعٌ) إِشْتَرَى عَبْدَيْنِ مَعْيِنِينَ صَفَقَةً رَدَّهُمَا،

(فَإِنْ اِتَّفَقَا عَلَى أَحَدِهِمَا) جا نه گهر هه رښووکيان له سره په کتیک له و دوو پښکايه ی پرابروو پتیک که وتڼ (فَذَلِكَ) نه وه دپاره (وَإِلَّا) به لاهم نه گهر پتیک نه که وتڼ (فَالْأَصْحَحُ) هه رمووده ی راستتر (إِجَابَةٌ مَنْ طَلَبَ الْإِمْسَاكَ) وه لاهمی نه وه یان ده دریتته وه که داوا ی مانه وه ی فروشراوه که و تولی عه یبه کونه که ده کا: جا کړپاره که بڼ، یان فروشپاره که بڼ.

(وَيَجِبُ أَنْ يُعْلِمَ الْمُشْتَرِيَ الْبَائِعَ عَلَى الْقَوْنِ) واجبه: کړپاره که - به په له - فروشپاره که ناگادار بکاته وه (بِالْحَادِثِ) به په پیدابوونی عه یبه تازه که (لِيَخْتَارَ) تا کو پښکايه ک - له و دووانه ی پرابروو - هه لښرزی (فَإِنْ أَخَّرَ إِعْلَامَهُ بِالْعُدْرِ) جا نه گهر - به بڼ عوزد - ناگادار کړدنه وه که یی خواخت نه و کاته (فَلَا رَدَّ وَلَا أَرْضَ) نه مافی گه پاندنه وه ی هه یه و نه مافی تولی هه یه، به لاهم نه گهر عوززی هه بڼ: وه که نه زانی په له کړدڼ واجبه، نه و کاته به سویند باوه پری پڼ ده کړی، هه روه که له سره چاوه کانداهه رموویانه.

(وَلَوْ حَدَّثَ غَيْبٌ) نه گهر عه یبیک ی وه ما له فروشراوه که په یدا بو: که (لَا يُعْرَفُ الْقَدِيمُ إِلَّا بِهِ) عه یبه کونه که نه ده زماندرا ته نها به و عه یبه تازه به نه بڼ (كَكَسْرِ بَيْضٍ) وه کو شکاندنی هیلکه ی نه عامه و (وَرَانِجٍ) شکاندنی گوړزی هیندی و (وَتَقْوِيرِ بَطِيخٍ مُدَوِّدٍ) کونکړدنی گندوره ی کرمی بوو، یان هه ناری زپو، یان گوړزی پووجه ل، هه ر په کتیک له وانه (رَدَّ) ده گه پښتته وه بڼ فروشپاره که و (وَلَا أَرْضَ عَلَيْهِ) تولی عه یبه تازه که شی له سره نیه (فِي الْأَطْهَرِ) له هه رمووده ی به هیژتړدا، به لاهم (فَإِنْ أَمَكْنَ مَعْرِفَةَ الْقَدِيمِ) نه گهر ده گونجا عه یبه کونه که بزاندنی (بِأَقْلٍ مِمَّا أَخَذْتَهُ) به که متر له و عه یبه تازه ی کړپاره که په پیدای کړدوه، نه وه ش (فَكَسَائِرِ الْعُيُوبِ الْحَادِثَةِ) وه که عه یبه تازه کانی تره: که پلیران.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر ژماره یه ک هیلکه، یان گندوره ی کړین و یه کتیکانی شکاندو ده رکه وت عه پیداره، نه وه مافی هه یه گشتیان بگه پښتته وه، که وایو: دروست نیه زیاتر بشکیتن، واته: نه گهر له و عه پیداره زیاتری شکاند، نه و کاته مافی گه پاندنه وه ی نامینن، هه روه که له (تحفة) و (نهایه) دا هه رموویانه.

﴿ فَرْعٌ ﴾ لقیك له م باسه (إِشْتَرَى عَبْدَيْنِ) هه ر کاتیک دوو کویله ی کړین (مَعْيِنِينَ) هه رښووکيان عه پیدار بوڼ (صَفَقَةً) کړینه که ش به یه ک ماملت بوو (رَدَّهُمَا) با هه رښووکيان

وَلَوْ ظَهَرَ عَيْبُ أَحَدِهِمَا رَدَّهُمَا لِأَلْمَعِيبِ وَخَذَهُ فِي الْأَطْهَرِ، وَلَوْ اشْتَرَى عَبْدٌ رَجُلَيْنِ مَعِيًّا فَلَهُ رَدُّ نَصِيبِ أَحَدِهِمَا، وَلَوْ اشْتَرِيَاهُ فَلَأَحَدُهُمَا الرُّدُّ فِي الْأَطْهَرِ، وَلَوْ اخْتَلَفَا فِي قَدَمِ الْعَيْبِ صُدَّقَ الْبَائِعُ بِبَيْعِهِ عَلَى حَسَبِ جَوَابِهِ، وَالزِّيَادَةُ الْمُتَّصِلَةُ كَالسَّمَنِ

بگه پرنیتته وه بق فروشیاره که، نه گهر حهن ده کا (ولو ظهر عیب اُحدهما) نه گهر ته نها عهیی یه کیکیان ده رکوت، نه و کاتهش (رُدُّهما) هه ردوکیان ده گه پرنیتته وه، نه گهر حهن ده کا (لَا الْمَعِيبَ وَخَذَهُ) نه که ته نها عهیداره که (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا، به لام نه گهر فروشیاره که پازی بی: ته نها عهیداره که ی بدریتته وه، نه و کاته دروسته، ههروه که له (مغنی) دا فرموده یه تی.

ئینجا بزانه: ههردو شتیکی - به یه ک ماملت - بیان کریو یه کیکیان، یان ههردوکیان عهیدار بن، به و پوونکرده وه ی پابردو پهفتار ده کریو، جیاوازی نیه: سودی نه و دوو شته به یه که وه به سترابن: وه کو جووتیک گوره وه ی، یان نه به سترابن، ههروه که له زوریه ی سهراوه کاند پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ اشْتَرَى عَبْدٌ رَجُلَيْنِ) نه گهر به یه ک ماملت کویله یه ک، یان شتیکی تری کپی که ملکی دوو که سان - یان زیاتر - بوو (مَعِيًّا) شته کراوه کهش عهیدار بوو (قَلَهُ رَدُّ نَصِيبِ أَحَدِهِمَا) بقی دروسته: ته نها به شی یه کیکیان بگه پرنیتته وه به شی یه کیکیانیش بقو خوی بهیلتته وه، ههروه ها نه گهر به یه ک ماملت دوو شتی به دوو نرخ له یه کیک کپن، نه و کاتهش دروسته ته نها یه کیکیان بگه پرنیتته وه، ههروه اش (وَلَوْ اشْتَرِيَاهُ) نه گهر دوو کهس کویله یه ک، یان شتیکی تریان له یه ک کهس کپی و عهییکی لده رکوت (فَلَأَحَدِهِمَا الرُّدُّ) نه و کاتهش دروسته: ته نها یه کیکیان به شی خوی بگه پرنیتته وه، نه و ی تر به شی خوی بهیلتته وه (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا.

﴿ کیشه ی کریار و فروشیار له عهیی فروشراوه که دا ﴾

(وَلَوْ اخْتَلَفَا) نه گهر کریاره که و فروشیاره که لییان بووه کیشه (فِي قَدَمِ الْعَيْبِ) ده رباره ی کونی عهیه که و پهیدا بوونی عهیه که (صُدَّقَ الْبَائِعُ) له و کیشه یه دا باوه پ به فروشیاره که ده کریو (بِبَيْعِهِ) به و مرجه ی سویند بخوا، ئینجا سویند خوار دنه که شی (عَلَى حَسَبِ جَوَابِهِ) به گویره ی وه لامدانه وه که ی ده بی، واته: نه گهر له وه لامه که ی دا بلتی: مانی گه پاندنه وه ی نیه، یان بلتی: له سهرم واجب نیه لی وه ریگرمه وه، ههردو هاش سویند ده خواو داوا ی لتا کریو: له سوینده که ی دا بلتی: نه و عهیه ی لته پیدا بووه. یان بلتی: عهیه که کون نیه.

(وَالزِّيَادَةُ) نه و زنده ییه ی - له دوا ی ماملت به ستن - له لای کریاره که له فروشراوه عهیداره که پهیدا بووه (الْمُتَّصِلَةُ) ههردو به فروشراوه که وه یه و لی جیا نابیتته وه (كَالسَّمَنِ)

تَتَّبِعُ الْأَصْلَ، وَالْمُنْفَصِلَةَ كَالْوَلَدِ وَالْأُجْرَةَ لَا تَمْنَعُ الرَّدَّ، وَهِيَ لِلْمُشْتَرَى إِنْ رَدَّ بَعْدَ الْقَبْضِ وَكَذَا قَبْلَهُ فِي الْأَصْحَ، وَلَوْ بَاعَهَا حَامِلًا فَانْفَصَلَ رَدُّهُ مَعَهَا فِي الْأَظْهَرِ، وَلَا يَمْنَعُ الرَّدُّ الْإِسْتِخْدَامَ

وهو قوله وی وگوره بونی فروشراوه که، نهوه (تَتَّبِعُ الْأَصْلَ) له گه ل فروشراوه که دا ده گه پرنیتته وه بؤ فروشیاره که ی، چونکه لی جیا نایبته وه .

هرهوا (وَالْمُنْفَصِلَةَ) نهو زیده بییه - له نوای ماملت بهستن - له فروشراوه عه بیداره که پهیدا بوه و لی جیا بؤته وه (کَالْوَلَدِ) وه کو بیچووی فروشراوه که و (وَالْأُجْرَةَ) کرئی فروشراوه که، نه گه ر به کرئی دابی (لَا تَمْنَعُ الرَّدُّ) نهو زیده بیانهش پیگه ی گه پاندنه وه ناگرن، واته: نه گه ر عه بیکی کونی لی دهرکه وت، خودی فروشراوه که ده گه پرنیتته وه، به لام (وَهِيَ) نهو زیده بیه جیابوانه ی - له نوای ماملت بهستن - له فروشراوه که پهیدا بونه (لِلْمُشْتَرَى) هه مووی ملکی کپیاره که نه (إِنْ رَدَّ بَعْدَ الْقَبْضِ) نه گه ر کپیاره که فروشراوه که بگه پرنیتته وه پاش نه وه ی وه ری گرتبی، چونکه له حدیسه که ی پابرودا پیغه مبه ر عَلَيْهِ فهرمووی: ﴿الْخَرَجُ بِالْضَّمَانِ﴾ صححه الترمذی، به ره می فروشراوه که بؤ کپیاره که یه، چونکه له زامینی نهوی دایه .

(وَكَذَا قَبْلَهُ) ههروه ها زیده بیه کانی فروشراوه که بؤ کپیاره که نه، نه گه ر پیش وه رگرتنیسی بیداته وه فروشیاره که ی (فِي الْأَصْح) له فهرمووده ی راستردا .

نینجا بزانه: نهوه ی پابرودو دهریاره ی نهو زیده بیه بو: که - له نوای ماملت بهستن - له لای کپیاره که له فروشراوه که پهیدا بیو لی جیا بیته وه، به لام (وَلَوْ بَاعَهَا حَامِلًا) نه گه ر نازه لئیکی ناوسی فروشت و عه بیکی کونی لی دهرکه وت و ویستی بیگه پرنیتته وه (فَإِنْ فَصَلَ) نینجا له لای کپیاره که بیچووه که لی جیا بؤوه (رَدُّهُ مَعَهَا) ده بی بیچووه که ش له گه ل دایکه که ی بگه پرنیتته وه (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرمووده ی به هیزتردا، چونکه ده زاندری له لای فروشیاره که نهو بیچووه ی تی دا بووه و به شیکی پاره که ش له به رانبه ری داده ندری، که و ابو: نه گه ر بیچووه که لی جیا نه بؤوه و عه بی لی پهیدا بو، نهو کاته به ناوسی ده یگه پرنیتته وه .

ههروه ها نهو خوری و مووه ی له کاتی فروشتندا به نازه له وه یه، نهویش له گه ل نازه له عه بیداره که ده گه پرنیتته وه، هه رچند لی شی جیا کرایته وه، ههروه ها به ری دره ختیش - نه گه ر له کاتی فروشتندا دهرکه وتبی - نهویش له گه ل دره خته عه بیداره که ده گه پرنیتته وه، ههروه که له زؤبه ی سه رچاوه کاندنا نهو مه سه لانه پوون کرلوه ته وه .

(وَلَا يَمْنَعُ الرَّدُّ الْإِسْتِخْدَامَ) به کارهیتانی فروشراوه که پیگه ی گه پاندنه وه ی ناگری به (إِجْمَاع) و حدیسه که ی پابرودو . به و مرجه ی له حالته ی به کارهیتاندا به عه بیه که ی

وَوَطْءُ الثَّيْبِ، وَإِقْتِضَاؤُ الْبِكْرِ بَعْدَ الْقَبْضِ نَقْصٌ حَدَثٌ، وَقَبْلُهُ جَنَائِةٌ عَلَى الْمَيْبَعِ قَبْلَ الْقَبْضِ. (فَصْلٌ) التَّصْرِيَةُ حَرَامٌ تُنْبِتُ الْخِيَارَ عَلَى الْفَوْرِ، وَقِيلَ يَمْتَدُّ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِنْ رَدَّ بَعْدَ تَلْفِ اللَّبَنِ رَدَّ مَعَهَا صَاعٌ تَمْرٍ، وَقِيلَ يَكْفِي صَاعٌ قُوتٍ، وَالْأَصَحُّ أَنَّ الصَّاعَ لَا يَخْتَلِفُ بِكَثْرَةِ اللَّبَنِ، وَأَنَّ خِيَارَهَا لَا يَخْتَصُّ بِالنَّعْمِ بَلْ يَعُمُّ كُلَّ مَاكُولٍ وَالْجَارِيَةَ

نه زانبيی (وَوَطْءُ الثَّيْبِ) هه روهاش جيماع له گه ل کربنی (جاریه) بیوه زن، به لام (وَأِقْتِضَاؤُ الْبِكْرِ) لابردنی کچینی (جاریه) فروشراو (بَعْدَ الْقَبْضِ) پاش وهرگرتنی (نَقْصٌ حَدَثٌ) نات واریو عه بییکه په یدای بوه وریگه کی گه پاندنه وهی به زالبون ده گرتی (وَقَبْلُهُ) پیش وهرگرتنی کویله کهش (جَنَائِةٌ عَلَى الْمَيْبَعِ) ده سندرزیه که بز سه فروشراوه که (قَبْلَ الْقَبْضِ) پیش وهرگرتنی، واته: نه گه کرباره که لابردنی مانی گه پاندنه وهی نامینتی.

﴿ فَاِذَا كَانَ مِنْهَا نَسَاءٌ لَهَا فَيَكْفِي عَلَيْهَا عَصَاكَ وَإِذْ فَهِقَتْ كَتْمًا فَهُوَ كِتْمَانٌ ﴾

(التَّصْرِيَةُ) پاگرتنی شیر له گوانی نازه لدا، تا کو کرباره که واتینگا شیر ی زوره (حَرَامٌ) حه پامه، چونکه پیغه مبه صَلَّى ده فه رموی: ﴿لَا تُصْرُوا الْإِبِلَ وَالنَّعْمَ، فَمَنْ ابْتاعَهَا بَعْدَ فَهْوٍ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْلِبَهَا: إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ وَإِنْ شَاءَ رَدَّهَا وَصَاعًا مِنْ تَمْرٍ﴾ رواه الشيخان، شیر له ناو گوانی ووشتر و کاره گه لدا پامه گرن- تا فیل له کربار بکن- جا هه رکه سیك نازه لیکی نه دوشراوی نه وهای کپی، نه وه له نوای دوشینی با یه کیک له م دوو ریگایانه هه لژیژی: نه گه ر حه ز ده کا با بوخوی بیه یلینه وه، نه گه ر حه زیش ده کا با بیگه ریئینته وه له گه ل ساعه قه سپیک له توله ی شیره که.

که و ابو: (تُنْبِتُ الْخِيَارَ عَلَى الْفَوْرِ) نه و پاگرتنه مانی په شیمانی ده داته کرباره که: که ده موده ست- بن دواخستن- بیگه ریئینته وه (وَقِيلَ) له فه رموده یه کی بی هیژدا (يَمْتَدُّ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) ماوه ی په شیمانی تا سی پوزان ریژ ده بیته وه، چونکه له حه دیسیکی (مسلم) دا هاتوه، بوی زوره ی زانایان نه م بین هیژه یان به به هیژداناوه (فَلِإِنْ رَدَّ) جا نه گه ر نازه له که ی گه پاندنه وه (بَعْدَ تَلْفِ اللَّبَنِ) پاش نه وه ی شیره دوشراوه که نه ما (رَدَّ مَعَهَا صَاعٌ تَمْرٍ) ده بی ساعیکی قه سپ له گه لی بگه ریئینته وه (وَقِيلَ يَكْفِي صَاعٌ قُوتٍ) له فه رموده یه کی بین هیژدا: ساعیکی هه ر نازووقه یه ک بین، به سه و دروسته.

(وَالْأَصَحُّ) فه رموده ی راستر (أَنَّ الصَّاعَ لَا يَخْتَلِفُ) ساعی قه سپ ناگورپی (بِكَثْرَةِ اللَّبَنِ) به هوی زوری که می ی شیره دوشراوه که (وَأَنَّ خِيَارَهَا) هه م په شیمانی نه وه شیر پاگرتنه (لَا يَخْتَصُّ بِالنَّعْمِ) تایهت نیه به ووشتر و مه پو بز نو په شه وولاغ (بَلْ يَعُمُّ كُلُّ مَاكُولٍ) به لکو گشت نازه لیکی گوشت خوراو ده گرتنه وه (وَالْجَارِيَةُ) هه م (جاریه) و

وَالْأَتَانِ، وَلَا يَرُدُّ مَعَهُمَا شَيْئًا، وَفِي الْجَارِيَةِ وَجْهٌ، وَحَبْسُ مَاءِ الْقَنَاةِ وَالرَّحَا الْمُرْسَلِ عِنْدَ الْبَيْعِ وَتَحْمِيرُ الْوَجْهِ وَتَسْوِيدُ الشَّعْرِ وَتَجْعِيدُهُ يُبَيِّنُ الْخِيَارَ، لَا لَطُخٌ تَوْبِهِ تَخْيِيلًا لِكِتَابَتِهِ فِي الْأَصْحِ.

(وَالْأَتَانِ) ماكریش ده گریته وه، به لام (وَلَا يَرُدُّ مَعَهُمَا شَيْئًا) له گه ل گه پاندنه وهی (جاریه) بو ماكره كه دا هیه شتیك له تولهی شیره كه ناگه ریئیتته وه (وَفِي الْجَارِيَةِ وَجْهٌ) به لام له باره ی (جاریه) فرموده هیه كه هیه: كه تولهی شیره كه ش ده گه ریئیتته وه، چونكه شه وه یان وه كو شیری ماكره پیس نیه.

(وَحَبْسُ مَاءِ الْقَنَاةِ) پاگرتنی ناوی کارینو جوگه و (وَالرَّحَا) پاگرتنی ناوی ناش (الْمُرْسَلِ عِنْدَ الْبَيْعِ) كه ناوی هر یه كیک له و نووانه له كاتی فروشتندا بهر بدری، تاكو كپاره كه وا تینگا ناوه كه زوره (وَتَحْمِيرُ الْوَجْهِ) سوړكړنی پووی كویله و (وَتَسْوِيدُ الشَّعْرِ) په شكړدنی مووی كویله و (وَتَجْعِيدُهُ) ړتکوستنی مووی كویله، نه وانه گشتی حه پامن و (يُبَيِّنُ الْخِيَارَ) هر یه كه یان مانی په شیمانی ده داته كپاره كه، به قیاس له سه ر نازه لی نه پوشرلو (لَا لَطُخٌ تَوْبِهِ) به لام په ننگر دنی جله كانی كویله به مهره كه ب (تَخْيِيلًا لِكِتَابَتِهِ) تاكو كپاره كه وا تینگا نووسه ره، نینجا نووسه ریش نه بی، شه مانی په شیمانی نیه (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا، چونكه ده یتوانی تا قی بکاته وه نینجا بیكړی.

﴿پاشكؤ: له باسی چاوپوښی له په شیمان و، نهركی گه پاندنه وهی فروشراو﴾

۱- هر كه سیک له كړینو فروشتنه كه ی په شیمان بوه، به لام به شرح مانی په شیمانی نه بو، شه بو لایه نه كه ی تر سوننه ته: چاوپوښی لی پكاو په شیمان بوونه وه كه ی لی قبول بكا، چونكه پیغه مبه ر ^{الله} ده فرموی: ﴿مَنْ أقالَ مُسْلِمًا بِعْتَهُ أَقالَهُ اللهُ عَشْرَةَ﴾ رواه أبو داود وصححه ابن حبان، هر كه سیک چاوپوښی په شیمانی مامله له موسولمانیک بكا، خوی گه وه له پوژی قیامت چاوپوښی لی ده كا.

نینجا بزانه: شه و چاوپوښی به له شه ر عدا پی ی ده گوتړی: (الإقالة)، واته: لابر دنی مامله ت، جا شه لابر دنه به (فسخ): هه لوه شانده وه داده ندری و مهرجه: كپاره كه و فروشیا ره كه هه ربووكیان ناماده بنو له یه كتری قبول بكن، وهك بلین: شه مامله ته مان هه لوه شانده وه. یان بلی: شه و چاوپوښی شه مامله ته م لی كړدی. شه ویش بلی: قبولم كړد. هه روه كه (المجموع) و (مغنی) دا شه و مه سه له یه پوون كړلوه ته وه.

۲- هر كاتیک مامله ته كه هه لوه شیندراوه: جا به هوی عه بییداری، یان به هویه كی تر، شه و نهركی گه پاندنه وهی فروشراوه كه - بقره فروشیا ره كه - تا شه و شوینه ی لی شه وه وه رگپراوه، له سه ر كپاره كه یه، نهركی گه پاندنه وهی پاره كه ش - بقره كپاره كه - تا شه و

(باب)

الْمَبِيعُ قَبْلَ قَبْضِهِ مِنْ ضَمَانِ الْبَائِعِ: فَإِنْ تَلَفَ انْفَسَخَ الْبَيْعُ وَسَقَطَ الثَّمَنُ، وَلَوْ أَبْرَأَهُ الْمُشْتَرِي عَنِ الضَّمَانِ لَمْ يَبْرَأْ - فِي الْأَظْهَرِ - وَلَمْ يَتَّعِيرِ الْحُكْمُ،

شوینته ی لئییه وه وه رگراوه، له سهر فروشیاره که یه، هروه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیاندا رهون کراوته وه.

۳- هه که سیک بزانی ماله که ی عهیداره، حرابه بیفروشی تا عهیه که به کپاره که ده لئ، به به لگه ی حدیسه که ی داهاتوو، هروه ها نه گه ر یه کیک ی تریش جگه له فروشیاره که بزانی نه ماله عهیی هه یه، له سه ری واجبه کپاره که ناگادار بکاته وه، جا کپاره که موسولمان بن، یان کافر بن، هروه که له (مغنی) و (الشروانی) دا رهون کراوته وه.

جا نه گه ر ماله عهیداره که بخاته بهرچاو به شیوه یه کی وه ها: کپاره که عهیه که ببینئ، نه وه ش به ناگادار کردنه وه داده ندئی ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى صُبْرَةٍ مِنْ طَعَامٍ، فَأَذْخَلَ يَدَهُ فِيهَا فَنَالَتْ أَصَابِعُهُ بِلَلًا، فَقَالَ: مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ قَالَ: أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَمَا يَرَاهُ النَّاسُ، مِنْ غَشٍّ فَلَيْسَ مِنِّي﴾ رواه مسلم، پیغه مبه ر ﷺ به لای کومه له گه نمیکدا راپرد، جا دهستی خوی خسته ناو گه نمه که و په نجه کانی گه یشتنه ته راپه تی و فه رموی: نه ی خاوه ن گه نم نه مه چیه؟ گوئی: باران لئ ی داوه. جا پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ده بوا گه نمه ته رکه که له لای سهروه دانابایه تا کو خه لک ببینئ، هه که سیک خیانه تو فیلبازی بکا، له سه ره ووشتی من نیه.

﴿باب: له باسی شتی فروشراو پیش ودرگرتنی﴾

(الْمَبِيعُ) شتی فروشراو (قَبْلَ قَبْضِهِ) پیش نه وه ی کپاره که وه ری بگری (مِنْ ضَمَانِ الْبَائِعِ) هه ره له زامینی فروشیاره که ی دایه، که واته: (فَإِنْ تَلَفَ) نه گه ر شته فروشراوه که فه وتاو نه ما (انْفَسَخَ الْبَيْعُ) مامله ته که هه لده وه شیتته وه (وَسَقَطَ الثَّمَنُ) پاره ی فروشراوه که ش له سه ر کپاره که لاده چئ، واته: نه گه ر کپاره که پاره ی فروشراوه که ی دابوه فروشیاره که، واجبه: بوی بگه ر پئینتته وه، نه گه ر نه یدابو، له سه ری نیه بیداتی.

(وَلَوْ أَبْرَأَهُ الْمُشْتَرِي) نه گه ر کپاره که فروشیاره که ی نازاد کرد (عَنِ الضَّمَانِ) له زامینی که و گوئی: نه گه ر فروشراوه که بشفه وتئ پاره که م وه رناگرمه وه (لَمْ يَبْرَأْ فِي الْأَظْهَرِ) له فه رموده ی به هیزتردا نازاد نابئ و (وَلَمْ يَتَّعِيرِ الْحُكْمُ) نه و برپاره ی راپردوو ناگوپئ، واته: نه گه ر فروشراوه که فه وتا، مامله ته که هه لده وه شیتته وه و واجبه: پاره که ی بگه ر پئینتته وه.

﴿ناگاداری﴾: نه گه ر فروشیاره که ماله فروشراوه که ی له بهر دهستی کپاره که دانا، کپاره که ش زانی نه وه فروشراوه که یه و له وه رگرتنیشی قه دهغه نه کرابو به لام به قه سدی

وَإِثْلَافُ الْمُشْتَرَى قَبْضٌ إِنْ عِلْمٌ، وَإِلَّا فَقَوْلَانِ: كَأَكْلِ الْمَالِكِ طَعَامَهُ الْمَغْضُوبَ ضَيْفًا،
وَالْمَذْهَبُ أَنَّ إِثْلَافَ الْبَائِعِ كَتْلَفُهُ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ إِثْلَافَ الْأَجْنَبِيِّ لَا يَفْسُخُ، بَلْ يَتَخَيَّرُ
الْمُشْتَرَى بَيْنَ أَنْ يُجِيزَ وَيُعْرِمَ الْأَجْنَبِيَّ، أَوْ يَفْسُخَ فَيُعْرِمَ الْبَائِعَ الْأَجْنَبِيَّ،

وهی نہ گرت، نہ وہ بہ وہر گرتن دادہ ندری، ہر وہ کہ لہ زوری ہی سرچا وہ کاند
فہرموویانہ، کہ واتہ: نہ گہر لہو حالہ تہ دا فروشراوہ کہ ہشفہوتی پارہ کی لہ سر
کپیارہ کہ لانچن. ہر وہ ما نہ گہر فروشیارہ کہ مالہ فروشراوہ کی ہینا، بہ لام کپیارہ کہ
بہ پقہ کاری وہی نہ گرت، نہو کاتہ داوہر زوری لیدہ کاتا وہری بگری، جا نہ گہر
کپیارہ کہ سوور بوو لہ سر وہر نہ گرتنی فروشراوہ کہ، یان لہو شوینہ دا حازر نہ بو، نہو
کاتہ داوہر فہرمان دہداتہ کہ سیتی تر: فروشراوہ کی بؤ وہریگری، ہر وہ کہ لہ
(المجموع) دا فہرموویہ تی.

(وَإِثْلَافُ الْمُشْتَرَى) فہوتاندنی مالہ فروشراوہ کہ بہ کرداریکی کپیارہ کہ (قَبْضٌ) بہ وہر گرتن
دادہ ندری (إِنْ عِلْمٌ) نہ گہر زانیبی نہوہ فروشراوہ کہ یہ (وَإِلَّا) بہ لام نہ گہر نہ یزانیبی
(فَقَوْلَانِ) لہو حالہ تہ دا دوو فہرموودہ ہنہ (كَأَكْلِ الْمَالِكِ طَعَامَهُ الْمَغْضُوبَ ضَيْفًا) وہ کہ
نہو مہسہ لہی خاوہ نیک خاوردہ مہنیہ زہ وتکراوہ کی خوی بہ میوانی بخواو نہ شزانن
نہ مہ ہی خویہ تی، بہ فہرموودہی بہ ہیزتر: نہوہش بہ وہر گرتن دادہ ندری، ہر وہ کہ
زہ وتکہرہ کہش نازاد دہبی، چونکہ خاوہ نہ کہ بہ خوی مالی خوی لہ ناو بردہوہ.

(وَالْمَذْهَبُ) بہ فہرموودہی پاستی مہزہب (إِنَّ إِثْلَافَ الْبَائِعِ) فہوتاندنی فروشراوہ کہ
-پیش وہر گرتنی- بہ دہستی فروشیارہ کی: وہ کہ لہ ناوی ببا، یان دوویارہ بیفروشیہ
کہ سیتی تر نہ توانن وہری بگریتہ وہ، نہوہش (كَتْلَفُهُ) وہ کہ بہ خوی فہوتابن وہہایہ، واتہ:
ماملہ تہ کہ ہلدہوہ شیتہ وہو پارہ کہش لہ سر کپیارہ کہ لادہ چن.

(وَالْأَظْهَرُ) بہ فہرموودہی بہ ہیزتر: (أَنَّ إِثْلَافَ الْأَجْنَبِيِّ) فہوتاندنی فروشراوہ کہ بہ دہستی
کہ سیتی بیگانہ (لَا يَفْسُخُ) ماملہ تہ کہ ہلناوہ شیتہ وہ (بَلْ يَتَخَيَّرُ الْمُشْتَرَى) بہ لکو کپیارہ کہ
سہریشکہ: (بَيْنَ أَنْ يُجِيزَ) لہ نیتوان نہوہی ماملہ تہ کہ ہرینتی ہوہ لہنہوہ شیتہ وہو (وَيُعْرِمَ
الْأَجْنَبِيَّ) تولہی فروشراوہ کہش -بؤ خوی- لہ بیگانہ کہ بستینن (أَوْ يَفْسُخَ) یان ماملہ تہ کہ
ہلہوہ شیتہ وہو (فَيُعْرِمَ الْبَائِعَ الْأَجْنَبِيَّ) نینجا فروشیارہ کہش تولہی فروشراوہ کہ لہ
بیگانہ کہ بستینن.

﴿ ناکاداری ﴾: نہ گہر لہ نوای ماملہ تبہستن -پیش وہر گرتن- فروشیارہ کہ سودی لہ
خودی فروشراوہ کہ وہر گرتو بہ کاری ہینا، نہوہ ہیچ کریہی لہ سہرنیہ، مہ گہر
کپیارہ کہ داوای فروشراوہ کہ بکاو فروشیارہ کہش بہ پقہ کاری تسلیمی نہ کا، نہو کاتہ

وَلَوْ تَعَيَّبَ قَبْلَ الْقَبْضِ فَرَضِيَهُ أَخَذَهُ بِكُلِّ الثَّمَنِ، وَلَوْ عَيَّبَهُ الْمُشْتَرِي فَلَا خِيَارَ، أَوْ الْأَجْنَبِيُّ فَلَا خِيَارَ؛ فَإِنْ أَجَازَ غَرَمَ الْأَجْنَبِيُّ الْأَرْضَ، وَلَوْ عَيَّبَهُ الْبَائِعُ فَلَا مَذْهَبَ بُبُوتِ الْخِيَارِ لِاتِّعْرِيمٍ، وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْمَبِيعِ قَبْلَ قَبْضِهِ،

کری می له سر واجب ده بی، به لام نه و به ره مه زیادانی له دوی ماملت به ستن له لای فروشیاره که - له ماله فروشراوه که پیدا ده بنو لی جیاده بنه وه: وه کو میوه و شیرو هیلکه و بیجو... هتد، نه وانه گشتی ملکی کپیاره که نه و به نه مانه له لای فروشیاره که نه، واته: نه گهر فروشیاره که نه و به ره مانه به قه سدی بفه وتینی، تولی له سره، به لام ماملت که هه لئاوه شیتتوه، به لکو نه گهر به هوی فه وتانی فروشراوه که ش ماملت که هه لئاوه شیتتوه، نه و به ره مانه ی پیش هه لئاوه شانه وه هر بق کپیاره که نه، هر وه که له (تحفه) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ تَعَيَّبَ) نه گهر ماله فروشراوه که عیبی کی لی پیدا بو (قَبْلَ الْقَبْضِ) پیش نه وه ی کپیاره که وه ری بگری (فَرَضِيَهُ) جا کپیاره که ش - به عیبیه وه - پی ی پازی بو (أَخَذَهُ بِكُلِّ الثَّمَنِ) نه وه ده بی به ته وای پاره که ی بیه وئو وه ری بگری، واته: مانی تولی عیبیه که ی نیه، چونکه ده توانی پازی نه بی و ماملت که هه لئاوه شیتتوه، هر وه که له به شیمانی عیبیا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ عَيَّبَهُ الْمُشْتَرِي) نه گهر کپیاره که - به خوی - عیبی کی لی پیدا کرد (فَلَا خِيَارَ) نه و کاته مانی به شیمانی نیه (أَوِ الْأَجْنَبِيُّ) یان نه گهر بیگانه نیه که عیبی کی لی پیدا کرد (فَلَا خِيَارَ) نه و کاته کپیاره که مانی به شیمانی هه یه: (فَإِنْ أَجَازَ) جا نه گهر به شیمان نه بئوه و ماملت که ی پویاند (غَرَمَ الْأَجْنَبِيُّ الْأَرْضَ) نه و کاته تولی عیبیه که - بق خوی - له بیگانه که ده ستنی.

(وَ) هر وه ها (لَوْ عَيَّبَهُ الْبَائِعُ) نه گهر فروشیاره که - به خوی - عیبی کی لی پیدا کرد (فَلَا مَذْهَبَ) فه رموده ی راستی مه زهب (بُبُوتِ الْخِيَارِ) نه و کاته ش مانی به شیمانی بق کپیاره که هه یه (لَا اتِّعْرِيمٍ) به لام مانی تولی عیبیه که ی نیه، که وایو: نه گهر چه ز بکا: به شیمان ده بیته وه، نه گهر نا: ده بی به ته وای پاره که ی بیه وئو، هر وه که رابرا.

﴿ فَرُوشْتَنَه وه ی شتی فَرُوشراو پیش وهر گرتنی ﴾

(وَلَا يَصِحُّ) بق کپیاره که دروست نیه و دانامه زری (بَيْعُ الْمَبِيعِ) فَرُوشْتَنَه وه ی شتی فَرُوشراو (قَبْلَ قَبْضِهِ) پیش وهر گرتنی؟ چونکه ملکایه ته تیه که ی بی هیزه، واته: نه گهر فَرُوشراوه که - پیش وهر گرتنی - بفه وتی ماملت که هه لئاوه شیتتوه، هر وه که رابرا، جیا وازی نیه فَرُوشراوه که: خوارده مانه ی بی - به (اجماع) ی زانایانی ثابینی - یان هر شتی کی تر بی: که

وَالْأَصْحَ أَنْ يَبِعَهُ لِلْبَائِعِ كَغَيْرِهِ، وَأَنَّ الْإِجَارَةَ وَالرَّهْنَ وَالْهَبَةَ كَالْبَيْعِ، وَأَنَّ الْإِعْتِاقَ
بِخَلَّافِهِ، وَالشَّمْنَ الْمُعِينُ كَالْبَيْعِ فَلَا يَبِيعُهُ الْبَائِعُ قَبْلَ قَبْضِهِ،

بگویند بگوازیته‌وه، یان نه گونجی: وه کوزوهی و خانوو ﴿عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾ قَالَ
الَّتِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: إِذَا اشْتَرَيْتَ شَيْئًا فَلَا تَبِعْهُ حَتَّى تَقْبُضَهُ ﴿رواه أحمد والبيهقي بسند حسن،
پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾ فه رمووی: هر کاتیک شتیکت کری، مه بیفروشوه تا وهی ده کری.

﴿ناگاداری﴾: له مه زه بی نیامی (حنفی) دا دروسته: باغ و زه مینی فروشرو پیش
وه رگرتن بیفروشیتته‌وه، به لام نه فروشرو وهی ده گونجی بگوازیته‌وه، نه دروست نیه،
هر وه که کتیبه کانی خویاندا پوون کراره ته‌وه.

هر وه‌ها له مه زه بی نیام (مالک) دا: ته‌ها خوارده مینی دروست نیه، واته: گشت
فروشرو یکی - جگه له خوارده مینی - دروسته پیش و رگرتنی بیفروشیتته‌وه، هر وه که له
(شرح الموطأ) دا پوون کراره ته‌وه.

(وَالْأَصْحَ) به فرموده‌ی راستتر (أَنَّ يَبِعَهُ لِلْبَائِعِ) فروشتنه‌وه‌ی فروشرو - پیش
وه رگرتنی - هر به فروشیاره‌که‌ی (كَغَيْرِهِ) وه که فروشتنه‌وه‌یه تی به یه کیکی تر، واته:
نه گهر به پاره‌یه کی تر، یان به زیاتر، یان به که متر، یان به په گه زکیکی تری جگه له
پاره‌که‌ی - پیش و رگرتنی - بیفروشیتته‌وه فروشیاره‌که، نه فروشتنه دروست نیه، به لام
نه گهر هر به خودی پاره‌که‌ی خوی، یان به وینه‌ی پاره‌که‌ی خوی بیفروشیتته‌وه
فروشیاره‌که، نه کاته دروسته به چاوپوشی‌ی په شیمانی داده ندری، هر وه که له زوری‌ی
سه رچاوه کانداه فرموویانه.

(وَالرَّهْنَ) هم به بارته دانانی و (وَالْهَبَةَ) هم به خشینی و به قهرزدانی و کرده ماره‌یی و
کرده خیر، نه‌وانه گشتیان (كَالْبَيْعِ) وه‌کو فروشتنه‌وه‌یه تی پیش و رگرتنی، واته:
هیچیان دروست نابن، به لام به فرموده‌ی بی‌هیز: نه‌وانه گشتیان - پیش و رگرتنی
فروشراوه‌که - دروستن، هر وه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَأَنَّ الْإِعْتِاقَ) هر به فرموده‌ی راستتر: نازا کردنی کویله‌ی فروشراو پیش و رگرتنی
(بِخَلَّافِهِ) به پیچه‌وانه‌ی فروشتنه‌وه‌یه تی واته: نازا کردنی دروست ده بی.

(وَالشَّمْنَ الْمُعِينُ) پاره‌ی شته فروشراوه‌که نه گهر دیار کولو بی، نه ویش - پیش و رگرتنی -
(كَالْبَيْعِ) وه‌کو ماله فروشراوه‌که‌یه - پیش و رگرتنی - له گشت نه و بریارانه‌ی پابروودا،
که‌واته: (فَلَا يَبِيعُهُ الْبَائِعُ) نابی فروشیاره‌که بیفروشیتته‌وه، واته: دروست نیه ده‌ستکاری
پاره‌که بکا (قَبْلَ قَبْضِهِ) پیش و رگرتنی، جیاوازی نیه نه و ده‌ستکاریه: کرده پاره‌ی

وَلَهُ بَيْعُ مَالِهِ فِي يَدِ غَيْرِهِ أَمَانَةٌ: كَوَدِيْعَةٌ وَمُشْتَرِكٌ وَقِرَاضٌ وَمَرْهُونٌ بَعْدَ الْفِكَاهِ وَمَوْزُوْثٌ وَبَاقٍ فِي يَدِ وَلِيِّهِ بَعْدَ رُشْدِهِ وَكَذَا عَارِيَةٌ وَمَأْخُوْذٌ بِسَوْمٍ، وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْمُسْلِمِ فِيهِ وَلَا الْإِعْتِيَاضُ عَنْهُ، وَالْجَدِيْدُ جَوَازُ الْإِسْتِبْدَالِ عَنِ الثَّمَنِ:

بازرگانی بی، یاں کرئی به کرئگرتن بی، یاں به خشین بی، یاں به قهرزدان بی، یاں کردنه ماره بی بی، یاں کردنه خیبر بی، ههروهه جیاوازی نیه پاره که پولو درلو بی، یاں شتیکی تر بی.

﴿فَرُوشْتَنِي (صَكَّ) = شِيك﴾

(صَكَّ) - شِيك: په ره كاغه زتيكه له لايه ن كاربه ده ستي وولات درده چي بؤ كه سيك، تي دا ده نووسري: (نه ونده خوراكه، ياں نه ونده پاره يه بدرتته نو كه سه). جا به فهرموده ي راستتر: بؤ كه سه كه دروسته نو په ره كاغه زه بفروشي؟ چونكه په ره كاغه زه كه - به بي كرين - بووه ته ملكي خوي بو ي جينگر بووه، ههروهك نيمامي (النواوي) له (شرح مسلم) دا به درئي پووني كردوته وه.

(وَلَهُ) ههروهه بو ي دروسته (بَيْعُ مَالِهِ) مالي خوي بفروشي له و حالته ي (فِي يَدِ غَيْرِهِ أَمَانَةٌ) ماله كه - به نه مانه ت - له ده ستي كه سيكي تر دايه: (كَوَدِيْعَةٌ) وهك مالي سپي درلو و (وَمُشْتَرِكٌ) مالي هاوبه شو (وَقِرَاضٌ) مالي به قازانج گي درلو له لايه ن كه سيكي تر (وَمَرْهُونٌ بَعْدَ الْفِكَاهِ) مالي به بارمه داندرلو پاش به ره له بووني (وَمَوْزُوْثٌ) هم وهك مالي به ميراث گيراو و (وَبَاقٍ فِي يَدِ وَلِيِّهِ) مالي بن ده ست سه ره رشتكاره كه ي (بَعْدَ رُشْدِهِ) پاش لاجووني قده غه كردن (وَكَذَا عَارِيَةٌ) ههروهه ها نه وشته ي به خواستن داويه تيه كه سيكي تر، هم (وَمَأْخُوْذٌ بِسَوْمٍ) نه وشته ي كپياريش به ده ستي وه گرتوه، تاكو ته ماشاي بكا: نايه پي باشه بيكپي، ياں نا؟ به لام هيشتا پيك نه هاتبون، اته: نه وانه ي پرابردو - گشتيان - دروسته: پيش وهرگرتنه وه ياں بيانفروشي؟ چونكه نه وانه ملكي خوي ته ي نه بيكپون، بو ي وهرگرتنه وه ياں مه رج نيه بؤ فروشتنيان.

﴿كَوْرِيْنَهْوِي قَهْرُزِيْكَ بَه شْتِيْكَ تَر﴾

(وَلَا يَصِحُّ) دروست نيه و دانامه زري (بَيْعُ الْمُسْلِمِ فِيهِ) فروشتني مالي سه له م تي داکرو پيش وهرگرتني (وَلَا الْإِعْتِيَاضُ عَنْهُ) ههروهه كوړپنه وه شي دروست نيه پيش وهرگرتني، بؤ ويته: نيسنا سه د دينار بداته يه كيك به سه له مي سه د كيلو گه م كه پاش پينج مانگي تر بو ي بيني، نه وه فروشتنو كوړپنه وه ي نه وه گه نمه - پيش وهرگرتني - دروست نيه.

به لام (وَالْجَدِيْدُ) فهرموده ي نو ي نيمامي (الشاقعي) نه مه يه: (جَوَازُ الْإِسْتِبْدَالِ عَنِ الثَّمَنِ) پاره ي شته فروشراوه كه - نه گه ر قهرز بي - دروسته: له گه ل قهرزداره كه ي بيكوړپته وه به

فَإِنْ اسْتَبَدَّلَ مُوَافِقًا فِي عِلَّةِ الرِّبَا كَدَرَاهِمَ عَنْ ذَنَانِيرَ اشْتَرَطَ قَبْضُ الْبَدَلِ فِي الْمَجْلِسِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ التَّعْيِينُ فِي الْعَقْدِ وَكَذَا الْقَبْضُ فِي الْمَجْلِسِ إِنْ اسْتَبَدَّلَ مَا لَا يُوَافِقُ فِي الْعِلَّةِ: كَتَوْبٍ عَنْ دَرَاهِمٍ، وَلَوْ اسْتَبَدَّلَ عَنِ الْقَرْضِ

شْتَيْكِي تَر، جَا پَارِهَكِه: پُولُو دِرَاوِيَن، يَان نَا ﴿عَنْ ابْنِ عُمرَ مَرَّيْنَةَ عَنْهُمَا: قُلْتُ: يَارَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِنِّي أُبِيعُ الْإِبِلَ بِالذَّنَانِيرِ وَأَخُذُ الدَّرَاهِمَ وَأُبِيعُ بِالدَّرَاهِمِ وَأَخُذُ الذَّنَانِيرَ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا بَأْسَ أَنْ تَأْخُذَهَا بِسَعْرِ يَوْمِهَا مَا لَمْ تَفْتَرِقَا وَبَيْنَكُمَا شَيْءٌ﴾ رَوَاهُ أَصْحَابُ السَّنَنِ وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ، مِنْ وَوَشْتَرِ بِهِ قَهْرَز دَهْفَرُوشْم: جَا بَه دِينَار دَهْفَرُوشْم لَه جِيَاتِي دِينَار دِيرَهَم وَهَرْدَه كَرْمَه وَه، بَه دِيرَهَم دَهْفَرُوشْم لَه جِيَاتِي دِيرَهَم دِينَار وَهَرْدَه كَرْمَه وَه؟ بِيْتَه مَبَر ﷺ فَهَرْمُوِي: هِيچ بَاس نِيَه بَه كَوِيْرَهِي نَرُخِي رُوْزَه كَه يَان - لَه جِيَاتِي بَه كَتَرِي - وَه رِيَان بَكْرِي، بَه وَ مَهْرَجِي كَه لِيَك جِيَا نَه بَنَه وَه، هِيچ شْتِيَك لَه نِيَوَاتَانْدَا نَه مَابِيَن، وَاتَه: كَوِيْرَدِرَاوَه كَه كَشْتِي وَه رَكِيْرَابِيَن.

(فَإِنْ اسْتَبَدَّلَ مُوَافِقًا) جَا نَه كَر قَهْرَزَه كَه كَوِيْرَهِي وَه بَه شْتَيْكِي وَه هَا: كَه وَه كَوِيْرَه كَتَرِي بُون (فِي عِلَّةِ الرِّبَا) لَه هُوْكَارِي پِيَادَا (كَدَرَاهِمَ عَنْ ذَنَانِيرَ) وَه ك لَه جِيَاتِي دِينَارَه قَهْرَزَه كَانِي دِيرَهَم وَه رِيَكْرِيْتَه وَه، نَه وَه - لَه كَوِيْرِيْنَه وَهِي نَه وَجُوْرَه قَهْرَزَه دَا - مَهْرَجَه: بَه زُوِيَان قَبُوْلِي بَكَاو، هَم (اَشْتَرَطَ قَبْضُ الْبَدَلِ فِي الْمَجْلِسِ) بَه مَهْرَج دَانْدِرَاوَه: پِيَش لِيَكْجِيَا بُونَه وَه لَه دَانِيَشْكَهِي كَوِيْرِيْنَه وَه دَا - هَم مَوُو كَوِيْرَدِرَاوَه كَه - وَه رِيَكْرِي، نَه وَه ك بِيْتَه (رِبَا الْيَدِ)، بَه بَه لَكَهِي حَه دِيْسَه كَهِي پَرَابِرْدُو.

نِيْنَجَا (وَالْأَصَحُّ) بَه فَهَرْمُوْدَهِي پَرَاْسْتَر (أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ التَّعْيِينُ فِي الْعَقْدِ) مَهْرَج نِيَه نَه وَه پَارَهِيَهِي - لَه جِيَاتِي قَهْرَزَه كَه - وَه رَدَه كِيْرِي: لَه مَامَلَهْت بَه سَنْتِي كَوِيْرِيْنَه وَه كَه دَا دِيَارِي بَكَا، وَه ك بَلِي: نَهَم دِينَارَه لَه جِيَاتِي دِيرَهَمَه قَهْرَزَه كَان. چُونَكَه دِيَارِي كَرْدَن وَه رَكْرِنِي كَوِيْرَدِرَاوَه كَه لَه دَانِيَشْكَهِي كَوِيْرِيْنَه وَه كَه دَا بَه مَهْرَج دَانْدِرَاوَه نَه كَر كَوِيْرَدِرَاوَه كَان لَه هُوْكَارِي پِيَادَا وَه كَوِيْرَه كَتَرِي بِن، هَه رَوَه ك تَاَزَه پَرَابِرَا.

(وَكَذَا الْقَبْضُ فِي الْمَجْلِسِ) هَه رَوَه هَا مَهْرَج نِيَه لَه دَانِيَشْكَهِي كَوِيْرِيْنَه وَه شَدَا شْتَه كَوِيْرَدِرَاوَه كَه وَه رِيَكْرِي (إِنْ اسْتَبَدَّلَ مَا لَا يُوَافِقُ فِي الْعِلَّةِ) نَه كَر قَهْرَزَه كَه كَوِيْرَهِي وَه بَه شْتَيْكِي وَه هَا: كَه لَه هُوْكَارِي پِيَادَا وَه كَوِيْرَه كَتَرِي نَه بُون (كَتَوْبٍ عَنْ دَرَاهِمٍ) وَه ك جَل وَيَه رَكِيَك لَه جِيَاتِي دِيرَهَمَه قَهْرَزَه كَانِي وَه رِيَكْرِي، وَاتَه: لَه دَانِيَشْكَهِي كَه دَا تَه نَهَا مَهْرَجَه جَلَه كَه دِيَارِي بَكْرِي وَ قَبُوْلِي بَكَا، بَه لَام وَه رَكْرِنِي مَهْرَج نِيَه؟ چُونَكَه لَه هُوْكَارِي پِيَادَا وَه كَوِيْرَه كَتَرِي نِيَن.

نِيْنَجَا بَزَانَه: نَه وَهِي پَرَابِرْدُو، دَه رِيَارَهِي نَه وَه فَرُوشِرَاوَه بُوو: كَه بَه قَهْرَز فَرُوشِرَابِيَن وَهِيَشْتَا پَارَهَكَهِي وَه رَنَه كِيْرَابِيَن (و) هَه رَوَه هَا (لَوْ اسْتَبَدَّلَ عَنِ الْقَرْضِ) نَه كَر شْتِيَك وَه رِيَكْرِي لَه جِيَاتِي

وَقِيمَةَ الْمُتَلَفِ جَارًا، وَفِي اشْتِرَاطِ قَبْضِهِ فِي الْمَجْلِسِ مَاسِقًا، وَبَيْعُ الدَّيْنِ لِغَيْرِ مَنْ عَلَيْهِ بَاطِلٌ فِي الْأَظْهَرِ: بَأَنْ يَشْتَرِيَ عَبْدٌ زَيْدًا بِمَاءٍ لَهُ عَلَى عَمْرٍو، وَلَوْ كَانَ لَزَيْدٍ وَعَمْرٍو دَيْنَانِ عَلَى شَخْصٍ فَبَاعَ زَيْدٌ عَمْرًا دَيْنَهُ بِدَيْنِهِ بَطْلٌ قَطْعًا،

شستگی تری به قهرزدارو: جا پاره بی، یان نا (وَقِيمَةَ الْمُتَلَفِ) هر وهما نه گهر شستگی وهر یگرئی له جیاتی نرخ شستگی فهورتیندرو، له وروانه شدا (جان) شو گورپنه وهیه دروسته و (وَفِي اشْتِرَاطِ قَبْضِهِ فِي الْمَجْلِسِ) دهر یاره ی وهر گرتنی گورپروه که له دانیشگی گورپنه ودا (ما سَبَقَ) گشت نه و پریارانه ی پابردو په چاو ده کرتین:

واته: نه گهر له جیاتی پاره به قهرزدارو که پاره یه کی تر له قهرزداره که وهر یگرته وه، یان له جیاتی گهنم به قهرزدارو که خوارده مهنیه کی تر له قهرزداره که وهر یگرته وه، نه وه مهرجه پیش لیکجیا بونه وه: له دانیشگی که دا پاره که و خوارده مهنیه که وهر یگرئی؟ چونکه له هؤکاری پیدادا وه کو یه کترن، به لام نه گهر شستگی تری- جگه له پاره- له جیاتی پاره قهرزه که وهر یگرئی، یان شستگی تری- جگه له خوارده مهنی- له جیاتی خوارده مهنیه قهرزه که وهر یگرئی، نه و کاته وهر گرتنی مهرج نیه؟ چونکه له هؤکاری پیدادا وه کو یه کتری نین، به لام دیاری کردنی و قبول کردنی مهرجه.

هر وهما نه گهر له توله ی گهنم فهورتیندرو که برنج، یان جو وهر یگرته وه، مهرجه پیش لیکجیا بونه وه: له دانیشگی که دا برنج که و جو یه که وهر یگرئی؟ چونکه له هؤکاری پیدادا وه کو یه کترن، به لام نه گهر شستگی تری جگه له خوارده مهنی- له توله ی گهنم که- وهر یگرئی، نه و کاته وهر گرتنی مهرج نیه؟ چونکه له هؤکاری پیدادا وه کو یه کتری نین، به لام دیاری کردنی و قبول کردنی مهرجه.

(وَبَيْعُ الدَّيْنِ) فروشتنی قهرز (لِغَيْرِ مَنْ عَلَيْهِ) به که سیتی تری جگه له و که سه ی قهرزه که ی له سهره (بِاطِلٍ) به تاله و دانامه زئی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا (بِأَنْ يَشْتَرِيَ عَبْدٌ زَيْدًا) وه کویله ی زهید بکرئی (بِمَاءٍ لَهُ عَلَى عَمْرٍو) به و سه دیناره قهرزه ی له سهر عمر هه یه تی، به لام له زوربه ی سهر چاوه کاندان فرموده ی پشته پی به سترو نه مهنیه: فروشتنی قهرز به که سیتی تری جگه له قهرزداره که ش دروسته، هر وه که به خودی قهرزداره که ش دروست بوو: وه ک گورپنه وه که ی پابردو.

(وَلَوْ كَانَ لَزَيْدٍ وَعَمْرٍو دَيْنَانِ عَلَى شَخْصٍ) نه گهر (زهید) و (عمر) هر یه که یان قهرز تکیان له سهر که سیتی تر هبو (فَبَاعَ زَيْدٌ عَمْرًا دَيْنَهُ بِدَيْنِهِ) نینجا (زهید) قهرزه که ی خوی فروشته (عمر) به قهرزه که ی وی (بَطْلٌ قَطْعًا) نه وه دروست نیه و به تاله، به (اجماع) ی زانایانی نسیلام ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْكَالِيِّ بِالْكَالِيِّ﴾ رواه الحاكم وصححه، پیغه مبرور ﷺ قده غه ی کردوه: قهرز تیک به قهرز تیک بفروشرئی.

وَقَبْضُ الْعَقْرِ تَخْلِيَتُهُ لِلْمُشْتَرِي وَتَمَكِينُهُ مِنَ التَّصَرُّفِ، بِشَرْطِ فَرَاغِهِ مِنْ أُمَّتَعَةِ الْبَائِعِ، فَإِنْ لَمْ يَحْضُرِ الْعَاقِدَانِ الْمَبِيعُ أُعْتَبِرَ مُضِيٌّ زَمَنٌ يُمَكِّنُ فِيهِ الْمُضِيَّ إِلَيْهِ فِي الْأَصَحِّ، وَقَبْضُ الْمَنْقُولِ تَحْوِيلُهُ:

﴿ نَاگاداری ﴾: له و پوونکردنه و هی پرابروو دهرده که وی: نه گهر ژنیک نوژده میسقال زیتر مارهی قهرز بوو له سهر میترده که ی، نه وه دروسته ماره بیه که ی بفروشیتته میترده که ی - واته: له حیاتی ماره بیه که ی شتیکی تری لئوه ریگرئ - جا نه گهر به پاره بیفروشیتتی، نه وه مرجه قبولی بکاو هم - پیش لیکجیا بوونه وه - له دانیشگی مامله ته که دا پاره که ی لئوه ریگرئ، به لام نه گهر به شتیکی تری - جگه له پاره - بیفروشیتتی، نه وه ته نها مرجه: شته که دیاری بگریو قبولی بکا، به لام وه رگرتنی مرچ نیه، هه روه که له پیش نیره دا پوون کراوه ته وه.

﴿ چونیته تی وهرگرتنی فروشر او هکه ﴾

(وَقَبْضُ الْعَقْرِ) وهرگرتنی باغ و زه مینو خانوو، به م جوړه یه: (تَخْلِيَتُهُ لِلْمُشْتَرِي) فروشیاره که - به گوتن - واز له فروشر او ه که بیتتی بق کپیاره که و (وَتَمَكِينُهُ مِنَ التَّصَرُّفِ) هم بوی بگونجیتتی ده ستکاری فروشر او ه که بکا (بِشَرْطِ فَرَاغِهِ مِنْ أُمَّتَعَةِ الْبَائِعِ) به و مرجه ی شوینه فروشر او ه که: گشت که لوپه لیکی فروشیاره که و هم که لوپه لی خه لکی تریش - جگه له هی کپیاره که - لی لایبردئ: وه که لوپه لی کړچمی و زه و ته که رو هه که سیتیکی تر، به لام مرچ نیه کپیاره که بپواته ناو شوینه که و ده ستکاری بکا.

(فَإِنْ لَمْ يَحْضُرِ الْعَاقِدَانِ الْمَبِيعُ) جا نه گهر کپیاره که و فروشیاره که له لای شته فروشر او ه که ناماده نه بون، نه وه فروشتنه که دروست ده بی، به لام (أُعْتَبِرَ) بق دروست بوونی وهرگرتنه که په چاو ده کړئ (مُضِيٌّ زَمَنٌ) کاتیکی وها بپوا: که (يُمَكِّنُ فِيهِ الْمُضِيَّ إِلَيْهِ) بگونجی به گویره ی عاده ت له و ماوه یه دا بپواته لای فروشر او ه که (فِي الْأَصَحِّ) له فرمووده ی راستردا، هم پتویسته که لوپه لی فروشیاره که و خه لکی تریشی لی لایبردئ، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

(وَقَبْضُ الْمَنْقُولِ) وهرگرتنی نه و فروشر او هی ده گونجی بگواستریته وه، به م جوړه یه: (تَحْوِيلُهُ) کپیاره که، یان جیگرتیکی کپیاره که له شوینیک بیباته شوینیک تی تر ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: كُنَّا نَشْتَرِي الطَّعَامَ مِنَ الرُّكْبَانِ جُزْأً، فَهَآنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَبِيعَهُ حَتَّى نُنْقَلَهُ﴾ رواه الشيخان، نیمه له گوتره خواردنه نیمان له کاروانچیان ده کړی، جا پیغه مبه ر ﷺ قه ده غی کردین نه و خواردنه نیه بفروشینه وه، تا له شوینی خوی ده یگوازینه وه شوینیک تی تر.

فَإِنْ جَرَى الْبَيْعُ بِمَوْضِعٍ لَا يَخْتَصُّ بِالْبَائِعِ كَفَى نَقْلُهُ إِلَى حَيْزٍ، وَإِنْ جَرَى فِي دَارِ الْبَائِعِ لَمْ يَكْفِ ذَلِكَ إِلَّا بِإِذْنِ الْبَائِعِ فَيَكُونُ مُعِيراً لِلْبُقْعَةِ. (فَرَعٌ) لِلْمُشْتَرِي قَبْضُ الْمَبِيعِ إِنْ كَانَ الثَّمَنُ مُوجَّلاً أَوْ سَلَمَةً، وَإِلَّا فَلَا يَسْتَقِلُّ بِهِ، وَلَوْ بَيْعَ الشَّيْءَ تَقْدِيرًا: كَتَوْبٍ وَأَرْضٍ ذُرْعًا وَحِنْطَةٍ كَيْلًا أَوْ وَزْنًا اشْتَرَطَ مَعَ التَّقْلِ ذُرْعَهُ أَوْ كَيْلَهُ أَوْ وَزْنَهُ،

(فَإِنْ جَرَى الْبَيْعُ بِمَوْضِعٍ) جا نه گهر فروشتنه که له شوینیکی وه هادا کرا: که (لَا يَخْتَصُّ بِالْبَائِعِ) تاییت به فروشیاره که نه بو: وه ک ریگه و کولان و شوینه گشتیه کانی تر، یان له مالی کپیاره که دا کرا، نه وه (كَفَى نَقْلُهُ إِلَى حَيْزٍ) بی دوسستبونی وه رگرتنه که نه وه نده به سه: فروشراوه که بگوازیتته وه لایه کی شوینه که.

(وَإِنْ جَرَى فِي دَارِ الْبَائِعِ) به لام نه گهر فروشتنه که له خانوو-ملکی فروشیاره که دا کرا، نه وه (لَمْ يَكْفِ ذَلِكَ) نه و گواستنه وه به سه نیه (إِلَّا بِإِذْنِ الْبَائِعِ) ته نها به نیزی فروشیاره که نه بی (فَيَكُونُ مُعِيراً لِلْبُقْعَةِ) جا نه گهر فروشیاره که نیزی دا بیگوازیته وه لایه ک، نه وه لایه که سی به خواستن دا وه ته کپیاره که، تا کو فروشراوه که سی لی دابنی و وه رگرتنه که دوست ده بی.

﴿فَرَعٌ﴾ لِقِيكِي بَاسَه كَه : مَافِي وَرِگَرْتَنِي فَرُوشَرَاوَه كَه ﴿﴾

(لِلْمُشْتَرِي قَبْضُ الْمَبِيعِ) کپیاره که مافی مه یه: فروشراوه که وه ریگری به بی نیزی فروشیاره که (إِنْ كَانَ الثَّمَنُ مُوجَّلاً) نه گهر فروشتنه که سی به پاره یه کی قه ز بی (أَوْ سَلَمَةً) یان به حازر بی پاره که شی ته سلیمی فروشیاره که کرد بی (وَإِلَّا) به لام نه گهر به حازر بو، پاره که شی ته سلیم نه کرد بو (فَلَا يَسْتَقِلُّ بِهِ) نابی سه ره خق- به بی نیزی فروشیاره که- وه ریگری، اته: نه گهر له م حاله ته دا به بی نیزی فروشیاره که وه ریگری، واجبه: بیگه ریئیتته وه هیج ده ستکاریه کیشی له وه رگریا وه دا دوست نابی، جا نه گهر فه وتان دی پاره که سی له سه ر جیگری ده بی و واجبه بی داته فروشیاره که، مه روه که له زوری سه رچا وه کاند ا فرمویانه .

نینجا بزانه: نه وه ی پاردوو- که گووتمان نه وه نده به سه: فروشراوه که له شوینیک بگواستریته وه شوینیکی تر- ده رباره ی نه و شتانه بوو: که له گوتره فروشراوین، به لام (وَلَوْ بَيْعَ الشَّيْءِ تَقْدِيرًا) نه گهر شتومک به نه نندازه بفروشری (كَتَوْبٍ وَأَرْضٍ) وه ک جل و به رگو زه وی (نَزْعًا) به پیوانه سی که ز بفروشری و (وَحِنْطَةٍ كَيْلًا) که نم به پیوانه سی په بفروشری (أَوْ وَزْنًا) یان شتیك به کیشانه سی ته رازوو بفروشری، یان به ژماردن بفروشری، نه وه (اشْتَرَطَ مَعَ التَّقْلِ) به مه رج داندر او- له گه ل گواستنه وه شی- (نَزْعُهُ) به که ز بیوری (أَوْ كَيْلُهُ) یان به په بیوری (أَوْ وَزْنُهُ) یان بکیشری، یان بژمیوری، چونکه

مثالُهُ: بِعْتُكَهَا كُلَّ صَاعٍ بِدِرْهَمٍ، أَوْ عَلَىٰ أَلْفِهَا عَشْرَةَ أَصْعَ، وَلَوْ كَانَ لَهُ طَعَامٌ مُقَدَّرٌ عَلَىٰ زَيْدٍ وَلَعَمْرُو عَلَيْهِ مِثْلُهُ فَلْيَكْتُلْ لِنَفْسِهِ ثُمَّ يَكِيلُ لَعَمْرُو، فَلَوْ قَالَ إِبْقِضْ مِنْ زَيْدٍ مَا لِي عَلَيْهِ لِنَفْسِكَ فَفَعَلَ فَالْقَبْضُ فَاسِدٌ.

(فَرَعٌ) قَالَ الْبَائِعُ: لَا أَسْلَمُ الْمَبِيعَ حَتَّىٰ أَقْبِضَ ثَمَنَهُ، وَقَالَ الْمُشْتَرِي فِي الثَّمَنِ مِثْلَهُ،

پیغمبر ﷺ ده فرمودی: «مَنْ اشْتَرَىٰ طَعَامًا فَلَا يَبْعُهُ حَتَّىٰ يَكْتُلَهُ» رواه مسلم، هر که سبک خورده منیه کی کرپی، نابین بیفروشیته وه تا ده بیبوی.

(مثالُهُ) ویتنه ی پیوانه که: (بِعْتُكَهَا) نه م کومه له گه نهم فروشته تو (كُلُّ صَاعٍ بِدِرْهَمٍ) هر ساعتیک به دیره میک (أَوْ) یان فروشتمه تو (عَلَىٰ أَلْفِهَا عَشْرَةَ أَصْعَ) که کومه له که ده ساعه، واته: مەرجه بیبوی وه ریگری.

(وَلَوْ كَانَ لَهُ طَعَامٌ مُقَدَّرٌ عَلَىٰ زَيْدٍ) نه اندازه یه ک خورده منیه ی له سهر (زهید) هه بو (وَلَعَمْرُو عَلَيْهِ مِثْلُهُ) هم (عَمْرُو) ش هه مان نه اندازه ی خورده منیه کی له سهر (به کر) هه بو (فَلْيَكْتُلْ لِنَفْسِهِ) که (به کر) خورده منیه کی له (زهید) وه رگرتنه وه، واجبه: بۆ خۆی داوای لَبْکَا جارتیک بیبوی (ثُمَّ) نینجا (يَكِيلُ لَعَمْرُو) نه ویش بۆ (عَمْرُو) دو یاره ده بیبویته وه که دهیداته وه، تا وه رگرتن و ویدانه که دروست بین.

که ابو: (فَلَوْ قَالَ) نه گهر له ویتنه ی پرابر بو دا (به کر) به (عَمْرُو) گوت (إِبْقِضْ مِنْ زَيْدٍ مَا لِي عَلَيْهِ) بۆ لای (زهید) نه وه ی من له سهر نهوم هه یه لای وه ریگروه (لِنَفْسِكَ) بۆ خۆت له جیاتی قهرزه که ت (فَفَعَلَ) نینجا (عَمْرُو) ش له جیاتی (به کر) بۆ خۆی له (زهید) ی وه رگرتنه وه (فَالْقَبْضُ فَاسِدٌ) نه م وه رگرتنه وه ی (عَمْرُو) بۆ خۆی به تاله و دانامه زری، چونکه وه رگرو ویدنه-ته نه-ا یه ک که سه: که (عَمْرُو) هه م «لَنْهَىٰ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ يَبْحِ الطَّعَامِ حَتَّىٰ يَجْرِيَ فِيهِ الصَّاعَانِ: صَاعُ الْبَائِعِ وَصَاعُ الْمُشْتَرِي» رواه الدارقطني والبزار بإسناد حسن، پیغمبر ﷺ قه دهغی کردوه: خورده منیه ی بفروشری، تا دوو ساعی تدا به کار دین: ساعی فروشیارو ساعی کریار. به لام به م وه رگرتنه (زهید) نازاد ده بیو قهرزی (به کر) ی له نه ستو لاده چی، هه روه له (تحفه) دا فرموویته ی.

﴿ نَاگاداری ﴾ نه رک ی هیتانی فروشر لوه که و پیوانی و کیشانی و ژماردنی له سهر فروشیاره که یه، هه روه ها نه رک ی ژماردن و هیتانی پاره که و نه رک ی گواسته نه وه ی فروشر لوه که ش له سهر کریاره که یه، هه روه ک له زۆریه ی سهر جاوه کاند ا بوون کر لوه ته وه.

﴿ فَرَعٌ لِقِيَّتِي بِسَاعَةٍ: كَيْشِي تَه سَلِيمُ كَرْدَنِي فَرُوشَارُوكَه ﴾

(قَالَ الْبَائِعُ) نه گهر له نوای جیگری بوونی مامله ت به ستن- فروشیاره که گوتی: (لَا أَسْلَمُ الْمَبِيعَ حَتَّىٰ أَقْبِضَ ثَمَنَهُ) فروشر لوه که ته سلیم ناکه م، واته: نایده مه دهستی کریاره که تا پاره که ی وه رده گرم (وَقَالَ الْمُشْتَرِي فِي الثَّمَنِ مِثْلَهُ) کریاره که ش گوتی: منیش پاره که ی

أَجْبِرَ الْبَائِعُ، وَفِي قَوْلِ الْمُشْتَرِي، وَفِي قَوْلِ لِأَجْبَارَ، فَمَنْ سَلَّمَ أَجْبَرَ صَاحِبَهُ، وَفِي قَوْلِ يُجْبِرَانِ، قُلْتُ: فَإِنْ كَانَ الثَّمَنُ مَعِينًا سَقَطَ الْقَوْلَانِ الْأَوَّلَانِ وَأَجْبِرَا فِي الْأَظْهَرِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَإِذَا سَلَّمَ الْبَائِعُ أَجْبَرَ الْمُشْتَرِي إِنْ حَضَرَ الثَّمَنُ، وَإِلَّا فَإِنْ كَانَ مُعْسِرًا فَلِلْبَائِعِ الْفَسْخُ بِالْفَلْسِ، أَوْ مُوسِرًا وَمَالُهُ بِالْبَلَدِ أَوْ بِمَسَافَةِ قَرِيبَةٍ حُجِرَ عَلَيْهِ فِي أَمْوَالِهِ حَتَّى يُسَلَّمَ، فَإِنْ كَانَ بِمَسَافَةِ الْقَصْرِ لَمْ يُكَلَّفِ الْبَائِعُ الصَّبْرَ إِلَى إِحْضَارِهِ، وَالْأَصَحُّ

نادمه دهستی فروشیاره که تا فروشراوه که ورده گرم. نه وه بؤ براندنه وهی نه م کیشه یه (أَجْبِرَ الْبَائِعُ) فروشیاره که ناچار ده کریئ: فروشراوه که بداته دهستی کپیاره که (وَفِي قَوْلِ الْمُشْتَرِي) له فه رموده یه کدا کپیاره که ناچار ده کریئ (وَفِي قَوْلِ لِأَجْبَارَ) له فه رموده یه کیشدا هیچیان ناچار نا کرئین، به لکو (فَمَنْ سَلَّمَ) هر کامه یان ماله که ی خوی دایه دهست نه وهی تر، نه و کاته (أَجْبِرَ صَاحِبَهُ) هاوپی یه که شی ناچار ده کریئ ماله که ی خوی بداته دهست (وَفِي قَوْلِ يُجْبِرَانِ) له فه رموده یه کدا هر دووکیان ناچار ده کریئ: ماله که یان ناماده بکن و هر یه که یان بیداته دهست نه وهی تر.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فه رموی: (فَإِنْ كَانَ الثَّمَنُ مَعِينًا) نه گهر پاره که ش وه کو فروشراوه که دیار کروا بی، له و حاله ته دا (سَقَطَ الْقَوْلَانِ الْأَوَّلَانِ) فه رموده ی به که م و نووم لا ده چنو (وَأَجْبِرَا) هر دووکیان ناچار ده کریئ ماله که یان بدنه دهست یه کتری (فِي الْأَظْهَرِ) له فه رموده ی به هیتردا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

ثِنِجَا (وَإِذَا سَلَّمَ الْبَائِعُ) هر کاتیک فروشیاره که فروشراوه که ی دایه دهست کپیاره که (أَجْبِرَ الْمُشْتَرِي) کپیاره که ش ناچار ده کریئ پاره که ی بداته دهست فروشیاره که (إِنْ حَضَرَ الثَّمَنُ) نه گهر پاره که له دانیشگی مامله ته که دا حازد بین (وَإِلَّا) به لام نه گهر پاره که حازد نه بو، تیبینی ده کریئ: (فَإِنْ كَانَ مُعْسِرًا) نه گهر کپیاره که نه بووی بو، بؤی نه ده گونجا پاره ی فروشراوه که بدا، نه و کاته (فَلِلْبَائِعِ الْفَسْخُ بِالْفَلْسِ) فروشیاره که مانی هه یه: مامله ته که هه لبوه شینیتته وه به هوی لاتی= نه بوونی کپیاره که و فروشراوه که ی ورده گریته وه (أَوْ مُوسِرًا) یان نه گهر کپیاره که هه بووی بوو (وَمَالُهُ بِالْبَلَدِ) له شوینی مامله ته که دا مالی هه بو (أَوْ بِمَسَافَةِ قَرِيبَةٍ) یان له شوینیکی نریک نه وهی مالی هه بو، نه و کاته (حُجِرَ عَلَيْهِ فِي أَمْوَالِهِ) کپیاره که قدهغه ده کریئ له دهستکاری کردنی گشت ملک و مالی خوی (حَتَّى يُسَلَّمَ) تا پاره که ده داته فروشیاره که.

به لام (فَإِنْ كَانَ بِمَسَافَةِ الْقَصْرِ) نه گهر له شوینیکی دور- به نه اندازه ی هه شتا کیلومه تر و به سهروه تر- کپیاره که مالی هه بو، نه و کاته (لَمْ يُكَلَّفِ الْبَائِعُ الصَّبْرَ إِلَى إِحْضَارِهِ) داوا له فروشیاره که نا کرئ خوی پابگری تا کپیاره که پاره که ی بؤ دینن، به لکو (وَالْأَصَحُّ)

أَنَّ لَهُ الْفَسْحَ فَإِنْ صَبَرَ فَالْحَجْرُ كَمَا ذَكَرْنَا، وَلِلْبَائِعِ حَبْسٌ مِيعَةً حَتَّى يَقْبِضَ ثَمَنَهُ
 إِنْ خَافَ قُوَّتَهُ بِلَا خِلَافٍ، وَإِنَّمَا الْأَقْوَالُ إِذَا لَمْ يَخْفَ قُوَّتُهُ وَتَنَازَعًا فِي مُجَرَّدِ الْإِبْتِدَاءِ.

(بَابُ التَّوَلِيَةِ وَالْإِشْرَاكِ وَالْمُرَابَحَةِ)

إِشْتَرَى شَيْئًا ثُمَّ قَالَ لِعَالِمٍ بِالثَّمَنِ وَلَيْتَكَ هَذَا الْعَقْدَ فَقَبِلَ لَزِمَهُ مِثْلُ الثَّمَنِ،

فرموده‌ی پاستر نه‌می‌ه: (أَنَّ لَهُ الْفَسْحَ) فروشیاره که بوی هیه مامله‌ته که
 هه‌لبوه‌شینیته وه (فَإِنْ صَبَرَ) جا نه‌گه‌ر خوی پاگرت وه‌لینه وه‌شاندوه، نه و کاته
 (فَالْحَجْرُ كَمَا ذَكَرْنَا) کپیاره که قه‌ده‌غی له سر داده‌ندری تا پاره‌کی ده‌دا، هه‌روه
 باسمان کرد.

(وَالْبَائِعِ) فروشیاره که مانی هیه (حَبْسٌ مِيعَةً) فروشراوه‌کی له لای‌خوی پابگری
 نه‌یداته ده‌ستی کپیاره که (حَتَّى يَقْبِضَ ثَمَنَهُ) تا هه‌موو پاره‌کی وه‌رده‌گری (إِنْ خَافَ
 قُوَّتَهُ) نه‌گه‌ر بترسی پاره‌کی بفه‌وتی وه‌نیدریتی (بِلَا خِلَافٍ) له مه‌دا هیج جیاوژی له
 نیوان فرموده‌کاندا نیه (وَإِنَّمَا الْأَقْوَالُ) به‌لکو فرموده جیاوازه‌کانی پابریو، ته‌نها (إِذَا
 لَمْ يَخْفَ قُوَّتَهُ) له و کاته‌دا بون: که نه‌ترسی پاره‌کی بفه‌وتی، به‌لام (وَتَنَازَعًا فِي مُجَرَّدِ
 الْإِبْتِدَاءِ) بیته کیشه‌یان: له ته‌نها ده‌ست پیکردنی دانه ده‌ست.

نیجا بزانه: نه‌گه‌ر کپیاره‌که‌ش بترسی فروشراوه‌که بفه‌وتی، نه‌ویش بوی هیه پاره‌که
 نه‌دا تا هه‌موو فروشراوه‌که وه‌رده‌گری. دیسان بزانه: نه‌گه‌ر فروشته‌که به پاره‌یه‌کی
 حازر نه‌بی، به‌لکو به پاره‌یه‌کی قه‌رز=نواخراو بی، نه و کاته فروشیاره که ناچار ده‌گری
 ده‌موده‌ست فروشراوه‌که بداته ده‌ستی کپیاره‌که، واته: مانی پاگرتنی نیه تا ماوه‌ی
 پاره‌دانه‌که دی، هه‌روه له زوری‌ی سه‌راوه‌کاندا پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿(بَابُ التَّوَلِيَةِ): بَاسِي كَرْدَنَه سَه‌رِبَه‌رَشْتَكَارِي مَامَلَه‌تَو

(وَالْإِشْرَاكِ): كَرْدَنَه هَاوِيَه‌شِي مَامَلَه‌تَو (وَالْمُرَابَحَةِ): قَازَانِج كَرْدَن

۱- (التَّوَلِيَةِ): كَرْدَنَه سَه‌رِبَه‌رَشْتَكَارِي مَامَلَه‌ت (إِشْتَرَى شَيْئًا) نه‌گه‌ر مَرُوْفَيْكَ شْتِيكِي كَرِي
 (ثُمَّ) نیجا له دواي جیگر بیونی مامله‌ته‌که وه‌رگرتنی فروشراوه‌که (قَالَ) کپیاره‌که
 گوتی (لِعَالِمٍ بِالثَّمَنِ) به‌که‌سیکی‌تر-که زانستی به‌چه‌ندو چونیته‌ی پاره‌کی هه‌بو-
 (وَلَيْتَكَ هَذَا الْعَقْدَ) توم کرده سه‌رِبَه‌رَشْتَكَارِي تَم مامله‌ته (فَقَبِلَ) جا تَم که‌سه‌ش
 سه‌رِبَه‌رَشْتَكَارِيه‌کی قبول کرد، وه‌ک بلی: قبولم کرد، یان لیتم کپیه‌وه، یان بووم
 سه‌رِبَه‌رَشْتَكَارِي مامله‌ته‌که. نه‌وه شته‌که ده‌بیته ملکی خوی، که‌وابو: (لَزِمَهُ مِثْلُ الثَّمَنِ)
 وینه‌ی هه‌موو پاره‌کی له سر واجب ده‌بی بیداته فروشیاره‌کی‌دووم، که‌واته:
 فروشیاره‌کی به‌که‌م مانی نیه داواي پاره‌کی له‌م سه‌رِبَه‌رَشْتَكَارِه‌ بکا، چونکه هیج
 مامله‌ت له نیوان نه‌واندا نه‌بوه، هه‌روه له زوری‌ی سه‌راوه‌کاندا فرمودیانه.

وَهُوَ بَيِّعَ فِي شَرْطِهِ وَتَرْتَبُ أَحْكَامِهِ، لَكِنْ لَا يَخْتِجُ إِلَى ذِكْرِ الثَّمَنِ، وَلَوْ حُطَّ عَنِ الْمُؤَلَّى
بَعْضُ الثَّمَنِ الْحَطُّ عَنِ الْمُؤَلَّى، وَالْإِشْرَاكُ فِي بَعْضِهِ كَالْتَوَلِّيَةِ فِي كُلِّهِ إِنْ بَيَّنَّ الْبَعْضُ،
وَلَوْ أُطْلِقَ صَحٌّ وَكَانَ مُنَاصِفَةً، وَقِيلَ لَا، وَيَصِحُّ بَيْعُ الْمُرَابَحَةِ: بَأَنْ يَشْتَرِيَ بِمِائَةِ ثَمٍّ
يَقُولُ بَعْتُكَ بِمَا اشْتَرَيْتُ وَرَبِحَ دِرْهَمٌ لِكُلِّ عَشْرَةِ أَوْ رِبْحٍ دَهْ يَأْزُدُهُ،

(وَهُوَ) نعو مامله تهی سهرپهرشتکاری (بئیغ) فروشتنه (فی شَرْطِهِ) له مهرجو (وَتَرْتَبُ
أَحْكَامِهِ) دامه زرائی پریاره کانی (لَكِنْ لَا يَخْتِجُ إِلَى ذِكْرِ الثَّمَنِ) به لام پیویست به گوئی
پاره که ی ناکا، چونکه ناشکرایه: مهر به پاره که ی کرپنی دلویه تیه سهرپهرشتکاره که،
که وابو: (وَلَوْ حُطَّ عَنِ الْمُؤَلَّى بَعْضُ الثَّمَنِ) نه گهر به شیکی پاره که ی له سهر فروشیاره که ی
نووم لاسرا (انْحَطَّ عَنِ الْمُؤَلَّى) هه مان به شیش له سهر سهرپهرشتکاره که لاده چی، چونکه
سودی کردنه سهرپهرشتکاری نه مه یه: نرخه که ی بجیتته وه سهر شو پاره یه ی یکه مجار
فروشیاره که ی نووم پی کرپوه، به لام -له گهل نه وه شدا- فروشیاره که ی نووم بی
هه یه دلوی پاره که ی له سهرپهرشتکاره که بکا، مهرچاند فروشیاره که ی یکه میش دلوی
پاره که ی لهوی نه کردین، مهرهک له زوریه ی سهرچاوه کانداه فرموویانه.

۲- (وَالْإِشْرَاكُ): کردنه هاویه ش (فِي بَعْضِهِ) له به شیکی شو فروشرلوه ی فروشیاره که ی
نووم کرپویه تی (كَالْتَوَلِّيَةِ فِي كُلِّهِ) وهک کردنه سهرپهرشتکاری له هه موو فروشرلوه که دا:
که باسمان کرد، که واته: به نه ندازه ی چه ندی کردوته هاویه ش، به نه ندازه یه ش له
پاره که ی ده یکه ویتته نه ستو (إِنْ بَيَّنَّ الْبَعْضُ) به مهرجه ی به شه که ی پوون بکاته وه، وهک
بلن: ترم کرده هاویه شی خوم به نیوه ی نه م شته، یان به سییه کی، یان به چورنکی...
هند، نینجا هاویه شه که ش قبول بکا.

(وَلَوْ أُطْلِقَ) جا نه گهر- به بی دیاری کردن- گوئی: توم کرده هاویه شی خوم له م شته دا.
هاویه شه که ش قبولی کرد (صَحٌّ) هاویه شییه که دروست ده بی و (وَكَانَ مُنَاصِفَةً) شته که له
نیوانیانداه ده بیته نیوه و نیوه ی پاره که شی ده که ویتته سهر هاویه شه که (وَقِيلَ لَا) له
فرمووده یه کی بی هیزدا: دروست نابن.

۳- (وَيَصِحُّ بَيْعُ الْمُرَابَحَةِ): فروشتنی به قازانج دروسته (بَأَنْ يَشْتَرِيَ بِمِائَةٍ) وهک به سه د
دیره م شتی بکرئ (ثُمَّ يَقُولُ) نینجا بلیتته یه کیکی تر- که زانستی به چه ندو چونیته ی
پاره که هه یه: - (بَعْتُكَ بِمَا اشْتَرَيْتُ وَرَبِحَ دِرْهَمٌ لِكُلِّ عَشْرَةٍ) فروشتمه تو به و پاره یه ی پیم
کرپوه هه م به قازانجی دیره م میك بؤ گشت ده دیره م میك (أَوْ) یان بلن: (رِبْحٍ دَهْ يَأْزُدُهُ)
فروشتمه تو به قازانجی ده یازده، واته: مهر ده یه ک بیته یازده، جا نه گهر قبولی کرد،
سه دو ده دیره می ده که ویتته نه ستو.

وَالْمُحَاطَةُ كَيْفَتْ بِمَا اشْتَرَيْتُ وَحَطَّ ذَهَابُ يَزْدَهُ، وَيَحْطُّ مِنْ كُلِّ أَحَدَ عَشَرَ وَاحِدًا، وَقِيلَ مِنْ كُلِّ عَشْرَةٍ، وَإِذَا قَالَ بَعْتُ بِمَا اشْتَرَيْتُ لَمْ يَدْخُلْ فِيهِ سِوَى الثَّمَنِ، وَلَوْ قَالَ بِمَا قَامَ عَلَيَّ، دَخَلَ مَعَهُ ثَمَنُهُ أَجْرَةُ الْكَيْالِ وَالذَّلَالِ وَالْحَارِسِ وَالْقَصَّارِ وَالرَّفَاءِ وَالصَّبَاغِ وَقِيمَةُ الصَّنِيعِ وَسَائِرُ الْمُؤَنِّ الْمُرَادَةُ لِلِاسْتِزْبَاحِ،

﴿ناگاداری﴾: هیچ نه ندازه‌یه که بوق که هو زدی قازانج دانه ندرلوه، به لکو نه گهر به قهد پاره که‌ی خوی زیاتریش قازانج بکا، هر دروسته: وه ک شتیک به سهد دیره‌م بکری‌تو به دو سه دو بیست دیره‌م بیفروشته‌وه، هر وه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه ﴿عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ اشْتَرَى - لِلنَّبِيِّ ﷺ - شَاتَيْنِ بَدِينَارٍ، فَبَاعَ أَحَدَهُمَا بَدِينَارٍ، فَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَرَكَةِ﴾ حدیث صحیح رواه ابودلود، (عروة) نوو مه‌ری بوق پیغه مبه‌ر ﷺ به یه ک دینار کرین، جا یه کیکیانی به دیناریک فروشته‌وه و پیغه مبه‌ر ﷺ نوعای به‌ره که تی بوق کرد.

۴- (وَالْمُحَاطَةُ): فروشتنی به زهره‌ر دروسته (کبفت) وه ک بلس: فروشته‌م تو (بما اشتریت) به و نرخه‌ی پیم کریوه (وَحَطَّ ذَهَابُ يَزْدَهُ) به زهره‌ری ده یازده، واته: (وَيَحْطُّ مِنْ كُلِّ أَحَدَ عَشَرَ وَاحِدًا) له هر یازده‌یه که یه کیک داده‌شکیندری‌تو ده بیته زهره‌ر (وَقِيلَ مِنْ كُلِّ عَشْرَةٍ) له فرمووده‌یه کی بن‌هیزدا: له هر ده‌یه که یه کیک ده بیته زهره‌ر.

﴿ناگاداری﴾: جگه لیره‌ش فروشتنی به زهره‌ر نه گهر له بهر خاتری کریاره که بن، خیری ده گاتن، به لام نه گهر له بهر خاتری کریاره که نه بی‌تو نه زانن خاترگرتن خیره، نه و کاته به و زهره‌ر خیری ناگاتن، هر وه که (تحفة) و (نهایه) - له کوتایی مامله‌ته کانی قده‌غه کرلودا - پوونیان کردوته‌وه، له حه‌دیسکی بن‌هیزشدا هاتوه: ﴿مَا كَسَّ عَنْ دَرَاهِمِكَ فَإِنَّ الْمُبْتَونَ لَا مَأْجورَ وَلَا مَحْمودَ﴾ أخرجه البغوی و أبویعلی، زدر سه‌ودا بکه و هرول بده به پاره‌یه کی که‌م شتوم‌ه ک بکری، چونکه نه و که‌سه‌ی له مامله‌تدا زهره‌ر ده‌کا، نه خیری ده گاتن نه سوپاسی ده کری.

(وَإِذَا قَالَ) هر کاتیک گوتی (بَعْتُ بِمَا اشْتَرَيْتُ) فروشته‌م تو به و نرخه‌ی پیم کریوه (لَمْ يَدْخُلْ فِيهِ سِوَى الثَّمَنِ) نه وه جگه له و پاره‌یه‌ی پی‌ی کریوه هیچی‌تر ناچیته که‌ل نرخه‌که‌ی، به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی (بِمَا قَامَ عَلَيَّ) فروشته‌م تو به و نرخه‌ی له سه‌رم وه‌ستاوه. نه و کاته (دَخَلَ مَعَهُ ثَمَنُهُ) ده‌چیته که‌ل نرخه‌ی پی‌ی کرینی هر مه‌سره‌فیکی له و شته‌ی کردبن: وه (أَجْرَةُ الْكَيْالِ) کری‌ی پی‌یوه‌ر (وَالذَّلَالِ) کری‌ی ده‌لال و (وَالْحَارِسِ) کری‌ی چاودری و (وَالْقَصَّارِ) کری‌ی به‌رگشور و (وَالرَّفَاءِ) کری‌ی پینه‌که‌رو (وَالصَّبَاغِ) کری‌ی سبوغه‌که‌رو (وَقِيمَةُ الصَّنِيعِ) نرخه‌ی سبوغه‌که‌و (وَسَائِرُ الْمُؤَنِّ الْمُرَادَةُ) گشت نه‌رکه کانی‌تر: که مه‌به‌ستن (لِلِاسْتِزْبَاحِ) بوق قازانج کردن، وه‌کو قه‌له و کردنی نازه‌لو کری‌ی نوکان و

وَلَوْ قَصَرَ بِنَفْسِهِ أَوْ كَالَ أَوْ حَمَلَ أَوْ تَطَوَّعَ بِهِ، شَخْصٌ لَمْ تَدْخُلْ أُجْرَتُهُ، وَيَعْلَمَا نَمْنَهُ أَوْ مَا قَامَ بِهِ فَلَوْ جَهَلَهُ أَحَدُهُمَا بَطَلَ عَلَى الصَّحِيحِ، وَيَصْدُقُ الْبَائِعُ فِي قَنْدَرِ الثَّمَنِ وَالْأَجَلِ وَالشُّرَاءِ بِالْعَرَضِ وَيَبَانُ الْعَيْبُ الْحَادِثُ عِنْدَهُ، فَلَوْ قَالَ بِمِائَةِ فَبِأَنِ بَتَسْعِينَ فَلَا ظَهْرَ أَنَّهُ تَحَطُّ الزِّيَادَةُ وَرَبْحُهَا، وَأَنَّهُ لَا خِيَارَ لِلْمُشْتَرِي، وَلَوْ زَعَمَ أَنَّهُ مِائَةٌ وَعَشْرَةٌ وَصَدَّقَهُ الْمُشْتَرِي لَمْ يَصِحَّ الْبَيْعُ فِي الْأَصَحِّ، قُلْتُ: الْأَصَحُّ صِحَّتُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

نوتومبیل و شو و جوړه شتانه، به لام (ولو قصر بنفسه) نه گهر هر به خوی: شته که ی شوستبو (او کال) یان پیوایی (او حمل) یان ه لیکرتبو (او تطوع به شخص) یان به کیك به خویایی کاریکی له و کارانه بو کردبو، نه وه (لم تدخل أجرته) کرئی شو و کاره وه که ل نرخه که ی ناکه وی، چونکه هیچ پاره ی بو سرف نه کردوه.

(ويعلمنا ثمنه) با کپاره که و فروشیاره که بزائن پاره که ی چه نده، له و مه سه له یه دا که گوتی: فروشتمه تو به و نرخه ی پیم کپوه (او ما قام به) یان بزائن: به چه ند وه ستاوه، له و مه سه له یه دا که گوتی فروشتمه تو به و نرخه ی له سهرم وه ستاوه (فلو جهله احدهما) نه گهر به کیکیان نه بزانی پاره که چه نده، یان به چه ند وه ستاوه (بطل) فروشتمه که به تال ده بیته وه (على الصحيح) له سهر فرموده ی راست.

(وليصدق البائع) هم و اوجه فروشیاره که ش راستی بلئی تا باوه پری پی بکری (فی قندر الثمن) دهر باره ی نه ندازه ی شو و پاره یه ی مامله ته که ی پی کراوه و، هم (والاجل) دهر باره ی ماوه دانان، هم (والشراء بالعرض) دهر باره ی کرینی به که لوه لیککی جگه له پاره، هم (ويبان العيب الحادث عنده) دهر باره ی شو و عیب ه ی له لای خوی په یدا بوه، جا نه گهر فروشیاره که راستی نه گوت، کپاره که مافی په شیمان ی ه یه، هه روه که له (تحفه) و (الشروانی) دا فرموده یان.

(فلو قال بمائة) نه گهر گوتی به سه د دینارم کپوه و به قازانجی ده یازده فروشتمه تو (فبان بتسعين) نینجا ناشکرا بو: به نه وه دیناری کپوه، نه وه فروشتمه که لروست ده بی، به لام (فلا ظن) به فرموده ی به هیتر: (انه تحط الزيادة ويضها) ده دیناره زیده که و قازانجه که - هه روه کیان - لا دهر زینو به نه وه دو به قازانجی نه وه ده که ده بیته ملکی کپاره که (وانه لا خيار للمشتري) کپاره که ش مانی په شیمان یونوه ی نیه. (ولو زعم انه مائة وعشرون) نه گهر له و مه سه له یه دا له لای فروشتن - فروشیاره که وای تیگه بیشت پاره که سه بو ده دیناره (وصدقه المشتري) کپاره که ش باوه پری پی کرد (لم يصح البيع في الاصح) فروشتمه که لروست نابی (قلت) نیمامی (النلوی) ده فرمودی: (الاصح صحته) به فرموده ی راستتر: فروشتمه که لروست ده بی، به لام ده دیناره که ناکه ویته سه ر کپاره که، که و ابو: فروشیاره که مانی په شیمان ی ه یه (والله اعلم).

وَإِنْ كَذَّبَهُ وَلَمْ يُبَيِّنْ لِلْفَلْطِ وَجْهًا مُحْتَمَلًا لَمْ يُقْبَلْ قَوْلُهُ وَلَا يُبَيِّنُهُ، وَلَهُ تَخْلِيفُ الْمُشْتَرِي: أَنَّهُ لَا يَعْرِفُ ذَلِكَ فِي الْأَصْحَحْ، وَإِنْ بَيَّنَّ فَلَهُ التَّخْلِيفُ، وَالْأَصْحَحُ سَمَاعُ بَيِّنَتِهِ.

(بَابُ الْأَصُولِ وَالْثَمَارِ)

قَالَ بَعَثَكَ هَذِهِ الْأَرْضَ أَوْ السَّاحَةَ أَوْ الْبُقْعَةَ وَفِيهَا بِنَاءٌ وَشَجَرٌ، فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ يَدْخُلُ فِي الْبَيْعِ دُونَ الرَّهْنِ،

(وَإِنْ كَذَّبَهُ) به لام نه گهر - له و مهسه له يه دا - كپياره كه باوه پي به فروشياره كه نه كروي گوتي: درو ده كا (وَلَمْ يُبَيِّنْ لِلْفَلْطِ وَجْهًا مُحْتَمَلًا) فروشياره كه ش پويكي گونجاوي بؤ مه له كه ي خوي ناشكرا نه كرد، واته: هيچ به لگه يه كي گونجاوي نه بو (لَمْ يُقْبَلْ قَوْلُهُ) قسه كه ي وهرناگيرئ، هم (وَلَا يُبَيِّنُهُ) شاهيديشي وهرناگيرئ، به لام (وَلَهُ) فروشياره كه مافي مه يه (تَخْلِيفُ الْمُشْتَرِي) كپياره كه سوئند بدا: كه (أَنَّهُ لَا يَعْرِفُ ذَلِكَ) نازانئ پاره كه سه دو ده ديناره و فروشياره كه مه له ي كردوه (فِي الْأَصْحَحْ) له فرموده ي راستردا (وَإِنْ بَيَّنَّ) به لام نه گهر به لگه يه كي گونجاوي - له سه ره مه له كه ي - ناشكرا كرد، وه ك بئئ: وه كيله كه م بؤي كپييوم و به درو نرخه كه ي پئ گوتبوم. نه و كاته (قَلَّ التَّخْلِيفُ) بؤي مه يه كپياره كه سوئند بدا، هم (وَالْأَصْحَحُ سَمَاعُ بَيِّنَتِهِ) به فرموده ي راستر: شاهيده كانيشي وهرده گيرئ.

﴿ بَابُ الْأَصُولِ: بَاسِي فَرُوشْتَنِي بِنِچِينِه كَانُو (وَالْثَمَارِ): مِيوَه كَان ﴾

(قَالَ) نه گهر فروشياره كه گوتي: (بَعَثَكَ هَذِهِ الْأَرْضَ) نه م زهويه م فروشته تو (أَوْ السَّاحَةَ) يان نه م گوره پانه م فروشته تو (أَوْ الْبُقْعَةَ) يان نه م پارچه يه م فروشته تو (وَفِيهَا بِنَاءٌ وَشَجَرٌ) له و حاله ته شدا زهويه كه خانوو و دره ختي تئ دابو، يان بيري تئ دابو (فَالْمَذْهَبُ) فرموده ي راستي مه زه م نه مه يه: (أَنَّهُ يَدْخُلُ فِي الْبَيْعِ) نه و بيرو خانوو و دره خته وه گه ل فروشتني زهويه كه ده كه ون و ده بنه ملكي كپياره كه (تُونِ الرَّهْنِ) به لام له په هنكرني زهوي دا خانوو و دره ختو بير وه گه ل په هن ناكه ون.

ئينجا بزانه: هر مامله تيگ ملكايه تي بگوازئته وه: وه ك به خشين و وه قفو وه سيئت و كردنه ماره ي و كرئ و سولج و عيوه زي خولع، نه وانه گشتي وه كو فروشتن، به لام دره ختي ووشكو دره ختي مه لگه ندرلو و نه و نه مام و شتله ي بؤ مه لگه نندن داچئندرلون، هيچيان وه گه ل فروشتني زهوي ناكه ون، مه گهر دره خته ووشكه كه ديوارئك، يان دره ختي تري پئ پاگيرابئ، يان كرابئته كه پري داره ميئو، نه و كاته وه گه ل فروشتني زهويه كه ده كه وي، مه روه هاش ناوي ناو بيره كه - كه له كاتي فروشتندا له ناوي دايه - مه رجه: ناوي بيئئو بئئ: نه م ناوه ي ئيستاشي له گه ل دابئ، مه روه ك له زؤريه ي سه رچاوه كاندا نه و مه سه لانه پيئون كراونه وه.

وَأَصُولُ الْبَقْلِ الَّتِي تَبْقَى سَتَتَيْنِ كَالْقَتِّ وَالْهَنْدْبَا كَالشَّجَرِ، وَلَا يَدْخُلُ مَا يُؤْخَذُ دَفْعَةً كَحِنْطَةِ وَشَعِيرِ وَسَائِرِ الزُّرُوعِ، وَيَصِحُّ بَيْعُ الْأَرْضِ الْمَرْزُوعَةِ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلِلْمُشْتَرِيِ الْخِيَارُ إِنْ جَهَلَهُ، وَلَا يَمْتَعُ الزَّرْعُ دُخُولَ الْأَرْضِ فِي يَدِ الْمُشْتَرِيِ وَضْمَانِهِ إِذَا حَصَلَتْ التَّخْلِيَةُ فِي الْأَصْحِ،

﴿ ناگاداری ﴾: هر کاتیک زهویه کی فروشت که مافی ناودانی له پوباریک، یان له سرچاویه کی، یان له بیریکی گشتی هبو، نهو- بی باسکردن- به شه ناوه که شی وه گه ل فروشته که ی ده که وی، جا نه گه ر نه م زهویه ی فروشته چه ند که سیک، نهو کاته ش به شی هر که سه یان- به گویره ی خوی به پیوانه- به شه ناوه که ی بهر ده که وی، هر وه ها نه گه ر زهویه که ناوی تاییه تی خوی له ناو سنوری خوی دا بوو، نهو کاته ش- بی باسکردن- نه م ناوه ی وه گه ل فروشتی ده که وی، به لام نه گه ر ناوه که ملکی تاییه تی فروشیاره که بوو له دهره وه ی سنوری زهویه که دا بوو، نهو کاته- نه گه ر فروشیاره که ناوی نه هینی- وه گه ل فروشتی زهویه که نا که وی، که وابو: مهرجه بلئی: نه م زهویه م له گه ل نه م ناوهم فروشته تق. یان بلئی: به گشت مافی که وه فروشته تق.

نینجا بزانه: دروست نیه مافی ناودانی زهویه که- به بی زهویه که- به ته نها بفروشری، هر وه که له (تحفة) و (الشروانی) دا ناوه پوکی نه م ناگاداریه پوون کرلوه ته وه. (وَأَصُولُ الْبَقْلِ الَّتِي تَبْقَى سَتَتَيْنِ) بنچینه ی برکی نهو سه وزانه ی تا نوو سالان له زهوی ده میننه وه، یان که متر ده مینتته وه، به لام جار له نوای جار خوی، یان میوه که ی ده برینه وه (كَالْقَتِّ) وه کو وینجه و سلقی گه لا، هم (و) وه کو (الْهَنْدْبَاءِ)، هم شفنی خه یارو که ره ونو نهو جو ره شتانه، گشتی (كَالشَّجَرِ) وه کو دره ختی ته ر وه گه ل فروشتی زهوی ده که ون، به لام (وَلَا يَدْخُلُ) وه گه ل فروشتی زهوی نا که وی (مَا يُؤْخَذُ دَفْعَةً) نهو شته ی ته نها یه که جار ده بریتته وه: (كَحِنْطَةِ وَشَعِيرِ) وه کو گه نم و جوو دانه ویله کانی تر (وَسَائِرِ الزُّرُوعِ) گشت کشتو کاله کانی تریش: وه ک پیازو توورو سلقی بنک.

(وَيَصِحُّ) دروسته (بَيْعُ الْأَرْضِ الْمَرْزُوعَةِ) فروشتی نهو زهویه ی کشتو کالیکی وه های تی دا چیندراوه: که وه گه ل فروشتی زهویه که نا که وی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مه زه ب، به لام (وَلِلْمُشْتَرِيِ الْخِيَارُ) کریاره که مافی په شیمانی هیه (إِنْ جَهَلَهُ) نه گه ر نه یزانی بی نهو زهویه دا چیندراوه، وه ک به ماویه کی که م له پیش کرینی دا دیتبیتی (وَلَا يَمْتَعُ الزَّرْعُ) نهو کشتو کاله پکی ه نهو ناگری (دُخُولَ الْأَرْضِ فِي يَدِ الْمُشْتَرِيِ) زهویه که بکه ویته دهستی کریاره که و (وَضْمَانِهِ) بکه ویته بن زه مانه تی کریاره که (إِذَا حَصَلَتْ التَّخْلِيَةُ) هر کاتیک وازلیه یانی له لایه ن فروشیاره که یوه هاته جی (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

وَالْبَذْرُ كَالزَّرْعِ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا أَجْرَةَ لِلْمُشْتَرِي مُدَّةَ بَقَاءِ الزَّرْعِ، وَلَوْ بَاعَ أَرْضاً مَعَ بَذْرِ
أَوْ زَّرْعٍ لَا يُفْرَدُ بِالتَّبْيِيعِ بَطْلَ فِي الْجَمِيعِ، وَقِيلَ فِي الْأَرْضِ قَوْلَانِ، وَيَدْخُلُ فِي بَيْعِ الْأَرْضِ
الْحِجَارَةُ الْمَخْلُوقَةُ فِيهَا دُونَ الْمَدْفُونَةِ، وَلَا خِيَارَ لِلْمُشْتَرِي إِنْ عَلِمَ وَيَلْزَمُ الْبَائِعَ التَّقْلُ،

(وَالْبَذْرُ) تقوی و هشیندراو له ناو زهویه فروشراوه که دا (کَالزَّرْعِ) وه که درهخت و کشتوکالی
پا بریدوه، واته: نه گهر به رده وام ده ماوه: وه که چواله و گوینو نه و جوړه شتانه، یان جار
له دواى جار ده بریدراوه: وه که ره ووزو نه و جوړه شتانه، نه و جوړه توهوش وه گه ل
زهویه فروشراوه که ده که وویو ده بیته ملکی کریاره که، نه گهر نا: وه که نم و جوو نه و
جوړه دانه ویلانه، نه وانه وه گه ل فروشتنی زهوی ناکه ون.

به لآم ناگاداریه: نه و کشتوکالی پرابریدو و هم نه وهی له م توهوش په یدا ده بین-هریدو
جوړیان- تا کاتی درویننه یان و برینه وه یان له زهویه که دا ده میلدرینه وه، که و ابو: (وَالْأَصْحُ)
فه رموده ی راستر (أَنَّهُ لَا أَجْرَةَ لِلْمُشْتَرِي مُدَّةَ بَقَاءِ الزَّرْعِ) کریاره که مانی کرئی نه و ماوه یه ی
نیه: که نه و جوړه کشتوکالی نه ی تدا ده مینتینه وه، تا ده گاته کاتی درویننه و برینه وه.

(وَلَوْ بَاعَ أَرْضاً) نه گهر زهویه کی دا چیندراوی فروشت (مَعَ بَذْرِ) له گه ل تووکی وه شیندراو
(أَوْ زَّرْعٍ) یان له گه ل کشتوکالی کی چیندراو: که (لَا يُفْرَدُ بِالتَّبْيِيعِ) نه توه که وه نه کشتوکالی که
به ته نها نه ده فروشران: وه که گشت تووکی و گشت سلوو پیاړنکی ژیرخاک و گه نم و جوئی له
ناو گوئی خوئی دا، واته: نه گهر نه وانه ی له گه ل زهویه که دا ویکړا فروشتن (بَطْلَ فِي الْجَمِيعِ)
فروشتنه که له گشتیاندا به تاله، واته: نه فروشتنی زهویه که دروست ده بیو نه فروشتنی
توه که و کشتوکالی که، چونکه نه دیتراون (وَقِيلَ) له فه رموده یه کی بی میزدا: (فِي الْأَرْضِ
قَوْلَانِ) ده ریاره ی دروستبوونی فروشتنی زهویه که نو فه رموده هه نه: یه کیکیان
ده فه رموی: فروشتنی زهویه که- به ته وایو پاره که- دروست ده بین.

نینجا بزانه: نه گهر کشتوکالی که به ته نها ده فروشرا: وه که قهرسیل، نه و کاته فروشتنی
له گه ل زهویه که شدا دروست ده بین، هه روه که له باسی فروشتنی میوه و کشتوکالی دا پرونی
ده که ینه وه، إِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

(وَيَدْخُلُ فِي بَيْعِ الْأَرْضِ) وه گه ل فروشتنی زهوی ده که وئی (الْحِجَارَةُ الْمَخْلُوقَةُ فِيهَا) نه و
به رده انه ی له زهویه که دا خوا دروستی کریون: وه که به ردی پرستم و کانگه به رد، یان
خاوه نه که ی تپیدا چه قاندون بؤ دیوارو پیکه شتی زهویه که (لَوْ أَنَّ الْمَدْفُونَةَ) به لآم نه و
به رده انه ی له زهویه که دا شاردرلونه وه- واته: یان کراونه کومل- نه وانه وه گه ل فروشتنه که
ناکه ون (وَلَا خِيَارَ لِلْمُشْتَرِي) کریاره که مانی په شیمان ی نیه (إِنْ عَلِمَ) نه گهر زانیبیتی نه و
به رده انه ی تدا شاردرلونه وه، به لآم (وَيَلْزَمُ الْبَائِعَ التَّقْلُ) له سه ر فروشیاره که واجبه:

وَكَذَا إِنَّ جَهْلَ وَلَمْ يَضُرَّ قَلْعُهَا، وَإِنْ ضُرَّ فَلَهُ الْخِيَارُ: فَإِنْ أَجَارَ لَزِمَ الْبَائِعَ التَّقْلُّ
 وَتَسْوِيَةَ الْأَرْضِ، وَفِي وَجُوبِ أَجْرَةِ الْمَثَلِ مَدَّةُ التَّقْلِ أَوْجَةٌ: أَصْحُهَا تَجِبُ إِنْ تَقْلُ
 بَعْدَ الْقَبْضِ لَا قَبْلَهُ، وَيَدْخُلُ فِي بَيْعِ الْبُسْتَانِ الْأَرْضُ وَالشَّجَرُ وَالْحَيْطَانُ وَكَذَا الْبِنَاءُ
 عَلَى الْمَذْهَبِ، وَفِي بَيْعِ الْقَرْيَةِ الْأَبْنِيَّةُ وَسَاحَاتُ يُحِيطُ بِهَا السُّورُ، لِأَلْمَزَارِعِ
 عَلَى الصَّحِيحِ، وَفِي بَيْعِ الدَّارِ الْأَرْضُ

به رده كان دهریتنی و لاینبابو گله که ش دهن او قورته که بکاته وه (و کذا ان جهل) هه روه ها
 نه گه ر نه شیزانیبئی نه و به رده انه ی تیردانه، مافی په شیمانی نیه (و لم یضر قلعهها) به و
 مهرجه ی هه لکه ندنی به رده کان زیان له زهویه که نه دا، که وابو: فروشیاره که به رده کان
 لاده باو گله که ش دهن او قورته که ده کاته وه، هه روه ک گوتمان.

(وَإِنْ ضُرَّ) به لام نه گه ر نه یزانیبو نه و به رده انه ی تیردا شاردر او نه وه، هه لکه ندنی به رده کانیش
 زیانی له زهویه که ده دا (فَلَهُ الْخِيَارُ) نه و کاته کریاره که مافی په شیمانی هه یه (فَإِنْ أَجَارَ)
 جا نه گه ر په شیمان نه بو وه و مامله ته که ی پویاند (لَزِمَ الْبَائِعَ التَّقْلُّ) له سه ر فروشیاره که
 واجبه: به رده کان دهریتنی و لاینبابو (وَتَسْوِيَةَ الْأَرْضِ) زهویه که ش پیک بخاته وه، واته: نه و
 گله ی به هوی به رده کان هاتوته دهر وه دهن او قورته کان بکاته وه.

(وَفِي وَجُوبِ أَجْرَةِ الْمَثَلِ) دهر یاره ی واجببونی کرئی هاوویته ی زهویه که بو کریاره که
 (مَدَّةُ التَّقْلِ) بو نه و ماوه یه ی به رده کان لاده با (أَوْجَةٌ) چند فرموده یه که هه نه (أَصْحُهَا)
 راستره که یان: (تَجِبُ) کرئی هاوویته واجب ده بی: له سه ر فروشیاره که (إِنْ تَقْلُ بَعْدَ
 الْقَبْضِ) نه گه ر له دوا ی وهرگرتنی زهویه که به رده کانی لایردن (لَا قَبْلَهُ) به لام نه گه ر پیش
 وهرگرتنی زهویه که لایردن کرئی ته که واجب نابی.

(وَيَدْخُلُ فِي بَيْعِ الْبُسْتَانِ) وه گه ل فروشتنی په زو باغ ده که وی (الْأَرْضُ) زهویه که و (وَالشَّجَرُ)
 دره ختی ته بو (وَالْحَيْطَانُ) دیواره کانی و په ریزنو که پری داره می و (وَكَذَا الْبِنَاءُ) هه روه ها
 نه و خانووه ی دهن او باغه که دایه، نه ویش وه گه ل ده که وی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فرموده ی
 راستی مازه ب (وَفِي بَيْعِ الْقَرْيَةِ) وه گه ل فروشتنی گوند سی ده که وی (الْأَبْنِيَّةُ)
 خانووه کانی و (وَسَاحَاتُ يُحِيطُ بِهَا السُّورُ) هم نه و گورپه پانانه ی شووره ی گونده که دهر وه ی
 داون (لِأَلْمَزَارِعِ) به لام باغ و بیستانه کانی گونده که - که له دهر وه ن- وه گه ل فروشتنی
 گونده که ناکه ون (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فرموده ی راست.

(وَفِي بَيْعِ الدَّارِ) وه گه ل فروشتنی خانوو ده که وی (الْأَرْضُ) نه و نه ندازه زهویه ی
 خانووه که ی له سه ر دروست کرلوه به و مهرجه ی زهویه که ش ملکی خاوه ن خانووه که بی،
 واته: نه گه ر زهویه که ش ملکی خاوه ن خانووه که نه بو، نه و کاته وه گه ل فروشتنی

وَكُلُّ بِنَاءٍ حَتَّى حَمَامُهَا، لَا الْمُنْقُولُ كَالدَّلْوِ وَالْبَكْرَةَ وَالسَّرِيرَ، وَتَدْخُلُ الْأَبْوَابُ
 الْمَنْصُوبَةَ وَحَلْقَهَا وَالْإِجَانَاتُ وَالرَّفُّ وَالسَّلْمُ الْمُسَمَّرَانِ، وَكَذَا الْأَسْفَلُ مِنْ حَجْرِي
 الرَّحَى عَلَى الصَّحِيحِ وَالْأَعْلَى، وَمِفْتَاحُ غَلْقٍ مُثَبَّتٌ فِي الْأَصْحِ، وَفِي بَيْعِ الدَّابَّةِ نَعْلُهَا،
 وَكَذَا ثِيَابُ الْعَبْدِ فِي بَيْعِهِ فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ لَا تَدْخُلُ ثِيَابُ الْعَبْدِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 (فَرْعٌ) بَاعَ شَجْرَةَ دَخَلَ عُرُوقَهَا وَوَرَقَهَا- وَفِي وَرَقِ الثُّوتِ

خانواده که ناکه‌وی، که‌وابو: کپیاره که مافی په شیمانی هه‌یه، نه‌گه‌ر نه‌یزانیبی زه‌ویه که هی
 خاوه‌نی خانووه که نیه، هه‌روه که له زۆریه‌ی سه‌رجاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(وَكُلُّ بِنَاءٍ) هه‌روه‌ها وه‌گه‌ل فرۆشتنی خانوو ده‌که‌وی گشت ژووو هۆده‌و دالان و بانو
 (حَتَّى حَمَامُهَا) تا ژوو ده‌که‌ی سه‌رشۆرگه‌و ناوده‌سه‌تخانه‌کان و ده‌سه‌تسۆره‌ پیوه
 به‌سه‌تراوه‌کانیش (لِلْمُنْقُولِ) به‌لام نه‌و شتانه‌ی ده‌گوازیننه‌وه، وه‌گه‌ل فرۆشتنی خانوو
 ناکه‌ون (كَالدَّلْوِ) وه‌کو دۆلکه‌ی بیرو (وَالْبَكْرَةَ) به‌کره‌ی په‌تی بیرو (وَالسَّرِيرِ) ته‌خته‌ی له
 سه‌ر خه‌وتنو کورسی و په‌یژه‌ی نه‌به‌سه‌تراو و پانکه‌ی هه‌ولو په‌رده‌ی په‌نجه‌روه، هه‌ر
 شتیکی تری له‌م بابه‌ته.

(وَتَدْخُلُ الْأَبْوَابُ الْمَنْصُوبَةَ) وه‌گه‌ل فرۆشتنی خانوو ده‌که‌وی: نه‌و ده‌رگانه‌ی به
 خانووه‌که‌وه به‌سه‌تراونو (وَحَلْقَهَا) نه‌لقه‌کانی و (وَالْإِجَانَاتُ) هه‌م سه‌ر شۆرگه‌و
 (وَالرَّفُّ) په‌فته‌و (وَالسَّلْمُ) په‌یژه‌-قادرمه‌و (الْمُسَمَّرَانِ) به‌و مه‌رجه‌ی په‌فته‌و په‌یژه‌که‌به
 خانووه‌که‌وه به‌سه‌ترابن (وَكذَا الْأَسْفَلُ مِنْ حَجْرِي الرَّحَى) هه‌روه‌ها به‌ردی بینه‌وه‌ی دوو
 به‌رداشه‌کانیش وه‌گه‌ل فرۆشتنی ناشه‌که‌ ده‌که‌وی (عَلَى الصَّحِيحِ) له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی
 پاست (وَالْأَعْلَى) هه‌م به‌ردی سه‌روه‌ش وه‌گه‌ل ده‌که‌وی (وَمِفْتَاحُ غَلْقٍ مُثَبَّتٌ) هه‌م کلیلی
 کیلونی پیوه به‌سه‌تراویش وه‌گه‌ل ده‌که‌وی، به‌لام قوفلو کللیکه‌ی وه‌گه‌ل ناکه‌وی (فِي
 الْأَصْحِ) له‌فه‌رمووده‌ی پاستردا.

(وَفِي بَيْعِ الدَّابَّةِ نَعْلُهَا) له‌ فرۆشتنی وولاغدا: ناله‌کانیش وه‌گه‌ل فرۆشتن ده‌که‌ون، به‌لام
 زین و کورتان و لغاو و په‌شمه‌که‌ی وه‌گه‌ل ناکه‌ون (وَكَذَا ثِيَابُ الْعَبْدِ فِي بَيْعِهِ فِي الْأَصْحِ)
 هه‌روه‌ها جل و به‌رگی کزیله‌ش وه‌گه‌ل فرۆشتن ده‌که‌وی (قُلْتُ) نيمامی (النواوی)
 ده‌فه‌رموی: (الاصح) فه‌رمووده‌ی پاستر (لَا تَدْخُلُ ثِيَابُ الْعَبْدِ) جلو به‌رگو پیتلوی
 کزیله وه‌گه‌ل فرۆشتنی کزیله‌که‌ ناکه‌ون (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَرْعٌ: لَقِينِكَ لِهَ بَاسِي فِرُوشْتَنِي دِرِهْخَتَا ﴾

(بَاعَ شَجْرَةَ) هه‌ر کاتیک دیره‌ختیکی ته‌پری فرۆشت (دَخَلَ عُرُوقَهَا) په‌گه‌کانیشی وه‌گه‌ل
 فرۆشتنی ده‌که‌ون (وَ) هه‌م (وَرَقَهَا) گه‌لایه‌که‌شی وه‌گه‌ل ده‌که‌وی، به‌لام (وَفِي وَرَقِ الثُّوتِ

وَجَهٌ - وَأَعْصَانُهَا إِلَّا الْيَابِسَ، وَيَصِحُّ بَيْنَهُمَا بَشْرَطُ الْقَلْعِ أَوْ الْقَطْعِ وَبَشْرَطُ الْإِبْقَاءِ، وَالْإِطْلَاقُ يَقْتَضِي الْإِبْقَاءَ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْمَغْرَسُ لَكِنْ يَسْتَحِقُّ مَنَفَعَتَهُ مَا بَقِيَ مِنَ الشَّجَرَةِ،

وَجَهٌ) له باره‌ی که لای تووی سپی فەرمووده‌یه که هیه: که وه‌گه‌ل فرۆشتنی دره‌خته‌که ناکه‌وئ، چونکه کرمی ناویشمی پئ پاره‌وده ده‌کری (وَأَعْصَانُهَا) هم لقه کانیشی وه‌گه‌ل فرۆشتنی ده‌که‌ون (إِلَّا الْيَابِسَ) تنها لقه ووشکه‌کانی وه‌گه‌ل فرۆشتن ناکه‌ون.

(وَيَصِحُّ بَيْنَهُمَا) دروسته: دره‌ختی ته‌پو دره‌ختی ووشک بفرۆشرین: هه‌ره‌یه‌که‌ی (بَشْرَطِ الْقَلْعِ) به‌مرجی هه‌لکه‌ندنی (أَوْ الْقَطْعِ) یان به‌مرجی برینی (وَبَشْرَطِ الْإِبْقَاءِ) هم به‌مرجی هیشتنه‌وه‌شی نه‌گه‌ر دره‌خته‌که ته‌پ‌بئ، جا به‌هه‌ر مرچیک بئ، واجبه: مرچه‌که جن به‌جن بکری، به‌لام (وَالْإِطْلَاقُ) فرۆشتنی بئ‌مرج، واته: باسی هه‌لکه‌ندن و برینو هیشتنه‌وه‌ی نه‌کرایئ (يَقْتَضِي الْإِبْقَاءَ) وا ده‌خوایئ دره‌خته‌که به‌یشتیته‌وه، نه‌گه‌ر دره‌خته‌که ته‌پ‌بئ.

﴿ نَاگاداری ﴾ یه‌که‌م: نه‌گه‌ر به‌مرجی برین دره‌خته‌که بفرۆشئ، نه‌وه‌په‌گه‌کانی وه‌گه‌ل فرۆشتن ناکه‌ون و هه‌ر بۆ فرۆشیاره‌که ده‌میننه‌وه، که‌وابو: دره‌خته‌که له‌سه‌ر پووی زه‌وی ده‌بدرئ، به‌لام نه‌گه‌ر به‌مرجی هه‌لکه‌ندن، یان به‌مرجی هیشتنه‌وه فرۆشتی، نه‌وکاته په‌گه‌کانی وه‌گه‌ل فرۆشتن ده‌که‌ون و ده‌بنه‌ملکی‌کپیاره‌که، که‌واته: بۆ کپیاره‌که دروسته: زه‌ویه‌که هه‌لکه‌نئو په‌گه‌کانی له‌ژیر خاکدا بینتته‌ده‌ر، هه‌رچه‌ند زیانیش بگاته زه‌ویه‌که، جا هه‌ر نه‌مامو دره‌ختیکی‌تر: که له‌په‌گه‌کانی نه‌م دره‌خته‌ب‌وئ-په‌یدا ببئ، نه‌ویش هه‌ر ده‌بیتته‌ملکی‌کپیاره‌که‌و وه‌ک دایکه‌که‌ی مافی هیه‌به‌بیه‌لیته‌وه، هه‌روه‌که له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه‌کانی‌ندا پوون کراوته‌وه.

دووه‌م: نه‌گه‌ر به‌کێک دره‌ختیکی ب‌پ‌و له‌ملکی که‌سێکی‌تردا به‌سه‌ر شتیکدا که‌وتو له‌ناوی برد، نه‌وه‌تۆله‌ی له‌سه‌ر واجب ده‌بئ، جیاوازی نیه: بزانی به‌سه‌ر شته‌که‌دا ده‌که‌وئ، یان نه‌زانی، به‌لام نه‌گه‌ر له‌ملکی خۆی‌دا دره‌ختیکی ب‌پ‌و هه‌ر له‌ناو ملکی خۆی‌دا به‌سه‌ر شتیکدا که‌وتو زیانی ل‌دا، نه‌وه‌نه‌گه‌ر ده‌یزانی به‌سه‌ر شته‌که‌دا ده‌که‌وئ، تۆله‌ی له‌سه‌ره، نه‌گه‌ر نه‌یده‌زانی، له‌سه‌ری‌نی‌یه، هه‌روه‌که له (تحفة) و حاشیه‌کانی‌دا پوون کراوته‌وه.

(وَالْأَصَحُّ) فەرمووده‌ی راستتر: (أَنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْمَغْرَسُ) نه‌و شوینه‌ی له‌زه‌وی‌دا- دره‌خته‌که‌ی تن‌دا چینه‌ندروه، وه‌گه‌ل فرۆشتن ناکه‌وئو نابیتته‌ملکی‌کپیاره‌که (لَكِنْ يَسْتَحِقُّ مَنَفَعَتَهُ) به‌لام کپیاره‌که مافی سوودی‌توهرگرتنی شوینه‌که‌ی هیه (مَا بَقِيَ مِنَ الشَّجَرَةِ) تا نه‌و

وَلَوْ كَانَتْ يَابِسَةً لَزِمَ الْمُشْتَرِي الْقَلْعُ، وَتَمَرَةُ النَّخْلِ الْمَيْعُ إِنْ شُرِطَتْ لِلْبَائِعِ أَوْ
 لِلْمُشْتَرِي عَمَلٌ بِهِ، وَإِلَّا: فَإِنْ لَمْ يَتَأَبَّرْ مِنْهَا شَيْءٌ فَهِيَ لِلْمُشْتَرِي، وَإِلَّا فَلِلْبَائِعِ، وَمَا
 يَخْرُجُ تَمَرُهُ بِلَا نَوْرٍ كَثِيرٍ وَعَسْبٍ: إِنْ بَرَزَ تَمَرُهُ

ماوهی درهخته که به تهری ده میتنی، واته: نه گهر درهخته که ی بری، یان ووشک بو، بوی
 دروست نیه درهختیکی تر له شوینه که ی دا بجینن.

(وَلَوْ كَانَتْ يَابِسَةً) نه گهر درهخته فروشلووه که - له سه ره تاوه - ووشک بوو (لَزِمَ الْمُشْتَرِي
 الْقَلْعُ) له سر کریاره که واجبه: به په گه وه هه لیکه نی نه گهر به بی مه رج فروشرا بی، جا
 نه گهر به مه رجی هه لکه ندن، یان برین فروشرا بی، نه و کاته واجبه: مه رج که جی به جی
 بکری، به لام نه گهر به مه رجی هیشتنه وه فروشرا بی، نه و کاته فروشتنه که به تاله و
 دروست نایی، هه روه که له زوریه ی سه رچاوه کاند ا فرموویانه .

(وَتَمَرَةُ النَّخْلِ الْمَيْعُ) میوه ی دارخورمای فروشراو (إِنْ شُرِطَتْ لِلْبَائِعِ) نه گهر به مه رج
 داندرایی: هه مووی، یان به شیک ی بؤ فروشیا ره که بی (أَوْ لِلْمُشْتَرِي) یان بؤ کریاره که بی
 (عَمَلٍ بِهِ) نه و مه رج ه داندرلو وه فتاری پی ده کری (وَإِلَّا) به لام نه گهر بؤ هیچیان به مه رج
 دانه ندرا بو، به لکو ته نها کوتی: نه م درهخته م فروشته تو، نه و کاته ته ماشا ده کری: (فَإِنْ
 لَمْ يَتَأَبَّرْ مِنْهَا شَيْءٌ) نه گهر به ری دارخورمایه کان هیچی له کیسه که ی دا وه دهرنه که وتبو،
 واته: کیسه ی هیشووه که ی له ت نه کرابو تا کو توی نیره ی پی وه ریگری (فَهِيَ لِلْمُشْتَرِي)
 نه و میوه یه گشتی له گه ل درهخته که ده بیته ملکی کریاره که (وَإِلَّا) به لام نه گهر به شیک ی
 که می لئوه دهرنه که وتبو (فَلِلْبَائِعِ) نه و کاته گشت میوه که - دهرنه که وتوو و دهرنه که وتوو -
 هه مووی بؤ فروشیا ره که یه، پیغه مبه ر رَضِيَ ده فرموی: ﴿مَنْ ابْتِاعَ نَخْلًا بَعْدَ أَنْ تُوْبِرَ فَمَرْهُمَا
 لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْرَطَ الْمُبْتَاعُ﴾ رواه الشیخان، هه ر که سیک دارخورمایه کی کری پاش
 دهرنه که وتنی به ره که ی، نه وه به ره که ی بؤ فروشیا ره که یه، مه گهر کریاره که بؤ خوی به
 مه رجی دابنی. واته: نه گهر میوه که دهرنه که وتبو، نه و کاته بؤ کریاره که یه .

﴿ نَأْكَادَارِي ﴾: هه ر به به لگه ی نه و چه دیسه گشت میوه یه کی تر (قیاس) کرلو وه سه ر
 خورما، هه روه که له زوریه ی سه رچاوه کاند ا فرموویانه، واته: نه گهر به مه رج داندرایی: بؤ
 کریاره که بی، یان بؤ فروشیا ره که بی، نه و مه رج ه په فتاری پی ده کری، به لام نه گهر بؤ
 هیچیان به مه رج دانه ندرا بو، ته ماشا ده کری: نه گهر له کاتی مامله ت به ستندا هیچی
 دهرنه که وتبو، نه وه گشتی بؤ کریاره که یه، نه گهر دهرنه که وتبو، نه وه گشتی بؤ
 فروشیا ره که یه .

(وَمَا يَخْرُجُ تَمَرُهُ بِلَا نَوْرٍ) هه ر درهختیک میوه که ی به بی کلوک دهریجی (كَثِيرٍ وَعَسْبٍ)
 وه کو درهختی هه نجیرو تریو گو یزو نه و جورانه، ته ماشا ده کری: (إِنْ بَرَزَ تَمَرُهُ) نه گهر

فَلْبَانِعِ وَإِلَّا فَلِلْمُشْتَرِي، وَمَا خَرَجَ فِي نَوْرِ ثُمَّ سَقَطَ كَمَشْمِشٍ وَتَفَاحٍ: فَلِلْمُشْتَرِي إِنْ لَمْ تَنْعَقِدِ الثَّمْرَةَ، وَكَذَا إِنْ انْعَقَدَتْ وَلَمْ يَتَنَاثُرِ النَّوْرُ فِي الْأَصْحِ، وَبَعْدَ التَّنَاطُرِ لِلْبَانِعِ، وَلَوْ بَاعَ نَخْلَاتِ بُسْتَانٍ مُطْلَعَةً وَبَعْضُهَا مُؤَبَّرٌ فَلِلْبَانِعِ، فَإِنْ أَفْرَدَ مَا لَمْ يُؤَبَّرْ فَلِلْمُشْتَرِي فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ كَانَتْ فِي بَسَاتِينٍ فَالْأَصْحُ إِفْرَادُ كُلِّ بُسْتَانٍ بِحُكْمِهِ، وَإِذَا بَقِيَتِ الثَّمْرَةُ لِلْبَانِعِ: فَإِنْ شَرَطَ الْقَطْعَ لَزِمَهُ، وَإِلَّا

له کاتی فروشتندا میوه که می دهرکه وتبو (فَلْبَانِعِ) نهوه بق فروشیاره که به (وَالِإِ) به لام نه گهر دهرنه که وتبو (فَلِلْمُشْتَرِي) نهوه بق کپیاره که به، وه نه گهر به شیکی دهرکه وتبو، به شیکیشی دهرنه که وتبو: وه کو هه نجیر، نهوه دهرکه وتووه که بق فروشیاره که به وه دهرنه که وتووه که شی بق کپیاره که به، ههروه که له زوریه ی سرچاوه کاندایه پوون کراوه ته وه.

(وَمَا خَرَجَ فِي نَوْرِ) نهو میوه به ی له ناو کلوکدا دهرده چیه (ثُمَّ سَقَطَ) نینجا کلوک که ی دهره رینن (كَمَشْمِشٍ وَتَفَاحٍ) وه کو قه یسی و سبو (فَلِلْمُشْتَرِي) نهوه بق کپیاره که به (إِنْ لَمْ تَنْعَقِدِ الثَّمْرَةَ) نه گهر له کاتی ماملت به سنتندا میوه که گری نه کردین (وَكذَا) ههروه ما میوه که بق کپیاره که به (إِنْ انْعَقَدَتْ وَلَمْ يَتَنَاثُرِ النَّوْرُ) نه گهر گری نه کردین کلوک که ی نه وه راندین (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ی راستردا، به لام (وَبَعْدَ التَّنَاطُرِ) له پاش گری کردن و کلوک وه راندن (لِلْبَانِعِ) بق فروشیاره که به، اته: نه گهر هه مووشی دهرنه که وتبو، دهرکه وتوو و دهرنه که وتووه که ی گشتی هه بق فروشیاره که به، ههروه که له زوریه ی سرچاوه کاندایه فهرموویانه.

(وَلَوْ بَاعَ نَخْلَاتِ بُسْتَانٍ) نه گهر چند دارخورمایه کی له یه ک باغدا فروشت (مُطْلَعَةً) کیسه ی هیشووه کانی به دهر که وتبو، نینجا (وَبَعْضُهَا مُؤَبَّرٌ) به شیکی له ت بوو، به شیکیشی له ت نه بوو (فَلْبَانِعِ) نهوه له تبووه که وه له تنه بووه که -گشتی- بق فروشیاره که به، ههروه که رابرا (فَإِنْ أَفْرَدَ مَا لَمْ يُؤَبَّرْ) جا نه گهر نهوه ی له ت نه بووه به جیایی فروشتی (فَلِلْمُشْتَرِي) نهو کاته میوه که ده بیته می کپیاره که (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ی راستردا.

(وَلَوْ كَانَتْ فِي بَسَاتِينٍ) نه گهر دارخورمایه کان له چند باغیکدا بوون (فَالْأَصْحُ) فهرمووده ی راستر (إِفْرَادُ كُلِّ بُسْتَانٍ بِحُكْمِهِ) هه ر باغیک پیریاری سه ریه خوی بق دهری، اته: میوه دهرکه وتوو ی نهو باغه بق فروشیاره که به، دهرنه که وتوو ی نهو باغهش بق کپیاره که به.

(وَإِذَا بَقِيَتِ الثَّمْرَةُ لِلْبَانِعِ) جا هه ر کاتیک -لهو مهسه لانه ی پایدوودا- میوه که بق فروشیاره که مایه وه وه نه بووه ملکی کپیاره که، تبیینی دهری: (فَإِنْ شَرَطَ الْقَطْعَ) نه گهر فروشیاره که له کاتی فروشتن به مهرجی دانابن: میوه که ی لبکاته وه، نهو کاته (لَزِمَهُ) له سه ری واجبه: لی بکاته وه (وَالِإِ) به لام نه گهر مهرجی لیکردنه وه ی دانه نابو: وه ک بلنی: تا بیگه یشتنی لی

فَلَهُ تَرْكُهَا إِلَى الْجَدَادِ، وَلِكُلِّ مِنْهُمَا السَّقْيُ إِنْ انْتَفَعَ بِهِ الشَّجَرُ وَالثَّمَرُ، وَلَا مَنَعَ لِلْآخِرِ، وَإِنْ ضَرَّهُمَا لَمْ يَجْزِ إِلَّا بِرِضَاهُمَا، وَإِنْ ضَرَّ أَحَدُهُمَا وَتَنَازَعَا فَسُخِ الْعَقْدُ إِلَّا أَنْ يُسَامِحَ الْمُتَضَرَّرُ، وَقِيلَ لِطَالِبِ السَّقْيِ أَنْ يَسْقِيَ، وَلَوْ كَانَ الثَّمَرُ يَمْتَصُّ رُطُوبَةَ الشَّجَرِ لَزِمَ الْبَائِعُ أَنْ يَقْطَعَ أَوْ يَسْقِيَ. (فَصْلٌ) يَجُوزُ بَيْعُ الثَّمَرِ بَعْدَ بُدْوِ صِلَاحِهِ مُطْلَقًا، وَبِشَرْطِ قَطْعِهِ، وَبِشَرْطِ إِقْبَانِهِ.

ناگمه موه، يان باسى هيچى نه كردين، نو كاته (فله تاركها الى الجداد) بوى هه يه ميوه كه ي بهيئتته و تا كاتى برينه وهى دى.

(وَلِكُلِّ مِنْهُمَا السَّقْيُ) له و حاله تدا كپياره كه و فروشياره كه - هر دو كيان - مافى ناودانى نه و درهخته فروشراو يان هه يه (إِنْ انْتَفَعَ بِهِ الشَّجَرُ وَالثَّمَرُ) نه گهر درهخته كه و ميوه كه - هر دو كيان - سود له ناودانه كه و هريگرن، كه و ابو: (وَلَا مَنَعَ لِلْآخِرِ) نه وي تريان مافى نيه نه ميان قه دهغه بكا له ناودانى درهخته كه، چونكه هيچ زيانى ناگاتى.

(وَإِنْ ضَرَّهُمَا) نه گهر ناودانه كه زيانى ده كه يانده درهخته كه و ميوه كه (لَمْ يَجْزِ بِئِ هِيچِيكِيان دروست نيه ناوى بدا (إِلَّا بِرِضَاهُمَا) ته نها به په زامه ندى هر دو كيان نه بى (وَإِنْ ضَرَّ أَحَدُهُمَا) نه گهر زيانى به يه كيكيانى ده كه ياند: ته نها به درهخته كه، يان ته نها به ميوه كه (وَتَنَازَعَا) هر دو كيان له ناودان و ناونه داند بووه كيشه يان، نو كاته (فَسُخِ الْعَقْدُ) مامله ته كه هه ده وه شيندريته وه (إِلَّا أَنْ يُسَامِحَ الْمُتَضَرَّرُ) مه گهر زهره ره مهنده كه چاوپوشى بكاو به زيانه كه ي رازى بى، نو كاته هه لناوه شيندريته وه.

(وَقِيلَ) له فه موده يه كي بن هيزدا (لِطَالِبِ السَّقْيِ أَنْ يَسْقِيَ) نه وهى داواى ناودان ده كا، نه ويان مافى ناودانى هه يه و كوئى ناداته زيانى نه وي تر (وَلَوْ كَانَ الثَّمَرُ يَمْتَصُّ رُطُوبَةَ الشَّجَرِ) نه گهر ميوه كه ته رايه تى درهخته كه ي ده مژى، نو كاته (لَزِمَ الْبَائِعُ) له سه ر فروشياره كه و اجبه: (أَنْ يَقْطَعَ) يان ميوه كه ي ليكاته وه (أَوْ يَسْقِيَ) يان درهخته كه ناو بدا، تاكو كپياره كه زيانى نه گاتى.

﴿ فَصْلٌ: لَه باسى فروشتنى ميوه و كشتوكال ﴾

(يَجُوزُ بَيْعُ الثَّمَرِ) فروشتنى ميوه - كه هر به سه ر درهخته وه بى - دروسته (بَعْدَ بُدْوِ صِلَاحِهِ) پاش ده ركه و تنى پيگه يشتنى، چا فروشتنه كه شى دروسته (مُطْلَقًا) بى مهرجى ليكردنه وه و هيشتنه وهى بى (وَبِشَرْطِ قَطْعِهِ) هم دروسته به مهرجى ليكردنه وهى بى (وَبِشَرْطِ إِقْبَانِهِ) هم دروسته به مهرجى هيشتنه وهى بى ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ بْنِ أَذِ عَنْهَا: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرَةِ حَتَّى يَبْدُوَ صِلَاحُهَا﴾ رواه الشيخان، پيغه مبه ربي الله قه دهغه ي كروه: ميوه - به سه ر درهخته وه - بفروشرى تا پيگه يشتنى ده رده كه وي. واته: پاش ده ركه و تنى پيگه يشتنى له هه رسيك حاله تدا دروسته.

وَقَبْلَ الصَّلَاحِ: إِنْ بَاعَ مُفْرَدًا عَنِ الشَّجَرِ لَا يَجُوزُ إِلَّا بِشَرَطِ الْقَطْعِ، وَأَنْ يَكُونَ الْمَقْطُوعُ مُتَّفَعًا بِهِ لَا كَكُمْتَرِي، وَقَبْلَ إِنْ كَانَ الشَّجَرُ لِلْمُشْتَرِي جَازَ بِلَا شَرَطٍ، قُلْتُ: فَإِنْ كَانَ الشَّجَرُ لِلْمُشْتَرِي وَشَرَطْنَا الْقَطْعَ لَا يَجِبُ الْوَفَاءُ بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَإِنْ بَاعَ مَعَ الشَّجَرِ جَازَ بِلَا شَرَطٍ وَلَا يَجُوزُ بِشَرَطِ قَطْعِهِ، وَيَحْرَمُ بَيْعُ الزَّرْعِ الْأَخْضَرِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا بِشَرَطِ قَطْعِهِ،

نينجا بزانه: له حالتهى فروشتنى بين مەرج و له حالتهى مەرجى هيشتنه و هدا كپياره كه مائى ههيه: تا كاتى برينه وه ميوه كه له سەر درهخته كه بهيائتته وه، ههروه كه له (تحفة) و (نهاية) دا فهرمويانه.

(وَقَبْلَ الصَّلَاحِ) به لام پيش دەرکه وتنى پينگه يشتنى (إِنْ بَاعَ مُفْرَدًا عَنِ الشَّجَرِ) نه گەر ميوه كهى سەر درهخت - به جيا له درهخته كهى فروشرا، واته: درهخته كهى له گەر نه فروشرا، نهو كاته (لَا يَجُوزُ إِلَّا بِشَرَطِ الْقَطْعِ) ههرا مه و دروست نيه: به فروشترى ته نها به مەرجى ليكردنه وهى نهين، به بهلگهى حەديسه كهى پراپردوو، كه وابو: دەبى دەمووده ست گشتى ليكاته وهو (وَأَنْ يَكُونَ الْمَقْطُوعُ مُتَّفَعًا بِهِ) ههروه ها مەرجه نهو ميوه يهى لي ده كرتته وه سودى لي وه ريگيرى: وه كو په سيره و چواله (لَا كَكُمْتَرِي) نهك وه كو هه رمى (وَقَبْلَ) له فهرمووده يه كى بين هيژدا (إِنْ كَانَ الشَّجَرُ لِلْمُشْتَرِي) نه گەر نهو درهختهى ميوه كهى به سەر وه يه ملكى كپياره كه بوو، ميوه كه شى هى فروشياره كه بوو (جَازَ بِلَا شَرَطٍ) دروسته ميوه كه به فروشيتته خاوهن درهخته كه به بين مەرجى ليكردنه وه.

(قُلْتُ) نيمامى (النواوى) ده فهرموى: (فَإِنْ كَانَ الشَّجَرُ لِلْمُشْتَرِي) جا نه گەر درهخته كه ملكى كپياره كه بوو (وَشَرَطْنَا الْقَطْعَ) ليكردنه وه شمان به مەرج دانا (لَا يَجِبُ الْوَفَاءُ بِهِ) واجب نيه: كپياره كه مەرجه كه جن به جن بكا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) چونكه درهخته كه و ميوه كه ههردوو كى ملكى خويه تى.

(وَإِنْ بَاعَ مَعَ الشَّجَرِ) نه گەر ميوه كهى سەر درهخت - پيش دەرکه وتنى پينگه يشتنى - به درهخته وه ويكرا فروشرا (جَازَ بِلَا شَرَطٍ) فروشتنه كه دروسته به بين هيج مەرجيك، كه واته: (وَلَا يَجُوزُ بِشَرَطِ قَطْعِهِ) دروست نيه له م حالته دا به مەرجى ليكردنه وه به فروشترى، چونكه درهخته كه و ميوه كه ده بيتته ملكى كپياره كه، كه واته: نابى كپياره كه له دستكارى ملكى خوى قه دهغه بكرى.

﴿ فروشتنى قه رسييل و په ريز ﴾

(وَيَحْرَمُ بَيْعُ الزَّرْعِ الْأَخْضَرِ) ههرا مه و دانا مه زى: فروشتنى سه و زه و كشتوكالى سه و زى پينه گه يشتوو (فِي الْأَرْضِ) كه له زه وى دا پوابى: وه كو قه رسييل و سه و زه كانى خواردن (إِلَّا بِشَرَطِ قَطْعِهِ) ته نها به مەرجى برينه وهى، يان هه لكه دندى دروسته، نينجا بزانه:

لَانَ بَيْعِ مَعَهَا أَوْ بَعْدَ إِشْتِدَادِ الْحَبِّ جَازَ بِالْأَشْرَطِ، وَيُشْتَرَطُ لَيْبِعِهِ وَيَبِيعُ الثَّمَرِ بَعْدَ بُدُوِّ الصَّلَاحِ ظُهُورُ الْمَقْصُودِ: كَتَبِنَ وَعَنْبٍ وَشَعِيرٍ،

نه گهر به مرجی برینه وهی فروشتی، ئینجا له دواى برینه وهی له سه ر پنجه که ی ژیاوه، نه وهی ژیاوه ته وه ده بیته وه ملکی فروشیاره که.

به لام نه گهر به مرجی هه لکه نندن فروشتبوی و له دواى هه لکه نندن ژیاوه، نه و کاته نه مه شیان هه ر بۆ کرپاره که یه، هه روه که له (ابن قاسم) دا پوون کراوه ته وه.

(فَإِنْ بَيْعَ مَعَهَا) جا نه گهر سه وزه و کشتوکالی سه وزی پینه که یشتوو، له گه ل زه و یه که و یکرپا فروشران (أَوْ بَعْدَ إِشْتِدَادِ الْحَبِّ) یان سه وزه و کشتوکال له دواى پینگه یشتوو دهنک ره قبوونی فروشران- واته: دهنکه که شی دیار بوو- نه و کاته (جَازَ بِالْأَشْرَطِ) فروشتنه که دروسته به بی مرجی لیکردنه وه، چونکه نه مه ش وه که دهرکه وتنی پینگه یشتنی میوه یه.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر یه کیک کشتوکالیکی سه وزی- وه کو قه رسیلو و ئینجه و نه و جوره شتانه- کرپی، تاکو ناژه له کانی به ره به ره لى بله وه پینن، پینگای شه رعى نه مه یه: کشتوکاله که به مرجی هه لکه نندن بکرپتو زه و یه که ش بۆ ماوه یه کی دریز به کرئ، یان به خواستن له خاوه نه که ی وه ریگرئ، تاکو بتوانی بۆ ماوه یه کی دریز ناژه له کانی لى بله وه پینن، چونکه نه گهر به مرجی برینه وه بیکرئ، نه وه ته نها یه که جار مانی برینه وه ی هه یه و، نه وه ی ده ژینته وه بۆ خاوه نه که ی ده گه پیتته وه، هه روه که تازه پابرا، هه م له حاشیه کانی (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

ئینجا بزانه: فروشتنی په ریز- واته: نه و زلکو قامیش و کایه ی له دواى دروینته له زه و یه که دا ده مینیتته وه- دروسته: به مرجی برینه وه و لابردن بفروشرئ وه کو دره ختی ووشک که باسمان کرد، جا ئاشکرایه نه مه یان ناژینته وه، به لام ده بی له ماوه یه کی عاده تی دا گشتی له زه و یه که لایبا، تاکو زیان به خاوه ن زه و یه که نه گا، جا نه گهر بیه وئ ناژه لى لى بله وه پینن، با بۆ ماوه یه کی دریز زه و یه که- به کرئ، یان به خواستن- له خاوه نه که ی وه ریگرئ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(وَيُشْتَرَطُ) به مرج داده ندرئ (لَيْبِعِهِ) بۆ دروستبوونی فروشتنی کشتوکال له دواى دهنک ره قبوون، هه م (وَيَبِيعُ الثَّمَرِ بَعْدَ بُدُوِّ الصَّلَاحِ) بۆ دروستبوونی فروشتنی میوه له دواى دهرکه وتنی پینگه یشتنی (ظُهُورُ الْمَقْصُودِ) ده بی مه به سته که ی دیار بیو له به ر چاو بی (كَتَبِنَ وَعَنْبٍ) وه کو هه نجیرو ترئو (وَشَعِيرٍ) وه کو جۆی گوله پینغه مبه ره که دهنکه کانی له ناو گوله که ی دا دیاره.

وَمَا لَا يَرَى حَبُّهُ كَالْحَنْظَةِ وَالْعَدَسِ فِي السُّنْبُلِ لَا يَصِحُّ بَيْنَهُ دُونَ سُنْبُلِهِ وَلَا مَعَهُ فِي الْجَدِيدِ، وَلَا بَأْسٌ بِكِمَامٍ لَا يَزَالُ إِلَّا عِنْدَ الْأَكْلِ، وَمَا لَهُ كِمَامَانِ كَالْحَوْزِ وَاللُّوزِ وَالْبَاقِلَاءِ يَبَاغُ فِي قَشْرِهِ الْأَسْفَلَ وَلَا يَصِحُّ فِي الْأَعْلَى، وَفِي قَوْلٍ يَصِحُّ إِنْ كَانَ رَطْبًا، وَيُدْوُ صَلَاحَ الثَّمَرِ ظُهُورُ مَبَادِي النَّضْجِ وَالْحَلَاوَةِ فِيمَا لَا يَتَلَوَّنُ، وَفِي غَيْرِهِ بَأْنُ يَأْخُذُ فِي الْحُمْرَةِ أَوْ السَّوَادِ، وَيَكْفِي بُدُوُ صَلَاحِ بَعْضِهِ وَإِنْ قَلَّ،

(وَمَا لَا يَرَى حَبُّهُ) نهو كشتوكالهی دهنکی دیار نیه (کالحنطه والعدس) وهکو گهنمو نيسكو جوی كورده واری (فی السنبلی) له گوله كهی دا (لا یصح بیعه نون سنبله) فروشتنی به بی گوله كهی دروست نیه، هم (ولا معه) به گوله وهش دروست نیه (فی الجدید) له فره موودهی نوی دا، چونكه دهنكه كهی - كه مه بهسته - له ناو گوله كهی دا دیار نیه.

به لام به فره موودهی كونی نیمامی (الشافعی) و له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا دروسته: دانه ویله له ناو گولی خوی دا - به گوله وه - بفروشری، هروهك له (پاشكوی فروشتن) دا پابرا، به لگه شیان نه م هه دیسه یه: ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ السُّنْبُلِ حَتَّى يَبْسُضَ﴾ رواه مسلم، پیغه مبهرو ﷺ قه دهغهی كروهه: گولی دانه ویله بفروشری تا سپی ده بی و دهنکی رهق ده بی. واته: نوای سپی بوون و رهق بوون دروسته گوله كه بفروشری.

(ولا بأس) هیچ باسیك نیه بۆ دروستبوونی فروشتن (بكمام) داپوشین به هوی تویكلتك: كه (لا يزال إلا عند الأكل) لانا دریت ته نها له كاتی خواردنن نه بی: وهك هه نارو مؤنو شفتی (وما له كمامان) نه وهی نوو تویكلتی به سه ریه كه وه هه نه (كالجوز) وهكو گوژیو (واللوز) چواله و (والباقلاء) باقله (یباع فی قشره الأسفل) هه ریه كيك له وانه له تویكله كهی به نه وهی دا ده فروشری (ولا یصح فی الأعلى) له تویكلتی سه ره وهی دا فروشتنی دروست نیه (وقی قول) له فره مووده یه كدا: (یصح إِنْ كَانَ رَطْبًا) له تویكلتی سه ره وهی دا دروسته بفروشری نه گه ر ته پ بی، سن مه زه به كهی تریش - وهك نه م فره مووده یه - پیگه یان داوه: به ته پری له تویكلتی سه ره وهی دا بفروشری، هروهك له (تحفة) و (نهاية) دا رهون كراوه ته وه.

(ويُدوُ صلاح الثمر) دهر كه وتنی پیگه یشتنی میوه نه وه یه (ظهور مبادي النضج والحلاوة) سه ره تا ی گه یینو شیر نایه تی دهر یكه وی (فیمالایتلون) لهو جو ره میوه یه ی ره نگیكی تر ناگری، وهك رهون بی تو ناوی تن بگه ری (وقی غیره) له وهی تریش كه رهنگ ده گری (بأن يأخذ فی الحمرة أو السواد) به وه ده بی: كه دهست به سووری، یان به رهشی، یان به زهردی بكا: وهك تر تو وه نجیرو هه لوژه (ویكفی بدو صلاح بعضه) بۆ دروستبوونی فروشتن به سه: به شیكی پیگه یشتنی دهر یكه وی (وإن قل) هه رچه ند كه میش بی: وهك دهنکیكی به له كهی تری ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثَّمَارِ حَتَّى تَرْهَى - أَيْ - تَحْمَارًا أَوْ تَصْفَارًا﴾

وَلَوْ بَاعَ ثَمْرَةَ بُسْتَانٍ أَوْ بَسَاتِينَ بَدَا صَلَاحُ بَعْضِهِ فَعَلَى مَاسَبَقٍ فِي التَّأْبِيرِ، وَمَنْ بَاعَ مَابَدَا صَلَاحُهُ لَزِمَهُ سَقْيُهُ قَبْلَ التَّخْلِيَةِ وَبَعْدَهَا، وَيَتَصَرَّفُ مُشْتَرِيهِ بَعْدَهَا، وَلَوْ عَرَضَ مُهْلِكَ بَعْدَهَا كَبُرْدٌ فَالْجَدِيدُ أَنَّهُ مِنْ ضَمَانِ الْمُشْتَرِي،

رواه البخاری، پیغمبر ﷺ قه دهغهی کردوه: میوهی سهر درهخت بفروشی تا سؤر دهبی، یان زهرد دهبی.

(وَلَوْ بَاعَ ثَمْرَةَ بُسْتَانٍ أَوْ بَسَاتِينَ) نه گهر میوهی باغیک، یان میوهی چه ند باغیکی فروشت: که (بَدَا صَلَاحُ بَعْضِهِ) به شیکی میوه که پیگه یشتنی دهرکه وتبو و یه ک ره گه زیش بوو (فَعَلَى مَاسَبَقٍ فِي التَّأْبِيرِ) نه وه - لیتره شدا - له سهر بریاری پرابردو له له تبوونی کیسهی دارخورمادا رهفتار ده کری، واته: له میوهی یه ک باغدا: نه گهر به شیکی که می ره گه زیک پیگه یشتنی دهرکه وتبو، نه وه گشت ره گه زه که - پیگه یشتوو و پیته گه یشتوو - به یه کسانو بریاری پیگه یشتنی بؤ دهری، به لام نه گهر ره گه زه که له چه ند باغیکدا بوو، نه و کاته هر باغیک بریاری سهر به خزی هیه، واته: ره گه زی پیته گه یشتووئی نه م باغه بریاری هه مان ره گه زی پیگه یشتووئی باغه که میتری بؤ ندری و مرجه: له فروشتندا - به بریار - لیک جیا بکرتنه وه.

(وَمَنْ بَاعَ مَابَدَا صَلَاحُهُ) هر که سیک میوه یه کی، یان کشتوکالکی وه های فروشت: که پیگه یشتنی دهرکه وتبو و مافی هیشتنه وه شی هه بو: وه ک به مرچی هیشتنه وه، یان به بی مرچ فروشتبیتی (لَزِمَهُ سَقْيُهُ) له سهر فروشیاره که واجبه: ناوی بدا تا کاتی لیکرینه وهی دی، نه گهر به رلو بی (قَبْلَ التَّخْلِيَةِ وَبَعْدَهَا) پیش وازلیه پینان و ناوی وازلیه پینانی بؤ کریاره که، ناودانی هر له سهر واجبه، به لام نه گهر به مرچی لیکرینه وه، یان برینه وه، یان هه لکه نندن فروشتبیتی، نه و کاته له ناوی وازلیه پینان ناودانی له سهر واجبه نیه (وَيَتَصَرَّفُ مُشْتَرِيهِ) کریاری میوه که و کشتوکاله که ده ستکاری ده کا به هه موو جوړه ده ستکاریه ک (بَعْدَهَا) پاش نه وهی فروشیاره که - بؤ کریاره که - وازی لی دینتی، چونکه به م وازی لیته پینانه وه رگرتنی فروشراوه که دیته جی، هه وه ک پابرا.

(وَلَوْ عَرَضَ مُهْلِكَ بَعْدَهَا) نه گهر له ناوی وازلیه پینانی فروشیاره که بؤ کریاره که، فروشراوه که به لایه کی به سهر دا هاتو له ناوی برد (كَبُرْدٌ) وه کو ته زره، یان سهر ماو کلو و سوتان، نه وه (فَالْجَدِيدُ) به فرموده ی نومی: (أَنَّهُ مِنْ ضَمَانِ الْمُشْتَرِي) نه و میوه یه وه نه و کشتوکاله له زامینی کریاره که دایه و له کیس خزی ده پوا؟ چونکه به وازلیه پینانی فروشیاره که وه رگرتنی فروشراوه که دیته جی ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: أَصِيبَ رَجُلٌ فِي ثَمَارٍ ابْتِاعَهَا فَكَثُرَ دَيْنُهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: تَصَدَّقُوا عَلَيْهِ. فَلَمْ يَبْلُغْ ذَلِكَ وَفَاءَ دَيْنِهِ، فَقَالَ

فَلَوْ تَعَيَّبَ بَتْرَكَ الْبَائِعِ السَّقْفِيَّ فَلَهُ الْخِيَارُ، وَلَوْ بَاعَ قَبْلَ صَلَاحِهِ بِشَرْطِ قَطْعِهِ وَلَمْ يَقْطَعْ حَتَّى هَلَكَ فَأَوْلَى بِكَوْنِهِ مِنْ ضَمَانِ الْمُشْتَرِي، وَلَوْ بَاعَ ثَمْرٌ يَغْلَبُ تَلَاخُفَهُ وَاخْتِلَاطُ حَادِثِهِ بِالْمَوْجُودِ كَتَيْنٍ وَقَفَاءً لَمْ يَصِحَّ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ عَلَى الْمُشْتَرِي قَطْعَ ثَمْرِهِ،

الثَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: خُدُوا مَا وَجَدْتُمْ لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا ذَلِكَ ﴿﴾ رواه مسلم، پیاویک میوه‌یه‌کی کپریو به‌لایه‌ک هاته سهر میوه‌که‌و له ناوی بریو زور قه‌رزدار بو، جا پیغه‌مبه‌ر علیه السلام فهرمووی: شتی به‌خیر بده‌ئی. جا شت‌که‌ش به‌روه‌ستی قه‌رزده‌کی نه‌کرد، پیغه‌مبه‌ر علیه السلام به‌خاوه‌ن قه‌رزده‌کانی فهرموو: نه‌ونده‌ی مه‌یه بۆ خوتانی بیبه‌ن و هجی‌ترتان بۆ نابئ. واته: نه‌گه‌ر له کیس خۆی نه‌پۆیشتبایه، پیغه‌مبه‌ر علیه السلام فهرمانی نه‌ده‌کرد: شتی به‌خیر بدریتی بۆ قه‌رزده‌ناه‌وه.

ئینجا بزانه: له‌حه‌دیسئکی‌تری (مسلم) دا‌هاتوه: ﴿حَهْلَالٌ نِيَه: هِيَجْ لَه كِرْيَارَهْ كِه وَهَرِيكْرِي﴾. مه‌به‌ست نه‌ویه: پيش وه‌رگرتنی‌فروشراوه‌که نابئ هيجی لۆه‌ريگري، يان وه‌ها خيره هيجی لۆه‌رنه‌گري. تاكو دزايه‌تی له‌نیوان هه‌ربوو حه‌دیسه‌كاندا نه‌بئ، هه‌روه‌ك له‌زۆبیه‌ی سه‌رچاوه‌كاندا په‌ون كراوه‌ته‌وه.

(فَلَوْ تَعَيَّبَ) نه‌گه‌ر فروشراوه‌که له‌ناو نه‌چو، به‌لكو عه‌یبی لۆپه‌یدا بو (بَتْرَكَ الْبَائِعِ السَّقْفِيَّ) چونكه فروشياره‌که ئاوی نه‌دابو (قَلَّ الْخِيَارُ) نه‌و كاته كپياره‌که مافی په‌شیمانبوونه‌وی مه‌یه، ئینجا بزانه: نه‌گه‌ر پيش وازلئه‌ینانی بۆ كپياره‌که له‌ناو چوو، يان به‌هۆی ئاونه‌دانی‌فروشياره‌که له‌ناو چوو، نه‌وه -له‌هه‌ربوو حاله‌تدا- فروشياره‌که زامینه، كه‌واته: به‌هۆی نه‌و له‌ناو‌چوونه‌فروشته‌که هه‌لده‌وه‌شیتته‌وه، هه‌روه‌ك له‌زۆبیه‌ی سه‌رچاوه‌كاندا فهرموویانه.

(وَلَوْ بَاعَ) نه‌گه‌ر میوه، يان كشتوكالّ فروشرا (قَبْلَ صَلَاحِهِ) پيش ده‌رکه‌وتنی پينگه‌یشتنه‌کی، يان دواي ده‌رکه‌وتنی پينگه‌یشتنی (بِشَرْطِ قَطْعِهِ) له‌هه‌ربوو حاله‌تدا به‌مه‌رجی لئكرده‌وه فروشرا (وَلَمْ يَقْطَعْ) كپياره‌که‌ش لۆی نه‌كرده‌وه (حَتَّى هَلَكَ) تا میوه‌فروشراوه‌که له‌ناو چوو (فَأَوْلَى بِكَوْنِهِ مِنْ ضَمَانِ الْمُشْتَرِي) نه‌و كاته له‌پيشتره: كه‌له‌زامینی‌كپياره‌که‌دا بئو له‌کیس خۆی بپوا، چونكه كه‌مته‌رغه‌می كړوه.

(وَلَوْ بَاعَ ثَمْرٌ) نه‌گه‌ر میوه‌یه‌کی، يان كشتوكالّی‌کی وه‌ها فروشرا: كه‌(يَغْلَبُ تَلَاخُفَهُ) به‌نه‌غله‌یبی به‌نواي‌یه‌كدا په‌یدا ده‌بو (وَاخْتِلَاطُ حَادِثِهِ بِالْمَوْجُودِ) په‌یدا‌بووه‌که‌شی تئكه‌لی هه‌بووه‌که‌ی ده‌بو (كَتَيْنٍ وَقَفَاءً) وه‌كو هه‌نجیرو خیارو نه‌و جورانه (لَمْ يَصِحَّ) فروشتنی نه‌و جورانه‌دروست نیه (إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ عَلَى الْمُشْتَرِي قَطْعَ ثَمْرِهِ) مه‌گه‌ر به‌مه‌رج دابنئ له‌سه‌ر كپياره‌که: میوه‌که‌ی خۆی لۆيكاته‌وه.

وَلَوْ حَصَلَ الْإِخْتِلَاطُ فِيمَا يَنْدُرُ فِيهِ فَلَاظْهَرُ أَنَّهُ لَا يَنْفَسِحُ الْبَيْعُ بَلْ يَتَخَيَّرُ الْمُشْتَرِي،
 فَإِنْ سَمَحَ لَهُ الْبَائِعُ بِمَا حَدَّثَ سَقَطَ خِيَارُهُ فِي الْأَصَحِّ، وَلَا يَصِحُّ بَيْعُ الْحَنْطَةِ فِي سُنْبُلِهَا
 بِصَافِيَةٍ وَهِيَ الْمُحَاقَلَةُ، وَالرُّطْبُ عَلَى النَّخْلِ بِتَمْرٍ وَهُوَ الْمُرَابِنَةُ، وَيُرْخَّصُ فِي الْعَرَايَا:
 وَهُوَ بَيْعُ الرُّطْبِ عَلَى النَّخْلِ بِتَمْرٍ فِي الْأَرْضِ أَوِ الْعِنَبِ فِي الشَّجَرِ بِزَيْبٍ فِيمَا دُونَ
 خَمْسَةِ أَوْسُقٍ، وَلَوْ زَادَ فِي صَفَقَتَيْنِ جَارًا،

نینجا (وَلَوْ حَصَلَ الْإِخْتِلَاطُ) نه گهر وها پووی دا: په دیاپووه که و هه بووه که تیکه ل بون
 (فِيمَا يَنْدُرُ فِيهِ) له و جوړه ی که م تیکه ل دهبو، یان له و جوړه ی زور تیکه ل دهبو (فَالْأَظْهَرُ)
 فهرمووده ی راستر (أَنَّهُ لَا يَنْفَسِحُ الْبَيْعُ) فروشتنه که ه لئاوه شیتته وه (بَلْ يَتَخَيَّرُ الْمُشْتَرِي)
 به لکو کپاره که سرپشکه: یان هه لیده وه شینیتته وه، یان دهبوینتی، به لام (فَإِنْ سَمَحَ لَهُ
 الْبَائِعُ بِمَا حَدَّثَ) نه گهر فروشیاره که له په دیاپووه که چاوپووشی کردو دایه کپاره که، نه و
 کاته (سَقَطَ خِيَارُهُ) کپاره که مافی په شیمان ی نامینتی و دهبی مامله ته که بوینتی
 (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی راستردا.

(وَلَا يَصِحُّ) چه رامه و دروست نابی (بَيْعُ الْحَنْطَةِ فِي سُنْبُلِهَا) که نم له ناو گولی خوئی دا
 بفروشری (بِصَافِيَةٍ) به که نمیک ی بوخته کراو له کاوکوته که ی (وَهُوَ الْمُحَاقَلَةُ) نه و جوړه
 فروشتنه پی ی ده گوتری: (مُحَاقَلَةُ) = فروشتنی په له که نم به که نم (وَالرُّطْبُ عَلَى
 النَّخْلِ) هه روه ما دروست نابی فروشتنی خورمای سر دارخورما له گوتره (بِتَمْرٍ) به
 قه سپی لیکراوه ی له گوتره (وَهُوَ الْمُرَابِنَةُ) نه وه ش پی ی ده گوتری: (مُزَابِنَةُ) = به کتر
 لادان ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ: عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُرَابِنَةِ... وَرَخَّصَ فِي الْعَرَايَا﴾ رواه
 الشيخان، پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قه ده غه ی کردوه: مامله تی موخاقله و موزابه نه بکرین و
 پیگه ی داوه قرساوه کان بفروشرین.

هر به به لگه ی چه دپسه که (وَيُرْخَّصُ فِي الْعَرَايَا) پیگه ده دری له فروشتنی قرساوه کاند
 (وَهُوَ) نه و فروشتنه (بَيْعُ الرُّطْبِ عَلَى النَّخْلِ) فروشتنی ته ره قه سپی سر دارخورمایه به
 قرساندن (بِتَمْرٍ فِي الْأَرْضِ) به قه سپی لیکراوه ی ووشکی به پیوانه (أَوِ الْعِنَبِ فِي الشَّجَرِ) یان
 فروشتنی تری ی سر داره میو به قرساندن (بِزَيْبٍ) به میوزی به پیوانه (فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ
 أَوْسُقٍ) پیگه دانه که ش له نه اندازه ی که متر له پینج باره، به گویره ی قرساندنی
 ته ره قه سپه که، یان تری به که ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ فِي الْعَرَايَا فِي خَمْسَةِ
 أَوْسُقٍ أَوْ دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ پیگه ی فروشتنی قرساوه کانی
 داوه له نه اندازه ی پینج باره، یان که متر. به لام (وَلَوْ زَادَ فِي صَفَقَتَيْنِ) نه گهر له نه اندازه ی
 پینج بار زیاتری کپی له نوو مامله ندا (جَانِ) دروسته، چونکه هر مامله تیک سره به خو به.

وَيُسْتَرْطُ التَّقَابُضُ بِتَسْلِيمِ التَّمْرِ كَيْلًا، وَالتَّخْلِيَةُ فِي التَّخْلِ،
وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ فِي سَائِرِ التَّمَارِ، وَأَنَّهُ لَا يَخْتَصُّ بِالْفُقَرَاءِ.

(بَابُ إِخْتِلَافِ الْمُتَبَايِعِينَ)

إِذَا اتَّفَقَا عَلَى صِحَّةِ الْبَيْعِ ثُمَّ اخْتَلَفَا فِي كَيْفِيَّتِهِ: كَقَدْرِ التَّمَنِ، أَوْ صِفَتِهِ أَوِ الْأَجَلِ أَوْ قَدْرِهِ
أَوْ قَدْرِ الْمَبِيعِ وَلَا بَيِّنَةَ تَحَالُفًا،

(وَيُسْتَرْطُ التَّقَابُضُ) مهرجه: له دانیسگهی مامله ته که دا له یه کتری وه ریگرن به م شیویه:
(بِتَسْلِيمِ التَّمْرِ كَيْلًا) کپاره که قه سپه که ی، یان میوزه که ی به بیوان ته سلیمی
فروشیاره که بکاو (والتَّخْلِيَةُ فِي التَّخْلِ) فروشیاره که ش- بؤ کپاره که - واز له ته ره قه سپی
سه ر دارخورمایه کان بیئتی (وَالْأَظْهَرُ) فه رموده ی به هیزتر (أَنَّهُ لَا يَجُوزُ فِي سَائِرِ التَّمَارِ)
نه و فروشتنه ی به فرساندن- جگه له خورماو تری- له میوه کانی تردا دروست نابئی (وَأَنَّهُ
لَا يَخْتَصُّ بِالْفُقَرَاءِ) هم هم جوره فروشتنه ش تاییه ت نیه به گه داو هه ژاران- هه رچه ند به
هوی نه وانیش پیگهی دراوه- به لکو بؤ ده وله مه ندانیش دروسته، والله أَعْلَمُ.

﴿بَابُ إِخْتِلَافِ الْمُتَبَايِعِينَ: بِلِاسِ كَيْشِهِ كِرْيَارِو فَرُوشِيَارِ﴾

پیشه که بزانه: له مهر مامله تیکتی تر- وه کو کپین و فروشتن- شتیک له به رامهر شتیک
وه ریگری، نه ویش هه مان بریاری نه م باسه ی لی دیته جی، هه روه که له زوریه ی
سه رچاوه کانداهه رمویانه.

(إِذَا اتَّفَقَا عَلَى صِحَّةِ الْبَيْعِ) مهر کاتیک کپاره که وه فروشیاره که یه کده نگ بون له سه ر
دروستبوون و دامه زبانی مامله ته که (ثُمَّ اخْتَلَفَا) نیجا بووه کیشیه یان (فِي كَيْفِيَّتِهِ) له
چونیته ی مامله ته که دا (كَقَدْرِ التَّمَنِ) وه که له نه ندازه ی پاره که دا فروشیاره که بلئی: ده
دیناره. کپاره که ش بلئی: نو دیناره. (أَوْ صِفَتِهِ) یان وه که له سیفته ی پاره که دا،
فروشیاره که بلئی: به درشتم دلویی. کپاره که ش بلئی به ورده. (أَوْ الْأَجَلِ) یان وه که له
باره ی ماوه دا فروشیاره که بلئی: بی ماویه. کپاره که ش بلئی: به ماویه. (أَوْ قَدْرِهِ) یا
وه که له نه ندازه ی ماوه که دا فروشیاره که بلئی: بؤ ماوه ی مانگیکه. کپاره که ش بلئی: ماوه ی
نو مانگه. (أَوْ قَدْرِ الْمَبِيعِ) یا وه که له نه ندازه ی فروشراوه که دا فروشیاره که بلئی: ساعیکه.
کپاره که ش بلئی: نوو ساعه. (وَلَا بَيِّنَةَ) نه فروشیاره که وه نه کپاره که هیجان شاهیدیان
نه بو (تَحَالُفًا) هه ربوویان سویند بؤ یه کتری ده خون، چونکه پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فه رموی:

﴿الْمِينَ عَلَى الْمُدْعَى عَلَيْهِ﴾ رواه مسلم، سویند خواردن له سه ر دالوایکروه.

واته: مهر یه کیک له و نووانه- لیتره دا- هم دالواکاره وه هم دالوایکروه، هه روه که له زوریه ی
سه رچاوه کانداهه رمویانه.

فَيُخْلَفُ كُلُّ عَلَى نَفِي قَوْلِ صَاحِبِهِ وَإِبَاتِ قَوْلِهِ، وَيُبْدَأُ بِالْبَائِعِ، وَفِي قَوْلِ بِالْمُشْتَرِي، وَفِي قَوْلِ يَتَسَاوِيَانِ فَيَتَخَيَّرُ الْحَاكِمُ، وَقِيلَ يُقَرَّغُ، وَالصَّحِيحُ أَنَّهُ يَكْفِي كُلُّ وَاحِدٍ يَمِينٌ تَجْمَعُ نَفِيًّا وَإِبَاتًا، وَيُقَدَّمُ النَّفِيُّ فَيَقُولُ: مَا بَعْتُ بِكَذَا وَلَقَدْ بَعْتُ بِكَذَا، وَإِذَا تَحَالَفَا فَالصَّحِيحُ أَنَّ الْعَقْدَ لَا يَنْفَسَخُ، بَلْ إِنْ تَرَاضِيَا وَإِلَّا فَيَنْفَسَخَانِهِ أَوْ أَحَدَهُمَا أَوْ الْحَاكِمُ، وَقِيلَ إِنَّمَا يَنْفَسَخُهُ الْحَاكِمُ،

(فَيُخْلَفُ كُلُّ) جا هر به که یان - کپیاره که و فروشیاره که - سویندیک ده خوا (علی نفی قول صاحب) له سر وانه بوونی قسه ی هارپینه که یو (وإِبَاتِ قَوْلِهِ) له سر و ابوونی قسه ی خوی (وَيُبْدَأُ بِالْبَائِعِ) له و سوینده دا سوننه ته به که مجار دست به فروشیاره که بکری (وَفِي قَوْلِ بِالْمُشْتَرِي) له فرموده به کدا سوننه ته دست به کپیاره که بکری (وَفِي قَوْلِ يَتَسَاوِيَانِ) له فرموده به کدا هر دووکیان به کسان، که ابو: (فَيَتَخَيَّرُ الْحَاكِمُ) دانور سرپشکه له وه ی هر کامیان پیشدا سویند بدا (وَقِيلَ يُقَرَّغُ) له فرموده به کی بی هیزدا پشکه له نیواناندا ده کری، هر کامیان پشکه ی بؤ درچوو، ئویان پیشدا سویند درئی.

(وَالصَّحِيحُ) فرموده ی پاست (أَنَّهُ يَكْفِي كُلُّ وَاحِدٍ يَمِينٌ) هر به که یان - کپیاره که و فروشیاره که - تنها سویندیک به سه: که (تَجْمَعُ نَفِيًّا وَإِبَاتًا) سوینده که نه بوونیک و نه بوونیک کؤ بکاته وه، جا (وَيُقَدَّمُ النَّفِيُّ) له و سویند خوارده شدا سوننه ته: نه بوون و ه پیش ه بوون بخری، که واته: (فَيَقُولُ) فروشیاره که له سوینده که ی دا ده لئ: والله (مَا بَعْتُ بِكَذَا وَلَقَدْ بَعْتُ بِكَذَا) به ونده م نه فروشته به لکو به ونده م فروشته. کپیاره که ش ده لئ: والله به ونده م نه کریوه به لکو به ونده م کریوه.

ئینجا نه گهر به کیکیان ئه وها به ه بوون و نه بوون سویندی نه خوارده، ئه وه مافی نامین یو مافه که درینته سویند خوره که، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه، به لام (وَإِذَا تَحَالَفَا) هر کاتیک هر دووکیان ئه وها سویندیان خوارده (فَالصَّحِيحُ) فرموده ی پاست (أَنَّ الْعَقْدَ لَا يَنْفَسَخُ) مامله ته که به خوی مه لئاوه شینته وه (بَلْ إِنْ تَرَاضِيَا) به لکو نه گهر هر دووکیان پازی بون و له سر گزته ی به کیکیان پیک هاتن، ئه وه مامله ته که وه کو خوی به رده وام ده بی (وَإِلَّا) به لام نه گهر پیک نه هاتن و پازی نه بوون (فَيَنْفَسَخَانِهِ) هر دووکیان مامله ته که مه لده وه شینته وه (أَوْ أَحَدَهُمَا) یان تنها به کیکیان مه لده وه شینته وه (أَوْ الْحَاكِمُ) یان دانور مه لده وه شینته وه (وَقِيلَ) له فرموده به کی بی هیزدا: (إِنَّمَا يَنْفَسَخُهُ الْحَاكِمُ) تنها دانور مه لده وه شینته وه، نه ک ئه وان، پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا اختلفَ اليُعانِ وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا بَيِّنَةٌ فَهُوَ مَا يَقُولُ رَبُّ السَّلْعَةِ أَوْ يَتَارَكَانِ: أَي يَنْفَسَخَانِ الْعَقْدَ﴾ رواه اصحاب السنن وصححه الحاكم، هر کاتیک کپیارو فروشیار بووه کیشه یان و

ثُمَّ عَلَى الْمُشْتَرِي رَدُّ الْمَبِيعِ فَإِنْ كَانَ وَقْفَهُ أَوْ أَعْتَقَهُ أَوْ بَاعَهُ أَوْ كَاتَبَهُ أَوْ مَاتَ لَزِمَهُ قِيمَتُهُ يَوْمَ التَّلْفِ فِي أَظْهَرِ الْأَقْوَالِ، وَإِنْ تَعَيَّبَ رَدُّهُ مَعَ أَرْضِهِ، وَإِخْتِلَافٌ وَرَثَتُهُمَا كَهُمَا، وَلَوْ قَالَ: بِعْتُكَ بِكَذَا، فَقَالَ: وَهَيْتِي، فَلَا تَحَالِفَ بَلْ يَخْلِفُ كُلٌّ عَلَى نَفْسِي دَعْوَى الْآخَرِ، فَإِذَا حَلَفَا رَدُّهُ مُدْعَى الْهَبَةِ بِرَوَائِدِهِ، وَلَوْ ادَّعَى صِحَّةَ الْبَيْعِ وَالْآخَرُ فَسَادَهُ فَلَا صَحْحٌ تَصَدِيقُ مُدْعَى الصَّحَّةِ بِيَمِينِهِ،

شاهیدیش له نیتوانیانداندا نه بو، نه وه قسهی فروشیاره که وهرده گیرئ - نه گهر کپیاره که پازی بن - نه گهر نا: فروشته که هه لده وه شینته وه.

(ثُمَّ) نینجا له دواى هه لوه شانندنه وه (عَلَى الْمُشْتَرِي رَدُّ الْمَبِيعِ) له سهر کپیاره که واجبه: فروشراوه که - بئ فروشیاره که - بگه رینیتته وه نهو شویتته ی لپه وه وهرگیروه (فَإِنْ كَانَ وَقْفَهُ) جا نه گهر کپیاره که فروشراوه که ی وه قف کردبو (أَوْ أَعْتَقَهُ) یان نازادی کردبو (أَوْ بَاعَهُ) یان فروشتبوی (أَوْ كَاتَبَهُ) یان نووسراوی نازادی دابوی (أَوْ مَاتَ) یان مردبو، یان به هر شیتوه یه کی تر له ناو چوبو، نه وه (لَزِمَهُ قِيمَتُهُ) له سهر کپیاره که واجبه: نرخی فروشراوه که بداته وه فروشیاره که (وَمِی) نرخی فروشراوه که: که له سهری واجبه (قِيمَةُ يَوْمِ التَّلْفِ) نرخی که ی پوژی له ناو چوونی فروشراوه که به (فِي أَظْهَرِ الْأَقْوَالِ) له به هیترینی فرموده کانددا (وَإِنْ تَعَيَّبَ) نه گهر فروشراوه که مابو، به لام عهیبی لپه پیدا بو، نه وه (رَدُّهُ مَعَ أَرْضِهِ) فروشراوه که له گه ل توله ی عهیبه که - بئ فروشیاره که - ده گه رینیتته وه.

(وَإِخْتِلَافٌ وَرَثَتُهُمَا) کیشه ی میراتگره کانی کپیاره که و فروشیاره که، یان ته نها میراتگری به کیکیان له گه ل نهوی تر (كُهُمَا) وه ک کیشه ی کپیاره که و فروشیاره که به: له و بپارانته ی پابردودا، چونکه میراتگر جیگری مردوه که یه تی.

نینجا بزانه: تا نیتستا باسی نه وه بوو: هه ردبوکیان یه کده نگ بن له سهر دامه زرانی مامله ته که وه له چونه تیه که شدا بیته کیشه یان، به لام (وَلَوْ قَالَ بِعْتُكَ بِكَذَا) نه گهر فروشیاره که گوتی: فروشتمه ته تو به نه وه ندده (فَقَالَ) نهوی تریش گوتی: نه تفروشتمون، به لکو (وَمَنْتَبِيهِ) پیت به خشیموم. (فَلَا تَحَالِفَ) نهو کاته وه ک شیتوه ی پابردوو سویند بئ یه کتری ناخون (بَلْ يَخْلِفُ كُلٌّ عَلَى نَفْسِي دَعْوَى الْآخَرِ) به لکو هه ر یه که یان سویند ده خوا له سهر وانه بوونی داوا یه که نهوی تر (فَإِذَا حَلَفَا) جا که هه ردبوکیان سویند یان خوارد (رَدُّهُ مُدْعَى الْهَبَةِ) نه وه ی داوا ی پیتبه خشینی ده کا، واجبه: شته که بگه رینیتته وه (بِرَوَائِدِهِ) به گشت زیده یه کانی وه، جیاولزی نیه: زیده یه کانی لئ جیاوبینه وه، یان نا.

(وَلَوْ ادَّعَى صِحَّةَ الْبَيْعِ) نه گهر یه کیکیان گوتی: فروشته که نروستبووه و دامه زرلوه (وَالْآخَرُ فَسَادَهُ) نهوی تریش گوتی: به تاله و دانمه زرلوه (فَالصَّحْحُ) فرموده ی پراستتر: (تَصَدِيقُ مُدْعَى الصَّحَّةِ بِيَمِينِهِ) باوه پ به نهویان ده کرئ که ده لئ: نروستبووه. نه گهر سویندیش بخوا،

وَلَوْ اشْتَرَى عَبْدًا فَجَاءَ بَعْدَ مَعْبٍ لِرُدِّهِ فَقَالَ الْبَائِعُ لَيْسَ هَذَا الْمَيْعُ،
 صَدَقَ الْبَائِعُ بِيَمِينِهِ، وَفِي مِثْلِهِ فِي السَّلْمِ يُصَدَّقُ الْمُسْلِمُ فِي الْأَصَحِّ.
 (بَابُ الْعَبْدِ إِنْ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فِي التَّجَارَةِ لَا يَصِحُّ شِرَاؤُهُ بِغَيْرِ إِذْنِ سَيِّدِهِ فِي الْأَصَحِّ،
 وَيَسْتَرِدُّهُ الْبَائِعُ سِوَاءَ كَانَ فِي يَدِ الْعَبْدِ أَوْ سَيِّدِهِ، فَإِنْ تَلَفَ فِي يَدِهِ تَعَلَّقَ الضَّمَانُ بِدَيْتِهِ،
 أَوْ فِي يَدِ السَّيِّدِ فَلِلْبَائِعِ تَضْمِينُهُ، وَلَهُ مُطَالَبَةُ الْعَبْدِ بَعْدَ الْعِتْقِ، وَأَقْتِرَاضُهُ كَشْرَائِهِ،

(وَلَوْ اشْتَرَى عَبْدًا) نه گهر په کيک کږيله په کی کږی، یان شتیکی تری کږی (فجاء بعبد معیب) جا کږيله په کی عه بییداری هیئا (لیردۀ) تاکو بییداته وه فروشیاره که (فقال البائع لیس هذا المیع) فروشیاره که ش گوتی: نه مه یان فروشراوه که نیه (صدق البائع بیمنه) لهو حاله ته دا باوهږ به فروشیاره که ده کږی نه گهر سویند بخوا.

به لام (وفی مثله) له وینه ی نه و فروشته نه دا (فی السلم) له مامله تی سه له مدا (یصدق المسلم) باوهږ به سه له مدهر ده کږی - که کږیاره که یه - نه گهر سویند بخوا (فی الأصح) له فرموده ی راستردا، بؤ وینه: سه له مدهر سه د دیناری به سه له می په نجا ته نه که گه نم دایه جووتیارک، نینجا گه نه که ی وهرگرت، نواین گه نم یکی عه بییداری هیئا بییداته وه جووتیاره که، جووتیاره که ش گوتی: نه مه گه نمی من نیه. نه وه باوهږ به سه له مدهر که ده کږی نه گهر سویند بخوا.

﴿ بَابُ: لَهُ بَأْسِي مَامَلَه تِي كَوِيلَه ﴾

(الْعَبْدُ كَوِيلَه) (إِنْ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فِي التَّجَارَةِ) نه گهر نيزنی نه دريتی له بازرگانی کردندا (لا يَصِحُّ شِرَاؤُهُ) کږینی هيج شتیکی دروست نابئ (بغيرِ اذنِ سيده) به بی نيزنی گه وره که ی (فی الأصح) له فرموده ی راستردا، که وایو: (ويستردُهُ البائع) فروشیاره که داوا ده کا: ماله فروشراوه که ی بؤ بگه پیندریتته وه (سواءً كان في يد العبد أو سيده) یه کسانه: فروشراوه که له ده ست کږيله که دا بن، یان له ده ست گه وره که ی دابئ (فإن تلف في يده) جا نه گهر ماله فروشراوه که له ده ستی کږيله که دا فهوتا بوو (تعلق الضمان بيمينه) زامینی ماله فهوتا وه که به قهرز له نه ستوی کږيله که دا ده میتنی: هر کاتیک نازاد کرا دوا ی نه و قهرزه ی لده کږی (أو في يد السيد) یان نه گهر ماله که له ده ستی گه وره که یدا فهوتا (فللبائع تضمينه) فروشیاره که بؤی هه یه گه وره که ی بکاته زامین، هه م (وله مطالبه العبد) بؤی هه یه دوا ی تو له ی فروشراوه که له کږيله که بکا، به لام (بعد العتق) دوا ی نازاد بوونی، نه ک پیش نازاد بوونی (واقتراضه) شت قهرز کردنی کږيله (كشرائه) وه ک شت کږينیه تی: به بی نيزن دروست نابئ.

وَإِنْ أَدِنَ لَهُ فِي التِّجَارَةِ تَصَرَّفَ بِحَسَبِ الإِذْنِ، فَإِنْ أَدِنَ فِي نَوْعٍ لَمْ يَتَجَاوَزْهُ، وَلَيْسَ لَهُ نِكَاحٌ وَلَا يُوجِرُ نَفْسَهُ، وَلَا يَأْذُنُ لِعَبْدِهِ فِي تِجَارَةٍ، وَلَا يَتَصَدَّقُ وَلَا يُعَامِلُ سَيِّدَهُ وَلَا يَنْعَزِلُ يَبَاقِهِ وَلَا يَصِيرُ مَأْذُونًا لَهُ بِسُكُوتِ سَيِّدِهِ عَلَى تَصَرُّفِهِ، وَيُقْبَلُ إِقْرَارُهُ بِدَيُونِ الْمُعَامَلَةِ، وَمَنْ عَرَفَ رِقَّ عِنْدَ لَمْ يُعَامِلْهُ حَتَّى يَعْلَمَ الإِذْنَ بِسَمَاعِ سَيِّدِهِ أَوْ بَيِّنَةٍ أَوْ شُيُوعِ بَيْنِ النَّاسِ، وَفِي الشُّيُوعِ وَجْهٌ، وَلَا يَكْفِي قَوْلَ الْعَبْدِ، فَإِنْ بَاعَ مَأْذُونٌ لَهُ وَقَبَضَ الثَّمَنَ قَتَلَفَ فِي يَدِهِ فَخَرَجَتِ السَّلْعَةُ مُسْتَحَقَّةً رَجَعَ الْمُشْتَرِي بِبَدْلِهَا عَلَى الْعَبْدِ، وَلَهُ مُطَالَبَةُ السَّيِّدِ أَيْضًا،

(وَإِنْ أَدِنَ لَهُ فِي التِّجَارَةِ) به لاف نه گهر که وره که کویله که ییزن دا له بازرگانی کردندا (تَصَرَّفَ بِحَسَبِ الإِذْنِ) نه وه به گویره ی نه ندازه ی نيزندانه که بازرگانی ده کا، که او بو: (فَإِنْ أَدِنَ فِي نَوْعٍ) نه گهر نيزنی دا له جوړه شتیکدا بازرگانی بکا (لَمْ يَتَجَاوَزْهُ) نابئ له و جوړه به دهر بازرگانی بکا (وَلَيْسَ لَهُ نِكَاحٌ) به و نيزندانه ی بازرگانی بوی درست نيه زن بؤ خوی بیئنی (وَلَا يُوجِرُ نَفْسَهُ) نابئ خوی به کرئ بدا به بئ نيزنی که وره که ی (وَلَا يَأْذُنُ لِعَبْدِهِ فِي تِجَارَةٍ) نابئ کویله ی خوی - که بؤ بازرگانی کړیوه تی - نيزن بدا له بازرگانی کردندا (وَلَا يَتَصَدَّقُ) نابئ هیچ شتیک به خیر بداته که سیکی تر، نابئ هیچ شتیک بیه خشی (وَلَا يُعَامِلُ سَيِّدَهُ) نابئ مامله ت له گه ل که وره ی خوی بکا (وَلَا يَنْعَزِلُ يَبَاقِهِ) کویله له سهر کاری بازرگانی لاناچئ به هوی خؤ بزکردنی.

(وَلَا يَصِيرُ مَأْذُونًا لَهُ بِسُكُوتِ سَيِّدِهِ عَلَى تَصَرُّفِهِ) کویله به وه نابئته نيزندراو: که که وره که ی بئ دهنک بئ له ده ستکاریه کانی (وَيُقْبَلُ إِقْرَارُهُ بِدَيُونِ الْمُعَامَلَةِ) دانپیدا میتانی کویله ورده گیرئ دهر باره ی قهرزه کانی مامله تکردن (وَمَنْ عَرَفَ رِقَّ عِنْدِ) هر که سیک بزانی ثاده میزادیک کویله به (لَمْ يُعَامِلْهُ) دروست نيه هیچ مامله تیکی مالی له گه ل بکا (حَتَّى يَعْلَمَ الإِذْنَ) تا ده زانی نيزندراوه (بِسَمَاعِ سَيِّدِهِ) وه که گوئ ی له که وره که ی بئ: نيزنی بدا (أَوْ بَيِّنَةٍ) یان شاهیدی نيزندانی ه بئ (أَوْ شُيُوعِ بَيْنِ النَّاسِ) یان له ناو خه لکدا بلاو بیته وه: که نيزندراوه (وَفِي الشُّيُوعِ وَجْهٌ) دهر باره ی بلاو بوونه وه فرموده یه که هیه: که بهس نيه: (وَلَا يَكْفِي قَوْلَ الْعَبْدِ) قسه ی کویله - که بلئ: نيزندراوم - بهس نيه.

(فَإِنْ بَاعَ مَأْذُونٌ لَهُ) نه گهر کویله یه که ی نيزندراو شتیک ی فروشت (وَقَبَضَ الثَّمَنَ) پاره که شی وه رگرت (قَتَلَفَ فِي يَدِهِ) جا پاره که له ده ست کویله که دا فه وتا (فَخَرَجَتِ السَّلْعَةُ مُسْتَحَقَّةً) نینجا دهر که وت شته فروشراوه که هی که سیکی تر بووه (رَجَعَ الْمُشْتَرِي بِبَدْلِهَا عَلَى الْعَبْدِ) نه و کاته کړپاره که ده که پرتیه وه سهر کویله که تاکو له جیاتی پاره ی فروشراوه که وینه که ی، یان نرخه که ی لئوه ربرگرتیه وه (وَلَهُ مُطَالَبَةُ السَّيِّدِ أَيْضًا) ههروه ها بوی هیه داوا له که وره ی کویله که ش بکا، تاکو توله ی پاره که ی بداتی

وَقِيلَ لَا، وَقِيلَ إِنْ كَانَ فِي يَدِ الْعَبْدِ وَقَاءٌ فَلَا، وَلَوْ اشْتَرَى سَلْعَةً فَقِي مُطَابَعَةَ السَّيِّدِ بِمَنْهَاسِ
 هَذَا الْخِلافُ، وَلَا يَتَعَلَّقُ دَيْنُ التَّجَارَةِ بِرَقَبَتِهِ، وَلَا بِذِمَّةِ سَيِّدِهِ بَلْ يُؤَدَّى مِنْ مَالِ التَّجَارَةِ،
 وَكَذَا مِنْ كَسْبِهِ بِاصْطِيَادٍ وَنَحْوِهِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَا يَمْلِكُ الْعَبْدُ بِتَمْلِيكِ سَيِّدِهِ فِي الْأَظْهَرِ.
 (كِتَابُ السَّلْمِ)

هُوَ بَيْعُ مَوْصُوفٍ فِي الذِّمَّةِ،

(وَقِيلَ لَا) له فرموده میکی بن هیژدا: بوی نیه داوا له گوره که می بکا (وَقِيلَ إِنْ كَانَ فِي
 يَدِ الْعَبْدِ وَقَاءٌ) له فرموده میکی بن هیژدا: نه گهر له دهستی کویله که دا به نه اندازه می
 تو له می پاره که مال مه بن (فَلَا) نابن داوا له گوره که می بکا.

(وَلَوْ اشْتَرَى سَلْعَةً) نه گهر کویله می نيزندراو که لو په لینکی کچی (فَقِي مُطَابَعَةَ السَّيِّدِ بِمَنْهَاسِ)
 ده رباره می نه وه می داوا له گوره که می بکا: تا کو پاره می فروشراوه که بدا (هَذَا الْخِلافُ) نه و
 فرموده جیوا ازانه می پرابردو مه نه (وَلَا يَتَعَلَّقُ دَيْنُ التَّجَارَةِ بِرَقَبَتِهِ) قهرزی بازرگانی
 په یوه ندی به گرده می کویله که وه نیه: واته: به گرده نیه وه مه لئاواسری (وَلَا بِذِمَّةِ
 سَيِّدِهِ) مهروه ما به نه ستوی گوره که شی مه لئاواسری له سه ری نابیتته قهرز (بَلْ يُؤَدَّى
 مِنْ مَالِ التَّجَارَةِ) به لکو قهرزه که له مالی بازرگانی ده دریتته وه (وَكَذَا مِنْ كَسْبِهِ) مهروه ما
 له به ره می نیش وکاری کویله که ش ده دریتته وه (بِاصْطِيَادٍ وَنَحْوِهِ) که به پاوکردن و
 کاره گانی تر وه دهستی دینن (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده می پاستردا.

(وَلَا يَمْلِكُ الْعَبْدُ) کویله نابیتته خاوه ن ملک (بِتَمْلِيكِ سَيِّدِهِ) به وه می گوره که می شنتیکی به
 ملکایه تی بداتن (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده می به هیژتردا، چونکه نه و به خوی ملک می
 گوره که می خویته می.

﴿ كِتَابُ السَّلْمِ: پَه رتوکی سه له م ﴾

(هُوَ) سه له م له شهر عدا (بَيْعُ مَوْصُوفٍ فِي الذِّمَّةِ) فروشتنی شنتیکه له به ر چاو نه بن و
 ناو نیشانی درابی و له نه ستوی فروشیاره که دا بن. وه ک سه له مده ر بلن: (ثَمَّ سَهَدَ
 دِينَارَهُمْ) دا به تو له سه له می په نجا ته نه که گه می قه نده هاری له په مه زاندا ته سلیم
 بکه). سه له م له که لکراویش قبول بکا وه م له دانیشگی می مامله ته که شدا سه د دیناره که می
 لئوه در بگری.

﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يُسَلِّفُونَ فِي الثَّمَارِ السَّنَةَ وَالسَّنَتَيْنِ،
 فَقَالَ ﷺ: مَنْ أَسْلَفَ فِي شَيْءٍ فَلْيَسْلَفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ﴾
 رواه الشيخان، پیغه مبه ر ﷺ هاته مه دینه می پیروز، له و کاتدا دانیشتونانی مه دینه
 سه له میان له میوه دا ده کرد بک ماوه می سالتک و دوو سال، جا پیغه مبه ر ﷺ فرموی:

يُشْتَرَطُ لَهُ مَعَ شُرُوطِ الْبَيْعِ أُمُورٌ، أَحَدُهَا: تَسْلِيمُ رَأْسِ الْمَالِ فِي الْمَجْلِسِ فَلَوْ أُطْلِقَ ثُمَّ عَيَّنَ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ جَازًا، وَلَوْ أَحَالَ بِهِ وَقَبَضَهُ الْمُحَالُ فِي الْمَجْلِسِ فَلَا، وَلَوْ قَبَضَهُ وَأَوْدَعَهُ الْمُسْلِمَ جَازًا، وَيَجُوزُ كَوْنُهُ مَنفَعَةً وَتَقْبُضُ بِقَبْضِ الْعَيْنِ،

هر که سبک له شتیکدا سه له می کرد، با له بیوانیکی زاندر او دا و له کیشانیکی زاندر او دا بق ماوه یه کی دیار کرلو سه له م بکا.

نینجا بزانه: مامله تی سه له م له م پیینج پوکنا نه پیک دئی: (الْمُسْلِمُ) سه له مدهر: که کپاره که یه. (الْمُسْلِمُ إِلَيْهِ) سه له م له گه لکرلو: که فروش یاره که یه. (رَأْسُ الْمَالِ) سه رمایه: که پاره که یه. (الْمُسْلِمُ فِيهِ) سه له م تی دا کرلو: که فروش روه که یه. (الصِّيْقَةُ) گوت هی مامله ته که: که ووشه ی سه له م، یان سه له ف، یان ولته که یان به زمانیکی تر.

(يُشْتَرَطُ لَهُ) به مارج داده ندری بق دروست بیونی سه له م (مَعَ شُرُوطِ الْبَيْعِ) له گه ل مارجه کانی فروشتندا: که پابران (أُمُورٌ) هفت مارجی تر هه بن:

(أَحَدُهَا) مارجی یه که میان: (تَسْلِيمُ رَأْسِ الْمَالِ فِي الْمَجْلِسِ) ته سلیم کردنی هه موو سه رمایه - که پاره که یه - له دانیشگی مامله ته که دا (فَلَوْ أُطْلِقَ) جا نه گهر پاره که ی به دیار نه کرایی گوت، وه ک بلئی: ده دینارم له سه له می فلان شت دا به تو (ثُمَّ عَيَّنَ) نینجا پاره که ی دیاری کردو گوتی: نه م ده دیناره عیراقی یه (وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ) هر له و دانیشگه شدا پاره که ی ته سلیم کرد (جَازًا) مامله ته که دروسته.

(وَلَوْ أَحَالَ بِهِ) نه گهر سه له مدهر که - به پاره ی سه له م - سه له م له گه لکرلو که ی حه واله کرده سه ر قهر زرداریکی خوی، تاکو پاره که ی سه له م له قهر زداره که وه ریگری، نینجا (وَقَبَضَهُ الْمُحَالُ فِي الْمَجْلِسِ) سه له م له گه لکرلو که ی حه واله کراو هر له و دانیشگه دا پاره ی له قهر زداره که وه رگرت (فَلَا) نه وه دروست نیه و دانامه زئی، چونگه قهر زداره که قهرزه که ی خوی داوه ته وه، واته: له جیاتی سه له مدهر پاره که ته سلیم ناکا.

به لام (وَلَوْ قَبَضَهُ) نه گهر سه له م له گه لکرلو که پاره که ی له سه له مدهر که وه رگرتو (وَأَوْدَعَهُ الْمُسْلِمَ) هر له و دانیشگه شدا پاره که ی به نه مانه ت له لای سه له مدهر که دانا، یان به قهرز دایه سه له مدهر که، یان له جیاتی قهرزیک دایه وه (جَازًا) سه له م که دروسته.

(وَيَجُوزُ كَوْنُهُ مَنفَعَةً) دروسته: سه رمایه ی سه له م - له جیاتی پاره - سوئیکی زاندر او بی، وه ک بلئی: له نیستاوه سوئی سالتیکی نه م خانووه م دایه تو له سه له می هه زار کیلو گه نم (وَتَقْبُضُ) نه و سوده ی کراوته سه رمایه - نه گهر ته سلیم بکری - وه رده گیری (بِقَبْضِ الْعَيْنِ) به وه رگرتنی خودی ماله سو ددهر که له دانیشگی مامله ته که دا، واته: له وینه ی پابردودا نه مه یان خانووه که ته سلیم بکا، نه ویش وه ری بگری.

وَإِذَا فَسَخَ السَّلْمُ وَرَأْسُ الْمَالِ بَاقٍ اسْتَرَدَّهُ بَعَيْنَهُ، وَقِيلَ لِلْمُسْلِمِ إِلَيْهِ رَدُّ بَدَلِهِ
 إِنَّ عَيْنَ فِي الْمَجْلِسِ دُونَ الْعَقْدِ، وَرُؤْيَةُ رَأْسِ الْمَالِ تَكْفِي عَنْ مَعْرِفَةِ قَدْرِهِ فِي الْأَظْهَرِ.
 الثَّانِي: كَوْنُ الْمُسْلِمِ فِيهِ ذَنْبًا فَلَوْ قَالَ أَسْلَمْتُ إِلَيْكَ هَذَا التُّوبَ فِي هَذَا الْعَبْدِ فَلَيْسَ
 بِسَلْمٍ، وَلَا يَنْعَقِدُ بَيْعًا فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ قَالَ: اشْتَرَيْتُ مِنْكَ تُوْبًا صَفْتُهُ كَذَا بِهَذِهِ
 الدَّرَاهِمِ، فَقَالَ: بَعْتُكَ، انْعَقَدَ بَيْعًا، وَقِيلَ سَلْمًا. الثَّلَاثُ: الْمَذْهَبُ أَنَّهُ إِذَا أَسْلَمَ بِمَوْضِعٍ

(وَإِذَا فَسَخَ السَّلْمُ) هر کاتیک - له بهر هر هویه که - مامله تی سه له م هه لوه شیتندراوه
 (وَرَأْسُ الْمَالِ بَاقٍ) خودی سه رمایه که ش - که وهر گبرابو - هر مابو، نه وه (اسْتَرَدَّهُ بَعَيْنَهُ)
 سه له مدره که خودی سه رمایه که ی وهر ده گریته وه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا
 (لِلْمُسْلِمِ إِلَيْهِ رَدُّ بَدَلِهِ) سه له م له گه لکراوه که بی دروسته: له جیاتی سه رمایه که (بَدَلِ) ی
 بداته وه (إِنَّ عَيْنَ فِي الْمَجْلِسِ) نه گه سه رمایه که له دانیشگه که دا دیاری کرابو (دُونَ الْعَقْدِ)
 نه که له مامله ت به ستنه که دا.

ثینجا بزانه: نه گه سه له مه که هه لوه شیتندراوه و سه رمایه که شی نه مابو، نه و کاته نه گه
 ویننه ی هه بو ویننه که ی وهر ده گبریتته وه، نه گه نا: نرخه که ی وهر ده گریته وه، هه رو ه که له
 ذوره ی سه رچاوه کانداهرموویانه (وَرُؤْيَةُ رَأْسِ الْمَالِ) دیتنی سه رمایه ی سه له م (تَكْفِي
 عَنْ مَعْرِفَةِ قَدْرِهِ) به سه، وه بهر زانینی نه ندازه ی سه رمایه که ده که وی (فِي الْأَظْهَرِ) له
 فرموده ی به هیژتردا.

(الثَّانِي) هر جی دووهم: (كَوْنُ الْمُسْلِمِ فِيهِ ذَنْبًا) ده بی سه له م تی دا کراوه که قهرز بی له
 نه سستی فروشیاره که دا، که واته: (فَلَوْ قَالَ) نه گه سه له مدره که گوتی: (أَسْلَمْتُ إِلَيْكَ
 هَذَا التُّوبَ فِي هَذَا الْعَبْدِ) نه م جله م دایه تو له سه له می نه م کویله یه. (فَلَيْسَ بِسَلْمٍ) نه و
 مامله ته سه له م نیه، چونکه فروشراوه که - که کویله که یه - له بهر چاوه و قهرز نیه (وَلَا
 يَنْعَقِدُ بَيْعًا) هم نه و مامله ته به فروشتنیش دانامه زری (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی
 به هیژتردا، چونکه ووشه ی سه له می بو گوتراوه.

به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گه گوتی (اشْتَرَيْتُ مِنْكَ تُوْبًا صَفْتُهُ كَذَا بِهَذِهِ الدَّرَاهِمِ) جلیکم له تو
 کپی سیفته تی نه وهاو نه وها بی، به م دیرمه مانه (فَقَالَ بَعْتُكَ) فروشیاره که ش گوتی:
 فروشتمه تو (انْعَقَدَ بَيْعًا) نه م مامله ته به فروشتن داده مه زری، چونکه ووشه ی فروشتنی
 بو گوتراوه (وَقِيلَ سَلْمًا) له فرموده یه کی بی هیژدا: به سه له م داده ندری، چونکه
 فروشراوه که قهرزه و له بهر چاوه نیه.

(الثَّلَاثُ) هر جی سسی یه م: دیاری کردنی شوینی ته سلیم کردن، له باره ی نه م هرجه
 (الْمَذْهَبُ) فرموده ی راستی مزه ب نه مه یه (أَنَّهُ إِذَا أَسْلَمَ بِمَوْضِعٍ) نه گه له شوینیکی

لَا يَصْلُحُ لِلتَّسْلِيمِ أَوْ يَصْلُحُ وَلِحَمْلِهِ مُؤْتَةٌ أَشْطَرَطَ بَيَانُ مَحَلِّ التَّسْلِيمِ، وَإِلَّا فَلَا، وَيَصِحُّ
حَالًا وَمَوْجَلًا، فَإِنْ أَطْلُقَ ائْتَقَدُ حَالًا وَقِيلَ لَا يَنْعَقِدُ، وَيُشْتَرَطُ الْعِلْمُ بِالْأَجَلِ: فَإِنْ عَيَّنَ
شَهْرًا الْعَرَبِ أَوْ الْفُرْسِ أَوْ الرُّومِ جَازًا، وَإِنْ أَطْلُقَ حُمِلَ عَلَى الْهَلَالِيِّ، فَإِنْ ائْتَسَرَ شَهْرٌ

وهادا سه له می کرد: که (لَا يَصْلُحُ لِلتَّسْلِيمِ) نه ده گونجا سه له م تن داکراوه که ی لی ته سلیم
بکری (أَوْ يَصْلُحُ) یان ده گونجا، به لام (وَلِحَمْلِهِ مُؤْتَةٌ) هینانی بؤ نه و شوینه نه رک و
ماندوبوونی هبو، له و حاله تانه دا (أَشْطَرَطَ بَيَانُ مَحَلِّ التَّسْلِيمِ) به مهرج داندراره: شوینی
ته سلیم کردنی سه له م تن داکراوه که دیاری بکری.

(وَإِلَّا) به لام نه گهر شوینه که بؤ ته سلیم کردن ده گونجا و هینانی سه له م تن داکراویش
نه رک و ماندوبوونی نه بو (فَلَا) دیاری کردنی شوینه که مهرج نیه و هر نه و شوینه ی
مامله ته که ی لی به ستراوه، نه وی ده بیته شوینی ته سلیم کردنی.

ئینجا بزانه: نه گهر شوینی دیارکراو- به هزی ویرانبوون، یان به هزیه کی تر- که لکی لی
ته سلیم کردنی نه ما، نه و کاته نزدیکترین شوینی گونجا و ده بیته شوینی ته سلیم کردن،
هه ره که له زؤربه ی سه رچاوه گاندا فرموویانه.

مهرجی چواره م: دیاری کردنی کاتی ته سلیم کردن، نه گهر سه له مه که ماوه ی بؤ داندرایی،
چونکه (وَيَصِحُّ) سه له م دروسته (حَالًا) هر بؤ نه م کاته ی ئیستا، نه گهر سه له م
تن داکراوه که ی دست بکویو بتوانی- له دوی پاره وهرگرتن- یه کسه ر بچی بیهینن
(وَمَوْجَلًا) هم بؤ کاتیکی له مه و بواش سه له م دروسته.

(فَإِنْ أَطْلُقَ) جا نه گهر له مامله تی سه له مدا باسی ئیستا و له مه و بوا نه کرا، نه و کاته (اِنْتَعَدُ
حَالًا) بؤ نه م کاته ی ئیستا داده مه ززی (وَقِيلَ) له فرموده ده یه کی بی هیزدا: (لَا يَنْعَقِدُ)
دانامه ززی.

(وَ) هر کاتیکی سه له مه که بؤ کاتیکی له مه و بوا بوو (يُشْتَرَطُ الْعِلْمُ بِالْأَجَلِ) به مهرج
داده ندرئ: هر دوو لا زانستیان هه بی به ماوه ی سه له مه که، به به لگه ی چه دیسه که ی
پابردوو، هم مهرجه: ماوه که ش به پکی دیاری بکری، که واته: دروست نیه بلی: تا
زستان، یان تا دروینه.

(فَإِنْ عَيَّنَ شَهْرًا الْعَرَبِ أَوْ الْفُرْسِ أَوْ الرُّومِ) جا نه گهر- له مامله ته که دا- مانگه کانی عه په بی،
یان فارسی، یان پومی دیاری کردن: وه بلی: به ماوه ی چوار مانگی عه په بی (جَانِ)
سه له مه که دروسته (وَإِنْ أَطْلُقَ) نه گهر هیچیانی دیاری نه کربو ته نها گوتی به ماوه ی چوار
مانگ، نه وه (حُمِلَ عَلَى الْهَلَالِيِّ) واته ی مانگه که ده هیندریته سه ر مانگی ئیسلامی:
که ده که ویتته نیوان دوو مانگی یه کشه وه (فَإِنْ ائْتَسَرَ شَهْرٌ) جا نه گهر له و مانگانه مانگی که

حُسْبِ الْبَاقِي بِالْأَهْلِيَّةِ وَتَمَّمَ الْأَوَّلُ ثَلَاثِينَ،
وَالْأَصْحُ صِحَّةٌ تَأْجِيلُهُ بِالْعِيدِ وَجُمَادَى، وَيَحْمَلُ عَلَى الْأَوَّلِ.
(فَصَلِّ) يُشْتَرَطُ كَوْنُ الْمُسْلِمِ فِيهِ مَقْدُورًا عَلَى تَسْلِيمِهِ عِنْدَ وُجُوبِ التَّسْلِيمِ، فَإِنْ كَانَ
يُوجَدُ بَيْلِدٌ آخَرَ صَحَّ إِنْ اغْتِيدَ نَقْلُهُ لِلْبَيْعِ وَإِلَّا فَلَا، وَلَوْ أَسْلَمَ فِيمَا يَعْمُ فَانْقَطَعَ فِي
مَحَلِّهِ لَمْ يَنْفَسِحْ فِي الْأَظْهَرِ، فَيَتَخَيَّرُ الْمُسْلِمُ بَيْنَ فَسْخِهِ وَالصَّبْرِ حَتَّى يُوجَدَ، وَلَوْ عَلِمَ
قَبْلَ الْمَحَلِّ انْقِطَاعَهُ عِنْدَهُ

ده شکاوه؟ چونکه له ناو مانگه که دا مامله ته که کرابو (حُسْبِ الْبَاقِي بِالْأَهْلِيَّةِ) نه وانى تر به
مانگی به کشه وه ده ژمیردینو (وَتَمَّمَ الْأَوَّلُ ثَلَاثِينَ) به که مه که ش—که شکاوه ته وه—سی
پژدی بۆ ته واو ده کړئ، له دواى مانگه کانی تر.

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ی راستر (صِحَّةٌ تَأْجِيلُهُ) دروسته ماوه بۆ سه له م دابندری
(بِالْعِيدِ) به هاتنی جه ژنو (وَجُمَادَى) هم به مانگی (جوماتا) ی به که م، یان نووم، هم
مانگی کانونی به که م نووم (وَيَحْمَلُ عَلَى الْأَوَّلِ) واته ی نه وان هـ ده هیندریته سر
سره تاي کاته که، واته: به که م شهوی جه ژنو به که م شهوی مانگه کان.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي مَهْرَجَه كَانِي تَرِي سَهْلَه م﴾

مهرجی پینجه م: (يُشْتَرَطُ) به مهرج داده ندری (كَوْنُ الْمُسْلِمِ فِيهِ مَقْدُورًا عَلَى تَسْلِيمِهِ)
سه له م تى داکرلوه که توانای ته سلیمکردنی به سر دا هه بئ (عِنْدَ وُجُوبِ التَّسْلِيمِ) له کاتی
واجببونی ته سلیمکردنی دا (فَإِنْ كَانَ يُوجَدُ بَيْلِدٌ آخَرَ) جا نه گهر سه له م تى داکرلوه که له
شوینکی تر دا دست ده که وت (صَحَّ) سه له می تى دا دروست ده بئ (إِنْ اغْتِيدَ نَقْلُهُ لِلْبَيْعِ)
نه گهر عاده ت بئ نه و جه وړه شته بۆ فروشتن بهیندریته شوینی ته سلیمکردن (وَإِلَّا) به لام
نه گهر عاده ت نه بو—بۆ فروشتن—بهیندری (فَلَا) سه له می تى دا دروست نابئ، چونکه
توانای به سر دا نیه.

(وَلَوْ أَسْلَمَ فِيمَا يَعْمُ) نه گهر سه له می له شتیکی وه هادا کرد: که له گشتی نه و شوینه دا
هه بو، به لام (فَانْقَطَعَ فِي مَحَلِّهِ) که کاتی ته سلیمکردنی هات، شته که بپلوه وه نه ما (لَمْ
يَنْفَسِحْ) سه له مه که هه لئاوه شته وه، مهرچند نه مانیشی به هوی که مته رغه می و دواخستن
سه له م له که لکروه که ش بئ: وه که له کاتی دیارکرودا ته سلیمی نه کردبئ (فِي الْأَظْهَرِ) له
فرموده ی به هیز تر دا (فَيَتَخَيَّرُ الْمُسْلِمُ) جا له و حاله ته دا سه له مده ره که سه ریشکه: (بَيْنَ
فَسْخِهِ) له نیتوان هه لئوه شانندنه وه ی سه له مه که، سه رمایه که شى وه ریگریته وه (وَالصَّبْرُ حَتَّى
يُوجَدَ) یان خوی رابگری و چاوه پوان بکا تا شته که دست ده که وئ.

به لام (وَلَوْ عَلِمَ قَبْلَ الْمَحَلِّ) نه گهر پیش هاتنی کاتی ته سلیمکردن، سه له مده ره که زانی
(انْقِطَاعَهُ عِنْدَهُ) له کاتی واجببونی ته سلیمکردندا نه و سه له م تى داکرلوه ده بریته وه، نه وه

فَلَا خِيَارَ قَبْلَهُ فِي الْأَصْحِ، وَكَوْنُهُ مَعْلُومَ الْقَدْرِ كَيْلًا أَوْ وَزْنَ أَوْ عَدًّا أَوْ ذَرْعًا، وَيَصِحُّ الْمَكِيلُ وَزْنَ وَعَكْسَهُ، وَلَوْ أَسْلَمَ فِي مِائَةِ صَاعٍ حِنْطَةٌ عَلَى أَنْ وَزْنَهَا كَذَا لَمْ يَصِحَّ، وَيَشْتَرِطُ الْوَزْنَ فِي الْبَطِيخِ وَالْبَادَنْجَانِ وَالْقَيْثَاءِ وَالسُّفْرَجَلِ وَالرُّمَّانِ، وَيَصِحُّ فِي الْجَوْزِ وَاللُّوزِ بِالْوَزْنِ فِي نَوْعٍ يَقِلُّ اخْتِلَافُهُ، وَكَذَا كَيْلًا فِي الْأَصْحِ، وَيَجْمَعُ فِي اللَّبَنِ بَيْنَ الْعَدِّ وَالْوَزْنِ، وَلَوْ عَيَّنَ مِكْيَالًا فَسَدَ إِنْ لَمْ يَكُنْ مُعْتَادًا

(فلا خيار قبله) پیش هاتنی کاته که مافی به شیمانی نیه (فی الأصح) له فرموده‌ی پاستردا.

﴿ناگاداری﴾: نه‌گه‌ر له کاتی واجیبوونی ته‌سلیم‌کردندا سه‌له‌م تن‌داکروه که به پاره‌یه‌کی گران ده‌ست ده‌که‌وت، نه‌و کاته واجیه وده‌ستی بیننی، هرچه‌نده به زیاتر له نرخ‌ی وینه‌ی خویشی بیکری، هر وه‌ک له (تحفة) دا-به پیچه‌وانه‌ی (نهایه) و(مغنی) - فرموده‌ی تی. هرچی شه‌شه‌م: (وَكَوْنُهُ مَعْلُومَ الْقَدْرِ) به مهرج داندرلوه: سه‌له‌م تن‌داکروه که نه‌ندلزه‌ی زاندر او بن: (کَيْلًا) به پیوانه (أَوْ وَزْنَ) یان به کیشانه (أَوْ عَدًّا) یان به ژماره (أَوْ ذَرْعًا) یان به گز، به به‌لگه‌ی حه‌دیه‌سه‌کی پابردوو، واته: ژماره‌و گه‌ز قیاس کرلونه‌ته سه‌ر پیوانه‌و کیشان (وَيَصِحُّ الْمَكِيلُ وَزْنَ) دروسته شتی به پیوانه به کیشان سه‌له‌می تن‌دا بکری، هم (وَعَكْسَهُ) به پیچه‌وانه‌وش دروسته (وَلَوْ أَسْلَمَ فِي مِائَةِ صَاعٍ حِنْطَةٌ) نه‌گه‌ر سه‌له‌می له سه‌د ساعی گه‌نمدا کرد (عَلَى أَنْ وَزْنَهَا كَذَا) که کیشه‌کی نه‌ونده بین (لَمْ يَصِحَّ) نه‌و جوړه سه‌له‌م دروست نابن، چونکه که‌م ده‌ست ده‌که‌وی.

(وَيَشْتَرِطُ الْوَزْنَ) کیشان به مهرج داده‌ندری: (فِي الْبَطِيخِ) له گندوره-کاله‌کو له شفقی و(الْبَادَنْجَانِ) له باینجان و(الْقَيْثَاءِ) له خیارو ته‌روزی و(السُّفْرَجَلِ) له به‌مه‌و و(الرُّمَّانِ) له مه‌نارو نه‌و جوړه شتانه‌ی له به‌ر قه‌باره‌یان به پیوانه ناگونجی له به‌ر جیاو‌زیش به ژماردن ناگونجی (وَيَصِحُّ فِي الْجَوْزِ وَاللُّوزِ بِالْوَزْنِ) سه‌له‌م له گویندو چواله‌دا به کیشان دروسته (فِي نَوْعٍ يَقِلُّ اخْتِلَافُهُ) له جوړیکی وه‌مادا: که جیاو‌زی که‌م بین (وَكَذَا كَيْلًا) هر وه‌ما به پیوانه‌ش تیانداندروسته (فِي الْأَصْحِ) له فرموده‌ی پاستردا.

هر وه‌ما له مه‌زه‌به‌ی ثیمامی (حنفی) دا به ژماردنیش له گویندو هیلکه‌دا دروسته، هر وه‌ک له (الهدایة) دا فرموده‌ی تی. (وَيَجْمَعُ فِي اللَّبَنِ) له سه‌له‌می خشتدا ده‌بی کؤ بکریته‌وه (بَيْنَ الْعَدِّ وَالْوَزْنِ) له نیوان ژماردن و کیشاندا.

(وَلَوْ عَيَّنَ مِكْيَالًا) نه‌گه‌ر-ته‌نها- یه‌ک په، یان یه‌ک گز، یان یه‌ک ته‌رلزوی دیاری کرد (فَسَدَ) سه‌له‌مه‌که به‌تال ده‌بیته‌وه (إِنْ لَمْ يَكُنْ مُعْتَادًا) نه‌گه‌ر هر یه‌ک له‌و دیارکروانه‌ی پابردوو عاده‌ت نه‌بن، چونکه وا ده‌بین له پیش هاتنی کاتی ته‌سلیم‌کردن نه‌و دیارکروانه

وَأَلَّا فَلَا فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ أَسْلَمَ فِي تَمْرٍ قَرِيْبَةٍ صَغِيْرَةٍ لَمْ يَصِحْ، أَوْ عَظِيْمَةٍ صَحَّ فِي الْأَصْحِ، وَمَعْرِفَةُ الْأَوْصَافِ الَّتِي يَخْتَلَفُ بِهَا الْفَرَضُ اخْتِلَافًا ظَاهِرًا، وَذَكَرُهَا فِي الْعَقْدِ عَلَى وَجْهِ لَا يُؤَدِّي إِلَى عِزَّةِ الْوُجُودِ، فَلَا يَصِحُّ فِيْمَا لَا يَنْضَبُطُ مَقْصُودُهُ كَالْمُخْتَلِطِ الْمَقْصُودِ الْأَرْكَانِ كَهَرِيْسَةٍ وَمَعْجُونٍ وَعَالِيَةٍ وَخَفٍّ وَتَرِيَاقٍ مَخْلُوطٍ، وَالْأَصْحُ صِحَّتُهُ فِي الْمَخْتَلِطِ الْمُنْضَبِطِ كَعَتَابِيٍّ وَخَزٍّ وَجُبْنٍ وَأَقِطٍ وَشَهْدٍ وَخَلٍّ تَمْرٍ أَوْ زَبِيْبٍ،

نامیندنو کیشه پرو دهدا (وَأَلَّا) به لام نه گهر عادهت بونو نه ندازه که بیان ده زاندر (فَلَا فِي الْأَصْحِ) سه له مه که به تال نابیته وه له فرموده ی راستردا.

(وَلَوْ أَسْلَمَ فِي تَمْرٍ قَرِيْبَةٍ صَغِيْرَةٍ) نه گهر سه له می کرد له میوه ی گوندیکی بچووکدا (لَمْ يَصِحْ) سه له مه که دروست نابن، چونکه وا ده بن میوه که ی له بهر که می ده بر پیتته وه نامینن (أَوْ عَظِيْمَةٍ) یان له میوه ی گوندیکی گوره دا سه له می کرد (صَحَّ) نه و کاته دروست ده بنن (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا، چونکه مه ترسی برانه وه ی نیه.

مه رجی چه فتمه: (وَمَعْرِفَةُ الْأَوْصَافِ الَّتِي) ناسینن نه و جوره سیفه تانه ی سه له م تنی داگرا وه که - که (يَخْتَلَفُ بِهَا الْفَرَضُ) مه به ستیان بنی ده گورپی (اخْتِلَافًا ظَاهِرًا) گورپانیکی به ناشکرا (وَذَكَرُهَا فِي الْعَقْدِ) هم مه مرجه نه و سیفه تانه له ماملت به ستنه که دا بگورترین (عَلَى وَجْهِ لَا يُؤَدِّي إِلَى عِزَّةِ الْوُجُودِ) به جوریکی وه ها: نه بیته هوی که م ده ستکه وتنی سه له م تنی داگرا وه که:

که و ابو: (فَلَا يَصِحُّ) سه له م دروست نیه (فِيْمَا لَا يَنْضَبُطُ مَقْصُودُهُ) له و جوره شته ی مه به ستکه می به ریکی دیار نابن (كَالْمُخْتَلِطِ) وه که نه و جوره شته ی له چه ند به شیک تیکه له و (الْمَقْصُودِ الْأَرْكَانِ) به شه کانیش هه مو مه به ستن (كَهَرِيْسَةٍ) وه که هه ریسو (وَمَعْجُونٍ) شیلدروی تیکه ل له شه کرو شتی تر (وَعَالِيَةٍ) بونی تیکه ل له چه ند بونیکو (وَخَفٍّ) خوفسو پیلای دروستکراو به پشتو ناواخنه و (وَتَرِيَاقٍ مَخْلُوطٍ) ده رمانی تیکه ل له چه ند ده رمانی که.

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ی راستردا (صِحَّتُهُ) سه له م دروسته (فِي الْمَخْتَلِطِ الْمُنْضَبِطِ) له و تیکه له ی به شه کانی به ریکی ده زاندرینو به شه کانیشی هه مو مه به ستن (كَعَتَابِيٍّ) وه که نه و جلای له ناوریشمو لوکه دروست ده کریو (وَخَزٍّ) هم نه و جلای له ناوریشمو خوری دروست ده کریو، چونکه به ناسانی به شه کانی ده زاندرن (و) هه روه ها له و تیکه له شدا دروسته: که به ته نها به شیک می به ستو به شه کانی تریشی بچو چاککردنی نه و به شه تیکه ل کراون: وه (جُبْنٍ) په نیر (وَأَقِطٍ) که شک (وَشَهْدٍ) شانوی هه نگوین (وَخَلٍّ تَمْرٍ أَوْ زَبِيْبٍ) سرکه ی قه سب، یان میوژ، که به تیکه ل کردنی ناو دروست ده کریو.

لَا تُخْبِزُ فِي الْأَصْحِ عِنْدَ الْأَكْثَرِينَ، وَلَا يَصِحُّ فِيهَا يَنْدُرُ وَجُودُهُ كَلْحَمِ الصَّيْدِ بِمَوْضِعِ الْعِرَّةِ، وَلَا فِيهَا لَوْ اسْتَقْصِيَ وَصَفُهُ عَزَّ وَجُودُهُ كَاللُّؤْلُؤِ الْكِبَارِ وَالْيَاقِيتِ، وَجَارِيَةِ وَأَخْتِهَا أَوْ وِلْدَانِهَا.

(فَرَعٌ) يَصِحُّ فِي الْحَيَوَانِ، فَيُشْتَرَطُ فِي الرِّقِيقِ ذِكْرُ نَوْعِهِ كَرَكِيٍّ، وَلَوْنُهُ كَأَبْيَضٍ وَيَصْفُ بِبَيَاضِهِ بِسُمْرَةٍ أَوْ شُقْرَةٍ، وَذُكُورَتِهِ وَأُنثَوَيْتِهِ، وَسِنَّهُ، وَقَدَّهُ طَوْلًا وَقَصْرًا، وَكُلُّهُ عَلَى التَّقْرِيبِ، وَلَا يُشْتَرَطُ ذِكْرُ الْكَحْلِ وَالسَّمَنِ وَتَحْوِهِمَا فِي الْأَصْحِ،

(لِالْخَبْنِ) بِهَلَامٍ سَهْلَمٌ لَهُ نَانِدَا دُرُوسْتِ نِيهِ (فِي الْأَصْحِ) لَهُ فَهْرَمُودِي رَاسْتَرْدَا (عِنْدَ الْأَكْثَرِينَ) لَهُ لَای زُورْتَرِينِي زَانَانِي نَائِينِي.

به لام له فهرموده به کی تردا- که (امام الحرمین) و چند زانایه کی تر به راستیان داناو-: سه لام له ناند دُرُوسْتِه، چونکه نه اندازه ی کار تیگردنی ناگره که ی دیاره و خوئی به که شی بُو چاکر دهنه و مه به ست نیه، ههروه که له (نهایه) و (مغنی) دا فهرموویانه.

(وَلَا يَصِحُّ) سَهْلَمٌ دُرُوسْتِ نِيهِ (فِيهَا يَنْدُرُ وَجُودُهُ) لَهُ وَجُودُهُ شَتِي كَهَم دَهْسْتِ دَهْكَوَيِّ (كَلْحَمِ الصَّيْدِ) وَهَكَ كُوشْتِي نِيچِيرِ (بِمَوْضِعِ الْعِرَّةِ) لَهُ شُوِيْتِيكِي وَهَادَا: كَه كَهَم دَهْسْتِ بَهْكَوَيِّ (وَلَا فِيهَا) هَم لَه وَ شَتِه شِدَا دُرُوسْتِ نِيهِ: كَه (لَوْ اسْتَقْصِيَ وَصَفُهُ) نَهْگَر هَهْمُو سِيْفَه تَه كَانِي بَهْگُوتَرِيْنِ (عَزَّ وَجُودُهُ) كَهَم دَهْسْتِ بَهْكَوَيِّ (كَاللُّؤْلُؤِ الْكِبَارِ) وَهَكَ لُونَلُونِي كَه وَرَهَوِ (وَالْيَاقِيتِ) يَاقُوتِ، هَم (وَجَارِيَةِ وَأَخْتِهَا) جَارِيَهْ كُو خُوشَكِه كَه يِ (أَوْ وِلْدَانِهَا) يَانِ مَنْدَالَه كَه يِ وَيَكْرَا، يَانِ مَهْرُو بَهْرَخَه كَه يِ، چُونكِه كَهَم وَيَكْرَا كُو دَهْبَنَه وَه.

﴿ فَرَعٌ: لَقِيكَ لَهُ بَاسِي سَهْلَمِي نَازِلٌ وَ خَوَارِدَهْمَهْنِي ﴾

(يَصِحُّ فِي الْحَيَوَانِ) سَهْلَمٌ لَهُ نَازِلٌ دُرُوسْتِه، نَهْگَر بَه مَهْرَجِي نَاسِي نِيهِ نَهْبِنِ (فَيُشْتَرَطُ) بَه مَهْرَجِ دَادَه نَدْرِي (فِي الرِّقِيقِ) لَهُ كُويِلَه يِ سَهْلَمِ تِي دَاكِرُودَا (ذِكْرُ نَوْعِهِ) بَاسِي جُورَه كَه يِ بَكْرِي (كَرْكِيٍّ) وَهَكَ بَلِي كُويِلَه كَه تُوْرِكِي بِيْنِ (وَلَوْنِهِ كَأَبْيَضٍ) بَاسِي رَهَنْكِي بَكَا، وَهَكَ بَلِي: سَبِي بِيْنِ (وَيَصِفُ بَيَاضَهُ) وَهَسْفِي سَبِيَايَه كَه شِي بَكَا: (بِسُمْرَةٍ) نَهْ سَمَرِ بِيْنِ (أَوْ شُقْرَةٍ) يَانِ لَهُ نِيْوَانِ زَهْرُو سُوْرِي بِيْنِ (وَذُكُورَتِهِ وَأُنثَوَيْتِهِ) بَاسِي نِيْتَرُو مِيْيَايَه تِي شِي بَكَا (وَسِنَّهُ) بَاسِي تَه مَه نِي شِي بَكَا (وَقَدَّهُ طَوْلًا وَقَصْرًا) بَاسِي بَالَايَه كَه يِ شِي بَكَا: رِيْزِ بِيْنِ، يَانِ كُورْتِ بِيْنِ (وَكُلُّهُ عَلَى التَّقْرِيبِ) كَشْتِ سِيْفَه تَو تَه مَنُو بَالَايَه كَه يِ لَهُ سَهْر نَزِيكِي بِيْنِ.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) مَهْرَجِ نِيهِ (ذِكْرُ الْكَحْلِ) بَاسِي چَاو رَهْ شِي يِ بَكَاوِ (وَالسَّمَنِ) بَاسِي قَهْلَه وَيِي بَكَا (وَتَحْوِهِمَا) نَهْ هَوِي وَهَكَ نَهْ وِوَانَه بِيْنِ: وَهَكَ چَاو گَه وَرَه يِي وَ مَلِ نَهْ سَتُوْرِي (فِي الْأَصْحِ) لَهُ فَهْرَمُودِي رَاسْتَرْدَا.

وَفِي الْإِبِلِ وَالْخَيْلِ وَالْبَعَالِ وَالْحَمِيرِ: الذُّكُورَةُ وَالْأُنثَى وَالسِّنُّ وَاللُّونُ وَالنُّوْعُ،
 وَفِي الطَّيْرِ: النَّوْعُ وَالصَّغَرُ وَكَبْرُ الْجِنَّةِ، وَفِي اللَّحْمِ: لَحْمُ بَقَرٍ أَوْ ضَانٍ أَوْ مَعَزٍ ذَكَرَ خَصِيٍّ
 رَضِيحٍ مَعْلُوفٍ أَوْ ضِدِّهَا، مَنْ فَخَذَ أَوْ كَتَفَ أَوْ جَنَّبَ، وَيُقْبَلُ عَظْمُهُ عَلَى الْعَادَةِ، وَفِي
 الثِّيَابِ: الْجِنْسُ وَالطُّوْلُ وَالْعَرْضُ وَالْفَلْظُ وَالذِّقَّةُ وَالصَّفَاقَةُ وَالرَّقَّةُ وَالنُّعُومَةُ وَالْخَشْوَنَةُ،
 وَمُطْلَقَةٌ يُحْمَلُ عَلَى الْخَامِ، وَيَجُوزُ فِي الْمَقْصُورِ وَمَا صَبَغَ غَزْلُهُ قَبْلَ النَّسِجِ كَالْبُرُودِ،
 وَالْأَقْيَسُ صِحَّتُهُ فِي الْمَصْبُوغِ بَعْدَهُ، قُلْتُ: الْأَصْحُ مَنَعُهُ وَبِهِ قَطَعَ الْجُمْهُورُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(وَفِي الْإِبِلِ وَالْخَيْلِ وَالْبَعَالِ وَالْحَمِيرِ) له سه له می ووشتره نه سپو هیسترو که ردا، مرجه:
 (الذُّكُورَةُ وَالْأُنثَى) نیرو میایه تی بگوتری (وَالسِّنُّ) ته منو (وَاللُّونُ) پهنگو (وَالنُّوْعُ)
 جوری بگوتری (وَفِي الطَّيْرِ) له بالنده شدا مرجه: (النُّوْعُ) جوری بگوتری (وَالصَّغَرُ وَكَبْرُ
 الْجِنَّةِ) بچوکی وگوره می لاشه ی بگوتری.

(وَفِي اللَّحْمِ) له سه له می گوشتدا مرجه: (لَحْمُ بَقَرٍ بَلِيٍّ) گوشتی په شه وولاغه (أَوْ ضَانٍ)
 یان مه په (أَوْ مَعَزٍ) یان بزنه (ذَكَرٍ) نیره (خَصِيٍّ) خه سیندراوه (رَضِيحٍ) شیرخوره
 (مَعْلُوفٍ) نه لقی دراوه تی (أَوْ ضِدِّهَا) یان لڑی نه وانه ی پربردو (مَنْ فَخَذَ) گوشتی پانه (أَوْ
 كَتَفَ) یان گوشتی شانه (أَوْ جَنَّبَ) یان گوشتی ته نیشته (وَيُقْبَلُ عَظْمُهُ عَلَى الْعَادَةِ) واجبه:
 نیشقانه کانیسی له که ل گوشته که وه ریگری، به گویره ی عاده تی گوشت فروشتن: وه ک
 ناوکی خورما له که ل خورما.

(وَفِي الثِّيَابِ) له سه له می جل وپه رگدا، مرجه: (الْجِنْسُ) په گزه که ی بگوتری: لۆکه یه، یان
 خوری یه، هروه ها جورو شوینی لیدروستکردنیشی بگوتری (وَالطُّوْلُ وَالْعَرْضُ) دریزی و
 پانی ی بگوتری (وَالْفَلْظُ وَالذِّقَّةُ) نه ستوری و باریکی دلوه که ی بگوتری (وَالصَّفَاقَةُ
 وَالرَّقَّةُ) پری و ته نک ی چینی بگوتری (وَالنُّعُومَةُ وَالْخَشْوَنَةُ) نه رمی و زیری بگوتری
 (وَمُطْلَقَةٌ) سه له م له م قوماشدا که باسی هیچی تی دا نه کرابی (يُحْمَلُ عَلَى الْخَامِ) واته ی
 ده هیندریته سه ر نه و قوماش ی نه کراوته جل وپه رگ.

(وَيَجُوزُ) سه له م دروسته (فِي الْمَقْصُورِ) له جل وپه رگی گازرکلو= شوردرودا (وَمَا صَبَغَ غَزْلُهُ
 قَبْلَ النَّسِجِ) هم له و جوره شدا دروسته: که پیش چین دلوه که ی پهنگ کرابی (كَالْبُرُودِ)
 وه ک په شته ماله کان و بهرماله کان (وَالْأَقْيَسُ صِحَّتُهُ فِي الْمَصْبُوغِ بَعْدَهُ) قیاس نه وهایه له و
 جوره شدا دروست بی: که نوای چین پهنگ کرابی (قُلْتُ) نیمامی (النَّوای) ده فه رموی:
 (الْأَصْحُ) فه رموده ی راستتر (مَنَعُهُ) سه له می په نگرایی نوای چین دروست نیه (وَبِهِ قَطَعَ
 الْجُمْهُورُ) هر به و دروستنه بوونه ش کومه له زوره که ی زانایان براندویه تیانه وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)،
 جا مه به ستیش نه و جوره په نگیه: که لاشه ی هه بی و کونه کانی نیوان دلوه کانی جله که

وَفِي الثَّمْرِ: لَوْثُهُ وَتَوَعُّهُ وَبَلْدُهُ وَصَفْرُ الْحَبَّاتِ وَكِبْرُهَا وَعَتَقُهُ وَحَدَائِثُهُ، وَالْحَنْطَةُ وَسَائِرُ الْحُبُوبِ كَالثَّمْرِ، وَفِي الْعَسَلِ: جَبَلِيٌّ أَوْ بَلْدِيٌّ صَيْفِيٌّ أَوْ خَرِيفِيٌّ أَبْيَضٌ أَوْ أَصْفَرٌ، وَلَا يُشْتَرَطُ الْعَتَقُ وَالْحَدَائِثُ، وَلَا يَصِحُّ فِي الْمَطْبُوحِ وَالْمَشْوِيِّ، وَلَا يَضُرُّ تَأْيِيرُ الشَّمْسِ، وَالْأَظْهَرُ مَنَعُهُ فِي رُؤُوسِ الْحَيَوَانَ، وَلَا يَصِحُّ فِي مُخْتَلِفٍ كَبْرَمَةٍ مَعْمُولَةٍ وَجَلْدٍ وَكُوزٍ وَطَسٍّ وَقَمِّمٍ وَمَنَارَةٍ وَطَنْجِيرٍ وَنَحْوِهَا،

بگري، به لام نه گهر ته منها په رنگ بڼو لاشه ي نه بڼ، نه و کاته دروسته، هه روه که له (القلبيوي) و (الشرواني) دا پوون کرلوه ته وه.

(وَفِي الثَّمْرِ) له سه له می قه سپدا مه رجه: (لَوْثُهُ) په ننگه که ی بگوتري و (تَوَعُّهُ) جوړه که ی بگوتري (وَبَلْدُهُ) شويته که شس بگوتري و (وَصَفْرُ الْحَبَّاتِ وَكِبْرُهَا) که وره یی و بچوکی ده نکه کانی بگوتري و (وَعَتَقُهُ وَحَدَائِثُهُ) کوئی و نویی بگوتري (وَالْحَنْطَةُ وَسَائِرُ الْحُبُوبِ كَالثَّمْرِ) که نم و گشت دانه و ټله په کی تریش وه کو قه سپ وایه، له مه رجه کانی پدیردوودا.

(وَفِي الْعَسَلِ) له سه له می هه نگویندا مه رجه: (جَبَلِيٌّ أَوْ بَلْدِيٌّ) دیاری بگری: کیوی یه، یان ناوه دانی یه (صَيْفِيٌّ أَوْ خَرِيفِيٌّ) هاوینی یه، یان پاییزی یه (أَبْيَضٌ أَوْ أَصْفَرٌ) سپی یه، یان زه رده، به لام (وَلَا يُشْتَرَطُ الْعَتَقُ وَالْحَدَائِثُ) به مه رج دانه ندراره: کوئی و نویی بگوتري، چونکه هه نگوین به کوئی ناگوتري.

(وَلَا يَصِحُّ) سه له م دروست نیه (فِي الْمَطْبُوحِ) له شتی کولاودا (وَالْمَشْوِيِّ) له شتی برژلودا، واته: له گشت نه و شتی نه اندازه ی کارتیکردنی ناگری دیار نه بڼ، به لام نه گهر نه نندازه ی کارتیکردنی ناگره که ی دیار بوو: وه که شه کرو نڅشاو و که چ و په ژوو و نه و جوړه شتانه، نه وه سه له می تن دا دروسته، هه روه که له زږبه ی سرچاوه کانداهه رمویانه (وَلَا يَضُرُّ تَأْيِيرُ الشَّمْسِ) کارتیکردنی گهرمای پوژ زیانی نیه.

(وَالْأَظْهَرُ) به هه رمووده ی به هیتر (مَنَعُهُ) سه له م دروست نیه (فِي رُؤُوسِ الْحَيَوَانَ) له سه رو پی نی ناژه لدا، به لام له هه رمووده که ی تردا: سه له م له سه رو پی نی ناژه لدا به کیشان دروسته، به و مه رجه ی له خوری و مووه که ی پاک بگریته وه، هه روه که له (نهایه) و (مغنی) دا هه رمویانه.

(وَلَا يَصِحُّ) سه له م دروست نیه (فِي مُخْتَلِفٍ) له و شته دا که به شه کانی لیک جیاواز بڼ (كَبْرَمَةٍ مَعْمُولَةٍ) وه که دیزه و کوپه ی به ده ست دروست کرابن (وَجَلْدٍ) هم له پیسته شدا دروست نیو (وَكُوزٍ) هم له گوزه و (وَطَسٍّ) له ته شت و (وَقَمِّمٍ) له مه سینو و (وَمَنَارَةٍ) له چرادانه و (وَطَنْجِيرٍ) قابله مه و (وَنَحْوِهَا) له هه ر شتیکی وه کو نه و انیش به شه کانیان لیک جیا بڼ، سه له می تن دا دروست نابڼ.

وَيَصِحُّ فِي الْأَسْطَالِ الْمُرْبَعَةِ وَفِيمَا صُبَّ مِنْهَا فِي قَالِبٍ، وَلَا يُشْتَرَطُ ذِكْرُ الْجَوْدَةِ
وَالرُّدَاءَةِ فِي الْأَصَحِّ، وَيَحْمَلُ مُطْلَقُهُ عَلَى الْجَيْدِ، وَيُشْتَرَطُ مَعْرِفَةُ الْعَاقِدَيْنِ الصِّفَاتِ،
وَكَذَا غَيْرُهُمَا فِي الْأَصَحِّ.

(فَصْلٌ) لَا يَصِحُّ أَنْ يَسْتَبَدَلَ عَنِ الْمُسْلِمِ فِيهِ غَيْرَ جِنْسِهِ وَنَوْعِهِ، وَقِيلَ يَجُوزُ فِي نَوْعِهِ
وَلَا يَجِبُ قَبُولُهُ،

به لَام (وَيَصِحُّ) سه لاهم تروسته (فِي الْأَسْطَالِ الْمُرْبَعَةِ) له سه تله كانى چوارگوشه داو (وَفِيمَا
صُبَّ مِنْهَا فِي قَالِبِ) هم له گشت نه وانى پاپردووشدا كه له ناو قالب داپرژداين، واته: به
يك نه ندازه تروست كرابين، سه له ميان تى دا تروست دهين.

﴿ نَاكَا دَارِي ﴾ له مهرجى نووه مدا پاپرا: كه ده بى سه لاهم تى دا كروه كه قهرز بى، جا به
هوى نه و مهرجه يه سه لاهم له خورده مهنى دا تروست نيه نه گهر سه رمايه كه شى
خورده مهنى بى، مهرچند په گزه كه شيان ليك جياواز بى، كه واپو: له سه لاهم
خورده مهنى دا مهرجه: سه رمايه كه شى تى جگه له خورده مهنى بى.

هروه هاش سه لاهم له پاره و زپو زبوا تروست نيه، نه گهر سه رمايه كه شى پاره، يان زپو،
يان زيو بى، مهرچند په گزه شيان ليك جياواز بى، كه واپو: له سه لاهم نه وانى شدا مهرجه:
سه رمايه كه شى تى جگه له زپو زيو و پاره بى، هروه كه له (المجموع) له پيادا، له
سه رچاوه كانى تروشدا ليره دا پوون كروه ته وه.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) له و شتهى سه لاهم تى دا ده كرى، به مهرج داناندرى (ذِكْرُ الْجَوْدَةِ وَالرُّدَاءَةِ)
باسى چاكى و خرابى بكرى (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمودهى پاستردا (وَيَحْمَلُ مُطْلَقُهُ عَلَى الْجَيْدِ)
جا نه گهر باسى هيچيان نه كرا، نه وه واتهى نه هيندرتته سه ر باشه كه (وَيُشْتَرَطُ مَعْرِفَةُ
الْعَاقِدَيْنِ الصِّفَاتِ) هروه ها به مهرج داده ندرى: هه ربوو مامله تجيه كان گشت سيفه ته كانى
به مهرج دانندراو بناسن (وَكَذَا غَيْرُهُمَا) هروه ها مهرجه: دوو كه سى دانپه روه - جگه
له وان - سيفه ته كانى بناسن (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمودهى پاستردا، تاكو له كاتى كيشه دا
بگه پينه وه لاي نه و دوو دانپه روه رانه.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي كُورِينَه وَهَى سَه لَهَم تَى دَا كِرَاو ﴾

(لَا يَصِحُّ) به تاله و تروست نيه (أَنْ يَسْتَبَدَلَ عَنِ الْمُسْلِمِ فِيهِ) سه لاهم تى دا كروه كه
بگورپته وه و شى تى له جياتى وه ريگرى: كه (غَيْرَ جِنْسِهِ) شته كه په گه زى سه لاهم
تى دا كروه كه نه بى: وه كه نم له جياتى جى (وَنَوْعِهِ) يان جورى سه لاهم تى دا كروه كه نه بى:
وه كه نه مى قهنده هارى له جياتى په شكول (وَقِيلَ) له فه رموده يه كه بى هيزدا: (يَجُوزُ فِي
نَوْعِهِ) كورين له جورى سه لاهم تى دا كرودا تروسته، به لاهم (وَلَا يَجِبُ قَبُولُهُ) واجب نيه:

وَيَجُوزُ أَرْدَأُ مِنَ الْمَشْرُوطِ وَلَا يَجِبُ، وَيَجُوزُ أَجُودٌ وَيَجِبُ قَبُولُهُ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ أَحْضَرَهُ قَبْلَ مَحَلِّهِ فَاِمْتَنَعَ الْمُسْلِمُ مِنْ قَبُولِهِ لَعَرَضَ صَحِيحٌ: بَأَنْ كَانَ حَيَوَانًا أَوْ وَقْتًا غَارَةً لَمْ يُجِبْرَ، وَإِلَّا: فَإِنْ كَانَ لِلْمُؤَدِّي غَرَضٌ صَحِيحٌ كَفَكَ رَهْنٌ أُجْبِرَ، وَكَذَا لِمُجْرَدِ غَرَضِ الْبِرَاءَةِ فِي الْأَظْهَرِ،

سه‌له‌مدیره‌که قبولی بکا، هر‌وه‌ها (وَيَجُوزُ أَرْدَأُ مِنَ الْمَشْرُوطِ) در‌وسته‌ جوړتیکی سه‌له‌م تی‌داکراوی خرابتر‌بدا، به‌لام (وَلَا يَجِبُ) واجب‌نیه: سه‌له‌مدیره‌که قبولی بکا، چونکه له مانی خوی که‌متره، هر‌وه‌ها (وَيَجُوزُ أَجُودٌ) در‌وسته‌ جوړتیکی سه‌له‌م تی‌داکراوی چاکتر بدلو (وَيَجِبُ قَبُولُهُ) واجب‌ه: سه‌له‌مدیره‌که‌ش قبولی بکا (فِي الْأَصَحِّ) له‌فهرموده‌ی راستردا، چونکه منه‌تیکی وای تی‌دا‌نیه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾ نه‌گهر‌بیه‌وی سه‌له‌م تی‌داکراوه‌که بگوړتیته‌وه‌و گونا‌ه‌باریش نه‌بین، پښ‌گای شرعی نه‌مه‌یه: هر‌دو‌وکیان مامله‌تی سه‌له‌م هه‌لبوه‌شیننه‌وه، ئینجا سه‌له‌مدیره‌که - له جیاتی سه‌رمایه‌که‌ی - شته‌که له سه‌له‌م له‌گه‌لکراوه‌که وه‌ریگرئ، هر‌وه‌که له زوری‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

(وَلَوْ أَحْضَرَهُ) نه‌گهر سه‌له‌م له‌گه‌لکراوه‌که سه‌له‌م تی‌داکراوه‌که‌ی بؤ سه‌له‌مدیره‌که هینا (قَبْلَ مَحَلِّهِ) پیش‌نه‌وه‌ی کاتی ته‌سلیم‌کردنی هاتبئ (فَاِمْتَنَعَ الْمُسْلِمُ مِنْ قَبُولِهِ) سه‌له‌مدیره‌که‌ش قبولی نه‌کردی وه‌رنه‌گرت (لَعَرَضَ صَحِيحٌ) چونکه له‌و قبولنه‌کردنه‌دا مه‌به‌ستیکی در‌وستی هه‌بو (بَأَنْ كَانَ حَيَوَانًا) وه‌که سه‌له‌م تی‌داکراوه‌که‌ی نا‌ژله‌ل بی‌و‌نه‌رکی به‌خپو‌کردنی بوئ (أَوْ وَقْتًا غَارَةً) یان کاتی تالان‌و پلورپوت بوو، له‌و‌حاله‌تانه‌دا (لَمْ يُجِبْرَ) زوری‌ی ل‌تاکرئ تا قبولی بکا، چونکه زیانی ده‌گاتئ.

(وَإِلَّا) به‌لام نه‌گهر سه‌له‌مدیره‌که له‌و قبولنه‌کردنه‌دا هیچ مه‌به‌ستیکی در‌وستی نه‌بو، ته‌ماش‌ا ده‌کرئ: (فَإِنْ كَانَ لِلْمُؤَدِّي غَرَضٌ صَحِيحٌ) نه‌گهر سه‌له‌م له‌گه‌لکراوه‌که - له‌و هینانه - مه‌به‌ستیکی در‌وستی هه‌بو (كَفَكَ رَهْنٍ) وه‌که به‌ره‌لدانی مال‌تیکی په‌هن‌کولو، یان زامینیک، یان مه‌ترسی‌ی پرانی نه‌و په‌گه‌زه‌ی هه‌بین له‌ کاتی‌خوی‌دا، له‌و‌حاله‌تانه‌دا (أُجْبِرَ) سه‌له‌مدیره‌که زوری‌ی ل‌ده‌کرئ تا قبولی بکا.

(وَكَذَا) هر‌وه‌ها سه‌له‌مدیره‌که زوری‌ی ل‌ده‌کرئ تا قبولی بکا (لِمُجْرَدِ غَرَضِ الْبِرَاءَةِ) نه‌گهر مه‌به‌ستی سه‌له‌م له‌گه‌لکراوه‌که ته‌ن‌ها نه‌وه‌ بی: مانی سه‌له‌مدیره‌که‌ی له‌ نه‌ستودا نه‌میئن (فِي الْأَظْهَرِ) له‌فهرموده‌ی به‌هی‌زتردا.

هر‌وه‌ها‌ش‌خاوه‌ن‌قرز‌ناچار‌ده‌کرئ‌گشت‌نه‌و‌جوړه‌قه‌رزانه‌وه‌ریگرئ‌ته‌وه: که‌کاتی‌دانه‌ویان‌هاتوه، هر‌وه‌که له‌پاشکوی‌قه‌رزا‌پوونی‌ده‌که‌ینه‌وه، اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

وَلَوْ وَجَدَ الْمُسْلِمُ الْمُسْلِمَ إِلَيْهِ بَعْدَ الْمَحَلِّ فِي غَيْرِ مَحَلِّ التَّسْلِيمِ لَمْ يَلْزَمَهُ الْأَدَاءُ
 إِنْ كَانَ لِنَقْلِهِ مُؤْتَةً، وَلَا يُطَالِبُهُ بِقِيَمَتِهِ لِلْحَيْلُولَةِ عَلَى الصَّحِيحِ، وَإِنْ امْتَنَعَ مِنْ قَبُولِهِ
 هُنَاكَ لَمْ يُجْبَرِ إِنْ كَانَ لِنَقْلِهِ مُؤْتَةً، أَوْ كَانَ الْمَوْضِعُ مَخُوفًا، وَإِلَّا فَلَا صَحَّ إِجْبَارُهُ.
 (فَصْلٌ الْإِقْرَاضُ مَنْدُوبٌ)

(وَلَوْ وَجَدَ الْمُسْلِمُ الْمُسْلِمَ إِلَيْهِ) نه گهر سه له مدره که سه له م له گه لکراوه که ی دیت (بَعْدَ
 الْمَحَلِّ) پاش هاتنی کاتی تسلیمکردن (فِي غَيْرِ مَحَلِّ التَّسْلِيمِ) له شویئیکی تری جگه له
 شویئیی تسلیمکردن (لَمْ يَلْزَمَهُ الْأَدَاءُ) سه له م له گه لکراوه که له سه ری واجب نیه: له و
 شویئینه دا سه له م تن داکراوه که ی بداتی (إِنْ كَانَ لِنَقْلِهِ مُؤْتَةً) نه گهر گواستننه وهی سه له م
 تن داکراوه که - له شویئینی تسلیمکردن بۆ ئه و شویئینه - مه سره فی بویئو سه له مدره که ش
 نهیدا، به لام نه گهر سه له مدره که مه سره فی گواستننه وهی بداء، یان مه سره فی نه دهویا، ئه و
 کاته له سه ری واجب: له و شویئینه تسلیمی بکا، چونکه هیچ زبانی ناگاتنی.

جا هر له م مه سه له یه دا: (وَلَا يُطَالِبُهُ بِقِيَمَتِهِ) سه له مدره که مانی نیه داوای نرخی سه له م
 تن داکراوه که له سه له م له گه لکراوه که بکا (لِلْحَيْلُولَةِ) به هوی ئه وهی - له کاتی خوی دا -
 ماله که ی تسلیم نه کردوه (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فرمووده ی پاست، چونکه گوپینه وهی
 سه له م تن داکراو دروست نیه، ههروه ک پابرا.

دیسان هر له و مه سه له یه دا (وَإِنْ) نه گهر سه له م له گه لکراوه که سه له م تن داکراوه که ی
 هینا شویئیکی تری جگه له شویئینی تسلیمکردن، به لام (امْتَنَعَ مِنْ قَبُولِهِ هُنَاكَ)
 سه له مدره که له و شویئینه دا قبولی نه کردو لی و نه رنه گرت، ئه وه (لَمْ يُجْبَرِ) زوری لی تا کرئی
 تا وهی بگری (إِنْ كَانَ لِنَقْلِهِ مُؤْتَةً) نه گهر گواستننه وهی له و شویئینه وه - بۆ شویئینی
 تسلیمکردن - مه سره فی بویئو سه له م له گه لکراوه که ش بوی نه یگوازیئنه وه (أَوْ كَانَ
 الْمَوْضِعُ مَخُوفًا) یان نه گهر شویئینه که، یان پیگایه که به ترس بی (وَإِلَّا) به لام نه گهر
 مه سره فی گواستننه وهی نه دهویا و پیگو و شویئینه که ش به ترس نه بو، ئه و کاته (فَلَا صَحَّ
 إِجْبَارُهُ) به فرمووده ی پاستتر: سه له مدره که زوری لی ده کرئی تا وهی بگریئو ئه و قه رزه
 له نه ستوی سه له م له گه لکراوه که لاجبی.

﴿ فَصْلٌ لَهُ بِاسِي قَهْرُزْدَانِ ﴾

واته: شتیك به ملكایه تی بداته كه سیتك، تاكو نه ویش ویننه ی شته که ی له جیاتی بداته وه.
 (الْإِقْرَاضُ) قه رزدان (مَنْدُوبٌ) سوننه ته و قه رزده ره که خیری ده گاتنی، خوی گه وره
 ده فرموی: ﴿وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ﴾ کاری چاکه بکن. هم پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فرموی: ﴿مَنْ نَفَسَ
 عَنْ أَخِيهِ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ

وَصِيغَتُهُ أَقْرَضْتُكَ أَوْ أَسْلَفْتُكَ، أَوْ خَذَهُ بِمَثَلِهِ، أَوْ مَلَكَتُكَ عَلَى أَنْ تَرُدَّ بِدَأْسِهِ، وَيُشْتَرَطُ قَبُولُهُ فِي الْأَصَحِّ، وَفِي الْمَقْرَضِ أَهْلِيَةُ التَّبَرُّعِ،

العَيْدُ مَا دَامَ الْعَيْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ ﴿﴾ رواه مسلم، هر که سبک تهنگانه به کی دنیا له سهر برای خوی لایبا، خوی گه وره تهنگانه به کی قیامه تی له سهر لادهبا، خوی گه وره به رده وام له یارمه تیدانی به ندهی خوی دایه هتا به نده له یارمه تیدانی برای خوی دا بی. واته: قهرز وهرگره که تووشی تهنگانه و پیوستی بووه، بؤیی داوی قهرز ده کا.

ثینجا بزانه: نه گهر قهرزه وهرگره که ناچار بوو بؤ قهرزکردن، نه و کاته قهرزدانه که واجبه، به لام نه گهر بزانی: قهرزه که له حرام به کار دینسی، نه و کاته قهرزدانه که حرامه، ثینجا نه گهر قهرزه وهرگره که ناچار نه بو و نومیدی توانینی قهرزدانه و هشی نه بو، نه و کاته قهرز وهرگرتن حرامه، هر وه که له زوریه ی سرچاوه کاندای فرموویانه، پیغه مبه ر ص ده فرموی: **﴿إِنْ أَعْظَمَ الذُّنُوبَ عِنْدَ اللَّهِ أَنْ يَلْقَاهَا بِهَا عَبْدٌ بَعْدَ الْكِبَرِ أَتَى نَهْيَ اللَّهِ عَنْهَا أَنْ يَمُوتَ رَجُلٌ وَعَلَيْهِ ذَيْنَ لَا يَدْعُ لَهُ قَضَاءٌ﴾** رواه أبو داود بسند صالح، به راستی گه وره ترین گونا له لای خوی گه وره - له لوی گونا ه گه وره کان - نه ویه به نده به ری و قهرزی له سهر بی، هیچ له لوی خوی به جی نه هیلی بؤ قهرزدانه وه.

بوکنه کانی قهرز چوارن: (الْمَقْرَضُ) قهرزدهر. (الْمَقْرَضُ) قهرزه وهرگر - قهرزدار. (الْمَقْرَضُ) ماله قهرزکراوه که. (الصِّيغَةُ) گوته ی قهرزدان.

ثینجا (وَصِيغَتُهُ) گوته ی قهرزدان: (أَقْرَضْتُكَ أَوْ أَسْلَفْتُكَ) نه م شتم به قهرز دا به تو (أَوْ خَذَهُ بِمَثَلِهِ) یان بیبه به وینه ی خوی (أَوْ مَلَكَتُكَ عَلَى أَنْ تَرُدَّ بِدَأْسِهِ) یان کرده مملکی تو، تا کو وینه که یم بده یته وه (وَيُشْتَرَطُ قَبُولُهُ) به مهرج داده ندری قهرزه وهرگره که ش قبولی بکا (فِي الْأَصَحِّ) له فرمووده ی پر استردا.

﴿ نَأْكَادَارِي ﴾: چه ند زانایه که فرموویانه: گوته ی قهرزدان مهرج نیه: نه له لایه ن قهرزدهر، نه له لایه ن قهرزه وهرگر، واته: نه گهر گوته ی: نه و شتم به قهرز بدی. نه ویش شته که ی دایمی، یان که سبکی ناره لای و نه ویش ماله که ی به قهرز بؤ نارد، نه و قهرزه ش دروست ده بی، هر وه که له زوریه ی سرچاوه کاندای فرموویانه، هر وه ها نه گهر نووسرویتی بؤ بنیری و نه ویش قهرزه که ی بؤ بنیری، نه و هوش دروسته، هر وه که له (المهذب) دا فرموویته ی، که و ابو: له ریگای ته له فون و بی ته لیش قهرزکردن دروسته.

(وَفِي الْمَقْرَضِ) له باره ی قهرزه وهره که ش به مهرج داده ندری (أَهْلِيَةُ التَّبَرُّعِ) به شرع شیای مال به خشین بی، واته: بالغ و عاقل بی و قه ده غه ی ده ستکاری مالی له سهر نه بی و زورلیکرو و نه بی، هم ماله به قهرزبرلوه که ش مملکی خوی بی، که واته: مندال و شیت و قه ده غه کولو

وَيَجُوزُ إِقْرَاضُ مَا يُسَلَّمُ فِيهِ إِلَّا الْجَارِيَةَ الَّتِي تَحِلُّ لِلْمُقْتَرِضِ فِي الْأَظْهَرِ، وَمَا لَا يُسَلَّمُ فِيهِ لَا يَجُوزُ إِقْرَاضُهُ فِي الْأَصَحِّ، وَيُرَدُّ الْمَثَلُ فِي الْمَثَلِيِّ، وَفِي الْمَتَّقَوْمِ الْمَثَلُ صُورَةً، وَقِيلَ الْقِيَمَةُ،

زودلینکرو، هیچیان قهرزدانیان دروست نابین، هرودها هرجه: قهرزوهرگره که ش بالغو عاقل بین و زودلینکرو نه بین.

(و) له باره‌ی مالّه به قهرزدرلووه که ش (يَجُوزُ إِقْرَاضُ مَا يُسَلَّمُ فِيهِ) دروسته به قهرزدانی هر شتیکی سه له می تیندا دروست بین ﴿عَنْ أَبِي رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَسَلَفَ مِنْ رَجُلٍ بَكْرًا، ثُمَّ رَدَّ خَيْارًا رُبَاعِيًّا وَقَالَ: إِنَّ خَيْارَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً﴾ رواه مسلم، پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ووشتریکی پینج ساله‌ی به قهرز-له پیاویتک- وهرگرت، نینجا ووشتریکی شه ش ساله‌ی باشتری دایه وه وهرمووی: باشترتان نه و که سه یه جوانتر قهرز بداته وه.

(إِلَّا الْجَارِيَةَ الَّتِي تَحِلُّ لِلْمُقْتَرِضِ) تنها نه و (جاریه) یه نه بین که بق قهرزوهرگره که حاله، نه و دروست نیه به قهرز بدری، نه وه ک جیماعی له که ل بکاو بیگه پینتیه وه (فِي الْأَظْهَرِ) له هرمووده‌ی به میترتا.

(وَمَا لَا يُسَلَّمُ فِيهِ) هر شتیکی سه له می تیندا دروست نه بین (لَا يَجُوزُ إِقْرَاضُهُ) به قهرزدانیشی دروست نیه (فِي الْأَصَحِّ) له هرمووده‌ی راسترتا، به لام به قهرزدانی نان-هر جوریک بین- دروسته، هر وه که له زودیه‌ی سه رچاوه کانداه هرموویانه.

(وَيُرَدُّ الْمَثَلُ فِي الْمَثَلِيِّ) له کاتی قهرزدانه وه دا، واجبه: وینیه‌ی به قهرزدرلووه که بدریتیه وه، نه که ر وینیه‌ی هه بین، واته: به پیوان، یان به کیشان (وَفِي الْمَتَّقَوْمِ) وه له و قهرزه ش که وینیه‌ی نیه، به لام ده قهرسیندری و نرخی بق داده ندری (الْمَثَلُ صُورَةً) واجبه: وینیه‌ی شکلی خوی بدریتیه وه، وه که ووشتره که‌ی حدیسی تازه رابرا (وَقِيلَ الْقِيَمَةُ) له هرمووده‌ی که بین میترتا نرخی که‌ی ده بدریتیه وه.

﴿فَاكاداري﴾ یه که م: نه که ر پاره‌ی که‌ی به قهرز وهرگرت، نینجا کاربه ده ست پاره‌ی که‌ی له کار خست و په واجی نه ما، نه وه ته ماشا ده کا: نه که ر پاره‌ی که نرخی هه بو، نرخی که ش زود که م نه بو، نه و کاته واجبه: وینیه‌ی پاره‌ی که له قهرز بداته وه، به لام نه که ر نرخی نه بو، یان نرخی زود که م بو، نه و کاته واجبه: نرخی پاره‌ی که له قهرز بداته وه، واته: نرخی نزدیکترین پوزی له کار که وتنی له کاتی دانه وه‌ی قهرزه که، هر وه که له حاشیه کانی (القلیوبی) و (البحیرمی) دا پوون کرلووه ته وه.

دووه م: هر که سیک به بین زنی قهرزداره که قهرزه که‌ی بق بداته وه، نه وه قهرزه که له نه ستوی قهرزداره که لاده چی، به لام نه و که سه مافی نیه بگه پیتیه وه سه ر قهرزداره که وینیه‌ی قهرزه که‌ی لیوه ریگریته وه.

وَلَوْ ظَفِرَ بِهِ فِي غَيْرِ مَحَلِّ الْإِقْرَاضِ وَلِلنَّقْلِ مُؤْتَةً طَالِبُهُ بِقِيَمَةِ بَلَدِ الْإِقْرَاضِ، وَلَا يَجُوزُ
بشَرَطِ رَدِّ صَحِيحٍ عَنِ مُكْسَرٍ أَوْ زِيَادَةٍ،

هر روهها نه گهر په كيك ماوهی چهند سالتك برای خوی و منداله كانی برایه كهی به خوی
كردن و برایه كهی بئ دهنك بو، ئه ویش مافی نیه ئه ركی به خوی كړدنه كه له برایه كهی
وه ریگریته وه، هر روهك له (تحفة) دا ئه و دوو مه سه له ی پوون كړدونه وه.

سسئیم: قهرزانه ی مانگانه و هفتانه دروسته - كه ناو دهری به جومعانه - وهك
كومه ئيك پیاو، یان نافرته ريك بكه ونو په كيكیان له هه موو مانگیكدا، یان له هه موو
هفته په كدا ئه اندازه كی پاره له گشتیان وه ریگری، نینجا كوی ئه و پاره په - به توبه ت-
له هر مانگیكدا، یان له هر هفته په كدا بداته په كيكیان تا كوتاییان دی، هر روهك له
(القلیوبی) دا پوون كراوه ته وه.

(وَلَوْ ظَفِرَ بِهِ) نه گهر قهرزده ره كه گیشته قهرزداره كه (فِي غَيْرِ مَحَلِّ الْإِقْرَاضِ) له
شوئیكي تری جگه له شوئی قهرزداره كه (وَالنَّقْلِ مُؤْتَةً) گواستنه وه ی قهرزه كه ش - له
شوئی قهرزدان بو ئه و شوینه - مه سره فی دهویا (طَالِبُهُ بِقِيَمَةِ بَلَدِ الْإِقْرَاضِ) ئه و كاته
قهرزده ره كه مافی هیه داوای نرخی قهرزه كه ی له قهرزداره كه بكا: به گویره ی نرخی
شوئی قهرزداره كه، نه ك نرخی شوئی به په كگه یشتنه كه.

جا نه گهر - له و شوینه دا - نرخی قهرزه كه ی لئوه رگرت، ئه وه كیشه كه ده برپته وه، واته:
نه گهر هر دوو كیان گه پانه وه شوئی قهرزدان، نه قهرزده ره كه مافی هیه داوای
قهرزه كه ی بكا، نه قهرزداره كه ش مافی هیه داوای گه پاندنه وه ی نرخی كه بكا، هر روهك له
زۆریه ی سه رچاوه كاندا فرموویانه.

﴿ باسی رپپای قهرز ﴾

(وَلَا يَجُوزُ) دروست نیه به قهرزدانی پاره و شتی تریش (بشَرَطِ رَدِّ صَحِيحٍ عَنِ مُكْسَرٍ) به
مهرجی دانه وه ی نرشته له جیاتی ورده (أَوْ زِيَادَةٍ) یان به مهرجی دانه وه ی زیاده په ك له
سه ر ئه اندازه ی خوی، یان به مهرجی دانه وه ی باش له جیاتی خراب، یان به مهرجی
خرمه تی بكا، یان كوپه كه ی فیری خویندن بكا، یان به هر مهرجیكي تر: كه سوئیكي
قهرزده ره كه ی تی دا بئ، به به لگه ی فرمووده ی (صحابه) كانی داهاتوو.

جیاولزی نیه: به قهرزدرلووه كه پاره بئ، یان خوارده مه نی بئ، یان شتیكي تر بئ: وه كو
ناژله و به ربو درو ئاسن، واته: به و جوړه مهرجانه ی پربدوو مامله تی قهرزه كه به تال
ده بیته وه و ده بیته رپپا، هر روهك له سه رچاوه كاندا فرموویانه.

كه و ابو: ئه و پاره یه ی بانكی ده ولت به قهرز ده دپاته خه لكی: بئ خانوو دروست كړدن و
پتویسته كانی تر، به مهرجی: له ئه اندازه ی قهرزه كه زیاتر بده نه وه بانكه كه، ئه وه ش

وَلَوْ رَدَّ هَكَذَا بِلَا شَرْطٍ فَحَسَنٌ، وَلَوْ رَدَّ هَكَذَا بِلَا شَرْطٍ فَحَسَنٌ،

بن گومان پربایه؟ چونکه له حدیسه که ی پربوو له پربادا پیغه مبر علیه السلام فرموی: ﴿فَمَنْ زَادَ أَوْ اسْتَرَادَ فَقَدْ آرَبَى، الْأَخِذُ وَالْمُعْطَى فِيهِ سَوَاءٌ﴾ رواه مسلم، هر که سیک زیده بداد، یان زیده وهریگری، به پاستی پربای کردوه، زیده وهرگره که و زیده دهره که له تاواندا یه کسانن. هم عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي بَنْ كَعْبٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَبْنِ عَبَّاسٍ: كَسَلُ قَرْضٍ جَرٌّ مَنفَعَةٌ فَهُوَ رِبَا. رواه البيهقي بمعناه، هر قهرزیک سودیک بوقهرزده دهره که ربایکیشن، نه وه پربایه.

جا بزانه: له (زاد، استزادی) حدیسه که وهرده گری: نه گهر زیده یه که که میش بی هر پربایه، هر وه ک پیغه مبر علیه السلام ده فرموی: ﴿دَرَهُمْ رَبًّا يَأْكُلُ الرَّجُلَ - وَهُوَ يَعْلَمُ - أَشَدُّ مِنْ سِتَّةٍ وَثَلَاثِينَ زَيْتَةً﴾ رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح، دیرمه میکی پربا که مرؤده یخووا - بشزانی پربایه - گونا می توندتره له سوشه ش زینا.

جا نه وانیه ده لاین: (بق پیوستی خانوو دروستکردن نه و پربایه دروسته). ! گوته که یان پاست نیه؟ چونکه پیوستی وه کو ناچاری نیه و به هوی پیوستی وهرگرنتی پربا دروست نیه، مه گهر نه وان جیاووزی نیوان ناچاری و پیوستی نه که ن!؟

﴿پیناسه ی (ضرورة) و (حاجة)﴾

(ضرورة) = ناچاری به حاله تیک نه گوتری: نه گهر هرپامه که وهرنه گری، به هیلاک بجی، یان نزکی به هیلاکچوون بکا. نه م ناچاری یه - بق ناچار یوه که - وهرگرنتی هرپام حاله لال نه کا. (حاجة) = پیوستی به حاله تیک نه گوتری: نه گهر هرپامه که وهرنه گری، زور ماندوو و به نازاری بکا، به لام به هیلاک نه چی. به م پیوستی یه هرپام حاله لال نابن، هر وه (الإمام السیوطی) له (الأشباه والنظائر) دا پیناسه ی کردوه.

(وَلَوْ رَدَّ هَكَذَا) نه گهر قهرزداره که - له خویمه وه - زیاتری، یان باشتری دایه وه (بِلَا شَرْطٍ) به بن مخرج دانان (فَحَسَنٌ) نه وه کارنکی جوانه و خیری ده گاتن، به به لگه ی حدیسه که ی ﴿خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءٌ﴾ ی پربوو له حدیسی ووشتره به قهرزدرلوه که دا.

﴿ناگاداری﴾: نه گهر به مهرجه قهرزه که ی بداتن: که له شوینیکی تر بیداته وه، نه وه ش مامله تی قهرزه که به تال ده کاته وه ده بیته پربا، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه عَنْ زَيْتَبِ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَ لِي عَاصِمُ بْنُ عَدِي: أُعْطِيكَ تَمْرًا هَهُنَا وَأَتَوْقَى تَمْرَكَ بِخَيْرٍ، فَسَأَلْتُ عُمَرَ عَنْ ذَلِكَ؟ فَتَهَاها عَنْهُ وَقَالَ: كَيْفَ بِالضَّمَانِ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ؟ رواه النسفي في طلبية الطلبة، (عاصم) به (زينب) ی گوت: من لیتره هه ندیک قه سب به قهرزده دهمه تو، نینجا له خه یهر قه سپه که ی تو وهرده گرمه وه. جا (زينب) نه و پرسیاره ی

وَلَوْ شَرَطَ مُكْسَرًا عَنْ صَحِيحٍ، أَوْ أَنْ يُقْرَضَهُ غَيْرَهُ لَفَالِ الشَّرْطُ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ لَا يُفْسِدُ الْعَقْدَ، وَلَوْ شَرَطَ أَجَلًا فَهُوَ كَشَرَطِ مُكْسَرٍ عَنْ صَحِيحٍ إِنْ لَمْ يَكُنْ لِلْمُقْرِضِ غَرَضٌ، وَإِنْ كَانَ كَرَمًا نَهَبَ

له نيمامی (عمر رضی اللہ عنہ) کرد؟ نويش له و قهرزه قده غه ی کربو فرمووی: زامینی گواستنه وهی قه سپه که لیره وه بۆ خه بیهر چۆنه؟ واته: لادانی نهرکی گواستنه وه که سو دیک بۆ قهرزده ره که پرا ده کیشی و ده بیته پریا.

به لام له مه زه بی نيمام (احمد) دا: نه گهر مه لگرتنی قهرزه که - بۆ نه و شوینه - مه سره ی بوی، نه و کاته دروست نیه، وه نه گهر مه سره ی نه وی، نه و کاته به و مه رجه ش دروسته، مه روه که له (مغنی ابن قدامة) دا پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ شَرَطَ مُكْسَرًا عَنْ صَحِيحٍ) نه گهر - به پیچه وانه ی پرا دروو - قهرزده ره که به مه رجه دانا: قهرزوه ره گر که له جیاتی درشته ورده ی بداته وه، یان به مه رجه دانا (أَنْ يُقْرَضَهُ غَيْرَهُ) جگه له و شته شتیکی تریش به قهرز بداته قهرزوه ره گر که (لَفَالِ الشَّرْطُ) نه و مه رجه پو وچ ل ده بی و جی به جی ناکری، به لام (وَالْأَصَحُّ) فرمووده ی راستتر: (أَنَّهُ لَا يُفْسِدُ الْعَقْدَ) نه و مه رجه مامله تی قهرز به تال ناکاته وه و قهرز دانه که دروست ده بی، چونکه مه رجه که هیچ سو دیک بۆ قهرزده ره که پانا کیشی، به لام نه گهر به مه رج دابندرئ، قهرزوه ره گر که ش شتی که به قهرز بداته قهرزده ره که نه وه دروست نابئ، چونکه سو دی قهرزده ره که ی تی دایه، مه روه که له (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ناگاداری﴾: له مامله تی کربن و فروشتندا دروسته: شتومه که - تا ماوه یه کی دیار کرلو - به پارویه کی قهرز بفروشرئ، به لگو نه گهر ماوه ی قهرزه که نه زاندرئ، فروشتنه که ش دروست نابئ، مه روه که له باسی (پاره ی فروشر او وه که) دا پابرا، ئینجا تا ماوه دیار کرلو که ته ولو نه بی، دروست نیه فروشپاره که داوای قهرزه که ی له کپاره که بگا، به لام له مامله تی قهرزدا به پیچه وانه وه یه، واته: دروست نیه قهرز دانه که بۆ ماوه یه کی دیار کرلو بی، که وابو: بۆ قهرزده ره که ش دروسته هه موو کاتیک داوای قهرزه که ی له قهرزداره که بگا.

جا له سر نه و بپاره: (وَلَوْ شَرَطَ أَجَلًا) نه گهر قهرزده ره که ماوه یه کی به مه رج دانا، که له و ماوه یه دا قهرزه که ی بدریقه وه (فَهُوَ) نه و مه رجه (كَشَرَطِ مُكْسَرٍ عَنْ صَحِيحٍ) وه که مه رجه دانه وه ی ورده یه له جیاتی درشته، واته: قهرز دانه که دروست ده بی، به لام مه رجه که پو وچ ل ده بی و جی به جی ناکری (إِنْ لَمْ يَكُنْ لِلْمُقْرِضِ غَرَضٌ) به و مه رجه ی قهرزده ره که - له و ماوه دانا نه دا - هیچ مه به ستیکی وه های نه بی: سو دیک ی بی بگا، چونکه (وَإِنْ كَانَ) نه گهر قهرزده ره که - له و ماوه دانا نه دا - مه به ستی بوو سو دیک ی بی بگا (كَرَمًا نَهَبَ) وه که له کاتی تالان و پاپووتدا شتی که به قهرز بدا تا ماوه یه که به مه به ستی نه وه ی له و

فَكَشَرَطَ صَاحِبِ عَن مَّكَسَّرٍ فِي الْأَصْحَ، وَلَهُ شَرَطُ رَهْنٍ وَكَفِيلٍ، وَيَمْلِكُ الْقَرْضُ بِالْقَبْضِ، وَفِي قَوْلٍ بِالتَّصْرُفِ، وَلَهُ الرُّجُوعُ فِي عَيْنِهِ مَادَامَ بَاقِيًا بِحَالِهِ فِي الْأَصْحَ.

ماوہ یہاں شتہ کہ پیاریزئی، لہو حالہ تہا (فَكَشَرَطَ صَاحِبِ عَن مَّكَسَّرٍ) وہ کہ مرچی دانہ وی نرشتہ یہ لہ جیاتی وردہ، واتہ: بہ ہوی ئہو مرچہ قہرزدا نہ کہ بہ تال دہ بیٹہ وہو دہ بیٹہ رپبا (فِي الْأَصْحَ) لہ فہرموودہی راستردا، چونکہ قہرزہ کہ سودیک بق قہرزدہ رہ کہ پادہ کیٹنی.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: لہو حالہ تہی ماوہ دانان سودی قہرزدہ رہ کہ ی تی دا نیہو قہرزہ کہ ش بہ تال نابیٹہ وہ - ہرچہ ند مرچہ کہ پووجہ لہ - بہ لام سوننہ تہ: قہرزدارہ کہ وہ فادار بیو لہ ماوہی دیار کرلودا قہرزہ کہ ی بداتہ وہ، ہر وہ کہ لہ زوریہی سرچا وہ کاندا فہرموویانہ، ہر وہا لہ مزہ بی نیمام (مالک) دا: ماوہ دانان لہ قہرزدانیشدا نروستہو جیگیر دہ بی، واتہ: جی بہ جی دہ کری، ہر وہ کہ لہ حاشیہی (القلیوبی) و(عمیرہ) دا فہرموویانہ.

(وَلَهُ) بق قہرزدہ رہ کہ نروستہ (شَرَطُ رَهْنٍ وَكَفِيلٍ) بہ مرچ دا بنی قہرزوہ رگرہ کہ بارمتہ یہ کہ دابنی، یان کہ فیلیک بیٹنی، یان شاہید بگری، چونکہ ئہو مرچہ بق متمانہ پیگردنہ.

(وَيَمْلِكُ الْقَرْضُ) قہرزوہ رگرہ کہ دہ بیٹہ خاوہنی شتہ قہرزکراوہ کہ (بِالْقَبْضِ) بہ وہ رگرتنی قہرزکراوہ کہ، ہرچہ ند دہ ستکاریشی نہ کا (وَفِي قَوْلٍ بِالتَّصْرُفِ) لہ فہرموودہ یہ کدا بہ دہ ستکاری کردنی دہ بیٹہ خاوہنی (وَلَهُ الرُّجُوعُ فِي عَيْنِهِ) قہرزدہ رہ کہ ش بقی نروستہ: خودی قہرزکراوہ کہ - لہ دوا ی وہ رگرتن - لہ قہرزدارہ کہ وہ رگریٹہ وہ (مَادَامَ بَاقِيًا بِحَالِهِ) مادام خودی قہرزکراوہ کہ - وہ کہ خوی - لہ ملکایہ تی قہرزدارہ کہ دا مابیٹہ وہ (فِي الْأَصْحَ) لہ فہرموودہی راستردا، ہر وہا بق قہرزدارہ کہ ش نروستہ: خودی قہرزکراوہ کہ بق قہرزدہ رہ کہ بگہر پیٹتہ وہ، ہر وہ کہ لہ زوریہی سرچا وہ کاندا فہرموویانہ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

﴿ پاشکو ﴾ یہ کہ م: ہر قہرزیک کاتی دانہ وی ہاتبن، جا قہرزدارہ کہ، یان میراتگریکی قہرزدارہ کہ قہرزہ کہ بداتہ وہ، ئہوہ خاوہن قہرزہ کہ ناچار دہ کری: یان قہرزہ کہ وہ رگریٹہ وہ، یان گہر دنی قہرزدارہ کہ ئازاد بکا، بہو مرچہ ی ئہر کی گواستہ وہی نہ ویو شوینہ کہو پنگایہ کہ ش بہ ترس نہ بن، ہر وہ کہ لہ کڑتایی (سلم) لہ زوریہی سرچا وہ کاندا پوون کراوہ تہ وہ.

دوہم: ہر کاتیک قہرزدارہ کہ قہرزہ کہ ی لہ بہر دہستی خاوہن قہرزہ کہ دانا، بہ شیوہ یہ کی وہا: کہ دہستی دہ گہیشتہ قہرزہ کہو دہیزانی ئہمہ قہرزئی خویہ تی، ہیچ شتیکیش پنگای وہ رگرتنی ئتہ دہ گرت، ئم دانا نہ بہ وہ رگرتنہ وہ دادہ ندرئیو ئہستی

(کتابُ الرهن)

لَا يَصِحُّ إِلَّا بِإِجَابٍ وَقَبُولٍ، فَإِنْ شُرِطَ فِيهِ مَقْتَضَاهُ كَتَقَدَّمَ الْمُرْتَهِنَ بِهِ

قهرزداره که له و قهرزه نازاد ده بی، هرچه ند خاوهن قهرزه که ش قبولی نه کاو بلتی: وهری ناگرمه وه. ههروه که له (تحفة) و(نهاية) له باسی (فروشرلو پیش وهرگرتنی) پوون کراوه ته وه.

سی یه م: قهرزدان و قهرزدانه وه و گهردهن نازادکردن ناشکرا ده بن: به شاهیدی نوو پیاو، یان پیاویک و نوو شافرت، یان پیاویک و سویند خواردن، ههروه که له (کتاب الشهادت) دا پوون ده کریته وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى، جا نه گهر ههردوو لا بووه کیشه یان: قهرزده ره که گوتی: نه م شتم به قهرز دلوته تو. مال وه رگره که ش گوتی: به به خشین دلومتی. -هیچ لایه کیش شاهیدی نه بو- نه وه مال وه رگره که سویند ده خواو باوه پی پی ده کری، ههروه که له (تحفة) له سهرتای قهرزدا پوون کراوه ته وه.

﴿کتابُ الرهن: په رتوکی ره ن = بارمه دانان﴾

واته: قهرزداریک شتیک بکاته بارمته ی قهرزه که ی، تا کو- نه گهر قهرزه که نه درلوه- له و شته قهرزه که بدریته وه. خوی گه وره ده هه رموی: ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ﴾ نه گهر له سه هردا بون و مامله تیکی قهرزتان له گه ل به کتری کردو نووسه ریکتان ده ست نه که وت قهرزه که بنوسی، بق متمانه ی قهرزدانه وه بارمته یه ک وه ریگرن. ﴿وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشترى طعاماً من يهوديٍّ إلى أجلٍ ورهنه ذرعاً من حديدٍ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه رهن هه ندیک جوی به قهرز له جوله که یه ک کروی زنیسه کی ناسنی به بارمته ی قهرزه که دانا. واته: سه ههرو ده ستنه که وتنی نووسه هه رچ نیه.

نینجا بزانه: په کنه کانی په ن پینجن: (الرهن) په هنده ر: که قهرزداره که یه و بارمته که داده نی. (المرتهن) په هه نوه رگر: که خاوهنی قهرزه که یه و بارمته که وه رده گری. (المرهنون) په هه نکراو: نه و شته ی به بارمته داده ندری. (المرهنون به) په ن بؤکولو: که قهرزه که یه. (الصيغة) گوتی په ن ویدان و قبول کردن.

(لَا يَصِحُّ) په ن بروس ت نابی (إِلَّا بِإِجَابٍ وَقَبُولٍ) ته نها به گوتی ویدان و قبول کردن نه بن، وه که نه مه بلتی: نه م شتم کرده بارمته ی نه و قهرزه ی تو که له سه ر منه. نه ویش بلتی: قبولم کرد.

(فَإِنْ شُرِطَ فِيهِ مَقْتَضَاهُ) جا نه گهر له په هه که دا هه رچی وه ها داندر: که په هه که نه و هه رچی ده خواست (كَتَقَدَّمَ الْمُرْتَهِنَ) وه که به هه رچی په هه نوه رگره که له هه موو خاوهن قهرزه کان له پیشتر بی (به) به په هه نکراوه که، واته: پیش هه موویان قهرزه که ی وی له و

أَوْ مَصْلَحَةً لِلْعَقْدِ كَالْإِشْهَادِ أَوْ مَالًا غَرَضَ فِيهِ صَحَّ الْعَقْدُ، وَإِنْ شَرَطَ مَا يَضُرُّ الْمُرْتَهِنَ بَطَلَ الرَّهْنُ، وَإِنْ نَفَعَ الْمُرْتَهِنَ وَضُرَّ الرَّاهِنَ كَشَرَطَ مَنْفَعَتَهُ لِلْمُرْتَهِنِ بَطَلَ الشَّرْطُ، وَكَذَلِكَ الرَّهْنُ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ شَرَطَ أَنْ تَحْدُثَ زَوَائِدُهُ مَرْهُونَةٌ فَلَا أَظْهَرَ فِسَادَ الشَّرْطِ، وَأَنَّهُ مَتَى فَسَدَ فَسَدَ الْعَقْدُ، وَشَرَطَ الْعَاقِدُ كَوْنَهُ مُطْلَقَ التَّصَرُّفِ فَلَا يَرَهُنُ الْوَلِيُّ مَالَ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ، وَلَا يَرْتَهِنُ لهُمَا إِلَّا لِضُرُورَةٍ أَوْ غِبْطَةٍ ظَاهِرَةٍ،

په هنکروه بدریتته وه (أَوْ مَصْلَحَةً لِلْعَقْدِ) یان بهرزه وه ندیکی مامله ته که به مخرج داندره (كَالْإِشْهَادِ) وه که شاهیدگرتن (أَوْ مَالًا غَرَضَ فِيهِ) یان مخرجیکی وه ها داندره: که هیچ مه بهست نه بو: وه که بهو مخرجی نازده له په هنکراوه که نهو جوړه خواردنه بخوا (صَحَّ الْعَقْدُ) له هر سیک به شه کاندای مامله ته په هن دروست ده بی، به لام مخرج که ی سی یه م جی به جی ناکری.

(وَإِنْ شَرَطَ مَا يَضُرُّ الْمُرْتَهِنَ) نه گهر مخرجیکی وه ها داندره: که زیانی له په هنوهرگره که ده دا: وه که به مخرجی په هنکراوه که نه فروشری، یان به زیاتر له نرخی خوی بفروشری (بَطَلَ الرَّهْنُ) په هنه که به تال ده بیته وه.

(وَإِنْ نَفَعَ الْمُرْتَهِنَ) نه گهر مخرج که سودی ده دا په هنوهرگره که، به لام (وَضُرَّ الرَّاهِنَ) زیانی له په هنده ره که ده دا: (كَشَرَطَ مَنْفَعَتَهُ لِلْمُرْتَهِنِ) وه که به مخرجی سودی په هنکراوه که بقره په هنوهرگره که بی (بَطَلَ الشَّرْطُ) مخرج که به تال ده بیته وه (وَكَذَلِكَ الرَّهْنُ) هر وه ها مامله ته په هنکهش به تال ده بیته وه (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به میتردا.

(وَلَوْ شَرَطَ أَنْ تَحْدُثَ زَوَائِدُهُ مَرْهُونَةٌ) نه گهر به مخرج داندره: هر زیده یه کی له په هنکراوه که په یدا بی- وه که میوه و بیجوی په هنکراوه که - نه ویش په هنکراوه بی (فَالْأَظْهَرُ فِسَادَ الشَّرْطِ) له فرموده ی به میتر: مخرج که به تال ده بی (وَأَنَّهُ مَتَى فَسَدَ) هر کاتیکیش مخرج که به تال بو (فَسَدَ الْعَقْدُ) مامله ته په هنه کهش به تال ده بی.

(وَشَرَطَ الْعَاقِدُ) مخرجی مامله تکر، واته: په هنده رو په هنوهرگر، نه وه یه (كَوْنَهُ مُطْلَقَ التَّصَرُّفِ) ده ستکاری کردنی له مالی خوی دا دروست بی، که و ابو: (فَلَا يَرَهُنُ الْوَلِيُّ مَالَ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ) دروست نیه و نابین: سه په رشتکار مالی مندال و شیت به په هن دابین، هم (وَلَا يَرْتَهِنُ لهُمَا) نابین په هنیشیان بقره وهریگری (إِلَّا لِضُرُورَةٍ) ته نها له بهر ناچاری دروسته: وه که بقره پیوستیه کی منداله که، یان شیته که قهرزیک وهریگری و ملکیکی نه وان به په هنی نهو قهرزه دابین تا به ره می ملکه که په یدا ده بی و قهرزه که ده داته وه (أَوْ غِبْطَةٍ ظَاهِرَةٍ) هم له بهر قازانجیکی ناشکراش دروسته: وه که به نرخیکی بهر ز ملکیکی نه وان به قهرز بفروشی و شیتیک به په هنی نهو قهرزه بقره نه وان وهریگری.

وَشَرَطُ الرَّهْنِ كَوْنُهُ عَيْنًا فِي الْأَصْحِ، وَيَصِحُّ رَهْنُ الْمُشَاعِ وَالْأُمُّ دُونَ وَلَدِهَا وَعَكْسَهُ، وَعِنْدَ الْحَاجَةِ يُبَاعَانِ وَيُوزَعُ الثَّمَنُ، وَالْأَصْحُ أَنْ تُقَوِّمَ الْأُمُّ وَحَدَّهَا ثُمَّ مَعَ الْوَلَدِ فَالزَّائِدُ قِيمَتُهُ، وَرَهْنُ الْجَانِي وَالْمُرْتَدُّ كَبَيْعِهِمَا، وَرَهْنُ الْمُدْبِرِ وَالْمُعَلَّقِ عَتَقُهُ بِصَفَةٍ يُمَكِّنُ سَبْقُهَا حُلُولَ الدَّيْنِ بَاطِلٌ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ رَهْنٌ مَا يَسْرَعُ فُسَادُهُ: فَإِنْ أَمْكَنْ تَجْفِيفُهُ كَرُطَبٍ فَعَلَّ، وَإِلَّا فَإِنَّ رَهْنَهُ بِدَيْنٍ حَالٌّ أَوْ مُؤَجَّلٌ يَحِلُّ قَبْلَ فُسَادِهِ أَوْ شَرَطَ بَيْعَهُ وَجَعَلَ الثَّمَنَ رَهْنًا صَحٌّ، وَيُبَاعُ

(وَشَرَطُ الرَّهْنِ) مهرجی په هنکړو (کوڼه عینا) ده بی شتیکی وها بی: فروشتنی دروست بی (فی الأصح) له فرموده ی راستردا، که واته: په هنکړنی قهرز دروست نیه، به لام (و یصح) رهن المشاع) دروسته: په هنکړنی به شه به ریلاوه که ی خوی له مالیکي هاو به شدا.

(وَالْأُمُّ دُونَ وَلَدِهَا) هم دروسته دایکی کویله په هن بکری به بی منداله که ی (وعکسیه) به پیچه وانوهش دروسته (وعند الحاجة) نیجا له کاتی پیویستی بو قهرزدانه وه (یباعان) دایکه که و منداله که ه دروویکیان ویکرا ده فروشترین (ویوزع الثمن) پاره که ش به سهر ه دروویکیاندا به ش ده کری بو به شه پاره ی په هنکړاوه که بو خاوه ن قهرزه که یه، هه روک ده فهرموی: (والاصح) فرموده ی راستر (ان تقوم الأم وحدها) جاریک دایکه که به تنها ده قهرسیندری (ثم مع الولد) نیجا جاریکی تریش له گال منداله که ی ده قهرسیندری (فالزائد) نه و نه ندازه یه ی نه مجاره له نرخ دایکه که زیاد ی کردوه (قیمته) نرخ منداله که یه.

(ورهن الجانی) په هنکړنی کویله ی تاوانکار، هم (والمردد) کویله ی کافر بو (کبیعیهما) وه ک فروشتنیان وایه: که به دریزی باس کران (ورهن المدبر) په هنکړنی نه و کویله ی نازادی به مردنی گوره که یه وه به ستراوه، هم (والمعلق عتقه بصفه) نه و کویله ی نازادی به سیفه تیکی وها به ستراوه: که (یمكن سبقها حلول الدين) ده گونجی پیش هاتنی کاتی قهرزدانه وه سیفه ته که بیته جی (باطل على المذهب) هه روکی به تاله، له سهر فرموده ی راستی مه زه ب.

(ولو رهن ما يسرع فسادُه) نه گهر شتیکی وهای په هن کرد که زوو خراب ده بو، نه وه (فإن أمكن تجفيفه) نه گهر ده گونجا ووشک بکریته وه (کرطیب) وه کو خورماو تری (فعل) ده بی خاوه نه که ی ووشکی بکاته وه (والا) به لام نه گهر نه ده گونجا ووشک بکریته وه، نه وه (فإن رهنه بدین حال) نه گهر په هنی کردبو بو قهرزنیکی ده ست به جی (أو مؤجل) یان بو قهرزنیکی لواخراو، به لام (یحل قبل فسادِه) پیش خرابیونی کاتی دانه وه ی ده هات (أو شرط بینه) یان به مهرجی دانابو: له کاتی مه ترسی خرابیوندا بیفروشی و (وجعل الثمن رهنا) پاره که یشی بکریته په هنکړاوه (صح) له حاله تاندا په هنه که دروست ده بی و (ویباع

عِنْدَ خَوْفِ فَسَادِهِ وَيَكُونُ ثَمَنُهُ رَهْنًا، وَإِنْ شَرَطَ مَنَعَ بَيْعَهُ لَمْ يَصِحَّ، وَإِنْ أُطْلِقَ فَسَدَ فِي الْأَظْهَرِ، وَإِنْ لَمْ يُعْلَمْ هَلْ يَفْسُدُ قَبْلَ الْأَجْلِ صَحَّ فِي الْأَظْهَرِ، وَإِنْ رَهْنٌ مَالًا يَسْرَعُ فَسَادُهُ فَطَرًا مَا عَرَضَهُ لِلْفَسَادِ كَحَنْطَةِ ابْتَلَتْ لَمْ يَنْفَسِخِ الرَّهْنُ بِحَالٍ، وَيَجُوزُ أَنْ يَسْتَعِيرَ شَيْئًا لِيَرْهَنَهُ، وَهُوَ فِي قَوْلِ عَارِيَّةٍ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ ضَمَانٌ دَيْنٍ فِي رَقَبَةِ ذَلِكَ الشَّيْءِ فَيَشْتَرَطُ ذِكْرُ جِنْسِ الدَّيْنِ وَقَدْرَهُ وَصِفَتَهُ، وَكَذَا الْمَرْهُونُ عِنْدَهُ فِي الْأَصَحِّ،

عِنْدَ خَوْفِ فَسَادِهِ) له کاتی مهترسی خرابیوونی دا ده فرو شری و (وَيَكُونُ ثَمَنُهُ رَهْنًا) پاره که شی ده بیته په هنکرو.

به لام (وَإِنْ شَرَطَ مَنَعَ بَيْعِهِ) نه گهر به مرچی دانا: نه فرو شری (لَمْ يَصِحَّ) په هغه که دروست نابی (وَإِنْ أُطْلِقَ) نه گهر هیچ مه رچیکی دانه نا (فَسَدَ) په هغه که به تال ده بیته وه (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ی به هیترتدا (وَإِنْ لَمْ يُعْلَمْ) نه گهر له و حاله تدا نه زاندر (هَلْ يَفْسُدُ قَبْلَ الْأَجْلِ) نایا خراب ده بی پیش نه وه ی کاتی دانه وه ی قهرزه که بی، یان نا (صَحَّ) په هغه که دروست ده بی (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ی به هیترتدا.

(وَإِنْ رَهْنٌ مَالًا يَسْرَعُ فَسَادُهُ) نه گهر شتیکی وه های به سهر مات: تووشی خرابیوونی کرد (فَطَرًا مَا عَرَضَهُ لِلْفَسَادِ) حاله تیکی وه های به سهر مات: تووشی خرابیوونی کرد (كَحَنْطَةِ ابْتَلَتْ) وه که نمیکی په هنکرو ته پبی، نه وه (لَمْ يَنْفَسِخِ الرَّهْنُ بِحَالٍ) په هغه که ه لئاوه شیته وه به هیچ حاله تیک، به لکو- نه گهر نه گونجا ووشک بکریته وه- واجبه بفرو شری و پاره که ی بکریته په هنکرو، هروه که له زوری ی سه رچاوه کانداهرموویانه.

(وَيَجُوزُ أَنْ يَسْتَعِيرَ شَيْئًا) دروسته: شتیکی به خواستن وه ریگری (لِيَرْهَنَهُ) تاکو به په هنی قهرزه که ی دابی (وَهُوَ فِي قَوْلِ عَارِيَّةٍ) له فهرموده یه کدا: نه و مامله ته ی خواستن- له نوای په هنکردن- هر به (عَارِيَّةٍ) خواستن ده مینیته وه، به لام (وَالْأَظْهَرُ) به فهرموده ی به هیترت: (أَنَّهُ) نه و مامله ته به خواستن نامینیته وه، به لکو (ضَمَانٌ دَيْنٍ) زامینی قهرزیکه له لایه ن خاوه نی ماله خواستراوه که (فِي رَقَبَةِ ذَلِكَ الشَّيْءِ) زامینی که ش له گهرده نی نه و شته خواستراوه دایه و هیچ له نه ستوی خاوه ن ماله که دا نیه، واته: نه گهر ماله خواستراوه که فه و تا، یان بهروه ستی قهرزدا نه وه که ی به ته ولوه تی نه ده کرد، خاوه نه که ی هیچ قهرزدا نه وه ی له سهر نیه.

که و ابو: (فَيَشْتَرَطُ) بؤ دروستیوونی نه و مال خواستنه به مهرج داده ندری (ذِكْرُ جِنْسِ الدَّيْنِ) په گهزی قهرزه که ی بؤ خاوه ن ماله که باس بکاو (وَقَدْرَهُ) هم نه اندازه ی قهرزه که و (وَصِفَتِهِ) سیفته ی قهرزه که و (وَكَذَا الْمَرْهُونُ عِنْدَهُ) هم ناوی نه و که سه شی بؤ باس بکا: که ماله خواستراوه که ی- به په ن- له لا داده ندری (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموده ی راستردا.

فَلَوْ تَلَفَ فِي يَدِ الْمُرْتَهِنِ فَلَا ضَمَانَ، وَلَا رُجُوعَ لِلْمَالِكِ بَعْدَ قَبْضِ الْمُرْتَهِنِ، فَإِذَا حَلَّ الدَّيْنُ أَوْ كَانَ حَالًا رُوجِعَ الْمَالُ لِلْبَيْعِ، وَيُبَاعُ إِنْ لَمْ يُقْبَضِ الدَّيْنُ ثُمَّ يَرْجِعُ الْمَالُ بِمَا يَبِيعُ بِهِ. (فَصْلٌ) شَرَطُ الْمَرْهُونِ بِهِ كَوْنُهُ دَيْنًا ثَابِتًا لِأَزْمًا فَلَا يَصِحُّ بِالْعَيْنِ الْمُغْضُوبَةِ وَالْمُسْتَعَارَةِ فِي الْأَصَحِّ وَلَا بِمَا سِيقَرَضُهُ، وَلَوْ قَالَ: أَقْرَضْتُكَ هَذِهِ الدَّرَاهِمَ وَارْتَهَنْتُ بِهَا عَبْدَكَ، فَقَالَ: اقْرَضْتُ وَرَهَنْتُ، أَوْ قَالَ: بَعْتُكَ بِكَذَا وَارْتَهَنْتُ الثُّوبَ بِهِ،

(فَلَوْ تَلَفَ فِي يَدِ الْمُرْتَهِنِ) جا نه گهر ماله خواستراوه که له دهستی په همنوه رگره که دا فوتا (فَلَا ضَمَانَ) زامینی له سر هیچیکیان نیه: نه په هنده ره که و نه په همنوه رگره که (وَلَا رُجُوعَ لِلْمَالِكِ) خاوه نی ماله خواستراوه که ما ی په شیمان بونونه وی نیه (بَعْدَ قَبْضِ الْمُرْتَهِنِ) پاش نه وهی په همنوه رگره که ماله که ی وهرگرتبی، چونکه نه گهر په شیمان بییته وه سودی په هنه که نامینی.

(فَإِذَا حَلَّ الدَّيْنُ) جا هر کاتیک کاتی قهرز دانه وه مات (أَوْ كَانَ حَالًا) یان هر قهرزه که دهست به چی بوو (رُوجِعَ الْمَالُ لِلْبَيْعِ) ده بی - بؤ فروشتنی ماله خواستراوه که - پرسى خاوه نه که ی بکری، نینجا (وَيُبَاعُ) ماله خواستراوه که ده فروشری، تا کو قهرزه که ی لی بدیته وه (إِنْ لَمْ يُقْبَضِ الدَّيْنُ) نه گهر قهرزه که نه در اییته وه: له لایه ن قهرزداره که، یان له لایه ن خاوه ن ماله که، یان له لایه ن که سیکی تر (ثُمَّ) نینجا له دوی فروشتنی ماله که (يَرْجِعُ الْمَالُ) خاوه ن ماله که ده گهریته وه سر په هنده ره قهرزداره که (بِمَا يَبِيعُ بِهِ) بؤ نه وهی نه ندلزه ی نه و پاره یی لی وهریگریته وه: که ماله خواستراوه که ی پی فروشراوه، جیا ولزی نیه: پاره که له نرخى خوی که متر بی، یان زیاتر بی.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بِاسِي مَهْرَجَه كَانِي رَهْنِ بُوَكْرَاو ﴾

(شَرَطُ الْمَرْهُونِ بِهِ) مهر چی نه و مافى په هنی بؤ کراوه (كُونَهُ دَيْنًا ثَابِتًا) ده بی قهرزکی دامه زوا بی، واته: بوییته قهرز، هم (لِأَزْمًا) پیویست بی: بدری، که و ابو: (فَلَا يَصِحُّ بِالْعَيْنِ الْمُغْضُوبَةِ) دروست نیه: په هن دابندری بؤ شتیکی زه و تکر او، هم (وَالْمُسْتَعَارَةِ) بؤ شتیکی خواستراو (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، چونکه نه وانه قهرز نین (وَلَا بِمَا سِيقَرَضُهُ) هه روه ها دروست نیه نیستا په هن دابندری بؤ نه و قهرزه ی له مه ووا به قهرزی ده داتی، چونکه له کاتی په هن داناندا قهرزه که نه بوته قهرز.

به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر قهرزده ره که گوتی: (أَقْرَضْتُكَ هَذِهِ الدَّرَاهِمَ وَارْتَهَنْتُ بِهَا عَبْدَكَ) نه م دیره مانه به قهرز دانه ت و کویله که تم به په هنی نه و دیره مانه قبول کرد (فَقَالَ) قهرزه رگره که ش گوتی: (اقْرَضْتُ وَرَهَنْتُ) قهرزه که م قبول کربو کویله که م په هنی نه و قهرزه کرد (أَوْ قَالَ) یان فروشیا ره که گوتی: (بَعْتُكَ بِكَذَا وَارْتَهَنْتُ الثُّوبَ بِهِ) نه م شتم

فَقَالَ اشْتَرَيْتُ وَرَهْنْتُ، صَحَّ فِي الْأَصَحِّ، وَلَا يَصِحُّ بِنُجُومِ الْكِتَابَةِ وَلَا بِجُعْلِ الْجَعَالَةِ
 قَبْلَ الْفَرَاغِ، وَقِيلَ يَجُوزُ بَعْدَ الشَّرُوعِ، وَيَجُوزُ بِالْأَمْنِ فِي مُدَّةِ الْخِيَارِ، وَبِالَّذِينَ رَهْنُ
 بَعْدَ رَهْنٍ، وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَرْهَنَهُ الْمَرْهُونَ عِنْدَهُ بِدَيْنٍ آخَرَ فِي الْجَدِيدِ، وَلَا يَلْزَمُ إِلَّا
 بِقَبْضِهِ مِمَّنْ يَصِحُّ عَقْدُهُ، وَتَجْرَى فِيهِ النَّيَابَةُ لَكِنْ لَا يَسْتَيْبُ الرَّاهِنُ وَلَا عَبْدُهُ،

به‌ونده پاره‌یه فروخته تو و نه‌م جل‌شم به پاره‌نی پاره‌ک‌ی قبولاً کرد (فقال)
 ک‌پاره‌ک‌ش گوتی (اشتریت و رهننت) لیت‌م ک‌پ‌یو جل‌ک‌شم کرده پاره‌نی پاره‌ک‌ی (صح) له
 هر دو مه‌سه له‌کاندا رهنه‌که دروسته (فی‌الأصح) له فرموده‌ی راست‌ردا.

(و) هر وها (لا یصح بنجوم الکتابه) دروست نیه رهن دابندری بؤ به‌شه قه‌رزه‌کانی
 نو‌سراو‌پیدانی ک‌ویل (ولا) هر وها دروست نیه رهن دابندری (بجعل الجعالة) بؤ ک‌ری
 کارکی نادیار، وه ک‌ری دوزینه‌وه‌ی شتی ونبوو (قبل الفراغ) پیش ته‌ولوبوونی
 کاره‌ک‌ه، وه ک‌بلی: هر که‌س‌یک‌ نازده‌له ونبوو که‌م بؤ بدوزیت‌ه‌ه دیناریکی ده‌ده‌می.
 پیاویک‌یش بلی: رهنیک‌ بؤ دینارکه دابنی من ده‌یدوزمه‌وه. نه‌وه دروست نیه، چونکه له
 کاتی رهن داناندا پیویست نیه دیناره‌ک‌ بدری؟ نه‌وه‌ک کاره‌ک‌ ته‌واو نه‌ک‌ری، یان
 مامله‌ته‌که هه‌لبوه‌شیتنه‌وه (وقیل) له فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا: (يجوز بعد الشروع)
 دروسته - له دوی ده‌ست پی‌کردنی کاره‌ک‌ - رهن دابندری.

(وَيَجُوزُ بِالْأَمْنِ فِي مُدَّةِ الْخِيَارِ) دروسته: رهن دابندری بؤ پاره‌ی فروش‌راویک له ماوه‌ی
 په‌شیمان‌نبوونه‌دا، چونکه سه‌ر نه‌ک‌یشیت‌ه لای پیویستبوون (وبالذین رهن بعد رهن)
 هر وها دروسته بؤ یه‌ک قه‌رز رهنیک‌ی تر له دوی رهنه‌ک‌ی تر دابندری، جا
 هر دو وکیان وها بریاریان بؤ ده‌ری: که به یه‌که‌وه رهن کراون.

(وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَرْهَنَهُ الْمَرْهُونَ عِنْدَهُ) نه‌وه رهن‌کراوه‌ی هیشتا هر له لای رهنه‌نوه‌رگره‌ک له
 رهنه‌دایه، دروست نیه: رهنی بکاته‌وه هر له لای نه‌وی (بدین آخر) بؤ قه‌رزیک‌ی تری
 جگه له قه‌رزی پیشوو (فی‌الجديد) له فرموده‌ی نو‌ی‌دا.

(وَلَا يَلْزَمُ) مامله‌تی رهن جیگیر نابی (إلا بقبضه) ته‌نها به ویدان وهرگرتن جیگیر
 ده‌بی، به به‌لگ‌ی نایه‌ته‌که (ممن یصح عقده) ویدان وهرگرتنه‌ک‌ش له وکه‌سانه‌وه بن:
 که مامله‌تی رهنیان دروست بی، واته: مندالو شیت و قه‌ده‌غه‌کراو و زورلیکراو نه‌بن.

(وَتَجْرَى فِيهِ النَّيَابَةُ) له مامله‌تی رهن‌دا جینشینی ره‌ویه: له ویدان و له وهرگرتندا (لکن لا
 یستتیب الراهن) به‌لام نابی رهنه‌نوه‌رگره‌ک - بؤ وهرگرتنی رهنه‌ک‌ه - رهنه‌ده‌ره‌که بکاته
 جینشینی خوی، هم (ولا عبده) نابی ک‌ویل‌ی رهنه‌نده‌ره‌ک‌ش بکاته جینشینی خوی

وَفِي الْمَأْذُونِ لَهُ وَجْهٌ، وَيَسْتَنْبِئُ مَكَاتِبَهُ، وَلَوْ رَهَنَ وَدَيْعَةً عِنْدَ مُودِعٍ أَوْ مَقْضُوباً عِنْدَ غَاصِبٍ لَمْ يَلْزَمْ مَا لَمْ يَمُضِ زَمَنُ إِمْكَانِ قَبْضِهِ، وَالْأَطْهَرُ اشْتِرَاطُ إِذْنِهِ فِي قَبْضِهِ، وَلَا يُبْرئُهُ ارْتِهَانُهُ عَنِ الْقَبْضِ، وَبُرْئُهُ الْإِيدَاعُ فِي الْأَصْحَحِ، وَيَحْصُلُ الرُّجُوعُ عَنِ الرَّهْنِ قَبْلَ الْقَبْضِ بِتَصَرُّفٍ يُرِيدُ الْمَلِكُ: كَهَيْئَةِ مَقْبُوضَةٍ وَبِرَهْنٍ مَقْبُوضٍ وَكِتَابَةٍ وَكَذَا تَدْبِيرُهُ

(وَفِي الْمَأْذُونِ لَهُ وَجْهٌ) ده رباره‌ی کویله‌ی نینزدراو فرموده‌یه که هه‌یه: که دروست بین (وَيَسْتَنْبِئُ مَكَاتِبَهُ) دروسته نووسراو پیدراوی په‌هنده‌ره که بکاته جینیشی خوی.

(وَلَوْ رَهَنَ وَدَيْعَةً) نه‌گه‌ر مالتیکی به‌نه‌مانه‌ت داندرلوی کرده په‌هنی قهرزیک (عِنْدَ مُودِعٍ) له لای نه‌مینداره که (أَوْ مَقْضُوباً عِنْدَ غَاصِبٍ) یان مالتیکی زه‌وتکراوی کرده په‌هنی قهرزیک له لای زه‌وتکه‌ره که: وه‌ک قهرزیک وه‌ریگری له نه‌مینداره که، یان له زه‌وتکه‌ره که، نینجا بلئ: نه‌و نه‌مانه‌ته‌ی له لای‌تویه، یان نه‌و زه‌وتکراوه‌ی له لای‌تویه په‌هنی نه‌و قهرزه بین. نه‌وه په‌هنه که دروسته، به‌لام (لَمْ يَلْزَمْ) جینگر نابین (مَا لَمْ يَمُضِ زَمَنُ إِمْكَانِ قَبْضِهِ) تا نه‌ونده ماوه‌یه به‌سهر په‌هنکه‌دا ده‌روا: که بگونجی - له‌و ماوه‌یه‌دا - په‌هنده‌ره که ماله‌که بداته په‌هنه‌رگره که‌و نه‌ویش وه‌ری‌گری (وَالْأَطْهَرُ) به‌فرموده‌ی به‌هیزتر (اشْتِرَاطُ إِذْنِهِ فِي قَبْضِهِ) ماره‌جه: په‌هنده‌ره که نینز بدا په‌هنکراوه که وه‌ریگری.

(وَلَا يُبْرئُهُ ارْتِهَانُهُ عَنِ الْقَبْضِ) قبول‌کردنی زه‌وتکراوه که به‌په‌هن، زه‌وتکه‌ره که نازاد ناکا له زامینی‌یزه‌وتکردن، چونکه زه‌وتکراوه که هر له ژیرده‌ستی خوی‌دایه‌و نه‌یگه‌راندوت‌ه‌وه بو‌خواه‌نه‌که‌ی، به‌لام (وَيُبْرئُهُ الْإِيدَاعُ) دانسانی زه‌وتکراوه که - به‌نه‌مانه‌ت - له لای زه‌وتکه‌ره که، نازادی نه‌کا له زامینی، وه‌ک بلئ: توّم کرده نه‌میندار له‌سهر نه‌و ماله زه‌وتکراوه‌ی له لای‌تویه (فِي الْأَصْحَحِ) له‌فرموده‌ی راستدرا.

نینجا بزانه: گوتمان هر کاتیک په‌هنکراوه که وه‌ریگرا، نه‌وه مامله‌تی په‌هن جینگر ده‌بین، که‌واته: په‌هنده‌ره که مافی په‌شیمانی‌ی نیه، به‌لام نه‌گه‌ر وه‌رنه‌گیرابو، نه‌وه ده‌توانی به‌قسه بلئ: من په‌شیمانم.

(و) هه‌روه‌هاش (يَحْصُلُ الرُّجُوعُ) په‌شیمانی‌ی دیتته جین (عَنِ الرَّهْنِ قَبْلَ الْقَبْضِ) له‌مامله‌تی په‌هن پیش وه‌رگرتنی په‌هنکراوه که (بِتَصَرُّفٍ يُرِيدُ الْمَلِكُ) به‌هر ده‌ستکاری‌کردن‌یکی په‌هنده‌ره که: که ملکایه‌تی لا‌بیا (كَهَيْئَةِ مَقْبُوضَةٍ) وه‌ک په‌هنکراوه که - پیش وه‌رگرتن - بیه‌خشی‌و پیبه‌خشکراوه که‌ش وه‌ری‌گری، یان په‌هنکراوه که - پیش وه‌رگرتن - بفرؤشی (و) هه‌روه‌ها په‌شیمانی‌ی دیتته جین (بِرَهْنٍ مَقْبُوضٍ) به‌په‌هنکردنی که وه‌ریگری (وَكِتَابَةٍ) هه‌م به‌نووسراو پیدانی کویله په‌هنکراوه که (وَكَذَا تَدْبِيرُهُ) هه‌روه‌ها به‌نازادی نوای مردن

فِي الْأَظْهَرِ، وَيَاخْبَالِهَا، لَا الْوَطْءَ وَالْتَزْوِيجَ، وَلَوْ مَاتَ الْعَاقِدُ قَبْلَ الْقَبْضِ أَوْ جُنَّ، أَوْ تَخَمَّرَ الْعَصِيرُ أَوْ أَبَقَ الْعَبْدُ لَمْ يَبْطُلِ الرَّهْنُ فِي الْأَصْحَ، وَلَيْسَ لِلرَّاهِنِ الْمُقْبِضِ تَصَرُّفٌ يُزِيلُ الْمَلِكَ، لَكِنْ فِي إِعْتَاقِهِ أَقْوَالٌ أَظْهَرُهَا: يَنْفَذُ مِنَ الْمُوسِرِ وَيَغْرَمُ قِيمَتَهُ يَوْمَ عَتَقَهُ رَهْنًا، وَإِذَا لَمْ تُنْفَذْ فَانْفَكَ لَمْ يَنْفَذْ فِي الْأَصْحَ، وَلَوْ عَلَّقَهُ بِصِفَةٍ فَوُجِدَتْ وَهُوَ رَهْنٌ فَكَالْإِغْتَاقِ، أَوْ بَعْدَهُ نَفَذَ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَا رَهْنُهُ لغيرِهِ،

(فِي الْأَظْهَرِ) لَهُ فَرَمُودَةُ بِهَيْزَتَرْدَا (وَيَاخْبَالِهَا) هَمٌّ بِهَ ثَاوَسْكَرْدَنِي (جَارِيَةٌ) بِرَهْمَنْكَرَاوَهْكَ (لِلْأَوَطْءِ وَالْتَزْوِيجِ) نَهَكَ تَهْنَاهَا جِيْمَاعُ لَهُ كَهْ لَكْرْدَنِي وَ مَارَهْ بِرِينِي.

(وَلَوْ مَاتَ الْعَاقِدُ قَبْلَ الْقَبْضِ) نَهْ كَهْرُ بِئِشْ وَهَرْكَرْتَنِي بِرَهْمَنْكَرَاوَهْكَ، مَامَلَهْ تَهْكَرَهْكَ مَرْدٌ، وَاتَهْ: بِرَهْمَنْدَهْرَهْكَ، يَانِ بِرَهْمَنْوَهْرَهْكَرَهْكَ (أَوْ جُنَّ) يَانِ شَيْتُ بُو (أَوْ تَخَمَّرَ الْعَصِيرُ) يَانِ شَهْرِيَهْ تَهْ بِرَهْمَنْكَرَاوَهْكَ بُووَهْ شَهْرَابِ (أَوْ أَبَقَ الْعَبْدُ) يَانِ كَوِيلَهْ بِرَهْمَنْكَرَاوَهْكَ خَوِي وَنْ كَرْدَ (لَمْ يَبْطُلِ الرَّهْنُ) لَهُ هِيچْ حَالَهْ تِيكَدَا مَامَلَهْ تِي بِرَهْمَنْ بَهْ تَالِ نَابِيَهْ تَهْ وَهْ (فِي الْأَصْحَ) لَهُ فَرَمُودَةُ بِرَاسْتَرْدَا.

(وَلَيْسَ لِلرَّاهِنِ الْمُقْبِضِ) لَهُ بِرَهْمَنْدَهْرَهْكَ حَهْرَامَهْ - پَاشِ شَهْوَهِي بِرَهْمَنْكَرَاوَهْكَ يَ دَايَهْ دَهْ سَتِ بِرَهْمَنْوَهْرَهْكَرَهْكَ - (تَصَرُّفٌ يُزِيلُ الْمَلِكَ) هَرْ دَهْ سَتْكَارِيَهْ كِي مَلْكَايَهْ تِي لِابِيَا: وَهَكَ فَرُوشْتَرُو بَهْ خَشِينُو وَهَقْفَكَرْدَنِ، وَاتَهْ: تَهْ وَانَهْ هِيچِيَانِ دَرُوسْتِ نَابِنِ (لَكِنْ فِي إِعْتَاقِهِ أَقْوَالٌ) بِهْ لَامُ لَهُ بَارَهِي نَازَادْكَرْدَنِي كَوِيلَهْ بِرَهْمَنْكَرَاوَهْكَ، چَهْ نَدِ فَرَمُودَهْ يَهْ كَهْ هَهْ نَهْ:

(أَظْهَرُهَا) بِهْ هِيزْتَرِيَانِ تَهْ مَهِيَهْ (يَنْفَذُ مِنَ الْمُوسِرِ) نَازَادْكَرْدَنَهْ كَهْ لَهُ خَاوَهْ نِيَكِي دَهْ وَلَهْ مَهْ نَدِ دَرُوسْتِ دَهْ بِيُو جِيْ بَهْ جِيْ دَهْ كَرِي (وَيَغْرَمُ قِيمَتَهُ يَوْمَ عَتَقَهُ رَهْنًا) نَرُخِي كَوِيلَهْ كَهْ - لَهُ بِرُذِي نَازَادْكَرْدَنِي - لَهُ تَوَلَهْ كَوِيلَهْ كَهْ دَهْ بِيَهْ تَهْ بَارْمَهْ (وَإِذَا لَمْ تُنْفَذْ) جَا هَرْ كَاتِيَكِ نَازَادْكَرْدَنَهْ كَهْ بِهْ دَرُوسْتَبُووِي دَانَهْ نِيَيْنِ، چُونَكَهْ خَاوَهْ نَهْ كَهْ يَ نَهْ بُووِي بُووِ (فَأَنْفَكَ) نِيِنَجَا بِرَهْمَنْكَرَهْ كَشِ بِهْرَهْلِ بُو، چُونَكَهْ لَهُ قَهْرَزَهْ كَهْ گَهْرَدَهْ نِي نَازَادْكَرَا، يَانِ دَايَهْ وَهْ (لَمْ يَنْفَذْ) نِيَسْتَاشِ نَازَادْكَرْدَنَهْ كَهْ دَرُوسْتِ نَابِي (فِي الْأَصْحَ) لَهُ فَرَمُودَةُ بِرَاسْتَرْدَا.

(وَلَوْ عَلَّقَهُ بِصِفَةٍ) تَهْ كَهْرُ نَازَادْكَرْدَنِي كَوِيلَهْ كَهْ يَ بِهْ سِيْفَهْ تِيَكَهْ وَهْ هَهْ لَوَاسِي بُو، وَهَكَ بَلِي: هَرْ كَاتِيَكِ كَوِيَهْ كَهْ لَهُ سَهْفَهْرُ گَهْرَاوَهْ، تُو نَازَادِي (فَوُجِدَتْ وَهُوَ رَهْنٌ) نِيِنَجَا سِيْفَهْ تَهْ كَهْ هَاتَهْ جِي، وَاتَهْ: كَوِيَهْ كَهْ يَ گَهْرَاوَهْ، كَوِيلَهْ كَهْ شِ هَرْ لَهُ بِرَهْمَنْدَا بُووِ، شَهْوَ (فَكَالْإِغْتَاقِ) وَهَكَ نَازَادْكَرْدَنِ وَايَهْ: لَهُ دَهْ وَلَهْ مَهْ نَدِ دَرُوسْتِ دَهْ بِي، لَهُ نَهْ بُووِي دَرُوسْتِ نَابِي (أَوْ بَعْدَهُ) يَانِ لَهُ دَوَايَ هَهْ لَوَهْ شَانَدَهْ وَهْ بِرَهْمَنْكَرَهْ كَهْ سِيْفَهْ تَهْ كَهْ هَاتَهْ جِي (نَفَذَ) نَازَادْكَرْدَنِي كَوِيلَهْ كَهْ دَرُوسْتِ دَهْ بِيُو جِيْ بَهْ جِيْ دَهْ كَرِي (عَلَى الصَّحِيحِ) لَهُ سَهْرُ فَرَمُودَةُ بِرَاسْتِ.

(وَلَا رَهْنُهُ لغيرِهِ) حَهْرَامَهْ وَ دَرُوسْتِ نِيَهْ: بِرَهْمَنْكَرَاوَهْ كَهْ هَرْ لَهُ بِرَهْمَنْدَا بِي - بِرَهْمَنْ بَكَا لَهُ لَايَ كَهْ سِيَكِي تَرِ، هَرْ وَهَكَ لَهُ لَايَ بِرَهْمَنْوَهْرَهْكَرَهْ كَشِ دَرُوسْتِ نَهْ بُو وَ بِاسْمَانِ كَرْدِ.

وَلَا التَّزْوِيجُ وَلَا الْإِجَارَةُ إِنْ كَانَ الدِّينُ حَالًا أَوْ يَحِلُّ قَبْلَهَا، وَلَا الْوَطْءُ فَإِنْ وَطِئَ
 فَالْوَلَدُ حُرٌّ، وَفِي نُفُوزِ الْإِسْتِيلَادِ أَقْوَالُ الْإِعْتِقاقِ، فَإِنْ لَمْ تُنْفَذْهُ فَإِنَّكَ تَفْذَى فِي الْأَصْحِ،
 فَلَوْ مَاتَتْ بِالْوَلَادَةِ غَرِمَ قِيمَتُهَا رَهْنًا فِي الْأَصْحِ، وَلَهُ كُلُّ انْتِفَاعٍ لَا يَنْقُصُهُ كَالرُّكُوبِ
 وَالسُّكْنَى، لَا الْبِنَاءَ وَالغِرَاسُ، فَإِنْ فَعَلَ

(وَلَا التَّزْوِيجُ) هم نروسست نیه (جاریه) په منکراوه که ماره ببری (وَلَا الْإِجَارَةُ) ههروهه
 نروسست نیه په منکراوه که به کری بدا (إِنْ كَانَ الدِّينُ حَالًا) نه گهر قهرزه که دهست به جی
 بی (أَوْ يَحِلُّ قَبْلَهَا) یان پیش ته وایوویی ماوه به کری دانه که، کاتی قهرز دانه وه که دهات
 (وَلَا الْوَطْءُ) هم نروسست نیه: جیماع له گهل (جاریه) ی په منکراو بکا (فَإِنْ وَطِئَ) جا
 نه گهر خاوه نه که ی جیماعی له گهل کریو ناوسی کرد (فَالْوَلَدُ حُرٌّ) نه و مندالی له و
 جیماعه ده بی، نازاده و به نه زادیش مندالی خاوه نه که یه.

(وَفِي نُفُوزِ الْإِسْتِيلَادِ أَقْوَالُ الْإِعْتِقاقِ) له باره ی بوونی (جاریه) که ش به (أَمِ الْوَلَدِ)
 فهرموده کانی نازاد کردنی پاپردو هه نه، به هیتریان نه گهر خاوه نه که هه بوویی بو،
 (جاریه) که ده بیته (أَمِ الْوَلَدِ) نه گهر نا: نا. (فَإِنْ لَمْ تُنْفَذْهُ) جا نه گهر بلین نایبته (أَمِ الْوَلَدِ)
 چونکه خاوه نه که ی نه بوویی بو (فَأَنَّكَ) نینجا په منه که ش به ره هل بو (تَفْذَى فِي الْأَصْحِ) له
 نوای هه لوه شانوه ده بیته (أَمِ الْوَلَدِ) له فهرموده ی راستردا (فَلَوْ مَاتَتْ بِالْوَلَادَةِ) نه گهر
 نه و (جاریه) ناوسکروه به هوی مندال لیبوون مرد (غَرِمَ قِيمَتُهَا رَهْنًا) نه وه نرضی
 (جاریه) که - له تو له - ده کاته بارمه (فِي الْأَصْحِ) له فهرموده ی راستردا.

﴿سوده کانی په منکراوه که﴾

(وَلَهُ) بقی په منده ره که نروسست و حلاله (كُلُّ انْتِفَاعٍ) گشت سودیک له ماله په منکراوه که ی
 وه ریکری، به شیوه یه کی وه ما: که (لَا يَنْقُصُهُ) نه و سوده رگرتنه نرضی په منکراوه که
 که م نه کاته وه (كَالرُّكُوبِ) وه کو سواری و ولاغ و نوتومبیله په منکراوه که، هم
 (وَالسُّكْنَى) نیشته جی بوون له ناو ملکه په منکراوه که دا، پیغه مبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ده فهرموی: ﴿الظُّهْرُ
 يُرْكَبُ بِتَفْقَهَةِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا، وَلَكِنَّ الدَّرَّ يُشْرَبُ بِتَفْقَهَةِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا﴾ رواه البخاری،
 پشتی وولاغه په منکراوه که - له لایه ن خاوه نه که ی - بقی سواری به کار نه هیندری به هوی
 به ختیو کردنی، هم شیری گوانی نازه له په منکراوه که - له لایه ن خاوه نه که ی -
 ده ختیو ته وه به هوی به ختیو کردنی.

که واته: نه گهر به مارج دابندری: سوده کانی په منکراوه که بقی په منوره رگره که بی، نه وه
 چه پامه و مامله ته که ش به تال ده بیته وه، ههروه که له سه ره تایی نه م باسه دا پابرا.

(لَا الْبِنَاءَ) به لام بقی په منده ره که نروسست نیه: خانوو له ناو زهویه په منکراوه که دا بکا،
 هم (وَالغِرَاسُ) بوی نروسست نیه دره ختی تی دا بجینی (فَإِنْ فَعَلَ) جا نه گهر خانووی تی دا

لَمْ يُقْلَعْ قَبْلَ الْأَجْلِ وَبَعْدَهُ يُقْلَعُ إِنْ لَمْ تَفِ الْأَرْضُ بِالذِّئْنِ وَزَادَتْ بِهِ، ثُمَّ إِنْ أَمْكَنْ
 الْإِنْتِفَاعُ بِغَيْرِ اسْتِزْدَادٍ لَمْ يَسْتَرِدْ وَإِلَّا فَيَسْتَرِدُّ، وَيُشْهَدُ إِنْ أَتَاهُمَا، وَلَهُ يَأْذُنُ الْمُرْتَهِنِ مَا
 مَنَعْنَاهُ، وَلَهُ الرَّجُوعُ قَبْلَ تَصَرُّفِ الرَّاهِنِ، فَإِنْ تَصَرَّفَ جَاهِلًا بِرُجُوعِهِ فَكَتَصَرَّفَ وَكَيْلِ
 جَهْلٍ عَزَلَهُ،

کرد، یان برهختی تئدا چاند (لَمْ يُقْلَعْ قَبْلَ الْأَجْلِ) ئەو برهخت و خانووہ - پئیش ماتنی
 کاتی قەرزدانەوہ - لانادریڻ، چونکہ دەگونجی: قەرزەکہ لە شتیکی تر بدریتەوہ.

بەلام (وَبَعْدَهُ) لە نوای ماتنی کاتی قەرزەدانەوہ (يُقْلَعُ) واجبە: برهخت و خانووہ که لابدرین
 (إِنْ لَمْ تَفِ الْأَرْضُ بِالذِّئْنِ) ئەگەر نرخى زەویە که بەروەستی قەرزە که ی نە کردو (وَزَادَتْ بِهِ)
 بە لادانی برهخت و خانووہ که ش نرخى زیاد دەبو، واتە: ئەگەر نرخى زەویە که بەروەستی
 قەرزە که ی دەکرد، یان بە لادانی ئەوانە نرخى زیاد نە دەبو، یان خواوەنە که ئیزنی دا:
 زەویە که و برهختە که، یان زەویە که و خانووہ که و یکرا بفرۆشریڻ، لەو حالە تانە دا برهخت و
 خانووہ که لانادریڻ، هەر وە ک لە زۆریە ی سەرچاوە کاندە فرەموویانە.

(ثُمَّ) ئینجا لە نوای ئەو ی پەهنوەرگەرە که پەهنە که ی وەرگرت (إِنْ أَمْكَنْ الْإِنْتِفَاعُ) ئەگەر
 گونجا: پەهنەوەرە که سود لە پەهنکرلوە که ی وەریگری (بِغَيْرِ اسْتِزْدَادٍ) بئى ئەو ی
 پەهنکرلوە که - لە پەهنوەرگەرە که - وەریگریتەوہ: وە ک نۆشینى نازەلی پەهنکراو، ئەوہ
 (لَمْ يَسْتَرِدْ) پەهنکرلوە که وەرنایگریتەوہ.

(وَإِلَّا) بەلام ئەگەر نە گونجا لە لای پەهنوەرگەرە که سودى ئۆه ریگری: وە ک وولایى سولوی و
 خانوو و ئەو جوړە شتانە، ئەو کاتە (فَيَسْتَرِدُّ) پەهنەوەرە که - بۆ سود ئۆه ریگریڻ -
 پەهنکرلوە که وەردەگریتەوہ، ئینجا هەر کاتیکی ش سودە که ی ئۆه ریگریڻ و هیچی تر
 پیویستی نەما، ئەوہ دەیگە پئینتەوہ لای پەهنوەرگەرە که (وَيُشْهَدُ) پەهنوەرگەرە که ش نوو
 شامید لە سەر پەهنەوەرە که دەگری: که پەهنکرلوە که ی گە پاندۆتەوہ لای خوێ (إِنْ أَتَاهُمَا)
 ئەگەر متمانە ی پئى نە کرد.

(وَلَهُ) بۆ پەهنەوەرە که بروستە (بِإِذْنِ الْمُرْتَهِنِ) بە ئیزنی پەهنوەرگەرە که (مَا مَنَعْنَاهُ)
 گشت ئەو دەستکاری و سودانە ی لیمان قەدەغە کردبون (وَلَهُ) هەم بۆ پەهنوەرگەرە که ش
 بروستە (الرُّجُوعُ) لە ئیزندانە که ی بە شیمان بییتەوہ (قَبْلَ تَصَرُّفِ الرَّاهِنِ) پئیش
 دەستکاریە کانی پەهنەوەرە که (فَإِنْ تَصَرَّفَ) جا ئەگەر پەهنەوەرە که دەستکاریە کی
 پەهنکرلوە که ی کرد (جَاهِلًا بِرُجُوعِهِ) لەو حالە تەشدا نەیدەزانی پەهنوەرگەرە که بە شیمان
 بۆتەوہ (فَكَتَصَرَّفَ وَكَيْلِ جَهْلٍ عَزَلَهُ) ئەوہ وە ک دەستکاری وەکیلیکە: که نە یزانییى لە
 وەکیلیە تی لاسراوہ، واتە: بەتالە و جئ بەجئ ناکرئ.

وَلَوْ أَدَانَ فِي بَيْعِهِ لِيُعْجَلَ الْمُؤَجَّلَ مِنْ ثَمَنِهِ لَمْ يَصِحَّ الْبَيْعُ،
 وَكَذَا لَوْ شَرَطَ رَهْنُ الثَّمَنِ فِي الْأُظْهِرِ.
 (فَصَلِّ) إِذَا لَزِمَ الرَّهْنُ فَالْيَدُ فِيهِ لِلْمُرْتَهِنِ وَلَا تُزَالُ إِلَّا لِلِإِنْتِفَاعِ كَمَا سَبَقَ وَلَوْ شَرَطَا
 وَضَعَهُ عِنْدَ عَدْلٍ جَارٍ، أَوْ عِنْدَ اثْنَيْنِ وَتَصَا عَلَى اجْتِمَاعِهِمَا عَلَى حِفْظِهِ أَوِ الْإِنْفِرَادِ بِهِ
 فَذَلِكَ، وَإِنْ أُطْلِقَا فَلَيْسَ لِأَحَدِهِمَا الْإِنْفِرَادُ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ مَاتَ الْعَدْلُ أَوْ فَسَقَ جَعَلَاهُ
 حَيْثُ يَتَّفِقَانِ، وَإِنْ تَشَاخَا وَضَعَهُ الْحَاكِمُ عِنْدَ عَدْلٍ،

(وَلَوْ أَدَانَ فِي بَيْعِهِ) نه گهر په منوره رگره که نيزنی دا په هندهره که: په هنکراوه که بفروشن
 (لِيُعْجَلَ الْمُؤَجَّلَ مِنْ ثَمَنِهِ) تاکو له پاره ی فروشراوه که زو قه زه که ی بداته وه، هینشتاش
 کاتی دانه وهی نه هاتبو (لَمْ يَصِحَّ الْبَيْعُ) نه و فروشتنه دروست نابی (وَكذَا) ههروه ها
 فروشتنه که دروست نابی (لَوْ شَرَطَ رَهْنُ الثَّمَنِ) نه گهر به مهرجی دانابی: پاره ی
 فروشراوه که له جی ی وی به په من دابندری (فِي الْأُظْهِرِ) له فهرمووده ی به میزتودا.

﴿ فَصَلِّ: لَه بآسی فروشتن و کاروباره کانی تری په هنکراوه که ﴾

(إِذَا لَزِمَ الرَّهْنُ) هر کاتیک مامله تی په من جیکیر بوو: به هوی ویدانو وهرگرتن (فَالْيَدُ
 فِيهِ لِلْمُرْتَهِنِ) مافی دهست به سهرداگرتنی په هنکراوه که بقی په منوره رگره که به (وَلَا تُزَالُ)
 دهستی په منوره رگره که له سهر په هنکراوه که لاناسی (إِلَّا لِلِإِنْتِفَاعِ) ته نها بقی سود
 لئوه رگرتن نه بی، نینجا له دوی سود لئوه رگرتن ده که پئندری ته وه ژیر دهستی
 په منوره رگره که (كَمَا سَبَقَ) ههروه تازه رابرا.

(وَلَوْ شَرَطَا وَضَعَهُ عِنْدَ عَدْلٍ) نه گهر ههردو لا به مهرجیان دانا: په هنکراوه که له لای
 داپه روه ریک دابندری (جَارٍ) دروسته، ههروه ها نه گهر ههردو لا پیک بکه ون که له لای
 په هندهره که دابندری، نه وهش دروسته.

(أَوْ عِنْدَ اثْنَيْنِ) یان به مهرجیان دانا: له لای دوو داپه روه ران دابندری و (وَتَصَا عَلَى
 اجْتِمَاعِهِمَا عَلَى حِفْظِهِ) ههردو لا دهقی نه و مهرجیان دانا: که ههردو داپه روه ران
 ویکرا بیپاریزن (أَوِ الْإِنْفِرَادِ بِهِ) یان ته نها ته نها بیپاریزن (فَذَلِكَ) نه وه دیاره و به گویره ی
 مهرجه که په فتار ده کری، به لام (وَإِنْ أُطْلِقَا) نه گهر به بی هیچ مهرجیک دایاننا (فَلَيْسَ
 لِأَحَدِهِمَا الْإِنْفِرَادُ) نه وه هچیکیان مافی نیه به ته نها بیپاریزی (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی
 راستردا (وَلَوْ مَاتَ الْعَدْلُ) جا نه گهر داپه روه رکه مرد (أَوْ فَسَقَ) یان بووه فاسق، نه و
 کاته (جَعَلَاهُ حَيْثُ يَتَّفِقَانِ) بقی لای کی پیک بکه ون له لای نه وی دایده نین، به لام (وَإِنْ
 تَشَاخَا) نه گهر ههردو لا بووه کیشه یان، نه و کاته (وَضَعَهُ الْحَاكِمُ عِنْدَ عَدْلٍ) دابور له
 لای داپه روه ریک دایده نی، تاکو کیشه که بیرپته وه.

وَيَسْتَحِقُّ بَيْعَ الْمَرْهُونِ عِنْدَ الْحَاجَةِ، وَيُقَدِّمُ الْمُرْتَهِنُ بِمَنْهٍ وَيَبِيعُهُ الرَّاهِنُ أَوْ وَكَيْلَهُ بِإِذْنِ الْمُرْتَهِنِ، فَإِنْ لَمْ يَأْذَنْ قَالَ لَهُ الْحَاكِمُ: تَأْذُنُ أَوْ تُبْرِيءُ، وَلَوْ طَلَبَ الْمُرْتَهِنُ بَيْعَهُ فَأَبَى الرَّاهِنُ الزَّمَهُ الْقَاضِي قَضَاءَ الدَّيْنِ أَوْ بَيْعَهُ، فَإِنْ أَصْرَبَ بَاعَهُ الْحَاكِمُ، وَلَوْ بَاعَهُ الْمُرْتَهِنُ بِإِذْنِ الرَّاهِنِ فَلَا أَصْحَ أَنَّهُ إِنْ بَاعَ بِحَضْرَتِهِ صَحَّ وَإِلَّا فَلَا، وَلَوْ شَرِطَ أَنْ يَبِيعَهُ الْعَدْلُ جَازَ، وَلَا يُشْتَرَطُ مُرَاجَعَةُ الرَّاهِنِ فِي الْأَصْحِ، فَإِذَا بَاعَ فَالْتَمَنُ عِنْدَهُ مِنْ ضَمَانِ الرَّاهِنِ

(وَيَسْتَحِقُّ بَيْعَ الْمَرْهُونِ) په هندهره که مای هیه په هنکړلوه که بفروشی (عند الحاجة) هر کاتې پیویستی به فروشتنی هبې: بې قهرزدانه وه که، یان له ترسی خرابوونی (وَيُقَدِّمُ الْمُرْتَهِنُ بِمَنْهٍ) ښجا که فروشرا، په هنوه رگره که وه پېش گشت خاوه ن قهرزه کان دڅرخو قهرزه که ی وی له پاره ی فروشراوه که ده درېته وه.

(وَيَبِيعُهُ الرَّاهِنُ أَوْ وَكَيْلَهُ) په هندهره که، یان وه کیله که ی وی په هنکړلوه که ده فروشی (بِإِذْنِ الْمُرْتَهِنِ) به ښزنی په هنوه رگره که (فَإِنْ لَمْ يَأْذَنْ) جا نه گهر په هنوه رگره که ښزنی نه دا په هنکړلوه که بفروشی، نو کاته (قَالَ لَهُ الْحَاكِمُ) دانوهر پسی ده لئ: (تَأْذُنُ أَوْ تُبْرِيءُ) یان ده بی ښزنی ده ی بفروشی، یان ده بی گرده نی قهرزداره که نازاد بکه ی له قهرزه که ت. جا نه گهر هر سووړ بوو، نو کاته دانوهر ښزنی ده دا په هندهره که بیفروشی، یان هر به څوی ده بفروشی، هر وه که له (تحفة) دا فرموویه تی.

(وَلَوْ طَلَبَ الْمُرْتَهِنُ بَيْعَهُ) هم جاره: نه گهر په هنوه رگره که داوی فروشتنی په هنکړلوه که ی کرد (فَأَبَى الرَّاهِنُ) به لام په هندهره که نه یفروشت، نو کاته (الزَّمَهُ الْقَاضِي) قازی ذدی لئ ده کا: که (قَضَاءَ الدَّيْنِ) قهرزه که ی بداته وه (أَوْ بَيْعَهُ) یان په هنکړلوه که بفروشی (فَإِنْ أَصْرَبَ) جا نه گهر هر سووړ بوو، نو کاته (بَاعَهُ الْحَاكِمُ) دانوهر ده یفروشی و له پاره ی فروشراوه که قهرزه که ده داته وه (وَلَوْ بَاعَهُ الْمُرْتَهِنُ بِإِذْنِ الرَّاهِنِ) نه گهر په هنوه رگره که - به ښزنی په هندهره که - په هنکړلوه که ی فروشت، نه وه (فَالأَصْحَ) فرمووده ی پاستر: (أَنَّهُ إِنْ بَاعَ بِحَضْرَتِهِ صَحَّ) نه گهر به ناماده بوونی په هندهره که فروشتی، دروسته (وَإِلَّا فَلَا) به لام نه گهر ناماده نه بوین، فروشته که دروست نابین.

(وَلَوْ شَرِطَ) نه گهر له مامله تی په هندا به مارج دانرايو: که (أَنْ يَبِيعَهُ الْعَدْلُ) دادپه روهر په هنکړلوه که بفروشی، نه وه (جَازَ) دروسته، هم (وَلَا يُشْتَرَطُ مُرَاجَعَةُ الرَّاهِنِ) به مارج داناندری ښزنی په هندهره که وه رېگری بې فروشتنی په هنکړلوه که (فِي الْأَصْحِ) له فرمووده ی پاستردا (فَإِذَا بَاعَ) جا هر کاتیک دادپه روهر که په هنکړلوه که ی فروشت و پاره که ی وه رگرت (فَالْتَمَنُ عِنْدَهُ مِنْ ضَمَانِ الرَّاهِنِ) نه وه پاره ی لای دادپه روهر که، هر

حَتَّى يَقْبِضَهُ الْمُؤْتَهِنُ، وَلَوْ تَلَفَ ثَمَنُهُ فِي يَدِ الْعَدْلِ ثُمَّ أُسْتَحَقَّ الْمَرْهُونُ فَإِنْ شَاءَ الْمُشْتَرَى رَجَعَ عَلَى الْعَدْلِ، وَإِنْ شَاءَ عَلَى الرَّاهِنِ وَالْقَرَارُ عَلَيْهِ، وَلَا يَبِيعُ الْعَدْلُ إِلَّا بِثَمَنٍ مِثْلِهِ حَالًا مِنْ تَقْدِ بَلَدِهِ، فَإِنْ زَادَ رَاغِبٌ قَبْلَ انْقِضَاءِ الْخِيَارِ فَلْيَفْسَخْ وَلْيَبِعْهُ، وَمَوْئِدَةُ الْمَرْهُونِ عَلَى الرَّاهِنِ، وَيُجْبَرُ عَلَيْهَا لِحَقِّ الْمُؤْتَهِنِ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَا يُنْتَعَرُ رَاهِنٌ مِنْ مَصْلَحَةِ الْمَرْهُونِ كَقَصْدِ وَحِجَامَةِ،

له زامینى په هندهره که ده بى (حتى يقبضه المؤتهن) تا په هندهرگره که پاره کى لى وده گرى.

(وَلَوْ تَلَفَ ثَمَنُهُ فِي يَدِ الْعَدْلِ) نه گهر پاره ی فروشراوه که له ده ستنى دادپه روهره که دا فه و تا (ثُمَّ أُسْتَحَقَّ الْمَرْهُونُ) نینجا په هنکراوه فروشراوه که ش به مالى خه لك ده رچو، نه و کاته (فَإِنْ شَاءَ الْمُشْتَرَى) نه گهر کړپاره که حه ز ده کا (رَجَعَ عَلَى الْعَدْلِ) با بگه پیته وه سه ر دادپه روهره که و پاره کى لى وده بگرتتوه (وَإِنْ شَاءَ عَلَى الرَّاهِنِ) نه گهر حه زيش ده کا بگه پیته وه سه ر په هندهره که، چونکه (وَالْقَرَارُ عَلَيْهِ) نه نجامى بپاره که ش هه ر له سه ر په هندهره که جیگر ده بى، واته: نه گهر فروشپاره که پاره که له دادپه روهره که وده بگرتتوه، دادپه روهره که ش نه ندازه ی پاره که له په هندهره که وده گرتتوه، به و مه رجه ی که مته رغه م ی نه کربى، نه گینا: هه ر دادپه روهره که زامینه و بپاره که له سه ر نه و جیگر ده بى، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فه رموویانه.

(وَلَا يَبِيعُ الْعَدْلُ) نابى دادپه روهره که ماله په هنکراوه که بفروشى (إِلَّا بِثَمَنٍ مِثْلِهِ) ته نها ده بى به نرخى وینه ی خوى بيفروشى و هم (حَالًا) به پاره یه کى حازرو (مِنْ تَقْدِ بَلَدِهِ) به پاره ی وولاته کى په هنکراوه که ش بى (فَإِنْ زَادَ رَاغِبٌ) جا نه گهر-جگه له کړپاره که- به کى تر نرخى زیاترى به په هنکراوه که ده دا (قَبْلَ انْقِضَاءِ الْخِيَارِ) پيش نه وه ی په شیمانى دانیشگه، یان مه رج کړتایى بى (فَلْيَفْسَخْ) واجبه دادپه روهره که مامله ته که هه لپوه شپیتتوه وه (وَلْيَبِعْهُ) هم به و نرخه زیاده بيفروشیتتوه به کى کيان، واته: یان زیاده که ره که، یان کړپاره که، نه گهر حه ز ده کا.

(وَمَوْئِدَةُ الْمَرْهُونِ) نه رکی پاراسترو به ختوکړنى په هنکراوه که (عَلَى الرَّاهِنِ) له سه ر په هندهره که یه، به (إجماع) زانایانى نیسلام و حدیسه که ی پاپرو و (وَيُجْبَرُ عَلَيْهَا) په هندهره که زوى لى ده کرى: نه و نه رکه بدا (لِحَقِّ الْمُؤْتَهِنِ) له به ر خاترى مافى په هندهرگره که (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه ر فه رمووده ی راست (وَلَا يُنْتَعَرُ رَاهِنٌ مِنْ مَصْلَحَةِ الْمَرْهُونِ) نابى په هندهره که قه ده غه بکرى له و کاره ی به رزه وه ندى په هنکراوه که ی تن دایه (كَقَصْدِ) وه که خوی لى به ردان و (وَحِجَامَةِ) خوی لى گرترو وده مانکړن.

وَهُوَ أَمَانَةٌ فِي يَدِ الْمُرْتَهِنِ، وَلَا يَسْقُطُ بِتَلْفِهِ شَيْءٌ مِنْ دَيْنِهِ، وَحُكْمُ فَاسِدِ الْعُقُودِ حُكْمُ صَحِيحِهَا فِي الضَّمَانِ، وَلَوْ شَرَطَ كَوْنُ الْمُرْهُونِ مَبِيعًا لَهُ عِنْدَ الْحُلُولِ فَسَدَ، وَهُوَ قَبْلَ الْمَحَلِّ أَمَانَةٌ، وَيُصَدَّقُ الْمُرْتَهِنُ فِي دَعْوَى التَّلْفِ بِيَمِينِهِ، وَلَا يُصَدَّقُ فِي الرَّدِّ عِنْدَ الْأَكْثَرِينَ، وَلَوْ وَطِئَ الْمُرْتَهِنُ الْمُرْهُونَةَ بِلَا شُبْهَةِ فَرَانَ،

(وَهُوَ) شستی په منکرلو (أمانة فی ید المرتهن) به ثمانت له دهستی په هڼوه رگره که دایه، واته: نه گهر فو تا، یان عه بیدار بوو، په هڼوه رگره که نابیته زامین، به و مرجه ی که مته رغه می نه کربین، نه گینا: ده بیته زامین، هه روه که له (تحفه) دا فهرموویه تی، پیغه مبر علیه السلام ده فهرمووی: ﴿لَا يُلْقِي الرُّهْنُ مِنْ رَاحَتِهِ، لَهُ عِثْمَةٌ وَعَلَيْهِ غُرْمَةٌ﴾ رواه الدارقطني والحاکم ورجاله ثقات، نابین په منکرلو که له خاوه نه که ی قه دهغه بئ، سودی په منکراوه که هر بؤ خاوه نه که یه تی و فو تان و نه رکی به خوی کورنی هر له سهر خاوه نه که یه تی.

(وَلَا يَسْقُطُ بِتَلْفِهِ شَيْءٌ مِنْ دَيْنِهِ) به هوی فو تانی په منکراوه که هیچ به شتیکی قه رزه که - له سهر په منده رکه - لاناچن.

(وَحُكْمُ فَاسِدِ الْعُقُودِ) بپیری شری له و مامله تانه ی به تال و دانه مزاون (حُكْمُ صَحِيحِهَا) وه که بپیری مامله ته کانی دروست و دامه زراوه (فِي الضَّمَانِ) له باره ی زامین بوون و زامین نه بوون، که و ابو: مامله تی په هن دروست بوین، یان نا، په هڼوه رگره که نابیته زامین، به لام مامله تی کرین و فروشتن دروست بوین، یان نا، کپاره که هر زامین ده بین.

جا له سهر نه و بنچینه یه: (وَلَوْ شَرَطَ) نه گهر له مامله تی په هندا به مخرج داندر: (كَوْنُ الْمُرْهُونِ مَبِيعًا لَهُ) په منکراوه که فروشروی په هڼوه رگره که بین (عِنْدَ الْحُلُولِ) که کاتی دانه وه ی قه رزه که هات، نه وه (فَسَدًا) هه ربوو مامله ته که به تال ده بن، واته: په هغه که به تاله، چونکه کاتی بؤ داندر وه، فروشتنه که ش به تاله، چونکه به هاتنی کاتی قه رز دانه وه که وه به سترو، که و ابو: (وَهُوَ قَبْلَ الْمَحَلِّ أَمَانَةٌ) نه و په منکراوه پیش هاتنی کاتی قه رز دانه وه به بپیری ثمانت له لای په هڼوه رگره که یه، چونکه په هنیکی به تاله، به لام له نوای هاتنی کاتی قه رز دانه وه به بپیری زامینی له لایه تی، چونکه فروشتنیکی به تاله.

(وَيُصَدَّقُ الْمُرْتَهِنُ) باوه په په هڼوه رگره که ده کرئ (فِي دَعْوَى التَّلْفِ) نه گهر گوتی په منکراوه که فو تاوه (بِيَمِينِهِ) به سویند خورلدن باوه پی پی ده کرئ، به لام (وَلَا يُصَدَّقُ فِي الرَّدِّ) له باره ی گه پاندنه وه ی په منکراوه که - بؤ لای په منده رکه - به سویند باوه پی پی ناکرئ (عِنْدَ الْأَكْثَرِينَ) له لای زورترینی زانایان، که و ابو: ده بی شاهیدی هه بین.

(وَلَوْ وَطِئَ الْمُرْتَهِنُ الْمُرْهُونَةَ) نه گهر په هڼوه رگره که جیماعی له گه ل (جاریه) په منکراوه که کرد (بِلا شُبْهَةٍ) به قه سدی و بین هه له (فَرَانَ) نه وه به زیناکه ر داده ندرئ و سزای زینای

وَلَا يُقْبَلُ قَوْلُهُ: جَهَلْتُ تَحْرِيمَهُ، إِلَّا أَنْ يَقْرُبَ إِسْلَامَهُ أَوْ يَنْشَأَ بِيَادِيَةِ بَعِيدَةٍ عَنِ الْعُلَمَاءِ، وَإِنْ وَطِئَ يَأْذُنَ الرَّاهِنِ قَبْلَ دَعْوَاهُ جَهْلَ التَّحْرِيمِ فِي الْأَصَحِّ فَلَا حُدَّ، وَيَجِبُ الْمَهْرُ إِنْ أَكْرَهَهَا، وَالْوَلَدُ حُرٌّ نَسِيبٌ، وَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ لِلرَّاهِنِ، وَلَوْ أَثْلَفَ الْمَرْهُونُ وَقُبِضَ بَدَلُهُ صَارَ رَهْنًا، وَالْخَصْمُ فِي الْبَدَلِ الرَّاهِنُ، فَإِنْ لَمْ يُخَاصِمْ لَمْ يُخَاصِمِ الْمُرْتَهِنُ فِي الْأَصَحِّ، فَلَوْ وَجَبَ قِصَاصٌ اقْتَصَصَ الرَّاهِنُ وَقَاتَ الرَّهْنُ، فَإِنْ وَجَبَ الْمَالُ بَعْفُوهُ أَوْ بِجِنَايَةِ خَطِئٍ

له سهره (وَلَا يُقْبَلُ قَوْلُهُ جَهَلْتُ تَحْرِيمَهُ) لای وهرناگیرئ که بلی: نه مزانیوه جیماع کردن چه رامه (إِلَّا أَنْ يَقْرُبَ إِسْلَامَهُ) مه گهر تازه موسولمان بوبئ (أَوْ يَنْشَأَ بِيَادِيَةِ بَعِيدَةٍ عَنِ الْعُلَمَاءِ) یان له شویتئیکی دور له زانایانی شایینی پی گه یشتین، له و حاله تانه دا سزای زینای له سهر لاده چی.

(وَإِنْ وَطِئَ يَأْذُنَ الرَّاهِنِ) نه گهر به نیزنی په هنده ره که جیماعی له گهل (جاریه) په هنکروه که کرد، نه وه (قَبْلَ دَعْوَاهُ جَهْلَ التَّحْرِيمِ) لای وهرده گیرئ که بلی: نه مزانیوه چه رامه (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ی پاستتردا، که و ابو: (فَلَا حُدَّ) سزای زینای له سهر نیه (وَيَجِبُ الْمَهْرُ) ماره یی (جاریه) که ی له سهر واجب ده بی (إِنْ أَكْرَهَهَا) نه گهر زوری لای کربدی: له سهر جیماع کردن (وَ) هر کاتیک به جیماع کردن سزای زینای نه که و یته سهر (الْوَلَدُ حُرٌّ نَسِيبٌ) نه و مندال ش که له جیماعه که دا په یدا ده بی، نازاده و مندالی جیماعه که ره که یه، که و ابو: (وَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ لِلرَّاهِنِ) له سهری واجبه: نرخی نه و مندال له توله بداته په هنده ره که، چونکه کزیلایه تی نه و مندالی له ده ست چواندوه.

(وَلَوْ أَثْلَفَ الْمَرْهُونُ) نه گهر په هنکروه که فه وتیندرا (وَقُبِضَ بَدَلُهُ) توله ی فه وتیندرا وه که ش له تاوانکاره که وه رگیرا، نه وه (صَارَ رَهْنًا) نه وه وره گیرلوه له خویه وه ده بیته په هنکراو له جیاتی فه وتیندرا وه که (وَالْخَصْمُ فِي الْبَدَلِ الرَّاهِنُ) نه و کیشه چیه ی داوای توله ی فه وتیندرا وه که ده کا: ته نها په هنده ره که یه، که واته: (فَإِنْ لَمْ يُخَاصِمْ) نه گهر په هنده ره که داوای توله ی نه کرد (لَمْ يُخَاصِمِ الْمُرْتَهِنُ) نابئ په هنوه رگره که ش داوای بکا (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ی پاستتردا، چونکه نه و خاونه ی په هنکراوه که نیه.

(فَلَوْ وَجَبَ قِصَاصٌ) جا نه گهر به هوی کوشتنی کویله په هنکروه که کوشتنه وه ی له توله واجب بو، چونکه مروف کوزه که ش کویله بوو، نه و کاته (اقْتَصَصَ الرَّاهِنُ) په هنده ره که له توله - ده ی کوزئو (وَقَاتَ الرَّهْنُ) په هنه که ش ده فه وتئ، چونکه هیچی له جیاتی وه رنه گیراوه.

به لام (فَإِنْ وَجَبَ الْمَالُ) نه گهر له و کوشتنه دا مالیک واجب بو بدرئ (بَعْفُوهُ) چونکه په هنده ره که مروف کوزه که ی له کوشتن عفو کرد (أَوْ بِجِنَايَةِ خَطِئٍ) یان کوشتنه که به

لَمْ يَصِحَّ عَفْوُهُ عَنْهُ وَلَا إِبْرَاءُ الْمُرْتَهِنِ الْجَانِي، وَلَا يَسْرِي الرُّهْنُ إِلَى زِيَادَتِهِ الْمُتَفَصِّلَةَ كَثْمَرَةَ وَوَلَدَ، فَلَوْ رَهَنَ حَامِلًا وَحَلَّ الْأَجَلَ وَهِيَ حَامِلٌ بِيَعْتِ، وَإِنْ وُلِدَتْهُ بِيَعٌ مَعَهَا فِي الْأَظْهَرِ، فَإِنْ كَانَتْ حَامِلًا عِنْدَ الْبَيْعِ دُونَ الرُّهْنِ فَالْوَلَدُ لَيْسَ بِرَهْنٍ فِي الْأَظْهَرِ.
(فَصْلٌ) جَنَى الْمَرْهُونُ قُدِّمَ الْمَجْنِي عَلَيْهِ، فَإِنْ أَقْتَصَّ أَوْ بِيَعَ لَهُ بَطَلَ الرُّهْنُ،

مهاله بوو، نه و کاته (لَمْ يَصِحَّ عَفْوُهُ عَنْهُ) دروست نیه په هندهره که له مالیه عه فوی بکا، چونکه مافی په هندهره که ی پی یوه به ستراره، هم (وَلَا إِبْرَاءُ الْمُرْتَهِنِ الْجَانِي) دروست نیه په هندهره که ش تاوانکاره که نازاد بکا: نه له کوشتنونه له مالیه که، چونکه نه و خاوه نیه.

(وَلَا يَسْرِي الرُّهْنُ إِلَى زِيَادَتِهِ الْمُتَفَصِّلَةَ) بریاری په هن ناروا ته لای نه و زیده بیانه ی له په هنکراوه که جیا دهنه وه (كَثْمَرَةٌ) وه ک میوه ی درخته په هنکراوه که و (وَوَلَدٌ) بیچوی نازه له په هنکراوه که، به لام دهراته لای نه و زیده بیانه ی جیا نابنه وه: وه که له وی و گوره بوون.

(فَلَوْ رَهَنَ حَامِلًا) جا نه گهر نازه لیکي ناوسی په هن کربو (وَحَلَّ الْأَجَلَ) نینجا کاتی دانه وه ی قه رزه که ی هاتو (وَهِيَ حَامِلٌ) نازه له که ش هر ناوس بوو، نه وه (بِيَعْتِ) به ناوسی دهروشری تاکو قه رزه که ی لی بدریته وه.

(و) هه روه ما (إِنْ وُلِدَتْهُ) نه گهر نازه له که زایی (بِيَعٍ مَعَهَا) بیچوه که ی له که ل خوی دهروشری (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ی به هیتردا، به لام (فَإِنْ كَانَتْ حَامِلًا عِنْدَ الْبَيْعِ) نه گهر له کاتی فروشتی دا نازه له که ناوس بوو (نُونَ الرُّهْنِ) نه که له کاتی په هنکرنی دا، نه و کاته (فَالْوَلَدُ لَيْسَ بِرَهْنٍ) بیچوه که ی ناو زگی به په هنکراو داناندری (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ی به هیتردا، چونکه له نوای په هنکرندا په یدا بووه، که و ابو: تا ز که ی دانه نی نابی بفروشری، مه گهر په هندهره که پازی بی، نه و کاته به ناوسی دهروشری، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فهرموویانه.

﴿ فَاَصْلُ: لَهُ بَاسِي فَهُوَ تَانُو بَهْرَه لَبُونِي پَهْ هِنْكَراوه كه ﴾

(جَنَى الْمَرْهُونُ) هر کاتیک کویله په هنکراوه که تاوانیکي ده ستریشی کرده سهر ناده میزادیک: به کوشتن، یان به له ناوبردنې نه ندامیک، نه وه (قُدِّمَ الْمَجْنِي عَلَيْهِ) ناده میزاده که ی دهروشری کراوه ته سهر، وه پیش په هندهره که دپخری بؤ توله وهرگرتن، که و ابو: (فَإِنْ أَقْتَصَّ) نه گهر کویله تاوانکاره که - له توله - کوژدا (أَوْ بِيَعَ لَهُ) یان بؤ توله ی تاوانه که فروشرا (بَطَلَ الرُّهْنُ) په هنه که به تال دهنه وه، چونکه په هنکراوه که نه ماوه.

وَإِنْ جَنَى عَلَى سَيِّدِهِ فَأَقْتَصَّ بَطْلًا، وَإِنْ عُفِيَ عَلَى مَالٍ لَمْ يَثْبُتْ عَلَى الصَّحِيحِ
 فَيَبْقَى رَهْنًا، وَإِنْ قَتَلَ مَرْهُونًا لِسَيِّدِهِ عِنْدَ آخِرِ فَأَقْتَصَّ بَطْلَ الرَّهْنَانِ، وَإِنْ وَجَبَ مَالٌ
 تَعَلَّقَ بِهِ حَقُّ مُرْتَهِنِ الْقَتِيلِ فَيُبَاعُ وَتَمَنُّهُ رَهْنٌ، وَقِيلَ يَصِيرُ رَهْنًا، فَإِنْ كَانَ مَرْهُونَيْنِ عِنْدَ
 شَخْصٍ بَدَيْنِ وَاحِدٍ نَقَصَتِ الْوَيْقَةُ، أَوْ بَدَيْتَيْنِ وَفِي نَقْلِ الْوَيْقَةِ غَرَضٌ نُقِلَتْ، وَلَوْ تَلَفَ
 مَرْهُونٌ بِأَفَةِ بَطْلٍ،

(وَإِنْ جَنَى عَلَى سَيِّدِهِ) نه گهر کز یله په هنکراوه که ده سندرئیزی کرده سر گه وره که ی
 خوی و کوشتی، یان نه ندامیکی له ناویرد (فَأَقْتَصَّ) نینجا له توله - کوژا، یان
 نه ندامه که ی لکراوه (بَطْلًا) په همنه که به تال ده بیته وه، به لام (وَإِنْ عُفِيَ عَلَى مَالٍ) نه گهر
 له تاوانکاره که بوردره به و مرجه ی له خوی تاوانه که هندیک مال بدا (لَمْ يَثْبُتْ) نه و
 ماله ی ناکه ویتته سر (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی راست، که و ابو: (فَيَبْقَى رَهْنًا)
 کز یله تاوانکاره که هر به په هنکراوی ده مینیتته وه.

(وَإِنْ قَتَلَ مَرْهُونًا لِسَيِّدِهِ عِنْدَ آخِرِ) نه گهر نه م کز یله په هنکراوه کز یله به کی تر په هنکراوی
 کوشت: که نه ویش گهره که ی خوی له لای په کیکی تر په هنی کربو (فَأَقْتَصَّ) نینجا
 گهره که ش تاوانکاره که ی - توله - کوشت، نه وه (بَطْلَ الرَّهْنَانِ) هر سوک په همنه کان
 به تال ده بنه وه، چونکه هر سوک کز یله کان هوتان، به لام (وَإِنْ وَجَبَ مَالٌ) نه گهر به هوی
 تاوانه که مال واجب بو: وه که له کوشتن لای بیوردری له به رامبر نه و ماله، نه و کاته
 (تَعَلَّقَ بِهِ حَقُّ مُرْتَهِنِ الْقَتِيلِ) مانی په همنه رگره که ی کوژلوه که به و ماله وه ده به ستری،
 که و ابو: (فَيُبَاعُ) کز یله تاوانکاره که ده فروشری و (وَتَمَنُّهُ رَهْنٌ) پاره که شی ده بیته
 په هنکراو له جی ی کوژلوه که (وَقِيلَ يَصِيرُ رَهْنًا) له فرموده یه کی بی هیژدا: خودی
 تاوانکاره که له جی ی کوژلوه که ده بیته په هنکراو، واته: نافروشری.

(فَإِنْ كَانَ مَرْهُونَيْنِ عِنْدَ شَخْصٍ) جا نه گهر تاوانکاره که و کوژلوه که هر سوکیان له لای
 مروفیک په هن کرابون (بَدَيْنِ وَاحِدٍ) بویک قهرز، نه وه (نَقَصَتِ الْوَيْقَةُ) ته نها بارمته یه که
 که م ده بیته وه، واته: په همنه که به تال نابیتته وه.

(أَوْ بَدَيْتَيْنِ) یان بوی دو قهرز هر سوکیان په هن کرابون و (وَفِي نَقْلِ الْوَيْقَةِ غَرَضٌ)
 گواستنه وه ی بارمته ی قهرزی تاوانکاره که بوی قهرزی کوژلوه که سویدیکی
 په همنه رگره که ی تی دا بوو (نُقِلَتْ) نه و کاته تاوانکاره که - به بارمته یی - ده گوازیته وه
 لای قهرزی کوژلوه که، واته: ده فروشری و پاره که ی له جی ی کوژلوه که ده بیته په هن.

(وَلَوْ تَلَفَ مَرْهُونٌ بِأَفَةٍ) نه گهر په هنکراوه که به هوی روداویک - له خوی وه - هوتا (بَطْلًا)
 مامله تی په هن به تال ده بیته وه.

وَيَنْفَكُ بِفَسْخِ الْمُرْتَهِنِ وَالْبَرَاءَةِ مِنَ الدَّيْنِ، فَإِنْ بَقِيَ شَيْءٌ مِنْهُ لَمْ يَنْفَكْ شَيْءٌ مِنَ الرَّهْنِ، وَلَوْ زَهَنَ نِصْفَ عَبْدٍ بَدْتَيْنِ وَنِصْفَهُ بِآخِرِ قَبْرَيْهِ مِنْ أَحَدِهِمَا انْفَكَ قِسْطُهُ، وَلَوْ زَهَنَاهُ قَبْرَيْهِ أَحَدُهُمَا انْفَكَ نَصِيبُهُ.

(فصل) اِخْتَلَفَا فِي الرَّهْنِ أَوْ قَدَرَهُ صُدَّقَ الرَّاهِنُ بِيَمِينِهِ إِنْ كَانَ زَهَنَ تَبْرُجًا، وَإِنْ شَرِطَ فِي بَيْعٍ تَحَالَفَا،

(و) هر دو ما (بفسخ) مامله تی پره من هه لده و هشیته و ه پره منکراوه که به ره هل ده بی (بفسخ المرتین) به هه لوه شاننده وهی پره منوره گر که، هه رجه نده پره منده ره که ش پازی نه بی.

(و) هر دو ما مامله تی پره من هه لده و هشیته وه (بالبراءة من الدين) به نازاد بوونی قهرزداره که له هه موو قهرزه که: وه که به خوی هه موو قهرزه که بداته وه، یان یه کیکی تر بوی بداته وه، یان خاوهن قهرزه که گهرده نی نازاد بکا له هه موو قهرزه که.

به لام (فإن بقي شيء منه) نه گهر به شیکی کم قهرزه که ی له سه مابن، نه و کاته (لم ينفك شيء من الرهن) هیه به شیکی له پره منکراوه که به ره هل نابو گشتی به پره منکراوه ده مینیته وه تا هه موو قهرزه که ده داته وه.

(ولو زهن نصف عبدين) نه گهر نیوه ی کویله یه کی، یان نیوه ی باغیکی کرده پره منی قهرزیک (ونصفه باخر) نیوه که ی تریشی کرده پره منی قهرزیک تر (قبري من احدهما) نینجا قهرزداره که له قهرزیکیان نازاد بو، نه وه (انفك قسطه) به شی قهرزه نازاد بووه که شی له پره منکراوه که به ره هل ده بی و به شی قهرزه که ی تریشی هه ر به پره من ده مینیته وه (ولو زهناه) نه گهر دوو که س باغیکی هاویه شیان له پره منی قهرزیک دانا: که له سه ر هه رووکیان بوو (قبري احدهما) نینجا یه کیکیان له قهرزه که ی خوی نازاد بو، نه وه (انفك نصيبه) به شه باغه که ی خویشی له پره منه که به ره هل ده بی.

﴿فصل: له باسی کیشه ی رهنده رو پره منورگر﴾

(اختلفا في الرهن) هه ر کاتیک پره منده ره که و پره منوره گر که بووه کیشه یان له بنچینه ی پره منه که دا، نه مه ده یگوت: پره منت کر بو می. نه ویش ده یگوت: پره منم نه کر بوه. (أو قدره) یان له نه ندازه ی پره منه که بووه کیشه یان، نه مه ده یگوت: پره منکراوه که دوو خانووه. نه ویش ده یگوت ته نها یه ک خانووه. له و مه سه لانه دا-نه گهر شاهید نه بو- (صدق الراهن بيمينه) پره منده ره که سویند ده خولو باوه ری پی ده کری (إن كان رهن تبرع) نه گهر پره منه که به پیاوه تی کرابن، واته: له مامله تی کرپن و فروشتندا به مه رج دانه ندرا بن، به لام (وإن شرط في بيع) نه گهر پره منه که پیاوه تی نه بو، به لکو له مامله تی فروشتندا به مه رج داندرا بو، نه و کاته (تحالفا) هه رووکیان سویند بوی یه کتری ده خون:

وَلَوْ ادَّعَىٰ أَتُّهُمَا رَهْنَاهُ عَبْدُهُمَا بِمَاءٍ وَصَدَقَهُ أَحَدُهُمَا فَتَصِيبُ الْمُصَدَّقِ رَهْنٌ بِخَمْسِينَ، وَالْقَوْلُ فِي نَصِيبِ الثَّانِي قَوْلُهُ بِيَمِينِهِ، وَتُقْبَلُ شَهَادَةُ الْمُصَدَّقِ عَلَيْهِ، وَلَوْ اِخْتَلَفَا فِي قَبْضِهِ: فَإِنْ كَانَ فِي يَدِ الرَّاهِنِ أَوْ فِي يَدِ الْمُرْتَهِنِ وَقَالَ الرَّاهِنُ غَصَبْتُهُ صُدَّقَ الرَّاهِنُ بِيَمِينِهِ، وَكَذَا إِنْ قَالَ أَقْبَضْتُهُ عَنْ جِهَةِ أُخْرَى فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ أَقْرَبَقْبَضَهُ ثُمَّ قَالَ لَمْ يَكُنْ إِقْرَارِي عَنْ حَقِيقَةٍ فَلَهُ تَحْلِيفُهُ، وَقِيلَ لَا يَحْلِفُهُ إِلَّا أَنْ يَذْكَرَ لِإِقْرَارِهِ تَأْوِيلًا

که قسه که می خوی راست و قسه می به رام به ره که می راست نیه. نینجا په هه که مه لده وه شیندریتته وه.

(وَلَوْ ادَّعَىٰ أَتُّهُمَا رَهْنَاهُ عَبْدُهُمَا بِمَاءٍ) نه گهر په هه نوهر گره که داوای کرد: که نه م دوو که سانه کویله به کی خویان - له لای شو - کردوته په هنی سهد دیناری قهریز (وَصَدَقَهُ أَحَدُهُمَا) له و نووانه ش تنها به کیکیان گوتی: باوهر پی پی ده که م و راست نه کا. شو ی تریش گوتی: راست ناکا. نه وه (فَتَصِيبُ الْمُصَدَّقِ رَهْنٌ بِخَمْسِينَ) به شی باوهر که ره که ده بیته په هنی په نجا دینار: که نیوه ی قهرزه که به (وَالْقَوْلُ فِي نَصِيبِ الثَّانِي) نه وه قسه به ی که وهرده گبری له باره ی به شه که می هاو به شی دووهم (قَوْلُهُ بِيَمِينِهِ) هر قسه که می خویله تی و به سویند باوهر پی پی ده کبری که بلن: من په همن نه کردوه. به لام (وَتُقْبَلُ شَهَادَةُ الْمُصَدَّقِ عَلَيْهِ) شاهیدی باوهر که ره که ش وهرده گبری له سر نه وه هاو به شه ی دووهم، جا نه گهر په هه نوهر گره که له گال نه وه شاهیدیه سویند بخوا، یان شاهیدی کی تریشی هه بو، نه وه کاته گشت مال هه هاو به شه که ده بیته په همن.

(وَلَوْ اِخْتَلَفَا فِي قَبْضِهِ) نه گهر په هنده ره که و په هه نوهر گره که له باره ی وهر گرتنی په هنکراوه که بووه کتیشه یان، نه وه (فَإِنْ كَانَ فِي يَدِ الرَّاهِنِ) نه گهر په هنکراوه که له دهستی په هنده ره که دا بوو (أَوْ فِي يَدِ الْمُرْتَهِنِ) یان له دهستی په هه نوهر گره که دا بوو، به لام (وَقَالَ الرَّاهِنُ غَصَبْتُهُ) په هنده ره که گوتی: دا گبرت کردوه. له هر دوو مه سه له دا (صُدَّقَ الرَّاهِنُ بِيَمِينِهِ) په هنده ره که سویند ده بری و باوهر پی پی ده کبری (وَكَذَا) هر وه ها په هنده ره که به سویند باوهر پی پی ده کبری (إِنْ قَالَ) نه گهر گوتی: (أَقْبَضْتُهُ عَنْ جِهَةِ أُخْرَى) نه وه شته م له پوویکی تره وه داو ته ده ست تو: وه که نه مانه ت، یان به کربدان، یان به خواستن (فِي الْأَصْحَحِ) له فهرمووده ی راستردا.

(وَلَوْ أَقْرَبَقْبَضَهُ) نه گهر په هنده ره که داننا: که په هه نوهر گره که په هنکراوه که می وهر گرتوه (ثُمَّ قَالَ لَمْ يَكُنْ إِقْرَارِي عَنْ حَقِيقَةٍ) نینجا گوتی نه وه داننه یانانم به راستی نه بو، نه وه کاته (فَلَهُ) په هنده ره که مال هه یه (تَحْلِيفُهُ) په هه نوهر گره که سویند بدا: که په هنکراوه که می وهر گرتوه (وَقِيلَ) له فهرمووده یه کی بنه یزدا: (لَا يُحْلِفُهُ إِلَّا أَنْ يَذْكَرَ لِإِقْرَارِهِ تَأْوِيلًا) نابی

كَقَوْلِهِ: أَشْهَدْتُ عَلَى رَسْمِ الْقَبَالَةِ، وَلَوْ قَالَ أَحَدُهُمَا جَنَى الْمَرْهُونَ وَأَنْكَرَ الْآخَرَ
 صَدَقَ الْمُنْكَرُ بِيَمِينِهِ، وَلَوْ قَالَ الرَّاهِنُ جَنَى قَبْلَ الْقَبْضِ فَلَاظْهَرُ تَصَدِيقُ الْمُرْتَهِنِ بِيَمِينِهِ
 فِي إِنْكَارِهِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ إِذَا حَلَفَ غَرِمَ الرَّاهِنُ لِلْمَجْنِيِّ عَلَيْهِ، وَأَنَّهُ يَغْرَمُ الْأَقْلُ مِنْ قِيمَةِ
 الْعَبْدِ وَأَرْضِ الْجَنَابَةِ، وَأَنَّهُ لَوْ نَكَّلَ الْمُرْتَهِنُ رُدَّتِ الْيَمِينُ عَلَى الْمَجْنِيِّ عَلَيْهِ لَا
 عَلَى الرَّاهِنِ، فَإِذَا حَلَفَ بِيَعِ فِي الْجَنَابَةِ، وَلَوْ أذِنَ فِي بَيْعِ الْمَرْهُونِ فَبِعَ وَرَجَعَ عَنِ الْإِذْنِ
 وَقَالَ رَجَعْتُ قَبْلَ الْبَيْعِ وَقَالَ الرَّاهِنُ بَعْدَهُ، فَلَاصَحُّ

سویندی بدا، مه گەر په هندهره که بډ دانه پتانان که ی خوی واته په کی گونجاو بلن (کقولیه) وه
 بلن: (أشهدت على رسم القبالة) نه و دانه پتانانم شاهید گرتن بولو له سر نه و نووسر لوه ی
 پیش به ستنی مامله ته که دهنوسریو نیمزا ده کری، واته: نینجا له نوای نوینی شاهیدی و
 نیمزا کړدن، مامله ته که به پڼگایه کی شهرعی ده به ستی.

(وَلَوْ قَالَ أَحَدُهُمَا جَنَى الْمَرْهُونَ) نه گەر په کتکیان گوتی: کویله په منکراوه که تاوانتکی
 ده ستریزئی کرپوه (وَأَنْكَرَ الْآخَرَ) نه وی تریش گوتی و انیه (صَدَقَ الْمُنْكَرُ بِيَمِينِهِ) نه وه ی
 ده لئی و انیه، سویند دهنوسریو باوه پې ده کری (وَلَوْ قَالَ الرَّاهِنُ) نه گەر په هندهره که
 گوتی (جَنَى قَبْلَ الْقَبْضِ) پیش وه رگرتن ده ستریزئی کرپوه. نه وه (فَلَاظْهَرُ) به
 فرموده ی به میتر (تَصَدِيقُ الْمُرْتَهِنِ بِيَمِينِهِ فِي إِنْكَارِهِ) په هنوه رگره که سویند دهنوسریو
 باوه پې ده کری که بلن: نه مزانیوه ده ستریزئی کرپدی.

(وَالْأَصَحُّ) فرموده ی پاستر: (أَنَّهُ إِذَا حَلَفَ) هر کاتیک په هنوه رگره که سویندی خولرد
 (غَرِمَ الرَّاهِنُ لِلْمَجْنِيِّ عَلَيْهِ) ده بی په هندهره که تولی ده ستریزئی که بداته نه و که سه ی
 ده ستریزئی کرپوه ته سر (وَأَنَّهُ يَغْرَمُ الْأَقْلُ مِنْ قِيمَةِ الْعَبْدِ وَأَرْضِ الْجَنَابَةِ) کامه بیان
 که متره: له نرخي کویله که له تولی تاوانه که، نه و که متره له تولی ده دا (وَأَنَّهُ لَوْ نَكَّلَ
 الْمُرْتَهِنُ) نه گەر په هنوه رگره که سویندی نه خولرد (رُدَّتِ الْيَمِينُ عَلَى الْمَجْنِيِّ عَلَيْهِ) سویند ده که
 ده که پڼدیرتته وه سر نه و که سه ی ده ستریزئی کرپوه ته سر (لَا الرَّاهِنُ) ناگه پڼدیرتته وه
 سر په هندهره که (فَإِذَا حَلَفَ) جا هر کاتیک سویندی خولرد (بِيَعِ فِي الْجَنَابَةِ) کویله که به
 هوی تاوانه که دهنوسریو تولی تاوانه که ی له پاره که ی دهنوسریو.

(وَلَوْ أذِنَ فِي بَيْعِ الْمَرْهُونِ) نه گەر په هنوه رگره که نیزنی دا: په هندهره که په منکراوه که
 بفروشی (فَبِعَ) نینجا فروشرا (وَرَجَعَ عَنِ الْإِذْنِ) نه ویش له نيزندانه که ی په شیمان بډوه و
 (وَقَالَ رَجَعْتُ قَبْلَ الْبَيْعِ) گوتی: پیش فروشتنی له نيزندانه که م په شیمان بومه وه، که واته:
 فروشتنه که ی به تاله و دروست نه بوه (وَقَالَ الرَّاهِنُ بَعْدَهُ) په هندهره که ش گوتی: نوای
 فروشتن په شیمان بویه وه، که واته: فروشتنه که ی دروست بوه، نه وه (فَلَاصَحُّ) به

تَصَدِيقُ الْمَرْتَهِنِ، وَمَنْ عَلَيْهِ أَلْفَانُ بِأَحَدِهِمَا رَهْنٌ فَأَدَى أَلْفًا وَقَالَ أُذِيتُهُ عَنْ
 أَلْفِ الرَّهْنِ صُدُقٌ بِيَمِينِهِ، وَإِنْ لَمْ يَنْوِ شَيْئًا جَعَلَهُ عَمَّا يَشَاءُ، وَقِيلَ يُقْسَطُ.
 (فَصَلِّ) مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ ذَنْبٌ تَعَلَّقَ بِتَرْكِهِ تَعَلَّقَهُ بِالْمَرْهُونِ، وَفِي قَوْلِ كَتَعَلَّقَ الْأَرْضَ
 بِالْجَانِي، فَعَلَى الْأَظْهَرِ يَسْتَوِي الدِّينُ الْمُسْتَعْرِقُ وَغَيْرُهُ فِي الْأَصْحَحِّ،

فهرموده‌ی راستتر: (تَصَدِيقُ الْمَرْتَهِنِ) په همنوه رگره که سویندده خولو باوه‌پی پئ ده‌کریئ.
 (وَمَنْ عَلَيْهِ أَلْفَانِ) هر که سیک دو هه زار دینار قهرزی له سر بوو (بِأَحَدِهِمَا رَهْنٌ) بؤ
 هه زاریکیان په هنیکی دانابو (فَأَدَى أَلْفًا) نینجا قهرزی هه زاریکی دایه‌وهو (وَقَالَ أُذِيتُهُ عَنْ
 أَلْفِ الرَّهْنِ) گوتی: نه‌وه‌ی داومه‌ت‌وه، له جیاتی هه زاره‌که‌ی په‌هن بؤکراو بوو، نه‌وه
 (صُدُقٌ بِيَمِينِهِ) په‌هنده‌ره که سویندده خولو باوه‌پی پئ ده‌کریئ، که‌وابو: په‌هنکراوه‌که
 به‌ره‌ل ده‌بی (وَإِنْ لَمْ يَنْوِ شَيْئًا) نه‌گه‌ر له حاله‌تی دانه‌وه‌ی نه‌وه‌ه‌زاره، مه‌به‌ستی
 هه‌چیانی نه‌بو، نه‌و کاته (جَعَلَهُ عَمَّا يَشَاءُ) به‌دلی‌خوی له جیاتی کامه‌یان حه‌ز ده‌کا،
 بریاری بؤ ده‌دا (وَقِيلَ يُقْسَطُ) له‌ه‌ه‌رمووده‌یه‌کی بی‌هیزدا: نه‌وه‌ه‌زاره له‌نیوان هه‌ربوو
 هه‌زاره‌که‌دا به‌ش ده‌کریئو له‌هه‌ریه‌که‌و نیوه‌ی له‌سر لاده‌چن.

﴿ فَاذَى لَهُ بِأَسَىٰ يَهْوِيهِ قَهْرُ زَيْدٍ مِيرَاثَهُ وَهُوَ ﴾

(مَنْ مَاتَ) هر که سیک مرد (وَعَلَيْهِ ذَنْبٌ) له‌و حاله‌ته‌شدا قهرزی له‌سر بوو (تَعَلَّقَ بِتَرْكِهِ)
 نه‌و قهرزه به‌میراته‌که‌یه‌وه‌ده‌به‌ستریئو میراته‌که‌ش ده‌بیته په‌هنکراویکی شرعی (تَعَلَّقَهُ
 بِالْمَرْهُونِ) وه‌ک به‌سترانی قهرزه به‌مالیکی په‌هنکراوی‌ده‌ستکرد: که‌به‌دیرزی باسما‌ن کرد
 (وَفِي قَوْلِهِ) له‌ه‌ه‌رمووده‌یه‌کدا: نه‌و قهرزه به‌میراته‌که‌وه‌ده‌به‌ستریئ (كَتَعَلَّقَ الْأَرْضَ بِالْجَانِي)
 وه‌ک به‌سترانی توله‌ی‌کوشتن به‌گه‌رده‌نی نه‌و کویله‌یه‌ی مروغه‌که‌ی کوشتوه.

(فَعَلَى الْأَظْهَرِ) جا له‌سر فهرموده‌ی به‌هیزتر: (يَسْتَوِي الدِّينُ الْمُسْتَعْرِقُ وَغَيْرُهُ) په‌کسانه:
 نه‌و قهرزه‌ی هه‌موو میراته‌که‌وه‌به‌نه‌خوی ده‌گریئو نه‌وه‌ی له‌میراته‌که‌که‌متره (فِي الْأَصْحَحِّ)
 له‌ه‌ه‌رمووده‌ی راستتردا، که‌واته: نه‌گه‌ر به‌شیک له‌قهرزه‌که له‌سر مردووه‌که‌ما‌بیئ،
 چه‌رامه‌و دروست نابئ: میراتگر ده‌ستکاری میراته‌که‌بکا، جی‌اوازی نیه: میراتگره‌کان زور
 بن، یان‌ته‌ن‌ها‌یه‌ک‌که‌س‌بیئ، به‌لام هه‌ر کاتیک میراتگریئ-به‌گویره‌ی به‌شه‌میراته‌که‌ی
 خوی- به‌شه‌قهرزه‌که‌ی‌خوی دایه‌وه، نه‌وه‌به‌شه‌میراته‌که‌ی‌وی له‌په‌هن به‌ره‌ل ده‌بیئ،
 هه‌روه‌ک له‌زوری‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فهرموویانه.

﴿ نَاكِدَارِي ﴾: له‌م باسه‌دا جی‌اوازی قهرزی‌شاده‌میزالو قهرزی‌خوای‌گه‌وره‌نیه: وه‌ک
 زه‌کاتو‌که‌ه‌فاره‌تو‌نه‌زو‌ه‌ج، جا-بؤ‌وینه- نه‌گه‌ر زه‌کاتو قهرزی‌شاده‌میزاد ویکرا له
 سه‌ر مردوویک‌کزیونه‌وه، واجبه: زه‌کاته‌که‌پیشدا‌بدریئ، چونکه‌پیغه‌مبه‌رئیده‌ه‌ه‌رمویئ:

وَلَوْ تَصَرَّفَ الْوَارِثُ وَلَا دَيْنَ ظَاهِرٍ فَظَهَرَ دَيْنٌ بَرْدٌ مَبِيعٌ بَعِيْبٌ فَلِأَصْحُ أَكْهَ لَا يَتَبَيَّنُ
 فِسَادُ تَصَرُّفِهِ لَكِنْ إِنْ لَمْ يُقْضَ الدَّيْنُ فُسِخَ، وَلَا خِلَافٌ أَنْ لِلْوَارِثِ إِمْسَاكَ عَيْنِ التَّرِكَةِ
 وَقَضَاءَ الدَّيْنِ مِنْ مَالِهِ، وَالصَّحِيْحُ أَنْ تَعْلُقَ الدَّيْنُ بِالتَّرِكَةِ لَا يَمْنَعُ الإِرْثَ فَلَا يَتَعَلَّقُ
 بِزَوَائِدِ التَّرِكَةِ كَكَسْبٍ وَتَنَاجٍ.

﴿فَدَيْنٌ لِلَّهِ أَحَقُّ بِالْقَضَاءِ﴾ رواه الشيخان، قهرزی خوی گوره له پيشتره بدرتته وه. هروهك
 له باسی زه كاتی قهرزدا پوونمان كرده وه، هروه ما نه گره به كيك مرديبو له ژانیا حه جی
 له سر واجب بوبین، نه وه میراتگره كه ی قه دهغه ده كری: ده ستكاری میراته كه بكا، تا
 حه ج بؤ مرپووه كه ی ده كری- هروهك چند زانایه ك وه هایان فرمووه- یان تا كری ی حه ج
 بؤ كردنی ته سلیمی به كيك ده كری تاكو حه جی بؤ بكا، هروهك چند زانایه كی تر وه هایان
 فرمووه له (تحفه) دا پوونی كریوته وه.

(وَلَوْ تَصَرَّفَ الْوَارِثُ) نه گره میراتگره كه ده ستكاریه كی میراته كه ی كرد: وه ك فروشتن (وَلَا
 تَبَيَّنَ ظَاهِرٌ) له و حاله ته شدا هیچ قهرزك دیار نه بو (فَظَهَرَ تَبَيَّنٌ) نینجا له پاشان قهرزك په یدا
 بوو (بَرْدٌ مَبِيعٌ بَعِيْبٌ) به هوی گه پاندنه وه ی فروشرلوئیکی عه یدار: كه له ژانی مرپووه كه دا
 پاره كه ی نه مابو، نه وه (فَالْأَصْحُ) فرمووده ی راستر: (أَنَّهُ لَا يَتَبَيَّنُ فِسَادُ تَصَرُّفِهِ) به وه
 ناشكرا نابین: كه ده ستكاریه كه ی به تاله (لَكِنْ إِنْ لَمْ يُقْضَ الدَّيْنُ) به لام نه گره نه وه قهرزه
 په یدابوو نه دراوه (فُسِخَ) ده ستكاریه كه ی میراتگره كه هله ده وه شیندریتته وه، تاكو خاوه ن
 قهرزه كه بگاته مانی خوی.

نینجا بزانه: نه گره میراتگره كه به نیزی خاوه ن قهرزه كان- بؤ قهرزدانه وه- میراته كه
 بفروشی، نه و كاته فروشتنه كه ی دروست ده بین، به و مرجه ی فروشتنه كه به نرضی
 هاووینه بئو به نیزی گشت خاوه ن قهرزه كان بئ، جا نه گره به كيكیان ناماده نه بو، نه و
 كاته به نیزی قازی ده یفروشی، هروهك له (تحفه) دا پوون كراوه ته وه.

(وَلَا خِلَافٌ) زانایان هیچ جیباواییان له وه دا نیه: كه (أَنَّ لِلْوَارِثِ) بؤ میراتگره كه دروسته:
 (إِمْسَاكَ عَيْنِ التَّرِكَةِ) خودی میراته كه بؤ خوی وه ریگری و (وَقَضَاءَ الدَّيْنِ مِنْ مَالِهِ) له مالی
 خوییشی قهرزه كه ی سر مرپووه كه بداته وه (وَالصَّحِيْحُ) به فرمووده ی راستر (أَنَّ تَعْلُقَ
 الدَّيْنِ بِالتَّرِكَةِ) نه و به سترانه ی قهرزه كه به میراته كه وه (لَا يَمْنَعُ الإِرْثَ) رنگای میراتگرتن
 ناگری، اته: میراته كه ده بیته ملكی میراتگره كان، كه وابو: (فَلَا يَتَعَلَّقُ بِزَوَائِدِ التَّرِكَةِ)
 قهرزه كه به زنده بیه كانی میراته كه وه نابه ستریتته وه (كَكَسْبٍ وَتَنَاجٍ) وه ك كری ی كار كردنی
 به میراتگراوه كه و بیچوووه كانی نازه لی به میراتگراو، چونكه نه وانه- له دوا ی مردن- له
 ملكی میراتگره كه دا په یدا بوینه و گشتی ده بینه ملكی میراتگره كه.

(کتابُ التَّفْلِيسِ)

مَنْ عَلَيْهِ ذُبُونٌ حَالَةٌ زَائِدَةٌ عَلَى مَالِهِ يُخْجَرُ عَلَيْهِ بِسُؤَالِ الْغُرَمَاءِ،

﴿پاشکوی﴾ یه کهم: هر کاتیک شتیکی دوزیه وه کردیه ملکی خوی، نینجا مرد، نهو شته دوزروه یه به میراته که یه وه نابستریتیه وه، به لام نه گهر مردوه که مالیکی، یان قهرزی که سیکی ونبووی له سر بوو: که شوینی لیار نه بو، له دوزینه وه شی بی نومید بوین، نهو قهرزه ده بریته دست قازی، جا نه گهر قازی نه بو، یان خائن بوو و به شهریه تی نیسلام ره فتاری نه ده کرد- وه که هم سرده مه- نهو کاته ده بریته دست باوه پیکروویکی لیزان، تا کو بۆ (بیتُ المال) سرور بکا، یان هر میراترکه که به خوی نهو کاره نه انجام ده دا، جا نه گهر به خویشی هه ژار بوو، نهو کاته دروسته به شی هه ژاریکیش لهو مال، یان لهو قهرزه بۆ خوی دابنی، هم دوریش نیه: نهو مهسه له یهش وه که مهسه له یه تیمی بی سرپهرشتکار بیو- نه گهر باوه پیکروویک نه بو- پیاوما قولانی شوینه که، جی به جی کردنی سر فرکندنه که یه بخه نه نه ستوی خویان، هه روه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پروون کرلوه ته وه.

دووه م: هر کاتیک میراترکی قهرزداره که قهرزه که یه دلوه خاوهن قهرزه که، واجبه: ئی وه ریکریتیه وه، هه روه که- به بریژی- له پاشکوی قهرزدا پروون کرلوه، هه روه ما سوننه ته: به زووترین کات قهرزی مردوه که بدریته وه، چونکه پیغه مبه ر^ع ده فرموی: ﴿نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدِينِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ﴾ حدیث صحیح رواه الترمذی، گیانی مروی نیماندار به هوی قهرزه که یه قه دهغه ده کرئ له چوونه به ههشت. نهو باسه له په پتووی مردوه کاندایر ژتر پروون کرلوه ته وه.

﴿کتابُ التَّفْلِيسِ: په پتووی قه دهغه دانان له سر قهرزدار﴾

(مَنْ عَلَيْهِ ذُبُونٌ) هر که سیکی قهرزیک، یان چهند قهرزیکي ئاده میزادی له سر بن، که (حَالَةٌ) کاتی دانه وه یان هاتیبو (زَائِدَةٌ عَلَى مَالِهِ) نه ندازه ی قهرزه که ش زووتر بی له هه موو ملک و مال که ی، نهو قهرزداره (يُخْجَرُ عَلَيْهِ) واجبه: له لایه ن قازی قه دهغه ی له سر دابندری، تا کو ده ستکاری ملک و مال که ی نه کا، وه که بلئ: (فَلَانِكَ سَمِ قَهْدَهْغَه كَرْدَ لَه دَه سْتَكَارِي كَرْدَنِي مَلِكْ وَ مَالِي خَوِي).

نینجا که نهو قه دهغه یهش دانه نی (بِسُؤَالِ الْغُرَمَاءِ) به دلاوکردنی خاوهن قهرزه کان دایده نی ﴿عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَجَرَ عَلَى مُعَاذِ مَالَهُ وَبَاعَهُ فِي ذَيْنِ كَانَ عَلَيْهِ وَقَسَمَهُ بَيْنَ غُرَمَائِهِ، فَقَالَ: لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا ذَلِكَ﴾ رواه الدارقطني وصححه الحاكم، پیغه مبه ر^ع دهغه ی دانا له سر (معان) به هوی نهو قهرزه ی له سر ی بوو، مال که ی فروشتو

وَلَا حَجْرَ بِالْمَوْجِلِ، وَإِذَا حُجِرَ بِحَالٍ لَمْ يَحِلَّ الْمَوْجِلُ فِي الْأَطْهَرِ، وَلَوْ كَانَتْ الدُّيُونُ بِقَدْرِ الْمَالِ فَإِنْ كَانَ كَسُوبًا يُنْفَقُ مِنْ كَسْبِهِ فَلَا حَجْرَ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ كَسُوبًا وَكَانَتْ نَفَقَتُهُ مِنْ مَالِهِ فَكَذَا فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَا يَحْجَرُ بِغَيْرِ طَلَبٍ فَلَوْ طَلَبَ بَعْضُهُمْ وَدَيْتُهُ قَدْرٌ يُحْجَرُ بِهِ

پاره‌کمی له نیتوان خاوهن قهرزه‌کاندا به‌ش کرد، ئینجا فرمووی: ئیستا تهنه‌وه‌نده‌تان بۆ مه‌یه. واته: نه‌وه‌ قهرزه‌ی له‌ سه‌ری ماوه، چاوه‌په‌وان بکه‌ن.

(وَلَا حَجْرَ بِالْمَوْجِلِ) هیچ‌قه‌ده‌غه‌یه‌ک داناندی به‌ هۆی قهرزیک: که‌ کاتی دانه‌وه‌ی نه‌هاتبێ، چونکه‌ ئیستا دلوا‌ی قهرزه‌که‌ی لێناکرێ (وَإِذَا حُجِرَ بِحَالٍ) هه‌ر کاتی‌ک قه‌ده‌غه‌ی له‌ سه‌ر داندا به‌ هۆی قهرزیک که‌ کاتی دانه‌وه‌ی هاتبێ (لَمْ يَحِلَّ الْمَوْجِلُ) به‌وه‌ قه‌ده‌غه‌دانانه‌ کاتی دانه‌وه‌ی قهرزه‌ نواخروه‌کان نایه‌وه‌ر له‌ نه‌ستۆی قهرزداره‌که‌دا ده‌مینه‌وه‌ (فِي الْأَطْهَرِ) له‌ فرمووده‌ی به‌هه‌تردا.

به‌لام نه‌گه‌ر قهرزداره‌که‌ به‌مێ، نه‌وه‌ کاته‌ به‌ هۆی مردن قهرزه‌ نواخراوه‌کانیش کاتی دانه‌وه‌یان دێ، چونکه‌ نه‌ستۆی قهرزداره‌که‌ به‌ مردن وێران ده‌بێ، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه‌.

(وَلَوْ كَانَتْ الدُّيُونُ بِقَدْرِ الْمَالِ) به‌لام نه‌گه‌ر قهرزه‌کان به‌ نه‌ندازه‌ی ملک‌و‌مائی قهرزداره‌که‌ بون، ته‌ماشای ده‌کرێ: (فَإِنْ كَانَ كَسُوبًا) نه‌گه‌ر قهرزداره‌که‌ کاروکاسبێ ده‌کردو (يُنْفَقُ مِنْ كَسْبِهِ) له‌ کارو کاسبیه‌که‌شی خۆی‌و‌ خه‌زانه‌که‌ی به‌خه‌و ده‌کرد، نه‌وه‌ (فَلَا حَجْرَ) پێویست نیه‌ قه‌ده‌غه‌ له‌ سه‌ر قهرزداره‌که‌ دابندرێ، به‌لکو قازی‌فرمانی پێ ده‌کا: قهرزه‌که‌ بداته‌وه‌. جا نه‌گه‌ر نه‌یدلوه‌، نه‌وه‌ کاته‌ قازی‌ماله‌که‌ی لێ‌ده‌فرۆشێ، یان جارجاره‌ لێ‌ی ده‌دلو ده‌یخاته‌ به‌ندیخانه‌ تا قهرزه‌که‌ ده‌داته‌وه‌، هه‌روه‌ک له‌ (تحفة‌)دا فرموویه‌تی، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرمووی: ﴿لِيُؤَاغِدِ يُحِلُّ عِرْضَهُ وَعُقُوبَتَهُ﴾ رواه البخاری وأحمد وأبو‌دلود، قهرز نه‌دانه‌وه‌ی مروفی‌مه‌بووی باسکردن‌و‌ سزادانی‌هه‌لال‌ده‌کا.

(وَإِنْ لَمْ يَكُنْ كَسُوبًا) به‌لام نه‌گه‌ر کاروکاسبێ نه‌ده‌کردو (وَكَانَتْ نَفَقَتُهُ مِنْ مَالِهِ) خۆی‌و‌ خه‌زانه‌که‌شی له‌و‌ماله‌ به‌خه‌و ده‌کرد (فَكَذَا) له‌وه‌‌هاله‌ته‌ش قه‌ده‌غه‌ی له‌ سه‌ر داناندی (فِي الْأَصْحَحِّ) له‌ فرمووده‌ی‌پاستردا، چونکه‌ خاوه‌ن قهرزه‌کان ده‌توانن ئیستا دلوا‌ی قهرزه‌کانیانی لێ‌بکه‌ن.

(وَلَا يَحْجَرُ بِغَيْرِ طَلَبٍ) نابێ قازی‌قه‌ده‌غه‌ له‌ سه‌ر قهرزداره‌که‌ دابنێ به‌ بێ‌دلاو‌کردنی خاوه‌ن قهرزه‌کان (فَلَوْ طَلَبَ بَعْضُهُمْ) جا نه‌گه‌ر تهنه‌ یه‌کیکیان دلوا‌ی قه‌ده‌غه‌دانانی‌کردو (وَدَيْتُهُ قَدْرٌ يُحْجَرُ بِهِ) قهرزه‌که‌شی نه‌ندازه‌یه‌کی‌وه‌ها‌بوو: قه‌ده‌غه‌ی‌پێ‌داده‌ندرا، چونکه‌

حَجْرَ، وَإِلَّا فَلَا، وَيُحْجَرُ بِطَلَبِ الْمُفْلِسِ فِي الْأَصَحِّ، فَإِذَا حُجِرَ تَعَلَّقَ حَقُّ الْفُرْمَاءِ بِمَالِهِ، وَأَشْهَدَ عَلَى حَجْرِهِ لِيُحْذَرَ، وَلَوْ بَاعَ أَوْ وَهَبَ أَوْ أَعْتَقَ فِي قَوْلٍ يُوقَفُ تَصَرُّفُهُ، فَإِنْ فَضَّلَ ذَلِكَ عَلَى الدَّيْنِ نَقَذَ وَإِلَّا لَعَا، وَالْأَظْهَرُ بَطْلَانُهُ، فَلَوْ بَاعَ مَالَهُ لِفُرْمَانِهِ بَدِينِهِمْ بَطَلَ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ بَاعَ سَلَمًا أَوْ اشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ فَالصَّحِيحُ صِحَّتُهُ وَيَثْبُتُ فِي ذِمَّتِهِ،

له ملكو ماله كهى زورتر بوو (حجر) نهو كاتهش قهدهغهى له سهر دادهنى (وإلا) بهلام نهگهر قهرزهكهى له ملكو مالهكهى كه متر بوو (فلا) قهدهغهى له سهر دانانى.

(و) هروهها (يُحَجَّرُ) قهدهغه له سهر قهرزداره كه دادهندرى (بِطَلَبِ الْمُفْلِسِ) به دواكردى خودى قهرزداره كه، واته: بهخوى دوا له قازى بكا: قهدهغهى له سهر دابنى (فِي الْأَصَحِّ) له فرمودهى راستردا.

(فَإِذَا حُجِرَ) جا هر كاتيك قهدهغه له سهر قهرزداره كه دانرا (تَعَلَّقَ حَقُّ الْفُرْمَاءِ بِمَالِهِ) مالى خاوهن قهرزهكان به ملكو مالهكه يهوه ده بهستريو هيچ دهستكاريهكى قهدهغهكروه كهش له ملكو مالهكهى دا بروست نابى، كه واته: بروست نيه قهدهغهكروه كه گهرنى قهرزداره كانى خويشى له قهرزهكهى نازاد بكا (وَأَشْهَدَ عَلَى حَجْرِهِ) سوننه ته قازى شاهيد بگرئ له سهر قهدهغه دانانهكهى (لِيُحْذَرَ) تاكو خهك خوى لى بپاريزن و هيچ مامله تيكى له گه ل نهكن.

(وَلَوْ بَاعَ) نهگهر له دواى قهدهغهكردن شتيكى فروشت (أَوْ وَهَبَ) بيان بهخسى (أَوْ أَعْتَقَ) يان كويله يهكى نازاد كرد (فَفِي قَوْلٍ يُوقَفُ تَصَرُّفُهُ) له فرموده يه كدا نهو دهستكاريهى پاده گيرئ: (فَإِنْ فَضَّلَ ذَلِكَ عَلَى الدَّيْنِ) جا نهگهر نهو دهستكاريه له قهرزهكهى زياد بوو، چونكه مالهكهى به نرخيكى بهرز فروشرا، يان له قهرزيك گهردهنى نازاد كرا (نَقَذَ) دهستكاريهكهى به بروستبووى دادهندرى (وَأِلَّا) نهگهر زياد نه بو (لَعَا) به بهتالبوو دادهندرى، بهلام (وَالْأَظْهَرُ) به فرمودهى بههيزتر: (بَطْلَانُهُ) نهو دهستكاريهى پرابر بووى گشتى له نيتساوه بهتاله و هيچى جن به جن ناكريئ.

(فَلَوْ بَاعَ مَالَهُ لِفُرْمَانِهِ بَدِينِهِمْ) نهگهر له دواى قهدهغهكردن قهرزداره كه ملكو مالهكهى خوى فروشته خاوهن قهرزهكان به قهرزهكهى خويان (بَطَلَ) نهو فروشتهش بهتاله و دانامه زرى (فِي الْأَصَحِّ) له فرمودهى راستردا، بهلام له فرموده يهكى بنهيزدا: نهو فروشته بروست دهبن، هروه كه (نهاية) و (مغنى) دا فرمويانه.

(وَلَوْ بَاعَ سَلَمًا) نهگهر شتيكى به سه له م فروشت (أَوْ اشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ) يان شتيكى به قهرز كرى (فَالصَّحِيحُ صِحَّتُهُ) به فرمودهى راست: نهو مامله ته به قهرزانهى بروست دهبن و (وَيَثْبُتُ فِي ذِمَّتِهِ) سه له تن داكروه كه و پارهى فروشلروه كه له نهستوى دا جيگير دهبن.

وَيَصِحُّ نِكَاحُهُ وَطَلَّاقُهُ وَخُلْعُهُ وَاتِّصَاصُهُ وَإِسْقَاطُهُ، وَلَوْ أَقْرَبَ بَعِيْنٍ أَوْ ذِيْنٍ وَجَبَ قَبْلَ الْحَجْرِ فَلَا ظَهْرَ قَبُولُهُ فِي حَقِّ الْغُرْمَاءِ، وَإِنْ أَسْتَدَّ وَجُوبُهُ إِلَى مَا بَعْدَ الْحَجْرِ بِمُعَامَلَةٍ أَوْ مُطْلَقًا لَمْ يُقْبَلْ فِي حَقِّهِمْ، وَإِنْ قَالَ عَن جِنَايَةٍ قَبْلَ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَهُ أَنْ يَرُدَّ بِالْعَيْبِ مَا كَانَ اشْتَرَاهُ إِنْ كَانَتْ الْغِبْطَةُ فِي الرَّدِّ، وَالْأَصْحَحُ تَعْدَى الْحَجْرِ إِلَى مَا حَدَّثَ بَعْدَهُ بِالْإِضْطِيَادِ وَالْوَصِيَّةِ وَالشَّرَاءِ إِنْ صَحَّحْنَاهُ،

(وَيَصِحُّ نِكَاحُهُ وَطَلَّاقُهُ) زن هينان و ته لاقدانيشی دروست دهن (و) ههروهه (خُلْعُهُ) ته لاقدانی به پاره و (اتِّصَاصُهُ) کوشتنی له توله و (إِسْقَاطُهُ) لیبوردنی له کوشتنه که، نه وانهش گشتی دروست دهن.

(وَلَوْ أَقْرَبَ) نه گهر قهرزداره که دانی نا: (بَعِيْنٍ) به خودی مالیکو گوتی: ملکی فلانکه سه (أَوْ ذِيْنٍ) یان دانی نا به قهرزیک: که (وَجَبَ قَبْلَ الْحَجْرِ) قهرزه که پیش قهدهغه دانان له سه ری واجب بووه بق فلانکه سه (فَلَا ظَهْرَ) ههرمووده ی به هیتر (قَبُولُهُ فِي حَقِّ الْغُرْمَاءِ) نه و دانهیپانه ی لئورهده گیری دهرهق خاوهن قهرزهکان، واته: خاوهن مالکه خودی مالکه بق خوی دهباو خاوهن قهرزه کهش پالهپهسته ی خاوهن قهرزهکانیتر دهکا له و مالهی دا: که قهدهغهی له سهرداندراوه.

بهلام (وَإِنْ أَسْتَدَّ وَجُوبُهُ إِلَى مَا بَعْدَ الْحَجْرِ) نه گهر دانی نا به قهرزیکي وهها: که له نوای قهدهغه دانان له سه ری واجب بویی (بِمُعَامَلَةٍ) به هوی مامله تیک (أَوْ مُطْلَقًا) یان به بی ماملهت، نه و کاته (لَمْ يُقْبَلْ فِي حَقِّهِمْ) دهرهق خاوهن قهرزهکان نه و دانهیپانه ی لئورناگیری، به لکو تهنا دهرهق خوی لئی وهرده گیری و له نوای لاجوونی قهدهغه که نه و قهرزهشی لئورهده گیریته وه، بهلام (وَإِنْ قَالَ عَن جِنَايَةٍ) نه گهر بلئی: نه م قهرزه م به هوی تاوانیک له سه ر واجب بووه (قَبْلَ) نه وه دهرهق خاوهن قهرزهکانیش لئی وهرده گیری (فِي الْأَصْحَحِ) له ههرمووده ی راستردا:، که واته: سته م لیکراوه کهش پالهپهسته ی خاوهن قهرزهکان دهکا له مالی قهرزداره که دا.

(وَلَهُ) بق قهرزداره که دروسته (أَنْ يَرُدَّ بِالْعَيْبِ مَا كَانَ اشْتَرَاهُ) نه و شته ی پیش قهدهغه کردن کرپویه تی به هوی عهیبداری بیگه ریپنیهته وه سه ر فروشیاره که (إِنْ كَانَتْ الْغِبْطَةُ فِي الرَّدِّ) نه گهر قازانج له و گه پاندنه وه یه دا هه بی (وَالْأَصْحَحُ) ههرمووده ی راستر: (تَعْدَى الْحَجْرِ إِلَى مَا حَدَّثَ بَعْدَهُ) نه و قهدهغه کردنه دهرهواته سه ر نه و ملک و مالش: که له نوای قهدهغه دانانه که پهیدا بووه: (بِالْإِضْطِيَادِ) به هوی رلوکردن و (وَالْوَصِيَّةِ) به هوی وهسیت و (وَالشَّرَاءِ) به هوی کرپنی به قهرز (إِنْ صَحَّحْنَاهُ) نه گهر به ههرمووده ی راستر- نه و کرپنه به دروستبوو دابنن.

وَأَنَّهُ لَيْسَ لِبَائِعِهِ أَنْ يَفْسَخَ وَيَتَعَلَّقَ بِعَيْنِ مَتَاعِهِ إِنْ عَلِمَ الْحَالُ، وَإِنْ جَهَلَ فَلَهُ ذَلِكَ، وَأَنَّهُ إِذَا لَمْ يُمْكِنِ التَّعَلُّقُ بِهَا لَا يُزَاحِمُ الْغَرْمَاءَ بِالْأَمْنِ. (فصل) يُبَادِرُ الْقَاضِي بَعْدَ الْحَجْرِ بَيْعَ مَالِهِ وَقَسَمَهُ بَيْنَ الْغَرْمَاءِ وَيُقَدِّمُ مَا يَخَافُ فُسَادَهُ، ثُمَّ الْحَيَوَانَ ثُمَّ الْمَنْقُولَ ثُمَّ الْعَقَارَ، وَيُلْبِعُ بِحَضْرَةِ الْمُفْلِسِ وَغَرْمَائِهِ كُلَّ شَيْءٍ فِي سُوقِهِ بِثَمَنِ مِثْلِهِ حَالًا مِنْ تَقْدِيبِ الْبَلَدِ، ثُمَّ إِنْ كَانَ الدَّيْنُ غَيْرَ جِنْسِ التَّقْدِيرِ وَلَمْ يَرْضَ الْغَرِيمُ إِلَّا بِجِنْسِ حَقِّهِ

(وَأَنَّهُ) هر به فرموده‌ی راستتر (لیس لبایعه ان یفسخ) نه و که سهی له دوی قدهغه کردن به قهرزشتی فروشتوته قهرزداره که، بوی دروست نیه: فروشتنه که هلبوه شینیتته وه (و یتعلق بعین متاعه) دهست به خودی که لویه له فروشراوه که یوه بگریو بیباته وه (ان علم الحال) نه گهر زانیبیتی نه و قهرزداره قدهغه ی له سر داندرلوه، به لام (وان جهل) نه گهر نه یزانیب (فله ذلك) نه و کاته بوی دروسته فروشتنه که هلبوه شینیتته وه خودی ماله که ی خوی بیباته وه (وأنه) هر به فرموده‌ی راستتر (إذا لم یمكن التعلق بها) هر کاتیک نه گونجا دهست به خودی ماله که یوه بگریو بیباته وه (لا یزاحم الغرماء بالأمن) نابی پاله پهستی خاوهن قهرزه کانیش بکا به پاره‌ی فروشراوه که، چونکه له دوی قدهغه دانان نه و قهرزه پهیدا بووه.

﴿ فصل: له بایسی فروشتنی مالی قهرزداری قدهغه کراو ﴾

(یُبَادِرُ الْقَاضِي بَعْدَ الْحَجْرِ) سوننه ته: قازی - له دوی قدهغه دانان - په له بکا (بیبیع ماله) به فروشتنی ملک و مالی قدهغه کراوه که (وَقَسَمَهُ بَيْنَ الْغَرْمَاءِ) پاره‌ی فروشراوه که ش به سر خاوهن قهرزه کاندایه ش بکا به گویره‌ی قهرزه کانیان، هم (وَيُقَدِّمُ مَا يَخَافُ فُسَادَهُ) نه و جوره شته ش پیتشدا بفروشی که له خرابیوونی دهترسی: وه که میوه (ثُمَّ الْحَيَوَانَ) نینجا نازه له کان بفروشی (ثُمَّ الْمَنْقُولَ) نینجا نه و جوره شته‌ی ده گوازیته وه (ثُمَّ الْعَقَارَ) نینجا خانوو و باغ و زهوی.

(وَيُلْبِعُ بِحَضْرَةِ الْمُفْلِسِ) سوننه ته نه و شتانه بفروشی به ناماده بوونی قهرزداره که و، هم (وَوَغَرْمَائِهِ) به ناماده بوونی خاوهن قهرزه کانیش (كُلُّ شَيْءٍ فِي سُوقِهِ) هر شته‌ی له بازاری خوی دا بفروشی (بِثَمَنِ مِثْلِهِ) به پاره‌ی هاوویتته‌ی خوی، یان زیاتر (حَالًا) به پاره‌ی یکی حازر: که (مِنْ تَقْدِيبِ الْبَلَدِ) له پاره‌ی شوینه که بی.

(ثُمَّ) نینجا له دوی فروشتن (إِنْ كَانَ الدَّيْنُ غَيْرَ جِنْسِ التَّقْدِيرِ) نه گهر قهرزه که په گه زکی تری جگه له په گه‌زی پاره‌ی فروشراوه که بوو و (وَلَمْ يَرْضَ الْغَرِيمُ إِلَّا بِجِنْسِ حَقِّهِ) خاوهن قهرزه که ش ته‌نبا به په گه‌زی قهرزه که ی خوی پازی ده‌بو، نه و کاته

اِشْتَرَى، وَإِنْ رَضِيَ جازَ صَرَفُ النَّقْدِ إِلَيْهِ إِلَّا فِي السَّلَمِ، وَلَا يُسَلَّمُ مَبِيعاً قَبْلَ قَبْضِ ثَمَنِهِ، وَمَا قَبْضُهُ قَسَمُهُ بَيْنَ الْغُرَمَاءِ إِلَّا أَنْ يَغْسُرَ لِقَلْتَهُ قَبْلَ خُرُوجِهِ لِيَجْتَمَعَ، وَلَا يُكَلَّفُونَ بَيِّنَةً بِأَنْ لَا غَرِيمَ غَيْرُهُمْ، فَلَوْ قَسَمَ فَظَهَرَ غَرِيمٌ شَارَكَ بِالْحَصَّةِ، وَقِيلَ تُنْقَضُ الْقَسَمَةُ، وَلَوْ خَرَجَ شَيْءٌ -بَاعَهُ قَبْلَ الْحَجْرِ- مُسْتَحَقّاً وَالثَّمَنُ تَالَفَ فَكَدِّينَ ظَهَرَ، وَإِنْ أَسْتَحِقَّ شَيْءٌ بَاعَهُ الْحَاكِمُ قَدَّمَ الْمُشْتَرِيَ بِالثَّمَنِ، وَفِي قَوْلِ يُحَاصُّ الْغُرَمَاءُ،

(اِشْتَرَى) واجبه: په گهزی قهرزه که ی خوی بوی بکړی. به لام (وَأَنْ رَضِيَ) نه گهر خاوهن قهرزه که به په گهزی پاره ی فروشراوه که ش پازی دهبو (جازَ صَرَفُ النَّقْدِ إِلَيْهِ) نه و کاته دروسته: پاره ی فروشراوه که ی له جیاتی قهرزه که ی بدریتنی (إِلَّا فِي السَّلَمِ) ته نها له مامله تی سه له مدا نه بی، چونکه گورینه وه ی سه له م تن داکراو دروست نیه، هه روه ک پاپرا، که واته: واجبه: سه له م تن داکراوه که ی بوی په یدا بکا.

(وَلَا يُسَلَّمُ مَبِيعاً قَبْلَ قَبْضِ ثَمَنِهِ) نابی قازی هیچ فروشراویک پیش وه رگرتنی پاره که ی ته سلیمی کپاره که بکا (وَمَا قَبْضُهُ) هه ر پاره یه کیشی وه رگرت (قَسَمُهُ بَيْنَ الْغُرَمَاءِ) له نیوان خاوهن قهرزه کاندا به شی ده کا: به گویره ی قهرزه کانیان (إِلَّا أَنْ يَغْسُرَ لِقَلْتَهُ) مه گهر به شکرده که ی زه حمت بی، به هوی که می پاره که، نه و کاته (قَبْلَ خُرُوجِهِ لِيَجْتَمَعَ) به شکرده که دوا ده خا تا پاره که کژده بیته وه.

(وَلَا يُكَلَّفُونَ بَيِّنَةً) خاوهن قهرزه کان داوای شاهیدیان لی تا کړی: (بِأَنْ لَا غَرِيمَ غَيْرُهُمْ) که جگه له خویان هیچ خاوهن قهرزی تر نیه، به لام (فَلَوْ قَسَمَ) نه گهر قازی ماله که ی به ش کرد (فَظَهَرَ غَرِيمٌ) نیجا خاوهن قهرزکی تریش ناشکرا بوو (شَارَكَ بِالْحَصَّةِ) نه م خاوهن قهرزه ش ده بیته هاو به شی نه وانی تر: به گویره ی به شه قهرزه که ی خوی (وَقِيلَ) له فهرمووده ی بی میزدا: (تُنْقَضُ الْقَسَمَةُ) به شکرده که هه لده وه شیندریتته وه.

(وَلَوْ خَرَجَ شَيْءٌ -بَاعَهُ قَبْلَ الْحَجْرِ- مُسْتَحَقّاً) نه گهر قه ده غه کراوه که پیش قه ده غه کردن - شتیکی فروشتبو، شته که ش به مالی خه لکی ده رچوو (وَالثَّمَنُ تَالَفَ) پاره که ش - که وه ری گرتبو - نه مابو، نه وه ش (فَكَدِّينَ ظَهَرَ) وه کو قهرزیکه: که له دوا ی قه ده غه کردن ناشکرا بو بی، واته: کپاره که ش ده بیته هاو به شی خاوهن قهرزه کان، به لام نه گهر پاره که مابو، نه و کاته پاره که ده گه پیندریتته وه.

(وَإِنْ أَسْتَحِقَّ شَيْءٌ بَاعَهُ الْحَاكِمُ) نه گهر شتی که دابور فروشتی تی، به مالی خه لکی ده رچوو، نه و کاته (قَدَّمَ الْمُشْتَرِيَ بِالثَّمَنِ) کپاره که وه پیش خاوهن قهرزه کان دپخړیو پاره که ی ده دریتته وه (وَفِي قَوْلِ) له فهرمووده یه کدا: (يُحَاصُّ الْغُرَمَاءُ) نه م کپاره ش هاو به شی خاوهن قهرزه کانی تر ده کا.

وَيُنْفِقُ عَلَى مَنْ عَلَيْهِ نَفَقَتُهُ حَتَّى يُقَسِّمَ مَالَهُ إِلَّا أَنْ يَسْتَعْنِيَ بِكَسْبٍ، وَيُبَاعُ مَسْكَنُهُ
 وَخَادِمُهُ فِي الْأَصْحَحِّ وَإِنْ احتاجَ إِلَى خَادِمٍ لِرِزْمَانَتِهِ وَمَنْصِبِهِ، وَيُتْرَكُ لَهُ دَسْتُ ثَوْبٍ يَلِيقُ
 بِهِ: وَهُوَ قَمِيصٌ وَسَرَاوِيلٌ وَعِمَامَةٌ وَمَكْعَبٌ وَيُزَادُ فِي الشِّتَاءِ جُبَّةٌ وَيُتْرَكُ لَهُ قُوتٌ يَوْمَ
 الْقِسْمَةِ لِمَنْ عَلَيْهِ نَفَقَتُهُ، وَلَيْسَ عَلَيْهِ بَعْدَ الْقِسْمَةِ أَنْ يَكْتَسِبَ أَوْ يُؤَجَّرَ نَفْسَهُ لِبَقِيَّةِ
 الدِّينِ، وَالْأَصْحَحُّ وَجُوبٌ إِجَارَةٌ أُمَّ وَلَدِهِ وَالْأَرْضُ الْمَوْقُوفَةُ عَلَيْهِ،

(و) له دواى قهدهغه دانان (يُنْفِقُ عَلَى مَنْ عَلَيْهِ نَفَقَتُهُ) واجبه قازى-ب مالى قهدهغه كرلوه كه-
 نو كه سانه به خيؤ بكا: كه به خيؤ كرديان له سره قهدهغه كرلوه كه به (حَتَّى يُقَسِّمَ مَالَهُ) تا
 ماله كهى بهش دهكا (إِلَّا أَنْ يَسْتَعْنِيَ بِكَسْبٍ) مهگر قهدهغه كرلوه كه پيؤيستي بهو ماله نهين
 به هؤى كه سابه تي خؤى، نو كاته له كه سابه ته كهى به خيؤ دهكرئ.

(و) مهركاتيک-بق قهرزدانه وه- مالى قهرزداره كه بفرؤشرى، نه وه (بُيَاعُ مَسْكَنُهُ) خانوى
 قهرزداره كه ده فرؤشرى وه هم رايه خو قهرويله شى ده فرؤشرين، ههروه كه له (نهایة) و
 (مغنى) دا فرموويانه (وَخَادِمُهُ) هم كويله خزمه تكاره كهى و شتى سواريشى ده فرؤشرى:
 وهك وولاغ و توتومبيل (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموودهى راستردا (وَإِنْ احتاجَ إِلَى خَادِمٍ) هه رچه ند
 پيؤيستي به خزمه تكارو شتى سواريش ههين (لِرِزْمَانَتِهِ) له بهر ده رده دارى و (وَمَنْصِبِهِ) پله
 به رزى.

به لام (وَيُتْرَكُ لَهُ دَسْتُ ثَوْبٍ يَلِيقُ بِهِ) دهسته جليكى بق ده هيلدريته وه: كه شياوى نهو بن
 (وَهُوَ) دهسته جله كهش له شه رعدا نه مه به: (قَمِيصٌ) كراسو چاكت (وَسَرَاوِيلٌ) ده رپن
 (وَعِمَامَةٌ) ميزهر (وَمَكْعَبٌ) پيلاو (وَيُزَادُ فِي الشِّتَاءِ جُبَّةٌ) له زستانيشدا قاپوتيك، يان
 قه مسه له يهك زياد دهكرئ (و) ههروه ها (يُتْرَكُ لَهُ قُوتٌ يَوْمَ الْقِسْمَةِ) مه سره فى پؤؤى
 به شكردى ماله كه شى بق ده هيلدريته وه (لِمَنْ عَلَيْهِ نَفَقَتُهُ) بق نهو كه سانهى مه سره فى
 به خيؤ كرديانى له سره يه تي، ههروه ها نهو كتيبانهى زانا پيؤيستي پييان هه به بؤى
 ده هيلدريته وه، چهكو كه رستهى جهنگيش بق جهنگاوه رى جيهاد ده هيلدريته وه، ههروهك
 له زؤريهى سه رچاوه كاندا فرموويانه.

(وَلَيْسَ عَلَيْهِ بَعْدَ الْقِسْمَةِ) له دواى به شكردى ماله كه له سره قهرزداره كه واجب نيه (أَنْ
 يَكْتَسِبَ) كه سابه ت بكا (أَوْ يُؤَجَّرَ نَفْسَهُ) يان خؤى به كرئ بدا (لِبَقِيَّةِ الدِّينِ) بق دانه وهى
 نهو به شه قهرزهى له سره ماوه، چونكه خواى گه وره ده فرموى: ﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ
 فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ نهكه قهرزداره كه نه بووى بوو، ده بى چاوه روانى هه بووى بكرئ.
 هم به بهلگهى ﴿لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا ذَلِكَ﴾ پاي ريدو له چه ديسى (معاذ) دا.

(وَالْأَصْحَحُّ) به فرموودهى راستتر: (وَجُوبٌ إِجَارَةٌ أُمَّ وَلَدِهِ) واجبه: (جارية) كهى خؤى
 كه دايكى منداله به كرئ بدا، هم (وَالْأَرْضُ الْمَوْقُوفَةُ عَلَيْهِ) نهو زهويهى وه قفى كراوته

وَإِذَا ادَّعَى أَنَّهُ مُعَسَّرٌ أَوْ قَسَمَ مَالَهُ بَيْنَ غُرْمَانِهِ وَزَعَمَ أَنَّهُ لَا يَمْلِكُ غَيْرَهُ وَأَنْكَرُوا فَإِن لَزِمَهُ الدَّيْنُ فِي مُعَامَلَةِ مَالٍ كَشْرَاءٍ أَوْ قَرْضٍ فَعَلَيْهِ الْبَيِّنَةُ، وَإِلَّا فَيُصَدَّقُ بِيَمِينِهِ فِي الْأَصْحَحِّ، وَتُقْبَلُ بَيِّنَةُ الْإِعْسَارِ فِي الْحَالِ، وَشَرْطُ شَاهِدِهِ خَيْرَةٌ بَاطِنَةٌ، وَلَيَقْلُ: هُوَ مُعَسَّرٌ، وَلَا يُمَحَّضُ النَّفْسِي كَقَوْلِهِ: لَا يَمْلِكُ شَيْئًا، وَإِذَا ثَبَتَ إِعْسَارُهُ لَمْ يَجْزُ حِسْبُهُ وَلَا مُلَازِمَتُهُ، بَلْ يَمْهَلُ حَتَّى يُوسِرَ، وَالْغَرِيبُ الْعَاجِزُ عَنِ بَيِّنَةِ الْإِعْسَارِ يُوَكَّلُ الْقَاضِي بِهِ مَنْ يَبْحَثُ عَنْ حَالِهِ،

سهر، واجبه: به کرئی بدا، واته: نهو دووانه فروشتنیان دروست نابئ، به لام واجبه: به کرئی بدرینو له کرئی به کانیان قهرز بدریتته وه.

(وَإِذَا ادَّعَى أَنَّهُ مُعَسَّرٌ) هر کاتیک قهرزداره که گوتی: من نه بوویم، واته: هیچم نیه قهرزه که م بین بده مه وه (أَوْ قَسَمَ مَالَهُ بَيْنَ غُرْمَانِهِ) یان هر کاتیک قازی ماله که می نهوی له نیوان خاوهن قهرزه کاندا بهش کریو بهروهستی هه موو قهرزه کانی نه رکریو (وَزَعَمَ أَنَّهُ لَا يَمْلِكُ غَيْرَهُ) قهرزداره که ش گوتی: جگه لهو ملکو ماله هیچی ترم نیه (وَأَنْكَرُوا) خاوهن قهرزه کانیش گوتیان: وانه. نهوه (فَإِن لَزِمَهُ الدَّيْنُ فِي مُعَامَلَةِ مَالٍ) نه گهر قهرزه که می به هوی مامله تی مالیک که وتبیتته سهری (كَشْرَاءٍ) وه کو کرین (أَوْ قَرْضٍ) یان قهرزکردن، لهو حاله ته دا (فَعَلَيْهِ الْبَيِّنَةُ) له هه ردوو مه سه له که دا قهرزداره که له سه ریته تی شاهید بیئتی: که نه بووی یه، یان هیچی تری نیه (وَإِلَّا) به لام نه گهر به هوی مامله تی مالیک نه بو، به لکو به هوی زامینی و تاوان و ماره یی ژنو وه جوړه شتانه بوو، نهو کاته (فَيُصَدَّقُ بِيَمِينِهِ) قهرزداره که له سهر قسه که ی خوی سویند ده خولو باوه ری پی نه کرئی (فِي الْأَصْحَحِّ) له هه رموده ی راستردا.

(وَتُقْبَلُ بَيِّنَةُ الْإِعْسَارِ فِي الْحَالِ) قبول ده کرئی نوو پیاو شاهیدی بدهن: نهو قهرزداره نیستا نه بووی یه (وَشَرْطُ شَاهِدِهِ) مهرجی شاهیدی نهو نه بووی یه نه وه یه (خَيْرَةٌ بَاطِنَةٌ) خه به ردار بین له وه زعی په نهانی نهو قهرزداره: به هوی درلوسی یه تی، یان هاوری یه تی (وَلَيَقْلُ) با له شاهیدی که ی دا بلتی: (هُوَ مُعَسَّرٌ) نهو قهرزداره نه بووی یه (وَلَا يُمَحَّضُ النَّفْسِي) نابئ به نه بوونتیکی پروت شاهیدی بدا (كَقَوْلِهِ: لَا يَمْلِكُ شَيْئًا) وه که بلتی: هیچی نیه. به لکو ده لئی: جگه له نه رکی به ختو کردنی نه موی خوی و خیزانی هیچی تری نیه.

(وَإِذَا ثَبَتَ إِعْسَارُهُ) نیجا هر کاتیک نیسیات بوو نهو قهرزداره نه بووی یه (لَمْ يَجْزُ حِسْبُهُ) دروست نیه به ند بکریو (وَلَا مُلَازِمَتُهُ) هه م دروست نیه له ژیر چاودیری دابندری (بَلْ يَمْهَلُ حَتَّى يُوسِرَ) به لکو مؤلهت دهری تا مالیک دیه بی قهرزه که می پی بداته وه، به به لگی نایه ته که ی پر دوو (وَالْغَرِيبُ الْعَاجِزُ عَنِ بَيِّنَةِ الْإِعْسَارِ) نهو قهرزداره ی نامویه و ناتوانی شاهیدی نه بووی بیئتی به ند ده کرئی، نیجا (يُوكَّلُ الْقَاضِي بِهِ مَنْ يَبْحَثُ عَنْ حَالِهِ) واجبه:

فَإِذَا غَلَبَ عَلَى ظَنِّهِ إِعْسَارُهُ شَهِدَ بِهِ.
 (فَصَلِّ) مَنْ بَاعَ وَلَمْ يَقْبِضِ الثَّمَنَ حَتَّى حُجِرَ عَلَى الْمُشْتَرِي بِالْفَلْسِ فَلَهُ فَسْخُ الْبَيْعِ
 وَاسْتِرْدَادُ الْمَبِيعِ، وَالْأَصَحُّ أَنْ خِيَارُهُ عَلَى الْفَوْرِ،

قازی نوو کهس پابسپیتری تا کو له حال و وه زعی زبانی بکولنه وه (فَإِذَا غَلَبَ عَلَى ظَنِّهِ
 إِعْسَارُهُ) جا هر کامیان به زوری دلی ده چوو نو قهرزدرله نه بووی به، نو کاته (شَهِدَ بِهِ)
 شاهیدی به نه بووی قهرزدرله که ددها، نه وه ک هر له به ندیخانه دا بمیئتیته وه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: هر کاتیک قهرزدرلیکی مه بووی داوای قهرزدانه وهی لی کرا، واجبه:
 به گویره ی توانا به په له قهرزه که بداته وه، نه گینا: گونا هبار ده بی، پیغه مبه رَضِيَ
 ده قهرموی: ﴿مَطْلُ الْغَنِيِّ ظَلَمٌ﴾ رواه الشيخان، دریزه پیدانی قهرزنده دانه وهی مروقی
 مه بووی زوردلری به. جا نه گهر مه بووی بوو و قهرزه که ی نه دلوه، نو کاته دروسته
 بخریته به ندیخانه، هر وه که له سهره تای شم باسه دا به لگه مان هیناوه، یینجا کریی
 به ندیخانه و خواردن پوزانه یی و کریی چاودیر-گشتی- له مالی به ندکرلوه که ده ژمیردی،
 به لام نه خۆش و ریوارو مندال و نافرته تی داپوشراو، نو وانه نابیی به ند بکرین، هر وه که له
 زوری به ی سرچاوه کاندا پوون کراوه ته وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي بِه شِيمَانِبُونَه وَه لَه مَامَلَه تِي مَرُوْقِي قَه دَه غَه كِرَاوَه كَه ﴾

(مَنْ بَاعَ) هر که سیک شتیکی فروشت (وَلَمْ يَقْبِضِ الثَّمَنَ) پاره که شی وه رنه گرت (حَتَّى حُجِرَ
 عَلَى الْمُشْتَرِي بِالْفَلْسِ) تا قه ده غه له سر کریاره که داندره به هوی نه بووی (فَلَهُ فَسْخُ
 الْبَيْعِ) نه وه بوی دروسه فروشتنه که هلبوه شینتیته وه (وَاسْتِرْدَادُ الْمَبِيعِ) فروشرلوه که ی
 خوی وه ریگریته وه، پیغه مبه رَضِيَ ده قهرموی: ﴿مَنْ أَذْرَكَ مَالَهُ بَعِيْنَه عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ لَهُوَ
 أَحَقُّ بِه مِنْ غَيْرِه﴾ رواه الشيخان، هر که سیک بگاته وه خودی مالی خوی له لای کریاریکی
 وه ها: که به هوی قهرزدلری قه ده غه ی له سر داندرایی، نو-بق برینه وهی ماله که ی خوی-
 له خاوه ن قهرزه کان له پیشته ره.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر کریاره که قه ده غه ی له سر دانه ندرابو، به لام له حاله تی نه بووی دا
 مرد، نو کاته ش فروشیاره که مانی هیه فروشتنه که هلبوه شینتیته وه و فروشرلوه که ی
 خوی بیاته وه، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه، به لام نه گهر نه مرد و قه ده غه شی
 له سر دانه ندرابو، نو کاته دروست نیه فروشیاره که په شیمان بییته وه، هر وه که له
 زوری به ی سرچاوه کاندا فرموویانه.

(وَالْأَصَحُّ) به فرمووده ی راستتر: (أَنْ خِيَارُهُ عَلَى الْفَوْرِ) په شیمان بونونه وهی فروشیاره که
 ده موده سته و ده بی دسته جی بلئ: فروشتنه که م هله وه شانده وه.

وَأَنَّهُ لَا يَخْصُلُ الْفَسْخُ بِالْوَطْءِ وَالْإِعْتِاقِ وَالْبَيْعِ، وَلَهُ الرَّجُوعُ فِي سَائِرِ الْمُعَاوَضَاتِ كَالْبَيْعِ، وَلَهُ شُرُوطٌ: مِنْهَا كَوْنُ الثَّمَنِ حَالًا، وَأَنْ يَتَعَدَّرَ حُصُولُهُ بِالْإِفْلَاسِ، فَلَوْ امْتَنَعَ مِنْ دَفْعِ الثَّمَنِ مَعَ يَسَارِهِ أَوْ هَرَبَ فَلَا فُسْخَ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ قَالَ الْغَرْمَاءُ لَا تَفْسَخُ وَتَقْدَمُكَ بِالثَّمَنِ فَلَهُ الْفَسْخُ، وَكَوْنُ الْمَبِيعِ بَاقِيًا فِي مِلْكِ الْمُشْتَرِي، فَلَوْ فَاتَ أَوْ كَاتَبَ الْعَبْدَ فَلَا رُجُوعَ، وَلَا يَمْنَعُ التَّرْوِيعُ، وَلَوْ تَعَيَّبَ بِأَقْوَءٍ أَخَذَهُ نَاقِصًا أَوْ ضَارِبَ بِالثَّمَنِ،

(وَأَنَّهُ لَا يَخْصُلُ الْفَسْخُ) به فەرمووده‌ی راستتر: هه‌لوه‌شاندن‌وه نایه‌ته جی (بِالْوَطْءِ) به جیماع کردینو (وَالْإِعْتِاقِ) به نازادکردنی (جاریه) کهو (وَالْبَيْعِ) به فروختنی مال‌که (وَلَهُ الرَّجُوعُ فِي سَائِرِ الْمُعَاوَضَاتِ كَالْبَيْعِ) بوی دروسته په‌شیمان بییته‌وه له گشت‌ئو مامله‌تان‌هی - وه‌کو فروشتن - شتیکیان له به‌رام‌بهر وهرده‌گیری: وه‌ک به‌کردن‌و قهرزو سه‌له‌م.

(وَلَهُ شُرُوطٌ) په‌شیمان‌بوونه‌وه‌که‌ی پرا‌بدو، چه‌ند مه‌رجی‌کی هه‌نه: (مِنْهَا) یه‌کیکیان: (كَوْنُ الثَّمَنِ حَالًا) ئه‌وه‌یه فروختنه‌که به‌پاره‌یه‌کی حازر بی‌و قهرز نه‌بی. (وَ) مه‌رجی‌دووه‌میان: (أَنْ يَتَعَدَّرَ حُصُولُهُ بِالْإِفْلَاسِ) به‌هوی نه‌بووی کپاره‌که نه‌گونجی پاره‌ی فروشراوه‌که‌ی ده‌ست بکه‌وی، که‌وابو: (فَلَوْ امْتَنَعَ مِنْ دَفْعِ الثَّمَنِ مَعَ يَسَارِهِ) ئه‌گه‌ر کپاره‌که هه‌بووی بوو، به‌لام به‌قه‌سدی پاره‌که‌ی نه‌ده‌دا (أَوْ هَرَبَ) یان پرا‌یکردو خوی شارده‌وه، یان له‌حاله‌تی هه‌بووی‌دا مرد، به‌لام میرات‌گه‌که‌ی پاره‌که‌ی نه‌ده‌دا، له‌و مه‌سه‌لان‌ده‌دا (فَلَا فُسْخَ) مافی هه‌لوه‌شاندن‌وه‌ی نیه (فِي الْأَصْحِ) له‌ فەرمووده‌ی پرا‌ستردا، که‌وابو: له‌پئیگی کاریه‌ده‌ستی‌که‌وه پاره‌که‌ی خوی داوا ده‌کاو وهری‌ده‌گیری.

(وَلَوْ قَالَ الْغَرْمَاءُ) ئه‌گه‌ر خاوه‌ن قهرزه‌کان گوتیانه فروشیاره‌که: (لَا تَفْسَخُ) فروختنه‌که هه‌له‌مه‌وه‌شینه‌وه (وَتَقْدَمُكَ بِالثَّمَنِ) ئیمه‌ پیش‌دا - له‌ مافی‌قهرزداره‌که، یان له‌ مافی‌خومان - پاره‌که‌ی تو‌ده‌ده‌ین، ئه‌و کاته‌ش (فَلَهُ الْفَسْخُ) مافی هه‌لوه‌شاندن‌وه‌ی هه‌یه، چونکه‌ئو پیش‌ختنه‌ منته‌ی تئ‌دایه.

(وَ) مه‌رجی‌سئ‌یه‌میان: (كَوْنُ الْمَبِيعِ بَاقِيًا فِي مِلْكِ الْمُشْتَرِي) خودی فروشراوه‌که له‌ملکایه‌تی کپاره‌که‌دا مابئ، به‌به‌لگی‌جه‌دیسه‌که، که‌وابو: (فَلَوْ فَاتَ) ئه‌گه‌ر فروشراوه‌که‌ی له‌ملک‌دا نه‌مابئ: وه‌ک فروشتیبتی، یان وه‌قفی کردبی، یان به‌خشیبیبتی، یان مردبی (أَوْ كَاتَبَ الْعَبْدَ) یان نووسراوی له‌گه‌ل کویله‌که کردبو، یان نازادی کردبو، ئه‌و کاته (فَلَا رُجُوعَ) مافی په‌شیمان‌ی نیه، به‌لام (وَلَا يَمْنَعُ التَّرْوِيعُ) ماره‌پیینی (جاریه) فروشراوه‌که پئیگی په‌شیمان‌ی نا‌گیری.

(وَلَوْ تَعَيَّبَ بِأَقْوَءٍ) ئه‌گه‌ر فروشراوه‌که به‌هوی پوداویک‌عه‌بیدار بوین، ئه‌و کاته (أَخَذَهُ نَاقِصًا) فروشیاره‌که به‌ناته‌واوی وهری‌ده‌گریته‌وه (أَوْ ضَارِبَ بِالثَّمَنِ) یان به‌گویره‌ی

أَوْ بِجِنَايَةِ أَجْنَبِيٍّ أَوْ الْبَائِعِ فَلَهُ أَخْذُهُ وَيُضَارِبُ مَنْ ثَمَنَهُ بِنِسْبَةِ نَقْصِ الْقِيَمَةِ، وَجِنَايَةُ الْمُشْتَرِي كَافَّةٌ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ تَلَفَ أَحَدُ الْعَبْدَيْنِ ثُمَّ أَفْلَسَ أَخَذَ الْبَاقِيَّ وَضَارِبُ بَحْصَةِ التَّالِفِ، فَلَوْ كَانَ قَبْضَ بَعْضِ الثَّمَنِ رَجَعَ فِي الْجَدِيدِ فَإِنْ تَسَاوَتْ قِيمَتُهُمَا وَقَبْضَ نِصْفِ الثَّمَنِ أَخَذَ الْبَاقِيَّ بِبَاقِي الثَّمَنِ، وَفِي قَوْلٍ يَأْخُذُ نِصْفَهُ بِنِصْفِ بَاقِي الثَّمَنِ وَيُضَارِبُ بِنِصْفِهِ، وَلَوْ زَادَ الْمَبِيعُ زِيَادَةً مُتَّصِلَةً كَسَمِنَ وَصَنَعَهُ

پاره‌کمی ده‌بیته‌هاویه‌شی‌خاوه‌ن‌قهرزه‌کان‌له‌ملکنو‌مالی‌قهرزداره‌که‌دا (أَوْ بِجِنَايَةِ أَجْنَبِيٍّ أَوْ الْبَائِعِ) یان‌نه‌گەر‌فرو‌شراوه‌که‌به‌ده‌ستدریژی‌بینگانه‌یه‌ک، یان‌به‌ده‌ستدریژی‌فرو‌شیاره‌که‌عه‌ییدار‌بوین، نه‌وکاته‌ش (فَلَهُ أَخْذُهُ) بوی‌دروسته‌فرو‌شراوه‌که‌وه‌ریگرتیه‌وه‌هم (وَيُضَارِبُ مَنْ ثَمَنَهُ بِنِسْبَةِ نَقْصِ الْقِيَمَةِ) به‌گویره‌ی‌که‌مبوونه‌وه‌ی‌نرخه‌که‌شی‌بیته‌هاویه‌شی‌خاوه‌ن‌قهرزه‌کان‌له‌مالی‌قهرزداره‌که‌دا، جیاولزی‌نیه‌قهرزداره‌که: تو‌له‌ی‌ده‌ستدریژی‌که‌ی‌له‌تاوانکاره‌که‌وه‌رگرتین، یان‌نا.

(وَجِنَايَةُ الْمُشْتَرِي) ده‌ستدریژی‌کریاره‌که (كَافَّةً) وه‌ک‌ردو‌لویکه: که‌باسمان‌کرد (فِي الْأَصْحِ) له‌فرموده‌ی‌راستردا (وَلَوْ تَلَفَ أَحَدُ الْعَبْدَيْنِ) نه‌گەر‌له‌نووکریله‌فرو‌شراوه‌کان، یان‌له‌نوونازه‌له‌فرو‌شراوه‌کان‌یه‌کیکیان‌فه‌وتا (ثُمَّ أَفْلَسَ) نینجا‌کریاره‌که‌به‌هوی‌نه‌بوویی‌قه‌ده‌غی‌له‌سه‌ر‌داندر، نه‌وکاته (أَخَذَ الْبَاقِيَّ) فرو‌شیاره‌که‌نه‌ی‌فرو‌شراوه‌ی‌ماوه، وه‌ری‌ده‌گرتیه‌وه‌و (وَضَارِبُ بَحْصَةِ التَّالِفِ) به‌به‌شه‌پاره‌ی‌فه‌وتا‌وه‌که‌ش‌ده‌بیته‌هاویه‌شی‌خاوه‌ن‌قهرزه‌کان‌له‌مالی‌قهرزداره‌که‌دا.

(فَلَوْ كَانَ قَبْضَ بَعْضِ الثَّمَنِ) جا‌نه‌گەر‌فرو‌شیاره‌که‌به‌شیک‌پاره‌کمی‌وه‌رگرتبو‌و‌به‌شیک‌شی‌وه‌رنه‌گرتبو، نه‌وکاته‌ش (رَجَعَ) دروسته‌په‌شیمان‌بیته‌وه (فِي الْجَدِيدِ) له‌فرموده‌ی‌نو‌یدا (إِنْ تَسَاوَتْ قِيمَتُهُمَا) جا‌له‌و‌حاله‌ته‌دا‌نه‌گەر‌نرخ‌ی‌ه‌ردوو‌نازه‌له‌فرو‌شراوه‌کان‌یه‌کسان‌بوو (وَقَبْضَ نِصْفِ الثَّمَنِ) نیوه‌ی‌پاره‌که‌شی‌وه‌رگرتبو، نیوه‌یشی‌وه‌رنه‌گرتبو، نه‌وکاته (أَخَذَ الْبَاقِيَّ بِبَاقِي الثَّمَنِ) نه‌و‌نازه‌له‌ی‌ماوه، وه‌ری‌ده‌گرتیه‌وه‌له‌جیاتی‌نه‌و‌نیوه‌پاره‌یه‌ی‌له‌سه‌ر‌کریاره‌که‌ماوه، نه‌و‌نیوه‌پاره‌یه‌ی‌وه‌ریشی‌گرتوه‌له‌جیاتی‌نازه‌له‌فه‌وتا‌وه‌که‌ده‌بی (وَفِي قَوْلٍ) له‌فرموده‌یه‌کدا (يَأْخُذُ نِصْفَهُ بِنِصْفِ بَاقِي الثَّمَنِ) نیوه‌ی‌نه‌و‌فرو‌شراوه‌ی‌ماوه، وه‌ری‌ده‌گرتیه‌وه‌له‌جیاتی‌نیوه‌ی‌نه‌و‌نیوه‌پاره‌یه‌ی‌ماوه‌و (وَيُضَارِبُ بِنِصْفِهِ) به‌نیوه‌که‌ی‌تریش-که‌چوارنکی‌ه‌موو‌پاره‌که‌یه-‌ده‌بیته‌هاویه‌شی‌خاوه‌ن‌قهرزه‌کان.

(وَلَوْ زَادَ الْمَبِيعُ) نه‌گەر‌فرو‌شراوه‌که‌زیده‌یه‌کی‌له‌پیدا‌بوو (زِيَادَةً مُتَّصِلَةً) زیده‌یه‌که‌ش‌ه‌ر‌به‌فرو‌شراوه‌که‌وه‌بوو (كَسَمِنَ) وه‌ک‌قه‌له‌وی‌و‌گه‌وره‌بوونو (وَصَنَعَهُ) فی‌ریونی

فَازَ الْبَائِعُ بِهَا، وَالْمُنْفَصِلَةُ كَالثَّمَرَةِ وَالْوَالِدُ لِلْمُشْتَرِي، وَيَرْجِعُ الْبَائِعُ فِي الْأَصْلِ، فَإِنْ كَانَ الْوَالِدُ صَغِيرًا وَبَدَلَ الْبَائِعُ قِيمَتَهُ أَخَذَهُ مَعَ أُمِّهِ، وَإِلَّا قِيَاعَانِ وَتَصَرَّفَ إِلَيْهِ حِصَّةُ الْأُمِّ، وَقِيلَ لَا رُجُوعَ، فَإِنْ كَانَتْ حَامِلًا عِنْدَ الرَّجُوعِ دُونَ الْبَيْعِ أَوْ عَكْسَهُ فَالْأَصْحُ تَعَدَّى الرَّجُوعَ إِلَى الْوَالِدِ، وَاسْتَتَارَ الثَّمَرُ بِكِمَامِهِ وَظُهُورُهُ بِالتَّأْيِيرِ قَرِيبٌ مِنْ اسْتَتَارِ الْجَنِينِ وَأَنْفِصَالِهِ وَأَوْلَى بِتَعَدَّى الرَّجُوعِ، وَلَوْ غَرَسَ الْأَرْضَ أَوْ بَنَى: فَإِنْ اتَّفَقَ الْعُرْمَاءُ وَالْمُفْلِسُ عَلَى تَفْرِيعِهَا فَعَلُوا

پیشہ، نہ وہ (فازَ البائعُ بها) بق فروشیارہ کہ یو ہیچیش له به رامیہر نادا، به لام (وَالْمُنْفَصِلَةُ) نہو زیدہ بیانہی له فروشیارہ کہ جیا بونہ تہوہ (كَالثَّمَرَةِ وَالْوَالِدِ) وہک میوہ و بیچو، نہوانہ (لِلْمُشْتَرِي) بق کپیارہ کہ نہ، کہ و ابو: (وَيَرْجِعُ الْبَائِعُ فِي الْأَصْلِ) فروشیارہ کہ تہنہا بنجینہی فروشیارہ کہ و ہر دہ گریتہ و ہ.

(فَإِنْ كَانَ الْوَالِدُ صَغِيرًا) جا نہ گہر بیچوی (جاریہ) فروشیارہ کہ بیچوک بوو و (وَبَدَلَ الْبَائِعِ قِيمَتَهُ) فروشیارہ کہش نرخی بیچوہ کہی دہدا، نہو کاتہ (أَخَذَهُ مَعَ أُمِّهِ) بیچوہ کہش له گہل دایکہ کہی و ہر دہ گریتہ و (وَإِلَّا) به لام نہ گہر نرخی بیچوہ کہی نہدا (قِيَاعَانِ) نہو کاتہ ہر دو کیان دہ فروشرینو (وَتَصَرَّفَ إِلَيْهِ حِصَّةُ الْأُمِّ) به شہ پارہی دایکہ کہی دہدیرتیو به شہ پارہی بیچوہ کہش بق قہرزدارہ کہیہ (وَقِيلَ) له فہرموودہی بی ہیژدا: نہ گہر نرخی بیچوہ کہی نہدا (لَا رُجُوعَ) مافی پہ شیمانہی نیہ.

(فَإِنْ كَانَتْ حَامِلًا عِنْدَ الرَّجُوعِ) جا نہ گہر نازہ لہ کہ له کاتی پہ شیمانبوونہ و ہدا ناوس بوو (دُونَ الْبَيْعِ) به لام له کاتی فروشتنی دا ناوس نہبو (أَوْ عَكْسَهُ) یان بہ بیچہ وانہ و ہ: له کاتی فروشتنی دا ناوس بوو، به لام له کاتی پہ شیمانبوونہ و ہدا ناوس نہبو، واتہ: زابو، نہوہ (فَالْأَصْحُ) فہرموودہی راستر له ہر دوو مہسہ لہدا: (تَعَدَّى الرَّجُوعَ إِلَى الْوَالِدِ) پہ شیمانبوونہ و ہ کہی دہ گاتہ بیچوہ کہی و له گہل دایکہ کہی و ہری دہ گریتہ و ہ.

(وَاسْتَتَارَ الثَّمَرُ بِكِمَامِهِ) داپوشرانی میوہ بہ ہر گہ کہی خویو (وَظُهُورُهُ بِالتَّأْيِيرِ) دہر کہ و تنی بہ ہئی له تبوونی ہر گہ کہی (قَرِيبٌ مِنْ اسْتَتَارِ الْجَنِينِ وَأَنْفِصَالِهِ) نزیکہ له داپوشرانی بیچوو له زگی دایکی داو جیا بوونہ و ہی له زگی دایکی و (وَأَوْلَى بِتَعَدَّى الرَّجُوعِ) له پیشتہ کہ پہ شیمانہی بگاتی، واتہ: نہ گہر له کاتی فروشتنی دا خودی میوہ کہ ہبو، له کاتی پہ شیمانیشدا بہ تہلوی دہر کہ و تہبو، نہوہ له گہل برہختہ کہ و ہری دہ گریتہ و ہ.

(وَلَوْ غَرَسَ الْأَرْضَ) نہ گہر قہرزدارہ کہ زہویہ کی کپیو برہختی له زہویہ کہدا چاند (أَوْ بَنَى) یان خانوی تہدا کرد، نینجا پیش نہوہی پارہ کہ بدا، قہدہغہی له سہر داندرہا، نہو کاتہ (فَإِنْ اتَّفَقَ الْعُرْمَاءُ وَالْمُفْلِسُ عَلَى تَفْرِيعِهَا) نہ گہر خاوہن قہرزہ کانو قہرزدارہ کہ ریک کہ و تن: برہختو خانوہ کہ له زہویہ کہدا لابدرین (فَعَلُوا) نہوہ لایاندہ بہنو

وَأَخَذَهَا، وَإِنْ امْتَنَعُوا لَمْ يُجْبَرُوا، بَلْ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ وَيَتَمَلَّكَ الْغِرَاسَ وَالْبِنَاءَ بِقِيمَتِهِ، وَلَهُ أَنْ يَقْلَعَ وَيَضْمَنَ أَرْضَ النَّقْصِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا وَيَبْقَى الْغِرَاسُ وَالْبِنَاءَ لِلْمُفْلِسِ، وَلَوْ كَانَ الْمَبِيعُ حِنْطَةً فَخَلَطَهَا بِمِثْلِهَا أَوْ ذُونِهَا فَلَهُ أَخْذُ قَدْرِ الْمَبِيعِ مِنَ الْمَخْلُوطِ، أَوْ بِأَجْوَدَ فَلَا رُجُوعَ فِي الْمَخْلُوطِ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ طَحَنَهَا أَوْ قَصَّرَ التُّوبَ فَإِنْ لَمْ تَرِدِ الْقِيمَةُ رَجَعَ وَلَا شَيْءَ لِلْمُفْلِسِ، وَإِنْ زَادَتْ فَلَا أَظْهَرُ أَنَّهُ يَبِاعُ وَلِلْمُفْلِسِ مِنْ ثَمَنِهِ بِنِسْبَةِ مَا زَادَ،

(وَأَخَذَهَا) فروشسواره که ش زویه که می ودرده گریته ووه، به لام (وَإِنْ امْتَنَعُوا) نه گهر پزای نه بون: درهخت و خانووه که له زویه که دا لابدرین، نه وه (لَمْ يُجْبَرُوا) ناچار ناکرین (بَلْ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ) به لکو فروشسواره که مافی هیه زویه که می ودریگریته ووه، هم (وَيَتَمَلَّكَ الْغِرَاسَ وَالْبِنَاءَ بِقِيمَتِهِ) درهخت و خانووه که ش بق خوی ودریگری: مهر به که می به نرخ خوی، هم (وَلَهُ أَنْ يَقْلَعَ) بوی هیه درهخت و خانووه که لابباو (وَيَضْمَنَ أَرْضَ النَّقْصِ) توالی که مپوونه وی نرخ دارو به رنو خولی درهخت و خانووه که ش بداته قهرزداره که، به لام (وَالْأَظْهَرُ) فرموده می به هیزتر: (أَنَّهُ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا) فروشسواره که بوی دروست نیه: تنها زویه که ودریگریته ووه (وَيَبْقَى الْغِرَاسُ وَالْبِنَاءَ لِلْمُفْلِسِ) درهخت و خانووه که ش -مهر له زویه که دا- بق قهرزداره که بمینیتته ووه، چونکه ده بی درهخت و خانووه که بق قهرزداره ووه بفروشترین، به بی زویه که ش نرخیکی ته او ناکه ن و زیان ده گاته قهرزداره که.

(وَلَوْ كَانَ الْمَبِيعُ حِنْطَةً) نه گهر فروشراوه که گه نم بوو (فَخَلَطَهَا بِمِثْلِهَا أَوْ ذُونِهَا) کپاره که ش تیکه لی گه نم یکی تری وه ک خوی، یان خراپتری کرد، نه وه (فَلَهُ أَخْذُ قَدْرِ الْمَبِيعِ مِنَ الْمَخْلُوطِ) فروشسواره که بوی دروسته نه ندازه می گه نم فروشراوه که می له و تیکه لکراوه ودریگریته ووه (أَوْ بِأَجْوَدَ) یان نه گهر تیکه لی گه نم یکی باشتی کردبو، نه و کاته (فَلَا رُجُوعَ فِي الْمَخْلُوطِ) مافی په شیمانی له تیکه لکراوه که دا نیه، به لکو به گویره می پاره می فروشراوه که، ده بیتته هاویه شخی خاوه ن قهرزه کان له مالی قهرزداره که دا (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده می به هیزتر دا.

(وَلَوْ طَحَنَهَا) نه گهر کپاره که گه نم فروشراوه که می هاری بوو (أَوْ قَصَّرَ التُّوبَ) یان جله فروشراوه که می شور دبو، نه و کاته: (فَإِنْ لَمْ تَرِدِ الْقِيمَةُ) نه گهر به و هارپین و شور دنه نرخ می زیاد نه بوین (رَجَعَ) فروشسواره که ودری ده گریته ووه (وَلَا شَيْءَ لِلْمُفْلِسِ) قهرزداره که ش هیچی نادریتتی، به لام (وَإِنْ زَادَتْ) نه گهر نرخ می زیاد بوین، نه وه (فَالْأَظْهَرُ) به فرموده می به هیزتر: (أَنَّهُ يَبِاعُ) نه و فروشراوه ده فروشری و (وَلِلْمُفْلِسِ مِنْ ثَمَنِهِ بِنِسْبَةِ مَا زَادَ)

وَلَوْ صَبَّغَهُ بِصَبْغِهِ لَأَنَّ زَادَتْ الْقِيَمَةَ قَدْرَ قِيَمَةِ الصَّبْغِ رَجَعَ وَالْمُفْلِسُ شَرِيكَ بِالصَّبْغِ، أَوْ أَقْلٌ فَالْتَقَصُّ عَلَى الصَّبْغِ، أَوْ أَكْثَرُ فَالْأَصْحُ أَنْ الزِّيَادَةَ لِلْمُفْلِسِ، وَلَوْ اشْتَرَى مِنْهُ الصَّبْغُ وَالثُّوبَ رَجَعَ فِيهِمَا إِلَّا أَنْ لَا تَزِيدَ قِيَمَتُهُمَا عَلَى قِيَمَةِ الثُّوبِ فَيَكُونُ فَاقِدًا لِلصَّبْغِ، وَلَوْ اشْتَرَاهُمَا مِنْ اثْنَيْنِ لَأَنَّ لَمْ تَزِدْ قِيَمَتُهُ مَصْبُوغًا عَلَى قِيَمَةِ الثُّوبِ فَصَاحِبُ الصَّبْغِ فَاقِدٌ،

قهرزداره که ش به گویره‌ی نرخه زیاده‌که، له پاره‌ی فروشرلوه‌که‌ی ده‌دریتن (وَلَوْ صَبَّغَهُ بِصَبْغِهِ) نه‌گه‌ر قهرزداره‌که فروشرلوه‌که‌ی په‌نگ کردبو له سهر‌نهرکی خوی، نه‌و کاته: (فَلِأَنَّ زَادَتْ الْقِيَمَةَ) نه‌گه‌ر نرخ‌ی فروشرلوه‌که - به‌هوی په‌نگکردن - زیادی کردبو، زیاد‌کردنه‌که‌ش (قَدْرَ قِيَمَةِ الصَّبْغِ) به‌نه‌ندازه‌ی نرخ‌ی په‌نگه‌که‌بوو: وه‌ک فروشرلوه‌که‌ی نرخ‌ی چوار‌دیره‌م بوو به‌هوی په‌نگکردن نرخ‌ی بییته‌ش ش‌س دیره‌م، نرخ‌ی په‌نگه‌که‌ش به‌ته‌ن‌ها نوو دیره‌م بوو، نه‌و کاته (رَجَعَ) فروشیاره‌که‌ی جله‌ی په‌نگ‌کولوه‌که‌ی وهرده‌گریته‌وه‌و (وَالْمُفْلِسُ شَرِيكَ بِالصَّبْغِ) قهرزداره‌که‌ش هاوبه‌شیه‌تی به‌نه‌ندازه‌ی نرخ‌ی په‌نگه‌که‌ی - که‌ی نوو دیره‌مه - که‌واته: یان‌ده‌بی فروشیاره‌که‌ی پاره‌ی په‌نگه‌که‌ی ب‌دا، یان‌په‌نگ‌کولوه‌که‌ی بفروشری‌و نوو دیره‌م نرخ‌ی په‌نگه‌که‌ی بدریته‌ قهرزداره‌که‌ی.

(أَوْ أَقْلٌ) یان‌نرخه‌ی زیاده‌که‌ی له‌نه‌ندازه‌ی نرخ‌ی په‌نگه‌که‌ی که‌متر بوو، نه‌و کاته (فَالْتَقَصُّ عَلَى الصَّبْغِ) که‌میه‌که‌ی له‌سهر‌په‌نگه‌که‌ی، که‌واته: نه‌گه‌ر له‌م مه‌سه‌له‌ی‌ده‌نرخ‌ی بووه‌ی پی‌نچ دیره‌م، نه‌وه‌ی ته‌ن‌ها دیره‌م‌یک به‌شی قهرزداره‌که‌ی (أَوْ أَكْثَرٌ) یان‌نرخه‌ی زیاده‌که‌ی له‌نه‌ندازه‌ی نرخ‌ی په‌نگه‌که‌ش زیاتر بوو: وه‌ک بگاته‌ه‌شت دیره‌م، نه‌وه‌ی (فَالْأَصْحُ) فه‌رمووده‌ی راستر: (أَنَّ الزِّيَادَةَ لِلْمُفْلِسِ) نرخ‌ی زیاده‌که‌ی گشتی بو‌ قهرزداره‌که‌ی، که‌واته: لی‌ره‌دا چوار‌دیره‌می ده‌دریتن.

(وَلَوْ اشْتَرَى مِنْهُ الصَّبْغُ وَالثُّوبَ) نه‌گه‌ر قهرزداره‌که‌ی جله‌که‌و په‌نگه‌که‌ی ویک‌را لی‌ک‌ری بوون، ئینجا قه‌ده‌غ‌ی له‌سهر‌دان‌درا، نه‌و کاته‌ش (رَجَعَ فِيهِمَا) فروشیاره‌که‌ی هر‌دوویکیان وهرده‌گریته‌وه‌ی (إِلَّا أَنْ لَا تَزِيدَ قِيَمَتُهُمَا عَلَى قِيَمَةِ الثُّوبِ) مه‌گه‌ر نرخ‌ی جله‌که‌و په‌نگه‌که‌ی ویک‌را له‌نرخ‌ی خودی جله‌که‌ی زیاتر نه‌بین، نه‌وه‌ی (فَيَكُونُ فَاقِدًا لِلصَّبْغِ) فروشیاره‌که‌ی په‌نگه‌که‌ی له‌ده‌ست چوو، که‌وا‌بو: جله‌که‌ی وهرده‌گریته‌وه‌ی به‌گویره‌ی نرخ‌ی په‌نگه‌که‌ی ده‌بیته‌هاوبه‌شی خاوه‌ن قهرزه‌کان.

(وَلَوْ اشْتَرَاهُمَا مِنْ اثْنَيْنِ) نه‌گه‌ر جله‌که‌و په‌نگه‌که‌ی - به‌جیا - له‌دو‌که‌سان ک‌ری‌بوون، نه‌و کاته (فَإِنَّ لَمْ تَزِدْ قِيَمَتُهُ مَصْبُوغًا عَلَى قِيَمَةِ الثُّوبِ) نه‌گه‌ر نرخ‌ی جله‌که‌ی به‌ره‌نگ‌کولو‌ی زیادی نه‌کردبو له‌نرخ‌ی خودی جله‌که‌ی به‌ره‌نگ‌نه‌ک‌رو‌ی، نه‌وه‌ی (فَصَاحِبُ الصَّبْغِ فَاقِدٌ) خاوه‌ن په‌نگه‌که‌ی په‌نگه‌که‌ی له‌ده‌ست چوو به‌پاره‌ی په‌نگه‌که‌ی ده‌بیته‌هاوبه‌شی

وَإِنْ زَادَتْ بِقَدْرِ قِيمَةِ الصَّبْغِ اشْتَرَكَا، وَإِنْ زَادَتْ عَلَى قِيمَتِهِمَا
فَالْأَصْحَحُّ أَنَّ الْمُفْلِسَ شَرِيكَ لَهُمَا بِالزِّيَادَةِ.

(بَابُ الْحَجْرِ)

مِنْهُ حَجْرُ الْمُفْلِسِ لِحَقِّ الْغُرَمَاءِ، وَالرَّاهِنِ لِلْمُرْتَهِنِ، وَالْمَرِيضِ لِلْوَرِثَةِ، وَالْعَبْدِ لِسَيِّدِهِ،
وَالْمُرْتَدِّ لِلْمُسْلِمِينَ، وَلَهَا أَبْوَابٌ: وَمَقْصُودُ الْأَبَابِ حَجْرُ الْمَجْتُونِ وَالصَّبِيِّ وَالْمُبْدَّرِ،

خاوهن قه زرهه كان، خاوهن جله كهش جله كهی خوی وهرده گریته وه. به لام (وَإِنْ زَادَتْ بِقَدْرِ
قِيمَةِ الصَّبْغِ) نه گهر به نه اندازهی نرخى په ننگه كه، نرخى جله كهش زیادى كړېبو، نه وكاته
(اشتركا) هردوو فروشياره كه دېنه هاوېه شى يه كترى، واته: نرخى جله كه بق
خاوهنه كه يه تى و نرخى په ننگه كهش بق خاوهنه كه يه تى (وَإِنْ زَادَتْ عَلَى قِيمَتِهِمَا) نه گهر
نرخه كه له نه اندازهی نرخى جله كهو په ننگه كه زياتر بوو، نه وه (فَالْأَصْحَحُّ) هه رمووده
پاستر: (أَنَّ الْمُفْلِسَ شَرِيكَ لَهُمَا بِالزِّيَادَةِ) قه زرداره كهش هاوېه شى هردوو فروشياره كه يه:
به گړده ي زنده بيه كه.

﴿ بَابُ الْحَجْرِ: بَاسَى قَه دَه غَه كَرْدَنِ لَه دَه سَتَكَارِي كَرْدَنِ مَلِكِ وَ مَالٍ ﴾

(مِنْهُ) به شيكى نه وه دغه كړنه (حَجْرُ الْمُفْلِسِ) قه دغه كړنى قه زرداره (لِحَقِّ الْغُرَمَاءِ) له
به مافى خاوهن قه زرهه كان، هه روه ك پابرا، هم (وَالرَّاهِنِ) قه دغه كړنى په هنده ره
(لِلْمُرْتَهِنِ) له به مافى په هنده رگر، هه روه ك پابرا، هم (وَالْمَرِيضِ) قه دغه كړنى مروفى
نه خوښه له باره ي زياتر له ستيه كى مالى خوى (لِلْوَرِثَةِ) له به مافى ميراتگره كان،
هه روه ك له باسى وه ستيه كى پوون كراوه ته وه، هم (وَالْعَبْدِ) قه دغه كړنى كړيله يه
(لِسَيِّدِهِ) له به مافى گوره كه ي خوى هه روه ك پابرا، هم (وَالْمُرْتَدِّ) قه دغه كړنى
موسولمانى كافر بووه (لِلْمُسْلِمِينَ) له به مافى موسولمانان، هه روه ك له باسى كافر بووندا
پوون كراوه ته وه (وَلَهَا أَبْوَابٌ) نه وانهش چه ند باسيكى خويان هه نه: هه نديكيان پابران و
هه نديكيان له مودوا دين، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: (فتوا) دهرى نزان و فاسق، هم نه وهى فيله ناشه رعيه كان به خه لكى
ده لى، واجبه: قه دغه بيان له سهه دابندرى، هه روه ك له (الدراالمنتقى) دا هه رموويه تى. جا
نه وهش بيته وه بېرت كه نيمامى (النواوى) هه رموى: نه رمى و ناسانكارى له (فتوا) دا
هه رهامه. هه روه ك له (پيشه كى، به رگى يه كه م) دا پوونمان كړده وه.

نينجا (وَمَقْصُودُ الْأَبَابِ) مه به ستي هم باسه (حَجْرُ الْمَجْنُونِ) قه دغه كړنى مروفى شيته،
هم (وَالصَّبِيِّ) قه دغه كړنى منداله، هم (وَالْمُبْتَدِّي) قه دغه كړنى نه وه مروفيه: كه
مالى خوى به فيرو ده دا: كه پنى ده كوترى (سَفِيه)، خواى گوره ده هه رموى:

فَبِالْجُنُونِ تَنْسَلِبُ الْوَلَايَاتُ وَاعْتِبَارُ الْأَقْوَالِ، وَيَرْتَفِعُ بِالْإِيفَاقَةِ، وَحَجْرُ الصَّبِيِّ يَرْتَفِعُ
بِبُلُوغِهِ رَشِيدًا، وَالْبُلُوغُ بِاسْتِكْمَالِ خَمْسِ عَشْرَةَ سَنَةً،

﴿فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيحًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ لِئَلَّا يَكُنَ
كَسَمَى مَا فِي لَه سَهْرَه، نَه كَهْر (سَفِيحَه) - وَاتَه: مَا لَه فِي رُودَه - بُوو، يَان بِي هِيْز بُوو: وَه
مَنْدَال، يَان نَه يَنْه تَوَانِي بَلَسْ، بَه هُوِي شَيْتِي، يَان لَائِي، هَر يَه كَيْك لَه وَانَه بَا
سَهْرَه رَشْتِكَارَه كَه ي بَلِيُو نُوو سَهْرَه كَه ش بِنُووِي. وَاتَه: چُونَكَه نَه وَانَه قَه دَه غَه يَان لَه سَهْر
دَانْدِرَوَه.

﴿فَبِالْجُنُونِ﴾ جَا بَه هُوِي شَيْتِي بُووِي مَرُوْف (تَنْسَلِبُ الْوَلَايَاتُ) كَشْت سَهْرَه رَشْتِكَارَه كِي
شَهْرَعِي لَادَه چِي، هَم (وَاعْتِبَارُ الْأَقْوَالِ) نَيْعْتَبَارِيْش بَه هِيْج كُوْتَه يَه كِي نَاكِرِي: وَه
مُووَسُوْلَمَان بُووُو وَكَافِر بُووُو وَ كَشْت مَامَلَه تِيْكَ تَرِي دُونِيَايِي.

ثِيْنَجَا بَزَانَه: مَنْدَالِي نَه قَام وَه كُو شَيْتِ وَايَه، وَاتَه: هِيْج مَامَلَه تِيْكَ دُونِيَايِ دُرُوْسْت نَابِي،
نَيْسَلَام بُووُو وَ كَافِر بُووُو نَيْشِي دُرُوْسْت نَابِي، بَه لَام مَنْدَالِي فَاْمِيْدَه خَوَاپَه رَسْتِيَه كَانِي دُرُوْسْت
دَهْبِن، هَهْرَه هَا بُو دِيَاْرِي پِيْدَانَارْدِن وَ بُو بَانْكَرْدِنَه سَهْر زِيَاْفَهْت قَه سَه كَانِي رَه چَاو
دَه كَرِيْن، هَهْرَه كَه لَه زُوْرَبِي سَهْر چَاوَه كَانْدَا فَهْر مُووِيَاَنَه.

دِيْسَان بَزَانَه: لَه مَهْرَه بِي نِيْمَامِي (حَنْفِي) دَا: نَيْسَلَام بُووُوِي مَنْدَالِي - بِي نِيْزِنِي
سَهْرَه رَشْتِكَارَه كَه ي - دُرُوْسْت دَهْبِن، هَم كَرِيْن وَ فَرُوْشْتِن وَ نَه وَ جُوْرَه مَامَلَه تَانَه شِي بَه
نِيْزِنِي سَهْرَه رَشْتِكَارَه كَه ي دُرُوْسْت دَهْبِن، بَه وَ مَهْرَجِي مَه بَه سَتِي كَرِيْن وَ فَرُوْشْتِن بَزَانِي،
هَهْرَه كَه (مَجْمَع الْاَنْهَر) دَا فَهْر مُووِيَه تِي.

﴿وَيَرْتَفِعُ﴾ قَه دَه غَه لَه سَهْر شَيْتِ لَادَه چِي (بِالْإِيفَاقَةِ) بَه چَاك بُووَنَه وَ هِي لَه شَيْتِيَه كَه ي، هَهْرَه هَا
(وَحَجْرُ الصَّبِيِّ يَرْتَفِعُ) قَه دَه غَه كَرْدِنِي مَنْدَالِيْش لَادَه چِي (بِبُلُوغِهِ رَشِيدًا) بَه بَلُوْغِيُوْنِي لَه
حَالَه تِيْكَ يَه هَا دَا: كَه بُو دِيْنُو دُونِيَايِ بَكُوْنَجِي، خَوَاي كَه وَرَه دَه فَهْر مُووِي: ﴿فَإِنْ أَنْسَلْتُمْ مِنْهُمْ
رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ﴾ نَه كَهْر مَنْدَالَه كَان بَلُوْغِيَاْن بُووُو وَ كُوْنَجَانِي دِيْنُو دُونِيَا تَان لِي
دِيْتِن، مَا لَه كَه ي خُوْيَانِيَاْن بَدَه نَه وَه.

هَهْرَه هَا پِيْغَه مَبَهْر رَضِيْعِي دَه فَهْر مُووِي: ﴿رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ عَنِ الثَّامِ حَتَّى يَسْتَقِظَ وَعَنِ الصَّبِيِّ
حَتَّى يَحْتَلِمَ وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيْقَ﴾ حَدِيْث صَحِيْح رَوَاه اَصْحَابُ السَّنَنِ، نُووَسِيْنِي تَاوَان لَه
سَهْر سِي كَه سَان لَانْدِرَوَه: لَه سَهْر خَهو تُوو تَا هَه شِيَاْر دَه بِيْتَه وَه، لَه سَهْر مَنْدَال تَا بَلُوْغِي
دَهْبِن، لَه سَهْر شَيْتِ تَا چَاك دَه بِيْتَه وَه.

﴿بِاسِي بَلُوْغِيُوْنِي مَنْدَال﴾

(وَالْبُلُوغُ) بَلُوْغِيُوْنِي نِيْرُو مَن بَه يَه كَيْك لَه م نُووَانَه دَهْبِن، يَه كَه م: (بِاسْتِكْمَالِ خَمْسِ عَشْرَةَ
سَنَةً) بَه تَهو لُو كَرْدِنِي پَانْزَه سَالِي مَانْگِي: كَه هَهْر سَالِيْكَ لَه دَوَانْزَه مَانْگِي نَيْسَلَامِي پِيْكَ دِيُو

أَوْ خُرُوجِ الْمَنِيِّ، وَوَقْتُ إِمْكَانِهِ اسْتِكْمَالُ تِسْعِ سِنِينَ، وَبَيَاتُ الْعَالَةِ يَقْتَضِي الْحُكْمَ
بِطُلُوعِ وَلَدِ الْكَافِرِ لِأَلْمُسْلِمِ فِي الْأَصْحَحِّ، وَتَزْيِيدُ الْمَرْأَةِ حَيْضًا وَحَبْلًا، وَالرُّشْدُ صَلَاحُ
الدِّينِ وَالْمَالِ، فَلَا يَفْعَلُ مُحْرَمًا يُبْطِلُ الْعَدَالَهَ،

ده کاته (۳۵۴) رَوَى عَنْ ابْنِ عَمْرِو بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِمَا: عُرِضَتْ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ أَحَدٍ وَأَنَا ابْنُ
أَرْبَعِ عَشْرَةَ فَلَمْ يُجِزْنِي، وَعُرِضَتْ عَلَيْهِ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ فَأَجَازَنِي ﴿رواه
الشيخان، (ابن عمر) فهرموی: له جهنگی (نوحود) منیان هیتا لای پیغمبر ﷺ، نه ویش
پنگای نه دام بچه جهنگ؟ چونکه ته مه نم چوارده سالان بوو، به لام له جهنگی (خندق)
پنگای دام بچه جهنگ؟ چونکه ته مه نم پانزه سالان بوو، واته: گوره بووم.

دووم: (أَوْ خُرُوجِ الْمَنِيِّ) یان به هاتنه دهره وهی (مَنِي)، خواي گوره ده فهرموی: ﴿وَإِذَا بَلَغَ
الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا﴾ هر کاتیک منداله کان گه یشتنه حاله تی (مَنِي) هاتن، با
نیزن وه ریگرن. مه روه ما له حدیسی سنی که سه که ی پاپر بووشدا پیغمبر ﷺ فهرموی:
﴿وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ﴾. واته: (احتلام) به هاتنه دهره وهی (مَنِي) ده گوتری.

(وَوَقْتُ إِمْكَانِهِ) کاتی گونجانی هاتنه دهره وهی (مَنِي) له نیر و له من (اسْتِكْمَالُ تِسْعِ سِنِينَ)
ته ولو کردنی نو سالی مانگی به، که واته: هر کاتیک له ته مه نی نو سالی و به و لاه - کوپ، یان
کچ - (مَنِي) هاته دهره وه، یان ته مه نی پانزه سالی مانگیان ته ولو کرد، نه وه
هر بووکیان بریاری بلوغ بوونیان بو دهری، واته: له قوناعی مندالی دهره چنو ده گه نه
قوناعی گوره یی.

(وَبَيَاتُ الْعَالَةِ) په یدابوونی مووی زیر له به ری نیر و من، نیشانه یه کی وه هایه: که (يَقْتَضِي
الْحُكْمَ بِطُلُوعِ وَلَدِ الْكَافِرِ) وا ده گه یه نن: بریاری بلوغ بوون بو مندالی کافران بدری (لَا الْمُسْلِمِ)
نه ک مندالی موسولمانان (فِي الْأَصْحَحِّ) له فهرمووده ی پاستردا.

(وَتَزْيِيدُ الْمَرْأَةَ نَافِرَتِ نَوِ شَتِي تَرِي زِيَادَ لِه پياو هه نه: که بلوغی پی ده بی:
یه که م: (حَيْضًا) هر کاتیک له ته مه نی نو سالی و به و لاه خوینی چه یز بیینی.
دووم: (وَحَبْلًا) هر کاتیک ناس بوو، واته: به یه کیک له و دووانه ش نافرته بلوغی ده بی.

(وَالرُّشْدُ) پیناسه ی ره شیدی، واته: گونجان ته مه یه: (صَلَاحُ الدِّينِ وَالْمَالِ) بو
به رزه وه ندی نایین و مالی خوئی بگونجین.

که و ابو: (فَلَا يَفْعَلُ مُحْرَمًا) نابین نه به کردارو نه به گوftar هر امیکی وها بکا: که (يُبْطِلُ
الْعَدَالَهَ) دادپه روه ری ته هه لوه شیتیتته وه: وه گونا میکی گوره بکا، یان به رده وام بی
له سر گونا هه بچو که کان به حاله تیکی وها: خواپه رسته یه کی زال نه بی به
سه رگونا هه کانی دا.

وَلَا يُبَدَّرُ بَأَن يُضَيِّعَ الْمَالَ بِاِحْتِمَالِ غَيْبِ فَاحِشٍ فِي الْمُعَامَلَةِ أَوْ رَمِيهِ فِي بَحْرِ أَوْ اِنْفَاقِهِ فِي مُحَرَّمٍ، وَالْأَصَحُّ أَنَّ صَرْفَهُ فِي الصَّدَقَةِ وَوَجْوهِ الْخَيْرِ وَالْمَطَاعِمِ وَالْمَلَابِسِ الَّتِي لَا تَلِيْقُ بِحَالِهِ لَيْسَ بِتَبْذِيرٍ، وَيُخْتَبَرُ رُشْدُ الصَّبِيِّ وَيَخْتَلَفُ بِالْمَرَاتِبِ: فَيُخْتَبَرُ وَلَدُ التَّاجِرِ بِالْبَيْعِ وَالشَّرَاءِ وَالْمُمَاكَسَةِ فِيهِمَا، وَوَلَدُ الزَّرَّاعِ بِالزَّرْعَةِ وَالتَّفَقُّةِ عَلَى الْقَوَامِ بِهَا، وَالْمُحْتَرِفُ بِمَا يَتَعَلَّقُ بِحِرْفَتِهِ، وَالْمَرْأَةُ بِمَا يَتَعَلَّقُ بِالْفِزْلِ وَالْقَطْنِ وَصَوْنِ الْأَطْعِمَةِ عَنِ الْهَرَّةِ وَنَحْوِهَا، وَيَشْتَرَطُ تَكَرُّرُ الْإِخْتِبَارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ.

(ر) له باره‌ی مالیش (لَا یُبَدَّرُ) مالی خوی به فریو نه‌دا (بَأَن يُضَيِّعَ الْمَالَ) وهك مالی خوی له ده‌ست بدا (بِاِحْتِمَالِ غَيْبِ فَاحِشٍ) به هوی پازی بوون به زهره‌ریکی نود (فِي الْمُعَامَلَةِ) له کرینو فروشتندا (أَوْ رَمِيهِ فِي بَحْرِ) یان مالی خوی فری‌بداته ناو ده‌ریا (أَوْ اِنْفَاقِهِ فِي مُحَرَّمٍ) یان مالی خوی له شتی چه‌رام خرج بکا.

(وَالْأَصَحُّ) فهرموده‌ی پاستر (أَنَّ صَرْفَهُ فِي الصَّدَقَةِ) خه‌رجکردنی مال به سه‌ر هه‌ژارانداو (وَجْوهِ الْخَيْرِ) بق کاروباری چاکه‌و (وَالْمَطَاعِمِ) بق خواردن‌و (وَالْمَلَابِسِ الَّتِي) بق جلو به‌رگیکی وه‌ها: که (لَا تَلِيْقُ بِحَالِهِ) شیایوی وه‌زعی خوی نه‌بن (لَيْسَ بِتَبْذِيرٍ) هیج‌تیکیان به‌فریودان نیه.

(وَيُخْتَبَرُ رُشْدُ الصَّبِيِّ) واجب‌ه: له لایه‌ن سه‌ریه‌رشتکاره‌که وه‌ گونجانی مندال بق نایین‌و دونیای تاقی بکریته‌وه (وَيَخْتَلَفُ بِالْمَرَاتِبِ) تاقیکردنه‌وه که‌ش به‌ گویره‌ی وه‌ زعی منداله‌که ده‌گویی، که‌وابو: (فَيُخْتَبَرُ وَلَدُ التَّاجِرِ) مندالی بازگان تاقی ده‌کریته‌وه (بِالْبَيْعِ وَالشَّرَاءِ) به‌ کرینو فروشتن‌و (وَالْمُمَاكَسَةِ فِيهِمَا) هه‌م به‌ سه‌ودلو خو‌گی‌کردن له کرینو فروشتندا بق قازنج کردن.

(وَوَلَدُ الزَّرَّاعِ) مندالی کشتو‌کال‌که‌ریش تاقی ده‌کریته‌وه (بِالزَّرْعَةِ) به‌ داچاندنی کشتو‌کال‌و (وَالتَّفَقُّةِ عَلَى الْقَوَامِ بِهَا) هه‌م به‌ مسره‌ف کردن له کریکاره‌کانی به‌رزه‌وه‌ندی کشتو‌کال‌: وه‌ک جووتیارو پاسه‌وان و ناوده‌ر (وَالْمُحْتَرِفُ) مندالی پیشه‌کاریش تاقی ده‌کریته‌وه (بِمَا يَتَعَلَّقُ بِحِرْفَتِهِ) به‌و جوړه‌ شتی په‌یوه‌ندی به‌ پیشه‌که‌یوه‌ هه‌یه.

(وَالْمَرْأَةُ) هه‌روه‌ها نافرده‌تیش تاقی ده‌کریته‌وه (بِمَا يَتَعَلَّقُ بِالْفِزْلِ وَالْقَطْنِ) به‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ندی به‌ رستن‌و لۆکه‌وه‌ هه‌یه: وه‌ک رستن‌و ته‌شی و په‌رکه‌دن، هه‌م (وَصَوْنِ الْأَطْعِمَةِ عَنِ الْهَرَّةِ) پاراستنی خو‌رک له‌ پشیله‌و (وَنَحْوِهَا) له‌ شتی وه‌کو پشیله‌ش: وه‌ک مشکو‌ مریشک (وَيَشْتَرَطُ تَكَرُّرُ الْإِخْتِبَارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ) به‌ مه‌رج داده‌ندری: نوو جار، یان زیاتر تاقی‌کردنه‌وه‌که‌ نوویاره‌ بیته‌وه.

وَوَقْتَهُ قَبْلَ الْبُلُوغِ، وَقِيلَ بَعْدَهُ، فَعَلَى الْأَوَّلِ الْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ عَقْدُهُ بَلْ يُمْتَحَنُ فِي الْمُمَاكَسَةِ فَإِذَا أَرَادَ الْعَقْدَ عَقْدَ الْوَلِيِّ، فَلَوْ بَلَغَ غَيْرَ رَشِيدٍ دَامَ الْحَجْرُ، وَإِنْ بَلَغَ رَشِيداً انْفَكَّ بِنَفْسِ الْبُلُوغِ وَأُعْطِيَ مَالَهُ، وَقِيلَ يُشْتَرَطُ فِكُّ الْقَاضِي، فَلَوْ بَدَرَ بَعْدَ ذَلِكَ حُجْرَ عَلَيْهِ، وَقِيلَ يَعُودُ الْحَجْرُ بِإِعَادَةٍ، وَلَوْ فَسُقَ لَمْ يُحْجَرَ عَلَيْهِ فِي الْأَصْحِ، وَمَنْ حُجِرَ عَلَيْهِ لَسَفَهُ طَرَأَ فَوَلِيَّهُ الْقَاضِي، وَقِيلَ وَلِيُّهُ فِي الصَّغَرِ،

(وَوَقْتَهُ) كاتى ئو تاقى كردنه وه يه (قَبْلَ الْبُلُوغِ) پيش بلوغبونى منداله كه يه، چونكه خواى گوره ده فهرموى: ﴿وَابْتَلُوا الْيَتَامَى﴾ يه تيمه كان تاقى بكه نه وه. واته: چونكه نه گهر بلوغى بوو، يه تيمى ناميتى (وَقِيلَ بَعْدَهُ) له فهرمووده يه كى بئ هيزدا: له دواى بلوغبونو (فَعَلَى الْأَوَّلِ) جا له سهر فهرمووده يه كه مه كه ي به ميز (الْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ عَقْدُهُ) مامله ت به ستنى منداله كه دروست نابى (بَلْ يُمْتَحَنُ فِي الْمُمَاكَسَةِ) به لكو له سه ودا كردنه كه تاقى ده كرېته وه (فَإِذَا أَرَادَ الْعَقْدَ) جا ههر كاتيك ويستى مامله ته كه بيه ستنى (عَقْدَ الْوَلِيِّ) سه ربه رشتكاره كه ي مامله ته كه ده به ستنى.

(فَلَوْ بَلَغَ غَيْرَ رَشِيدٍ) جا نه گهر منداله كه بلوغى بوو له حاله تيكى وه هادا: كه بؤ دينو دونيائى نه ده گونجا (دَامَ الْحَجْرُ) نه وه له دواى بلوغبونيش قه دهغه كردنه كه ي ههر به رده وام ده بين، به لام (وَإِنْ بَلَغَ رَشِيداً) نه گهر بلوغى بوو و بؤ دينو دونيائى ده گونجا، نه و كاته (انْفَكَّ الْحَجْرُ) قه دهغه كه ي له سهر لاده چئ (بِنَفْسِ الْبُلُوغِ) به خودى بلوغبونو كه، كه و ابو: (وَأُعْطِيَ مَالَهُ) ماله كه ي خوى ده درېته وه ده ستنى (وَقِيلَ يُشْتَرَطُ فِكُّ الْقَاضِي) له فهرمووده يه كى بئ هيزدا مهرجه: قازى قه دهغه كه لاييا.

(فَلَوْ بَدَرَ بَعْدَ ذَلِكَ) جا نه گهر له دواى بلوغبونو و گونجانه كه مالى خوى به فيرؤ ده دا، نه و كاته ش (حُجِرَ عَلَيْهِ) له لايه ن قازى يه وه قه دهغه ي له سهر داده ندرئى (وَقِيلَ) له فهرمووده يه كى بئ هيزدا (يَعُودُ الْحَجْرُ بِإِعَادَةٍ) قه دهغه كردنه كه ي دېته وه سه ر بئ نه وه ي له سه رى دابندرېته وه (وَلَوْ فَسُقَ) نه گهر له دواى بلوغبونو و گونجان فاسق بو، نه و كاته (لَمْ يُحْجَرَ عَلَيْهِ) قه دهغه ي له سه ر داناندرئى (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ي پاستردا، چونكه پيشينه كان قه دهغه يان له سه ر فاسقه كان دانه تاوه.

(وَمَنْ حُجِرَ عَلَيْهِ) ههر كه سيك قه دهغه ي له سه ر دانرا بئ (لَسَفَهُ طَرَأَ) به هوى (سَفِيهِ ي)، واته: مال به فيرؤ دانتيك كه له دواى بلوغبونو هاتبېته سه رى، نه وه (فَوَلِيُّهُ الْقَاضِي) سه ربه رشتكاره كه ي وى قازى يه (وَقِيلَ) له فهرمووده يه كى بئ هيزدا (وَلِيُّهُ فِي الصَّغَرِ) سه ربه رشتكاره كه ي ههر نه و سه ربه رشتكاره ي سه رده مى منداليه تى.

وَلَوْ طَرَأَ جُنُونٌ فَوَلِيُّهُ وَوَلِيُّهُ فِي الصَّغَرِ، وَقِيلَ الْقَاضِي، وَلَا يَصِحُّ مِنَ الْمَخْجُورِ عَلَيْهِ لِسْفَهُ بَيْعٌ وَلَا شِرَاءٌ وَلَا إِعْتَاقٌ وَهَبَةٌ وَنِكَاحٌ بِغَيْرِ إِذْنٍ وَوَلِيُّهُ، فَلَوْ اشْتَرَى أَوْ اقْتَرَضَ وَقَبَضَ وَتَلَّفَ الْمَأْخُودُ فِي يَدِهِ أَوْ أَتْلَفَهُ فَلَا ضَمَانَ فِي الْحَالِ وَلَا بَعْدَ فَكِّ الْحَجْرِ، سِوَاءَ عِلْمِ حَالِهِ مِنْ عَامِلِهِ أَوْ جَهْلِهِ، وَيَصِحُّ بِإِذْنِ الْوَلِيِّ نِكَاحُهُ، لَا التَّصَرُّفُ الْمَالِيُّ فِي الْأَصَحِّ، وَلَا يَصِحُّ إِقْرَارُهُ بِدَيْنٍ قَبْلَ الْحَجْرِ أَوْ بَعْدَهُ، وَكَذَا بِإِثْلَافِ الْمَالِ فِي الْأَظْهَرِ، وَيَصِحُّ بِالْحَدِّ وَالْقِصَاصِ، وَطَلَّاقُهُ وَخُلْعُهُ وَظَهَارُهُ وَتَفْيِئَةُ النَّسَبِ بِلِعَانٍ،

(وَلَوْ طَرَأَ جُنُونٌ) نه گهر له دواى بلوغبويون شيتى به سهردا هات، واته: شيت بوي، نه وه (فَوَلِيُّهُ) سهرپه رشتكاره ويى (وَلِيُّهُ فِي الصَّغَرِ) هه نه وه سهرپه رشتكاره ويى سهردهمى منداليه تى (وَقِيلَ) له فهرموده يه كى بئ هيزدا (الْقَاضِي) سهرپه رشتكارى ويى قازى يه.

(وَلَا يَصِحُّ مِنَ الْمَخْجُورِ عَلَيْهِ لِسْفَهُ) نه وه كه سهى به هوى مال به فيرودان قه دهغه ي له سهر داندراره، لى دى دروست نابى (بَيْعٌ وَلَا شِرَاءٌ) هيچ كرينو هيچ فروشتنيك (وَلَا إِعْتَاقٌ) هيچ كويله نازاد كردنيكو (وَهَبَةٌ) هيچ به خشينيك (وَ) هه روهها (نِكَاحٌ) ماره بپرينى بئ خويشى دروست نيه (بِغَيْرِ إِذْنٍ وَوَلِيِّهِ) به بئ نيزنى سهرپه رشتكاره كه ي.

(فَلَوْ اشْتَرَى) جا نه گهر قه دهغه كراوه كه شتيكى كرى (أَوْ اقْتَرَضَ) يان شتيكى قهرز كرد (وَقَبَضَ) شته كه شى وه رگرتو (وَتَلَّفَ الْمَأْخُودُ فِي يَدِهِ) نه وه شته وه رگيرلوهش له دهستى خوى دا فه وتا (أَوْ أَتْلَفَهُ) يان به خوى فه وتاندى (فَلَا ضَمَانَ فِي الْحَالِ) نيستا نابيته زامين (وَلَا بَعْدَ فَكِّ الْحَجْرِ) هه روهها له دواى لاجوونى قه دهغه ش نابيته زامين (سِوَاءَ) جياولزى نيه وه كسانه (عِلْمِ حَالِهِ مِنْ عَامِلِهِ) نه وه كه سهى مامله تى له گهل كرده زانيبى قه دهغه ي له سهر داندراره (أَوْ جَهْلِهِ) يان نه يزانيبى.

(وَيَصِحُّ بِإِذْنِ الْوَلِيِّ) دروست ده بئ: به نيزنى وه ليه كه ي (نِكَاحُهُ) زن ماره كرنى سه فيه كه (لَا التَّصَرُّفُ الْمَالِيُّ) به لام دهستكاره كانى مالى دروست نيه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرموده ي راستردا (وَلَا يَصِحُّ) دروست نابى: (إِقْرَارُهُ بِدَيْنٍ قَبْلَ الْحَجْرِ) دانپيدهايتانى سه فيه كه: به قهرزنيك كه پيش قه دهغه كردن كه وتبيته سهرى (أَوْ بَعْدَهُ) يان پاش قه دهغه كردن (وَكَذَا) هه روهها دانپيدهايتانى دروست نابى (بِإِثْلَافِ الْمَالِ) به فه وتاندى مالتك (فِي الْأَظْهَرِ) له فهرموده ي به هيزتردا.

به لام (وَيَصِحُّ بِالْحَدِّ) دانپيدهايتان به سزاي تاوان دروست ده بئ، هم (وَالْقِصَاصِ) به كوشتنى له تولهش دروست ده بئ (وَ) هه روهها (طَلَّاقُهُ) ته لاهدانى دروست ده بئ (وَخُلْعُهُ) ته لاقى به رامبه روه رگرتنى مالتك دروست ده بئ (وَظَهَارُهُ) زيهارى دروست ده بئ (وَتَفْيِئَةُ النَّسَبِ بِلِعَانٍ) هم نه فى كرنى منداليشى به له عنه تكردن دروست ده بئ: وهك بلئ: نه م منداله مى من نيه.

وَحَكْمُهُ فِي الْعِبَادَةِ كَالرَّشِيدِ لَكِنْ لَا يُفَرِّقُ الزَّكَاةَ بِنَفْسِهِ، وَإِذَا أَحْرَمَ بِحَجٍّ فَرَضَ أَعْطَى الْوَلِيَّ كِفَايَتَهُ لثِقَةِ يُتَّفَقُ عَلَيْهِ فِي طَرِيقِهِ، وَإِنْ أَحْرَمَ بِنَطْوَعٍ وَزَادَتْ مُؤْتَةٌ سَفَرِهِ عَنِ نَفَقَتِهِ الْمَغْهُودَةِ فَلِلْوَلِيِّ مَنَعُهُ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ كَمُخَصَّرٍ فَيَتَحَلَّلُ، قُلْتُ: وَيَتَحَلَّلُ بِالصَّوْمِ إِنْ قَلْنَا لِدَمِ الْإِحْصَارِ بَدَلًا لِأَنَّهُ مَمْنُوعٌ مِنَ الْمَالِ، وَلَوْ كَانَ لَهُ فِي طَرِيقِهِ كَسْبٌ قَدَّرَ زِيَادَةَ الْمُؤْتَةِ لَمْ يَجُزْ مَنَعُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
(فَصَلِّ) وَلِيُّ الصَّبِيِّ أَبُوهُ ثُمَّ جَدُّهُ ثُمَّ وَصِيَّهُمَا ثُمَّ الْقَاضِي،

(وَحَكْمُهُ فِي الْعِبَادَةِ) برباری شرع له باره‌ی سه‌فیه‌که: له خواهرستندا (کالرشیید) وهک مروفی ره‌شید وایه، واته: خواهرستیه‌کانی دروستن (لکن) به‌لام (لأیفرق الزکاة بنفسه) نابن- بن‌نیزنی وه‌لیه‌که‌ی- زه‌کاتی‌خوی به‌ش بکا (وإذا أحرَمَ بحجٍّ فرضٍ) هر کاتیک سه‌فیه‌که نیحرامی به‌ست به‌حج‌نیکی واجب (أعطى الولي كفايته لثقة) سه‌ره‌رشتکاره‌که نه‌رکی حج‌کردنه‌که‌ی ده‌داته ده‌ست باوه‌ر پی‌کرلوئک (یُتَّفَقُ عَلَيْهِ فِي طَرِيقِهِ) تا‌کو له ری‌گای‌ه‌جدا مه‌سره‌ف به‌ختی‌وکردنی بداتن تا ده‌گه‌پیتته‌وه.

(وَإِنْ أَحْرَمَ بِنَطْوَعٍ) هر کاتیک سه‌فیه‌که نیحرامی به‌ست به‌حج‌ی سوننت (وَزَادَتْ مُؤْتَةٌ سَفَرِهِ) نه‌رکی سه‌فهری‌ه‌جه‌که‌ی زیاتر بوو (عَنِ نَفَقَتِهِ الْمَغْهُودَةِ) له نه‌رکی به‌ختی‌وکردنی مال‌وه‌ی (فَلِلْوَلِيِّ مَنَعُهُ) بو سه‌ره‌رشتکاره‌که‌ی دروسته: قه‌ده‌غهی بکا له حج‌کردن (وَالْمَذْهَبُ) فه‌رمووده‌ی راستی مه‌زهب (أَنَّهُ كَمُخَصَّرٍ) نه‌م قه‌ده‌غه‌کراوه‌ش وهک قه‌ده‌غه‌کراوی حج‌وایه: که باسما‌ن کرد، که‌وابو: (فَيَتَحَلَّلُ) نیحرامی‌خوی ده‌شکینن (قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده‌فه‌رموی: (وَيَتَحَلَّلُ بِالصَّوْمِ) نیحرامی‌خوی ده‌شکینن و به‌رؤنوه‌ده‌بن (إِنْ قَلْنَا لِدَمِ الْإِحْصَارِ بَدَلًا) نه‌گه‌ر به‌فه‌رمووده‌ی به‌مه‌یزتر بلین: خوینی قه‌ده‌غه‌کردنی حج‌جیگری ه‌یه (لَأَنَّهُ مَمْنُوعٌ مِنَ الْمَالِ) چونکه سه‌فیه‌که قه‌ده‌غه‌کراوه‌ مالی‌خوی‌خارج بکا، به‌لام (وَلَوْ كَانَ لَهُ فِي طَرِيقِهِ كَسْبٌ) نه‌گه‌ر سه‌فیه‌که له ری‌گای‌ه‌جدا که‌سابه‌نیکی وه‌های ده‌کرد: که (قَدَّرَ زِيَادَةَ الْمُؤْتَةِ) به‌نه‌ندازه‌ی نه‌رکه زی‌ده‌که ده‌بو، نه‌وه (لَمْ يَجُزْ مَنَعُهُ) دروست نیه قه‌ده‌غهی بکا له حج‌کردن (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَصَلِّ لَهُ بِأَسَى (وَلِيِّ)؛ سه‌ره‌رشتکاری مندال و شیت ﴾

(وَلِيُّ الصَّبِيِّ) سه‌ره‌رشتکاری مندال- چ‌نیر، چ‌من- هه‌روه‌ها سه‌ره‌رشتکاری شیت- چ‌نیر، چ‌من- هه‌روه‌ک رابرا (أبُوهُ) باوکی‌خویته‌ی (ثُمَّ) نینجا نه‌گه‌ر باوکی نه‌بو (جَدُّهُ) باپیره‌ی‌خویته‌ی، واته: باوکی‌باوکو به‌سه‌روه‌تر (ثُمَّ) نینجا له‌نوی باپیره (وَصِيَّهُمَا) سه‌روه‌سیتی باوکو باپیره، واته: نه‌و پی‌اوه‌ی باوک، یان باپیره دایناره تا‌کو سه‌ره‌رشتی منداله‌که بکا (ثُمَّ) نینجا نه‌گه‌ر سه‌روه‌سیت نه‌بو (الْقَاضِي) نه‌و کاته‌قازی،

یان ئەمینداریکی قازی سەرپەرشتی مندالە که دەکا، چونکه پێغه مەبەر ﷺ دەهه رمویی: ﴿السُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَأَوْلِي لَهْ﴾ رواه الترمذی بسند حسن، کاربە دەست سەرپەرشتکاری ئەو که سەبە: که سەرپەرشتکاری نیه.

(وَلَا تَلِي الْأُمَّ) دایک نایتە سەرپەرشتکاری شیت و مندال (فِي الْأَصْح) له هه رموودهی راستردا، بەلام له هه رموودهیه کی تردا: ئەگەر باوک و باپیره نه بون، ئەو کاتە دایک دەبیتە سەرپەرشتکاری مندالە که و شیتە که، بەلکو دایک له سهروه سیتە که ی باوک و باپیره ش له پێشتره بۆ سەرپەرشتی مندالە که، ههروه که له (نهاية) و (مغنی) دا هه رموویانه.

﴿ مَا لَ جَا كَرْدَنَه وَهِي شَيْتَا وَيَه تَيْم ﴾

هه مندالێک، یان هه شیتێک باوک و باپیره ی نه مابن، ئەوه بۆ خزمه نێرینه کانی - وه کو برا و مام - دروسته: شیتە که و مندالە که به مالی ئەوان به خێو بکن، بەلکو ئەگەر قازی به شه رعی نیسلام په فتاری نه ده کرد، واجبه: خزمه نێرینه کان و پیاوما قولانی شویتە که، یان خاوهن ده سه لاتیکی شویتە که ده ستکاری مالی شیت و مندال بخه نه ئەستوی خۆیان، واته: یه کیکی ئەمین و موسولمان بکه نه سەرپەرشتکاری ئەوان، هه رچه ند به کرێش بێ.

جا ئەگەر به (تقلید)ی هه رمووده بێ هیزه که ی پابردوو: دایکی مندالە که بکه نه سەرپەرشتکار - به کرێ، یان بێ کرێ - ئەوه باشتیشه، به و هه رجه ی دایکه که ئەمین و موسولمان بێ، که واته: کرێی سەرپەرشتکار له مالی شیتە که و مندالە که دیاری ده کن.

ئینجا بزانه: بۆ سەرپەرشتکاره که دروسته: خوارده مه نی ی خۆی تیکه لی خوارده مه نی ی شیتە که و مندالە که بکا، به و هه رجه ی به رژه وه ندی ئەوانی تێ دا بێ، جا له و حاله ته دا بۆ سەرپەرشتکاره که دروسته: میوانداری به و ماله تیکه له بکا به خێرش بیداته خه لک، به و هه رجه ی شیتە که و مندالە که ئەندازه ی مافی خۆیان بۆ بمیئتیه وه، ههروه که له (تحفة) دا ئەم باسه په ون کراره ته وه، جا له کوردستاندا به م تیکه لکرده ده گوترێ: (مال جاککردنه وه ی یه تیم).

﴿ نَا كَادَارِي ﴾: ئەگەر مندالێک، یان شیتێک باوکی، یان دایکی، یان برایه کی بکوژێ، یان مالی به وه تێندری، یان زیانیکی لاشه یی لێ بدرێ: وه ک بریندار بکری، یان ئەندامیکی بشکێندری، ئەوه بۆ سەرپەرشتکاره که ی دروست نیه: تاوانکاره که ببووی، یان له و تۆله ی شه رعی دیاری کردوه، که متری لێ وه ریکری، به به لگه ی نایه ته که ی داهاتوو، جیاوازی نیه سەرپەرشتکاره که: باوک، یان باپیره بێ، یان که سیتیکی تر بێ، جا ئەگەر تاوانه که کوشتنه وه ی له تۆله ی بۆ داندرا بێ، ئەو کاتە واجبه: چاوه پوانی بلوغ بوونی

وَيَتَصَرَّفُ الْوَلِيُّ بِالْمَصْلَحَةِ، وَيَبْنِي دُورَهُ بِالطَّيْنِ وَالْأَجْرَ لِأَللَّيْنِ وَالْجِصَّ، وَلَا يَبِيعُ عَقَارَهُ إِلَّا لِحَاجَةٍ أَوْ غِبْطَةٍ ظَاهِرَةٍ، وَلَهُ يَبِيعُ مَالَهُ بَعْرَضٍ وَنَسِيئَةً لِّلْمَصْلَحَةِ، وَإِذَا بَاعَ نَسِيئَةً أَشْهَدَ وَارْتَهَنَ بِهِ، وَيَأْخُذُ لَهُ بِالشُّفْعَةِ أَوْ يَتْرُكُ بِحَسَبِ الْمَصْلَحَةِ، وَيُزَكِّي مَالَهُ، وَيَنْفِقُ عَلَيْهِ بِالْمَعْرُوفِ،

مندالہ کے و چاکبوند و ہی شیتہ کے بکری، ہر وہ کہ لہ پرتوکی بریندار کردن و کوشتندا نو مہ سالہ لہ پوون دہ کہ ینہ وہ، اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

کہ و ابو: (وَيَتَصَرَّفُ الْوَلِيُّ بِالْمَصْلَحَةِ) واجبہ: سہ پرہ رشتکارہ کہ بہ گویرہی بہ رزہ وہ ہندی شیتہ کہ و مندالہ کہ دہ ستکاری مالہ کہ یان بکا، خوی گہ و رہ دہ فرموی: ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ نرک مالئ یہ تیم مہ کہ و ن تہ نہا بہ رنکاپہ کی چاکتر نہ بی۔ کہ و ابو: واجبہ ملک و مالہ کہ ی بیاریزی تو بہ نہ اندازہ ی زہ کات و بہ خوی کردن قازانجی لیوہ دہ ست بیئنی.

ہم (وَيَبْنِي دُورَهُ) خانوہ کانیشیان بؤ بروست بکا (بِالطَّيْنِ وَالْأَجْرِ) بہ قوپو خشتی سورکراوہ (لَا اللَّيْنِ وَالْجِصَّ) نہ کہ بہ خشتی قوپو گہ چ، بہ لام زور لہ زانایان نو ہ فرمودہ یان ہ لبراروہ: کہ بہ گویرہی عادتہی شوینہ کہ خانوہ کہ بروست دہ کا، ہر وہ کہ لہ زوریہ ی سہ رچاوہ کاندہ فرموویانہ.

(وَلَا يَبِيعُ عَقَارَهُ) نابئ سہ پرہ رشتکارہ کہ زمین و باغی ہیچیکیان بفروشی (إِلَّا لِحَاجَةٍ) تہ نہا لہ بہر پیویستی نو ان نہ بی: و ہ کہ ترسی ستہ مکارو ترسی خرابیوون (أَوْ غِبْطَةٍ ظَاهِرَةٍ) یان لہ بہر قازانجیکی ناشکرا: و ہ کہ بہ زیاتر لہ پارہ ی ہاویینہ ی خوی بیفروشی، یان بہ و پارہ یہ شتیکی باشتریان بؤ بکریتہ وہ.

(وَلَهُ يَبِيعُ مَالَهُ) ہر وہ ہا بؤ سہ پرہ رشتکارہ کہ بروستہ: مالئ مندال و شیت بفروشی (بَعْرَضٍ) بہ کہ لوپہ لیکی جگہ لہ پارہ، ہم (وَنَسِيئَةً) بروستہ بہ قہ رزیش بیفروشی (لِّلْمَصْلَحَةِ) لہ بہر بہ رزہ وہ ہندی، بہ لام (وَإِذَا بَاعَ نَسِيئَةً) ہر کاتیک بہ قہ رزی فروشت (أَشْهَدَ) واجبہ: نوو شاہید بگری و ہم (وَارْتَهَنَ بِهِ) واجبہ بارمتہ ش بؤ قہ رزہ کہ و ہ رگری.

(و) ہر وہ ہا (يَأْخُذُ لَهُ بِالشُّفْعَةِ) سہ پرہ رشتکارہ کہ ملکہ ہاویہ شہ کہ ی نو ان بہ (شوفعہ) بؤ یان و ہ ردہ گریتہ وہ (أَوْ يَتْرُكُ) یان و ہ ی ناگریتہ وہ (بِحَسَبِ الْمَصْلَحَةِ) واجبہ: بہ گویرہی بہ رزہ وہ ہندی لہ و ہوانہ یہ کیکیان بکا (وَيُزَكِّي مَالَهُ) ہم واجبہ: زکاتہ کہ شیان بؤ ہدا، ہر وہ کہ لہ باسی زہ کاتدا رابرا (وَيَنْفِقُ عَلَيْهِ بِالْمَعْرُوفِ) بہ گویرہی لیوہ شانہ وہ و عادتہی شوینہ کہ بہ مالہ کہ ی خویان بہ خویان دہ کا.

فَإِذَا ادَّعَى بَعْدَ بُلُوغِهِ عَلَى الْأَبِ وَالْجَدِّ يَبْعاً بِلَا مَضْلَحَةٍ صُدَّقَا بِالْيَمِينِ،
وَإِنْ ادَّعَاهُ عَلَى الْوَصِيِّ وَالْأَمِينِ صُدِّقَ هُوَ بِيَمِينِهِ.

(بَابُ الصُّلْحِ)

هُوَ قِسْمَانِ: أَحَدُهُمَا يَجْرَى بَيْنَ الْمُتَدَاعِيَيْنِ، وَهُوَ نَوْعَانِ، أَحَدُهُمَا: صُلْحٌ عَلَى إِقْرَارٍ،
فَإِنْ جَرَى عَلَى عَيْنِ غَيْرِ الْمُدْعَاةِ فَهُوَ يَبْعٌ بِلَفْظِ الصُّلْحِ

(فَإِذَا ادَّعَى بَعْدَ بُلُوغِهِ عَلَى الْأَبِ وَالْجَدِّ) جا هر کاتیک - منداله که - له دواى بلوغبون، يان له دواى چاکبوره وى له شیتى، داوايه کى له سر باوکى، يان له سر باپیره وى هه بو: که نه وان (بببعاً بلامصلحاً) مالى نه و يان فروشته به بپره چاوکردنى به رزه وهندى - له و حاله ته شدا هيج شاهيدتک نه بو - نه وه (صُدَّقَا بِالْيَمِينِ) باوه پ به باوک و باپیره ده کرى نه گهر سویند بخون، به لام (وَإِنْ ادَّعَاهُ عَلَى الْوَصِيِّ وَالْأَمِينِ) نه گهر داوايه کى له سر سهروه سیتو نه مينداره که بوو، نه و کاته (صُدِّقَ هُوَ بِيَمِينِهِ) باوه پ به منداله بالفه که و شیته چاکبوره که ده کرى نه گهر سویند بخون.

﴿بَابُ الصُّلْحِ: بَأْسَى سَوْلِحْ كَرْدَنِ﴾

واته: پیکهاتن بو نه هیتتنى کيشه وى نوو که س، يان زیاتر، خواى گوره ده فه رموى: ﴿وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ پیکهاتن باشتره. هه م پيقه مبه ر ﷺ ده فه رموى: ﴿الصُّلْحُ جَائِزٌ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَّا صُلْحًا حَرَمًا حَلَالًا أَوْ أَحَلَّ حَرَامًا﴾ رواه الترمذى وابن حبان وصحاه، پیکهاتن له نتيوان موسولماناندا دروسته، ته نها پیکهاتنیک نه بئ: که حه رامى پئ حه لال بکرى، يان حه لالى پئ حه رام بکرى.

(هُوَ) سولح کردن (قِسْمَانِ) نوو به شه (أَحَدُهُمَا) به شى به که میان: (يَجْرَى بَيْنَ الْمُتَدَاعِيَيْنِ) نه و پیکهاتنه به: که له نتيوان داواکارو داوا ليکرودا نيته جئ (وَهُوَ) پیکهاتنى نتيوان داواکارو داوا ليکرو (نَوْعَانِ) نوو جوئن: (أَحَدُهُمَا) جوئى به که میان: (صُلْحٌ عَلَى إِقْرَارٍ) پیکهاتنیکه له سر دانپندهايتانى داوا ليکروه که ده ستى پئ ده کرى، يان له سر هه بوونى شاهيدى داواکاره که ده ستى پئ ده کرى، جا نه م جوئه يان چوار حاله تى هه نه:

حالته تى به که م: (فَإِنْ جَرَى عَلَى عَيْنِ) نه گهر پیکهاتنه که هاته جئ له سر وه رگرتنى شتىکى ترى (غَيْرِ الْمُدْعَاةِ) جگه له شته که وى داواکارو، وه ک داواکار بلئ: نه م خانوه مى منه. نه ويش بلئ: راست ده که وى. يان شاهيدى هه بئ، نينجا داوا ليکرو بلئ: خانوه که تم لئ مه ستنه وه، له جياتى خانوه که ت نه م نوتوميبيله مت ده ده مى. (فَهُوَ يَبْعٌ) نه و جوئه پیکهاتنه دروسته و کرين و فروشتنیکه (بِلَفْظِ الصُّلْحِ) به وشه وى سولح پووى داوه و پئ و ده گوترى: (صُلْحُ الْمُعَاوَضَةِ)، واته: پیکهاتنى گزپينه وه.

تَثْبُتُ فِيهِ أَحْكَامُهُ: كَالشُّفْعَةِ وَالرَّدِّ بِالْغَيْبِ وَمَنْعِ تَصَرُّفِهِ قَبْلَ قَبْضِهِ وَاشْتِرَاطِ التَّقَابُضِ إِنْ اتَّفَقَا فِي عِلَّةِ الرَّبِّ، أَوْ عَلَى مَنْفَعَةٍ لِإِجَارَةِ تَثْبُتُ أَحْكَامُهَا، أَوْ عَلَى بَعْضِ الْعَيْنِ الْمُدْعَاةِ فَهَبَّةٌ لِبَعْضِهَا لِصَاحِبِ الْيَدِ تَثْبُتُ أَحْكَامُهَا، وَلَا يَصِحُّ بِلَفْظِ الْبَيْعِ، وَالْأَصَحُّ صِحَّتُهُ بِلَفْظِ الصَّلْحِ، وَلَوْ قَالَ مِنْ غَيْرِ سَبْقِ خُصُومَةٍ صَالِحِي عَنْ دَارِكٍ بِكَذَا فَلَا أَصَحُّ بَطْلَانُهُ،

که وایو: (تَثْبُتُ فِيهِ أَحْكَامُهُ) گشت برپاره‌کانی کرینو فروشتنی بۆ ده‌بئی (کَالشُّفْعَةِ) وه‌ک به شوفعه وه‌رگرتنه‌وی هاویه‌شو (وَالرَّدِّ بِالْغَيْبِ) ه‌م گه‌راندنه‌وی وه‌رگبرلوه‌که به ه‌وی عه‌بیدلری، ه‌م په‌شیمانبوونه‌وه‌کانی مهرجو دانیشگو (وَمَنْعِ تَصَرُّفِهِ قَبْلَ قَبْضِهِ) ه‌م وه‌ک قه‌ده‌غ‌هی ده‌ستکاری کرینی وه‌رگبرلوه‌که پیش وه‌رگرتنی (وَاشْتِرَاطِ التَّقَابُضِ) ه‌م وه‌ک مهرجی لیکه‌رگرتن پیش لیکجیابوونه‌وه (إِنْ اتَّفَقَا فِي عِلَّةِ الرَّبِّ) نه‌گه‌ر ه‌ربوو گورپرلوه‌کان ه‌وکاری پیبایان وه‌کو یه‌کتری بون: وه‌ک له‌جیاتی جو، گه‌نم وه‌ریگری.

حاله‌تی دوهم: (أَوْ عَلَى مَنْفَعَةٍ) یان نه‌گه‌ر پیکهاتنه‌که هاته‌جی له‌سه‌ر وه‌رگرتنی سو‌دیک له‌جیاتی شته‌دلوکراوه‌که، وه‌ک بلی: خانوو‌که‌تم له‌مستینه‌وه، له‌جیاتی خانوو‌که‌ت بۆ ماوه‌ی سالی‌ک کار به‌م تو‌تومیله‌م بکه. (فِإِجَارَةٍ) نه‌و پیکهاتنه‌ش دروسته‌و به‌کریدانی دلوکراوه‌که‌یه، که‌وایو: (تَثْبُتُ أَحْكَامُهَا) برپاره‌کانی به‌کریدانی بۆ ده‌بئی که‌له‌باسی به‌کریداندا باس کراون، نه‌وه‌ش ه‌ر پئی ده‌گوتری: (صَلْحُ الْمُعَاوَضَةِ) پیکهاتنی گورپینه‌وه.

حاله‌تی سومی‌هم: (أَوْ عَلَى بَعْضِ الْعَيْنِ الْمُدْعَاةِ) یان نه‌گه‌ر پیکهاتنه‌که هاته‌جی له‌سه‌ر وه‌رگرتنه‌وی به‌شیکی شته‌دلوکراوه‌که، وه‌ک بلی: نیوه‌ی خانوو‌که‌تم لئوه‌ریگروه‌له‌نیوه‌که‌ی‌تر بمبوره. (فَهَبَّةٌ لِبَعْضِهَا لِصَاحِبِ الْيَدِ) نه‌و پیکهاتنه‌ دروسته‌و به‌خشینی به‌شیکی دلوکراوه‌که‌یه به‌خاوه‌ن ده‌سته‌که‌و پئی ده‌گوتری: (صَلْحُ الْحَطِيطَةِ) پیکهاتنی داشکاندن، که‌وایو: (فَتَثْبُتُ أَحْكَامُهَا) برپاره‌کانی به‌خشینی بۆ ده‌بئی: که‌له‌باسی به‌خشیندا باس کراون.

که‌وایو: (وَلَا يَصِحُّ بِلَفْظِ الْبَيْعِ) به‌وشه‌ی فروشتن نه‌م پیکهاتنه‌ی داشکاندن دروست نابن، چونکه‌هیچی له‌جیاتی وه‌رنه‌گیراوه، به‌لام (وَالْأَصَحُّ) فه‌رمووده‌ی راستتر (صِحَّتُهُ بِلَفْظِ الصَّلْحِ) به‌وشه‌ی سولح نه‌م پیکهاتنه‌ی داشکاندن دروست ده‌بئی.

(وَلَوْ قَالَ مِنْ غَيْرِ سَبْقِ خُصُومَةٍ) نه‌گه‌ر به‌بئ‌پوودانی هیچ کیشه‌یه‌ک گوتی (صَالِحِي عَنْ دَارِكٍ بِكَذَا) سولحم له‌گه‌ل بکه له‌جیاتی خانوو‌که‌ت به‌وه‌نده‌پاره‌یه (فَالْأَصَحُّ بَطْلَانُهُ) به‌فه‌رمووده‌ی راستتر نه‌م پیکهاتنه‌پوچه‌له‌و دانه‌م‌زراوه، چونکه‌پیشدا هیچ کیشه‌یه‌ک پرووی نه‌داوه.

وَلَوْ صَالِحٌ مِنْ دِينٍ عَلَى عَيْنِ صَاحِّ، فَإِنْ تَوَافَقَا فِي عِلَّةِ الرَّبَا أُشْتَرِطَ قَبْضُ الْعَوَضِ فِي الْمَجْلِسِ، وَإِلَّا فَإِنْ كَانَ الْعَوَضُ عَيْنًا لَمْ يُشْتَرِطْ قَبْضُهُ فِي الْمَجْلِسِ فِي الْأَصَحِّ، أَوْ دَيْنًا أُشْتَرِطَ تَعْيِينُهُ فِي الْمَجْلِسِ، وَفِي قَبْضِهِ الْوَجْهَانِ، وَإِنْ صَالِحٌ مِنْ دِينٍ عَلَى بَعْضِهِ فَهُوَ إِبْرَاءٌ عَنِ بَاقِيهِ

حاله‌تی چوارهم: (وَلَوْ صَالِحٌ مِنْ دِينٍ) نه‌گەر سولحی کرد له قهرزئک (عَلَى عَيْنٍ) له سهر وهرگرتنی شتیک له جیاتی قهرزه‌که (صَحِّ) نه‌و پیکهاتنه‌ش دروست ده‌بئو وهر به (صَلْحُ الْمَعَاوَضَةِ) پیکهاتنی گورینه‌وه ناو ده‌بئو (فَإِنْ تَوَافَقَا فِي عِلَّةِ الرَّبَا) جا نه‌گەر قهرزه‌که و شته‌وه رگبراو‌که له هۆکاری پبیادا وه‌کو یه‌کتری بون (أُشْتَرِطَ قَبْضُ الْعَوَضِ فِي الْمَجْلِسِ) به‌ مەرج دانراوه: نه‌و شته‌ی له جیاتی قهرزه‌که یه-پیش لیکجیابوونه‌وه- له دانیشگه‌ی پیکهاتنه‌که‌دا وهریگری ئه‌وه‌ک ریبا پوویدا:

بۆ وینه: نه‌گەر ژئیک به‌ میزده‌که‌ی گوت: نه‌وه سولحم له‌گه‌ل کردی له نۆزده میسقال زێری ماره‌بییه‌که‌م به‌ ده‌ هزار دیناری عیراقی. نه‌وه مەرجه: ده‌ هزار دیناره‌که-پیش لیکجیابوونه‌وه- له دانیشگه‌ی پیکهاتنه‌که‌دا وهریگری، نه‌گینا: ده‌بیته ریبا.

(وَإِلَّا) به‌لام نه‌گەر له هۆکاری پبیادا وه‌کو یه‌کتری نه‌بون، نه‌وه ته‌ماشای ده‌که‌ین: (فَإِنْ كَانَ الْعَوَضُ عَيْنًا) نه‌گەر نه‌و شته‌ی له جیاتی قهرزه‌که وهرده‌گیری، شتیکی به‌رچاو بوو، واته: قهرز نه‌بو: وه‌ک ژنه‌که له جیاتی نۆزده میسقاله‌که خانووێک، یان نۆزده مه‌ر، یان مانگایه‌ک وهریگری، نه‌وه (لَمْ يُشْتَرِطْ قَبْضُهُ فِي الْمَجْلِسِ) مەرج نیه‌ له دانیشگه‌ی پیکهاتنه‌که‌دا شته‌که وهریگری (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده‌ی پاستردا.

(أَوْ دَيْنًا) یان نه‌گەر نه‌و شته‌ی له جیاتی قهرزه‌که وهرده‌گیری، نه‌ویش ههر قهرز بوو: وه‌ک له جیاتی نۆزده میسقاله‌که هزار کیلو گه‌نم قهرز بئ له سهر میزده‌که‌ی، نه‌وه (أُشْتَرِطَ تَعْيِينُهُ فِي الْمَجْلِسِ) به‌ مەرج دانراوه: له دانیشگه‌ی پیکهاتنه‌که‌دا شته‌ قهرزه‌که دیاری بکری، به‌لام (وَفِي قَبْضِهِ) له باره‌ی وهرگرتنی قهرزه‌که له دانیشگه‌ی پیکهاتنه‌که‌دا (الْوَجْهَانِ) دوو فهرمووده‌که هه‌نه: پاستره‌که‌یان: مەرج نیه‌ پیش لیکجیابوونه‌وه وهریگری.

(وَإِنْ صَالِحٌ مِنْ دِينٍ) نه‌گەر له قهرزئک سولحی کرد (عَلَى بَعْضِهِ) له سهر وهرگرتنی به‌شیکی قهرزه‌که: وه‌ک بئئ: نه‌وه سولحم له‌گه‌ل کردی له نۆزده میسقال زێره‌ی ماره‌بیم ته‌نها ده‌ میسقال بدئ. نه‌م پیکهاتنه‌ش دروسته‌وه‌وه‌کو به‌خشین- به‌شیکه له (صَلْحُ الْحَطِيطَةِ) پیکهاتنی داشکاندن، چونکه (فَهُوَ إِبْرَاءٌ عَنِ بَاقِيهِ) نه‌و داشکانده‌ که‌رده‌ن نازادکردنه‌ له‌و به‌شه‌قهرزه‌ی ماوه، بۆئ هه‌م پئێ ده‌گوترئ: (صَلْحُ الْإِبْرَاءِ) پیکهاتنی گه‌ردن نازادکردن.

وَيَصِحُّ بَلْفِظُ الْإِبْرَاءِ وَالْحَطِّ وَتَحْوِيمَا وَبَلْفِظِ الصُّلْحِ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ صَالِحٌ مِنْ حَالٍ عَلَى مُؤَجَّلٍ مِثْلَهُ أَوْ عَكْسَ لَفَا، فَإِنْ عَجَلَ الْمُؤَجَّلُ صَحَّ الْأَدَاءُ، وَلَوْ صَالِحٌ مِنْ عَشْرَةِ حَالَةٍ عَلَى خَمْسَةِ مُؤَجَّلَةٍ بَرِيٍّ مِنْ خَمْسَةِ وَبَقِيَتْ خَمْسَةٌ حَالَةً، وَلَوْ عَكْسَ لَفَا. التَّوَعُّ الثَّانِي: الصُّلْحُ عَلَى الْإِنْكَارِ،

که وایو: (وَيَصِحُّ بَلْفِظُ الْإِبْرَاءِ) پکها تنه که به ووشه‌ی گهردن نازادکردن دروست ده‌بین و هم (وَالْحَطِّ) به ووشه‌ی داشکاندن دروست ده‌بین و هم (وَتَحْوِيمَا) به‌وه‌ی وه‌کو شم نو ووشه‌یه‌ش بی: وه‌ک لیتم بورد، یان چاوپوشیم لیت کرد، یان فریتدا (وَبَلْفِظِ الصُّلْحِ) هم به ووشه‌ی سولحیش دروست ده‌بین (فِي الْأَصْحِ) له فرموده‌ی راستردا.

جانگه‌ر به ووشه‌ی سولح بی: نه‌وه قبولکردنیشی مهرجه، به‌لام له ووشه‌کانی تردا قبولکردن مهرج نیه، مهره‌ک له زۆربه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه.

﴿ نَاكَا دَارِي ﴾: به هیچ جوریک دروست نیه مندال و شیت سولح بگه‌نو نه‌وه که سانه بیودن که ده‌ستدریژیان کردوته سه‌ر مالی نه‌وان، یان نه‌دامیکی نه‌وان، مهره‌ک له په‌رتووی کوشتندا روونی ده‌که‌ینه‌وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(وَلَوْ صَالِحٌ مِنْ حَالٍ) نه‌گه‌ر سولحی کرد له قهرزیکی وه‌ها: که کاتی دانه‌وه‌ی هاتبو (عَلَى مُؤَجَّلٍ مِثْلِهِ) له سه‌ر وه‌رگرتنی قهرزیکی بواخراوی وه‌کو خوی، وه‌ک بلی: سولحم له‌گه‌ل کردی شم قهرزه‌م نیستا مه‌دوه پاش نوو مانگی تر قهرزیکی وه‌کو ویم بده‌وه (أَوْ عَكْسَ) یان به پیچه‌وانه‌وه گوتی: نه‌وه قهرزه‌ی پاش نوو مانگی تر کاتی دانه‌وه‌ی دئ، نیستا بده‌وه (لَفَا) له هر نووکیاندا پیکه‌اتنه‌که پووچهل ده‌بیته‌وه و دروست نابین، که وایو: بریاری هر دوو قهرزه‌کان وه‌ک خوی ده‌می‌نیته‌وه، به‌لام (فَإِنْ عَجَلَ الْمُؤَجَّلُ) نه‌گه‌ر قهرزداره‌که قهرزداره‌وه‌کی وه‌پیش خست و نیستا دایه‌وه (صَحَّ الْأَدَاءُ) قهرزداره‌وه‌که دروست ده‌بین.

(وَلَوْ صَالِحٌ مِنْ عَشْرَةِ حَالَةٍ) نه‌گه‌ر سولحی کرد له ده‌بیناری قهرز: که کاتی دانه‌وه‌ی هاتبو (عَلَى خَمْسَةِ مُؤَجَّلَةٍ) له سه‌ر وه‌رگرتنی پینج‌بیناری بواخراو (بَرِيٍّ مِنْ خَمْسَةٍ) قهرزداره‌که له پینج‌دینار گهرده‌نی نازاد ده‌بین و (وَبَقِيَتْ خَمْسَةٌ حَالَةً) پینج‌بیناری حازریشی له نه‌ستودا ده‌مین، به‌لام (وَلَوْ عَكْسَ) نه‌گه‌ر به پیچه‌وانه‌وه گوتی: نه‌وه دیناره‌ قهرزه‌ی پاش نوو مانگی تر کاتی دانه‌وه‌ی دئ سولحم له‌گه‌ل کردی له سه‌ر پینج‌بیناری نیستای حازر بده‌یین (لَفَا) نه‌وه پیکه‌اتنه‌ش پووچهل ده‌بیته‌وه، چونکه له به‌رام‌به‌ر وه‌پیش‌خستنی کاته‌که وازی له پینجه‌کی تر هیناوه‌و کاته‌که‌شی وه‌پیش‌نایه‌خرئ.

(التَّوَعُّ الثَّانِي) جۆری نووه‌می سولح: (الصُّلْحُ عَلَى الْإِنْكَارِ) سولح کردنیکه له سه‌ر دانته‌هینانی داوالیکروه‌که ده‌ستی پئ‌ده‌کرئ، که له‌و حاله‌شدا داواکار هیچ به‌لگه‌یه‌کی

فَيَبْطُلُ إِنْ جَرَى عَلَى نَفْسِ الْمُدْعَى، وَكَذَا إِنْ جَرَى عَلَى بَعْضِهِ فِي الْأَصَحِّ، وَقَوْلُهُ: صَالِحِي عَلَى الدَّارِ الَّتِي تَدْعِيهَا لَيْسَ إِقْرَارًا فِي الْأَصَحِّ. الْقِسْمُ الثَّانِي: يَجْرَى بَيْنَ الْمُدْعَى وَالْأَجْنَبِيِّ: فَإِنْ قَالَ وَكَلَّنِي الْمُدْعَى عَلَيْهِ فِي الصُّلْحِ وَهُوَ مُقَرَّرٌ لَكَ صَحٌّ، وَلَوْ صَالِحٌ لِنَفْسِهِ وَالْحَالَةُ هَذِهِ صَحٌّ وَكَأَنَّهُ اشْتَرَاهُ، وَإِنْ كَانَ مُنْكَرًا وَقَالَ الْأَجْنَبِيُّ هُوَ مُبْطِلٌ فِي الْإِنْكَارِ

شهرعی نه بی (فیبطل) نه و پیکهاتنه به تاله و دروست نابی (إِنْ جَرَى عَلَى نَفْسِ الْمُدْعَى) نه گهر پیکهاتنه که بیته جی له سر و هرگرتنی خودی دواکاروه که: وه ک کیشه که یان له سر خانوویک بی، دوا لیکرلویش دان نه هیئی، نینجا خانووه که بدریته دواکار، یان بدریته دوا لیکرلو، یان شتیکی تر له جیاتی خانووه که بدریته به کیکیان، نه وه دروست نیه.

(وَكَذَا) ههروهها دروست نیه (إِنْ جَرَى عَلَى بَعْضِهِ) نه گهر پیکهاتنه که له سر و هرگرتنی به شتیکی دواکاروه که ش بیته جی: وه نیوهی خانووه که (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا (وَقَوْلُهُ) قسه ی دوا لیکرلو پاش دانته هیئانی که بلئی: (صَالِحِي عَلَى الدَّارِ الَّتِي تَدْعِيهَا) سولحم له گه ل بکه له سر نه و خانووه ی دوا ی ده که ی (لَيْسَ إِقْرَارًا) نه و گوتیه نابیته دانته یان (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا.

نینجا بزانه: له هر سیک مه زه به که ی تردا: سولج کردن له حالته ی دانته هیئانی شدا دروسته، ههروه که له (تحفة) و (مغنی) دا فرمودیانه.

(الْقِسْمُ الثَّانِي) به شی دووه می سولج کردن (يَجْرَى بَيْنَ الْمُدْعَى وَالْأَجْنَبِيِّ) پیکهاتنی که له نیوان دواکارو بیگانه یه که بیته جی (فَإِنْ قَالَ) جا نه گهر بیگانه که به دواکاره که ی گوت: (وَكََلَّنِي الْمُدْعَى عَلَيْهِ فِي الصُّلْحِ) دوا لیکرلو که منی کردوته وه کیلی خوی له م پیکهاتنه دا، هم (وَهُوَ مُقَرَّرٌ لَكَ) دوا لیکرلو که ش دان به مافی تودا ده هیئی. یان گوتی: من ده زانم مافی تویه، جا نه م شته ش می دوا لیکرلو که یه له جیاتی مافه که ی خوت لیم وهریگره. نینجا دواکاره که ش سولجی کرد، واته: شته که ی دوا لیکرلو که ی له وه کیله که وهرگرت (صَحٌّ) نه و پیکهاتنه دروسته، چونکه له گشت مامله تنیکا قسه ی مرؤد وهرده گیری: که بلئی: من وه کیلی فلانکه سم.

(وَلَوْ صَالِحٌ لِنَفْسِهِ) ههروهها نه گهر بیگانه که سولحه که ی بو خوی کرد، واته: شتیکی خوی دایه دواکاره که له جیاتی مافه که ی (وَالْحَالَةُ هَذِهِ) حالته که ش هر حالته ی پریدو بو، واته: گوتی دوا لیکرلو دان به مافی تودا ده هیئی، یان می تویه (صَحٌّ) نه و پیکهاتنه ش دروسته و (وَكَأَنَّهُ اشْتَرَاهُ) وای لئ دئی بیگانه که شته دواکاروه که ی - له دواکار - کریوه بو خوی.

(وَإِنْ كَانَ مُنْكَرًا) به لام نه گهر دوا لیکرلو که دانی نه ده هیئا به مافی دواکاره که و (وَقَالَ الْأَجْنَبِيُّ هُوَ مُبْطِلٌ فِي الْإِنْكَارِ) بیگانه که ش به دواکاره که ی گوت: دوا لیکرلو که نامه قه له و

فَهُوَ شِرَاءٌ مَقْضُوبٌ يُفَرَّقُ بَيْنَ قُدْرَتِهِ عَلَى انْتِزَاعِهِ وَعَدَمِهَا، وَإِنْ لَمْ يَقْلُ هُوَ مُبْطَلٌ لَنَا الصَّلْحُ. (فَصْلُ الطَّرِيقِ التَّافِدُ لَا يُتَصَرَّفُ فِيهِ بِمَا يَضُرُّ الْمَارَّةَ، وَلَا يُشْرَعُ فِيهِ جَنَاحٌ وَلَا سَابِاطٌ يَضُرُّهُمْ، بَلْ يُشْتَرَطُ ارْتِفَاعُهُ بِحَيْثُ يَمُرُّ تَحْتَهُ مُنْتَصِبًا، وَإِنْ كَانَ مَمَرُ الْفَرَسَانِ وَالْقَوَائِلِ فَلْيُرْفَعَهُ بِحَيْثُ يَمُرُّ تَحْتَهُ الْمَحْمَلُ عَلَى الْبَعِيرِ مَعَ أَخْشَابِ الْمِظَلَّةِ، وَيَخْرُمُ الصَّلْحُ عَلَى إِشْرَاعِ الْجَنَاحِ،

دائنه هیئانه دا، تو پراست ده کی، به لام سولح له گه ل من بکه، نه م شته ی خومت له جیاتی ده ده من. نینجا دلواکاره که سولحی له گه ل بیگانه که کرد (فَهُوَ شِرَاءٌ مَقْضُوبٌ) نهو سولحه ش کرینی شتیکی زه وتکراوه، که ابو: (فَيُفَرَّقُ بَيْنَ قُدْرَتِهِ عَلَى انْتِزَاعِهِ) بریاری دروستبویون لیک جیاده کریته وه: نه گهر بیگانه که توانای سه ندنه وه ی دلواکروه که ی هین، نه وه سولحه که دروست ده بین (وَعَدَمِهَا) نه گهر توانایشی نه بین، دروست نابین، به لام (وَإِنْ لَمْ يَقْلُ هُوَ مُبْطَلٌ) نه گهر بیگانه که نه لئ دلوالیکروه که نامه که (لِغَا الصَّلْحِ) پیگهاتنه که پوجه ل ده بینو دانامه زری، چونکه شتیکی وه های کریوه که نه یزانیوه ملکی نه وه، یان نا.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي پَالَه پَه سْتَه لَه سَه ر مَافَه كَانِي هَاوِيَه ش ﴾

(الطَّرِيقُ التَّافِدُ) هر پنگایه لو هر کولانیتیک که هر دوو سهری ده ریچی (لَا يُتَصَرَّفُ فِيهِ) نابین ده ستکاری تی دا بکری (بِمَا يَضُرُّ الْمَارَّةَ) به ده ستکاریه کی وه ها: زیان له وه که سانه بدا که هاتوچوی تی دا ده کن، هم (وَلَا يُشْرَعُ فِيهِ جَنَاحٌ) نابین هیچ زیده بانیک به سهر ناسمانی پنگاو کولانه که دا بهیندریته ده روه، هم (وَلَا سَابِاطٌ) نابین ساباتیسی له سهر دروست بکری (واته: بانیک وه ها: که له سهر نوو دیوار دانرابین) به شیوه یه کی وه ها: که (يَضُرُّهُمْ) زیده بانه که و ساباته که ی سهر دیواره کان زیان له وه که سانه بدا: که هاتوچوی به ژیردا ده کن (بَلْ يُشْتَرَطُ ارْتِفَاعُهُ) به لکو- بق دروستبویون- به مهرج داده ندری: بانه که به رز بین (بِحَيْثُ يَمُرُّ تَحْتَهُ مُنْتَصِبًا) به شیوه یه کی وه ها: مروئی پیاده به راستبویوی له ژیری دا بریوا نه گهر شتیکیسی له سهر سهری دانابین، نه گاته بانه که.

(وَإِنْ كَانَ مَمَرُ الْفَرَسَانِ وَالْقَوَائِلِ) نه گهر پنگاکه ش پنگای بربرنی سولو کاروانه کان بوو (فَلْيُرْفَعَهُ) واجبه زیده بانه که به رز بکا (بِحَيْثُ يَمُرُّ تَحْتَهُ الْمَحْمَلُ عَلَى الْبَعِيرِ) به شیوه یه کی وه ها: که ژوه ی سهر ووشتر له ژیری دا بریوا (مَعَ أَخْشَابِ الْمِظَلَّةِ) له گه ل داره کانی سیبه رگی سهر که ژوه که، که واته: نه گهر پنگاکه جاده ی نوتومبیل بوو، مهرجه: لوری که وره ی بارکرو له ژیری دا بریوا، هه روه که له (تحفة) ده فامیته وه.

(وَيَحْرُمُ الصَّلْحُ) چه پامه پیگهاتن به وه رگرتنی شتیک له خاوه ن خانوه که (عَلَى إِشْرَاعِ الْجَنَاحِ) له سهر هیئانه ده روه وه ی زیده بانه که، واته: پیگهاتنه که چه پامه: هم بق

وَأَنْ يَبْنِيَ فِي الطَّرِيقِ دَكَّةً، أَوْ يَغْرِسَ شَجَرَةً، وَقِيلَ إِنَّ لَمْ يَضُرَّ جَارًا، وَغَيْرَ النَّافِذِ يَحْرُمُ
 الإِشْرَاعُ إِلَيْهِ لِغَيْرِ أَهْلِهِ، وَكَذَا لِبَعْضِ أَهْلِهِ فِي الْأَصْحَحِّ إِلَّا بِرِضَا الْبَاقِينَ، وَأَهْلُهُ مَنْ نَفَذَ
 بَابُ دَارِهِ إِلَيْهِ لَا مَنْ لَأَصَقَهُ جِدَارُهُ،

دانشستوانی شوینه که و هم بق گورهی موسولمانانیش، چونکه نه گهر زیده بانه که ی بق
 دروست بین، نه وه مافیکی شهرعی خویه تی، نه گهر بقی دروست نه بین، نه وه به پاره
 حه لال نابین.

(و) هه روه ها چه پامه (أَنْ يَبْنِيَ فِي الطَّرِيقِ دَكَّةً) سه کو، یان نوکان له پښگادا دروست بکا،
 هه رچند پښگاکه ش به رین بی (أَوْ يَغْرِسَ شَجَرَةً) یان دره ختیکی تی دا بیچیتن، چونکه
 پښگاکه به رته سک ده بین، که واته: نه گهر لقی دره ختیکی ده هاته وه سه ر پښگاو زیانی له
 هاتوچو ده دا، واجبه: لایبردی، یان بپریدی (وَقِيلَ) له فرموده ده یه کی بی هیژدا (إِنَّ لَمْ
 يَضُرَّ) نه گهر زیان له خه لکی نه دا (جَارًا) دروسته.

نیجا بزانه: دروسته که رسته ی خانوو دروستکردن له سه ر پښگا دابندرئ تا نه و ماوه یه ی
 ده گولزیته وه سه ر زه مینی خانووه که، به و مرجه ی نه ندلزه ی تی دا پابردن بیچیتن، به لام
 دروست نیه: وولاعی لی ببه ستریته وه، یان شتی پیسی فحی بدریته سه ر، یان ناوی
 سه رشورگه به ره ل بداته پښگایه کی ته سک، هه روه که له (نهاية) دا پوون کرلوته وه.

هه روه ها دروست نیه: زیده بان به سه ر هه وای مزگه وتو قوتابخانه و شوینه
 گشتیه کانی تر دا به یندریته ده روه، هه رچند زیانیسی نه بین، هه روه که له (تحفة) و
 (نهاية) دا فرمویانه.

(وَغَيْرَ النَّافِذِ) نه و کولانه ی سه ره که ی تری ده رناچن، واته: گپراوه (يَحْرُمُ الإِشْرَاعُ إِلَيْهِ لِغَيْرِ
 أَهْلِهِ) جگه له خه لکی کولانه که، بق گشت که سیکی تر چه پامه: زیده بانیک ده ربینتته سه ر
 ناسمانی کولانه که، هه رچند زیانیسی نه بین.

(وَكَذَا لِبَعْضِ أَهْلِهِ) هه روه ها بق هه ندیکی خه لکی کولانه که ش چه پامه (فِي الْأَصْحَحِّ) له
 فرموده ی راستردا (إِلَّا بِرِضَا الْبَاقِينَ) ته نها به پازی بیونی دانشستووه کانی تر نه بین،
 واته: نه گهر نه وانی تر پازی بن، نه و کاته دروسته زیده بانه که بیاته ده روه.

(وَأَهْلُهُ) مه به ست به خه لکی کولانه که (مَنْ نَفَذَ بَابُ دَارِهِ إِلَيْهِ) نه و که سه یه: که ده رگای
 خانووه که ی به لای کولانه که دا کرابیتته وه (لَا مَنْ لَأَصَقَهُ جِدَارُهُ) نه که نه و که سه ی دیولری
 خانووه که ی به لای کولانه که وه یه و هیچ ده رگایشی له دیولره که دا نه کرلوته وه، واته:
 نه مه یان به خه لکی کولانه که داناندرئ.

نیجا بزانه: دروسته مروؤ به ملکی که سیکی تر دا پابری به و مرجه ی به و پابردنه ی وی
 نه بیتته پښگو به گویره ی عاده تیش چاو پووشی لی بکری، هه روه که له زؤریه ی
 سه رچاوه کاند ا فرمویانه.

وَهَلِ الْإِسْتِحْقَاقُ فِي كُلِّهَا لِكُلِّهِمْ أَمْ تَخْتَصُّ شَرِكَةٌ كُلٌّ وَاحِدٍ بِمَا بَيْنَ رَأْسِ الدَّرْبِ
 وَبَابِ دَارِهِ؟ وَجَهَانٌ: أَصْحَهُمَا الثَّانِي، وَلَيْسَ لِغَيْرِهِمْ فَتْحُ بَابٍ إِلَيْهِ لِلْإِسْتِطْرَاقِ، وَلَهُ
 فَتْحُهُ إِذَا سَمَرَهُ فِي الْأَصْحِ، وَمَنْ لَهُ فِيهِ بَابٌ فَفَتَحَ آخَرَ أَبْعَدَ مِنْ رَأْسِ الدَّرْبِ فَلشُرَكَائِهِ
 مَنَعُهُ، وَإِنْ كَانَ أَقْرَبَ إِلَى رَأْسِهِ وَلَمْ يَسُدَّ الْبَابَ الْقَدِيمَ فَكَذَلِكَ، وَإِنْ سَدَّهُ فَلَا مَنَعَ،
 وَمَنْ لَهُ دَارَانِ فَتَفْتَحَانِ إِلَى ذَرَّتَيْنِ مَسْدُودَتَيْنِ،

(وَهَلِ الْإِسْتِحْقَاقُ فِي كُلِّهَا لِكُلِّهِمْ) ثانياً ما می همو کو لانه که بق همو دانیشتونانیه تی
 (أَمْ تَخْتَصُّ شَرِكَةٌ كُلٌّ وَاحِدٍ) یان تاییه ته هاویه شییه تی هر به کیکیان (بما بین رأس الدرب
 وباب داره؟) به نیوان سه ری کو لانه که و ده رگای خانووه که ی؟ (وجهان) نوو فه رموده
 هه نه: (أصحهما الثاني) پاستره که یان نووه مه که یه، که ده فه رموی: هاویه شییه که ی تاییه ته
 به نیوان سه ری کو لانه که و ده رگای خانووه که ی، چونکه هر نوو نه ندازه یه شوینی ها توچوی
 خویه تی و به و لاه تر ما نیه.

(وَلَيْسَ لِغَيْرِهِمْ) دروست نیه: بق بیگانه یه کی جگه له خه لکی کو لانه که به بی نیزنی نه وان
 (فَتَحُ بَابَ إِلَيْهِ) ده رگایه که به لای کو لانه که دا بکاته وه (لِلْإِسْتِطْرَاقِ) بق ها توچو کردن،
 به لام به نیزنی خه لکی کو لانه که دروسته، جا هر کاتیکیش هه ز بکه ن دروسته: له
 نیزنه که یان په شیمان بینه وه و ده رگایه کی پی دابخه ن.

(وَ) هه روه ها (لَهُ فَتْحُهُ) بوی دروسته ده رگایه بکاته وه (إِذَا سَمَرَهُ) نه گه ر به بزمار
 بییه سستی و ها توچوی تن دا نه کا (فِي الْأَصْحِ) له فه رموده ی پاستردا، هه روه ها بق بیگانه که
 دروسته ده لاقیه که بق پوناکی له دیواره که ی دا به لای کو لانه که دا بکاته وه، هرچه ند
 په نجه ره شی تن نه گری، هه روه که زوریه ی سه رچاوه کاندایه پون کرلوه ته وه.

(وَمَنْ لَهُ فِيهِ بَابٌ) هر که سیک له و کو لانه دا ده رگایه که، یان سولکه یه کی هه بو (فَفَتَحَ آخَرَ)
 ئینجا ده رگایه کی تریشی کرده وه (أَبْعَدَ مِنْ رَأْسِ الدَّرْبِ) نوورتر له سه ری کو لانه که، واته:
 به لای کوتایی کو لانه که دا کردیه وه (فَلشُرَكَائِهِ مَنَعُهُ) بق گشت هاویه شه کانی لای کوتایی
 کو لانه که دروسته: قه ده غه ی بکه ن، هرچه ند ده رگایه کی تریشی داخستی.

(وَ) هه روه ها (إِنْ كَانَ أَقْرَبَ إِلَى رَأْسِهِ) نه گه ر ده رگایه به ره و سه ری کو لانه که ش نزیکتر
 بو و (وَلَمْ يَسُدَّ الْبَابَ الْقَدِيمَ) ده رگا کونه که شی دانه خستبو (فَكَذَلِكَ) بق گشت
 هاویه شه کانی لای کوتایی کو لانه که دروسته: قه ده غه ی بکه ن، به لام (وَإِنْ سَدَّهُ) نه گه ر
 ده رگا کونه که ی داخست و ده رگایه کی تری به لای سه ری کو لانه که دا کرده وه (فَلَا مَنَعَ)
 دروست نیه قه ده غه ی بکه ن.

(وَمَنْ لَهُ دَارَانِ) هر که سیک نوو خانووی هه بن (تَفْتَحَانِ إِلَى ذَرَّتَيْنِ مَسْدُودَتَيْنِ) هه روه
 خانووه کان پشتیان پیگوه بن، هر یه که شیان-به جیا- به لای کوتاییکی گبرلودا ده رگای

أَوْ مَسْدُودٍ وَشَارِعٍ فَفَتَحَ بَابًا بَيْنَهُمَا لَمْ يُتَمَّعْ فِي الْأَصْحِ، وَحَيْثُ مُنِعَ فَتَحَ الْبَابَ فَصَالِحُهُ أَهْلُ الدَّرْبِ بِمَالٍ صَحَّ، وَيَجُوزُ فَتْحُ الْكَوَاتِ، وَالْجِدَارُ بَيْنَ مَالِكَيْنِ قَدْ يَخْتَصُّ بِهِ أَحَدُهُمَا، وَقَدْ يَشْتَرِكَانِ فِيهِ، فَالْمُخْتَصُّ لِنَيْسٍ لِلْآخِرِ وَضَعُ الْجُدُوعِ عَلَيْهِ بِغَيْرِ إِذْنٍ فِي الْجَدِيدِ، وَلَا يُجْبَرُ الْمَالِكُ، فَلَوْ رَضِيَ بِالْأَعْوَضِ فَهِيَ إِعَارَةٌ

ده کراوه (أَوْ مَسْدُودٍ وَشَارِعٍ) یان یه کیکیان به لای کولانیک کی گیرلودلو نه وی تریشیان به ره و پینگه یه کی کراوه دا ده رگای کرابوه (فَفَتَحَ بَابًا بَيْنَهُمَا) نینجا ده رگایه کی تریشی - جگه له و سوو ده رگایه - له نیوان هه ربوو خانووه کاندایا کرده وه، تا کو له م خانووه وه هاتوچو بکا بئ نه و خانووه (لَمْ يُتَمَّعْ فِي الْأَصْحِ) نابئ قه دهغه بکری له فه رمووده ی پرستردا، چونکه نه گهر دیواری نیوان هه ربوو خانووه کانیش لایباو بیانکاته یه ک خانوو، هه ربو نابئ قه دهغه بکری، هه روک له زوری ه ی سه رچاوه کاندایا فه رموویانه.

(وَحَيْثُ مُنِعَ فَتَحَ الْبَابَ) هه ر کاتیک - به شهر - قه دهغه کرا: له کردنه وه ی ده رگا (فَصَالِحُهُ أَهْلُ الدَّرْبِ) نینجا خه لکی کولانه که له گه لی پیک هاتن: پینگای ده رگا کردنه وه ی بدن (بِمَالٍ) به رامبه ر وه رگرتنی هه ندیک مال (صَحَّ) پیکهاتنه که سروسه و ماله که ش به سه ر ژماره ی خانووه کاندایا به ش ده کری به گویره ی پتیوانه که یان (وَيَجُوزُ فَتْحُ الْكَوَاتِ) بئ خاوه ن دیواره که سروسه: ده لاقه ی سوو ده ره له دیواره که ی دا بکاته وه، جیاوازی نیه: په نجه ره ی تی دابنی، یان نا، به ره و کولان بی، یان نا.

﴿ دیواری نیوان دوو خانوو ﴾

(وَالْجِدَارُ بَيْنَ مَالِكَيْنِ) دیواریک که له نیوان سوو خاوه ندا بی (قَدْ يَخْتَصُّ بِهِ أَحَدُهُمَا) هه ندی جار تاییه ته به یه کیکیان (وَقَدْ يَشْتَرِكَانِ فِيهِ) هه ندی جاریش هاو به شن له دیواره که دا:

(فَالْمُخْتَصُّ) جا دیواری تاییه ت به یه کیکیان (لَيْسَ لِلْآخِرِ وَضَعُ الْجُدُوعِ عَلَيْهِ) بئ نه وی تریان سروسه ت نیه داره کانی بانئ خانووی خوی له سه ر دیواره که ی وی دابنی، یان دیواری له سه ر بکا (بِغَيْرِ إِذْنٍ) به بی نیزی خاوه ن دیواره که (فِي الْجَدِيدِ) له فه رمووده ی نوئی نیامی (الشَّافِعِيُّ) دا (وَلَا يُجْبَرُ الْمَالِكُ) خاوه ن دیواره که ش زوری لئاکری بئ نه وه ی پینگای بدا: داره کانی له سه ر دیواره که ی دابنی، یان دیوار له سه ر دیواره که ی بکا، چونکه پینگه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿لَا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ مِّنْ مُّسْلِمٍ إِلَّا بِطَيْبِ نَفْسٍ مِنْهُ﴾ رواه الحاکم علی شرط الشیخین، بئ هیچ که سیک مالی موسولمانیک هه لال نیه ته نها به دلخوشی خوی نه بی.

(فَلَوْ رَضِيَ بِالْأَعْوَضِ) جا نه گهر خاوه ن دیواره که رازی بو: نه وی تر دیواریک، یان داره کانی له سه ر دیواره که ی وی دابنی به خورایی (فَهِيَ إِعَارَةٌ) نه وه به خواستن

وَأَلَّهُ الرَّجُوعُ قَبْلَ الْبِنَاءِ عَلَيْهِ، وَكَذَا بَعْدَهُ فِي الْأَصْحَحِ، وَفَائِدَةُ الرَّجُوعِ تَخْيِيرُهُ بَيْنَ أَنْ يُتْقِنَهُ بِأَجْرَةٍ أَوْ يَقْلَعَ وَيَغْرَمَ أَرْضَ نَقْصِهِ، وَقِيلَ فَائِدَتُهُ طَلْبُ الْأَجْرَةِ فَقَطْ، وَكَوَزَصِي بَوَضْعِ الْجُدُوعِ وَالْبِنَاءِ عَلَيْهَا بَعْوَضٍ فَإِنْ آجَرَ رَأْسَ الْجِدَارِ لِلْبِنَاءِ فَهُوَ إِجَارَةٌ، وَإِنْ قَالَ بَعْتُهُ لِلْبِنَاءِ عَلَيْهِ أَوْ بَعْتُهُ حَقَّ الْبِنَاءِ عَلَيْهِ فَالْأَصْحَحُ أَنَّ هَذَا الْعَقْدَ فِيهِ شَوْبٌ يَبِيعُ وَإِجَارَةٌ، فَإِذَا بَنَى فَلَيْسَ لِمَالِكِ الْجِدَارِ نَقْضُهُ بِحَالٍ،

دیواره‌های وی‌داوه، که وابو: (وَأَلَّهُ الرَّجُوعُ قَبْلَ الْبِنَاءِ عَلَيْهِ) بؤ خاوهن دیواره‌که دروسته: په‌شیمان بییته‌وه پیش نه‌وهی نه‌ویتر دیواره‌که‌ی له‌سه‌ر دروست بکا، یان داره‌کانی دابینتیه‌سه‌ر دیواره‌که.

(وَكَذَا بَعْدَهُ) هه‌روه‌ها له‌نوی دانانی داره‌کانو له‌نوی دروستکردنی دیواره‌که‌ش بؤی دروسته په‌شیمان بییته‌وه (فِي الْأَصْحَحِ) له‌فرموده‌ی راستردا (وَفَائِدَةُ الرَّجُوعِ) سودی په‌شیمان‌بوونه‌وشی نه‌مه‌یه (تَخْيِيرُهُ) خاوهن دیواره‌که‌ی نه‌ویتر ده‌کاته سه‌ریشک (بَيْنَ أَنْ يُتْقِنَهُ بِأَجْرَةٍ) له‌نیوان نه‌وهی دیواره‌که‌ی، یان داره‌کانی له‌سه‌ر دیواره‌که‌ی وی به‌یلتیه‌وه به‌کری (أَوْ يَقْلَعَ) یان دیواره‌که‌و داره‌کانی لابباو (وَيَغْرَمَ أَرْضَ نَقْصِهِ) خاوهن دیواره‌که‌ش تۆله‌ی که‌موکوپه‌که‌ی بداتی (وَقِيلَ) له‌فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا (فَائِدَتُهُ) سودی په‌شیمان‌بوونه‌وه (طَلْبُ الْأَجْرَةِ فَقَطْ) ته‌نھا دلاوکردنی کری‌یه، هچی‌تر نیه.

(وَكَوَزَصِي بَوَضْعِ الْجُدُوعِ وَالْبِنَاءِ عَلَيْهَا) نه‌گه‌ر خاوهن دیواره‌که‌ی پازی بو: نه‌ویتر داره‌کانی بانی‌خۆی له‌سه‌ر دیواره‌که‌ی وی دابینی، یان دیواریک له‌سه‌ر دیواره‌که‌ی وی بکا (بَعْوَضٍ) به‌رامبه‌ر وه‌رگرتنی شتیک، نه‌وه ته‌ماشا ده‌که‌ین:

(فَإِنْ آجَرَ رَأْسَ الْجِدَارِ لِلْبِنَاءِ) نه‌گه‌ر خاوه‌نه‌که‌سه‌ره‌دیواره‌که‌ی‌خۆی به‌کری دابینتی بؤ نه‌وهی دیواری له‌سه‌ر بکا، یان داره‌کانی له‌سه‌ر دابینی (فَهُوَ إِجَارَةٌ) نه‌وه مامله‌تی به‌کریدانه، به‌لام (وَإِنْ قَالَ بَعْتُهُ لِلْبِنَاءِ عَلَيْهِ) نه‌گه‌ر خاوه‌نه‌که‌گوتی: سه‌ره‌دیواره‌که‌م فروشته تۆ بؤ نه‌وهی دیواری له‌سه‌ر بکه‌ی، یان داری بانی‌خۆتی له‌سه‌ر دابینتی (أَوْ بَعْتُ حَقَّ الْبِنَاءِ عَلَيْهِ) یان گوتی: مانی خانوو دروستکردن له‌سه‌ر نه‌م دیواره‌م فروشته تۆ (فَالْأَصْحَحُ) فرموده‌ی راستر (أَنَّ هَذَا الْعَقْدَ) نه‌و مامله‌ت به‌ستنه (فِيهِ شَوْبٌ يَبِيعُ وَإِجَارَةٌ) له‌فروشتن و به‌کریدان تیکه‌له، چونکه وه‌کو فروشتن ماوه‌که‌ی برده‌وامه، وه‌کو به‌کریدانیش ته‌نھا سودی دیواره‌که‌مه‌به‌سته.

(فَإِذَا بَنَى) جا هه‌ر کاتیک به‌کریگره‌که، یان کپاره‌که‌ی دیواره‌که‌ی له‌سه‌ر دیواری خاوه‌نه‌که‌ی دروست کرد، یان داره‌کانی بانی‌خۆی له‌سه‌ر دیواره‌که‌ی دانان (فَلَيْسَ لِمَالِكِ الْجِدَارِ نَقْضُهُ بِحَالٍ) خاوهن دیواره‌که‌ی بؤی دروست نیه: دیواره‌که‌ی کپاره‌که، یان دیواره‌که‌ی

وَلَوْ أَنَّهُمْ الْجِدَارُ فَأَعَادَهُ مَالِكُهُ فَلِلْمُشْتَرَىٰ إِعَادَةُ الْبِنَاءِ، وَسَوَاءٌ كَانَ الْإِذْنُ بَعْوَضٍ أَوْ بغيره يُشْتَرَطُ بَيَانُ قَدْرِ الْمَوْضِعِ الْمُنْبِيِّ عَلَيْهِ طَوْلًا وَعَرْضًا، وَسَمَكُ الْجُدْرَانِ وَكَيْفِيَّتُهَا، وَكَيْفِيَّةُ السَّقْفِ الْمَحْمُولِ عَلَيْهَا، وَلَوْ أذِنَ فِي الْبِنَاءِ عَلَىٰ أَرْضِهِ كَفَىٰ بَيَانُ قَدْرِ مَحَلِّ الْبِنَاءِ، وَأَمَّا الْجِدَارُ الْمُشْتَرَكُ فَلَيْسَ لِأَحَدِهِمَا وَضْعُ جُنُوعِهِ عَلَيْهِ بِغَيْرِ إِذْنٍ فِي الْجَدِيدِ، وَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَتَدَّ فِيهِ وَتَدًّا أَوْ يَفْتَحَ كَوَّةً إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَلَهُ أَنْ يَسْتَنْدَ إِلَيْهِ وَيُسْنِدَ مَتَاعًا لَا يَضُرُّ،

به کریگره که هلبوه شینن، یان دره کانی لایبا به هیج جوریک، واته: نه به خورلی و نه به توله، که ابوب: (وَلَوْ أَنَّهُمْ الْجِدَارُ) نه گهر دیواره که پوخا (فَأَعَادَهُ مَالِكُهُ) نینجا خاوه نه که ی دیواره دروستی کرده وه (فَلِلْمُشْتَرَىٰ إِعَادَةُ الْبِنَاءِ) بق کرپاره که و بق به کریگره که ش دروسته: دیواره که ی خوی له سهر نه و دیواره نوبی به دروست بکاته وه، یان دره کانی له سهر دابینته وه، چونکه نه و مافه ی بق جینگر بوه.

که ابوب: نه گهر خاوه نه که دیواره که ی دروست نه کرده وه، به لام کرپاره که، یان به کریگره که ویستی له سهر نه رکی خوی له بناغوه دروستی بکاته وه، نه وه پنگای ده دریتتی و دیواره نوبی به که ش ده بیته ملکی خوی، ههروه (الشبراملسی) فهرمووی ته.

(وَسَوَاءٌ كَانَ الْإِذْنُ بَعْوَضٍ أَوْ بغيره) به کسانه نیرندانه که ی ابردوو به پاره بی، یان به خورلی بی، له ههردوو حالتدا (يُشْتَرَطُ بَيَانُ قَدْرِ الْمَوْضِعِ الْمُنْبِيِّ عَلَيْهِ) به مهرج داندراره: دیاری بکری نه ندازه ی نه شوینته ی دیواره که ی له سهر ده کری، یان دره کانی له سهر داده ندرین، واته: (طَوْلًا) نریژی به که ی و (وَعَرْضًا) به رینی به که ی و (وَسَمَكُ الْجُدْرَانِ) به رزی دیواره کان و (وَكَيْفِيَّتُهَا) چونی به که یان و (وَكَيْفِيَّةُ السَّقْفِ الْمَحْمُولِ عَلَيْهَا) چونی ته ی نه و بانه ی له سهر دیواره کانیش داده ندری، گشتی دیاری بکری.

به لام (وَلَوْ أذِنَ فِي الْبِنَاءِ عَلَىٰ أَرْضِهِ) نه گهر نیرنی دا: له سهر زه ویه که ی وی خانویک دروست بکا، جا به خورلی، یان به پاره نیرنی بدا (كَفَىٰ بَيَانُ قَدْرِ مَحَلِّ الْبِنَاءِ) دیاری کردنی نه ندازه ی شوینی خانوو له سهر دروست کردن به سه، واته: له پرووی به رینی و نریژی وه.

(وَأَمَّا الْجِدَارُ الْمُشْتَرَكُ) به لام دیواری هاویه ش له نیوان دوو که ساندا (فَلَيْسَ لِأَحَدِهِمَا) دروست نیه بق هیچیکیان (وَضْعُ جُنُوعِهِ عَلَيْهِ) داره کانی بانی خوی له سهر دابینن (بِغَيْرِ إِذْنٍ) به بی نیرنی هاویه شه که ی تر (فِي الْجَدِيدِ) له فهرمووده ی نوبی دا (وَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَتَدَّ فِيهِ وَتَدًّا) هم بوی دروست نیه میخ له دیواره که دا بکوتن (أَوْ يَفْتَحَ كَوَّةً) یان ده لاقه ی تی دا بکاته وه (إِلَّا بِإِذْنِهِ) ته نها به نیرنی هاویه شه که ی تر دروسته.

(وَلَهُ أَنْ يَسْتَنْدَ إِلَيْهِ) بق هاویه شه که دروسته پال وه دیواره که بدوو (وَيُسْنِدُ مَتَاعًا لَا يَضُرُّ) هم دروسته پالی شتیکی وه هاشی ویدا: که زیان له دیواره که نه دا.

وَلَهُ ذَلِكَ فِي جِدَارِ الْأَجْنَبِيِّ، وَلَيْسَ لَهُ إِجْبَارُ شَرِيكِهِ عَلَى الْعِمَارَةِ فِي الْجَدِيدِ، فَإِنْ أَرَادَ إِعَادَةَ مَنَّهُدِمٍ بِالْأَلْتَفْسِهِ لَمْ يُمْتَعْ، وَيَكُونُ الْمَعَادُ مِلْكُهُ يَضَعُ عَلَيْهِ مَا شَاءَ وَيَنْقُضُهُ إِذَا شَاءَ، وَلَوْ قَالَ الْآخَرُ لَا تَنْقُضُهُ وَأَغْرَمُ لَكَ حِصَّتِي، لَمْ تَلْزَمُهُ إِجَابَتُهُ، وَإِنْ أَرَادَ إِعَادَتَهُ بِنُقْضِهِ الْمُشْتَرِكِ فَلِلْآخَرِ مَنَعُهُ، وَلَوْ تَعَاوَنَا عَلَى إِعَادَتِهِ بِنُقْضِهِ عَادَ مُشْتَرِكًا كَمَا كَانَ، وَلَوْ انْفَرَدَ أَحَدُهُمَا وَشَرَطَ لَهُ الْآخَرُ زِيَادَةَ جَارٍ وَكَانَتْ فِي مُقَابَلَةِ عَمَلِهِ فِي نَصِيبِ الْآخَرِ،

(وَلَهُ ذَلِكَ فِي جِدَارِ الْأَجْنَبِيِّ) نه و پالتويدانه له ديوارى بينگانه شدا نروسته. (وليس له) هاويهش مافى نيه و بوى نروست نيه (إجبارُ شريكه على العِمارة) هاويه شه كه يتر ناچار بكاو زردى لي بكا: بى چا كوردنه وى ديوارو خانوو و بيرو جوگه و نه و جوړه شته هاويه شاننه (في الجديد) له فهرموده وى نوئى نيمامى (الشافعى) دا.

به لام له فهرموده وى كزنى دا: هاويه شه كه ناچار ده كرى بى چا كوردنه وى ملكه هاويه شه كه، تاكو ملكه كه له كار نه كه وى، هه روه كه له (نهاية) و (مغنى) دا فهرمويان.

(فإن أراد إعادة مُنْهَدِمٍ) جا نه گهر هاويه شيك ويستى ديوارى كي پووخواوى هاويهش نروست بكانه وه (بِأَلْتَفْسِهِ) به كه رسته يه كي تايبه تى خوى (لَمْ يُمْتَعْ) قه ده غه نا كرى و پړگاي ده دريتى (وَيَكُونُ الْمَعَادُ مِلْكُهُ) نروستكروه كه ش ده بيته ملكى خوى (يَضَعُ عَلَيْهِ مَا شَاءَ) هه ر شتيكى حه ز بكا له سه ر ديواره كه ي داده نى (وَيَنْقُضُهُ إِذَا شَاءَ) هه ر كاتيكيش هه ز بكا هه ليده وه شينى.

نينجا بزانه: نه م پړگانده تهنه تايبه ته به ديوار-تهك به خانوو- هه م له و حالته شدا پړگاي ده دريتى كه هاويه شه كه يتر له گه لى نروست نه كاته وه، هه روه كه له (تحفه) و حاشيه كاني دا پوون كروه ته وه (وَلَوْ قَالَ الْآخَرُ) نه گهر هاويه شه كه يتر پى گوت (لَا تَنْقُضُهُ) نه م ديواره نو پړكروه يه هه لمه وه شيننه (وَأَغْرَمُ لَكَ حِصَّتِي) به شه سه سه ر هه كه ي خومت ده ده مه وه (لَمْ تَلْزَمُهُ إِجَابَتُهُ) له سه رى واجب نيه به گوى بكا.

(وَإِنْ أَرَادَ إِعَادَتَهُ بِنُقْضِهِ الْمُشْتَرِكِ) نه گهر هاويه شه كه ويستى به كه رسته هاويه شه كه ي كزن ديواره كه نوئى بكانه وه (فَلِلْآخَرِ مَنَعُهُ) بى هاويه شه كه يتر نروسته: قه ده غه ي بكاو پړگاي نه دا، به لام (وَلَوْ تَعَاوَنَا عَلَى إِعَادَتِهِ بِنُقْضِهِ) نه گهر هه ر دووكيان ياره تى يه كتريان داو به كه رسته كونه كه ديواره كه يان نروست كرده وه، نه و كاته (عَادَ مُشْتَرِكًا كَمَا كَانَ) وه ك جاران ده بيته وه هاويهش له نيوانيندا.

(وَلَوْ انْفَرَدَ أَحَدُهُمَا) نه گهر تهنه يه كيكيان به نيزنى نه وى تر به كه رسته كونه كه ديواره كه ي نروست كرده وه (وَشَرَطَ لَهُ الْآخَرَ زِيَادَةَ) هاويه شه كه ي تر يش- له به رامبه ر كاره كه ي- به شيكى زيادى بى دانا (جان) نه وه نروسته (وَكَانَتْ فِي مُقَابَلَةِ عَمَلِهِ فِي نَصِيبِ الْآخَرِ) زنده ييه كه ش ده بيته كرى له به رامبه ر كاره كه ي له به شى هاويه شه كه ي تر دا.

وَيَجُوزُ أَنْ يُصَالِحَ عَلَى إِجْرَاءِ الْمَاءِ وَإِلْقَاءِ التُّلُجِ فِي مَنْكِهِ عَلَى مَالٍ، وَلَوْ تَنَازَعَا جِدَاراً
بَيْنَ مَلِكَيْهِمَا فَإِنْ اتَّصَلَ بِنِيبَاءِ أَحَدِهِمَا بِحَيْثُ يُعْلَمُ أَنَّهُمَا بُنِيَا مَعاً فَلَهُ الْيَدُ،

(وَيَجُوزُ أَنْ يُصَالِحَ) دروسته له گه لَ درلوسن په که ی پټک بڼ (عَلَى إِجْرَاءِ الْمَاءِ) له سره
په وانه کړدنې ناو به ناو جوگه و ملکی درلوسن په که ی دا بڼ ناو ملکی خوی (وَ) هم له گه لای
پټک بڼ له سره نه وهی (إِلْقَاءِ التُّلُجِ فِي مَنْكِهِ) به فری سهریانی خوی فری بداته ناو ملکی
درلوسن په که ی، یان ناوی باران به سره بانه که ی دا برؤټنې، به و مرجه ی هیچ شوټنیکې تر
نه بڼ (عَلَى مَالٍ) پټکه اتنه که ش له سره وه رگرتنی مالیک بڼ، جیاوازی نیه: مامله ته که
به کړیدن بڼ، یان فرؤشتنی مافه که بڼ، هر وه که له مه سه له ی دیواره که دا په وون کراوه .

نیجا بزانه: پټکه اتن دروسته له سره وه رگرتنی مالیک به رام بهر خه وتن له ملکی
که سټیکې تر دا، یان پیسایې کړدن، یان فریدانی زبیل و نه و جوړه شتانه، هر وه که له
(نهایه) و (مغنی) دا په وون کراوه ته وه .

هر وه ها بزانه: به کړیدن و فرؤشتنی مافی پابردنیش به ناو ملکی خوی دا دروسته، هر وه که
له (تحفة) دا فرموویه تی.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر لقی دره خته کانی، یان په گه کانیان چوونه سره ه وای ملکی
که سټیکې تر، نه وه ناچار ده کړئ لایان بیا، جا نه گهر لاینه بړدن، با خاوه ن ملکه که به خوی
لایان بیا، جا نه گهر نه گونجا لایان بیا، نه و کاته بڼ خاوه ن ملکه که دروسته - به بڼ ټیزنی
قازی - بیان برپټه وه، هر وه که له زؤربه ی سرچاوه کاند ا فرموویانه .

نیجا بزانه: به هیچ جوړیک پټکه اتن دروست نیه له سره هیشتنه وه ی لقو په گه کانی
دره خته کان له به رام بهر وه رگرتنی مال، هر وه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه .
دیسان بزانه: نه و نه مامانه ی له په گه کانی دره خته که په یدا ده بن، گشتی هی خاوه نی
دره خته که یه و نابنه هی خاوه نی زه ویه که، هر وه که له (نهایه) دا فرموویه تی.

﴿ کیشه ی دیواری نیوان دوو خانوو ﴾

(وَلَوْ تَنَازَعَا جِدَاراً) نه گهر دوو کس بوه کیشه یان له سره دیواریک (بَيْنَ مَلِكَيْهِمَا)
دیواره که ش له نیوان ملکی هر دوو کیاندا بوو و هیچیان شاهیدیان نه بو، ته ماشا ده که بڼ:
(فَإِنْ اتَّصَلَ بِنِيبَاءِ أَحَدِهِمَا) نه گهر دیواره که به ملکی په کټکیانه وه بوو (بِحَيْثُ يُعْلَمُ أَنَّهُمَا
بُنِيَا مَعاً) به شیوه په که ی وه ها: ده زاندر ا دیواره که و ملکه که به په که وه دروست کراون: وه که
به ر دو خسته کانی قورپنه ی دیواره که له گه لَ ملکه که تټک و نابن، نه وه (فَلَهُ الْيَدُ) خاوه ن
ده سټی دیواره که بڼ خاوه ن ملکه که یه، که واته: سوټند نه درئ و به و سوټنده بریار
ده درئ: دیواره که هی نه وه، به لام نه گهر ته نها په کټکیان شاهیدی ه بڼ، نه و کاته
به گوټره ی شاهیدی به که بریار بڼ خاوه ن شاهیده که ده درئ.

وَأِلَّا فَلَهُمَا، فَإِنِ أَقَامَ أَحَدُهُمَا بَيِّنَةً قُضِيَ لَهُ، وَإِلَّا حَلَفَا، فَإِنِ حَلَفَا أَوْ نَكَلَا جُعِلَ بَيِّنَتُهُمَا، وَإِنِ حَلَفَ أَحَدُهُمَا قُضِيَ لَهُ، وَلَوْ كَانَ لِأَحَدِهِمَا عَلَيْهِ جُدُوعٌ لَمْ يُرْجَعْ، وَالسَّقْفُ بَيْنَ عُلُوِّهِ وَسُقْلٍ غَيْرِهِ كَجِدَارٍ بَيْنَ مَلَكَيْنِ فَيَنْظُرُ: أَيْمَكِنُ إِحْدَاهُ بَعْدَ الْغُلُوبِ؟ فَيَكُونُ فِي يَدِهِمَا، أَوْ لَا؟ فَلصاحب السُّقْلِ.

(وَأِلَّا) به لام نه گهر دیواره که به ملکی هیچیکانه نه ونابو، یان به به کسانى به ملکی هر دو یکانه نه ونابو (فَلَهُمَا) نه و کاته خاوهن ده سته که بق هر دو یکانه، که و ابو: ته ماشا ده که بن: (فَإِنِ أَقَامَ أَحَدُهُمَا بَيِّنَةً) نه گهر ته نها به کیکیان شاهیدی هیتا: که دیواره که هی خویه تی (قُضِيَ لَهُ) به و شاهیدی به بریار ده بری دیواره که گشتی هی نه وه.

(وَأِلَّا) به لام نه گهر هیچیکان شاهیدی نه بو، یان هر دو یکان شاهیدیان هه بو، نه و کاته (حَلَفَا) هر دو یکان سویتد ده خون و هر به که یان له سویتده که یدا ده لی: (وَاللَّهُ مَافِي نَهْوَ نِيْوِيَهْت نِيَه، نَهْوَ نِيْوِيَهْت نِيَه) واته: لی رده شاهیدی هر دو یکان له کار ده که ون.

(فَإِنِ حَلَفَا) جا نه گهر هر دو یکان سویتدیان خوارد (أَوْ نَكَلَا) یان هیچیکان سویتدیان نه خوارد (جُعِلَ بَيِّنَتُهُمَا) دیواره که ده بری ته هر دو یکان به نیوهی (وَإِنِ حَلَفَ أَحَدُهُمَا) نه گهر ته نها به کیکیان سویتدی خوارد (قُضِيَ لَهُ) بریار ده بری: که دیواره که گشتی هی سویتد خوره که به.

به لام (وَلَوْ كَانَ لِأَحَدِهِمَا عَلَيْهِ جُدُوعٌ) نه گهر له و نوو که سانه به کیکیان داره کانی خانوی له سر دیواره که هه بو، یان ده لاقه و په فته ی له دیواره که دا هه بو (لَمْ يُرْجَعْ) به و جورده شته بن هیزانه به هیز ناکری و نابیته نیشانه ی خاوهن ده سته، به لام داره کانی سر دیواره که ش لانا برین، هر چه نده نه شراندری به چ مافیک داندران، چونکه وادیته به رچاو که به مافیکی شهرعی داندرابن، که و ابو: مافی هیتشته وه یان به رده و ام ده بن، هر وه که له (تحفة) و (نهایه) دا پرون کراوه ته وه.

(وَالسَّقْفُ) بانی خانوی نوو نهوم: که (بَيْنَ عُلُوِّهِ) که و تبیته نیوان سر وه ی به کیکیان و (وَسُقْلٍ غَيْرِهِ) بنه وه ی نه وی تر (كَجِدَارٍ بَيْنَ مَلَكَيْنِ) وه که دیواری نیوان نوو ملک وایه (فَيَنْظُرُ) ته ماشا ده کری: (أَيْمَكِنُ إِحْدَاهُ بَعْدَ الْغُلُوبِ؟) نایا ده گونجی نه م بانه له نوای بانه که ی لای سر وه وه سوست کرابی؟ وه که دیواره کان کون کرابن و داره کانی تیندرابن و سرپوش کرابی (فَيَكُونُ فِي يَدِهِمَا) له و حاله ته دا بانه که له ده ست هر دو یکاندا ده بن، واته: بق لایه نی بنه وه ده بیته بان، بق لایه نی سر وه وش ده بیته زه مین (أَوْ لَا) یان نه ده گونجا په یدا بو بی (فَلصاحب السُّقْلِ) نه و کاته بق خاوهنی لای خواره وه به.

(بَابُ الْحَوَالَةِ)

يُشْتَرَطُ لَهَا رِضَا الْمُحِيلِ وَالْمُخْتَالِ، لِأَلْمُحَالِ عَلَيْهِ فِي الْأَصْحِ، وَلَا تَصِحُّ عَلَيَّ مِنْ لَا دِينَ عَلَيْهِ، وَقِيلَ تَصِحُّ بِرِضَاهُ، وَتَصِحُّ بِالذِّينِ اللَّازِمِ، وَعَلَيْهِ، وَالْمِثْلِيُّ وَكَذَا الْمُتَقَوِّمُ

﴿ بَابُ الْحَوَالَةِ: بِاسْمِ حَوَالِهِ ﴾

واته: گواستنه وهی قهرزیک له نه سستوی قهرزداریکه وه بئ نه سستوی قهرزداریکه تر. پیغه مبه ر علیه ده فهرموی: ﴿مَطْلُ الْفَنِيِّ ظَلَمٌ، وَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيءٍ فَلْيَتَّبِعْ﴾ رواه الشیخان، دواختنی قهرزدانه وهی مرفی هه بووی سته م و زرداری به، وه هر کاتیک به کینکتان حه واله کرا بئ سر قهرزداریکه هه بووی با بچن.

نینجا بزانه: حه واله له شش هوکن پیک دئ: (الْمُحِيلُ) حه واله کهر. (الْمُخْتَالُ) حه واله کرلو. (الْمُحَالُ عَلَيْهِ) حه واله بؤسه رکرو. (بِتَيْنِ الْمُحِيلِ) قهرزی حه واله کهره که. (بِتَيْنِ الْمُخْتَالِ) قهرزی حه واله کرلو هه که. (الصِّيغَةُ) گزته ی حه واله کردن.

بئ وینه: بزگار په نجا دینار قهرزدار ی نه وزاده، نه وزادیش په نجا دینار قهرزدار ی نازاده، نینجا نه وزاد بلیته نازاد: وا توم حه واله کرد بئ سر بزگار به و قهرزی له سر منت هه به، ئی وه ریگره وه. نینجا نه ویش به گزتن - قبول بکا.

(يُشْتَرَطُ لَهَا) به مهرج داده ندرئ بئ دروستبوونی حه واله: (رِضَا الْمُحِيلِ) حه واله کهر پازی بئ، واته: نه و قهرزدار ی خاوهن قهرزه که ده نیرئ (وَالْمُخْتَالِ) هه م حه واله کرلو پازی بئ، واته: خاوهن قهرزی نیردرو (لِالْمُحَالِ عَلَيْهِ) به لام مهرج نیه: حه واله بؤسه رکرو پازی بئ، واته: نه و قهرزدار ی خاوهن قهرزه که ی نیردروه ته سر (فِي الْأَصْحِ) له فهرمووده ی پاستردا، چونکه ناچاره قهرزه که بداته وه نه مه، یان نه وه.

که وایو: نه کهر حه واله بؤسه رکروه که مردووش بئ، حه واله که دروست ده بئ، هه روه که زوری ی سرچاوه کاند ا فهرموویانه، واته: له میراته که ی قهرزه که ده نیرته وه.

(وَلَا تَصِحُّ عَلَيَّ مِنْ لَادَيْنِ عَلَيْهِ) حه واله دروست ناین: بئ سر نه و که سه ی قهرزی له سر نه بئ (وَقِيلَ) له فهرمووده به کی بئ هیزدا (تَصِحُّ بِرِضَاهُ) حه واله که به په زامه ندی وی دروست ده بئ (وَتَصِحُّ) حه واله دروست ده بئ (بِالذِّينِ اللَّازِمِ) به و جوره قهرزی واجب و په شیعمانی تئ دا نیه: وه ک کپاره که بلیته فروشیاره که: توم حه واله کرد بئ سر فلانکه س پاره ی فروشراوه که تی ئوه ریگره.

(وَعَلَيْهِ) هه م حه واله بئ سر قهرزی واجبیش دروسته، وه ک فروشیاره که خاوهن قهرزیک حه واله بکا بئ سر کپاره که، که به هئ کپینه که قهرزه که ی که وتوته نه سستو (وَالْمِثْلِيُّ) هه م حه واله به قهرزیک هه وینه ش دروست ده بئ: وه ک پاره و دانه ویتله (وَكذَا الْمُتَقَوِّمُ)

فِي الْأَصْحِ، وَبِالْتَّمَنِ فِي مُدَّةِ الْخِيَارِ، وَعَلَيْهِ فِي الْأَصْحِ، وَالْأَصْحُ صِحَّةٌ حَوَالَةَ الْمُكَاتِبِ سَيِّدُهُ بِالنُّجُومِ دُونَ حَوَالَةِ السَّيِّدِ عَلَيْهِ، وَيَشْتَرِطُ الْعِلْمُ بِمَا يُحَالُ بِهِ وَعَلَيْهِ قَدْرًا وَصِفَةً، وَفِي قَوْلِ تَصْحُحُ يَابِلُ الدِّيَةِ وَعَلَيْهَا، وَيَشْتَرِطُ تَسَاوِيَهُمَا جِنْسًا وَقَدْرًا وَكَدًّا حُلُولًا وَأَجَلًا وَصِحَّةً وَكَسْرًا فِي الْأَصْحِ، وَيَبْرَأُ بِالْحَوَالَةِ الْمُحِيلِ عَنِ ذَيْنِ الْمُحْتَالِ وَالْمُحَالِ عَلَيْهِ عَنِ ذَيْنِ الْمُحِيلِ، وَيَتَحَوَّلُ حَقُّ الْمُحْتَالِ إِلَى ذِمَّةِ الْمُحَالِ عَلَيْهِ، فَإِنْ تَعَذَّرَ بَفَلْسٍ أَوْ جَحْدٍ

هرودها به قهرزکی قرستندارویش دروست دهبن: وهك نازده لو جل و بهرگ (فی الأصح) له فرموده‌ی راستتردا.

(وَبِالْتَّمَنِ فِي مُدَّةِ الْخِيَارِ) هه م حه واله دروسته به پاره‌ی فروشراویك له ماوه‌ی په شیمان‌دا: وهك كپیاره كه فروشپیاره كه حه واله بكا بؤ سهر په كیكی تر (وَعَلَيْهِ) هه م بؤ سهر پاره‌ی فروشراوه كه ش له ماوه‌ی په شیمان‌دا دروسته: وهك فروشپیاره كه په كیكی تر حه واله بكا بؤ سهر كپیاره كه (فِي الْأَصْحِ) له فرموده‌ی راستتردا (وَالْأَصْحُ) به فرموده‌ی راستتر: (صِحَّةٌ حَوَالَةَ الْمُكَاتِبِ سَيِّدُهُ) دروسته: كزیله‌ی نووسراو پیدراو گوره كه‌ی خوی حه واله بكا (بِالنُّجُومِ) به به شه‌کانی پاره‌ی نووسراوه كه (دُونَ حَوَالَةِ السَّيِّدِ عَلَيْهِ) به لام دروست نه: گوره كه په كیكی تر حه واله بكا بؤ سهر كزیله كه.

(وَيَشْتَرِطُ) به مهرج داده‌ندری (الْعِلْمُ) حه واله كه ره كه و حه واله كروه كه زانستیان هه بن (بِما يُحَالُ بِهِ) به و قهرزه‌ی حه واله‌ی پی‌ده‌كری، هه م (وَعَلَيْهِ) به و قهرزه‌ش كه حه واله‌ی بؤ سهر ده‌كری (قَدْرًا) له پووی نه‌ندازه‌وه (وَصِفَةً) له پووی په‌گه‌زو جوړه‌وه (وَفِي قَوْلِ) له فرموده‌ی په‌كدا: (تَصِحُّ يَابِلُ الدِّيَةِ) حه واله دروست دهبن: به و وشترانه‌ی له خوینی مروشی كوزلو دهرینو (وَعَلَيْهَا) هه م بؤ سهر ووشتره‌كانیش حه واله دروست دهبن.

(و) هه روه‌ها (يَشْتَرِطُ تَسَاوِيَهُمَا) به مهرج داده‌ندری هه ربو قهرزه‌كان - حه واله پینكروه كه و حه واله بؤ سهر كروه كه - په كسان بن (جِنْسًا) له په‌گه‌زو (وَقَدْرًا) له نه‌ندازه‌دا (وَكَدًّا حُلُولًا) هه روه‌ها له حاززی‌دلو (وَأَجَلًا) له ماوه‌دا، واته: هه ربووكیان وه‌كو په‌كتر كاتی دانه‌وه‌یان هاتبن (وَصِحَّةً وَكَسْرًا) له درشته‌یی و له وورده‌یی‌دلو له چاكی و له خراپی‌دا (فِي الْأَصْحِ) له فرموده‌ی راستتردا.

(وَيَبْرَأُ بِالْحَوَالَةِ) به هوی حه واله نازاد دهبن: (الْمُحِيلُ عَنِ نَيْنِ الْمُضَالِ) حه واله كه ره كه له قهرزی حه واله كروه كه، هه م (وَالْمُحَالُ عَلَيْهِ) حه واله بؤ سهر كروه كه ش نازاد دهبن (عَنِ نَيْنِ الْمُحِيلِ) له قهرزی حه واله كه ره كه (وَيَتَحَوَّلُ حَقُّ الْمُضَالِ) مافی حه واله كروه كه ده‌گوازیته‌وه (إِلَى ذِمَّةِ الْمُحَالِ عَلَيْهِ) بؤ نه‌ستوی حه واله بؤ سهر كروه كه.

(فَإِنْ تَعَذَّرَ) جا نه‌گه‌ر نه‌گودجا حه واله كروه كه قهرزه‌كه‌ی له حه واله بؤ سهر كروه كه وهریگریته‌وه (بِفَلْسٍ) به هوی قه‌ده‌غی قهرزدری (أَوْ جَحْضٍ) یان به هوی داننه‌هیتان به

وَحَلَفَ وَتَوَخَّوهُمَا لَمْ يَرْجِعْ عَلَى الْمُحِيلِ، فَلَوْ كَانَ مُفْلِسًا عِنْدَ الْحَوَالَةِ وَجَهَلَهُ الْمُخَالُ فَلَا رُجُوعَ لَهُ، وَقِيلَ لَهُ الرَّجُوعُ إِنْ شَرِطَ يَسَارُهُ، وَلَوْ أَحَالَ الْمُشْتَرِي بِالثَّمَنِ فَرَدَّ الْمَبِيعَ بَعِيْبَ بَطَلَتْ فِي الْأَظْهَرِ، أَوْ الْبَائِعُ بِالثَّمَنِ فَوُجِدَ الرُّدُّ لَمْ تَبْطُلْ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ بَاعَ عَبْدًا وَأَحَالَ بِثَمَنِهِ ثُمَّ أَتَقَقَّ الْمُتَبَاعِعَانِ وَالْمُخْتَالُ عَلَى حُرِّيَّتِهِ أَوْ ثَبَّتَتْ بَيِّنَةٌ بَطَلَتْ الْحَوَالَةُ،

قهرزه‌کە و (وَحَلَفَ) سویندیشی خوارد: کە قهرزه‌کە ی له سه‌رنیه (وَتَوَخَّوهُمَا) یان به هۆیه‌کی تری وه‌ک ئه‌و نووانه: وه‌ک به هۆی مردن، یان به ئۆرداری قهرزه‌کە ی نه‌داتن، ئه‌وه (لَمْ يَرْجِعْ عَلَى الْمُحِيلِ) له‌و حاله‌تانه‌دا نابێ حه‌واله‌که‌روه‌کە بگه‌په‌تسه‌وه سه‌ر حه‌واله‌که‌ره‌کە، چونکه به هۆی قبولکردنی حه‌واله، قهرزه‌کە ی له نه‌سه‌تۆی حه‌واله‌که‌ره‌کە لاجوره‌و کیشی له‌گه‌ل ئه‌ودا بپاره‌تسه‌وه، واته: وه‌ک شتێکی له‌جیاتێ قهرزه‌کە ی ئۆه‌رگرتبێ و شته‌که‌ش له‌ده‌ستی خۆی‌دا بپه‌وتی، قبولکردنی حه‌واله‌ش ئه‌وه‌ییه.

(فَلَوْ كَانَ مُفْلِسًا عِنْدَ الْحَوَالَةِ) جا نه‌گه‌ر حه‌واله‌بۆ سه‌رکه‌روه‌کە له‌کاتی حه‌واله‌کردندا قه‌ده‌غی قهرزدارێ له‌ سه‌ر داندرابو (وَجَهَلَهُ الْمُخْتَالُ) حه‌واله‌که‌روه‌کە ش نه‌یزانیبو (فَلَا رُجُوعَ لَهُ) ئه‌و کاته‌ش مانی گه‌پانه‌وه‌ی نیه‌ بۆ سه‌ر حه‌واله‌که‌ره‌کە، چونکه که‌مه‌ترغه‌می له‌ خۆیه‌تی (وَقِيلَ) له‌ فه‌رموده‌یه‌کی بێ‌هه‌تردا: (لَهُ الرَّجُوعُ إِنْ شَرِطَ يَسَارُهُ) مانی گه‌پانه‌وه‌ی هه‌یه‌ نه‌گه‌ر ده‌وله‌مه‌ندی حه‌واله‌بۆ سه‌رکه‌روه‌کە به‌ مه‌رج داندراين.

(وَلَوْ أَحَالَ الْمُشْتَرِي بِالثَّمَنِ) نه‌گه‌ر که‌پاره‌که‌ فرۆشپاره‌که‌ی حه‌واله‌ کرده‌ سه‌ر به‌کێکی تر، تاکو پاره‌ی فرۆشپاره‌که‌ی ئۆه‌ریگرتی (فَرَدَّ الْمَبِيعَ بَعِيْبَ) نینجا که‌پاره‌که‌-به‌ هۆی عه‌بیبه‌ک- فرۆشپاره‌که‌ی گه‌پانده‌وه (بَطَلَتْ) حه‌واله‌که‌ش به‌تال ده‌بیته‌وه (فِي الْأَظْهَرِ) له‌ فه‌رموده‌ی به‌هه‌تردا، چونکه پاره‌که‌ نه‌ماوه، به‌لام (أَوْ الْبَائِعُ) نه‌گه‌ر فرۆشپاره‌که‌ خاوه‌ن قهرزێکی حه‌واله‌ کرده‌ سه‌ر که‌پاره‌که‌ (بِالْثَّمَنِ) تاکو پاره‌ی فرۆشپاره‌که‌ی ئۆه‌ریگرتی (فَوُجِدَ الرُّدُّ) نینجا گه‌پانده‌وه‌ی فرۆشپاره‌که‌ به‌ هۆی عه‌بیبه‌ک هاته‌ جێ (لَمْ تَبْطُلْ) ئه‌و کاته‌ حه‌واله‌که‌ به‌تال نابیتسه‌وه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له‌ سه‌ر فه‌رموده‌ی پاستی مه‌زه‌ب، که‌وابو: هه‌ر کاتی که‌پاره‌که‌ پاره‌که‌ی ته‌سه‌لیمی حه‌واله‌که‌روه‌کە کرد، ده‌گه‌په‌تسه‌وه سه‌ر فرۆشپاره‌که‌و وینه‌ی پاره‌که‌ی ئۆه‌سه‌تینیتسه‌وه.

(وَلَوْ بَاعَ عَبْدًا) نه‌گه‌ر که‌پاره‌یه‌کی فرۆشت (وَأَحَالَ بِثَمَنِهِ) فرۆشپاره‌که‌ش خاوه‌ن قهرزێکی حه‌واله‌ کرده‌ سه‌ر که‌پاره‌که‌، تاکو پاره‌که‌ی ئۆه‌ریگرتی (ثُمَّ أَتَقَقَّ الْمُتَبَاعِعَانِ وَالْمُخْتَالُ عَلَى حُرِّيَّتِهِ) نینجا که‌پاره‌که‌و فرۆشپاره‌که‌و حه‌واله‌که‌روه‌کە یه‌که‌ده‌نگ بون: که‌ ئه‌و که‌پاره‌یه‌ له‌ کاتی فرۆشتنی‌دا ئازاد بووه (أَوْ ثَبَّتَتْ بَيِّنَةٌ) یان به‌ هۆی شه‌هید ئازادیه‌که‌ی ئاشکرا بو (بَطَلَتْ الْحَوَالَةُ) حه‌واله‌که‌ به‌تال ده‌بیته‌وه.

وَإِنْ كَذَّبَهُمَا الْمُخْتَالُ وَلَا بَيِّنَةَ حَلْفَاهُ عَلَى نَفْسِي الْعِلْمِ ثُمَّ يَأْخُذُ الْمَالَ مِنَ الْمُشْتَرِي، وَلَوْ قَالَ الْمُسْتَحَقُّ عَلَيْهِ وَكَلْتِكَ لَتَقْبِضَ لِي، وَقَالَ الْمُسْتَحَقُّ: أَحَلَّتْ لِي، أَوْ قَالَ: أَرَدْتُ بِقَوْلِي أَحَلَّتْكَ: أَلْوَكَالَةَ، وَقَالَ الْمُسْتَحَقُّ: بَلْ أَرَدْتُ الْحَوَالَةَ، صَدَقَ الْمُسْتَحَقُّ عَلَيْهِ بِبَيْمِينِهِ، وَفِي الصُّورَةِ الثَّانِيَةِ وَجْهٌ، وَإِنْ قَالَ أَحَلَّتْكَ فَقَالَ وَكَلْتِي صَدَقَ الثَّانِي بِبَيْمِينِهِ.

(بَابُ الضَّمَانِ)

به لام (وَإِنْ كَذَّبَهُمَا الْمُخْتَالُ) نه گهر حه واله کراوه که کپاره که و فروشیاره که بی به دروزن دانان و گوتی: نازاد نیه (وَلَا بَيِّنَةَ) هیچ شاهیدیش نه بو، نه و کاته (حَلْفَاهُ عَلَى نَفْسِي الْعِلْمِ) حه واله کراوه که سویند ددهن: که نازانی کویله که نازاده (ثُمَّ يَأْخُذُ الْمَالَ مِنَ الْمُشْتَرِي) نینجا حه واله کراوه که پاره که بی له کپاره که و رده گری.

(وَلَوْ قَالَ الْمُسْتَحَقُّ عَلَيْهِ) نه گهر قهرزداره که به خاوهن قهرزه که بی گوتی: من توّم حه واله نه کربوه، به لکو (وَكَلْتِكَ لَتَقْبِضَ لِي) من توّم کربوته وه کیلی خوّم تاکو قهرزه که م بو من وه ریگره وه. (وَقَالَ الْمُسْتَحَقُّ أَحَلَّتْ لِي) خاوهن قهرزه که ش گوتی: نا، به لکو حه واله ت کربوم تاکو بو خوّم وه ریگره وه. (أَوْ قَالَ) یان قهرزداره که گوتی: (أَرَدْتُ بِقَوْلِي: أَحَلَّتْكَ أَلْوَكَالَةَ) مه به ستم به ووشی حه واله کردن وه کیلیه تی بو (وَقَالَ الْمُسْتَحَقُّ بَلْ أَرَدْتُ الْحَوَالَةَ) خاوهن قهرزه که ش گوتی: نا، به لکو مه به ستم حه واله بو. له و مه سه لانه دا (صَدَقَ الْمُسْتَحَقُّ عَلَيْهِ بِبَيْمِينِهِ) باوه پ به قهرزداره که ده کری به هوی سویند خواردنی (وَفِي الصُّورَةِ الثَّانِيَةِ وَجْهٌ) له مه سه له ی نووه مدا فرموده ده که هه به: که باوه پ به خاوهن قهرزه که ده کری.

(وَإِنْ قَالَ أَحَلَّتْكَ) نه گهر قهرزداره که گوتی: من توّم حه واله کربوه وه هیچ مافت له سه ر من نه ماوه. (فَقَالَ وَكَلْتِي) خاوهن قهرزه که ش گوتی: نا، به لکو منت کربوته وه کیلی خوّت تاکو قهرزه که ت بو تو وه ریگره وه قهرزه که بی من له نه ستوی تودا ماوه. (صَدَقَ الثَّانِي بِبَيْمِينِهِ) لیتره دا باوه پ به خاوهن قهرزه که ده کری به هوی سویند خواردنی، نینجا که سویندی خوارد حه واله که لاده چی تو قهرزه که بی خوئی له قهرزداره که و رده گریته وه.

﴿بَابُ الضَّمَانِ: بِأَسَى زَامِينِي﴾

واته: ما ی سه ر که سیکی تر بخانه نه ستوی خوئی: نه گهر نه و نیدلوه، خوئی بیداته وه، یان ناماده کربنی که سیک، یان مالتیک له کانتیکی تاییه تی دا بخانه سه ر شانی خوئی. ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: لَزِمَ رَجُلٌ غَرِيماً لَهُ بَعْشَرَةٌ ذَنَابِرٌ فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا أَلَارِكُ حَتَّى تَقْضِيَنِي أَوْ تَأْتِيَنِي بِحَمِيلٍ، فَحَمَلَ بِهَا النَّسِيءَ فَقَضَاهَا عَنْهُ﴾ رواه أبو داود وابن ماجه بسند صالح، پیاویدک

شَرَطُ الضَّامِنِ: الرُّشْدُ، وَضَمَانٌ مَحْجُورٌ عَلَيْهِ بِفَلْسٍ كَشْرَائِهِ، وَضَمَانٌ عِنْدَ بَغْيَرٍ إِذْ نِ سَيِّدُهُ بَاطِلٌ فِي الْأَصْحَحِ، وَيَصِحُّ يَأْذَنُهُ: فَإِنْ عَيَّنَ لِلْأَدَاءِ كَسْبَهُ أَوْ غَيْرَهُ قَضَى مِنْهُ، وَإِلَّا فَلِأَصْحَحِ أَنَّهُ إِنْ كَانَ مَأْذُونًا لَهُ فِي التَّجَارَةِ تَعَلَّقَ بِمَا فِي يَدِهِ وَمَا يَكْسِبُهُ بَعْدَ الْإِذْنِ، وَإِلَّا فَبِمَا يَكْسِبُهُ، وَالْأَصْحَحُ اشْتِرَاطُ مَعْرِفَةِ الْمَضْمُونِ لَهُ، وَأَنَّهُ لَا يَشْتَرِطُ قَبُولَهُ وَرِضَاهُ،

قهرزدارینکی خوی گرتبو چونکه ده دیناری قهرزدار بوو، گوتی: (والله) لیت جیا نابه‌وه تا ده‌مده‌یوه، یان تا زامینیکم بؤ دینی، نینجا پیغه‌مبه‌ر ﷺ بووه زامینی، جا پیاوه‌که بؤی نه‌گونجا قهرزه‌که بداته‌وه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ قهرزه‌که‌ی بؤ دلوه.

نینجا بزانه: زامینی له‌م پینج پوکخانه پیک دی: (ضامن) زامین: که مافه‌که ده‌خاته نه‌ستوی خوی. (مضمون له) زامینی بؤکولو: که خاوه‌ن مافه‌که‌یه. (مضمون عنه) زامینی له‌جیاتکراو: که ماف له‌سه‌ره‌که‌یه. (مضمون) زامینکراو: که خودی مافه‌که‌یه. (الصيغة): گوته‌ی زامینی.

(شَرَطُ الضَّامِنِ) مهرجی زامینه‌که (الرُّشْدُ) په‌شیدی‌یه، واته: بؤ دینو دونیای خوی بگونجی، که‌واته: زامینی مندال و شیت و زورلیکرو و قه‌ده‌غه‌کرو دروست نابئ، به‌لام (وَضَمَانٌ مَحْجُورٌ عَلَيْهِ بِفَلْسٍ) زامینی شو که‌سه‌ی که به‌هوی قهرزدار قه‌ده‌غه‌ی له‌سه‌ر دانراوه (کَشْرَائِهِ) وه‌کو کرینه به‌قهرزه‌که‌ی وایه، واته: دروست ده‌بئ.

(وَضَمَانٌ عِنْدَ بَغْيَرٍ إِذْ نِ سَيِّدُهُ بَاطِلٌ) زامینی کویله به‌بئ‌نیزنی گه‌وره‌که‌ی به‌تاله (فِي الْأَصْحَحِ) له‌فرموده‌ی پاستردا، به‌لام (وَيَصِحُّ يَأْذَنُهُ) به‌نیزنی گه‌وره‌که‌ی دروست ده‌بئ (فَإِنْ عَيَّنَ لِلْأَدَاءِ كَسْبَهُ) جا نه‌گه‌ر گه‌وره‌که‌ی - بؤ دانه‌وه‌ی ماله‌که - که‌سابه‌تی کویله‌که‌ی دیاری کرد (أَوْ غَيْرَهُ) یان شتیکی‌تری دیاری کرد: وه‌ک بازرگانی (قَضَى مِنْهُ) له‌و دیارکراوه مافه‌که‌ی ده‌داته‌وه (وَإِلَّا) نه‌گه‌ر هیچی بؤ دیاری نه‌کرد (فَالْأَصْحَحُ) به‌فرموده‌ی پاستر (أَنَّهُ إِنْ كَانَ مَأْذُونًا لَهُ فِي التَّجَارَةِ) نه‌گه‌ر کویله‌که‌ی نیزن درابئ بؤ بازرگانی کردن، نه‌وه (تَعَلَّقَ بِمَا فِي يَدِهِ) توله‌ی زامینه‌که‌ی ده‌به‌ستریته‌وه به‌و ماله‌ی له‌ده‌ستی‌دایه (وَمَا يَكْسِبُهُ بَعْدَ الْإِذْنِ) هم به‌و که‌سابه‌ته‌ی له‌نوی‌نیزدانه‌که‌ی ده‌یکا (وَإِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر بؤ بازرگانی نیزن نه‌درابو (فَبِمَا يَكْسِبُهُ) نه‌وه به‌که‌سابه‌ته‌که‌یه‌وه ده‌به‌ستریته‌وه.

(وَالْأَصْحَحُ) فرموده‌ی پاستر (اشْتِرَاطُ مَعْرِفَةِ الْمَضْمُونِ لَهُ) مهرجه: زامینه‌که خودی زامینی بؤکراوه‌که بناسن، چونکه نه‌و خاوه‌نی مافه‌که‌یه، خاوه‌ن مافه‌کانیش لیک جیاوازن - له‌دواکردنی مافی‌خویان - له‌توندی و نه‌رمی‌دا، به‌لام (وَأَنَّهُ لَا يَشْتَرِطُ قَبُولَهُ وَرِضَاهُ) به‌مهرج داناندی: زامینی بؤکراوه‌که زامینه‌که قبول بگا و پئی پازی بئ.

وَلَا يُشْتَرَطُ رِضَا الْمَضْمُونِ عَنْهُ قَطْعًا وَلَا مَعْرِفَتُهُ فِي الْأَصْحَحِ، وَيُشْتَرَطُ فِي الْمَضْمُونِ كَوْنُهُ ثَابِتًا، وَصَحْحُ الْقَدِيمِ ضَمَانٌ مَا سَيَجِبُ، وَالْمَذْهَبُ صِحَّةُ ضَمَانِ الدَّرَكِ بَعْدَ قَبْضِ الثَّمَنِ، وَهُوَ أَنْ يَضْمَنَ لِلْمُشْتَرِي الثَّمَنَ إِنْ خَرَجَ الْمَبِيعُ مُسْتَحَقًّا أَوْ مَعِيًّا أَوْ نَاقِصًا لِنَقْصِ الصَّنْجَةِ،

(وَلَا يُشْتَرَطُ رِضَا الْمَضْمُونِ عَنْهُ قَطْعًا) هر دو هاش به مرج داناندری زامینی له جیاتیکراوه که پازی بن، چونکه نه و قهرزداره و دروستیشه: که سیک- به بی نینز- قهرزی که سیک تر بداته وه، که و ابو: (وَلَا مَعْرِفَتُهُ) ناسینیشی مرج نیه (فِي الْأَصْحَحِ) له فرموده ی راستردا، جیاوازش نیه: زامینی له جیاتیکراوه که زیندوو بن، یان مردوو بن ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: أَنِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِجَنَازَةِ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: أَعَلَيْهِ دِينَ؟ قُلْنَا: دِينَارَانِ. فَأَلْصَرَ، فَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ: الدِّينَارَانِ عَلَيَّ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: حَقُّ الْغَرِيمِ وَبَرِّئَ مِنْهُمَا الْمَيِّتُ؟ قَالَ: نَعَمْ. فَصَلَّى عَلَيْهِ ﴿ حدیث صحیح رواه أحمد و أبودلود، مردوو یکمان مینا لای پیغه مبر ﷺ تاکو نوژیی جه نازه ی له سر بکا، نه ویش فرمووی: نایا هیج قهرزی له سره؟ گوتان: دوو دینار قهرزداره. پیغه مبر ﷺ نوژیی له سر نه کرد، جا (أبو قتادة) بووه زامینی و گوتی: دوو دیناره که له سر من بن بیانده مه وه. پیغه مبر ﷺ فرمووی: مافی خاوهن قهرزه که که و ته سر تو و مردوو که ش له دوو دیناره که نازاد بوو؟ گوتی: به لن. جا پیغه مبر ﷺ نوژیی له سر کرد. واته: له چه دیسه که دا باسی ناسینی مردوو که و پازی بوونی نه کراوه.

(وَيُشْتَرَطُ فِي الْمَضْمُونِ) به مرج داده ندری: له مافه زامینکراوه که دا: یه که م: (كُونُهُ ثَابِتًا) مافیکی جیگیر بن، به لام (وَصَحْحُ الْقَدِيمِ) فرموده ی کون به دروستبووی داناره: (ضَمَانٌ مَا سَيَجِبُ) زامینی نه و مافه ی له مه و دوا واجب ده بن، وه بلن: (ثم شته بفروشه فلانکهس من زامینی پاره که م). یان بلن: (سه د دینار به قهرز بده فلانکهس من زامینی قهرزه که م). نه وه له سر فرموده ی کون ده بیته زامین، هر وه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالْمَذْهَبُ) فرموده ی راستی مه زه ب (صِحَّةُ ضَمَانِ الدَّرَكِ) دروسته: زامینی داواکردنی ماملت پیکراو (بَعْدَ قَبْضِ الثَّمَنِ) له دوا ی وه رگرتنی پاره که (وَهُوَ) زامینی داوا کردن نه مه یه: (أَنْ يَضْمَنَ لِلْمُشْتَرِي الثَّمَنَ) بق کپاره که بیته زامینی پاره که ی (إِنْ خَرَجَ الْمَبِيعُ مُسْتَحَقًّا) نه که ر فروشراوه که به مالی که سیک تر در چوو (أَوْ مَعِيًّا) یان عه ییدار در چوو (أَوْ نَاقِصًا) یان ناته و او در چوو (لِنَقْصِ الصَّنْجَةِ) له بهر ناته و لوی بارسه نکه که ی: وه ک کیلو، یان گز، یان په که ی ناته و او بن.

وَكَوْنُهُ لَازِمًا لَا كُنْجُومَ كِتَابَةٍ، وَيَصِحُّ ضَمَانُ الثَّمَنِ فِي مُدَّةِ الْخِيَارِ فِي الْأَصَحِّ، وَضَمَانُ الْجُعْلِ كَالرَّهْنِ بِهِ، وَكَوْنُهُ مَعْلُومًا فِي الْجَدِيدِ، وَالْإِبْرَاءُ مِنَ الْمَجْهُولِ بَاطِلٌ فِي الْجَدِيدِ،

دووم: (وَكَوْنُهُ لَازِمًا) هر دوها مخرج: مافه زامینکروه که واجب بوبین، هر چه نده جینگیریش نه بوبین: وهکو پارهی فروش لویکی وهر نه گیرلو، یان مارهی ژن پیش جیماج کردن (لَا كُنْجُومَ كِتَابَةٍ) نهك وهکو به شه کانی پارهی نو سرلو پیدان، چونکه واجب نیه کویله که پیدا (وَيَصِحُّ ضَمَانُ الثَّمَنِ فِي مُدَّةِ الْخِيَارِ) دروسته بیته زامینی پارهی فروش لویه که بق فروشیاره که له ماوهی پشیمانیا دا (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا (وَضَمَانُ الْجُعْلِ) هر دوها دروسته بیته زامینی کرئی جه عاله، له پاش ته ولو بوبونی کاره که (كَالرَّهْنِ بِهِ) هر وهك پهن دانانیش بق نهو کرئی به دروست بوو.

سسیه م: (وَكَوْنُهُ مَعْلُومًا) هر دوها مخرج مافه زامینکروه که زاندر او بین له لایه ن زامینه که وه: له پوی په گه زو جورو نه ندازه وه (فِي الْجَدِيدِ) له فرموده ی نویدا، که واته: زامینی مافی نه زاندر او دروست نابین، به لام له فرموده ی کوندا: زامینی زامینکرو مخرج نیه، هر وهك له (نهایه) و (مغنی) دا فرموده یانه.

﴿بِاسِي گهردهن نازاد کردن﴾

(وَالْإِبْرَاءُ) گهردهن نازاد کردن (مِنَ الْمَجْهُولِ) له شتی نه زاندر او (بِاطِلٌ) به تاله و نازاد نابین، واته: له نویدا، به لام بق قیامت نازاد ده بین، هر وهك له (الشبراملسی) دا فرموده ی تهی (فِي الْجَدِيدِ) له فرموده ی نویدا، به لام له فرموده ی کوندا: گهردهن نازاد کردن له شتی نه زاندر اویش دروست ده بین، هر وهك له (نهایه) و (مغنی) دا فرموده یانه. نینجا بزانه: دروسته له به رامبر گهردهن نازاد کردن شتیک بداته خاوهن مافه که، که واپو: هر کاتیک خاوهن ماف گهردهنی نازاد کرد، شته که ده بیته ملکی خوی، هر وهك له (تحفة) و (نهایه) دا فرموده یانه.

﴿نَاگاداری﴾: نهو مافه ی گهردهنی لی نازاد ده کرئی، مخرج: قهرز بین، واته: گهردهن نازاد کردن له شتی به رچاو دروست نابین، هر وهك له (نهایه) و (مغنی) دا فرموده یانه، وهك بلین: (گهردهنت نازاد بین لهو په پرتوو که ی لیمت داگیر کردوه). نهوه دروست نیه، به لکو ده بی بلین: (به تووم به خشی).

هر دوها مخرج: نازاد که رو نازاد کروه که هر دو کیان نه ندازه و په گه زو جوری مافه که بزانه، لهو حاله ته ی نازاد کردن که نالوگویی تی دایه، وهك بلین: (نه گهر له ماره بییه که ت گهردهنم نازاد بکه ی ته لاقیت بکهوی).

به لام نه گهر نالوگویی تی دانه بی، نهو کاته مخرج نیه: نازاد کروه که زانستی به مافه که هین، هر وهك له زوری به سرچاوه کاندای فرموده یانه.

إِلَّا مِنْ إِبِلِ الدِّيَةِ، وَيَصِحُّ ضَمَانُهَا فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ قَالَ ضَمَنْتُ مَا لَكَ عَلَى زَيْدٍ مِنْ دِرْهَمٍ إِلَى عَشْرَةٍ فَأَلْصَحُّ صِحَّتُهُ وَأَنَّهُ يَكُونُ ضَامِنًا لِعَشْرَةٍ، قُلْتُ: الْأَصْحُ لِتِسْعَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

نينجا بزانه: نه گهر ده بويست له قهرزكي نه زاندرلو گهردهنى نازاد بكا، با ژماره يه كى وهما بلن: كه بيگومان له نه ندازهى قهرزه كه زياتر بى، ههروهك له زډيرهى سه رچاوه كاندا فرموويانه، وهك بلن: (له ديفاريك تا ده ههزار ديفار گهردهنت نازاد بى).

ههروهها واجبه: مروژ گهردهنى خوى بهو كه سانهش نازاد بكا، كه غه بيه تى كرون، يان نابرووى برون، يان ستمى لى كرون، جا نه گهر خاوهن مافه كه به بى وه رگرتنى مال گهردهنى نازاد نه ده كرد، با شتيكى بداتى تا گهردهنى نازاد بكا، جا نه گهر غه بيه ته كه نه گه يشتبوه غه بيه تكاروه كه، نه وهنده به سه: په شيمان بييته وهو دوعاى ليخوشبوونى گونا مېش بؤ غه بيه تكاروه كه بكا.

ديسان بزانه: گهردهن نازاد كردنى مندا لپيش بلوغبون به هيچ جورنك دروست نابى، ههروهك له (تحفة) و (نهاية) و حاشيه كانياندا نهو مه سه لانه پروون كرانه وه.

(إِلَّا مِنْ إِبِلِ الدِّيَةِ) ته نها له ووشتره كاني خوينى مروژى كوژواو گهردهن نازاد كرون دروست ده بى، هه رچه ند نه شزاندري چوئن (وَيَصِحُّ ضَمَانُهَا) هم دروسته: يه كيك بييته زاميني ووشتره كانيش (فِي الْأَصْحِ) له فرموودهى راستردا.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر بلن: (ضَمَنْتُ مَا لَكَ عَلَى زَيْدٍ) بوومه زاميني نهو قهرزه ي تو كه له سه ر زه بده (مِنْ دِرْهَمٍ إِلَى عَشْرَةٍ) له ديرهميك تا ده ديرهم (فَأَلْصَحُّ صِحَّتُهُ) به فرموودهى راستر: نهو زاميني به دروسته، ههروهك نهو جوړه گهردهن نازاد كرونهش دروست بوو (وَأَنَّهُ) نهو مروژه (يَكُونُ ضَامِنًا لِعَشْرَةٍ) ده بيته زاميني ده ديرهم (قُلْتُ) نيمامى (النواوى) دهه فرموى: (الْأَصْحُ لِتِسْعَةٍ) به فرموودهى راستر: ده بيته زاميني نو ديرهم (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

كه وايو: نه گهر بلن: (گهردهنت نازاد بى له ديرهميك تا ده ديرهم). يان بلن: (له ديرهميك تا ده ديرهم نه زرى تو م كرد). نهو گهردهنى له نو ديرهم نازاد كروهو، هم نو ديرهمى نزر كروه، ههروهك له (تحفة) و (نهاية) دا فرموويانه.

﴿ فُصِّلْ: لَهُ بَأْسَى كَه فَالِهَات ﴾

واته: ناماده كردنى كه سيك له لاي كه سيك له كات و شويينيكي دياركرودا، بخاته سه ر شانى خوى. جا نه مه يان پى ده گوتري: (كفيل). وه نه وهى ناماده ده كرى، پى ده گوتري: (مكفول) كه فاله تكرلو. نه وهى له لايشى ناماده ده كرى، پى ده گوتري: (مكفول له) كه فاله بؤكرو.

(فَصَلِّ) الْمَذْهَبُ صِحَّةُ كَفَالَةِ الْبَدَنِ، فَإِنْ كَفَلَ بَدَنَ مَنْ عَلَيْهِ مَالٌ لَمْ يُشْتَرَطِ الْعِلْمُ بِقَدْرِهِ، وَيُشْتَرَطُ كَوْنُهُ مِمَّا يَصِحُّ ضَمَانُهُ، وَالْمَذْهَبُ صِحَّتُهَا بِيَدِنَ مَنْ عَلَيْهِ عَقُوبَةُ لَادِمِيٍّ: كَقِصَاصٍ وَحَدِّ قَذْفٍ، وَمَنْعُهَا فِي حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى، وَتَصِحُّ بِيَدِنَ صَبِيٍّ وَمَجْنُونٍ وَمَحْبُوسٍ وَغَائِبٍ وَمَيِّتٍ لِيُخْضِرَهُ فَيُشْهَدَ عَلَى صُورَتِهِ، ثُمَّ إِنْ عَيَّنَ مَكَانَ التَّسْلِيمِ تَعَيَّنَ، وَإِلَّا فَمَكَائِهَا، وَيَبْرَأُ الْكَفِيلُ بِتَسْلِيمِهِ فِي مَكَانِ التَّسْلِيمِ

(الْمَذْهَبُ) به فرموده‌ی راستی مذهب: (صِحَّةُ كَفَالَةِ الْبَدَنِ) که فیلیایه‌ی لاشه دروسته و به شیکه له زامینی و خه‌ک پیویستی پیته‌تی: (فَإِنْ كَفَلَ بَدَنَ مَنْ عَلَيْهِ مَالٌ) جا نه‌گه‌ر بیوه که فیلی لاشه‌ی که سبکی ودها: که مال‌تکی له سه‌ر بیو، یان له لای بیو (لَمْ يُشْتَرَطِ الْعِلْمُ بِقَدْرِهِ) به مهرج داناندی نه‌ندانده‌ی ماله‌که بزاندی، به لام (وَيُشْتَرَطُ كَوْنُهُ مِمَّا يَصِحُّ ضَمَانُهُ) به مهرج داده‌ندری: ماله‌که‌ی سه‌ر که فاله تکراره که له و جوره بی: زامینی دروست بی، که وایو: دروسته: بیته که فیلی لاشه‌ی مروفتیکی قه‌رزدار تاکو له کاتو شویتیکی دیارکرودا له لای که سبک ناماده‌ی بکا، مهرچنده نه‌شزانی نه‌ندانده‌ی قه‌رزده که چه‌نده.

(وَالْمَذْهَبُ) فرموده‌ی راستی مذهب (صِحَّتُهَا بِيَدِنَ مَنْ عَلَيْهِ عَقُوبَةُ لَادِمِيٍّ) که فیلیایه‌ی دروسته: به لاشه‌ی نه‌و که سه‌ی سزایه‌کی ناده‌میزادیکی له سه‌ره (كَقِصَاصٍ) وه‌ک کوشتنی له توله‌ی کوشتنیکو (وَحَدِّ قَذْفٍ) سزای بوختان پیکردن (وَمَنْعُهَا فِي حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى) مهر به و فرموده‌یه که فیلیایه‌ی قه‌ده‌غیه‌یو دروست نیه: له سزایه‌کی مانی خوای گه‌وره: وه‌کو زیناو شه‌پاب خوارنده‌وه، به لام له فرموده‌یه‌کی تردا: له سزایه‌کانی مانی خوای گه‌وره‌شدا که فیلیایه‌ی دروسته، مهر وه‌ک له (نهاية) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَتَصِحُّ) که فیلیایه‌ی دروسته (بِيَدِنَ صَبِيٍّ) به لاشه‌ی مندالو (وَمَجْنُونٍ) شیتو (وَمَحْبُوسٍ) به‌ندکرو و (وِغَائِبٍ) نادیارو (وَمَيِّتٍ) مردبو و (لِيُخْضِرَهُ) تاکو مردبووه که ناماده بکا (فَيُشْهَدَ عَلَى صُورَتِهِ) بقره‌وه‌ی شاهیدی له سه‌ر په‌نگو لاشه‌که‌ی بدری، نه‌گه‌ر ناو و نه‌زادی نه‌زاندی و ژور خاکیش نه‌کرایبو لاشه‌که‌شی نه‌گورایی، نه‌گینا: که فاله‌ته‌که دروست نابی، مهر وه‌ک له (مغنی) دا فرموویته‌ی.

(ثُمَّ إِنْ عَيَّنَ مَكَانَ التَّسْلِيمِ) نینجا نه‌گه‌ر که فیله‌که شوینی ته‌سلیمکردنی که فاله تکراره‌که‌ی دیاری کردبو (تَعَيَّنَ) نه‌وه ده‌بی مهر له و شوینه دیارکرودا ناماده‌ی بکا (وَإِلَّا) به لام نه‌گه‌ر هیچ شویتیکی دیاری نه‌کردبو (فَمَكَائِهَا) نه‌وه مهر شوینی که فاله‌ت لیکردنه‌که ده‌بیته دیارکرو، واته: له وی‌دا ناماده‌ی ده‌کا.

نینجا (وَيَبْرَأُ الْكَفِيلُ) که فیله‌که له که فیلیایه‌ی - نازاد ده‌بی: (بِتَسْلِيمِهِ) به‌وه‌ی که فاله تکراره‌که ته‌سلیمی که فاله‌ت بقراره‌که بکا (فِي مَكَانِ التَّسْلِيمِ) له و شوینه‌دا که بق

بِأَحَائِلِ كُمْتَقَلَّبَ، وَبَانَ يَحْضُرُ الْمَكْفُولُ وَيَقُولَ سَلَّمْتُ نَفْسِي عَنِ جَهَّةِ الْكَفِيلِ، وَلَا يَكْفِي مُجَرَّدُ حُضُورِهِ، فَإِنْ غَابَ لَمْ يَلْزَمِ الْكَفِيلَ إِحْضَارُهُ إِنْ جَهِلَ مَكَانَهُ، وَإِلَّا فَيَلْزَمُهُ، وَيَمَهِّلُ مُدَّةَ ذَهَابِ وَإِيَابِ، فَإِنْ مَضَتْ وَلَمْ يُحْضِرْهُ حَبْسٌ، وَقِيلَ إِنْ غَابَ إِلَى مَسَافَةٍ الْقَصْرِ لَمْ يَلْزَمُهُ إِحْضَارُهُ،

ته تسليم کردن دیاری کرلوه (بِأَحَائِلِ) به بی هیچ پهرده و ریگرتنیک، واته: نه گهر قه ده غه یه ک
 مه بو: (كُمْتَقَلَّبَ) وهك خاوهن ده سه لاتیک ریگا نه دا که فاله تکرلوه که بکه ویته زبیر ده سه لاتی
 که فالت بؤکراوه که، نه و کاته که فیله که نازاد نابن، هر چه ند ناماده شی بکا.

(وَ) هر وه ما که فیله که - له که فیلا یه تی - نازاد ده بی: (بَانَ يَحْضُرُ الْمَكْفُولُ) به وه ی
 که فاله تکرلوه که - به خوی - له شوینی دیار کرلو دا ناماده بی و (وَيَقُولُ) به که فالت
 بؤکراوه که بلتی: (سَلَّمْتُ نَفْسِي عَنِ جَهَّةِ الْكَفِيلِ) نه وه خۆم ته سلیمی تو کرد له لایه ن
 که فیله که مه وه. که و ابو: (وَلَا يَكْفِي مُجَرَّدُ حُضُورِهِ) ته نها ناماده بوونی له شوینه که دا به س
 نیه، نه گهر نه لتی: له لایه ن که فیله که مه وه خۆم ته سلیم کردوی.

(فَإِنْ غَابَ) جا نه گهر که فاله تکرلوه که دیار نه بو و پویشتبوه شوینیکی تر (لَمْ يَلْزَمِ الْكَفِيلَ
 إِحْضَارُهُ) له سر که فیله که واجب نیه: بیهینیتته وه ناماده ی بکا (إِنْ جَهِلَ مَكَانَهُ) نه گهر
 نه یه زانی له کوئی یه، چونکه عوززی به ده سته، که و ابو: به سویند باوه پی پی ده کوئی
 (وَإِلَّا) به لام نه گهر ده یزانی له کوئی یه (فَيَلْزَمُهُ) واجبه: بیهینیتته وه ناماده ی بکا (وَيَمَهِّلُ
 مُدَّةَ ذَهَابِ وَإِيَابِ) که فیله که مؤله تی ده دریتی بؤ ماوه ی چوون و گه پانه وه ی به کویره ی
 عاده تی شوینه که.

(فَإِنْ مَضَتْ) جا نه گهر ماوه که ی ته و او بوو (وَلَمْ يُحْضِرْهُ) که فاله تکرلوه که شی نه هیناو
 ناماده ی نه کرد (حَبْسٌ) که فیله که به ند ده کوئی له به ندیخانه نازاد ناکوئی تا ده زانین:
 که فاله تکرلوه که مردوه، یان له لای خاوهن ده سه لاتیک خوی په نا دلو، یان بؤ شوینیکی
 نه زاندر او پای کردوه، واته: له و حاله تانه دا که فیله که - له به ندیخانه - نازاد ده کوئی.

هر وه ما نه گهر که فیله که - له خوی وه - قه رزه که ی بداته وه، نه و کاته ش له به ندیخانه
 نازاد ده کوئی، هر وه ک له زوری ی سر چاوه کاند ا فر مو یانه .

(وَقِيلَ) له فر مووده یه کی بی میزدا (إِنْ غَابَ إِلَى مَسَافَةِ الْقَصْرِ) نه گهر پویشتبوه
 شوینیکی دوری به نه ندازه ی کو رتکر دنه وه ی نویژ (لَمْ يَلْزَمُهُ إِحْضَارُهُ) واجب نیه:
 ناماده ی بکا.

﴿ نَاگاداری ﴾ یه که م: نه رکی به سه فر چوونی که فیله که و گه پانی به دوی که فاله تکرلوه که دا
 گشتی له سر که فیله که یه، هر وه هاش نه رکی سه فری که فاله تکرلوه که ش له سر خوی ته تی،
 هر وه ک له (تحفة) و (نهایه) دا پوون کرلوه ته وه.

وَالْأَصْحُ أَنَّهُ إِذَا مَاتَ وَدُفِنَ لَا يُطَالَبُ الْكَفِيلُ بِالْمَالِ، وَأَنَّ لَوْ شُرِطَ فِي الْكِفَالَةِ أَنَّهُ يَغْرَمُ الْمَالَ إِنْ فَاتَ التَّسْلِيمُ بَطَلَتْ، وَأَنَّهَا لَا تَصِحُّ بِغَيْرِ رِضَا الْمَكْفُولِ.
(فَصْلٌ) يُشْتَرَطُ فِي الضَّمَانِ وَالْكَفَالَةِ لَفْظٌ يُشْعِرُ بِالِتِّزَامِ:

دووم: كه فيله كه - پاسته و خو - دواى ماله كه ي لى تا كرى، به لكو به ند ده كرى، جا نه گهر - له خو به وه - له ترسى به ند كردن ماله كه ي دلوه خاوه ن مافه كه، نه و كاته دروست نيه به ند بكرى، ماله كه ش وه ك قهرزك ده بيته ملكى خاوه ن مافه كه، واته: هر كاتيك كه فاله تكلروه كه ناماده بوو، يان مرد، نه و كاته كه فيله كه ماله كه ي خوى له خاوه ن مافه كه وهرده گريته وه، هر وه كه له زوريه ي سه رچاوه كاندا پرون كراوه ته وه.

(وَالْأَصْحُ) به فهرموده ي پاستر: (أَنَّ إِذَا مَاتَ) هر كاتيك كه فاله تكلروه كه مرد و (وَدُفِنَ) ناشترا، يان بو شو يتيكى نه زاندر او پاي كرد، له و حاله تانه دا (لَا يُطَالَبُ الْكَفِيلُ بِالْمَالِ) دواى ماله كه له كه فيله كه ناكرى، به لكو - له و حاله تانه دا - نه گهر به بنديش كرابى، واجبه: نازاد بكرى، هر وه كه پرابرا.

نينجا بزانه: نه گهر كه فيله كه بمرى، كه فاله ته كه به تال ده بيته وه، واته: كه فاله ت بو كراوه كه هيچ مافتيكى له ميراتى نه ودا نيه، به لام نه گهر كه فاله ت بو كراوه كه بمرى، نه و كاته كه فاله ته كه به تال نايبته وه، به لكو مافه كه ي ده بيته هى ميراتگره كانى، هر وه كه له (نهاية) و (مغنى) دا فهرموويانه.

(وَأَنَّ) هر به فهرموده ي پاستر (لَوْ شُرِطَ فِي الْكِفَالَةِ) نه گهر له كه فاله ته كه دا به مهرج داندا: (أَنَّ يَغْرَمُ الْمَالَ) كه فيله كه نه و ماله بداته وه: كه له سه ر كه فاله تكلروه كه يه (إِنْ فَاتَ التَّسْلِيمُ) نه گهر ته تسليم كردنى كه فاله تكلروه كه له ده ست چوو (بَطَلَتْ) به هوى نه و مهرجه كه فاله ته كه به تال ده بيته وه.

(وَأَنَّهَا لِاتَّصِحَّ) هر به فهرموده ي پاستر: كه فاله ت دروست نابى (بِغَيْرِ رِضَا الْمَكْفُولِ) به بيتره زامه ندى كه فاله تكلروه كه، يان سه ر به رشتكاره كه ي وى، چونكه نه گهر نيزن نه دا، له سه رى واجب نابى له گه ل كه فيله كه له شويى ديار كراودا ناماده بى.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي كُوْتَه ي دَامَه زَرَانْدَنِي زَامِينِي وَكِه فَالَه ت ﴾

(يُشْتَرَطُ) به مهرج داده ندرى: (فِي الضَّمَانِ) له زامينى مال و (وَالْكَفَالَةِ) له كه فيلايه تى لاشه دا (لَفْظٌ) ووشه يه كى وه ها بگوترى: كه (يُشْعِرُ بِالِتِّزَامِ) بگه يه نى مافه كه ي خستوته مى خوى.

نينجا بزانه: نووسينيش وه كو گوتنه نه گهر نيه تى له گه لدا بى، هر وه كه له (تحفة) و (نهاية) دا فهرموويانه.

كَضَمْنَتْ دَيْتَكَ عَلَيْهِ أَوْ تَحَمَّلْتُهُ أَوْ تَقَلَّدْتُهُ أَوْ تَكَفَّلْتُ بِيَدَنِهِ، أَوْ أَنَا بِالْمَالِ أَوْ يَأْخُضِرُ الشَّخْصَ ضَامِنٌ أَوْ كَفِيلٌ أَوْ زَعِيمٌ أَوْ حَمِيلٌ، وَلَوْ قَالَ أَوْدَى الْمَالِ أَوْ أَحْضَرَ الشَّخْصَ فَهُوَ وَعَدٌ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَجُوزُ تَغْلِيْقُهُمَا بِشَرْطٍ، وَلَا تَوْقِيتُ الْكِفَالَةِ، وَلَوْ نَجَّزَهَا وَشَرْطُ تَأْخِيرِ الْإِحْضَارِ شَهْرًا جَازًا، وَأَنَّهُ يَصِحُّ ضَمَانُ الْحَالِ مُؤَجَّلًا أَجَلًا مَعْلُومًا، وَأَنَّهُ يَصِحُّ ضَمَانُ الْمُؤَجَّلِ حَالًا، وَأَنَّهُ لَا يَلْزَمُهُ التَّعْجِيلُ،

(ك) وهك بلئى: (ضَمْنَتْ دَيْتَكَ عَلَيْهِ) بيوومه زامينى قهرزى تو كه له سهر فلانكه سه (أَوْ تَحَمَّلْتُهُ) يان بلئى: من بارى قهرزه كه تم مه لكرت (أَوْ تَقَلَّدْتُهُ) يان بلئى: قهرزه كه تم خسته كه ردهنى خوَم (أَوْ) يان له كه فاله تدا بلئى: (تَكَفَّلْتُ بِيَدَنِهِ) بيوومه كه فيلى لاشهى فلانكه س (أَوْ) يان بلئى: (أَنَا بِالْمَالِ) من بهو مالهى له سهر فلانه زامينم (أَوْ يَأْخُضِرُ الشَّخْصَ ضَامِنٌ) يان بلئى: من به ناماده كردنى مرؤفه كه زامينم (أَوْ كَفِيلٌ) يان كه فيلم (أَوْ زَعِيمٌ) يان مالدهرىكى كه وردهم (أَوْ حَمِيلٌ) يان بار مه لكرم.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتى: (أَوْدَى الْمَالِ) من ماله كه ددهم (أَوْ) يان گوتى (أَحْضَرَ الشَّخْصَ) مرؤفه كه ناماده ده كه م (فَهُوَ وَعَدٌ) نه و گوته به گفتدانىكه واجب نيه جئ به جئ بكرئى، واته: بهو جؤره ووشه به زامينى و كه فيلايه تى دانامه زئى، چونكه ماف خسته مى تى دا نيه.

(وَالْأَصْحُ) به فرموودهى راستتر (أَنَّهُ لَا يَجُوزُ تَغْلِيْقُهُمَا بِشَرْطٍ) دروست نيه زامينى كه فالات به مهرچيكيه وه ببه سترين، وهك بلئى: مهر كاتيك سهرى مانگ هات من زامينم، يان كه فيلم (وَلَا تَوْقِيتُ الْكِفَالَةِ) مهره ها ماوه دانانيش بق كه فيلايه تى و بق زامينى دروست نيه، وهك بلئى: من كه فيلم تا مانگيك، يان زامينم تا سالتيك. به لام (وَلَوْ نَجَّزَهَا) نه گهر به به ستنه وه - بريارى كه فيلايه تى داو (وَشَرْطُ تَأْخِيرِ الْإِحْضَارِ شَهْرًا) له برياره كه دا به مهرجى دانا: ماوهى مانگيك ناماده كردنى مرؤفه كه دوا بخا (جَانٌ) نه وه دروسته، وهك بلئى: من كه فيلم به ناماده كردنى لاشهى فلانكه س له نواى مانگيك نامادهى ده كه م.

(وَأَنَّهُ) مهر به فرموودهى راستتر (يَصِحُّ ضَمَانُ الْحَالِ مُؤَجَّلًا) دروسته زامينى قهرزىكى حازر به زامينيه كى كات بق دانراو: كه (أَجَلًا مَعْلُومًا) كاته كه ش زاندرلو بين، وهك بلئى: من كه فيلى نه م قهرزه تم كه نئستا كاتى دانه وهى هاتوه له نواى مانگيك دهنده م وه.

(و) مهره ها (أَنَّهُ يَصِحُّ ضَمَانُ الْمُؤَجَّلِ حَالًا) به فرموودهى راستتر دروسته زامينى نه وه قهرزهى كاتى دانه وهى نه هاتوه به زامينيه كى حازر، وهك بلئى: من زامينى نه وه قهرزه تم كه پاش مانگيك كاتى دانه وهى دئ نئستا دهنده م وه، به لام (وَأَنَّهُ لَا يَلْزَمُهُ التَّعْجِيلُ) به فرموودهى راستتر: له م مه سه لهى دوه مه دا له سهرى واجب نيه: به په له قهرزه كه بداته وه.

وَالْمُسْتَحِقُّ مُطَابَقَةُ الضَّامِنِ وَالْأَصِيلِ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ بِشَرْطِ بَرَاءَةِ الْأَصِيلِ، وَلَوْ
 أَتَى الْأَصِيلَ بِرِيِّ الضَّامِنِ، وَلَا عَكْسًا، وَلَوْ مَاتَ أَحَدُهُمَا حَلَّ عَلَيْهِ دُونَ الْآخَرِ، وَإِذَا
 طَالَبَ الْمُسْتَحِقُّ الضَّامِنَ فَلَهُ مُطَابَقَةُ الْأَصِيلِ بِتَخْلِيصِهِ بِالْأَدَاءِ إِنْ ضَمِنَ يَأْذَنَهُ،

(وَالْمُسْتَحِقُّ) بَقِ خَاوَن مَافَه كَو بَقِ مِيرَاتِگَرَه كِی دَرُوسْتَه (مُطَابَقَةُ الضَّامِنِ) دَاوای مَافَه كِی
 لَه زَامینَه كَه بَكَا، هَم (وَالْأَصِيلِ) دَاوَش لَه خُودِی مَاف لَه سَه رَه كَه بَكَا: بَه یَه كَه وَه وَ بَه
 جِیَا جِیَا، چُونَكَه پَیْنَه مَبَرِّیِّ دَه فَر مَوی: ﴿الزَّعِيمُ غَارِمٌ﴾ رَوَاه التَّرْمِذِی وَ حَسَنَه، كَه فِیْل
 تَوَلَّی مَیْرَه. وَاتَه: نَه گَر قَه رَز دَر لَه كَه نَه یِد لَوَه، وَاجِبَه: نَه وَ بَیْدَاتَه وَ.

(وَالْأَصْحُ) بَه فَر مَوودَه ی پَاسْتَر (أَنَّهُ لَا یَصِحُّ) زَامِیْنِی وَ كَه فَالَه ت هِیچِیْكِیَان دَرُوسْت نَابِن
 (بِشَرْطِ بَرَاءَةِ الْأَصِيلِ) بَه مَه رَجِی نَازادِی مَاف لَه سَه رَه كَه.

(وَلَوْ أَتَى الْأَصِيلَ) نَه گَر خَاوَن مَافَه كَه مَاف لَه سَه رَه كِی - لَه مَافَه كَه - نَازاد كَرْد، نَه وَ
 كَاتَه (بَرِیِّ الضَّامِنِ) زَامِیْنَه كَش نَازاد دَه بِن، چُونَكَه مَافَه كَه لَاجُودَه، بَه لَام (وَلَا عَكْسًا)
 بَه پَیْچَه وَانَه وَه نَابِن، وَاتَه: نَه گَر خَاوَن مَافَه كَه زَامِیْنَه كِی - لَه زَامِیْنِی، یَان لَه مَافَه كَه -
 نَازاد كَرْد، نَه وَ كَاتَه مَاف لَه سَه رَه كَه نَازاد نَابِن وَ مَافَه كِی هَر لَه سَه رَه دَه مِیْتِنِ.

(وَلَوْ مَاتَ أَحَدُهُمَا) نَه گَر - لَه زَامِیْنَه كَو لَه مَاف لَه سَه رَه كَه - یَه كِیْكِیَان مَرْد (حَلَّ عَلَيْهِ)
 قَه رِزِی نَوَاخِرَاو - تَه نَهَا - لَه سَه رَه مَرْدُودَه كَه دَه بَیْتَه حَازِر، چُونَكَه بَه هَوِی مَرْدِن
 نَه سَتُوبِیَه كِی وَیْرَان بَوُودَه قَه رَزَه كَه دَه كَه وَیْتَه سَه رَه مِیرَاتَه كِی (دُونَ الْآخَرِ) لَه سَه رَه
 نَه وَی تَر - كَه زَیْنِدُودَه كَه یَه - نَابِیْتَه حَازِر.

جَا نَه گَر مَاف لَه سَه رَه كَه بَمَرِی، نَه وَه دَرُوسْتَه زَامِیْنَه كَه دَاوَا لَه خَاوَن مَافَه كَه بَكَا:
 مَافَه كِی خَوِی لَه مِیرَاتِی مَاف لَه سَه رَه كَه وَه رِیگَرِیْتَه وَه، یَان گَه رَدَه نِی نَازاد بَكَا؟ نَه وَه ك
 مِیرَاتَه كِی بَفَه وَتَر وَ تَوَلَّی مَافَه كِی پَه وَه رَه نَه گِیْرِیْتَه وَه.

بَه لَام نَه گَر زَامِیْنَه كَه بَمَرِی وَ خَاوَن مَافَه كَش لَه مِیرَاتَه كِی وَی مَافِی خَوِی وَه رِگَرِت،
 نَابِن مِیرَاتِگَرَه كَانِی زَامِیْنَه كَه نِیْسْتَا بَگَرِیْنَه وَه سَه رَه مَاف لَه سَه رَه كَه، بَه لَكُوكَه كَاتِی
 قَه رَز دَانَه وَه دَاهَات، نَه وَ كَاتَه دَه گَه پَیْنَه وَه وَ تَوَلَّی مَافَه كَه لَه مَاف لَه سَه رَه كَه
 وَه رَدَه گَر نَه وَه، هَه رَه ك لَه زَوْرِبِی سَه رَچَاوَه كَانْدَا پُورِن كَرَاوَه تَه وَه.

(وَإِذَا طَالَبَ الْمُسْتَحِقُّ الضَّامِنَ) هَر كَاتِیْك خَاوَن مَافَه كَه دَاوَای مَافَه كِی لَه زَامِیْنَه كَه كَرْد
 (فَلَهُ مُطَابَقَةُ الْأَصِيلِ) بَقِ زَامِیْنَه كَش دَرُوسْتَه: دَاوَا لَه مَاف لَه سَه رَه كَه بَكَا (بِتَخْلِيصِهِ
 بِالْأَدَاءِ) مَافَه كِی بَدَاتَه وَه خَاوَن مَافَه كَو لَه زَامِیْنِیَه كَه پَزگَارِی بَكَا (إِنْ ضَمِنَ يَأْذَنَهُ)
 نَه گَر بَه نِیْزِنِی مَاف لَه سَه رَه كَه بَوِیْتَه تَه زَامِیْنِ.

وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يُطَالِبُهُ قَبْلَ أَنْ يُطَالَبَ، وَلِلضَّمَانِ الرَّجُوعُ عَلَى الْأَصِيلِ إِنْ وُجِدَ إِذْنُهُ فِي الضَّمَانِ وَالْأَدَاءِ، وَإِنْ انْتَفَى فِيهِمَا فَلَا، وَإِنْ أذِنَ فِي الضَّمَانِ فَقَطَّ رَجَعَ فِي الْأَصْحِ، وَلَا عَكْسَ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ أَدَى مُكْسَرًا عَنْ صِحَاحٍ أَوْ صَالِحٍ عَنْ مِائَةِ بَثُوبٍ قِيمَتُهُ خَمْسُونَ فَلَا أَصْحُ أَنَّهُ لَا يَرْجِعُ إِلَّا بِمَا غَرِمَ، وَمَنْ أَدَى ذَيْنَ غَيْرِهِ بِلا ضَمَانٍ وَلَا إِذْنَ فَلَا رُجُوعَ،

به لام (وَالْأَصْحُ) فەرموده‌ی راستتر (أَنَّهُ لَا يُطَالِبُهُ قَبْلَ أَنْ يُطَالَبَ) نابیی زامینه‌که داوای مافدانه‌وه‌ی لیبکا، پیتش نه‌وه‌ی داوای مافه‌که له‌وی بکری.

ئینجا (وَالضَّمَانِ) هەر کاتیک زامینه‌که له مالتی خوی مافه‌که‌ی داوه‌ی خاوه‌ن مافه‌که، بۆی هه‌یه (الرَّجُوعُ عَلَى الْأَصِيلِ) بگه‌رپیتته‌وه‌ی سهر ماف له‌سهره‌که‌وه‌ی چه‌ندی له‌جیاتی داوه‌ته‌وه، نه‌وه‌نده‌ی لی‌وه‌ریگریته‌وه (إِنْ وُجِدَ إِذْنُهُ فِي الضَّمَانِ وَالْأَدَاءِ) نه‌گه‌ر ماف له‌سهره‌که‌ی ئیزنی هه‌بوین: له‌ زامینی‌وه‌ی مافدانه‌وه‌که‌دا، به‌لام (وَإِنْ انْتَفَى فِيهِمَا) نه‌گه‌ر له‌ زامینی‌وه‌ی مافدانه‌وه‌که‌دا ئیزنی نه‌بوین (فَلَا) زامینه‌که‌ی هه‌یج مافیکی نیه‌ی بگه‌رپیتته‌وه‌ی سهر ماف له‌سهره‌که‌ی بۆ نه‌وه‌ی چه‌ندی داوه‌ی لی‌وه‌ریگریته‌وه، چونکه‌ له‌ خویه‌وه‌ی -به‌ خۆپایی- مافه‌که‌ی داوه‌ته‌وه.

(وَإِنْ أذِنَ فِي الضَّمَانِ فَقَطَّ) نه‌گه‌ر ماف له‌سهره‌که‌ی -ته‌نها - ئیزنی دابو: بپیتته‌ زامین‌وه‌ی ئیزنی نه‌دابو مافه‌که‌ی له‌جیاتی بداته‌وه، نه‌و کاته (رَجَعَ) ده‌گه‌رپیتته‌وه‌ی سهر ماف له‌سهره‌که‌وه‌ی چه‌ندی له‌جیاتی داوه‌ی لی‌وه‌ریگریته‌وه (فِي الْأَصْحِ) له‌ فەرموده‌ی راستتردا، چونکه‌ ئیزنی زامینی‌وه‌ی هه‌یه‌وه‌ی زامینیش هۆی دانه‌وه‌یه.

به‌لام (وَلَا عَكْسَ) به‌ پێچه‌وانه‌وه‌ی نابیی، واته: نه‌گه‌ر بی‌ئیزن بوه‌ زامین، به‌لام ئیزنی‌دا: مافه‌که‌ی له‌جیاتی بداته‌وه، نه‌و کاته نابیی زامینه‌که‌ی مافه‌که‌ی لی‌وه‌ریگریته‌وه (فِي الْأَصْحِ) له‌ فەرموده‌ی راستتردا، چونکه‌ به‌ هۆی زامینی‌وه‌ی ئیزننه‌دراوه‌ی قه‌رزه‌که‌ی داوه‌ته‌وه، به‌لام له‌ فەرموده‌ی ته‌تردا: بۆی هه‌یه‌ی لی‌وه‌ریگریته‌وه، چونکه‌ به‌ ئیزنی‌وه‌ی مافه‌که‌ی داوه‌ته‌وه، هه‌روه‌که‌ له‌ (نهاية) و (مغنی)‌دا فەرموویانه.

(وَلَوْ أَدَى مُكْسَرًا عَنْ صِحَاحٍ) نه‌گه‌ر زامینه‌که‌ی پاره‌ی ورده‌ی له‌جیاتی درشته‌ دایه‌وه (أَوْ صَالِحٍ عَنْ مِائَةِ يان سولحی کرد له‌جیاتی سه‌د دینار (بِثُوبٍ قِيمَتُهُ خَمْسُونَ) پارچه‌ی جلیکی دایه‌وه‌ی که‌ نرخی په‌نجا دینار بوو (فَلَا أَصْحُ أَنَّهُ لَا يَرْجِعُ إِلَّا بِمَا غَرِمَ) به‌ فەرموده‌ی راستتر: نه‌وه‌ی داویه، ته‌نها نه‌وه‌ی له‌ ماف له‌سهره‌که‌ی ورده‌گریته‌وه، واته: ورده‌که‌وه‌ی په‌نجا دیناره‌که، چونکه‌ هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی له‌ ده‌ست چووه.

(وَمَنْ أَدَى ذَيْنَ غَيْرِهِ) هه‌ر که‌سیک قه‌رز بۆ قه‌رزداریک بداته‌وه (بِالضَّمَانِ وَلَا إِذْنَ) بی‌زامینی‌وه‌ی ئیزندانی قه‌رزداره‌که، نه‌وه‌ قه‌رزه‌که‌ له‌ سهر قه‌رزداره‌که‌ لاده‌چی، به‌لام (فَلَا رُجُوعَ)

وَإِنْ أذنَ بِشَرطِ الرُّجوعِ رَجَعَ، وَكَذًا إِنْ أذنَ مُطْلَقًا فِي الْأَصْحِ، وَالْأَصْحُ أَنْ مُصَالِحَتَهُ عَلَى غَيْرِ جِنْسِ الدِّينِ لَا تَمْنَعُ الرُّجوعَ، ثُمَّ إِنَّمَا يَرْجِعُ الضَّامِنُ وَالْمُؤَدِّي إِذَا أَشْهَدَا بِالْأداءِ

که سکه بئوی نیه بگپتتهوه سهر قهرزداره که ونه وندهی بئوی داوه تهوه لی وه ریگریتهوه، به لکو له کیس خوی دهچی، چونکه له حدیسه که ی (جابر)ی رابریوودا پیغهمبر ﷺ به (أبوقتاده)ی فرموو: ﴿حَقُّ الْفَرِمِ وَرَبْرَى مِنْهُمَا الْمَمِيتُ﴾ مانی خاوهن قهرزه که کهوته سهر تو، مردوه که ش له دوو دیناره که نازاد بو. واته: چونکه (أبوقتاده) پیئشدا زامین نه بو و نیزنی مردوه که شی وه رنه گرتبو، بئوی دوو دیناره که له کیس خوی پویشت و قهرزه که ش له سهر مردوه که لاجوو.

(وَإِنْ أذنَ بِشَرطِ الرُّجوعِ) نه گهر قهرزداره که که سیکی ئیزن دا: قهرزه که ی بو بداتهوه بهو مهرجه ی بگپتتهوه و لی وه ریگریتهوه، نه و کاته (رَجَعَ) مانی هیه بگپتتهوه سهری و نه وندهی بئوی داوه تهوه، لی وه ریگریتهوه.

(وَكَذًا) مهره ها مانی وه رگرتنه وه ی هیه (إِنْ أذنَ مُطْلَقًا) نه گهر قهرزداره که نیزنی دایی و باسی گه پانه وه سهری شی نه کردبئو بی ئیزن نه بویته زامین (فِي الْأَصْحِ) له فرمووده ی راستردا، چونکه به بین زامینی به مه بهستی لی وه رگرتنه وه به نیزنی قهرزداره که قهرزه که ی داوه تهوه.

ئینجا (وَالْأَصْحُ) به فرمووده ی راستر (أَنْ مُصَالِحَتَهُ عَلَى غَيْرِ جِنْسِ الدِّينِ) سولج کردنی ئیزندراوه که له سهر شتیکی تر: که په گزی قهرزه که نه بئ، واته: نه گهر له جیاتی قهرزه که شتیکی تری داوه خاوهن قهرزه که، نه وه (لَا تَمْنَعُ الرُّجوعِ) پزگای گه پانه وه وه رگرتنه وه ناگرئ، که واته: له قهرزه که وه له و شته ی له جیاتی ی داوه، کامه یان که متره، نهویان له قهرزداره که وهرده گرتتهوه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾ نه گهر بلتته یه کیکی تر: (تَالِيكَ بَدَه نَاژَه لَه که م). یان بلتی: (به پاره له دیلی پزگارم بکه). یان بلتی: (قهرزه که م بو بده وه). یان بلتی: (ژنه که م به خیتو بکه). له و مه سه لانه دا - به بین مهرج - مانی هیه بگپتتهوه سهری و مه سره فه که ی لی وه ریگریتهوه، به لام نه گهر بلتی: (خانوه که م بو نوئ بکه وه). یان بلتی: (قهرزی فلانکه س بده وه). نه وه نه گهر به مهرجی دانایی لی وه ریگریتهوه، مانی هیه لی وه ریگریتهوه، نه گهر نا: نا، مهره که له (تحفة) و (نهایه) دا پوون کراوه تهوه.

(ثُمَّ) ئینجا له دوا ی مافدانه وه که (إِنَّمَا يَرْجِعُ الضَّامِنُ وَالْمُؤَدِّي) زامینه که و نه و که سه ی قهرزه که ی - به ئیزن - داوه تهوه، ته نها له حاله تیکی وه هادا ده گه پینه وه سهر ماف له سهره که (إِذَا أَشْهَدَا بِالْأداءِ) نه گهر بو مافدانه وه که شاهیدیان گرتبئ: جا شاهیده که

رَجُلَيْنِ أَوْ رَجُلًا وَامْرَأَتَيْنِ، وَكَذَا رَجُلٌ لِيُخْلِفَ مَعَهُ فِي الْأَصْحِ،
فَإِنْ لَمْ يُشْهَدْ فَلَا رُجُوعَ إِنْ أَدَّى فِي غَيْبَةِ الْأَصِيلِ وَكَذَّبَهُ، وَكَذَا إِنْ صَدَّقَهُ
فِي الْأَصْحِ، فَإِنْ صَدَّقَهُ الْمَضْمُونُ لَهُ أَوْ أَدَّى بِحَضْرَةِ الْأَصِيلِ رَجَعَ عَلَى الْمَذْهَبِ.

(كِتَابُ الشَّرَكَةِ)

هِيَ أُلُوعٌ: شَرَكَةُ الْأَبْدَانِ كَشَرَكَةِ الْحَمَالَيْنِ وَسَائِرِ الْمُحْتَرَفَةِ

(رَجُلَيْنِ) دو پیاو بن (أَوْ رَجُلًا وَامْرَأَتَيْنِ) یان پیاویکو و نو نافرته بن (وَكذَا رَجُلٌ)
هروهها پیاویکیش بهسه (لِيُخْلِفَ مَعَهُ) تاكو له گهل شاهیدی پیاوه که سویند بخوا
(فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

(فَإِنْ لَمْ يُشْهَدْ) جا نه گهر زامینه که هیچ شاهیدی نه گرتبو (فَلَا رُجُوعَ) مانی گه رانه وه سهری
نیه (إِنْ أَدَّى فِي غَيْبَةِ الْأَصِيلِ) نه گهر له حالته تی ناماده نه بوونی ماف له سه ره که مافه که ی
دابیتته وه (وَكَذَّبَهُ) ماف له سه ره که ش باوه پری پی نه کا (وَكذَا إِنْ صَدَّقَهُ) هروهها نه گهر
باوه پری پی بکا مانی نیه بگه ریته وه سهری (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا، چونکه
نه گهر دلاوی مافه که ی لی بکری، شاهیدی مافدانه وه ی نیه.

به لام (فَإِنْ صَدَّقَهُ الْمَضْمُونُ لَهُ) نه گهر زامین بؤکروه که - که خاوهن مافه که یه - نه، یان
میراترگه که ی باوه پری پی نکریو گوتی: راسته مافه که ی دلومه ته وه (أَوْ أَدَّى بِحَضْرَةِ الْأَصِيلِ)
یان به ناماده بوونی ماف له سه ره که مافه که ی داوه، له و نوو حالته دا (رَجَعَ) ده گه ریته وه
سهر ماف له سه ره که ی لی و ه رده گریته وه، هه رچه نده شاهیدیش نه بی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له
سهر فرموده ی راستی مه زه ب، چونکه له مه سه له ی یه که مدا خاوهن ماف دانسی به ماف
وه رگتنه وه دا هیناوه و ناتوانی دلاوی مافه که ی لی بکا، له نووه که شدا که مته رغمی له ماف
له سه ره که وه یه: که شاهیدی نه گرتوه.

﴿ كِتَابُ الشَّرَكَةِ: پَهْرَتُوگی هَاوِیه شِیه تی ﴾

واته: هه بوونی مافیک له شتیکدا بؤ دو که س، یان زیاتر، پیغه مبه ر رَضِيَ له هه دیسیکی
(قُدْسِي) دا ده فرموی: ﴿يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا ثَالِثُ الشَّرِيكَيْنِ مَا لَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ،
فَإِذَا خَالَهُ خَرَجْتُ مِنْ بَيْنِهِمَا﴾ رواه أبو داود وصححه الحاكم، خوی گه وره ده فرموی: من
هاو پری سی به مینی نوو هاویه شه کانم تا خیانه ت له گهل یه کتری ناکن، جا هر کاتیک
یه کیکیان خیانه تی له گهل نه وی تر کرد، من له نیوانیان دهرده چم. واته: بهر که ت له
ماله که یاندا ناهیلیم. (هِي) هاویه شی (أُلُوعٌ) چوار جودن:

یه که م: (شَرَكَةُ الْأَبْدَانِ) هاویه شسی لاشه کان (كَشَرَكَةِ الْحَمَالَيْنِ) وه کو هاویه شسی
باره لگره کان و (وَسَائِرِ الْمُحْتَرَفَةِ) گشت پیشه کارانی تریش: وه کو بهر گدروو و دارتاشو

لِيَكُونَ بَيْنَهُمَا كَسْبُهُمَا مُتَسَاوِيًا أَوْ مُتَفَاوِتًا مَعَ اتِّفَاقِ الصَّنْعَةِ أَوْ اخْتِلَافِهَا،
 وَشَرِكَةُ الْمُفَاوِضَةِ لِيَكُونَ بَيْنَهُمَا كَسْبُهُمَا وَعَلَيْهِمَا مَا يَغْرِضُ مِنْ غُرْمٍ، وَشَرِكَةُ الْوُجُوهِ
 بِأَنْ يَشْتَرِكَ الْوَجِيهَانِ لِيَتَنَاعَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِمَوْجَلٍ لَهَا إِذَا بَاعَا كَانَ الْفَاضِلُ عَنِ
 الْأَثْمَانِ بَيْنَهُمَا، وَهَذِهِ الْأَنْوَاعُ بَاطِلَةٌ، وَشَرِكَةُ الْعِنَانِ صَحِيحَةٌ، وَيُشْتَرَطُ فِيهَا

ده لاله كان و... همد (لِيَكُونَ بَيْنَهُمَا كَسْبُهُمَا مُتَسَاوِيًا) تاكو نه و مالهى به پيشه كه يان
 وده سستی دینن له نيوانياندا به يه كسانى بئى (أَوْ مُتَفَاوِتًا) يان ليك جياواز بئى، واته:
 به شى هه نديكيان له هه نديكيان زياتر بئى، جا جياوازي نيه: (مَعَ اتِّفَاقِ الصَّنْعَةِ)
 پيشه كه يان وه كو يه كترى بئى (أَوْ اخْتِلَافِهَا) يان ليك جيا بئى، ثم جوره هاويه شيه
 دروست نيه، چونكه فريودانى تن دايه، به لام له مهزه بئى نيمامى (حنفى) دا دروسته،
 هه روهك له (مجمع الأنهر) دا پروون كراوه ته وه، به لكه شى ثم هه ديسه يه: ﴿عَنْ ابْنِ
 مَسْعُودٍ رضي الله عنه: اشتركت أنا وعمارٌ وسعدٌ فيما نصيب يوم بدر، فجاء سعدٌ بأسيرين ولم أجىء
 أنا وعمارٌ بشيء﴾ رواه أبو داود بسند منقطع، (عبدالله) فرموى: من و (عمار) و (سعد)
 بويته هاويه شى يه كترى له و شتهى له غهزاي (بدر) ده ستمان ده كه وئى، جا (سعد) دوو
 ديلي گرتنو هيتانى، نيمه ش هيجمان نه هيتا.

دووم: (وَشَرِكَةُ الْمُفَاوِضَةِ) هاويه شى يه كسانى: وهك بينه هاويه ش (لِيَكُونَ بَيْنَهُمَا
 كَسْبُهُمَا) تاكو نه وهى به مالى خويان، يان به لاشه ي خويان وده سستی دینن له نيوانياندا به
 يه كسانى بئى، همم (وَعَلَيْهِمَا مَا يَغْرِضُ مِنْ غُرْمٍ) له سهر هه ريووكيان بئى: ژماردنى نه و
 زهره روى ديتته سهر يان، به هوى زه و تكردن و فه وتان و زهره روه كاني تر.

سى يه م: (وَشَرِكَةُ الْوُجُوهِ) هاويه شى يه پياوما قولان (بِأَنْ يَشْتَرِكَ الْوَجِيهَانِ) وهك دوو كه سى
 متمانه پيكرلو بينه هاويه ش (لِيَتَنَاعَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِمَوْجَلٍ) تاكو هه ريه كه يان شتتيك به
 قهرز بكري (لَهُمَا) شته كراوه كه ي هه ريه كه شيان بؤ هه ريووكيان بئى (فَإِذَا بَاعَا) جا هه
 كاتتيك شته كانيان فروشتو پاره ي فروشياره كانيان داوه (كَانَ الْفَاضِلُ عَنِ الْأَثْمَانِ بَيْنَهُمَا)
 نه وهى له پاره ي فروشياره كانيش زياد بئى، له نيوانياندا به هاويه شى بئى.

نينجا بزانه: له مهزه بئى نيمامى (حنفى) دا نه و دوو جوره هاويه شيانه ش وهكو جورى يه كه م
 دروستن، به لام (وَهَذِهِ الْأَنْوَاعُ) نه وهه رستيك جورانه له مهزه بئى نيمامى (الشافعى) دا (بَاطِلَةٌ)
 به تالزو دروست نابن، كه وا بو: هه ركه سه يان نه وهى به لاشه و به مالى خوى وده سستی
 هيتاوه ته نها بؤ خويه تى.

چوارهم: (وَشَرِكَةُ الْعِنَانِ) هاويه شى مالى يه، واته: له مالىكياندا بينه هاويه ش تاكو
 بازرگانى ي بئى بكن (صَحِيحَةٌ) نه وهه دروسته، به (إجماع) زانايانى نيسلام (وَيُشْتَرَطُ فِيهَا)

لَفْظٌ يَدُلُّ عَلَى الْإِذْنِ فِي التَّصْرُفِ، فَلَوْ اقْتَصَرَ عَلَى اشْتِرَاكِهَا لَمْ يَكْفِ فِي الْأَصَحِّ، وَفِيهِمَا أَهْلِيَةُ التَّوَكُّلِ وَالتَّوَكُّلِ، وَتَصِحُّ فِي كُلِّ مِثْلِي دُونَ الْمُتَقَوِّمِ، وَقِيلَ تَخْتَصُّ بِالنَّقْدِ الْمَضْرُوبِ، وَيُشْتَرَطُ خَلْطُ الْمَالَيْنِ بِحَيْثُ لَا يَتَمَيَّزَانِ، وَلَا يَكْفِي الْخَلْطُ مَعَ اخْتِلَافِ جِنْسٍ، أَوْ صِفَةِ كَصِحَاحٍ وَمُكْسَرَةٍ، هَذَا إِذَا أَخْرَجَا مَالَيْنِ وَعَقَّدَا، فَإِنْ مَلَكََا مُشْتَرَكًا يَارِثُ وَشِرَاءٌ وَغَيْرِهِمَا

به مرج دادندری له هاویه شی مالی دا (لفظ) ووشه یه کی ودها بگوئری: که (یدل علی الإذن) به لگوو نیشانه بی له سر نیزندانی هر یه که یان بق نه وی تر (فی التصرف) له ده ستکاری کردنی ماله که: به کرینو فروشتن، که و ابو: (فلو اقتصر علی اشتراکنا) نه گهر تنها نه ونده یان به یه کتری گوت: بوینه هاویه ش (لم یغف) نه ونده به س نیه (فی الأصح) له فرموده ی به میزتردا، به لگو مرجه: هر دو کیان بلینه یه کتری: نیزنم دای ماملت له و ماله دا بکی.

(و) هر ودها به مرج دادندری (فیهما) له هر دو هاویه شه کاند (أهلیة التوکل والتوکل) به شرع بتوانن: وه کیل وهریگری و هم بیته وه کیلی که سیکی تر له ده ستکاری مالی دا، چونکه هر یه که یان وه کیلی هاویه شه که ی تره و هم هاویه شه که شی کردوته وه کیلی خوی. (وتصح) هاویه شی دروست ده بی (فی کل مثلی) له گشت شتیکی هاوینته بی دا: که له حاله تی تیکه لی دا لیک جیا نه کرینته وه: وه کو پارو دانه ویله (نون المتقوم) به لام له و شتانه دا دروست نابن: که نرخیان بق دادندری: وه که لوپه لو نازه لو جل و به رگ، چونکه ناگونجی نه و جوره شتانه به شیوه یه کی ودها تیکه ل بکرین: که لیک جیا نه کرینته وه (وقیل) له فرموده یه کی بی میزدا: (تختص بالنقد المضروب) هاویه شی تاییه ته به پاره ی سکه لیدراو.

(ویشترط خلط المالین) به مرج دادندری پیش ماملت به ستنه که: ماله که یان تیکه ل بکن (بحیث لا یتمیزان) به جوریکی ودها: که لیک جیا نه کرینته وه، که و ابو: (ولا یغنی الخلط مع اختلاف جنس) تیکه ل کردنی نه و دو مالانه به س نیه که ره گه زیان لیک جیا بی: وه کو زبیرو زبو (أو صفة) یان سیفه تیان لیک جیا بی (کصحاح و مکسرو) وه پاره ی درشته و ورده، یان پاره ی دو وولات.

(هذا) به مرج دانانی تیکه ل کردن (إذا أخرجنا مالین) له و کاته دایه: که هر دو کیان مالی خویان بیننو (وعقد) ماملت هاویه شه تی بیه ستن، به لام (فإن ملکا مشترکا) نه گهر هر دو کیان مالیکی هاویه شیان ویکرا بووه ملک: وه (بإرث) به هوی میراتگرتن بینو خاوه نی ماله که (وشراء) هم وه کو به کرینو (وغیرهما) جگه له و دوانه ش وه کو شتیکیان

وَأَذِنَ كُلٌّ لِلآخَرَ فِي التَّجَارَةِ فِيهِ تَمَّتِ الشَّرَكَةُ، وَالْحِيلَةُ فِي الشَّرَكَةِ فِي الْعُرُوضِ أَنْ يَبِيعَ كُلٌّ وَاحِدٌ بَعْضَ عَرْضِهِ بِبَعْضِ عَرْضِ الْآخَرَ وَيَأْذِنَ لَهُ فِي التَّصَرُّفِ، وَلَا يُشْتَرَطُ تَسَاوِي قَدْرِ الْمَالَيْنِ، وَالْأَصْحَحُّ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ الْعِلْمُ بِقَدْرِهِمَا عِنْدَ الْعَقْدِ، وَيَتَسَلَّطُ كُلٌّ مِنْهُمَا عَلَى التَّصَرُّفِ بِلَا ضَرَرٍ: فَلَا يَبِيعُ نَسِيئَةً وَلَا بَغِيرَ نَقْدِ الْبَلَدِ وَلَا بِغَيْرِ فَاحِشٍ وَلَا يُسَافِرُ بِهِ وَلَا يُبْضِعُهُ بِغَيْرِ إِذْنٍ، وَلِكُلِّ فُسْحُهُ مَتَى شَاءَ،

به هاویه شسی پنبه خشری، نینجا (وَأَذِنَ كُلٌّ لِلآخَرَ فِي التَّجَارَةِ فِيهِ) هر یه که شیان نهوی تری نیزندا: بازرگانی له و مالدا بکا، نه وه (تَمَّتِ الشَّرَكَةُ) هاویه شسیه که ته ولوده بیو دامه زراوه، چونکه مه به سستی تیکه لیه که هاتوته جی.

(وَالْحِيلَةُ) رینگایه کی شهرعی (فِي الشَّرَكَةِ فِي الْعُرُوضِ) دهر یاره ی هاویه شسی له که لوپه لدا نه مه یه: (أَنْ يَبِيعَ كُلٌّ وَاحِدٌ بَعْضَ عَرْضِهِ) هر هاویه شسیک به شسیکی که لوپه له که ی خوی بفروشیته نهوی تر (بِبَعْضِ عَرْضِ الْآخَرَ) به به شسیکی که لوپه له که ی نهوی تر، نینجا (وَيَأْذِنَ لَهُ فِي التَّصَرُّفِ) هر یه که یان - له نوای لیکوه رگرتن - نهوی تر نیزن بدا: له ده ستکاری کردنی ماله که یان. رینگایه کی تریش نه مه یه: هر یه که یان به شسیکی ماله که ی خوی بفروشیته نهوی تر به قهرز، نینجا قهرزه که یان وه بهر یه کتری بیخن.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) بۆ دروستبونی هاویه شسی به مهرج داناندی (تَسَاوِي قَدْرِ الْمَالَيْنِ) نه ندازه ی ماله کانی هر دوو کیان یه کسان بی (وَالْأَصْحَحُّ) به فرمووده ی راستتر: (أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ الْعِلْمُ بِقَدْرِهِمَا عِنْدَ الْعَقْدِ) به مهرج داناندی - له کاتی ماملت به ستندا - بزاندی نه ندازه ی ماله که یان چه نده، نه گهر بگونجی له مه و بوا بزاندی.

(وَيَتَسَلَّطُ كُلٌّ مِنْهُمَا عَلَى التَّصَرُّفِ) له نوای نیزندان هر یه که یان ده بیته خاوهن ده سولات له سهر ده ستکاری کردن له ماله هاویه شه که دا، به و مهرجی (بِلَا ضَرَرٍ) ده ستکاریه که بی زیان بی، که و ابو: (فَلَا يَبِيعُ نَسِيئَةً) نابی هیچیکیان ماله که به قهرز بفروشی (وَلَا بَغِيرَ نَقْدِ الْبَلَدِ) هم نابی به پاره یه کی تری - جگه له پاره ی شوینه که - بیفروشی (وَلَا بِغَيْرِ فَاحِشٍ) نابی کرین و فروشتن به زهره ریکی ناشین بکا.

(وَلَا يُسَافِرُ بِهِ) نابی ماله هاویه شه که له گه ل خویا بیاته سه قهر، به لام نه گهر ترسی فهوتانی ماله که ی هه بی، نه و کاته دروسته له گه ل خویا بییاته شوینیکی تر (وَلَا يُبْضِعُهُ) نابی بیداته ده ست که سیتی تر تا کو - بۆ نه وان - کاری تدا بکا، جا نه و قه ده غه کر اوانه ی پرابردو، گشتی (بِغَيْرِ إِذْنٍ) به بی نیزنی هاویه شه که ی تر دروست نینه، واته: نه گهر هاویه شه که - هر کامه یان - نیزن بدا، نه وه دروسته.

(وَلِكُلِّ فُسْحُهُ) بۆ گشت هاویه شسیک - به ته نها - دروسته: ماملته ی هاویه شسیه تی هه لوبه شوینیته وه (مَتَى شَاءَ) هر کاتیک چه ز بکا.

وَيَنْعَزِلَانِ عَنِ النَّصْرِفِ بِفَسْخِهِمَا، فَإِنْ قَالَ أَحَدُهُمَا عَزَلْتُكَ أَوْ لَا تَنْصَرِفُ فِي نَصِيبي
 لَمْ يَنْعَزِلِ الْعَازِلُ، وَتَنْفَسُخُ بِمَوْتِ أَحَدِهِمَا وَيَجْتُونَهُ وَيَأْغَمَانَهُ، وَالرَّيْحُ وَالْخُسْرَانُ
 عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ تَسَاوِيًا فِي الْعَمَلِ أَوْ تَفَاوُتًا، فَإِنْ شَرَطَا خِلَافَهُ فَسَدَّ الْعَقْدُ فَيَرْجِعُ كُلُّ
 عَلَى الْآخَرِ بِأَجْرَةِ عَمَلِهِ فِي مَالِهِ،

(وَيَنْعَزِلَانِ عَنِ النَّصْرِفِ) هر دو کس که با هم به ششکانه که کار ده که ون و ده سه لاتی
 ده ستکاری ماله که یان نامیتنی (بِفَسْخِهِمَا) به هوی مه لوه شاننده وهی مه ردوویکیان، یان
 ته نها یه کیکیان، واته: هر کاتیک هر ردوویکیان، یان ته نها یه کیکیان مامله تی
 هاویه شیه که ی مه لوه شاننده وه، بۆ هیچیکیان دروست نابیی ده ستکاری ماله هاویه شیه که
 بکا.

(فَإِنْ قَالَ أَحَدُهُمَا) جا نه گهر هیچیکیان مه لینه وه شاننده وه، به لام ته نها یه کیکیان به
 هاویه شیه که ی تری گوت (عَزَلْتُكَ) توأم له هاویه شی لادا (أَوْ) یان گوتی (لَا تَنْصَرِفُ فِي
 نَصِيبي) ده ستکاری له به شیه که ی مندا نه که ی، نه وه (لَمْ يَنْعَزِلِ الْعَازِلُ) لادره که - که نه وه
 قسانه ی کردوه - له ده سه لات لاناچرو مانی ده ستکاری ده میتنی.

(وَ) مه روه ها (تَنْفَسُخُ) شه ریکایه تی مه لده وه شیتته وه (بِمَوْتِ أَحَدِهِمَا) به هوی مردنی
 یه کیک له هاویه شیه کان، هم (وَيَجْتُونَهُ) به هوی شیتیبونی، هم (وَيَأْغَمَانَهُ) به هوی
 بین هوشیبونی، واته: نه گهر هاویه شیه که مرد، یان شیتت بوو، یان بین هوش بوو، نه و کاته
 هاویه شیه که مه لده وه شیتته وه و نابیی هاویه شیه که ی تر ده ستکاری ماله هاویه شیه که بکا.

(وَالرَّيْحُ وَالْخُسْرَانُ) قازانچو زهره ی ماله هاویه شیه که (عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ) له سه ره نه ندازه ی
 ماله کانیه، نه ک به گویره ی کاره که یان، واته: نه گهر مالی یه کیک سه د دینار بی، هی
 نه وی تریش دوو سه د دینار بی، نه وه به شیک قازانچه که بۆ خاوه ن سه ده که یه و دوو
 به شیش بۆ خاوه ن دوو سه ده که یه، مه روه هاش به شیک زهره ره که له سه ره خاوه نی
 سه ده که یه و، دوو به شیش له سه ره خاوه نی دوو سه ده که یه، جیاوازی نیه: (تَسَاوِيًا
 فِي الْعَمَلِ) هاویه شیه کان به یه کسان ی کار له ماله که دا بکن (أَوْ تَفَاوُتًا) یان جیاوازی بن: وه ک
 یه کیکیان زیاتر کار بکا، یان لیزانتر بی.

(فَإِنْ شَرَطَا خِلَافَهُ) جا نه گهر به مه رجیان دانا به دژی بریاری پابردو بی: وه ک ماله که یان
 یه کسان بیرو قازانچی یه کیکیان زیاتر بی، یان به پیچه وانده بی، نه وه (فَسَدَّ الْعَقْدُ)
 مامله تی هاویه شیه تی به تال ده بیتته وه دروست نابیی، که وابو: (فَيَرْجِعُ كُلُّ عَلَى الْآخَرِ) هر
 یه کیکیان له هاویه شیه کان ده گه پیتته وه سه ره هاویه شیه که ی تر (بِأَجْرَةِ عَمَلِهِ فِي مَالِهِ)
 کری ی کار کردنی له ماله که ی دا لوه رده گری، واته: نه مه یان له و ورده گری و نه ویشیان

وَتَنْفِذُ التَّصَرُّفَاتِ، وَالرَّبْحُ عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ، وَيَدُ الشَّرِيكِ يَدُ أَمَانَةٍ: فَيَقْبَلُ قَوْلَهُ فِي الرَّدِّ وَالْخُسْرَانِ وَالتَّلْفِ، فَإِنْ ادَّعَاهُ بِسَبَبِ ظَاهِرٍ طَوْلَبَ بَيِّنَةً بِالسَّبَبِ ثُمَّ يُصَدِّقُ فِي التَّلْفِ بِهِ، وَلَوْ قَالَ مَنْ فِي يَدِهِ الْمَالُ هُوَ لِي، وَقَالَ الْآخَرُ مُشْتَرَكٌ، أَوْ بِالْعَكْسِ صَدَّقَ صَاحِبُ الْيَدِ،

لهم وهرده گری (و) هروهها: له هاویه شعی نادرسته (تَنْفِذُ التَّصَرُّفَاتِ) دهستکاریه کانی گشت هاویه شه کانیس له ماله که دا جی به جی دهبین، چونکه یه کتیبیان نین داوه.
(و) هروهها (الرَّبْحُ) قازانج زهره ری نهو هاویه شیهی نادرسته (عَلَى قَدْرِ الْمَالَيْنِ) له سه ر نه ندازه ی ماله کانیانه، وه کو هاویه شعی دروستبوو.

﴿ نَاگاداری ﴾: له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا دروسته: ماله کانیان یه کسان بی و به شه قازانجی یه کتیبیان زیاتر بین، هروهها به پیچه وانوهش دروسته، چونکه وا دهبین: هاویه شیک لیژانتره، یان زیاتر کار ده کاو به یه کسانی پازی نابین، هروه که له کتیبیه کانی خویاندا پوون کراوه ته وه.

﴿ بَاسِ كَيْشِ هَاوِيَةِ شَهْكَانِ ﴾

(وَيَدُ الشَّرِيكِ) دهستی هاویهش له سه ر به شی هاویه شه که ی تر (يَدُ أَمَانَةٍ) دهستی نه مینداری یه، جیاوازی هاویه شعی دروستو نادرست نیه، که وایو: (فَيَقْبَلُ قَوْلَهُ) قسه ی هاویه شه که وهرده گری و به سویند باوه پی پین ده گری: (فِي الرَّدِّ) له باره ی گه پاندنه وه ی به شی هاویه شه که ی تر بۆ خودی هاویه شه که (وَالْخُسْرَانِ) هم له باره ی زهره رکردنیش به سویند باوه پی پین ده گری.

نینجا بزانه: نه وه ی لی دهنری و نه وه ی له گومرگ لی دهستی ندری، نه وهش به زهره ر داده ندری، هروه که له (الشُّرَامَلِسِي) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالْتَّلْفِ) هروهها له باره ی له ناوچوونی ماله هاویه شه کهش به سویند باوه پی پین ده گری (فَإِنْ ادَّعَاهُ بِسَبَبِ ظَاهِرٍ) جا نه گه ر گوتی ماله که به هویه کی ناشکرا له ناو چووه: وه ک سوتانو لاقاو، نه وه (طَوْلَبَ بَيِّنَةً بِالسَّبَبِ) دلوی شاهیدی لی ده گری: که نهو هویه پووی دلوه (ثُمَّ يُصَدِّقُ فِي التَّلْفِ بِهِ) نینجا به سویند باوه پی پین ده گری: که به هویه که ماله که فه و تاوه.

(وَلَوْ قَالَ مَنْ فِي يَدِهِ الْمَالُ) نه گه ر نهو هاویه شه ی ماله که ی له دهسته، گوتی: (هُوَ لِي) نهو ماله گشتی هی خومه (وَقَالَ الْآخَرُ مُشْتَرَكٌ) هاویه شه که ی تریش گوتی: هه ردووکمان لهو ماله دا هاویه شین (أَوْ بِالْعَكْسِ) یان به پیچه وانوه، خاوهن دهسته که گوتی: هه ردووکمان لهو ماله دا هاویه شین، نهوی تریش گوتی: گشتی هی منه. نه وه له هه ردووه مهسه له (صَدَّقَ صَاحِبُ الْيَدِ) خاوهن دهسته که به سویند باوه پی پین ده گری، چونکه له دهستدبوون نیشانه یه کی ملکایه تی یه.

وَلَوْ قَالَ اقْتَسَمْنَا وَصَارَ لِي صُدُقَ الْمُنْكَرِ، وَلَوْ اشْتَرَى وَقَالَ اشْتَرَيْتُهُ لِلشَّرِكَةِ أَوْ لِنَفْسِي وَكَذَّبَهُ الْآخَرُ صُدُقَ الْمُشْتَرَى.

به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر خاوهن دهسته که گوتی: (اقْتَسَمْنَا وَصَارَ لِي) ماله که مان بهش کربوه و نه مهی له ژیر دهسته بوته مائی من. هاوبه شه که ی تریش گوتی: به شمان نه کربوه و هر دو کمان تییدا هاوبه شین. نه وه (صُدُقَ الْمُنْكَرِ) به سویند باوه پ به وه یان ده کری که ده لئی بهش نه کراوه.

(وَلَوْ اشْتَرَى) نه گهر هاوبه شینک شتیکی کپی (وَقَالَ اشْتَرَيْتُهُ لِلشَّرِكَةِ) شته که م بؤ هاوبه شیه تی کربوه (أَوْ) یان گوتی: (لِنَفْسِي) بؤ خۆم کربومه (وَكَذَّبَهُ الْآخَرُ) هاوبه شه که ی تریش گوتی: راست ناکه ی. نه وه له هر دوو حاله تدا (صُدُقَ الْمُشْتَرَى) باوه پ به کپیاره که ده کری نه گهر سویند بخوا، چونکه نه وه بهستی خۆی زیاتر ده زانی.

﴿ پاشکۆ: له باره ی هاوبه شیه تی خیزانی و چه نده مه سه له یه کی تر ﴾

یه که م: وا پوو ده دا یه کی که ده مرئو میراته که ی و کومه لیک مندالی له پاش به جی ده مینئ، جا نه گهر هاتو: یه کیکیان به و میراته - پئش بهشکردن - ژنی هینا، یان حه جی کرد، یان هر مه سره فیکتی تری کرد، نه وه یه تیمه کان مافیان هه یه نه ندازه ی به شی خۆیانی لی وهریگرته وه، هر وه ها نه وانه ی گوره نو و نيزنيان نه داوه، یان به مه رجی لی وه رگرتنه وه نيزنيان دابو، نه وانیش مافیان هه یه نه ندازه ی به شی خۆیانی لی وه رگرتنه وه، به لام نه گهر یه کیکی بالغو عاقل - به بی مه رج - نيزنی بدا، نه وه مانی وهرگرتنه وه ی نیه، هر وه که له (الشبراملسی) و (الشروانی) دا پوون کراوه ته وه.

جا نه گهر میراتگری گوتی: نه م شته تاییه تی خۆمه، شته که ش له دهستی خۆی دا بوو، یان گوتی: بؤ خۆم - به قهرز، یان به مائی خۆم - کربومه. یان گوتی: بؤ هاوبه شیه تی - به قهرز، یان به مائی میراته که - کربومه. له وه مه سه لانه دا - نه گهر شاهید نه بن - به سویند باوه پی پی ده کری، هر وه که له کیشی هاوبه شه کانداندا تازه رابرا.

دووه م: نه گهر ژن و میزد، یان میراتگره کانیا ن - له باره ی که لوپه لی ناو مال - بووه کیشه یان، نه وه هر کامه یان شاهیدی هه بن که لوپه له که ی ده بریتئ، نه گهر نا: نه وه که لوپه له که له دهست هر دوو کیاندا یه، که وابو: هر دوو کیان سویند ده خۆن و که لوپه له که له نیوانیاندا ده کریته هاوبه ش به نیوه یی، جا نه گهر ته نها یه کیکیان سویندی خوارد، نه وه کاته گشتی ده بریته سویند خۆره که، ئینجا لیژده جیاولزی نیه: شته که بؤ هر دوو کیان بگوجئ: وه کو پاره، یان ته نها بؤ میژده که بگوجئ: وه کو چه ک، یان ته نها بؤ ژنه که: وه کو خشل، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیا ندا - له باسی (اقران) دا پوون کراوه ته وه.

(کتابُ الوکالة)

شَرَطُ الْمُؤَكَّلِ صِحَّةُ مُبَاشَرَتِهِ مَا وَكَّلَ فِيهِ بِمِلْكٍ أَوْ وِلَايَةٍ، فَلَا يَصِحُّ تَوَكُّلُ صَبِيِّ وَلَا مَجْنُونٍ

سى يه: بۇ ھېچ ھاوبەشەك-پېش بەشكردن- دروست نيه: ھېچ بەشېكى خۆى له مالە ھاوبەشەك بيا، مەگر ھاوبەشەكەى تر نيزنى بدا، يان رقه كارى بكاو له گەلى بەش نه كا، ئەو كاته دروسته: بەشى خۆى له مالى ھاويئەيى بيا: وه كو گەنم پارە، بەلام له ھېچ حالە تىكدا - پېش بەشكردن- بۆى دروست نيه بەشى خۆى له مالى قرسيندر او دا بيا: وه كو جل و بەرگو ناژەل.

جا ھەر يەككە له ھاوبەشەكان بەشېكى شتېكى ھاوبەش له كەسېك وەرېگريئەو، ئەو گشتيان تىيدا دەبنەو ھاوبەش، تەنھا له پارەى فرۆشراودا نەين، واتە: ئەگر دوو كەس شتېكى ھاوبەشيان فرۆشته يەككى تر، ئەو بۇ ھەر يەكەيان دروستە بە تەنھا بەشە پارەكەى خۆى له كپارەكە وەرېگريئەو ئەو تر له گەلى نايئەو ھاوبەش، ھەر وەك له (تحفة) و حاشيەكانى دا ليزەو له (باسى بەشكردن) دا پوون كراو تەو.

چوارەم: ئەگر پياويك بە شوانتېكى گوت: ئەم مەرەم بۇ قەلەو بكە، نيوەى بۇ تۆ. يان ئەم دوو مەرەم بەخيو بكە، يەككيان بۇ تۆ. ئەم ماملەتە دروست نابى-واتە: شوانەكە نايئە ھاوبەشى پياوہكە- بەلكو مافى كرىئى ھاويئەى ھەبە بە ھۆى بەخيو كرىنى نيوەكەى پياوہكە، ھەر وەك له (مغنى) دا فەر موويەتى، له باسى (إجارة) شدا بە دريژى پوونى دەكەينەو، إن شاء الله تعالى.

﴿ كتابُ الوکالة: پەر توکى وەكىلايەتى ﴾

واتە: كارى خۆى بداتە دەست يەككى تر: تاكو له حالەتى ژيانى دا له جياتى بكا ﴿عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مَعَهُ بَدِينًا يَشْتَرِي لَهُ أَرْضًا...﴾ رواه البخاري، پينغە مەبەر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دينا رىكى بە (عروە) دا نارد، تاكو قوربانى كى بۇ بگرئى بە وەكىلايەتى. ئينجا بزائە: وەكىلايەتى لەم چولار پوكانە پيئە دئ: (مؤكل): وەكىلگر. (وكيل): بريكار. (مؤكل فيه): كارى وەكىل تى داگراو. (صيغة): گۆتەى وەكىلگرتن.

(شَرَطُ الْمُؤَكَّلِ) مەرجى وەكىلگرەكە، ئەمە يە (صِحَّةُ مُبَاشَرَتِهِ مَا وَكَّلَ فِيهِ) دروست بئ: بە خۆى-راستە و خۆ- ئەو كارە بكا: كە بريكارى تى دا گرتو، جا (بِمِلْكٍ) بە ھۆى ملكايەتى بئ: وەك بيكاتە وەكىل تاكو مالەكەى بفرۆشئ (أَوْ وِلَايَةٍ) يان بە ھۆى دەسە لاتداریەتى شەرى بئ: وەك بيكاتە وەكىل تاكو كيزەكەى مارە بېرئ، كە وابو: (فَلَا يَصِحُّ تَوَكُّلُ صَبِيِّ) دروست نابى وەكىلگرتنى مندال، ھەم (وَلَا مَجْنُونٍ) ھى شيت، چونكە بەخويان ناتوان كارى خويان ئەنجام بەدەن.

وَلَا الْمَرْأَةَ وَالْمُحْرَمِ فِي النِّكَاحِ، وَيَصِحُّ تَوَكُّيلُ الْوَلِيِّ فِي حَقِّ الطِّفْلِ، وَيُسْتَنْبَى تَوَكُّيلُ الْأَعْمَى فِي الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ فَيَصِحُّ، وَشَرَطُ الْوَكِيلِ صِحَّةُ مُبَاشَرَتِهِ التَّصَرُّفَ لِنَفْسِهِ، لَا صَبِيٍّ وَمَجْنُونٍ، وَكَذَا الْمَرْأَةُ وَالْمُحْرَمُ فِي النِّكَاحِ، لَكِنَّ الصَّحِيحَ إِعْتِمَادُ قَوْلِ صَبِيِّ فِي الْإِذْنِ فِي دُخُولِ دَارٍ وَإِيصَالِ هَدِيَّةٍ، وَالْأَصَحُّ صِحَّةُ تَوَكُّيلِ عَبْدٍ فِي قَبُولِ نِكَاحٍ وَمَنْعُهُ فِي الْإِيجَابِ،

(وَلَا الْمَرْأَةَ) هه م دروست نیه: نافرته تو (وَالْمُحْرَمِ) نه وهی له ژیر ئیحرامدایه: یه کیکی تر بکه نه وه کیلی خویان (فِي النِّكَاحِ) له ماره بریندا، چونکه دروست نیه: نه نافرته تو نه ئیحرامدار به خویان ماره بیرن.

ههروه اش دروست نیه: پیایوی (فاسق) یه کیکی تر بکاته وه کیلی خوی بق ماره برینی کیژه کهی، ههروه که له (مغنی) دا فهرموویه تی، واته: به لام نه گهر (تقلیدی) نه و زانایانه بکا: که ریگه یان دلوه پیایوی (فاسق) بییته (وهلی). نه و کاته دروست ده بی: پیایوی کی تر بکاته وه کیلی خوی، ههروه که له ماره بریندا رهونی ده که ینه وه، اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

(وَيَصِحُّ تَوَكُّيلُ الْوَلِيِّ) دروسته سه ره رشتکار وه کیل بگری (فِي حَقِّ الطِّفْلِ) له باره ی مندال تا کو ده ستکاری ماله که ی بکا، یان ماره ی بگری (وَيُسْتَنْبَى) جیا ده کریته وه له و (قَاعِدَةُ) ی پربردو (تَوَكُّيلُ الْأَعْمَى فِي الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ) وه کیل گرتنی مروفی کویر له کپین و فروشتندا (فَيَصِحُّ) وه کیل گرتنه که ی دروست ده بی، هه رچه نده دروستیش نیه به خوی کپین و فروشتن بکا.

(وَشَرَطُ الْوَكِيلِ) مه رجی وه کیله که ش نه مه یه: (صِحَّةُ مُبَاشَرَتِهِ التَّصَرُّفَ لِنَفْسِهِ) دروست بی-پاسته وخو- بق خوی نه و کاره بکا: که تنیدا کراوته وه کیل، که وابو: (لَا صَبِيٍّ وَمَجْنُونٍ) دروست نیه مندال تو شیته ببنه وه کیلی که سیکی تر (وَكَذَا الْمَرْأَةُ وَالْمُحْرَمُ فِي عَقْدِ النِّكَاحِ) ههروه ها دروست نیه: نافرته تو پیایوی ژیر ئیحرام ببنه وه کیل بق ماره برینی نافرته، چونکه- به شهرع- ناتوانن کاره که بکه ن.

که وابو: دروست نیه: پیایوی (فاسق)- پئیش (تقلید) کردن- بییته وه کیلی ماره برین، ههروه که له باسی ماره بریندا رهونی ده که ینه وه، اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى (لَكِنَّ الصَّحِيحَ) به لام فهرمووده ی راست نه مه یه (إِعْتِمَادُ قَوْلِ صَبِيٍّ) دروسته: پشت به قسه ی مندال بیه ستری (فِي الْإِذْنِ فِي دُخُولِ دَارٍ) له ئیزندانن چوونه ناو خانوو، هه م (وَإِيصَالِ هَدِيَّةٍ) له که یاندنی دیاری دا.

(وَالْأَصَحُّ) فهرمووده ی راستتر: (صِحَّةُ تَوَكُّيلِ عَبْدٍ فِي قَبُولِ نِكَاحٍ) دروسته: کویله بگریته وه کیل بق قبول کردنی ماره برین، به لام (وَمَنْعُهُ فِي الْإِيجَابِ) دروست نیه: بگریته وه کیل بق ماره برین، ههروه ها دروسته نافرته بگریته وه کیل بق نه لاقدانی نافرته تیکی تر.

وَشَرَطُ الْمُؤَكَّلِ فِيهِ أَنْ يَمْلِكَهُ الْمُؤَكَّلُ: فَلَوْ وَكَّلَ بَيْعَ عَبْدٍ سَيِّمَكَهُ وَطَلَّقَ مِنْ سَيِّمِكَهَا بَطَلَ فِي الْأَصْحَحِ، وَأَنْ يَكُونَ قَابِلًا لِلنِّيَابَةِ، فَلَا يَصِحُّ فِي عِبَادَةِ إِلَّا الْحَجُّ وَتَفْرِقَةُ زَكَاةٍ وَذَبْحُ أَضْحِيَّةٍ، وَلَا فِي شَهَادَةِ وَإِيلَاءٍ وَلِعَانٍ وَسَائِرِ الْأَيْمَانِ، وَلَا فِي الظَّهَارِ فِي الْأَصْحَحِ،

هرودها دروسته دهوله مه نديك، يان هر ژلرېك بېيته وه كيلى هر ژلرېك بؤ وهر گرتنى زهكات، هرودها دروسته مندال بگريته وه كيل: بؤ به شكردى زهكاتو بؤ سهر پړېنى قوربانى و بؤ حه جى سونته، هرودك له زؤريه سهر چاوه كاندا نهو مهسه لانه پوون كرلونه وه.

ئينجا بزانه: له مهزه بى نيمامى (حنفى) دا دروسته: مندالى قاميده بگريته وه كيل، هرودك له كتيبه كانى خوياندا فرمويان.

(وَشَرَطُ الْمُؤَكَّلِ فِيهِ) مهرجى وه كيل تن داگرو، يه كه م: (أَنْ يَمْلِكَهُ الْمُؤَكَّلُ) وه كيل گره كه خاوه نى وه كيل تن داگراوه كه بى، له كانى وه كيل گرتندا، جا خاوه نيه كه بى به هوى ملكايه تى بى، يان به هوى دهسه لاندريه تى شهرعى، كه و ابو: (فَلَوْ وَكَّلَ بَيْعَ عَبْدٍ سَيِّمَكَهُ) نه گهر كرديه وه كيلى خوى بؤ فروشتنى كزيله يه كه كه له مه و دوا ده بېته ملكى (وَطَلَّقَ مِنْ سَيِّمِكَهَا) يان كرديه وه كيلى خوى بؤ ته لاقدانى ژنېك كه له مه و دوا ماره ي ده كا (بَطَلَ) نهو وه كيل گرتنه به تاله و دانامه زرى (فِي الْأَصْحَحِ) له فرموده ي راستردا، چونكه دهسه لاتى شهرعى به سهر دا نيه.

دووه م: (وَأَنْ يَكُونَ قَابِلًا لِلنِّيَابَةِ) ده بى وه كيل تن داگراوه كه قبولى جى گرى بكا، كه و ابو: (فَلَا يَصِحُّ فِي عِبَادَةِ) وه كيل گرتن له خوا به رستى لاشه بى دا دروست نابى، چونكه مه به ست له خوا به رستى لاشه بى تا فيكر دنه وه بى خودى مرؤفه كه يه.

(إِلَّا الْحَجُّ) ته نها حه ج و عومره نه بى، له واندا وه كيلايه تى دروسته، هرودك له حه جى په ككه و تودا پوون كرلوه (وَتَفْرِقَةُ زَكَاةٍ) هم له به شكردى زهكاتو نه زو كه ففاره تيشدا وه كيل گرتن دروسته (وَذَبْحُ أَضْحِيَّةٍ) هم له سهر پړېنى قوربانيشدا دروسته، چونكه نه وانه خوا به رستى مالين ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَحَرَ ثَلَاثًا وَسِتِّينَ وَأَمَرَ عَلِيًّا أَنْ يَذْبَحَ الْبَاقِيَ﴾ رواه مسلم، پيغه مبه رضى ﷺ شهستو سن ووشترى سهر پړېنو فرمانى به نيمامى (على) كرد: سى و حه فته كه سى تر سهر بېرى. واته: سه د ووشترى كردنه قوربانى.

(و) هرودها (لَا فِي شَهَادَةِ) وه كيل گرتن له شاهيدى دندا دروست نيه، هم (وَإِيلَاءٍ) له سويندى جيماع نه كردندا دروست نيه، هم (وَلِعَانٍ) له لعنه ت ليك كردنى ژن و ميرودا دروست نيه، هم (وَسَائِرِ الْأَيْمَانِ) له هيچ سويند خور دنه كانى تيشدا وه كيل گرتن دروست نيه، هرودها له نه زركردن و له هه لواسينى ته لاقيشدا دروست نيه، هم (وَلَا فِي الظَّهَارِ) له زياريشدا دروست نيه (فِي الْأَصْحَحِ) له فرموده ي راستردا، كه واته: له هيچ گونا گره كر دنى كدا وه كيل گرتن دروست نابى، هرودك له زؤريه سهر چاوه كاندا فرمويان.

وَيَصِحُّ فِي طَرْفِي بَيْعٍ، وَهَبَةٍ، وَسَلَمٍ، وَرَهْنٍ، وَنِكَاحٍ، وَطَلَاقٍ، وَسَائِرِ الْعُقُودِ
وَالْفُسُوحِ، وَقَبْضِ الدُّيُونِ وَإِقْبَاضِهَا وَالذُّعْوَى وَالْأَجْوَابَ، وَكَذَا فِي تَمَلُّكِ الْمُبَاحَاتِ
كَالإِحْيَاءِ وَالْإِصْطِيَادِ وَالْإِخْتِطَابِ فِي الْأَظْهَرِ، لَا فِي الْإِقْرَارِ فِي الْأَصَحِّ، وَيَصِحُّ
فِي اسْتِيفَاءِ عُقُوبَةِ آدَمِيٍّ كَقِصَاصٍ وَحَدِّ قَذْفٍ، وَقِيلَ لَا يَجُوزُ إِلَّا بِحَضْرَةِ الْمُوَكَّلِ،

(وَيَصِحُّ) وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْت دِهَبِيْن (فِي طَرْفِي بَيْعٍ) لَهُ هَر دُرُوسُو لايَه كَهِي كِرِينُو فَرُوشْتَنَدَا،
هَم (وَمَبِّي) لَهُ بَه خَشِينُو (وَسَلَمٍ) لَهُ سَه لَه مَو (وَرَهْنٍ) لَهُ رَه هَنُو (وَنِكَاحٍ) لَهُ مَارَه بَرِين،
وَإِتِه: تَاكُو وَهَكِيلَه كَه يَه كِيكِي لَهُ مَامَلَه تَانَه بُو بَكَا، يَان بُوِي قَبُولُ بَكَا.

(و) هَر رُوَهَا (طَلَاقٍ) وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْتَه بُو تَه لَاقَدَانِي ژَنَه كَهِي، هَر چَه نَد وَهَكِيلَه كَه ش
نَا فَرَه ت بِيْن (وَسَائِرِ الْعُقُودِ) هَم بُو كِشْت مَامَلَه ت بَه سَتَنَه كَانِي تَرِيَش وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْتَه،
وَهَك زَامِينِي وَ سُولُحُو هَاوَبَه شِي وَ حَه وَالَهُو وَهَكِيلَا يَه تِي وَ بَه كِرِيدَانُو بَاغَه وَانِي وَ شُوفَعَه وَ...
هَتَد، هَم (وَالْفُسُوحِ) بُو كِشْت هَه لَوَه شَانَدَنَه وَهَكَانِيَش دُرُوسْتَه: وَهَك هَه لَوَه شَانَدَنَه وَهِي
سِي پَارَدَنُو خَوَاسْتَنُو جَه عَالَهُو كِرِينُو فَرُوشْتَن... هَتَد.

هَم (وَقَبْضِ الدُّيُونِ) بُو وَهَر گِرْتَنَه وَهِي قَه رَزَه كَانِيَش وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْتَه (وَإِقْبَاضِهَا) بُو
قَه رَزُو وِيدَانِيَش دُرُوسْتَه، هَم بُو كَه رَدَه نَا زَادَكِرْدَنِيَش - لَه قَه رَز - وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْتَه
(وَالذُّعْوَى) هَم وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْت دِهَبِيْن، بُو دَاوَا كِرْدَنِي مَالٌ، يَان سَزَاي نَادَه مِي زَادَان
(وَالْأَجْوَابِ) هَم بُو وَهَلَامَدَانَه وَهِي دَاوَا يَه كَانِيَش دُرُوسْتَه، هَر چَه نَد لايَه نَه كَهِي تَرِيَش پِيِي
نَاخُوش بِيْن.

(وَكَذَا فِي تَمَلُّكِ الْمُبَاحَاتِ) هَر رُوَهَا وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْتَه بُو بَه مَلِكِرْدَنِي شَتَه حَه لَالَه كَان:
(كَالإِحْيَاءِ) وَهَك زِينْدُو كِرْدَنَه وَهِي زَه مِينِي مَرْدُو وَ (وَالْإِصْطِيَادِ) پَلُو كِرْدَنُو (وَإِخْتِطَابِ) دَار
هِي تَان (فِي الْأَظْهَرِ) لَه فَه رُمُودَهِي بَه هِي تَرْدَا (لَا فِي الْإِقْرَارِ) بَه لَام لَه دَانِي پِيدَاهِي تَانَدَا
وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْت نِيَه، وَهَك بَلِي: تُوْم كِرْدَه وَهَكِيلِي خُوْم تَاكُو لَه جِيَا تِي مَن دَان بِي تِي:
مَن نَه وَهَنَدَهِي فَلَانَكَه س قَه رَز دَارَم (فِي الْأَصَحِّ) لَه فَه رُمُودَهِي پَاسْتَرْدَا.

(وَيَصِحُّ) وَهَكَيلِغَرْتَن دُرُوسْت دِهَبِيْن (فِي اسْتِيفَاءِ عُقُوبَةِ آدَمِيٍّ) بُو وَهَر گِرْتَنِي سَزَاي مَانِي
نَادَه مِي زَاد: (كَقِصَاصٍ) وَهَك كُوشْتَنِي لَه تُو لَهِي كُوشْتَنِي تِي كُو (وَحَدِّ قَذْفِ) سَزَاي بُو خْتَان
پِي كِرْدَن (وَقِيلَ) لَه فَه رُمُودَهِي يَه كِي بِي هِي تَرْدَا: (لَا يَجُوزُ إِلَّا بِحَضْرَةِ الْمُوَكَّلِ) دُرُوسْت نِيَه
سَزَا يَه كَه وَهَرِي گِرْتِي تَه نَهَا بَه نَامَادَه بُوُونِي وَهَكِيلِغَرَه كَه نَه بِيْن، هَر رُوَهَا بُو كَارِيَه دَه سَتِيَش
دُرُوسْتَه: وَهَكِيل بَكِرْتِي بُو وَهَر گِرْتَنِي سَزَاي مَانِي خَوَاي كَه وَرَه، هَر رُوَهَك لَه زُو رِيَهِي
سَه رَچَا وَه كَانَدَا فَه رُمُويَانَه، پِي تَه مَبَر ﷺ فَه رُمُوي: ﴿أَعْدُ يَا أُنَيْسُ عَلَيَّ إِمْرَأَةً هَذَا فَبِإِنْ
اعْتَرَلْتُ فَأَرْجُمُهَا﴾ رُوَاه الشَّيْخَان، نَهِي (أُنَيْسُ) بَرُو لَآي ژَنِي نَه م پِيَا وَه، نَه كَه ر دَانِي بَه
زِينَادَا هِي تَا، بَه رَد بَارَانِي بَكَه.

وَلَيْكُنَ الْمُؤَكَّلُ فِيهِ مَعْلُومًا مِنْ بَعْضِ الْوُجُوهِ، وَلَا يُشْتَرَطُ عِلْمُهُ مِنْ كُلِّ وَجْهِ، فَلَوْ قَالَ وَكَلْتِكَ فِي كُلِّ قَلِيلٍ وَكَثِيرٍ أَوْ فِي كُلِّ أُمُورِي أَوْ فَوَضْتُ إِلَيْكَ كُلَّ شَيْءٍ لَمْ يَصِحَّ، وَإِنْ قَالَ فِي بَيْعِ أَمْوَالِي وَعِنَقِ أَرْقَانِي صَحَّ، وَإِنْ وَكَلْتَهُ فِي شِرَاءِ عَبْدٍ وَجَبَ بَيَانُ نَوْعِهِ، أَوْ دَارٍ وَجَبَ بَيَانُ الْمَحَلَّةِ وَالسَّكَّةِ، لَا قَدْرَ الثَّمَنِ فِي الْأَصْحَ، وَيُشْتَرَطُ مِنَ الْمُؤَكَّلِ لَفْظٌ

سسی بهم: (وَلَيْكُنَ الْمُؤَكَّلُ فِيهِ مَعْلُومًا) ده بی وه کیل تن داگروه که زاندر او بی (مِنْ بَعْضِ الْوُجُوهِ) له چند پوویکه وه (وَلَا يُشْتَرَطُ عِلْمُهُ مِنْ كُلِّ وَجْهِ) به لام زانینی له هه موو پوویکه وه به مهرج داناندری.

(فَلَوْ قَالَ وَكَلْتِكَ فِي كُلِّ قَلِيلٍ وَكَثِيرٍ) جا نه گهر گوتی: تو م کرده وه کیلی خوم له گشت زودو که میکی خومدا (أَوْ) یان گوتی: (فِي كُلِّ أُمُورِي) تو م کرده وه کیلی خوم له گشت کاریکی خومدا (أَوْ) یان گوتی (فَوَضْتُ إِلَيْكَ كُلَّ شَيْءٍ) گشت شتیکی خوم دایه دهستی تو، یان تو وه کیلی منی چی حز ده کی بیکه. له وه مهسه لانه دا (لَمْ يَصِحَّ) وه کیلگرتنه که دروست نابن، نه وه وه کیله که کاریکی وا بکا: که وه کیلگره که پازی نه بن.

به لام (وَإِنْ قَالَ) نه گهر گوتی: (فِي بَيْعِ أَمْوَالِي وَعِنَقِ أَرْقَانِي) تو م کرده وه کیلی خوم له فروشتنی ملک و ماله کانمدلو له نازادکردنی کویله کانمدا، یان له وه گرگرتنه وهی قهرزه کانمدا، نه وه (صَحَّ) وه کیلگرتنه که دروسته.

ئینجا بزانه: نه گهر گوتی تو م کرده وه کیلی خوم گهردهنی فلانکه س نازاد بکه له گشت قهرزه کانم. نه وهش دروسته، به لام مهرجه: وه کیلگره که نه ندازهی قهرزه کان بزانی، ههروه که له (مغنی) دا ههرموویتهی.

(وَإِنْ وَكَلْتَهُ فِي شِرَاءِ عَبْدٍ) نه گهر کردیه وه کیل بق کپینی کویله به که (وَجَبَ بَيَانُ نَوْعِهِ) واجبه: جوری کویله که ی بق دیاری بکا: له چ که لیک بن (أَوْ دَارٍ) یان نه گهر کردیه وه کیلی خوی بق کپینی خانوو (وَجَبَ بَيَانُ الْمَحَلَّةِ) واجبه: گهره که که ی بق دیاری بکا، هه م (وَالسَّكَّةِ) کولانه که شی بق دیاری بکا (لَا قَدْرَ الثَّمَنِ) به لام دیاری کردنی نه ندازهی پاره له کپینی هیچ شتیکیدا مهرج نیه (فِي الْأَصْحَ) له ههرموودهی راستردا، که وابو: نه گهر گوتی: به هه نرخیک بن: که م، یان زود بوم بکپره، نه وه کاته دروسته: به زیاتر له نرخی هاوویتهی خوی بیکپئی.

ههروه ها نه گهر گوتی: تو وه کیلی منی هه ر ئنیک حز ده کی لی م ماره بپره. نه وهش دروسته و به بچوونی خوی ئنیک ی بق ماره ده کا، ههروه که له (تحفة) و حاشیه کانی دا نه دو مهسه له یه پوون کراونه وه.

(وَيُشْتَرَطُ) بق دروستبوونی وه کیلی تهی به مهرج داده ندری (مِنَ الْمُؤَكَّلِ لَفْظًا) له لای وه کیلگره که وه قسه به کی وه ها بگوتری، یان بنووسری: که

يَقْتَضِي رِضَاهُ: كَوَكَّلْتِكَ فِي كَذَا أَوْ فَوَّضْتُهُ إِلَيْكَ أَوْ أَنْتَ وَكَيْلِي فِيهِ، فَلَوْ قَالَ بَعِ أَوْ
 أَعْتَقَ حَصَلَ الإِذْنُ، وَلَا يُشْتَرَطُ الْقَبُولُ لَفْظًا، وَقِيلَ يُشْتَرَطُ، وَقِيلَ يُشْتَرَطُ فِي صَيِّغِ
 الْعُقُودِ كَوَكَّلْتِكَ، ذُوْنَ صَيِّغِ الأَمْرِ كَبِعَ وَأَعْتَقَ، وَلَا يَصِحُّ تَغْلِيْقُهَا بِشَرْطٍ فِي الأَصَحِّ،
 فَإِنْ نَجَزَهَا وَشَرَطَ لِلتَّصَرُّفِ شَرْطًا

(يَقْتَضِي رِضَاهُ) بگه یه نیو نیشانه بی: له سه ر پازی بیونی وه کیلگره که: بهو کاره ی که
 وه کیله که له جیاتنی دهیکا (ک) وهک بلئی: (وَكَّلْتِكَ فِي كَذَا) تۆم کرده وه کیلی خۆم لهو
 کاره دا (أَوْ فَوَّضْتُهُ إِلَيْكَ) یان نهو کاره م دا دهستی تو (أَوْ أَنْتَ وَكَيْلِي فِيهِ) یان تو وه کیلی
 منی لهو کاره، یان تۆم له جئی خۆم دلنا لهو کاره دا (فَلَوْ قَالَ) جا نه گه ر-ته نه ا- گوتی:
 (بِعَ) نهو شته م بق بفروشه، یان بۆم بکړه (أَوْ أَعْتَقَ) یان کویله که م نازاد بکه، نهوه (حَصَلَ
 الإِذْنُ) نیزندانه که دیته جئ، کړینو فروښتنه که و نازاد کړنه که دروست ده بن.

ئینجا بزانه: نووسینو هه وال ناردن به سه بق دروست بیونی وه کیلیه تی، ههروه که له زۆریه ی
 سه رچا وه کاند ا فرموویانه، واته: مه رج نیه: وه کیلو وه کیلگره که له یه ک دانیشگه دا بن،
 که و ابو: نه گه ر نامه ی نووسی، یان هه والی نارو گوتی: فلانکه سم کرده وه کیلی خۆم له م
 کاره دا، نهوه وه کیلیه تی دروست ده بی (وَلَا يُشْتَرَطُ الْقَبُولُ لَفْظًا) به مه رج دلاندرئ
 وه کیله که به گۆتن وه کیلیه تی قبول بکا، به لکو نهوه مه رجه: به گۆتن وه کیلیه تی په د
 نه کاته وهو نه لئ: قبول ناکه م، یان کاره که ناکه م. واته: نه گه ر قسه یه کی وه های گوت، نهو
 کاته وه کیلیه تی به تال ده بیته وه، جا نه گه ر په شیمان بۆوه، واجبه: گۆته ی وه کیلگرتن
 نوئ بکړیته وه، ههروه که له (معنی) دا فرموویه تی.

ئینجا بزانه: نهوه ی پابروو لهو حاله ته دا بوو: که وه کیله که به خۆپایی- وه کیلیه تی- بکا،
 به لام نه گه ر به کړئ بیکا، نهو کاته واجبه- به گۆتن- وه کیلیه تی قبول بکا، ههروه که له
 (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه (وَقِيلَ) له فرمووده یه کی بی هیژدا (يُشْتَرَطُ) قبول کردن به
 مه رج داده ندرئ (وَقِيلَ) له فرمووده یه کی بی هیژدا (يُشْتَرَطُ فِي صَيِّغِ الْعُقُودِ) قبول کردن له
 ووشه کانی ماملت به ستندا به مه رج داده ندرئ (ک) وهک بلئی: (وَكَّلْتِكَ) تۆم کرده وه کیلی
 خۆم (لَوْ صَيِّغِ الأَمْرِ) به لام له ووشه کانی فرماندا به مه رج دلاندرئ (ک) وهک بلئی: (بِعَ)
 بفروشه (وَأَعْتَقَ) نازاد بکا.

(وَلَا يَصِحُّ تَغْلِيْقُهَا بِشَرْطٍ) دروست نیه وه کیلیه تی به مه رچیکه وه هه لبواسرئ، وهک بلئی:
 هه ر کاتیك باوکم هاته وه، یان سه ری مانگ هات، تۆم کرده وه کیلی خۆم. واته:
 وه کیلیه تی به تاله (فِي الأَصَحِّ) له فرمووده ی پاسترتدا، به لام (فَإِنْ نَجَزَهَا) نه گه ر
 به ووشه یه کی برپاوه کړیه وه کیلو (وَشَرَطَ لِلتَّصَرُّفِ شَرْطًا) بق ده ستکاری کړد نیشی

جَزًا، وَلَوْ قَالَ وَكَتَلْتِكَ وَمَتَى عَزَلْتُكَ فَأَلَّتْ وَكَيْلِي صَحَّتْ فِي الْحَالِ فِي الْأَصَحِّ،
 وَفِي عَوْدِهِ وَكَيْلًا بَعْدَ الْعَزْلِ الْوَجْهَانِ فِي تَغْلِيْقِهَا، وَيَجْرِيَانِ فِي تَغْلِيْقِ الْعَزْلِ.
 (فَصَلِّ) الْوَكِيلُ بِالْبَيْعِ مُطْلَقًا لَيْسَ لَهُ الْبَيْعُ بغيرِ نَقْدِ الْبَلَدِ، وَلَا بِنَسِيئَةٍ وَلَا بِغَبْنٍ فَاحِشٍ،
 وَهُوَ مَا لَا يَحْتَمَلُ غَالِبًا، فَلَوْ بَاعَ عَلَى أَحَدٍ هَذِهِ الْأَنْوَاعِ

مهرجنتی دانا، وک بلن: توّم کرده وکیللی خۆم خانووه که م بۆ بفرۆشه، به لام تا نوای
 مانگیکی تر مه یفرۆشه. ئەوه (جان) نروسته، ههروهها نروسته: ماوهشی بۆ دابنن، وک
 بلن: تا ماوهی مانگیک تو وکیللی منی له و کاره دا. که وابو: هه رکاتیگ مانگیگ ته ولو بو،
 وکیلکه له وکیلایه تی ده که و پۆ مانی ده ستکاری ی نامیتن.

ئینجا بزانه: له و حاله تانه ی وکیلایه تی - به شرع - به تالۆ و نروسته، ده ستکاریه کانی
 وکیلکه - به هۆی ئیزندانه که - نروست دهن، ئەگه ره له کاتی ده ستکاریه که دا ئیزندانه که
 مابن، ههروهک له زۆریه ی سه رچاوه کاندئا ئە مه سه لانه پوون کرلونه وه.

(وَلَوْ قَالَ وَكَتَلْتِكَ) ئەگه رکوتی: توّم کرده وکیللی خۆم و (وَمَتَى عَزَلْتُكَ فَأَلَّتْ وَكَيْلِي) هه ر
 کاتیکیش له وکیلایه تی لامدای تو هه ر وکیللی منی (صَحَّتْ فِي الْحَالِ) ئیستا
 وکیلایه تی که نروست ده بئ (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ی راسته ردا.

به لام (وَفِي عَوْدِهِ وَكَيْلًا بَعْدَ الْعَزْلِ) له باره ی بوونه وه ی به وکیل له نوای لادانه که
 (الْوَجْهَانِ فِي تَغْلِيْقِهَا) ئەوو نوو فه رمووده ی له هه لۆاسینی وکیلایه تیدا هه بون لیره شدا
 هه نه، راسته ره که یان: نابیته وه وکیل (وَيَجْرِيَانِ) ئەوو فه رموودانه دیتنه جئ (فِي
 تَغْلِيْقِ الْعَزْلِ) له هه لۆاسینی لادانه که دا، وک بلن: تو وکیللی منی له و کاره دا، جا هه ر
 کاتیک باوکم هاته وه توّم له وکیلایه تی لادا. به فه رمووده ی راسته ر: به هاتنه وه ی باوکی
 له وکیلایه تی ناکه وئ.

﴿ فَاَصْحَابُ الْبَيْعِ مَطْلَقًا ﴾

(الْوَكِيلُ بِالْبَيْعِ مُطْلَقًا) ئەوه ی کراوه ته وکیل بۆ فرۆشتنیکی بئ مه رج و ناتۆره (لَيْسَ لَهُ
 الْبَيْعُ بغيرِ نَقْدِ الْبَلَدِ) بۆی نروست نیه: به پاره یه کی تری - جگه له پاره ی شوپنه که -
 شته که بفرۆشن، هه م (وَلَا بِنَسِيئَةٍ) نابن به قه رز بیفرۆشن، هه رچه ند له نرخی خۆیشی
 زیاتر بکا، هه م (وَلَا بِغَبْنٍ فَاحِشٍ) نابن به زه ره رتکی ناشیرن بیفرۆشن:

(وَهُوَ) زه ره ری ناشیرین ئەمه یه: (مَا لَا يُحْتَمَلُ غَالِبًا) که به ئەغله بی خه لک پی ی پازی
 نه بن: وک نوو دیره م له ده دیره م دا، به لام ئەگه رکه م بوو: وک دیره مێگ له ده
 دیره م، یان به گویره ی عاده تی شوپنه که، ئەو کاته نروسته بیفرۆشن.

(فَلَوْ بَاعَ عَلَى أَحَدٍ هَذِهِ الْأَنْوَاعِ) جا ئەگه ر وکیلکه شتیکی به یه کیگ له و جوړانه ی پابردو
 فرۆشت، واته: به پاره یه کی بیگانه، یان به قه رز، یان به زه ره رتکی ناشیرین، ئەوه

وَسَلَّمَ الْمَيْعَ ضَمَنْ، فَإِنْ وَكَلَهُ لِيَبِيعَ مُؤَجَّلًا وَقَدَّرَ الْأَجَلَ فَذَاكَ، وَإِنْ أَطْلَقَ صَحَّ فِي الْأَصَحِّ وَحُمِلَ عَلَى الْمُتَعَارَفِ فِي مِثْلِهِ، وَلَا يَبِيعُ لِنَفْسِهِ وَوَلَدِهِ الصَّغِيرِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يَبِيعُ لِأَبِيهِ وَإِنَّهُ الْبَالِغُ.

فروشته که دروست نابیو (و) هر کاتیک (سَلَّمَ الْمَيْعَ) فروشراوه که شی ته سلیمی کپاره که کرد (ضَمَنْ) خودی ووه کیله که ده بیته زامینی فروشراوه که، چونکه به فروشتنیکی نادروست فروشراوه که ی ته سلیمی کپاره که کرد، که وابو: واجبه: نرخه که ی پژی ته سلیم کرنی بداته وه کیلگره که، به لام نه گه فروشراوه که مابن، شو کاته واجبه: وه ی بگریته وه، هروه که له زوریه ی سه چاوه کاندا پوون کرلوه ته وه.

(فَإِنْ وَكَلَهُ لِيَبِيعَ مُؤَجَّلًا) جا نه گه کردیه وه کیل تا کو به قهرز بزی بفروشی، هم (وَقَدَّرَ الْأَجَلَ) نه ندازه ی ماوه که شی بۆ دیاری کرد (فَذَاكَ) نه وه دیاره، به لام (وَإِنْ أَطْلَقَ) نه گه نه ندازه که ی دیاری نه کرد، نه وهش (صَحَّ) وه کیلایه تیه که دروسته (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردلو (وَحُمِلَ عَلَى الْمُتَعَارَفِ فِي مِثْلِهِ) ماوه ی به قهرز دانه که ش ده میندریته سه عاده تی خه لکی له وینه ی فروشراوه که دا، واته: خه ک شو جو ره شته ی بۆ ماوه ی چهنه پژی، یان چهنه مانگ- به قهرز- ده فروشت، نابن وه کیله که بۆ ماوه یه کی زیاتر بیفروشی، جا نه گه به قهرزی فروشت، واجبه: شاهیدیش بگری له سه به قهرز فروشته که، هروه که له زوریه ی سه چاوه کاندا فرمودیانه.

(وَلَا يَبِيعُ لِنَفْسِهِ) دروست نیه: وه کیله که شته که بفروشیته خوی، هم (وَوَلَدِهِ الصَّغِيرِ) دروست نیه: بیفروشیته منداله نه بالفه که ی خوی، هم دروست نیه: وه کیله که شتی که له خوی، یان له منداله نه بالفه که ی بگری بۆ وه کیلگره که.

ئینجا بزانه: منداله شیته که شی وه کو نه بالفه که یه، هم له دروسته بوونی شو کپینو فروشته دا جیاوازی نیه: وه کیلگره که ئیزنی بدلو نه ندازه ی پاره که شی بۆ دیاری بکا، یان نا، هروه که له زوریه ی سه چاوه کاندا فرمودیانه، هروه ها دروست نیه وه کیله که وه کیلک بۆ خوی، یان بۆ منداله که ی بگری بۆ به خوی شی له جیاتی وه کیلگره که کپینه که، یان فروشته که بکا، هروه که له (ابن قاسم) و (القلیوبی) دا فرمودیانه.

(وَالْأَصَحُّ) به فرموده ی راستر (أَنَّهُ يَبِيعُ لِأَبِيهِ وَإِنَّهُ الْبَالِغُ) دروسته وه کیله که شته که بفروشیته باوکو باپیره و دایکو داپیره و کوپو کچه بالفه کانی و نه یه بالفه کانی، هم دروسته شتی شیان لبگری بۆ وه کیلگره که ی، ئینجا بزانه: مامله ته کانی تریش- که به ویدان و قبولکردن ده به سترین- وه کو کپینو فروشتن پریاریان بۆ ده دری، هروه که له (القلیوبی) دا فرمودیانه.

وَأَنَّ الْوَكِيلَ بِالْبَيْعِ لَهُ قَبْضُ الثَّمَنِ وَتَسْلِيمُ الْمَبِيعِ، وَلَا يُسَلَّمُهُ حَتَّى يَقْبِضَ الثَّمَنَ، فَإِنْ خَالَفَ ضَمَّنَ، وَإِذَا وَكَّلَهُ فِي شِرَاءٍ لَا يَشْتَرِي مَعِيًّا، فَإِنْ اشْتَرَاهُ فِي الذَّمَّةِ وَهُوَ يُسَاوِي مَعَ الْعَيْبِ مَا اشْتَرَاهُ بِهِ وَقَعَ عَنِ الْمُوَكَّلِ إِنْ جَهِلَ الْعَيْبَ، وَإِنْ عَلِمَهُ فَلَا فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ لَمْ يُسَاوِهِ لَمْ يَقَعْ عَنْهُ إِنْ عَلِمَهُ، وَإِنْ جَهِلَهُ وَقَعَ فِي الْأَصَحِّ.

(و) هر به فرموده‌ی راستتر: (أَنَّ الْوَكِيلَ بِالْبَيْعِ) نه‌وی کراوته وهکیل بؤ فروشتنی شتیک (لَهُ قَبْضُ الثَّمَنِ) بؤی دروسته پاره‌ی فروشراوه‌که وهربگریوهم (وَتَسْلِيمُ الْمَبِيعِ) فروشراوه‌که‌ش ته‌سلیمی کریاره‌که بکا، به‌لام (وَلَا يُسَلَّمُهُ) نابئ فروشراوه‌که‌ی ته‌سلیم بکا (حَتَّى يَقْبِضَ الثَّمَنَ) تا پاره‌که‌ی وه‌رده‌گری.

که‌وابو: (فَإِنْ خَالَفَ) نه‌گه‌ر وه‌کیله‌که - پئیش وه‌رگرتنی پاره‌که - فروشراوه‌که‌ی ته‌سلیم کرد (ضَمَّنَ) وه‌کیله‌که ده‌بیته زامینی فروشراوه‌که‌و ده‌بی نرخه‌که‌ی بداته وه‌کیلگه‌که، جا هر کاتیک پاره‌ی فروشراوه‌که‌ی بؤ وه‌کیلگه‌که وه‌رگرت، پاره‌که‌ی خؤی لؤ‌وه‌رده‌گریته‌وه، به‌لام نه‌گه‌ر به زؤرلیکردن فروشراوه‌که‌ی ته‌سلیمی کریاره‌که کرد، نه‌و کاته نابئته زامین، هر‌وه‌ک له زؤریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه.

(وَإِذَا وَكَّلَهُ فِي شِرَاءٍ) هر کاتیک کردیه وه‌کیل له کرینی شتیکدا (لَا يَشْتَرِي مَعِيًّا) نابئ شتی عه‌ییدار بؤ وه‌کیلگه‌که بکری (فَإِنْ اشْتَرَاهُ فِي الذَّمَّةِ) جا نه‌گه‌ر هاتو شته عه‌ییداره‌که‌ی به‌قهرز کپی (وَهُوَ يُسَاوِي مَعَ الْعَيْبِ مَا اشْتَرَاهُ بِهِ) له پاستیشدا شته‌که - به‌عه‌ییه‌وه - نه‌و نرخه‌ی ده‌کرد، نه‌وه (وَقَعَ عَنِ الْمُوَكَّلِ) کرینه‌که بؤ وه‌کیلگه‌که داده‌مزئی‌و مافی په‌شیمانیشی هه‌یه (إِنْ جَهِلَ الْعَيْبَ) نه‌گه‌ر وه‌کیله‌که به‌عه‌ییه‌که‌ی نه‌زانین، به‌لام (وَإِنْ عَلِمَهُ) نه‌گه‌ر به‌عه‌ییه‌که‌ی زانین، نه‌وه (فَلَا) کرینه‌که بؤ وه‌کیلگه‌که دانامه‌زئی، به‌لکو بؤ خودی وه‌کیله‌که داده‌مزئی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی پاستردا.

(و) هر‌وه‌ها (إِنْ لَمْ يُسَاوِهِ) نه‌گه‌ر شته‌که - به‌عه‌ییه‌وه - نه‌و نرخه‌ی نه‌ده‌کرد، نه‌و کاته‌ش (لَمْ يَقَعْ عَنْهُ) بؤ وه‌کیلگه‌که دانامه‌زئی، به‌لکو بؤ خودی وه‌کیله‌که داده‌مزئی (إِنْ عَلِمَهُ) نه‌گه‌ر وه‌کیله‌که به‌عه‌ییه‌که‌ی زانین، به‌لام (وَإِنْ جَهِلَهُ) نه‌گه‌ر وه‌کیله‌که به‌عه‌ییه‌که‌ی نه‌زانین، نه‌و کاته (وَقَعَ) بؤ وه‌کیلگه‌که داده‌مزئی‌و مافی په‌شیمانیشی هه‌یه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی پاستردا.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه‌وی پابردو له حالته‌ی کرینیکی به‌قهرز بوو، به‌لام نه‌گه‌ر کرینه‌که به‌خودی مائی وه‌کیلگه‌که بئ‌و وه‌کیله‌که‌ش به‌عه‌ییه‌که‌ی زانین، نه‌و کاته کرینه‌که به‌تاله‌و بؤ هیچیکان دانامه‌زئی، هر‌وه‌ک له زؤریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه.

وَإِذَا وَقَعَ لِلْمُوكَّلِ فَلِكُلِّ مِنَ الْوَكِيلِ وَالْمُوكَّلِ الرَّدُّ، وَلَيْسَ لِلْوَكِيلِ أَنْ يُوكَّلَ بِمَا إِذْنُ
 إِنْ تَأْتَى مِنْهُ مَا وَكَّلَ فِيهِ، وَإِنْ لَمْ يَتَأْتْ لِكُونِهِ لَا يُخْسِنُهُ أَوْ لَا يَلِيقُ بِهِ فَلَهُ التَّوَكُّلُ،
 وَلَوْ كَثُرَ وَعَجَزَ عَنِ الْإِثْنَانِ بِكُلِّهِ فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ يُوكَّلُ فِيمَا زَادَ عَلَى الْمُمْكِنِ، وَلَوْ أذِنَ
 فِي التَّوَكُّلِ وَقَالَ: وَكَّلَ عَنِ نَفْسِكَ، فَفَعَلَ فَالثَّانِي وَكَيْلُ الْوَكِيلِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يَنْعَزِلُ
 بَعَزَلِهِ وَأَنْعَزِلَهُ، وَإِنْ قَالَ: وَكَّلَ عَنِّي، فَالثَّانِي وَكَيْلُ الْمُوكَّلِ.

نیجا (وَإِذَا وَقَعَ لِلْمُوكَّلِ) هر کاتیک کپینه به قهرزه که - له هر دو مهسه له ی نه زانیندا - بؤ
 وه کیلگره که دامه زرابی، نه وه (فَلِكُلِّ مِنَ الْوَكِيلِ وَالْمُوكَّلِ الرَّدُّ) بؤ وه کیله که و بؤ
 وه کیلگره که دروسته: - به هوی عه یبه که - شته که بگه پیننه وه بؤ فروشیاره که، به لام
 نه گهر کپینه که بؤ وه کیله که دامه زرابی نه و کاته مافی گه پاننده وه ی نیه، چونکه زانیویه
 عه بیداره وه که مته رغه می له خویه تی، ههروه که له باسی په شیمانی دا پلبار.

﴿ وَهَكِيلُ كَرْتَنِي وَهَكِيلٌ ﴾

(وَلَيْسَ لِلْوَكِيلِ أَنْ يُوكَّلَ بِمَا إِذْنُ) بؤ وه کیله که دروست نیه: وه کیلیک بگری به بی نیزی
 وه کیلگره که (إِنْ تَأْتَى مِنْهُ مَا وَكَّلَ فِيهِ) نه گهر لی دههات نه و کاره بکا: که تی پیدا
 کرلوه ته وه وه کیل، به لام (وَإِنْ لَمْ يَتَأْتْ) نه گهر کاره که ی لی ته دههات: (لِكُونِهِ لَا يُخْسِنُهُ)
 چونکه باش نه یده زانی بیکا (أَوْ لَا يَلِيقُ بِهِ) یان لی نه ده وه شاهه بیکا، یان ماندوبوونیتی
 زیاد له عاده تی تووش ده بو، له و حاله تانه دا (فَلَهُ التَّوَكُّلُ) بؤی هه یه وه کیلیکی تر له بری
 وه کیلگره که ی بگری، تا کو کاره که بکا.

(و) ههروه ها (لَوْ كَثُرَ) نه گهر نه و کاره ی تی پیدا کرلوه ته وه کیل زؤد بو و (وَعَجَزَ عَنِ الْإِثْنَانِ
 بِكُلِّهِ) توانای نه بو گشتی به خوی بکا، نه وه (فَالْمَذْهَبُ) فرموده ی پاستی مه زه ب: (أَنَّهُ
 يُوكَّلُ) وه کیله که - له بری وه کیلگره که - وه کیلیکی تر ده گری (فِيَمَا زَادَ عَلَى الْمُمْكِنِ) له و
 کارانه دا: که له توانای زیاترن و ناگونجی بیانکا.

(وَلَوْ أذِنَ فِي التَّوَكُّلِ) نه گهر وه کیلگره که نیزی دا: وه کیل بگری (وَقَالَ وَكَّلَ عَنِ نَفْسِكَ)
 به وه کیله که ی گوت: له بری خوت وه کیل بگره (فَفَعَلَ) وه کیله که ش وه کیلیکی تری گرت،
 نه وه (فَالثَّانِي) وه کیله که ی دووم (وَكَيْلُ الْوَكِيلِ) ده بیته وه کیلی وه کیله که (وَالْأَصَحُّ)
 فرموده ی پاستر: (أَنَّهُ يَنْعَزِلُ) نوومه که له کار لاده چی (بِعَزَلِهِ) به وه ی وه کیله که له
 کار لاییداو، هه م (وَأَنْعَزِلَهُ) به له کار که وتنی وه کیله که ش وه کیلی نوومه له کار ده که وی:
 وه که وه کیله که بمری، یان شیت بیی، ههروه ها وه کیلگره که ش ده توانی نوومه که له کار
 لایدا، ههروه که ده توانی وه کیله که ش لایدا.

(وَإِنْ قَالَ وَكَّلَ عَنِّي) نه گهر وه کیلگره که به وه کیله که ی گوت: له بری من وه کیل بگره،
 نه و کاته (فَالثَّانِي وَكَيْلُ الْوَكِيلِ) وه کیله که ی دووم وه کیلی وه کیلگره که به.

وَكَذَا لَوْ أَطْلُقَ فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: وَفِي هَاتَيْنِ الصُّورَتَيْنِ لَا يَعْزَلُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ، وَلَا يَنْعَزِلُ بِنَعِزَالِهِ، وَحَيْثُ جَوَزْنَا لِلْوَكِيلِ التَّوَكِيلَ يُشْتَرَطُ أَنْ يُوَكَّلَ أَمِينًا إِلَّا أَنْ يُعَيَّنَ الْمُوَكَّلُ غَيْرَهُ، وَلَوْ وَكَّلَ أَمِينًا فَفُسِّقَ لَمْ يَمْلِكِ الْوَكِيلُ عَزْلَهُ فِي الْأَصْحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. (فَصْلٌ) قَالَ: بَعْ لِمَنْشَخْصٍ مُعَيَّنٍ أَوْ فِي زَمَنِ أَوْ مَكَانٍ مُعَيَّنٍ تَعَيَّنَ، وَفِي الْمَكَانِ وَجْهٌ إِذَا لَمْ يَتَّعَلَقْ بِهِ غَرَضٌ،

(وَكَذَا لَوْ أَطْلُقَ) هر دوها نه گهر وه کیلگره که تهنه بلن: وه کیل بگره، واته: نه لن: له بری من، یان له بری خوت، نهو کاتهش نووه مه که وه کیلی وه کیلگره که به (فی الأصح) له فرموده ی راستتردا (قُلْتُ) نیمامی (النلووی) ده فرموی: (وَفِي هَاتَيْنِ الصُّورَتَيْنِ) له هردو وینه که ی پرابرودا، که بلن: له بری من، یان هیچ نه لن: (لَا يَعْزَلُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ) له وه کیله کان هیچکیان نهوی تر له کار لانادا (وَلَا يَنْعَزِلُ بِنَعِزَالِهِ) هم هیچکیان به له کار که وتنی نهوی تر له کار ناکه وی.

(وَحَيْثُ جَوَزْنَا لِلْوَكِيلِ التَّوَكِيلَ) هر کاتیک- به شهر- ریگه بدهینه وه کیله که بق وه کیلگرتن (يُشْتَرَطُ أَنْ يُوَكَّلَ أَمِينًا) به مرج داده ندری: مروفتیکی نهمین بکاته وه کیل (إِلَّا أَنْ يُعَيَّنَ الْمُوَكَّلُ غَيْرَهُ) مه گهر وه کیلگره که به کیکی نانهمین دیاری بکا، نهو کاته به گویره ی دیاری کردنی وی وه کیل ده گری، به لام نه گهر تهنه وه کیله که دهیزانی نهو دیارکروه (فاسقه)، وه کیلگره که نه دهیزانی، نهو کاته نابن بیکاته وه کیل، هر وه که له زوره ی سرچاوه کاندا فرموویانه.

(وَلَوْ وَكَّلَ أَمِينًا) نه گهر وه کیله که وه کیلیکی نه مینی گرت (فَفُسِّقَ) نینجا بووه (فاسق)، نهو (لَمْ يَمْلِكِ الْوَكِيلُ عَزْلَهُ) وه کیله که ناتوانن له کار لاییدا (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستتردا، چونکه وه کیله که بق وه کیلگرتن نیزن تراوهو بق لادان نیزن نه تراوه، به لام نه گهر له بری خوی وه کیلی گرتبو، نینجا وه کیله که بووه (فاسق)، نهو کاته ده توانن لاییدا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي دِيَارِي كَرْدَنِي دِهَسْتَكَارِيَه كَانِي وَكَيْلِ ﴾

(قَالَ) هر کاتیک وه کیلگره که به وه کیله که ی گوت: (بَعْ لِمَنْشَخْصٍ مُعَيَّنٍ) ماله که م بفروشه فلانکه س (أَوْ فِي زَمَنِ أَوْ مَكَانٍ مُعَيَّنٍ) یان له فلانن پوره، یان له فلانن شوینه دا بیفروشه، نهو (تَعَيَّنَ) که سه که و کاته که شوینه که له سر وه کیله که ده بیته مرج و دروست نیه: بیفروشینه که سیکی تر، یان له کات و شوینیکی تر دا بیفروشن، به لام (وَفِي الْمَكَانِ وَجْهٌ) له باره ی دیاری کردنی شوین فرموده یه که هیه: که نابینه مرج (إِذَا لَمْ يَتَّعَلَقْ بِهِ غَرَضٌ) نه گهر مه به سستیکی راستی وه کیلگره که په یوه ندی به دیاری کردنی شوینه که وه نه بن.

وَأَنْ قَالَ بَعِ بِمِائَةِ لَمْ يَبِعْ بِأَقْلٍ، وَلَهُ أَنْ يَزِيدَ إِلَّا أَنْ يُصْرَحَ بِالنَّهْيِ، وَلَوْ قَالَ اشْتَرِ
 بِهَذَا الدِّينَارِ شَاةً وَوَصَفَهَا فَاشْتَرَى بِهِ شَاتَيْنِ بِالصَّفَةِ، فَإِنْ لَمْ تُسَاوِ وَاحِدَةً دِينَارًا لَمْ
 يَصِحَّ الشِّرَاءُ لِلْمَوْكَلِّ، وَإِنْ سَاوَتْهُ كُلُّ وَاحِدَةٍ فَالْأَظْهَرُ الصَّحَّةُ وَحُصُولُ الْمَلِكِ فِيهِمَا
 لِلْمَوْكَلِّ، وَلَوْ أَمَرَهُ بِالشِّرَاءِ بِمُعَيَّنٍ فَاشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ لَمْ يَقَعِ لِلْمَوْكَلِّ وَكَذَا عَكْسُهُ فِي
 الْأَصْحَحِّ، وَمَتَى خَالَفَ الْمَوْكَلُّ فِي بَيْعِ مَالِهِ أَوْ الشِّرَاءِ بَعِيْنَهُ فَتَصَرُّفُهُ بَاطِلٌ،

(وَإِنْ قَالَ بَعِ بِمِائَةٍ) نه گهر وه کیلگره که گوتی: به سه دینار بیفروشه. نه وه (لم یبع بأقل)
 نابئ به که متر بیفروشن، به لام (وله أن یزید) بوی هیه به زیاتر بیفروشن (إلا أن یصرح
 بالنهی) مه گهر به ناشکرا قده غه ی بکاو بلئ: به زیاتر مه بیفروشه. نه کاته نابئ به زیاتر
 بیفروشن، نینجا بزانه: کرین وه کو فروشتن وایه: له گشت نه و بریارانه ی پابردودا،
 مهره که له (تحفة) دا فرموویه تی.

(وَلَوْ قَالَ: اشْتَرِ بِهَذَا الدِّينَارِ شَاةً) نه گهر گوتی: به م دیناره مه یتکم بؤ بکره (ووصفها)
 جوړی مه په که شی دیاری کرد (فاشترى به شاتین بالصفة) نینجا وه کیله که ش نوو مه پی
 له و جوړه ی به دیناره که کرین، نه وه (فإن لم تساو واحدة دیناراً) نه گهر مه پرتکیان به
 ته نها دیناریکی نه ده کرد (لم یصح الشراء للموکل) کرینه که بؤ وه کیلگره که دروست نابئ،
 به لکو نه گهر به خودی دیناره که مه په کانی کرین کرینه که ش به تاله، مهره که له (تحفة) و
 (نهایه) دا فرموویانه، به لام (وإن ساوته كل واحدة) نه گهر هر یه که یان به ته نها دیناریکی
 ده کرد، نه وه (فالأظهر الصحة) به فرمووده ی به هیترتر: کرینه که دروسته و (وَحُصُولُ
 الْمَلِكِ فِيهِمَا لِلْمَوْكَلِّ) ملکایه تی له مهره و مه په کانی شدا بؤ وه کیلگره که ده بی، به به لگی
 چه دیسه که ی (عروة البارقي) ی پابردودا، له مرچی چواره می ماملت پتکرودا.

(وَلَوْ أَمَرَهُ بِالشِّرَاءِ بِمُعَيَّنٍ) نه گهر فرمانی پی کرد به خودی مالتیک شته که بکرپی، وه ک
 بلئ: به خودی نه م پاره یه بؤم بکره (فاشترى فی الذمة) وه کیله که ش به قهرز بؤی کرپی،
 نه وه (لم یقع للموکل) کرینه که بؤ وه کیلگره که دانامه زئی، به لکو بؤ خودی وه کیله که
 داده مه زئی (وَكذَا عَكْسُهُ) مهره ها پیچه وانه که شی دروست نابئ، وه ک بلئ: به قهرز بؤم
 بکره و نه مه ش له قهرزه که ی بده. نه ویش به خودی شته که کرپی، نه و فروشتنه به تاله و
 بؤ هیچیکیان دانامه زئی (فی الأصح) له فرمووده ی راستردا.

(وَمَتَى خَالَفَ الْمَوْكَلُّ) هر کاتیک وه کیله که نژی نيزندانى وه کیلگره که ی کرد (فی یبیع
 ماله) له باره ی فروشتنی ماله که ی (أو الشراء بعینه) یان له باره ی کرین به خودی
 ماله که ی، نه وه (فَتَصَرُّفُهُ بَاطِلٌ) ده ستکاریه که ی وه کیله که — له کرین و فروشتنه که دا—
 به تال و دانه مه زراوه.

وَلَوْ اشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ وَلَمْ يُسَمِّ الْمَوْكَلَّ وَقَعَ لِلْوَكِيلِ، وَإِنْ سَمَّاهُ فَقَالَ الْبَائِعُ: بِعْكَ، فَقَالَ: اشْتَرَيْتُ لِفُلَانٍ، فَكَذَّبَا فِي الْأَصْحَحِ، وَإِنْ قَالَ بَعْتُ مَوْكَلَّكَ زَيْدًا، فَقَالَ اشْتَرَيْتُ لَهُ، فَالْمَذْهَبُ بَطْلَانُهُ، وَيَدُ الْوَكِيلِ يَدُ أَمَانَةٍ وَإِنْ كَانَ بِجُعْلٍ، فَإِنْ تَعَدَّى ضَمِنَ وَلَا يَنْعَزِلُ فِي الْأَصْحَحِ،

نیجا هر له حاله تی دژ به ئیزندانه که دا (ولو اشترى فی الذمه) نه گهر شستیکی به قهرز کړیو به بی ئیزن له نرخو خوی زیاتری پی دا، یان دزایه تیه کی تری کرد (ولم یسم الموکل) له کړینه که شدا ناوی وه کیلگره که ی نه میتا، نه وه (وقع للوکیل) کړینه که بؤ وه کیله که داده مزئی (و) هه روه ها (ان سماء) نه گهر ناوی وه کیلگره که ش بیئئ: (فقال البائع: بعنک) وه ک فروشیاره که بلئ: فروشته تؤ (فقال اشتریت لفلان) وه کیله که ش بلئ: بؤ فلانکه س کړیم (فکذا) نه وه ش هه ر بؤ وه کیله که داده مزئی (فی الاصح) له فهرمووده ی راستردا، چونکه به دژئ ئیزندانئ وه کیلگره که ی ده ستکاری ی کړیو.

نیجا بزانه: له گشت مامله ت به ستنیکدا- جگه له ماره برین- مرجه: گفتوگویی مامله ته که له گه ل وه کیله که دا بکړئ، هم مرجه: وه کیله که ش ناوی وه کیلگره که ی بیئئ، یان به دل نیه تی وه کیلگره که بیئ، که وایو: (وان قال) نه گهر فروشیاره که گوئی (بعنک موكلك زيدا) نه هم فروشته وه کیلگره که که ناوی (زهید) ه (فقال: اشتریت له) وه کیله که ش گوئی: لیتم کړی بؤ (زهید). نه وه (فالمذهب بطلانُهُ) به فهرمووده ی راستئ مزه ب: مامله ته که به تاله، چونکه گفتوگویه که له گه ل وه کیله که دا نه یوه، که وایو: نه گهر بلئ: فروشته تؤ بؤ فلانکه س، وه کیله که ش بلئ: قبولم کرد بؤ فلانکه س، نه وه دروست ده بیئ، هه روه که له زوریه ی سرچاوه کاندئا فهرموویانه.

﴿ ناکاداری ﴾: له قبول کړنی به خشینو وه قفو وه سیتو خواسترو نه مانه تدا، واجبه: وه کیله که ناوی وه کیلگره که بیئئ و بلئ: بؤ فلانکه س قبولم کرد، هه روه ها له ماره بریندا دروست نیه: گفتوگویه که له گه ل وه کیله که دا بکړئ، به لکو واجبه: بؤ وه کیلگره که بکړئ ناویشی بگوتړئ، هه روه که له (باسئ ماره برین) دا پوونی ده که ی نه وه، ان شاء الله تعالی.

(ویدالوکیل) ده ستی وه کیله که له سه ر نه وشته ی تییدا کړلوه ته وه وه کیل (ید امانت) ده ستی نه مانه ته (وان کان بجعل) هه رچه ند وه کیلایه تیه که شی به کړئ بیئو به خوړایی نه بیئ، که واته: نه گهر- بیئ که متهرغمی- ماله که بغه وتئ، وه کیله که نایته زامینو توله ی له سه ر نیه، به لام (فان تعدی) نه گهر نوژمنکاری، یان که متهرغمی کرد: وه ک بی ئیزن جله که ده بهر بکا، یان سورئ وولاغه که بیئ، یان نه پیاروئ، یان له شوینیک دایینئ و له بیرئ بچئ، یان نه زانی چون لی و ن بوه، نه وه (ضمن) ده بیته زامینو ده بی توله ی بژمیرئ، به لام (ولا ینعزل) وه کیله که- به هوی نوژمنکاری که متهرغمی- له وه کیلایه تی لاناچن نه گهر وه کیلگره که لاینه دا (فی الاصح) له فهرمووده ی راستردا.

وَأَحْكَامُ الْعَقْدِ تَتَعَلَّقُ بِالْوَكِيلِ دُونَ الْمُوَكَّلِ فَيُعْتَبَرُ فِي الرُّؤْيَةِ وَالزُّوْمِ الْعَقْدِ بِمُفَارَقَةِ الْمَجْلِسِ وَالتَّقَابُضِ فِي الْمَجْلِسِ - حَيْثُ يُشْتَرَطُ - الْوَكِيلُ دُونَ الْمُوَكَّلِ، وَإِذَا اشْتَرَى الْوَكِيلُ طَالِبَهُ الْبَائِعُ بِالثَّمَنِ إِنْ كَانَ دَفَعَهُ إِلَيْهِ الْمُوَكَّلُ، وَإِلَّا فَلَا إِنْ كَانَ الثَّمَنُ مُعَيَّنًا، وَإِنْ كَانَ فِي الذَّمَّةِ طَالِبُهُ إِنْ أَنْكَرَ وَكَالَتْهُ أَوْ قَالَ لَا أَعْلَمُهَا، وَإِنْ اعْتَرَفَ بِهَا طَالِبُهُ أَيْضًا فِي الْأَصَحِّ كَمَا يُطَالِبُ الْمُوَكَّلَ، وَيَكُونُ الْوَكِيلُ كَضَامِنٍ وَالْمُوَكَّلُ كَأَصِيلٍ، وَإِذَا قَبِضَ الْوَكِيلُ بِالثَّمَنِ وَتَلَفَ فِي يَدِهِ وَخَرَجَ

(وَأَحْكَامُ الْعَقْدِ) بپرياره کانی مامله ت به ستن (تَتَعَلَّقُ بِالْوَكِيلِ) په يوه ندييان به وه کيله که وه هه به (دُونَ الْمُوَكَّلِ) نه ک به وه کيلگره که، که و ابو: (فَيُعْتَبَرُ) په چاو ده کړئ: (فِي الرُّؤْيَةِ) له ديتنی فروشراوه که و (وَالزُّوْمِ الْعَقْدِ بِمُفَارَقَةِ الْمَجْلِسِ) هم له چه سپاندي مامله ته که به ليک جيا بونه وه دانيشگه و (وَالتَّقَابُضِ فِي الْمَجْلِسِ) هم له ليکوه رگرتن له دانيشگه دا (حَيْثُ يُشْتَرَطُ) له و مامله ته ي له په کتري وه رگرتنی تن دا مه رجه: وه کو پيادار، له گشت نه وانه دا (الْوَكِيلُ) وه کيله که په چاو ده کړئ (دُونَ الْمُوَكَّلِ) نه ک وه کيلگره که، که و ابو: ته نها وه کيله که مافي په شيعمانی دانيشگه و مه رجي هه به، مه رچه ند وه کيلگره که ش مامله ته که بپويښو پئی پزنی بين، مه روه که له زږبه ي سه رچاوه کاندا فه رموويانه .

(وَإِذَا اشْتَرَى الْوَكِيلُ) هر کاتيک وه کيله که شتيکی - بؤ وه کيلگره که - کړي (طَالِبَهُ الْبَائِعُ بِالثَّمَنِ) فروشياره که داواي پاره که ي له وه کيله که ده کا (إِنْ كَانَ دَفَعَهُ إِلَيْهِ الْمُوَكَّلُ) نه گهر وه کيلگره که پاره که ي دايته وه کيله که (وَإِلَّا) به لام نه گهر پاره که ي نه دايته (فَلَا) نابي داوا له وه کيله که بکا (إِنْ كَانَ الثَّمَنُ مُعَيَّنًا) نه گهر پاره که ديارکړاوي، به لکو داوا له وه کيلگره که ده کا.

به لام (وَإِنْ كَانَ فِي الذَّمَّةِ) نه گهر پاره که ديارکړلو نه بو، به لکو قهرز بوو (طَالِبَهُ) شو کاته ش داواي پاره که له وه کيله که ده کا (إِنْ أَنْكَرَ وَكَالَتْهُ) نه گهر فروشياره که بلئ: تو وه کيل ني (أَوْ قَالَ: لَا أَعْلَمُهَا) يان فروشياره که گوتی: من نازانم تو وه کيلي، به لام (وَإِنْ اعْتَرَفَ بِهَا) نه گهر فروشياره که دانی هيتا به وه کيلايه تي وه کيله که، شو کاته ش (طَالِبَهُ أَيْضًا) وه که مه سه له که ي تر داواي پاره که له وه کيله که ده کا (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ي راستردا (كَمَا يُطَالِبُ الْمُوَكَّلَ) هه روه که بؤی دروسته داواي پاره که ي له وه کيلگره که ش بکاو (وَيَكُونُ الْوَكِيلُ كَضَامِنٍ) وه کيله که - ليړه دا - وه کو زامينيکه و (وَالْمُوَكَّلُ كَأَصِيلٍ) وه کيلگره که ش وه کو ماف له سه ريکه، واته: نه گهر وه کيله که پاره که ي دايه فروشياره که، شو کاته پاره که ي خوی له وه کيلگره که ورده گريته وه .

(وَإِذَا قَبِضَ الْوَكِيلُ بِالْبَيْعِ الثَّمَنِ) هر کاتيک وه کيلکي شت فروشستن پاره ي فروشراوه که ي وه رگرتو (وَتَلَفَ فِي يَدِهِ) پاره که ش له ده ستي نه ودا فه وتاو (وَخَرَجَ

الْمَبِيعُ مُسْتَحَقًّا رَجَعَ عَلَيْهِ الْمُشْتَرِي وَإِنْ اعْتَرَفَ بَوَكَالَتِهِ فِي الْأَصْحَ، ثُمَّ يَرْجِعُ الْوَكِيلُ عَلَى الْمُوَكَّلِ، قُلْتُ: وَلِلْمُشْتَرِي الرَّجُوعُ عَلَى الْمُوَكَّلِ ابْتِدَاءً فِي الْأَصْحَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. (فصل) الْوَكَاةُ جَائِزَةٌ مِنَ الْجَانِبَيْنِ فَإِذَا عَزَلَهُ الْمُوَكَّلُ فِي حُضُورِهِ أَوْ قَالَ رَفَعَتْ الْوَكَاةُ أَوْ أَبْطَلْتُهَا أَوْ أَخْرَجْتُكَ مِنْهَا إِنْعَزَلَ، فَإِنْ عَزَلَهُ وَهُوَ غَائِبٌ إِنْعَزَلَ فِي الْحَالِ، وَفِي قَوْلِ لَأَ، حَتَّى يَبْلُغَهُ الْخَبْرُ،

الْمَبِيعُ مُسْتَحَقًّا) فروشراوه که ش به مائی که سئیکتری در رجوع، له و حالته دا (رَجَعَ عَلَيْهِ الْمُشْتَرِي) کپیاره که ده که پیتوه سه ره کیله که، تا کو توله ی پاره فه و تا وه که ی لی وه ربگریته وه (وَإِنْ اعْتَرَفَ بَوَكَالَتِهِ) هر چه ند کپیاره که دان به وه کیلایه تیشی دا بهینتی (فِي الْأَصْحَ) له فه رموده ی پاستردا (ثُمَّ يَرْجِعُ الْوَكِيلُ عَلَى الْمُوَكَّلِ) نینجا وه کیله که ش ده که پیتوه پاره که ی له وه کیلگره که وه رده گریته وه.

(قُلْتُ) نيمامی (النواوی) ده فه رموی: (وَالْمُشْتَرِي الرَّجُوعُ عَلَى الْمُوَكَّلِ ابْتِدَاءً) کپیاره که بوی دروسته - هر له سه ره تا وه - بگه پیتوه سه ره وه کیلگره که و پاره که ی له نه و وه ربگریته وه (فِي الْأَصْحَ) له فه رموده ی پاستردا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿فصل: له باسی له کار که وتن و کیشه ی وکیل﴾

(الْوَكَاةُ) وه کیلایه تی (جَائِزَةٌ مِنَ الْجَانِبَيْنِ) مامله تیکی نه چه سپاوه: له لایه ن وه کیلو وه کیلگره که وه، که واته: هر کامه یان حز بکا: ده توانی - به تنها - هه لیبوشیتیتیه وه، هر چه ند وه کیلایه تیه که ش به کری بی، به لام به و مرجه ی به ووشه ی به کریگرتن مامله ته که نه به سترایی، نه گینا: هیچیکیان ناتوانی - به تنها - هه لیبوه شیتیتیه وه.

هه روه ها نه گه ر - له حاله تی دیار نه بیونی وه کیلگره که - وه کیله که بزانی: نه گه ر خوی له وه کیلایه تی لابدا، زؤرداریک ده ست به سه ره ماله که دا ده گری، یان بی شه رعیه کی تر پیوده دا، نه و کاته ش حرابه و دروست نابی: خوی له وه کیلایه تی لابدا، هه روه که له زؤر به ی سه رچا وه کانداهه رمویانه.

(فَإِذَا عَزَلَهُ الْمُوَكَّلُ فِي حُضُورِهِ) جا هر کاتیک وه کیلگره که وه کیله که ی له کار لادا، له و حاله تش وه کیله که له وی حازد بوو، وه که بلتی: تو م له کار لادا (أَوْ قَالَ: رَفَعْتُ الْوَكَاةَ) یان گوتی: وه کیلایه تیه که م هه لگرت (أَوْ أَبْطَلْتُهَا) یان به تالم کرده وه (أَوْ أَخْرَجْتُكَ مِنْهَا) یان تو م له وه کیلایه تی ده رکرد، به ووشانه (إِنْعَزَلَ) وه کیله که له کار ده که وی.

(فَإِنْ عَزَلَهُ وَهُوَ غَائِبٌ) جا نه گه ر وه کیلگره که وه کیله که ی له کار لادا، له و حاله تش وه کیله که نادیار بوو، نه و کاته ش (إِنْعَزَلَ فِي الْحَالِ) هه ره نه و دم له کار ده که وی و پیویست ناکا بزانی لادراوه، به لام (وَفِي قَوْلِ: لَأَ، حَتَّى يَبْلُغَهُ الْخَبْرُ) له فه رموده یه کدا: له کار نا که وی تا هه والی له کار خستنی ده گاتن.

وَلَوْ قَالَ غَزَلْتُ نَفْسِي أَوْ رَدَدْتُ الْوَكَالَةَ انْعَزَلَ، وَيَنْعَزِلُ بِخُرُوجِ أَحَدِهِمَا عَنِ أَهْلِيَّةِ التَّصَرُّفِ بِمَوْتِ أَوْ جُنُونٍ وَكَذَا إِغْمَاءٌ فِي الْأَصْحَحِ، وَيَخْرُوجُ مَحَلُّ التَّصَرُّفِ عَنِ مَلِكِ الْمُوَكَّلِ، وَإِنكَارُ الْوَكِيلِ الْوَكَالَةَ لِنِسْيَانٍ أَوْ لِفِرَاضٍ فِي الْإِخْفَاءِ لَيْسَ بِغَزَلٍ، فَإِن تَعَمَّدَ وَلَا غَرَضَ انْعَزَلَ،

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر وه کیله که - به خوئی - گوتی (عَزَلْتُ نَفْسِي) خوم له کار لادا (أَوْ رَدَدْتُ الْوَكَالَةَ) یان گوتی: وه کیلایه تیه که م پهد کرده وه، یان هه لموه شاند هوه (انْعَزَلَ) هه ره هه ده مه له کار ده که وهی، هه رچهند وه کیلگره که ش له وهی نه بی.

(و) هه روه ها (يَنْعَزِلُ) وه کیله که له کار ده که وهی (بِخُرُوجِ أَحَدِهِمَا عَنِ أَهْلِيَّةِ التَّصَرُّفِ) به وهی یه کیکیان له ده سه لانداریه تی ده دستکاری بجیته دهر (بِمَوْتِ) به هوی مردن (أَوْ جُنُونٍ) یان شیتی (وَكَذَا إِغْمَاءٌ) هه روه ها بین هوشی (فِي الْأَصْحَحِ) له فه رموده ی راستردا، واته: هه کاتیک - له وه کیله که وه وه کیلگره که - یه کیکیان مرد، یان شیت بوو، یان بین هوش بوو، وه کیلایه تیه که هه لده وه شیت هه وه وه کیله که له کار ده که وهی، به لام له فه رموده یه کی بین هیزدا: به هوی بین هوشی له کار ناکه وهی.

ئینجا بزانه: وه کیلی به ردبارانی شه ی تانه کان - به هوی بین هوش بوونی وه کیلگره که - له کار ناکه وهی، هه روه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا فه رموویانه.

(و) هه روه ها وه کیله که له کار ده که وهی (بِخُرُوجِ مَحَلِّ التَّصَرُّفِ عَنِ مَلِكِ الْمُوَكَّلِ) به وهی شوینی ده دستکاریه که له ملکایه تی وه کیلگره که دا نه میتی: وه که وه کیلگره که شته که بفروشی، یان بیبه خشن، یان وه قفی بکا، جا نه گهر دووباره ش بیته وه ملک ی وه کیلگره که، وه کیلایه تیه که بۆ وه کیله که ناگه ریته وه.

(وَإِنكَارُ الْوَكِيلِ الْوَكَالَةَ) داننه هیتانی وه کیله که: به وه کیلایه تیه که (لِنِسْيَانٍ) له به ره له بیرچوون (أَوْ لِفِرَاضٍ فِي الْإِخْفَاءِ) یان مه به ستیکی له شارندنه وهی وه کیلایه تی دا هه بین و بلئی: من وه کیلی فلان نیم (لَيْسَ بِغَزَلٍ) نابیته له کار لادانی خوئی، به لام (فَإِن تَعَمَّدَ) نه گهر به قه سدی وا بلئی وه بیری نه چوبیرو (وَلَا غَرَضَ) هه ی مه به ستیکیشی نه بین، نه و کاته (انْعَزَلَ) به وه داننه هیتانه له کار ده که وهی، ئینجا بزانه: داننه هیتانی وه کیلگره که ش وه کو داننه هیتانی وه کیله که یه: له گشت نه و باسانه ی پرابردوودا، هه روه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا فه رموویانه.

﴿ نَاگاداری ﴾: له نوای له کار لادان، یان له نوای له کار که وتن - به هه ره هویه که - هه ی ده دستکاریه کی وه کیله که وه هه ی مامله تیکی دروست نابئی، هه رچهند نه شیزانی بی لادراوه، یان له کار که وتوه، هه روه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندا فه رموویانه.

وَإِذَا اِخْتَلَفَا فِي أَصْلِهَا أَوْ صَفَتِهَا بِأَنْ قَالَ: وَكَلْتَنِي فِي الْبَيْعِ نَسِيئَةً أَوْ الشَّرَاءِ بَعْشَرِينَ، فَقَالَ: بَلْ نَقْدًا أَوْ بَعْشَرَةً، صُدَّقَ الْمُؤَكَّلُ بِيَمِينِهِ، وَلَوْ اشْتَرَى جَارِيَةً بَعْشَرِينَ وَزَعَمَ أَنَّ الْمُؤَكَّلَ أَمْرَهُ فَقَالَ: بَلْ بَعْشَرَةً، وَحَلَفَ، فَإِنْ اشْتَرَى بَعِينَ مَالِ الْمُؤَكَّلِ وَسَمَّاهُ فِي الْعَقْدِ أَوْ قَالَ بَعْدَهُ اشْتَرَيْتَهُ لِفُلَانٍ وَالْمَالُ لَهُ وَصَدَّقَهُ الْبَائِعُ فَالْبَيْعُ بَاطِلٌ، وَإِنْ كَذَبَهُ حَلَفَ عَلَى نَفْسِي الْعِلْمِ بِالْوَكَالَةِ

جا نه گەر له نوای دهستکاری کردن وه کیلگره که گوتی: پئیش دهستکاری کردن وه کیله کم له کار لادابو. نه وه نه گەر شاهید نه هینتی باوه پی پی ناکری، که وابو: پیویسته بۆ له کار لادانی وه کیله که: وه کیلگره که شاهید بگری، ههروهک له (مغنی) دا هه رموویه تی.

(وَإِذَا اِخْتَلَفَا فِي أَصْلِهَا) ههه کاتیک وه کیله که وه کیلگره که بووه کیشه یان: له بنجینه ی وه کیلیه تی دا، وه که وه کیلگره که بلی: تووم نه کردۆته وه کیلی خۆم (أَوْ صِفَتِهَا) یان له شیوه ی وه کیلیه تی دا (بِأَنْ قَالَ: وَكَلْتَنِي فِي الْبَيْعِ نَسِيئَةً) وه که وه کیله که بلی: منت کردۆته وه کیل له فرۆشتنی به قهرزدا (أَوْ) یان منت کردۆته وه کیل (فِي الشَّرَاءِ بَعْشَرِينَ) له کرینی دا به بیست دینار (فَقَالَ بَلْ) وه کیلگره که ش گوتی به لکو تووم کردۆته وه کیل (نَقْدًا) به حازر بیفرۆشی (أَوْ بَعْشَرَةً) یان گوتی: تووم کردۆته وه کیل به ده دینار بیکری. له وه مهسه لانه دا (صُدَّقَ الْمُؤَكَّلُ بِيَمِينِهِ) باوه پ به وه کیلگره که ده کری نه گەر سویند بخوا.

﴿ نَاگاداری ﴾: وه کیلیه تی به شاهیدی نوو پیاو ناشکرا ده بی، ههروهک له باسی شاهیدی دا پوونی ده که یه وه، إن شاء الله تعالی.

(وَلَوْ اشْتَرَى جَارِيَةً بَعْشَرِينَ) نه گەر وه کیله که کۆیله یه ک، یان شتیکی تری کری به بیست دینارو (وَزَعَمَ أَنَّ الْمُؤَكَّلَ أَمْرَهُ) گوتی: وه کیلگره که هه رمانی داومنی به بیست دینار بیکرم (فَقَالَ بَلْ بَعْشَرَةً) وه کیلگره که ش گوتی: به لکو نیزم دابوی به ده دینار بیکری. له وه حاله ته شدا هیچیکیان شاهیدی نه بو (وَحَلَفَ) وه کیلگره که ش سویندی خوارد، نه وه ته ماشا ده که یان:

(فَإِنْ اشْتَرَى بَعِينَ مَالِ الْمُؤَكَّلِ) نه گەر به خودی مالی وه کیلگره که شته که ی کری بو، هه م (وَسَمَّاهُ فِي الْعَقْدِ) له ماملت به ستنه که شدا ناوی وه کیلگره که ی هیتابو (أَوْ قَالَ بَعْدَهُ) یان له نوای کرینه که گوتی: (اشْتَرَيْتَهُ لِفُلَانٍ وَالْمَالُ لَهُ) نه وه شته م بۆ فلانکه س کریه وه ماله که ش - که پاره که یه - هه نه وه (وَصَدَّقَهُ الْبَائِعُ) فرۆشیاره که ش باوه پی پی کرد، نه وه (فَالْبَيْعُ بَاطِلٌ) له هه ربوو مهسه له دا فرۆشتنه که به تاله و دروست نابی.

به لام (وَإِنْ كَذَبَهُ) نه گەر فرۆشیاره که باوه پی پی نه کردو گوتی: بۆ خۆت کریوته. یان گوتی: تو وه کیل نی. نه وه کاته (حَلَفَ عَلَى نَفْسِي الْعِلْمِ بِالْوَكَالَةِ) فرۆشیاره که سویند ده خوا

وَوَقَعَ الشَّرَاءُ لِلْوَكِيلِ، وَكَذَا إِنْ اشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ وَلَمْ يُسَمَّ الْمُوَكَّلُ وَكَذَا إِنْ سَمَّاهُ وَكَذَبَهُ الْبَائِعُ فِي الْأَصْحَحِ، وَإِنْ صَدَّقَهُ بَطَلَ الشَّرَاءُ، وَحَيْثُ حُكِمَ بِالشَّرَاءِ لِلْوَكِيلِ يُسْتَحَبُّ لِلْقَاضِي أَنْ يَرْفُقَ بِالْمُوَكَّلِ لِيَقُولَ لِلْوَكِيلِ: إِنْ كُنْتُ أَمْرَتُكَ بِعِشْرِينَ فَقَدْ بَعَثْتُهَا بِهَا، وَيَقُولُ هُوَ: اشْتَرَيْتُ، تَحِلُّ لَهُ، وَلَوْ قَالَ أَتَيْتُ بِالتَّصَرُّفِ الْمَأْذُونِ فِيهِ وَأَنْكَرَ الْمُوَكَّلُ صُدِّقَ الْمُوَكَّلُ، وَفِي قَوْلِ الْوَكِيلِ، وَقَوْلِ الْوَكِيلِ فِي تَلْفِ الْمَالِ مَقْبُولٌ بِيَمِينِهِ وَكَذَا فِي الرَّدِّ، وَقِيلَ إِنْ كَانَ بِجُعْلٍ فَلَا،

له سر نه زانینی وه کیلایه تیه که، نینجا (ووقع الشراء للوكيل) کرینه که بق وه کیله که داده مه زری (وگذا) هروه ها کرینه که بق وه کیله که داده مه زری (ان اشترى فی الذمة) نه گهر شته که ی به قهرز کرپییو (ولم یسم الموكل) له ماملت به ستنه که دا ناوی وه کیلگره که ی نه هینابن (وگذا ان سماه) هروه ها نه گهر-له کرینه به قهرزه که دا- ناویشی هینابن، به لام (وگذا البائع) فروشیاره که باوه پی پی نه کردبی، نه و کاته ش فروشته که هه رب بق وه کیله که داده مه زری (فی الاصح) له فهرموده ی راستردا.

به لام (وان صدقه) نه گهر فروشیاره که باوه پی پی کردبی نه و کاته (بطل الشراء) فروشته که به تال ده بیته وه بق هیچکیان دانامه زری.

(وحيث حکم بالشراء للوكيل) هه کاتیک بریار بدری: که کرینه که بق وه کیله که دامه زراوه (یستحب للقاضي) بق قازی وه ها سوننه ته (ان یرفق بالموكل) به نه رمی له گهل وه کیلگره که بدوی (لیقول للوكيل) تاکو وه کیلگره که بلتته وه کیله که: (ان کنت امرتک بعشرين) نه گهر من فهرانم پی کردبی به بیست دینار نه م شته-یان نه م کویله یه- بکری (فقد بعثتها بها) نه وه فروشته وه تو به بیست دینار (ویقول هو) وه کیله که ش بلن: (اشتریت) لیتم کری. (تحل له) تاکو شته که بق وه کیله که حه لال بی، چونکه نه و واتیده گا: شته که ی بق وه کیلگره که ی کرپوه.

(ولو قال) نه گهر وه کیله که گوتی: (أتیت بالتصريف المأذون فيه) نه و ده ستکاریه ی من کردومه تییدا نیزندراوم (وأنکر الموكل) وه کیلگره که ش گوتی: وانیه، نینزن نه درلوی. لیره شدا (صدق الموكل) باوه پ به وه کیلگره که ده کرئ نه گهر سویند بخوا (وفی قول) له فهرموده یه کدا (الوكيل) باوه پ به وه کیله که ده کرئ.

(وقول الوكيل فی تلف المال) قسه ی وه کیله که له باره ی فه وتانی مال که، وه ک بلن: مال که فه وتاوه (مقبول بيمينه) به سویند خواردنه که ی لی وه رده گیرئ و باوه پی پی ده کرئ (وگذا فی الرد) هروه ها له باره ی گه راندنه وه ی مال که ش-بق وه کیلگره که- به سویند باوه پی پی ده کرئ، (وقیل) له فهرموده یه کی بی هیذا: (ان کان بجعل فلا) نه گهر وه کیلایه تیه که به کرئ بی، له باره ی گه راندنه وه باوه پی پی نا کرئ.

وَلَوْ ادَّعَى الرَّدُّ عَلَى رَسُولِ الْمُؤَكَّلِ وَأَنْكَرَ الرَّسُولُ صُدَّقَ الرَّسُولُ، وَلَا يَلْزَمُ الْمُؤَكَّلُ تَصَدِيقُ الْوَكِيلِ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ قَالَ قَبَضْتُ الثَّمَنَ وَتَلَفَ وَأَنْكَرَ الْمُؤَكَّلُ صُدَّقَ الْمُؤَكَّلُ إِنْ كَانَ قَبْلَ تَسْلِيمِ الْمَبِيعِ، وَإِلَّا فَالْوَكِيلُ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ وَكَّلَهُ بِقَضَاءِ ذَيْنَ فَقَالَ قَضَيْتُهُ وَأَنْكَرَ الْمُسْتَحِقُّ صُدَّقَ الْمُسْتَحِقُّ بِبَيْعِهِ، وَالْأَطْهَرُ أَنَّهُ لَا يُصَدَّقُ الْوَكِيلُ عَلَى الْمُؤَكَّلِ إِلَّا بَيِّنَةً،

جا بزانه: نهو باوه پيئ كردنه ي ابردو له و حاله ته دا بوو كه بلسي: دلومه ته دهست وه كيلگره كه، به لام (ولو ادعَى الرد على رسول المؤكّل) نه گهر وه كيله كه گوتی: ماله كه م دلومه دهست نهو كه سهی وه كيلگره كه ناربدوی (وأنكر الرسول) نيردروه كه ش گوتی: وا نيهو نه تدلوه ته وه من. لهو حاله ته شدا هيچ شاهيد نه بو، نه وه (صدق الرسول) باوه پ به نيردروه كه ده كړئ، به هوی سویند خوردي، هم (ولا يلزم المؤكّل تصديق الوكيل) له سر وه كيلگره كه ش واجب نيه: باوه پ به وه كيله كه بگا (على الصحيح) له سر فرموده ی پاست، چونكه وه كيله كه ده لئ: ماله كه م دلومه ته كه سيكي تر-جگه له وه كيلگره كه- كه ابو: لهو جوړه مه سه لانه دا له سر وه كيله كه واجبه: شاهيد بگړئ، تاكو له كيشه كه ی دا سر كه وتوو بئ، هروه كه له زوريه ی سر چاوه كاندا پوون كراو ته وه.

(ولو قال) نه گهر وه كيله كه گوتی: (قبضت الثمن وتلف) پاره ی فروشر لوه كه م وه رگرتو پاره كه ش فه و تا (وأنكر المؤكّل) وه كيلگره كه ش گوتی: پاره كه ت وه رنه گرتوه. نه وه (صدق المؤكّل إن كان قبل تسليم المبيع) به سویند خوردي باوه پ به وه كيلگره كه ده كړئ نه گهر كيشه كه ی پيش ته تسليم كړدي فروشر لوه كه بئ (وإلا) به لام نه گهر كيشه كه ی دوا ی ته تسليم كړدي فروشر لوه كه بئ (فالوكيل) نهو كاته به سویند باوه پ به وه كيله كه ده كړئ (على المذهب) له سر فرموده ی پاستی مزه ه ب.

(ولو وكّله بقضاء دين) نه گهر كړديه وه كيل بؤ نه وه ی قهرزيكي بؤ بداته وه بو به نه اندازه ی قهرزه كه ش مائلكي دايه دهستی وه كيله كه (فقال قضيتُهُ) نينجا وه كيله كه ش گوتی: قهرزه كه م داو ته وه خاوه ن قهرزه كه (وأنكر المستحق) خاوه ن قهرزه كه ش گوتی: نه يداو مه وه. ليړه شدا هيچ شاهيد نه بو، نه وه (صدق المستحق بيمينه) به سویند خوردي باوه پ به خاوه ن قهرزه كه ده كړئ، نينجا هر كاتيک سویندي خوارد، قهرزه كه ی خوی له وه كيلگره كه داوا ده كاته وه، نه كه له وه كيله كه.

(و) هر كاتيک- له م مه سه له يه دا- وه كيلگره كه ش نه اندازه ی قهرزه كه له وه كيله كه داوا بكاته وه، نه وه (الأظهر) فرموده ی به هيتر نه مه يه: (أنه لا يصدق الوكيل على المؤكّل) وه كيله كه له سر حيسابي وه كيلگره كه باوه پي قهرز دانه وه ی پيئ ناكړئ (إلا ببيّنات) ته نها

وَقِيمُ الْيَتِيمِ إِذَا ادَّعَى دَفْعَ الْمَالِ إِلَيْهِ بَعْدَ الْبُلُوغِ يَحْتَاجُ إِلَى بَيِّنَةٍ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَيْسَ لَوَكِيلٍ وَلَا مُودِعٍ أَنْ يَقُولَ بَعْدَ طَلْبِ الْمَالِكِ: لَا أَرُدُّ الْمَالَ إِلَّا بِإِشْهَادٍ، فِي الْأَصَحِّ، وَلِلْفَاصِبِ وَمَنْ لَا يَقْبَلُ قَوْلَهُ فِي الرُّدِّ ذَلِكَ، وَلَوْ قَالَ رَجُلٌ: وَكَلَّنِي الْمُسْتَحِقُّ بِقَبْضِ مَالِهِ عِنْدَكَ مِنْ ذَيْنِ أَوْ عَيْنٍ، وَصَدَّقَهُ فَلَهُ دَفْعُهُ إِلَيْهِ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا يَلْزَمُهُ إِلَّا بَيِّنَةٌ عَلَى وَكَالَتِهِ، وَلَوْ قَالَ: أَحَالَّنِي عَلَيْكَ، وَصَدَّقَهُ وَجَبَ الدَّفْعُ فِي الْأَصَحِّ،

به دوو شاهید، یان به شاهیدتیکو سویندخواردن باوه‌پی پئی ده‌کریئ، که‌وابو: له‌و جورده مه‌سه‌لانه‌دا پی‌ویسته: وه‌کیله‌که شاهید بگریئ، تا‌کو سه‌رکه‌وتوو بیئ.

(وَقِيمُ الْيَتِيمِ) سه‌ره‌رشتکاری به‌تیم (إِذَا ادَّعَى دَفْعَ الْمَالِ إِلَيْهِ بَعْدَ الْبُلُوغِ) هر کاتیک بلئی: مالی به‌تیمه‌که‌م له‌ دواى بلوغ‌بوونی دولومه‌ته‌وه‌ خوی، نه‌وه (يَحْتَاجُ إِلَى بَيِّنَةٍ) پی‌ویستی به‌ شاهید مه‌یه‌و به‌ سویند باوه‌پی پئی نا‌کریئ (عَلَى الصَّحِيحِ) له‌ سه‌ر فه‌رمووده‌ی راست.

(وَلَيْسَ لَوَكِيلٍ) هیچ وه‌کیلیک بوی نیو (وَلَا مُودِعٍ) هم نه‌و که‌سه‌ی شتیکی به‌ نه‌مانه‌ت له‌ لا‌ داندراوه، نه‌ویش بوی نیه (أَنْ يَقُولَ بَعْدَ طَلْبِ الْمَالِكِ) له‌ دواى نه‌وه که‌ خاوه‌نه‌که‌ ماله‌که‌ی‌خوی داوا ده‌کاته‌وه، بلئی: (لَا أَرُدُّ الْمَالَ إِلَّا بِإِشْهَادٍ) ماله‌کات ناده‌مه‌وه‌ ته‌نها به‌ شاهیدگرتن نه‌بیئ (فِي الْأَصَحِّ) له‌ فه‌رمووده‌ی راستردا، چونکه‌ وه‌کیلو هم‌ گشت نه‌مینداریکی‌تیش له‌ باره‌ی گه‌راندنه‌وه‌ی مال بئ خاوه‌نه‌که‌ی به‌ سویند باوه‌پی پئی ده‌کریئ، هر‌وه‌که‌ رابرا.

به‌لام (وَالْفَاصِبِ) بئ زه‌وتکه‌رو هم (وَمَنْ لَا يَقْبَلُ قَوْلَهُ فِي الرُّدِّ) بئ نه‌و که‌سه‌ش که‌ له‌ باره‌ی گه‌راندنه‌وه‌ به‌ سویند باوه‌پی پئی نا‌کریئ: وه‌که‌ په‌هنه‌ورگرو به‌ کریگرو فه‌رزدارو مالخواز، گشتیان (ذَلِكَ) بویان مه‌یه‌ ماله‌که‌ نه‌ده‌نه‌وه‌ خاوه‌نه‌که‌ی تا شاهید ده‌گرن، چونکه‌ نه‌وانه‌ به‌ سویندخواردن باوه‌پیان پئی نا‌کریئ.

(وَلَوْ قَالَ رَجُلٌ) نه‌گه‌ر پیاویک به‌ یه‌کیکی‌تری گوت: (وَكَلَّنِي الْمُسْتَحِقُّ بِقَبْضِ مَالِهِ عِنْدَكَ) فلانه‌ خاوه‌ن مال منی کردوته وه‌کیلی‌خوی تا‌کو نه‌و ماله‌ی‌وی - که‌ له‌ لای‌تویه - لیتی وه‌ریگرمه‌وه (مِنْ ذَيْنِ أَوْ عَيْنٍ) جیاوازی نیه ماله‌که: فه‌رز بیئ، یان که‌لوپه‌ل بیئ (وَصَدَّقَهُ) نه‌ویش باوه‌پی پئی کرد (فَلَهُ دَفْعُهُ إِلَيْهِ) بوی دروسته ماله‌که‌ی بداته‌ ده‌ست، به‌لام (فَالْمَذْهَبُ) فه‌رمووده‌ی راستی مه‌زه‌ب: (أَنَّهُ لَا يَلْزَمُهُ إِلَّا بِبَيِّنَةٍ) له‌ سه‌ری واجب نابئی: بیداته‌ ده‌ست، ته‌نها به‌ شاهیدی‌ی دوو پیاو نه‌بیئ، که‌ شاهیدی‌ی بده‌ن: (عَلَى وَكَالَتِهِ) له‌ سه‌ر وه‌کیلیه‌تی پیاوه‌که‌.

(وَلَوْ قَالَ: أَحَالَّنِي عَلَيْكَ) نه‌گه‌ر پیاویک به‌ فه‌رزداریکی گوت: خاوه‌ن فه‌رزه‌که‌ منی‌ حه‌واله‌ی سه‌ر تو کردوه (وَصَدَّقَهُ) فه‌رزداره‌که‌ش باوه‌پی پئی کرد (وَجَبَ الدَّفْعُ فِي الْأَصَحِّ) واجبه: فه‌رزه‌که‌ی بداته‌ ده‌ست، له‌ فه‌رمووده‌ی راستردا.

قُلْتُ: وَإِنْ قَالَ: أَنَا وَإِرْتُهُ، وَصَدَّقَهُ وَجَبَ الدَّفْعُ عَلَى الْمَذْهَبِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(کتابُ الإِفْرَارِ)

يَصِحُّ مِنْ مُطْلَقِ التَّصْرُفِ، وَإِفْرَارِ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ لِأَخٍ، فَإِنْ ادَّعَى الْبُلُوغَ بِالْإِحْتِلَامِ
مَعَ الْإِمْكَانِ

(قُلْتُ) نِيصَامِي (النَّوَاوِيُّ) دَهْفَه رَمَوِي: (وَإِنْ قَالَ) نَهْ كَهْر پِيَاوِيكَ كَوْتِيَه قَهْر زِدَارِيكَ، يَان كَوْتِيَه نَه مِينْدَارِيكَ: (أَنَا وَإِرْتُهُ) تَه نَهَا مِنْ مِيرَاتْگَرِي خَاوَهَنْ قَهْر زَه كَه مَه. يَان كَوْتِي: تَه نَهَا مِنْ مِيرَاتْگَرِي خَاوَهَنْ نَه مَانَه تَه كَه مَه. وَاتَه: هِيچ مِيرَاتْگَرِي تَرِي نِيَه (وَصَدَّقَهُ) قَهْر زِدَارَه كَه ش، يَان نَه مِينْدَارَه كَه ش بَاوَه رِي پِي كَرْد (وَجَبَ الدَّفْعُ) وَاجِبَه: قَهْر زَه كَه وَ نَه مَانَه تَه كَه ي بَدَاتَه دَه سَت (عَلَى الْمَذْهَبِ) لَه سَهْر فَهْر مَوودَه ي رَاسْتِي مَه زَه مَب (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ كِتَابُ الْإِفْرَارِ: پَه رِطَوَكِي نِيْفَرَارِ ﴾

وَاتَه: دَانَهِيْتَان بَه مَافِي كَه سِيكِي تَر لَه سَهْر خَوِي. نِيْنَجَا بَزَانَه: جِيَاوَزِي نِيَه دَان پِيدَاهِيْتَرَاوَه كَه مَافِي خَوَاي كَه وَرَه بِي: وَهَكُو زِيْنَاو شَه پَاخَوَارِدَنَه وَه، يَان مَافِي نَادَه مِيَزَاد بِي: وَهَكُو قَهْر زُو كَوَشْتَنْ. وَاتَه: مَرُوْفُ بَه هَهْر كَامِيكِيَان دَان بَهِيْنِي، بَرِيَارِي شَهْرَعِي ي نَه وَ مَافِي لَه سَهْر جِيَه جِيَه دَه كَرِي، بَه بَه لَكِي حَه دِيْسَه كَه ي ﴿أَعْدُ يَا أَيُّسُ عَلَيَّ امْرَأَةٌ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفْتَ فَأَرْجُمُهَا﴾ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ، نَه ي (نُونَه سِي) بَهْرُو لَآي زُنِي نَه م پِيَاوَه، نَه كَهْر دَانِي بَه زِيْنَاو هِيْنَا، بَهْر دَبَارَانِي بَكَه.

نِيْنَجَا بَزَانَه: دَانَهِيْتَان لَه م چَوَار پُو كَنَانَه پِيَك دِي: (الْمَقْرُ) دَانَهِيْتَهْر: كَه دَان بَه مَافَه كَه دَا دِيْنِي. (الْمَقْرُ) دَان بُو هِيْتَرَاوَه: كَه دَانِي بُو بَه مَافَه كَه دَا هِيْتَرَاوَه. (الْمَقْرِيَه) دَان پِيدَاهِيْتَرَاوَه: كَه مَافَه كَه يَه. (الصَّيْفَةُ): كَوْتَه ي دَانَهِيْتَانَه كَه.

نِيْنَجَا (يَصِحُّ) دَانَهِيْتَان دَرُوسْت دَه بِي (مِنْ مُطْلَقِ التَّصْرُفِ) لَه وَ كَه سَه ي رِي كَا ي دَه سَت كَارِي مَلِكُو مَالِي دَرَابِي، وَاتَه: بِالْخَوِ عَاقِلٌ بِي وَ قَهْدَه غَه ي لَه سَهْر نَه بِي وَ زَوْدِي لِي تَه كَرَابِي، كَه وَابُو: (وَإِفْرَارُ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ) دَانَهِيْتَانِي مَنْدَالُو شَيْت (لَاغ) پُووچَه لَه وَ كَه لَكِي نِيَه، چُونَكَه پِيْتَه مَهْر رَضِيَ دَهْفَه رَمَوِي: ﴿رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الثَّامِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَبْلُغَ وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَعْغَلَ﴾ حَدِيثٌ صَحِيحٌ رَوَاهُ أَصْحَابُ السَّنَنِ، نُووسِيْنِي دَاوَاكَارِي لَه سَهْر سِي كَه سَان لَادَرَاوَه: لَه سَهْر خَه وَتَوُو تَا هَه شِيَار دَه بِيْتَه وَه، لَه سَهْر مَنْدَالُو تَا بِلُوغِي دَه بِي، لَه سَهْر شَيْت تَا چَاك دَه بِيْتَه وَه.

(فَإِنْ ادَّعَى الْبُلُوغَ بِالْإِحْتِلَامِ) جَا نَه كَهْر مَنْدَالُو چ كَرُو، چ كَه - كَوْتِي: بَه هَوِي (مَنِي) هَاتَنْ بِلُوغَم بُووَه: لَه خَه وَدَا، يَان لَه بَه نَاكَابِي دَا، يَان كَه كَوْتِي: خَوِيْنِي حَه يَزَم هَاتَوَه (مَعَ الْإِمْكَانِ) دَه شَكُوْنَجَا قَه سَه ي مَنْدَالَه كَه رَاسْت بِي؟ چُونَكَه تَه مَنِي تَر سَالِي تَه وَآو كَرْدِيُو،

صَدَقَ وَلَا يُخْلَفُ، وَإِنْ ادَّعَاهُ بِالسَّنِّ طَوْلِبَ بَيِّنَةٍ، وَالسَّفِيهَ وَالْمُفْلِسَ سَبَقَ حُكْمُ
 إِقْرَارِهِمَا، وَيُقْبَلُ إِقْرَارُ الرَّقِيقِ بِمُوجِبِ عُقُوبَةٍ، وَلَوْ أَقْرَأَ بَدْنَيْنِ جَنَائِيَةَ لَا تُوجِبُ عُقُوبَةَ
 فَكْذِبَةِ السَّيِّدِ تَعَلُّقَ بَدْمَتِهِ دُونَ رَقَبَتِهِ، وَإِنْ أَقْرَأَ بَدْنَيْنِ مُعَامَلَةً لَمْ يُقْبَلْ عَلَى السَّيِّدِ إِنْ لَمْ
 يَكُنْ مَأْذُونًا لَهُ فِي التَّجَارَةِ، وَيُقْبَلُ إِنْ كَانَ، وَيُؤَدَّى مِنْ كَسْبِهِ وَمَا فِي يَدِهِ، وَيَصِحُّ
 إِقْرَارُ الْمَرِيضِ مَرَضِ الْمَوْتِ لِأَجْنَبِيِّ وَكَذَا لِوَارِثٍ

نه وه (صدق) باوهر به منداله که ده کړئو (ولا يخلف) سویندیش نادرئ: له سهر هاتنی
 (منی) و خوینئی حه یز.

به لآم (وإن ادعاه بالسن) نه گهر منداله که - کوپ، یان کچ- گوئی: به سال، واته: به
 ته ولوبوونی ته منی پانزه سالی بلوغم بوه، نه و کاته (طولب بینه) منداله که داوای
 شاهیدی لیده کړئ، واته: ده بی دوو پیواو شاهیدی بدن: (ثم منداله به سال بلوغی
 بووه). به لآم نه گهر چوار نافرته تیش شاهیدی بدن: که له فلانه پرژدا هم منداله له دایک
 بووه. نه و کاته ش به پابه ندی له دایک بوونه که ساله کانیش ناشکرا دهن، هه روه که له
 (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراو ته وه.

(وَالسَّفِيهَ) مال به فیروده، هم (والمفلس) قهرزداری قه ده غه کرلو (سبق حکم إقرارهما)
 بریاری دانهینانیاں له باسی خویناندا رابرا (ويقبل إقرار الرقيق بموجب عقوبة) دانهینانی
 کویله وهرده گیرئ به و جوړه تاوانه ی سزای هه یه: وه که زیناو کوشتن و... هتد (ولو أقر
 بدين جنایة لا توجب عقوبة) نه گهر کویله دانی هینا به قهرزی تاوانیکی وه ها: که سزای
 نیه، به لکو توله ی هه یه: وه کو زه و تکردن و بریندار کردن (فكذب السید) گه وره که ش
 گوئی: درو ده کا (تعلق بدمته) قهرزه که ده که ویته نه ستوی کویله که (نون رقبتة) به
 گهرده نیه وه نابه سترئ.

(وإن أقر بدين معاملة) نه گهر کویله که دانی هینا به قهرزی مامله تیک: وه که کرین و فرؤشتن
 (لم يقبل على السيد) نه و دانهینانه له سهر حیسابی گه وره که ی وهرنا گیرئ (إن لم يكن
 مأذوناً له في التجارة) نه گهر کویله که نيزن نه درابئ: بازرگانی بکا، که و ابو: قهرزه که
 ده که ویته نه ستوی کویله که، به لآم (ويقبل إن كان) دانهینانه که ی له سهر حیسابی
 گه وره که ی وهرده گیرئ نه گهر نيزن درابئ بؤ بازرگانی کردن، که و ابو: (ويؤدى من كسبه وما
 في يده) قهرزه که له که سابه تی کویله که له و ماله ی له دهستی دایه ده دریتته وه.

(ويصح إقرار المريض مرض الموت) دانهینانی نه خو ش- که دهردی پی مردنی بی- دروست
 ده بی و وهرده گیرئ: (لأجنبي) بؤ بیگانه یه که میرانگر نه بی (و کذا لوارث) هه روه ها
 دانهینانه که ی بؤ میرانگره که شی وهرده گیرئ و دروست ده بی، هه رچه ند میرانگره کانی تریش

عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ أَقْرَ فِي صِحَّتِهِ بَدِينٍ وَفِي مَرَضِهِ لِأَخْرَ لَمْ يُقَدِّمِ الْأَوَّلُ، وَلَوْ أَقْرَ فِي صِحَّتِهِ أَوْ مَرَضِهِ وَأَقْرَ وَارْتُهُ بَعْدَ مَوْتِهِ لِأَخْرَ لَمْ يُقَدِّمِ الْأَوَّلُ فِي الْأَصْحَ، وَلَا يَصِحُّ إِقْرَارُ مُكْرَهُ، وَيَشْتَرَطُ فِي الْمُقْرَلَةِ أَهْلِيَّةُ اسْتِحْقَاقِ الْمُقْرَبِهِ، فَلَوْ قَالَ لِهَذِهِ الدَّابَّةِ عَلَيَّ كَذَا فَلَقَوْ، فَإِنْ قَالَ بِسَبَبِهَا لِمَالِكِهَا وَجِبَ،

باوهر نه کن (علی‌المذهب) له سره فرموده‌ی راستی مزه‌ب، جا له هر دو مه سه له ی بیگانه و میرانگردا جیوازی نیه دان پیدا میتراوه که: قهرزی بی، یان که لوپه ل بین.

به لام چند زانایه که نو فرموده یان هه لبراردوه: که دانپینانی نه خوشی دهردی پی مردن بقر میرانگره که ی قبول ناکری نه گهر تو مته تی لی بکری، هر وه که له (تحفه) دا فرموده ی تی.

(وَلَوْ أَقْرَ فِي صِحَّتِهِ بَدِينٍ) نه گهر که سبیک له حاله تی ساغی دا دانی هینا به قهرزی که سبیک، هم (وَفِي مَرَضِهِ لِأَخْرَ) له حاله تی نه خوشیشی دا دانی هینا به قهرزی یه کیکتی تر، نه وه

(لَمْ يُقَدِّمِ الْأَوَّلُ) قهرزی یه که مه که یان وه پیش دو مه که ناخستری، به لکو هر دو کیان یه کسان (وَ) هر وه ها (لَوْ أَقْرَ فِي صِحَّتِهِ أَوْ مَرَضِهِ) نه گهر که سبیک له حاله تی ساغی، یان

نه خوشی دا دانی هینا به قهرزی که سبیک، هم (وَأَقْرَ وَارْتُهُ بَعْدَ مَوْتِهِ لِأَخْرَ) میرانگره که شی له دوی مردنی دانی هینا به قهرزی که سبیک تر له سر مردوه که، لیره شدا (لَمْ يُقَدِّمِ

الْأَوَّلُ) یه که مه که یان وه پیش دو مه که ناخستری (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا، چونکه میرانگره که ش جینیشی مردوه که یه.

(وَلَا يَصِحُّ إِقْرَارُ مُكْرَهُ) دانپینانی زورلیکرو- به ناهق- تا کو دان بهینتی دروست نابین، پیغه مبه ر عَلَيْهِ ده فرموی: ﴿رَفِعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالنَّسِيَانَ وَمَا اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ﴾ حدیث حسن

رواه ابن ماجه وغيره، لارلوه له سره نومته تی من: تاوانی هه له و لهرچوون و زورلیکردن. نینجا بزانه: نه گهر زورلیکردنه که به ناهق نه بین: وه که دانی به شتیکی نه زاندرلوا دانی نابین و

زوری لی بکری تا کو پوونی بکاته وه، نه کاته دروست ده بین، هر وه ها نه گهر له سر راست گوتن زوری لی بکری: وه که تو مته تیکی پی کرابی و لی بدری تا کو راستی بلین، نه وه ش

دروست ده بین، به لام له هه موو حاله تی کدا لیدانه که حه پامه، هر وه که له (تحفه) و (نهایه) و حاشیه کانیا ندا پوون کرلوه ته وه.

(وَيُشْتَرَطُ فِي الْمُقْرَلَةِ) به مهرج داده ندری نه که سه ی بوی دان به مافه که دا نه هیندری: (أَهْلِيَّةُ اسْتِحْقَاقِ الْمُقْرَبِ) له وانه بین: دان پیدا میتراوه که ی بدریتی و دان پیدا میتانه که به

دری دهرنه چن، که و ابو: (فَلَوْ قَالَ لِهَذِهِ الدَّابَّةِ عَلَيَّ كَذَا) نه و ولاغه نه شته ی له سر من هه یه (فَلَقَوْ) نه و دانپیدا میتانه پوجه له، چونکه و لاغ نابیته خاوه ن ملک، به لام (فَإِنْ قَالَ: بِسَبَبِهَا لِمَالِكِهَا) نه گهر گوتی: به هوی نه و ولاغه، خاوه نه که ی نه و شته ی له سر منه (وَجِبَ) نه وه واجبه: شته که بداته خاوه نه که ی.

وَلَوْ قَالَ لِحَمَلٍ هُنْدٌ كَذَا يَارِثُ أَوْ وَصِيَّةٌ لِرَمَّةٍ، وَإِنْ أَسْنَدَهُ إِلَى جِهَةٍ لَا تُمَكِّنُ فِي حَقِّهِ فَلَقَوُا، وَإِنْ أَطْلَقَ صَحَّ فِي الْأَظْهَرِ، وَإِذَا كَذَّبَ الْمُقْرَأُ الْمُقْرَأَ تَرَكَ الْمَالَ فِي يَدِهِ فِي الْأَصَحِّ، فَإِنْ رَجَعَ الْمُقْرَأُ فِي حَالِ تَكْذِيبِهِ وَقَالَ غَلَطْتُ قَبْلَ قَوْلِهِ فِي الْأَصَحِّ. (فَصَلِّ) قَوْلُهُ: لَزِيدٍ كَذَا، صِيغَةُ إِقْرَارٍ، وَقَوْلُهُ: عَلِيٌّ وَلِيٌّ ذِمِّيٌّ، لِلذَّيْنِ، وَمَعِيَ وَعِنْدِي، لِلْعَيْنِ،

(وَلَوْ قَالَ: لِحَمَلٍ مِنْهُ كَذَا يَارِثُ أَوْ وَصِيَّةٌ) نه گهر گوتی: کورپه‌ی ناو زگی نه و نافرته نه و شته‌ی له سر من هیه، به هوی میراتی باوکی، یان به هوی وهسیت. نه وه (لِزَمَهُ) شته‌کی ده‌که‌وینته سر، چونکه ده‌گونجن کورپه‌ی ناو زگ میراتی هه‌ی، به لام (وَإِنْ أَسْنَدَهُ إِلَى جِهَةٍ لَا تُمَكِّنُ فِي حَقِّهِ) نه گهر مافه‌کی دابه پال هویه‌کی وه‌ها: که دهره‌ق کورپه‌کی نه ده‌گونجا، وه‌ک بلی: کورپه‌کی سه‌د دیناری به قهرز داومن (فَلَقَوُا) نه و وه‌پالدانه بوچه‌له، به لام (وَإِنْ أَطْلَقَ) نه گهر بی وه‌پالدان گوتی: سه‌د دیناری نه و کورپه‌ی م له سره. نه وه (صَحَّ) دانپیدا‌هیتانه که دروسته، واته: پاره‌کی ده‌که‌وینته سر (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده‌ی به‌هینتردا.

(وَإِذَا كَذَّبَ الْمُقْرَأُ الْمُقْرَأَ) هر کاتیک دان بو‌هینرلو‌ه‌که، واته: نه و که‌سه‌ی بوی دان به مافه‌که‌دا هینراوه، گوتی: دان‌هینره‌که برۆ ده‌کا، هیچ مافیکی منی له سر نیه. نه وه (تَرَكَ الْمَالَ فِي يَدِهِ) ماله‌که له ده‌ست دان‌هینره‌که‌دا ده‌هیلدریته‌وه‌و لی وه‌رناگیرئو هر به ملکی‌خوی داده‌ندری، هم داوای قهرزه‌که‌شی لی‌تاکرئئ نه‌گهر دانی به قهرزئ‌کدا هینابن (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی پاستردا، که‌وابو: (فَإِنْ رَجَعَ الْمُقْرَأُ فِي حَالِ تَكْذِيبِهِ) نه‌گهر—له‌و حاله‌ته‌ی وه‌درۆ‌خستنه‌وه‌دا— دان‌هینره‌که له دانپیدا‌هیتانه‌کی په‌شیمان بو‌وه‌و (وَقَالَ: غَلَطْتُ) گوتی: مه‌ل‌م کردبو، یان به قه‌سدی درۆم کردبو (قَبْلَ قَوْلِهِ) قسه‌کی وه‌رده‌گیرئ (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی پاستردا، چونکه دانپیدا‌هیتانه‌کی به‌تال بو‌ته‌وه‌و ماله‌که‌ش هر له ملکایه‌تی‌خوی‌دا ماوه‌ته‌وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِيٌ گَوْتَه‌ی دَانِیْدَا‌هِيْتَانِ ﴾

بزانه: هرچه دانپیدا‌هیتانه‌که به گوته‌یه‌کی وه‌ها، یان به نووسینیکی وه‌ها بی: که بگه‌یه‌نن مافیکی له سره، که‌وابو: (قَوْلُهُ لَزِيدٍ كَذَا) نه‌گهر بلی: نه و شته بو‌زه‌یده. نه وه (صِيغَةُ إِقْرَارٍ) وشه‌ی دانپیدا‌هیتانه (وَقَوْلُهُ) نه‌گهر بلی: (عَلِيٌّ) نه و شته‌ی فلانکه‌س له سر منه (وَفِي ذِمَّتِي) یان له نه‌ستومدایه. نه‌وه‌ش (لِلذَّيْنِ) دانپیدا‌هیتانه‌و بو‌قهرز به کار دئ (وَمَعِيَ) نه‌گهر بلی: نه و شته‌ی فلانکه‌س له‌گه‌لمه (وَعِنْدِي) یان له لامه. نه‌وه‌ش (لِلْعَيْنِ) دانپیدا‌هیتانه‌و بو‌که‌لوپه‌ل به کار دئ.

وَلَوْ قَالَ: لِي عَلَيْكَ أَلْفٌ، فَقَالَ زِنْ أَوْ خُذْ أَوْ زِنْهُ أَوْ خُذْهُ أَوْ اخْتِمْ عَلَيْهِ أَوْ اجْعَلْهُ لِي كَيْسِكَ، فَلَيْسَ بِإِقْرَارٍ، وَلَوْ قَالَ: بَلَى أَوْ نَعَمْ أَوْ صَدَقْتَ أَوْ أَتَيْتَنِي مِنْهُ أَوْ قَضَيْتَهُ أَوْ أَنَا مُقَرَّبُهُ، فَهُوَ إِقْرَارٌ، وَلَوْ قَالَ: أَنَا مُقَرَّبٌ أَوْ أَنَا أَقْرَبُ بِهِ، فَلَيْسَ بِإِقْرَارٍ، وَلَوْ قَالَ: أَلَيْسَ لِي عَلَيْكَ كَذَا؟ فَقَالَ: بَلَى أَوْ نَعَمْ، فَإِقْرَارٌ، وَفِي نَعَمْ وَجَنَةٌ، وَلَوْ قَالَ: أَقْضِ الْأَلْفَ الَّذِي لِي عَلَيْكَ، فَقَالَ: نَعَمْ أَوْ أَقْضِي غَدًا أَوْ أَهْلِنِي يَوْمًا أَوْ حَتَّى أَقْعُدَ أَوْ أَفْتَحَ الْكَيْسَ أَوْ أَجِدْ، فَإِقْرَارٌ فِي الْأَصَحِّ،

(فَصَلِّ) يُشْتَرَطُ فِي الْمُقَرَّبِ أَنْ لَا يَكُونَ مَلِكًا لِلْمُقَرَّبِ، فَلَوْ قَالَ: دَارِي أَوْ ثَوْبِي أَوْ دِينِي

(وَلَوْ قَالَ: لِي عَلَيْكَ أَلْفٌ) نه گهر به کتیک گوتی: کاک نازاد هزار دینارم له سه رتویه (فَقَالَ) نازادیش له وه لامدا گوتی: (زِنْ) بکیشسه، یان بزیمیره (أَوْ خُذْ) یان بگره (أَوْ زِنْهُ) یان بیکیشه (أَوْ خُذْهُ) یان بیگره (أَوْ اخْتِمْ عَلَيْهِ) یان موری له سه رده (أَوْ اجْعَلْهُ لِي كَيْسِكَ) یان بیخه ناو کیسهی خوت (فَلَيْسَ بِإِقْرَارٍ) نه وه لامدانهویه دانیپداهیتان، به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر له وه لامدا گوتی: (بَلَى أَوْ نَعَمْ) به لئ وایه (أَوْ صَدَقْتَ) یان راست نه کهی (أَوْ أَتَيْتَنِي مِنْهُ) یان له هزاره که گهردهنت نازاد کربوم، یان گهردهنت نازاد بکه (أَوْ قَضَيْتَهُ) یان دلومه ته وه (أَوْ أَنَا مُقَرَّبُهُ) یان من دان به هزاره که دا نه میتم (فَهُوَ إِقْرَارٌ) نه وه لامدانهویه ده بیته دانیپداهیتان، به لام (وَلَوْ قَالَ:) نه گهر له وه لامدا گوتی: (أَنَا مُقَرَّبٌ) من دانیپنرم (أَوْ أَنَا أَقْرَبُ بِهِ) یان له مه ودا من دان به هزاره که دا نه میتم. (فَلَيْسَ بِإِقْرَارٍ) نه وه دانیپداهیتان.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر به نازادی گوت: (أَلَيْسَ لِي عَلَيْكَ كَذَا؟) ثایا من سه د دینارم له سه رتو نیه؟ (فَقَالَ: بَلَى أَوْ نَعَمْ) نازادیش له وه لامدا گوتی: به لئ (فَإِقْرَارٌ) نه وه لامه دانیپداهیتانه (وَفِي نَعَمْ وَجَنَةٌ) له بارهی به لئ فه رمووده یه کی بی میز هیه: که نابیته دانیپداهیتان (وَلَوْ قَالَ: أَقْضِ الْأَلْفَ الَّذِي لِي عَلَيْكَ) نه گهر گوتی: نه وه زار دیناره ی من له سه رتوم هیه، بده وه (فَقَالَ: نَعَمْ) نازادیش گوتی: به لئ (أَوْ أَقْضِي غَدًا) یان گوتی: سه بیته دهنده مه وه (أَوْ أَهْلِنِي يَوْمًا) یان پوژتیک موله تم بده (أَوْ حَتَّى أَقْعُدَ) یان تا داده نیشم (أَوْ أَفْتَحَ الْكَيْسَ) یان تا کیسه که م ده که مه وه (أَوْ أَجِدْ) یان تا دهستم ده که وی، یان تا کلیله که م دینم (فَإِقْرَارٌ) نه وانه گشتی دانیپداهیتانه (فِي الْأَصَحِّ) له فه رمووده ی راستردا.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَأْسِي دَانَ پِيدَاهِيْتَرَاو: كَه مَاهَه كَه يَه ﴾

(يُشْتَرَطُ فِي الْمُقَرَّبِ) به مه رج داده ندرئ له دان پيداهيتنرله که دا: (أَنْ لَا يَكُونَ مَلِكًا لِلْمُقَرَّبِ) نابی ملکی دانیپنره که بی، له کاتی دانیپنداندا، که وایو: (فَلَوْ قَالَ: دَارِي أَوْ ثَوْبِي أَوْ دِينِي)

الذی علی زیند لعمرؤ، فَهُوَ لَعْوٌ، وَلَوْ قَالَ: هَذَا لِفُلَانٍ وَكَانَ مِلْكَی إِلَى أَنْ أَفْرَزْتُ بِهِ، فَأَوَّلُ كَلَامِهِ إِفْرَارٌ وَآخِرُهُ لَعْوٌ، وَلِيَكُنَّ الْمُقْرَبَةُ فِي يَدِ الْمُقْرَبِ لِيَسْلَمَ بِالْإِفْرَارِ لِلْمُقْرَبِ، فَلَوْ أَقْرَ وَلَمْ يَكُنْ فِي يَدِهِ ثُمَّ صَارَ عَمَلٌ بِمُقْتَضَى الْإِفْرَارِ، فَلَوْ أَقْرَ بِحَرِيَّةِ عَبْدٍ فِي يَدِ غَيْرِهِ ثُمَّ اشْتَرَاهُ حُكْمَ بِحَرِيَّتِهِ، ثُمَّ إِنْ كَانَ قَالَ هُوَ حُرًّا أَصْلًا فَشِرَاؤُهُ أَفْتِدَاءٌ، وَإِنْ قَالَ أَعْتَقَهُ فَأَفْتِدَاءٌ مِنْ جِهَتِهِ وَيَبِيعُ مِنْ جِهَةِ الْبَائِعِ عَلَى الْمَذْهَبِ فَيُثْبِتُ فِيهِ الْخِيَارَانَ لِلْبَائِعِ فَقَطُّ، وَيَصِحُّ الْإِفْرَارُ بِالْمَجْهُولِ فَإِذَا قَالَ: لَهُ عَلَيَّ شَيْءٌ، قَبِلَ تَفْسِيرُهُ بِكُلِّ مَا يَتَمَوَّلُ وَإِنْ قُلَّ،

الذی علی زیند لعمرؤ) نه گهر گوتی: خانووی خۆم، یان جلی خۆم، یان قهرزی خۆم که له سهر زهیده، بۆ عه مره (فَهُوَ لَعْوٌ) نه وه پوچه له وه به که که ناین.

(وَلَوْ قَالَ هَذَا لِفُلَانٍ وَكَانَ مِلْكَی إِلَى أَنْ أَفْرَزْتُ بِهِ) نه گهر گوتی: نه مه هی فلانکه سه، بپشدا ملکی من بوو، تا دایم پشدا هیتنا، نه وه (فَأَوَّلُ كَلَامِهِ إِفْرَارٌ وَآخِرُهُ لَعْوٌ) سه ره تایی قسه که ی دانپیدا هیتنا وه کوتاییه که شی پوچه له.

(وَلِيَكُنَّ الْمُقْرَبَةُ فِي يَدِ الْمُقْرَبِ) هه م ده بی دان پشدا هیتراوه که له دهستی دانپشتره که دا بی (لِيَسْلَمَ بِالْإِفْرَارِ لِلْمُقْرَبِ) تا کو به هوی دانپشتره که ته سلیمی دان بۆ هیتراوه که بکری (فَلَوْ أَقْرَ وَلَمْ يَكُنْ فِي يَدِهِ) جا نه گهر دانی به شتی که دا هیتناو شته که ش له دهستی خۆی دا نه بو (ثُمَّ صَارَ) نینجا هاته دهستی خۆی (عَمَلٌ بِمُقْتَضَى الْإِفْرَارِ) به گویره ی دانپشدا هیتنا که ره هتار ده کری بۆ شته که ده دریته دان بۆ هیتراوه که.

(فَلَوْ أَقْرَ بِحَرِيَّةِ عَبْدٍ فِي يَدِ غَيْرِهِ) نه گهر دانی هیتنا به نازادی کۆیله یه که له دهستی که سیکی تر دا بوو (ثُمَّ اشْتَرَاهُ) نینجا به خۆی کۆیله که ی کری، نه وه (حُكْمَ بِحَرِيَّتِهِ) بپیار ده درئ: که کۆیله که نازاده (ثُمَّ) نینجا ته ماشاده که ی: (إِنْ كَانَ قَالَ: هُوَ حُرًّا أَصْلًا) نه گهر له دانپشتره که دا گو تبتتی: نه وه کۆیله یه له بنچینه دا نازاده. نه وه (فَشِرَاؤُهُ أَفْتِدَاءٌ) کرینه که ی بزگار کردنه له ژیر دهستی گوره که ی، به لام (وَإِنْ قَالَ: أَعْتَقَهُ) نه گهر له دانپشتره که دا گو تبتتی: نازادی کردوه. نه وه (فَأَفْتِدَاءٌ مِنْ جِهَتِهِ) له لای کپیاره که وه کرینه که ی بزگار کردنه (وَيَبِيعُ مِنْ جِهَةِ الْبَائِعِ) له لای فروشیاره که ش فروشته (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ره فرموده ی پاستی مه زهه ب، که وایو: (فَيُثْبِتُ فِيهِ الْخِيَارَانَ لِلْبَائِعِ فَقَطُّ) هه ره بۆ په شیمانی دانیشگو وه مرچ ته نها بۆ فروشیاره که ده بن، بۆ کپیاره که ناین.

(وَيَصِحُّ الْإِفْرَارُ بِالْمَجْهُولِ) دانپشتره به شتی که نه زاندر او دا دروست ده بی و دا وای پوونکردنه وه ی لێ ده کری، که وایو: (فَإِذَا قَالَ: لَهُ عَلَيَّ شَيْءٌ) هه ره کاتی که گوتی: نازاد شتی که له سه ره من هیه. نه وه (قَبِلَ تَفْسِيرُهُ بِكُلِّ مَا يَتَمَوَّلُ وَإِنْ قُلَّ) لێ قبول ده کری: شته که به هه ره مالتیک پوون بکاته وه، هه ره چه ند ماله که ش که م بی، وه که بلئ: مه به سه م

وَلَوْ فَسَّرَهُ بِمَا لَا يُتَمَوَّلُ لَكُنْهُ مِنْ جِنْسِهِ كَحَبَّةِ حَنْطَةِ، أَوْ بِمَا يَحِلُّ افْتِئَاؤُهُ كَكَلْبٍ مُعْلَمٍ
 وَسَرَجِينَ قَبْلَ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَا يُقْبَلُ بِمَا لَا يُقْتَنَى كَحَنْزِيرٍ وَكَلْبٍ لَا نَفْعَ فِيهِ، وَلَا بِعِيَادَةِ
 وَرَدِّ سَلَامٍ، وَلَوْ أَقْرَبَ بِمَالٍ أَوْ مَالٍ عَظِيمٍ أَوْ كَبِيرٍ أَوْ كَثِيرٍ قَبْلَ تَفْسِيرِهِ بِمَا قَلَّ مِنْهُ، وَكَذَا
 بِالْمُسْتَوْلَدَةِ فِي الْأَصْحَحِ، لِابْتِكَلِبِ وَجِلْدِ مَيْتَةٍ، وَقَوْلُهُ: لَهُ كَذَا، كَقَوْلِهِ: شَيْءٌ، وَقَوْلُهُ:
 شَيْءٌ شَيْءٌ أَوْ كَذَا كَذَا، كَمَا لَوْ لَمْ يُكْرَرْ، وَلَوْ قَالَ: شَيْءٌ وَشَيْءٌ أَوْ كَذَا وَكَذَا،
 وَجَبَ شَيْئَانِ، وَلَوْ قَالَ: كَذَا دَرَاهِمًا أَوْ رَفَعَ الدَّرَاهِمَ أَوْ جَرَّهُ، لَزِمَهُ دَرَاهِمٌ،

یه ک فلس بوو. (و) ههروهه (لو فسره بما لا يتمول) نه گهر شته که ی پوونی کرده وه به
 شتیکی وهما: که به مال دانه ندرا (لکنه من جنسه کحبه حنطه) به لام له په گهزی مال
 بوو، وهک بلن: مه به ستم یهک دهنکه گهنم بوو (أو) یان پوونی کرده وه (بما یحل افتناءه)
 به شتیکی وهما: که له په گهزی مال نه بوو، به لام پاگرتنی سروسه بوو (ککلبی معلّم) وهک
 بلن: سه گیتی فیره پلوکروم مه به ستم بوو، هم (وسرجین) وهک بلن: مه به ستم زیل بوو،
 نه و کاتهش (قبیل) نه و پوونکر دهنه وه یه ی لقبول ده کرئ (فی الاصح) له فه رموده ی
 پاستردا، به لام (ولا یقبل بما لا یقتنی) لئی قبول نا کرئ: پوونی بکاته وه به شتیکی
 وهما: که پاگرتنی سروسه نه ی: (کحزیر وکلب لا نفع فیهم) وهک بلن: مه به ستم به راز،
 یان سه گیتی بین سود بوو (ولا بیادو ورد سلام) هم لئی قبول نا کرئ: بلن: مه به ستم
 سهردانی نه خوش، یان وه لایمی سه لام بوو.

(وَلَوْ أَقْرَبَ بِمَالٍ) نه گهر دانی هینا به مالیک (أَوْ مَالٍ عَظِيمٍ أَوْ كَبِيرٍ) یان به مالیکی گه وده (أَوْ
 کثیر) یان به مالیکی زور، وهک بلن: مالیکی گه وده ی فلانکه سم له لایه، یان مالیکی زوری
 نوم له سهره، نه وه (قبیل تفسیره بما قل منه) لئی قبول ده کرئ پوونی بکاته وه به
 مالیکی کهم (و کذا) ههروهه لئی قبول ده کرئ پوونی بکاته وه (بالمستولدة) به و (جاریه) ی
 مندالی له گه وده که ی بووه (فی الاصح) له فه رموده ی پاستردا (لا یکلبی و جلد میتة) به لام
 لئی قبول نا کرئ بلن: مه به ستم سهگ، یان پیسته ی مردار بووه.

(وَقَوْلُهُ) نه گهر بلن: (له کذا) نه و دهنه ی له سهر منه (کقولیه شئیء) وهک بلن: شتیکی له
 سهر من هه یه، له هه ردوکیان قبول ده کرئ به شتیکی کهم پوونی بکاته وه (وقوله) نه گهر
 بلن: (شئیء شئیء) شتیکی، شتیکی (أو) یان بلن: (کذا کذا) نه و دهنه، نه و دهنه. نه وه (کما
 لو لم ینکر) وهک دو باره نه کرابنه وه، وه هایه، به لام (ولو قال) نه گهر گوتی: (شئیء
 وشئیء) شتیکی و شتیکی (أو) یان بلن: (کذا و کذا) نه و دهنه و نه و دهنه. نه و کاته (وجب
 شیئان) دوو شتی له سهر واجب دهن، هه رچند که میش بن.

(وَلَوْ قَالَ: كَذَا دَرَاهِمًا أَوْ رَفَعَ الدَّرَاهِمَ أَوْ جَرَّهُ) نه گهر گوتی: نه و دهنه دیره مه ی نازادم له
 لایه، نه وه (لزمه درهم) دیره میکی له سهر واجب دهن، جا بوو بداته (درهم)، یان ژیری

وَالْمَذْهَبُ: اللَّهُ لَوْ قَالَ: كَذَا وَكَذَا دِرْهَمًا بِالنَّصْبِ، وَجَبَ دِرْهَمَانِ، وَأَلَّهُ لَوْ رَفَعَ أَوْ جَرَّ
 فِدْرَهَمَ، وَلَوْ حَذَفَ الْوَاوَ فِدْرَهَمَ فِي الْأَحْوَالِ، وَلَوْ قَالَ: أَلْفٌ وَدِرْهَمٌ، قُبِلَ تَفْسِيرُ الْأَلْفِ
 بِغَيْرِ الدَّرَاهِمِ، وَلَوْ قَالَ: خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ دِرْهَمًا، فَالْجَمِيعُ دِرَاهِمٌ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ
 قَالَ: الدَّرَاهِمُ الَّتِي أَقْرَرْتُ بِهَا نَاقِصَةَ الْوِزْنِ، فَإِنْ كَانَتْ دِرَاهِمُ الْبَلَدِ تَامَةً الْوِزْنِ فَالصَّحِيحُ
 قَبُولُهُ إِنْ ذَكَرَهُ مُتَّصِلًا، وَمَنْعُهُ إِنْ فَصَلَهُ عَنِ الْإِقْرَارِ، وَإِنْ كَانَتْ نَاقِصَةً قَبْلَ إِنْ وَصَلَهُ
 وَكَذَا إِنْ فَصَلَهُ فِي النَّصِّ، وَالتَّفْسِيرُ بِالْمَعْشُوشَةِ كَهَوِّ النَّاقِصَةِ، وَلَوْ قَالَ: لَهُ عَلَيَّ مِنْ
 دِرْهَمٍ إِلَى عَشْرَةٍ، لَزِمَهُ تِسْعَةٌ فِي الْأَصْحَحِّ، وَإِنْ قَالَ: دِرْهَمٌ فِي عَشْرَةٍ، فَإِنْ أَرَادَ الْمَعِيَةَ لَزِمَهُ

بِدَاتِي (وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَوْ قَالَ: كَذَا وَكَذَا دِرْهَمًا بِالنَّصْبِ) نَه كهر بلئی: نه وه ننده و نه وه نده
 دیره مه. نه وه (وَجَبَ دِرْهَمَانِ) نوو دیره می له سه ر واجب ده بن (وَأَنَّهُ لَوْ رَفَعَ أَوْ جَرَّ
 فِدْرَهَمَ) نه كهر بو داته (دهرم)، یان ژیری بداتی، نه وه دیره میکی له سه ر واجبه، به لام
 (وَلَوْ حَذَفَ الْوَاوَ) نه كهر پیتی (واو) نه لئی، نه وه (فِدْرَهَمَ فِي الْأَحْوَالِ) له هه موو حاله ته كاندا
 یه ك دیره می له سه ره.

(وَلَوْ قَالَ) نه كهر بلئی: (أَلْفٌ وَدِرْهَمٌ) هه زاریك دیره میکی له لامه، نه وه (قُبِلَ تَفْسِيرُ الْأَلْفِ
 بِغَيْرِ الدَّرَاهِمِ) لی قبول ده کری: هه زاره كه به شتیکی - جگه له دیره م - پوون بکاته وه
 (وَلَوْ قَالَ خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ دِرْهَمًا) نه كهر گوتی بیست و پینج دیره م، نه وه (فَالْجَمِيعُ دِرَاهِمٌ
 عَلَى الصَّحِيحِ) هه موو بیست و پینج كه به دیره م پوون ده کریته وه.

(وَلَوْ قَالَ: الدَّرَاهِمُ الَّتِي أَقْرَرْتُ بِهَا نَاقِصَةَ الْوِزْنِ) نه كهر گوتی: نه وه دیره مانه ی دانم پیندا
 هیناون کیشیان ناته واوه، نه وه ته ماشا ده کری: (فَإِنْ كَانَتْ دِرَاهِمُ الْبَلَدِ تَامَةً الْوِزْنِ) نه كهر
 دیره مه كانی نه وه شوینه کیشیان ته واو بوو (فَالصَّحِيحُ قَبُولُهُ إِنْ ذَكَرَهُ مُتَّصِلًا) نه وه
 قسه یه ی لقبول ده کری نه كهر له گه ل دانپیدا هینانه كه دا گوت بیتی: کیشیان ناته واوه
 (وَمَنْعُهُ إِنْ فَصَلَهُ عَنِ الْإِقْرَارِ) به لام لی قبول ناکری نه كهر گوته كه ی له دانپیدا هینانه كه
 جیا کرد بیته وه (وَإِنْ كَانَتْ نَاقِصَةً) نه كهر دیره مه كانی شوینه كه ناته واو بوو، نه وه كاته
 (قُبِلَ إِنْ وَصَلَهُ وَكَذَا إِنْ فَصَلَهُ فِي النَّصِّ) لی قبول ده کری: جا له گه ل دانپیدا هینانه كه دا
 گوت بیتی، یان به جیا.

(وَالتَّفْسِيرُ بِالْمَعْشُوشَةِ) پوون کرد نه وه ی دیره مه كان به دیره می فیل تی دا کراو (كَهْوٍ
 بِالنَّاقِصَةِ) وه ك پوون کرد نه وه یانه به دیره می ناته واو، له گشت باسه كانی پرابر بوودا (وَلَوْ
 قَالَ) نه كهر گوتی: (لَهُ عَلَيَّ مِنْ دِرْهَمٍ إِلَى عَشْرَةٍ) له دیره میك تا ده دیره می له سه ر منه.
 نه وه (لَزِمَهُ تِسْعَةٌ فِي الْأَصْحَحِّ) تو دیره می له سه ر واجب ده بن (وَإِنْ قَالَ: دِرْهَمٌ فِي عَشْرَةٍ)
 نه كهر گوتی: دیره میك له ده دیره مدا له سه ر منی هه یه. نه وه (فَإِنْ أَرَادَ الْمَعِيَةَ لَزِمَهُ

أَحَدَ عَشَرَ، أَوْ الْحَسَابَ فَعَشْرَةَ، وَإِلَّا فَدَرَاهِمَ.
 (فَصَلِّ) قَالَ: لَهُ عِنْدِي سَيْفٌ فِي غَمْدٍ أَوْ ثَوْبٌ فِي صُنْدُوقٍ، لَا يَلْزِمُهُ الظَّرْفُ، أَوْ غَمْدٌ فِيهِ
 سَيْفٌ أَوْ صُنْدُوقٌ فِيهِ ثَوْبٌ، لَزِمَهُ الظَّرْفُ وَحَدَهُ، أَوْ عَبْدٌ عَلَى رَأْسِهِ عِمَامَةٌ، لَمْ تَلْزِمَهُ
 الْعِمَامَةُ عَلَى الصَّحِيحِ، أَوْ دَابَّةٌ بِسَرَجِهَا أَوْ ثَوْبٌ مَطْرُزٌ، لَزِمَهُ الْجَمِيعُ، وَلَوْ قَالَ: فِي مِيرَاثِ
 أَبِي أَلْفٍ، فَهُوَ إِقْرَارٌ عَلَى أَبِيهِ بَدَيْنٍ، وَلَوْ قَالَ فِي مِيرَاثِي مِنْ أَبِي أَلْفٍ، فَهُوَ وَعْدٌ هَبَّةٌ، وَلَوْ
 قَالَ: لَهُ عَلَيَّ دَرَاهِمٌ دَرَاهِمٌ، لَزِمَهُ دَرَاهِمٌ، فَإِنْ قَالَ: وَدَرَاهِمٌ، لَزِمَهُ دَرَاهِمَانِ، وَلَوْ قَالَ: لَهُ دَرَاهِمٌ

أَحَدَ عَشَرَ نَهَكَرَ مَهَبَسْتِي لَهُ كَهَلْ بَيْنَ، يَانِزَه دِيرَهَمِي لَهُ سَهَر وَاجِب دَهَبِن (أَوْ الْحَسَابِ
 فَعَشْرَةَ) يَان نَهَكَر مَهَبَسْتِي لِيَكْدَانِي زَمَارَه بَيْنَ: دَه دِيرَهَمِي لَهُ سَهَر وَاجِب دَهَبِن (وَإِلَّا)
 نَهَكَر هِيَجِيَانِي مَهَبَسْتِ نَهَبِن (فَدِيرَهَمٌ) دِيرَهَمِي كِي لَهُ سَهَر وَاجِب دَهَبِن.

﴿ فَاصل: له باسی چند جور یکی دانید اهینان ﴾

(قَالَ) نَهَكَر يَه كِيك كُوتِي: (لَهُ عِنْدِي سَيْفٌ فِي غَمْدٍ) نَازَاد شَمَشِيرِي كِي لَهُ كَالانِيكْدَا لَهُ لَای
 مِنْهُ (أَوْ ثَوْبٌ فِي صُنْدُوقٍ) يَان جَلِيكِي لَهُ سَنْدُوقِيكْدَا لَهُ لَای مِنْهُ. نَهَوَه (لَا يَلْزِمُهُ الظَّرْفُ)
 كَالانَه كَو سَنْدُوقَه كِي نَاكَه وَنَه سَهَر، بَه لَكُو تَه نَهَا شَمَشِيرُو جَلَه كِي دَه كَه وَنَه سَهَر (أَوْ يَان
 نَهَكَر كُوتِي: (غَمْدٌ فِيهِ سَيْفٌ) كَالانِيكِي لَهُ لَای مِنْهُ شَمَشِيرِي كِي تِي دَايَه (أَوْ صُنْدُوقٌ فِيهِ
 ثَوْبٌ) يَان سَنْدُوقِيكِي لَهُ لَای مِنْهُ جَلِيكِي تِي دَايَه، نَهَوَه - بَه پِيَجَه وَانَه ي پَارِدُوو - (لَزِمَهُ
 الظَّرْفُ وَحَدَهُ) تَه نَهَا كَالانَه كَو سَنْدُوقَه كِي دَه كَه وَنَه سَهَر (أَوْ يَان كُوتِي: (عَبْدٌ عَلَى رَأْسِهِ
 عِمَامَةٌ) كُوتِي يَه كِي لَهُ لَامَه مِيَزَه رِيكِي لَهُ سَهَرَه (لَمْ تَلْزِمَهُ الْعِمَامَةُ) مِيَزَه رَه كِي نَاكَه وَبِيَتَه
 سَهَر (عَلَى الصَّحِيحِ) لَهُ سَهَر فَهَر مَوُودَه ي پَاسْت.

(أَوْ يَان كُوتِي: (دَابَّةٌ بِسَرَجِهَا) وَوَلَاغِيكِي بَه زِينَه كَه يَه وَه، يَان بَه كُورْتَانَه كَه يَه وَه لَهُ لَامَه (أَوْ
 ثَوْبٌ مَطْرُزٌ) يَان جَلِيكِي قَه بِيَتَان لِيَدِرَاوِي لَهُ لَای مِنْهُ. نَهَوَه (لَزِمَهُ الْجَمِيعُ) كَشْتِي دَه كَه وَنَه
 سَهَر. وَاتَه: وَوَلَاغَه كَه وَزِينَه كَه وَجَلَه كَه وَقَه بِيَتَانَه كَه (وَلَوْ قَالَ) نَهَكَر كُوتِي: (فِي مِيرَاثِ أَبِي
 أَلْفٍ) نَازَاد لَهُ مِيرَاثِي بَاوَكْمَدَا هَه زَار دِينَارِي هَه يَه (فَهُوَ إِقْرَارٌ عَلَى أَبِيهِ بَدَيْنٍ) نَهَوَه دَانَه تِيَتَانِيكَه
 - بَه قَه رِيكِي - لَهُ سَهَر بَاوَكِي خُوي، بَه لَام (وَلَوْ قَالَ فِي مِيرَاثِي مِنْ أَبِي أَلْفٍ) نَهَكَر كُوتِي: لَهُ
 مِيرَاثِي مِنْ كَه لَهُ بَاوَكْم وَهَرَم كُوتُو هَه زَار دِينَارِي هَه يَه (فَهُوَ وَعْدٌ هَبَّةٌ) نَهَوَه كَفْتِي
 بَه خَشِينِيكَه: كَه هَه زَار دِينَارِي بَه بَه خَشِينِ بَدَاتِي، وَاتَه: لَهُ سَهَر ي وَاجِب نِيَه.

(وَلَوْ قَالَ) نَهَكَر كُوتِي: (لَهُ عَلَيَّ دَرَاهِمٌ دَرَاهِمٌ) نَازَاد دِيرَهَمِيك دِيرَهَمِي كِي لَهُ سَهَر مِنْهُ. نَهَوَه
 (لَزِمَهُ دَرَاهِمٌ) يَه ك دِيرَهَمِي دَه كَه وَبِيَتَه سَهَر، بَه لَام (فَإِنْ قَالَ: وَدَرَاهِمٌ) نَهَكَر كُوتِي: دِيرَهَمِيكُو
 دِيرَهَمِي كِي لَهُ سَهَر مِنْهُ. نَهَوَه (لَزِمَهُ دَرَاهِمَانِ) دُوو دِيرَهَمِي دَه كَه وَنَه سَهَر (وَلَوْ قَالَ: لَهُ دَرَاهِمٌ

وَدَرِهَمَ وَدَرِهَمَ، لَزِمَهُ بِالْأَوَّلَيْنِ دَرِهَمَانِ وَأَمَّا الثَّالِثُ فَإِنْ أَرَادَ بِهِ تَأْكِيدَ الثَّانِي لَمْ يَجِبْ بِهِ شَيْءٌ، وَإِنْ نَوَى الْإِسْتِنَافَ لَزِمَهُ ثَالِثٌ، وَكَذَا إِنْ نَوَى تَأْكِيدَ الْأَوَّلِ أَوْ أَطْلَقَ فِي الْأَصَحِّ، وَمَتَى أَقْرَبَ بِمُتَّبِعِهِمْ كَشَيْءٍ وَتَوْبٌ وَطَوْلِبٌ بِالْبَيَانِ فَاِمْتَنَعَ فَالصَّحِيحُ أَنَّهُ يُحْسِنُ، وَلَوْ بَيْنَ وَكَذَبَهُ الْمُقْرَأُ فَلْيُبَيِّنْ وَلْيَدْعُ وَالْقَوْلُ قَوْلُ الْمُقْرَأِ فِي نَفْيِهِ، وَلَوْ أَقْرَأَ لَهُ بِالْفِ تَمَّ أَقْرَأَ لَهُ بِالْفِ فِي يَوْمٍ آخَرَ لَزِمَهُ أَلْفٌ فَقَطْ، وَإِنْ اِخْتَلَفَ الْقَدْرُ دَخَلَ الْأَقْلُ فِي الْأَكْثَرِ،

وَبِرَمَمَ وَبِرَمَمَ) نه گهر گوتی: دیرمه میگو دیرمه میگو دیرمه میگی له سر منه. نه وه (لَزِمَهُ بِالْأَوَّلَيْنِ دَرِهَمَانِ) به یه که مه که نووه مه که نوو دیرمه می ده که ونه سر (وَأَمَّا الثَّالِثُ) به لام دیرمه مه که سی یه م (فَإِنْ أَرَادَ بِهِ تَأْكِيدَ الثَّانِي) نه گهر مه بهستی نوویات کردنه وهی نووه مه که بویئ (لَمْ يَجِبْ بِهِ شَيْءٌ) هیچی به سی یه مه که ناکه ویته سر.

به لام (وَإِنْ نَوَى الْإِسْتِنَافَ) نه گهر مه بهستی بنیاتنان بیئ (لَزِمَهُ ثَالِثٌ) نه وه دیرمه مه که سی یه میشی ده که ویته سر (وَكَذَا) ههروه ها سی یه مه که ده که ویته سر (إِنْ نَوَى تَأْكِيدَ الْأَوَّلِ أَوْ أَطْلَقَ) نه گهر مه بهستی نوویات کردنه وهی یه که مه که بویئ، یان هیچ نوویات کردنه وهی کی مه بهست نه بویئ (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی پاستردا.

(وَمَتَى أَقْرَبَ بِمُتَّبِعِهِمْ) هه کاتیک دانئ هینا به شتیکی نه ناسرلودا (كَشَيْءٍ) وه ک بلئ: شتیکی له لای منه (وَتَوْبٌ) هه وه ک بلئ: جلیکی له لای منه (و) له وه حاله ته شدا (طَوْلِبٌ بِالْبَيَانِ) دانهنینه ره که داوای پوونکردنه وهی لی کرا (فَاِمْتَنَعَ) جا نه ویش پوونی نه کرده وه، نه وه (فَالصَّحِيحُ) فهرمووده ی پاست: (أَنَّهُ يُحْسِنُ) نه و دانهنینه ره ده خرنه به ندیخانه، اته: تا پوونی ده کاته وه.

به لام (وَلَوْ بَيْنَ) نه گهر دانهنینه ره که پوونی کرده وه (وَكَذَبَهُ الْمُقْرَأُ) دان بوهنترلوه که ش باوه پی پی نه کردو گوتی: وا نیه (فَلْيُبَيِّنْ) با دان بوهنترلوه که به خوی پوونی بکاته وه، نینجا (وَلْيَدْعُ) با داوای شته که ش له دانهنینه ره که بکا، جا له و کیشه یه دا (وَالْقَوْلُ) نه و قسه یه ی که وهرده گیری (قَوْلُ الْمُقْرَأِ فِي نَفْيِهِ) قسه ی دانهنینه ره که یه که سویند بخواو بلئ: نه و شته ی لی داوا کردوم له سر م نیه.

(وَلَوْ أَقْرَأَ لَهُ بِالْفِ) نه گهر دانئ هینا به هزار دینار بو نازاد (ثُمَّ أَقْرَأَ لَهُ بِالْفِ فِي يَوْمٍ آخَرَ) نینجا له پوونتی تریشدا دانئ هینا به هزار دینار هه بو نازاد، نه وه (لَزِمَهُ أَلْفٌ فَقَطْ) ته نها هه زاریکی ده که ویته سر، چونکه دانهنینانه که هه وایک نوویاره گزترلوه ته وه.

(و) ههروه ها (إِنْ اِخْتَلَفَ الْقَدْرُ) نه گهر نه ندازه که ش لیک جیاواز بیئ، وه ک پوونتیکی بلئ: هه زار دیناری له سر منه. پوونتیکی تریش بلئ: پینجسه د دیناری له سر منه. نه وه ش (دَخَلَ الْأَقْلُ فِي الْأَكْثَرِ) که مه که ده چپته ناو زوره که و ته نها هه زار دیناری ده که ویته سر.

فَلَوْ وَصَفَهُمَا بِصِفَتَيْنِ مُخْتَلِفَتَيْنِ أَوْ أَسْتَدُهُمَا إِلَى جِهَتَيْنِ أَوْ قَالَ: قَبِضْتُ يَوْمَ السَّبْتِ عَشْرَةَ، ثُمَّ قَالَ: قَبِضْتُ يَوْمَ الْأَحَدِ عَشْرَةَ، لَزِمَا، وَلَوْ قَالَ: لَهُ عَلَيَّ أَلْفٌ مِنْ ثَمَنِ خَمْرٍ أَوْ كَلْبٍ، أَوْ أَلْفٌ قَصِيئَتُهُ، لَزِمَهُ الْأَلْفُ فِي الْأَطْهَرِ، وَلَوْ قَالَ: مِنْ ثَمَنِ عَبْدٍ لَمْ أَقْبِضْهُ إِذَا سَلَّمَهُ سَلَّمْتُ، قَبْلَ عَلَيَّ الْمَذْهَبِ وَجُعِلَ ثَمَنًا، وَلَوْ قَالَ: لَهُ عَلَيَّ أَلْفٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، لَمْ يَلْزِمَهُ شَيْءٌ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ قَالَ: أَلْفٌ لَا يَلْزِمُ، لَزِمَهُ، وَلَوْ قَالَ: لَهُ عَلَيَّ أَلْفٌ، ثُمَّ جَاءَ بِالْفِ قَالَ: أَرَدْتُ بِهِ هَذَا وَهُوَ وَدِيعَةٌ،

به لام (فَلَوْ وَصَفَهُمَا بِصِفَتَيْنِ مُخْتَلِفَتَيْنِ) نه گهر دوو هزاره کانی مهر به که به جوریک باس کرد، وه ک بلئی: هزار دیناری درشته ی له لای منه، پوژیکی تریش بلئی: هزار دیناری وورده ی له لای منه (أَوْ أَسْتَدُهُمَا إِلَى جِهَتَيْنِ) یان دوو هزاره کانی دانه پال دوو لای لیک جیاواز، وه ک بلئی: هزار دینار پاره ی فروشراویکی له سر منه. جاریکی تریش بلئی: هزار دینار قهرزی له سر منه. (أَوْ قَالَ: قَبِضْتُ يَوْمَ السَّبْتِ عَشْرَةَ) یان گوتی: پوژی شه ممه ده دینارم لی وه رگرتوه (ثُمَّ قَالَ قَبِضْتُ يَوْمَ الْأَحَدِ عَشْرَةَ) نینجا گوتی: پوژی به ک شه ممه ده دینارم لی وه رگرتوه. له و سئی مه سه لانه دا (لَزِمَا) مهر دوو نه نندازه کانی ده که ونه سر، واته: دوو هزاره کان و دوو ده به کان.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (لَهُ عَلَيَّ أَلْفٌ مِنْ ثَمَنِ خَمْرٍ أَوْ كَلْبٍ) نازاد هزار دیناری پاره ی شهراب، یان پاره ی سه گیک ی له سر منه (أَوْ أَلْفٌ قَصِيئَتُهُ) یان گوتی: هزار دیناری له سر منه به لام دلومه توه، نه وه له مهر دوو مه سه له دا (لَزِمَهُ الْأَلْفُ) هزاره که ی ده که ویتته سر (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به هیتردا، به لام (وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (مِنْ ثَمَنِ عَبْدٍ لَمْ أَقْبِضْهُ إِذَا سَلَّمَهُ سَلَّمْتُ) هزار دیناری پاره ی کویله به کی له سر منه، کویله که م وه رنه گرتوه، مهر کاتیک کویله که م ته سلیم بکا، پاره که ی ته سلیم ده که م (قَبْلَ) نه و قسه به ی لی قبول ده کری (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مه زه ب (وَجُعِلَ ثَمَنًا) هزار دیناره که ده کریته پاره ی کویله فروشلوه که.

(وَلَوْ قَالَ: لَهُ عَلَيَّ أَلْفٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ) نه گهر گوتی: هزار دیناری له سر منه نه گهر خوا حز بکا. نه وه (لَمْ يَلْزِمَهُ شَيْءٌ) هیچی له سر واجب نابئی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مه زه ب، چونکه حز کردن و حزنه کردنی خوا له نئمه دیار نیه (وَلَوْ قَالَ: أَلْفٌ لَا يَلْزِمُ) نه گهر گوتی: هزار دیناری له سر منه و هزاره که واجب نابئی، نه وه (لَزِمَهُ) هزاره که ی له سر واجب ده بین بیداتی.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (لَهُ عَلَيَّ أَلْفٌ) نازاد هزار دیناری له سر منه (ثُمَّ جَاءَ بِالْفِ وَقَالَ) نینجا دانه یته ره که هزار دیناری هینا و گوتی: (أَرَدْتُ بِهِ هَذَا، وَهُوَ وَدِيعَةٌ) مه به ستم

فَقَالَ الْمُقْرَلُ: لِي عَلَيْهِ أَلْفٌ آخَرُ، صُدِّقَ الْمُقْرَلُ - فِي الْأَطْهَرِ - بِيَمِينِهِ، فَإِنْ كَانَ قَالَ: فِي ذِمَّتِي أَوْ ذِمَّتِي صُدِّقَ الْمُقْرَلُ عَلَى الْمَذْهَبِ، قُلْتُ: فَإِذَا قَبَلْنَا التَّفْسِيرَ بِالْوَدِيعَةِ فَلَا صَحَّ أَهْهَا أَمَانَةٌ يُقْبَلُ دَعْوَاهُ التَّلْفَ بَعْدَ الْإِقْرَارِ وَدَعْوَى الرَّدِّ، وَإِنْ قَالَ: لَهُ عِنْدِي أَوْ مَعِيَ أَلْفٌ، صُدِّقَ فِي دَعْوَى الْوَدِيعَةِ وَالرَّادُّ وَالتَّلْفُ قَطْعًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ أَقْرَبَ بَيْعَ أَوْ هَبَ وَإِقْبَاضَ لَمْ قَالَ كَانَ فَاسِدًا وَأَقْرَزْتُ لَطْنِي الصَّحَّةَ، لَمْ يُقْبَلْ وَلَهُ تَخْلِيفُ الْمُقْرَلُ، فَإِنْ نَكَّلَ

ثم هزار دیناره جوو، ثم هزارهش-ثازاد- به سپاردن له لای من داینابو (فقال المُقرَلُ: لِي عَلَيْهِ أَلْفٌ آخَرُ) دان بۆهیندیلوه کهش-واته: نازاد- گوتی: جگه له م هزاره، هزاری تریشم له سر تویه. نهوه (صُدِّقَ الْمُقْرَلُ - فِي الْأَطْهَرِ - بِيَمِينِهِ) له فرموده ی به هیتردا: باوهر به دانهینره که ده کرئ، نه گهر سویند بخوا: (که له سر ی واجب نیه هزاری تری بداتن). به لام هر له م مهسه له یه دا (فَإِنْ كَانَ قَالَ) نه گهر گوتیبیتی (فِي ذِمَّتِي) هزار دیناری له نهستی مندا هیه (أَوْ تِنَا) یان هزار دیناری به قهرز له لای منه، نینجا هزار دیناری هیناو گوتی: مه به ستم ثم هزاره جوو، که به سپاردن له لای من داینابو، نهو کاته (صُدِّقَ الْمُقْرَلُ) به سویند باوهر به دان بۆهیندیلوه که ده کرئ (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مهزه به.

قُلْتُ) نيامی (النواوی) ده فرموی: (فَإِذَا قَبَلْنَا التَّفْسِيرَ بِالْوَدِيعَةِ) هر کاتیک لای قبولی بکهین: هزار دیناره که به سپاردن پوون بکاته وه (فَلَا صَحَّ أَنَّهَا أَمَانَةٌ) به فرموده ی راستر: نهو هزاره نه مانه تیکه له لای دانهینره که، که وابو: (فَيُقْبَلُ دَعْوَاهُ التَّلْفَ بَعْدَ الْإِقْرَارِ) به سویند خواردن لای قبولی ده کرئ بلئی: له دوی دانهینانه که م هزاره که فهوتا (و) هر وه ما به سویند لای قبولی ده کرئ (دَعْوَى الرَّادِّ) که بلئی: له دوی دانهینانه که م بقا خواهه نه که یم که پانده وه (وَإِنْ قَالَ) نه گهر بلئی: (لَهُ عِنْدِي أَوْ مَعِيَ أَلْفٌ) هزار دیناری له لای منه، یان له گه ل منه. نهوه (صُدِّقَ فِي دَعْوَى الْوَدِيعَةِ وَالرَّادُّ وَالتَّلْفِ قَطْعًا) به سویند باوهری پی ده کرئ نه گهر بلئی: به سپاردن له لای منه. یان بلئی: بقا خواهه نه که یم که پانده وه. یان بلئی: فهوتا. (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَلَوْ أَقْرَبَ بَيْعٍ) نه گهر دانی هینا به فروشتنتیک (أَوْ هِبَةٍ وَإِقْبَاضِ) یان دانی هینا به به خشینی شتیک و دانه ده ست پیته خسرلوه که (ثُمَّ قَالَ كَانَ فَاسِدًا) نینجا دانهینره که گوتی: فروشتنه که، یان به خشینه که به تالو دانه مه زلو جوو، به لام (وَأَقْرَزْتُ لَطْنِي الصَّحَّةَ) بؤیین دانم هینا چونکه واتیگه یشتبوم دروست بووه. نهوه (لَمْ يُقْبَلْ) قسه ی دانه مه زانه که ی لای قبولی نا کرئ، به لام (وَلَهُ تَخْلِيفُ الْمُقْرَلُ) بؤی هیه دان بۆهیندیلوه که سویند بدا: له سر دانه مه زانی فروشتن، یان به خشینه که (فَإِنْ نَكَّلَ) جا نه گهر دان بۆهیندیلوه که سویندی

حَلَفَ الْمُقْرُ وَبَرِيٍّ، وَلَوْ قَالَ: هَذِهِ الدَّارُ لَزَيْدٌ بَلْ لَعَمْرُو أَوْ غَضِبْتُهَا مِنْ زَيْدٍ بَلْ مِنْ عَمْرٍو سَلَّمْتُ لَزَيْدٍ، وَالْأَطْهَرُ أَنَّ الْمُقْرَ يَغْرَمُ قِيمَتَهَا لَعَمْرٍو بِالْإِقْرَارِ، وَيَصِحُّ الْإِسْتِثْنَاءُ إِنْ أَتَّصَلَ وَلَمْ يَسْتَعْرِقْ، فَلَوْ قَالَ: لَهُ عَلَيَّ عَشْرَةٌ إِلَّا تِسْعَةً إِلَّا ثَمَانِيَةً لَزِمَهُ تِسْعَةٌ، وَيَصِحُّ مِنْ غَيْرِ الْجِنْسِ: كَأَلْفٍ إِلَّا ثَوْبًا، وَيُبَيِّنُ بَثْوَبٍ قِيمَتُهُ ذَوْنُ أَلْفٍ، وَمَنْ الْمُعَيَّنُ: كَهَذِهِ الدَّارُ لَهُ إِلَّا هَذَا الْبَيْتَ، أَوْ هَذِهِ الدَّارَاهِمُ لَهُ إِلَّا ذَا الدَّرْهَمِ، وَفِي الْمُعَيَّنِ وَجْهٌ شَادٌّ، قُلْتُ: لَوْ قَالَ: هَؤُلَاءِ الْعَبِيدُ لَهُ إِلَّا وَاحِدًا قَبْلَ وَرَجَعَ فِي الْبَيَانِ إِلَيْهِ،

نه خوارد، نهو کاته (حَلَفَ الْمُقْرُ) دانهینه ره که سویندی که پاندرایه وه ده خوا: (که فرۆشتنه که، یان به خشینه که دانه مه زروه). نینجا (وَبَرِيٍّ) له مافه که نازاد ده بیو بریاری دانه مه زرانندیان بۆ ده بری، چونکه که پاننده وهی سویند وه کو دانپیدا هی تانه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (هَذِهِ الدَّارُ لَزَيْدٌ بَلْ لَعَمْرُو) نهم خانووه هی (زهید)ه، به لکو هی (عه مر)ه (أَوْ) یان گوتی: (غَضِبْتُهَا مِنْ زَيْدٍ بَلْ مِنْ عَمْرٍو) داگرم کردوه له (زهید)، به لکو له (عه مر). نه وه له هه ردوو مه سه له دا ماله که هی لئو ره ده گیرئ، هه م (سَلَّمْتُ لَزَيْدٍ) ته سلیمی زهید ده کرئ، نینجا (وَالْأَطْهَرُ) به فه رمووده ی به هیتر (أَنَّ الْمُقْرَ يَغْرَمُ قِيمَتَهَا لَعَمْرٍو بِالْإِقْرَارِ) دانهینه ره که نرخ ی دان پیدا هی ترا وه که ش- له توله- ده داته عه مر به وهی دانپیدا هی تانه که ی بۆ نهویش.

(وَيَصِحُّ الْإِسْتِثْنَاءُ) له دانهینه تاندا جیا کردنه وه دروسته (إِنْ أَتَّصَلَ) به وه مرجه ی جیا کرو وه که- به بی نیوان- له گه ل دان پیدا هی ترا وه که دا بگوتئ، هه م (وَلَمْ يَسْتَعْرِقْ) گشت دان پیدا هی ترا وه که ش نه گریته وه، که واته: نه گهر بلئ: ده دیناری له سه ر منه ده دینار نه بن، نهو جیا کردنه وه به دانا مه زری (فَلَوْ قَالَ) جا نه گهر گوتی: (لَهُ عَلَيَّ عَشْرَةٌ إِلَّا تِسْعَةً إِلَّا ثَمَانِيَةً) ده دیناری له سه ر منه تق دینار نه بن، هه شت دینار نه بن، نه وه (لَزِمَهُ تِسْعَةٌ) تق دیناری له سه ر واجب ده بن.

(وَيَصِحُّ مِنْ غَيْرِ الْجِنْسِ) جیا کردنه وه دروسته له په گه زتیکی تری جگه له په گه زی دان پیدا هی ترا وه که (كَأَلْفٍ إِلَّا ثَوْبًا) وهك: هه زار دیناری له سه ر منه جلیك نه بن (وَيُبَيِّنُ بَثْوَبٍ قِيمَتُهُ ذَوْنُ أَلْفٍ) نهو جله پوون ده کریتته وه به جلیکی وه ها: که نرخ ی له هه زار دینار که متر بی (وَ) هه روه ها (مِنَ الْمُعَيَّنِ) جیا کردنه وه له شتی دیار کرلویشدا دروسته (كَهَذِهِ الدَّارُ لَهُ إِلَّا هَذَا الْبَيْتَ) وهك: نه م خانووه هی نازاده نهو ژوو ره نه بن (أَوْ هَذِهِ الدَّارَاهِمُ لَهُ إِلَّا ذَا الدَّرْهَمِ) یان نه م دیره مانه هی نازاده نه م دیره مه نه بن (وَفِي الْمُعَيَّنِ وَجْهٌ شَادٌّ)

له باره ی دیار کرلو، فه رمووده ی بی هیتر هه یه: که جیا کردنه وه ی لئ دروست نه بن.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فه رموی: (لَوْ قَالَ هَؤُلَاءِ الْعَبِيدُ لَهُ إِلَّا وَاحِدًا) نه گهر گوتی: نهو کویلانه هی نهون یه که کویله نه بن. نه وه (قَبِيلٌ) لئ ی قبول ده کرئو (وَرَجَعَ فِي الْبَيَانِ إِلَيْهِ)

فَإِنْ مَاتُوا إِلَّا وَاحِدًا وَرَزَعَمَ أَنَّهُ الْمُسْتَنَى صُدَّقَ بِيَمِينِهِ عَلَى الصَّحِيحِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

بِقِ ديارکردنی کویله که ش ده گه پیتته وه لای دانه پیتته ره که (فَإِنْ مَاتُوا إِلَّا وَاحِدًا) جا نه گهر کویله کان گشتیان مردن ته نه پایه کتکیان نه بی (وَرَزَعَمَ أَنَّهُ الْمُسْتَنَى) دانه پیتته ره که ش گوتی: نه مه یان جیا کراوه که بوو، نه وه (صُدَّقَ بِيَمِينِهِ عَلَى الصَّحِيحِ) به سویتد باوه پری پی ده کری له سر فرموده ی راست ، چونکه نه وه به سستی خوی ده زانی (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بِأَسَى دَانِهِنِّيَانِ بَه نَه زَادِي نَادَه مِي زَادِيكَ ﴾

واته: نه زادی ناده ميزاديك به خويه وه بيه سستی و به به چه ی خوی دابنی، یان نه زادی خوی به ناده ميزادیکه وه بيه سستی و خوی به به چه ی نه و دابنی.

جا بزانه: له سرده می نه قامی و له سره تای ئیسلامیش ره فتار نه وه ابو: پیاویک مندالی که سیتی تری ده کرده کورپی خوی، جا کوره که به کورپی نه و پیاوه ناوی ده میندرا، ئینجا خوی گوره نه م ره فتاره ی حه رام کردو فرموی: ﴿أَدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي السَّيِّئِ وَمَوَالِيكُمْ﴾ به باوکی خویان ناویان به یخن، نه وه دادپه روه رانه تره له لای خوا، جا نه گهر نه تانزانی کن باوکیانه - وه منداله که دوزراییته وه - نه وان برای ئیوه له ئاینو برادر ی ئیوه، واته: به برا ناویان به یخن.

ئینجا نه گهر نه و دانپداهیتانه راست بی، نه و کاته دانپیتانه که واجبه، به لام نه گهر درو بی، نه و کاته حه رامه و له گونا مه گوره کانه، جیاوازی نیه درویه که: له هه بوونی نه زاده که دا بی، یان له نه بوونی دا بی، هه روه که له (تحفة) و (نه ایته) و، حاشیه کانیا ندا پوون کراوه ته وه،

ده رباره ی دروکردن له هه بوونی نه زادا، پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فرموی: ﴿مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ﴾ و فی حدیث آخر: ﴿لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ رواهما الشیخان، هه ر که سیک خوی به نه زادی که سیتی تری جگه له باوکی خویه وه بيه سستی و بشزانی نه و که سه باوکی خوی نیه، نه وه به هه شستی له حه رامه و له عنه تی خولو مه لاتی که و خه لکی له سر بی.

هه م ده رباره ی دروکردن له نه بوونی نه زادا، پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فرموی: ﴿أَيُّمَا رَجُلٍ جَحَدَ وَلَدَهُ وَهُوَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ إِحْتِجَابَ اللَّهِ عَنْهُ وَلَضَحَهُ عَلَى رَأْسِ الْأُولَى وَالْآخِرِينَ﴾ رواه ابودلود و صححه ابن حبان و الحاکم، هه ر پیاویک به مندالی خوی بلنی: مندالی من نیه. بشزانی مندالی خویه تی، نه وه خوی گوره له پوژی قیامت خوی له دانه پوشتی و پووره شی نه کا له به رچاوی هه موو خه لک.

﴿ فَاكْأَادَارِي ﴾: له عنه ت و هه پره شه ی نه و حه دیسانه، نه و که سانه ش ده گریته وه: که له سرده می ئیستادا - مندالیک له که سیک و رده گرن، یان مندالیک ده دوزنه وه، ئینجا له

(فَصَلِّ) أَقْرَبَ بِنَسَبٍ إِنْ أَلْحَقَهُ بِنَفْسِهِ أَشْطَرَطَ لِحَقِّهِ أَنْ لَا يُكْذِبَهُ الْحَسُّ وَلَا الشَّرْعُ بِأَنْ
يَكُونَ مَعْرُوفَ النَّسَبِ مِنْ غَيْرِهِ، وَأَنْ يُصَدِّقَهُ الْمُسْتَلْحَقُ إِنْ كَانَ أَهْلًا لِلتَّصَدِيقِ، فَإِنْ
كَانَ بِالغَا فَكُذِّبَهُ لَمْ يَتَّبِعْ إِلَّا بَيِّنَةً، وَإِنْ اسْتَلْحَقَ صَغِيرًا ثَبِتَ، فَلَوْ بَلَغَ

به پرتوه به رایه تی ره گه زمانه و ناسنامه دا نه ژادی منداله که به خویانه وه ده به سترو ده یکه نه
کودی خویان، یان کیژی خویان، جا به هوی نه و تاوانه گوره یه، پاشه روژیکی پرترو
ناشهری چاوه پروانی خیزانه که و منداله که ده کا؟ چونکه منداله که به هر پامی تیکه لی نه و
خیزانه ده بی تو به ناشهری میرات له و خیزانه ده گریو گشتیان ده بنه مالویرانی روژی
قیامت، که و ابو: هر نیستا له سر نه ندامانی خیزانه که واجب و هم هر کاتیک
منداله که ش بلوغی بو، له سهری واجب: به په له خویان له و گوناهه گوره یه پزگار
بکن و نه و نه ژاده روژنه هه لبوه شیننه وه، نه وه که به رده و ام له له عنه تی خوادا
بمیننه وه، چونکه پیغه مبر علیه السلام ده فرموی: ﴿لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ إِذْعَى بِغَيْرِ آيَةٍ - وَهُوَ يَعْلَمُ -
إِلَّا كَفَرَ﴾ رواه الشيخان، هر پیاویک نه ژادی خوی به که سیتی تر - جگه له باوکی خوی -
بیبه سترو بشزانی باوکی خوی نیه، به راستی کافر بووه. واته: نه گهر به حه لالی دابن،
هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویان.

(أَقْرَبُ بِنَسَبٍ) هر کاتیک دانی هیتا: به نه ژادی که سیک، نه وه ته ماشا ده که یین: (إِنْ أَلْحَقَهُ
بِنَفْسِهِ) نه گهر نه ژادی که سه که ی به خوی وه به ست (أَشْطَرَطَ لِحَقِّهِ) به مهرج داندراره بو
دروستبونی به ستانه که، سی مهرج:

یه که م: (أَنْ لَا يُكْذِبَهُ الْحَسُّ) نابن هه ستکردن به روژنی دابن، که و ابو: نه گهر یه کیکی ته من
بیست سالی، یه کیکی پانزه سالی به مندالی خوی دابن، نه وه روژی و دروست نابن.
دوهم: (وَلَا الشَّرْعُ) نابن شهرع به روژنی دابن: (بِأَنْ يَكُونَ مَعْرُوفَ النَّسَبِ مِنْ غَيْرِهِ) وه
منداله که ناسراو بی: که له نه ژادی که سیتی تره، هر وه که تازه پوونمان کرده وه، یان
منداله که له زینا بوبی؟ چونکه مندالی له زینا بیژی یه و دروست نیه به نه ژادی خوی وه
بیبه سترو، هر وه که له (تحفة) دا فرمویان تی.

سی یه م: (وَأَنْ يُصَدِّقَهُ الْمُسْتَلْحَقُ) ده بی نه ژاده ستراره که باوه به دانهینره که بکا (إِنْ
كَانَ أَهْلًا لِلتَّصَدِيقِ) نه گهر له وانه بی: که لکی باوه پین کردنی هه بین: وه که بالغ و عاقل بی،
که و ابو: (فَإِنْ كَانَ بِالغَا فَكُذِّبَهُ) نه گهر نه ژابه ستراره که بالغ و عاقل بو و دانهینره که ی
به درق خسته وه، نه و کاته: (لَمْ يَتَّبِعْ إِلَّا بَيِّنَةً) نه ژاده که ی ناشکرا نابن، ته نها به شاهید
نابن، به لام (وَإِنْ اسْتَلْحَقَ صَغِيرًا) نه گهر نه ژادی مندالیکی نه بالغ، یان شیتیکی به خوی وه
به ست، نه و کاته: (ثَبِتَ) نه ژاده که ی ناشکرا ده بین، که و ابو: (فَلَوْ بَلَغَ) نه گهر منداله که

وَكَذَّبَهُ لَمْ يَبْطُلْ فِي الْأَصْحِ، وَيَصِحُّ أَنْ يَسْتَلْحَقَ مِتًّا صَغِيرًا وَكَذَا كَبِيرٌ فِي الْأَصْحِ
 وَبِرِّئُهُ، وَلَوْ اسْتَلْحَقَ إِثْنَانِ بِالْعَا ثَبِتَ لِمَنْ صَدَّقَهُ، وَحُكْمُ الصَّغِيرِ يَأْتِي فِي اللَّقِيطِ إِنْ شَاءَ
 اللَّهُ تَعَالَى، وَلَوْ قَالَ لَوْلَدَ أُمَّتِهِ هَذَا وَوَلَدِي ثَبِتَ نَسَبُهُ، وَلَا يَثْبُتُ الْإِسْتِيلَادُ فِي الْأَظْهَرِ،
 وَكَذَا لَوْ قَالَ: وَوَلَدِي وَوَلَدَتُهُ فِي مِلْكِي، فَإِنْ قَالَ عَلَّقْتُ بِهِ فِي مِلْكِي ثَبِتَ الْإِسْتِيلَادُ، فَإِنْ
 كَانَتْ فِرَاشًا لَهُ لِحَقِّهِ بِالْفِرَاشِ مِنْ غَيْرِ اسْتِلْحَاقٍ، وَإِنْ كَانَتْ مُرْوَجَةً فَالْوَلَدُ لِلزَّوْجِ
 وَاسْتِلْحَاقُ السَّيِّدِ بَاطِلٌ،

بلوغی بو، یان شیئته که چاک بزووه (و کذبیه) دانهیته ره که ی به درو خسته وه (لم یبطل)
 نه زاده به ستراوه که به تال نایبته وه (فی الاصح) له فرموده ی راستردا.
 (و یصح ان یستلحق میتا صغیرا) دروسته نه زادی مندالیکی نه بالفی مردوو به خوویه وه
 بیه ستن (و کذا کبیر) ههروه ها دروسته نه زادی مردوویکی گه وه ی بالفیش به خوویه وه
 بیه ستن (فی الاصح) له فرموده ی راستردا، که و ابو: (و برئیه) دانهیته ره که میرات
 ده گری له نه زاده به ستراوه مردوو هه که.

(و لو استلحق اثنان بالغاً) نه گهر دوو که س، یان زیاتر نه زادی یه کیکی بالغو عاقلیان به
 خوئیانه وه به ست و هه درووک گوئیان نه مه کوپی منه. نه وه (ثبت لمن صدقه) نه زاده که ی
 بو نه وه که سه یان ناشکرا ده بی: که نه وه باوه پی پی ده کا.

(و حکم الصغیر یأتی فی اللقیط) بریاری مندالی نه بالغ که دوو که س به نه زادی خوئیانه وه
 بیه ستن له باسی مندالی دوزراوه دا دئی، ان شاء الله تعالی.

(ولو قال لولد ائمه: هذا ولدی) نه گهر گوئیته مندالی (جاریه) که ی خوئی: نه مه مندالی منه
 (ثبت نسبه) نه زاده که ی ناشکرا ده بی، به لام (ولا یثبت الاستیلاذ) دایکه مندالیه که ی
 (جاریه) که ناشکرا نابین (فی الاظهر) له فرموده ی به هیتردا (و کذا) ههروه ها دایکه
 مندالیه که ی ناشکرا نابین (لو قال: ولدی ولدتها فی ملکي) نه مه مندالی منه له ملکایه تی
 مندا لی بوه، به لام (فان قال: علقت به فی ملکي) نه گهر گوئی: له ملکایه تی مندا زگی پی
 گرتوه، نه وه کاته (ثبت الاستیلاذ) (جاریه) که ده بیته دایکه مندا.

(فان کانت فراساً له) جا نه گهر (جاریه) که سه رجی گه وه که ی بی، واته: جیماعی
 له گهل کردبو، نه وه کاته (لحقه بالفراش من غیر استلحاق) نه زادی مندالی (جاریه) که سه
 هوی سه رجی بیه که - به گه وه که ی وه ده به ستن، بین نه وه ی گه وه که بیه ستن، به لام
 (وان کانت مروجه) نه گهر (جاریه) که له یه کیکی تر ماره کرابو، نه وه کاته (فالولد للزوج)
 مندالی (جاریه) که ده بیته هی میرده که ی، که و ابو: (واستلحاق السید باطل) نه زاده به ستانی
 گه وه که ی به خوویه وه به تاله و دروست نابین.

وَأَمَّا إِذَا أَلْحَقَ التَّسَبُّ بِغَيْرِهِ كَهَذَا أَخِي أَوْ عَمِّي فَيُثْبِتُ نَسَبُهُ مِنَ الْمُلْحَقِ بِهِ بِالشَّرْطِ السَّابِقَةِ، وَيُشْتَرَطُ كَوْنُ الْمُلْحَقِ بِهِ مِثْلًا، وَلَا يُشْتَرَطُ أَنْ لَا يَكُونَ نَفَاهُ فِي الْأَصَحِّ، وَيُشْتَرَطُ كَوْنُ الْمُقَرَّرِ وَارِثًا حَائِزًا، وَالْأَصَحُّ أَنَّ الْمُسْتَلْحَقَ لَا يَرِثُ وَلَا يُشَارِكُ الْمُقَرَّرَ فِي حِصَّتِهِ، وَأَنَّ الْبَالِغَ مِنَ الْوَرَثَةِ لَا يَنْفَرِدُ بِالْإِقْرَارِ،

ثینجا بزانه: تا نیره باس له وه بوو: نه ژاده که به خویه وه بیهستی (وَأَمَّا إِذَا أَلْحَقَ التَّسَبُّ بِغَيْرِهِ) به لَام نه گره نه ژاده که - جگه له خوی - به خزمیکي تریه وه بیهستی (ک) وه ک بلئی: (هَذَا أَخِي) نه مه برامه کوپی باوکه (أَنْ يَانَ بَلِي: (عَمِّي) نه مه مامه کوپی باپیومه، نه و کاته (فَيُثْبِتُ نَسَبُهُ مِنَ الْمُلْحَقِ بِهِ) نه ژاده که ی له پیوه به ستراوه که ناشکرا ده بی: که باوکو باپیومه تی (بِالشَّرْطِ السَّابِقَةِ) به وسن مهرجانه ی پرابوو، هم چواره میش: (وَيُشْتَرَطُ كَوْنُ الْمُلْحَقِ بِهِ مِثْلًا) لیژدها به مهرج داده ندری: پیوه به ستراوه که مردوو بی، واته: نه ژاد به ستن به زیندو یکی جگه له خوی دروست نابئی، به لَام (وَلَا يُشْتَرَطُ لِتَرَهْدَا) به مهرج داناندری: (أَنْ لَا يَكُونَ نَفَاهُ) پیوه به ستراوه که له ژبان دا نه یگوتین: نه مه مندالی من نیه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا.

هروه ها (وَيُشْتَرَطُ لِتَرَهْدَا بَوِّ دَرُوسْتَبُونِي) نه ژاده که به مهرج داده ندری (كَوْنُ الْمُقَرَّرِ وَارِثًا حَائِزًا) دانپنه ره که میراتگریکی وها بی: گشت میراتی مردوو که ی - به شرع - بدریتی، جیاواری نیه: میراتگره دانپنه ره که: یه ک که س بی، یان زیاتر بی، بَوِّ وینه: نه گره یه کیک بمریو ته نها کوپیکی له لوا به جی بمینئی، ثینجا نه م کوپه دان بهینئی: که نازاد بریاه تی. نه و کاته نه ژادی نازاد ناشکرا ده بی و له گه ل دانپنه ره که ده بنه برای یه کتری و میراته که له نیوانیاندا به نیوهی ده بی، که وایو: نه گره میراتگره کان کومه لیک کوپو کیژ بون، نه و کاته: پیویسته گشتیان له سر دانپنه ره که ریک بکه ون، هروه که له ژوبه ی سرچاوه کاندا فرموویانه.

به لَام نه گره میراتگره کان - به گشتی - له سر دانپنه ره که ریک نه که وتن، به لکو هندیکیان دانیان پیدا هیتاو هندیکیش دانیان پیدا نه هینا، نه و کاته (وَالْأَصَحُّ) فرموده ی راستتر: (أَنَّ الْمُسْتَلْحَقَ لَا يَرِثُ) نه ژاد به ستراوه که میرات ناگری، چونکه ناشکرا بونی نه ژاده که ی دروست نه بوه، هم (وَلَا يُشَارِكُ الْمُقَرَّرَ فِي حِصَّتِهِ) ناشبیته هاوبه شی دانپنه ره که له به شه میراته که ی دا.

(و) هر به فرموده ی راستتر (أَنَّ الْبَالِغَ مِنَ الْوَرَثَةِ لَا يَنْفَرِدُ بِالْإِقْرَارِ) نه و میراتگره ی بلوغی بووه، نابئی به ته نها دان بهینئی به نه ژاده که، به لکو چاره پوانی نه وانی تریش ده کری تا بلوغیان ده بی، هم چاره پوان ده کری شیته که یان چاک بیهته وه.

وَأَنَّهُ لَوْ أَقْرَ لَوْ أَحَدُ الْوَارِثِينَ وَالْكَرَّ الْآخَرَ وَمَاتَ وَلَمْ يَرْتَهُ إِلَّا الْمُقْرُ
 ثَبِتَ النَّسَبُ، وَأَنَّهُ لَوْ أَقْرَ ابْنَ حَائِزٍ بِأَخْوَةِ مَجْهُولٍ فَأَنْكَرَ الْمَجْهُولُ
 نَسَبَ الْمُقْرُ لَمْ يُؤَثِّرْ فِيهِ وَيَثْبُتُ أَيْضاً نَسَبُ الْمَجْهُولِ، وَأَنَّهُ إِذَا كَانَ
 الْوَارِثُ الظَّاهِرُ يَحْجِبُهُ الْمُسْتَلْحَقُّ كَأَخٍ أَقْرَ بِإِثْنِ اللَّمِيَّتِ ثَبِتَ النَّسَبُ وَلَا إِثْرُ.

(كِتَابُ الْعَارِيَةِ)

(و) هر به فرموده‌ی پاستر: (أَنَّهُ لَوْ أَقْرَ أَحَدُ الْوَارِثِينَ) نه‌گه ره نووبرا - که
 هر دو کیان میرانگر بون - به کیکیان دانی هیئا به نه‌ژادی بریبه کی سی‌یه م (وَأَنْكَرَ الْآخَرَ)
 نه‌وی تریش دانی پیدا نه‌هیئا، نه‌وه سی‌یه مه که میرات ناگری، چونکه نه‌ژادی به دروستی
 ناشکرا نه‌یوه، به لام (و) هر کاتیک (مات) داننه هیئره که مرد (وَلَمْ يَرْتَهُ إِلَّا الْمُقْرُ) جگه له
 دانهیئره که ش که سی‌تر میراتی له داننه هیئره که نه‌ده‌گرت، نه‌و کاته (ثَبِتَ النَّسَبُ) به
 هوی دانهیئانه کی پابردوو، نه‌ژاده که ناشکرا ده‌بی‌و سی‌یه مه که ش میرات ده‌گری، چونکه
 دانهیئره که - ثبستا - گشت میراتی ده‌دریتی.

(و) هر به فرموده‌ی پاستر (أَنَّهُ لَوْ أَقْرَ ابْنَ حَائِزٍ) نه‌گه ر کوپیکی ناسرلو - که ه‌موو
 میراته که ی ده‌برد - دانی هیئا (بِأَخْوَةِ مَجْهُولٍ) به بریبه تی نه‌ناسراویک (فَأَنْكَرَ الْمَجْهُولُ)
 نَسَبَ الْمُقْرُ) نینجا نه‌ناسراوه که ش دانی نه‌هیئا به نه‌ژادی دانهیئره که، واته:
 نه‌ناسراوه که به کوپه که ی گوت: من کوپی مردوه که م، تو کوپی نه‌و نی، نه‌وه (لَمْ يُؤَثِّرْ
 فِيهِ) داننه هیئانه که یوی کار له نه‌ژادی کوپه که ناکا، چونکه نه‌ژاده که ی به سترلوه،
 که وابو: (وَيَثْبُتُ أَيْضاً نَسَبَ الْمَجْهُولِ) به هوی دانهیئانی ناسراوه که، نه‌ژادی
 نه‌ناسراوه که ش ناشکرا ده‌بی.

(و) هر به فرموده‌ی پاستر: (أَنَّهُ إِذَا كَانَ الْوَارِثُ الظَّاهِرُ يَحْجِبُهُ الْمُسْتَلْحَقُّ) هر کاتیک
 میرانگریکی ناشکرا به هوی نه‌ژاد به سترلوه که، بی‌به ش ده‌بو له میراتی مردوه که ی: (كَأَخٍ
 أَقْرَ بِإِثْنِ اللَّمِيَّتِ) وه که برای مردویک دان بهیئتی به نه‌ژادی کوپیک بق مردوه که، نه‌و کاته
 (ثَبِتَ النَّسَبُ) نه‌ژادی کوپه که ناشکرا ده‌بی‌و ده‌بیئته کوپی مردوه که، به لام (وَلَا إِثْرُ)
 هیچ میراته که ی نادریتی، چونکه نه‌گه ر میراتی بدریتی، بریبه که له میرانگریه تی ده‌که وی،
 وه نه‌گه ر له میرانگریه تی بکه وی، دانهیئانه که ی ه‌لده وه شیتته وه.

﴿ كِتَابُ الْعَارِيَةِ: پِهِرْتوكی خِوِاسْتِن ﴾

واته: شتیک به خواستن - له که سیک وه ریگری تاکو سودی لویه ریگری، نینجا بق
 خاوه نه‌که ی بیگه پرنیئته وه ﴿عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾ كَانَ فَرَّعَ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيَّ ﷺ فَرَساً
 مِنْ أَبِي طَلْحَةَ فَرَكِبَهُ، فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ: مَا رَأَيْتُ مِنْ شَيْءٍ ﴿رواه البخاري، ترسیک له (مدینه)

شَرَطُ الْمُعِيرِ: صِحَّةُ تَبْرُعِهِ، وَمِلْكُهُ الْمُنْفَعَةَ، فَيُعِيرُ مُسْتَأْجِرًا لَا مُسْتَعِيرًا عَلَى الصَّحِيحِ،
وَلَهُ أَنْ يَسْتَنْبِيبَ مَنْ يَسْتَوْفِي الْمُنْفَعَةَ لَهُ،

پودی، جا بیغه مبر ^{عَلَيْهِ} نه سپیکی له (أبی طلحة) خواست و بهر و بودله که پزیش، جا
که گهراوه فرموی: هیچمان نه دیت.

ثینجا بزانه: شت به خوازدا - له خودی خوی دا - سوننه ته، به لام نه گهر بیته هوی
دروستبونی خواپه رسته کی واجب، یان پزگار کردنی گیانیکی پزدار نه و کاته به خوازدا نه که
واجب ده بی، هه روه که زوری سهرچاوه کاندای فرموویانه، خوی گه وره ده فرموی:
﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ یارمه تی به کتری بدن له سهر
چاکه و خواپه رستی، به لام یارمه تی به کتری مه دن له سهر گوناوه نوژمنکاری.

دیشان بزانه: مامله تی خواستن له م چوار پوکنا نه پیک دی: (مُعِيرٌ) خوازدهر: که خاوه ن
ماله که به. (مُسْتَعِيرٌ) مالخواز: که ماله که به خواستن وهرده گری. (مُسْتَعَانٌ) خواستراوه که:
که ماله که به، هم پی ده گوتری: (مُعَانٌ) به خوازدر او. (الصَّيْفَةُ): گوتی مامله ته که.

(شَرَطُ الْمُعِيرِ) مهرجی خوازدهره که، نه مه به: (صِحَّةُ تَبْرُعِهِ) دروست بی: مالی خوی به
خو پایی بداته به کینکی تر، واته: بالغ و عاقل بی و قه ده غه ی له سهر نه بی و زورلیکراو نه بی،
که واته: نه گهر مندال و شیت و زورلیکراو و قه ده غه کراو شتیک به خواستن بدن،
خواستنه که دروست نایی و مالخوازه که ش ده بیته زامینی و هم کری به که شی ده که ویته
سهر، هه روه که (تحفة) له (الأنوار) گتپاوی به تیه وه.

ثینجا بزانه: پتویسته مالخوازه که ش نه و مهرجانه ی پابردوی تی دا بیته جی، که واته:
خواستنی مندال و شیت و قه ده غه کراو و زورلیکراو دروست نایی، به لام نابنه زامینی
ماله خواستراوه که، به و مهرجی له مندال و شیت و قه ده غه کراو وهریانه گرتبی، نه گینا:
نه وانیش ده بنه زامینی ماله که، هه روه که له (حاشیة العوض) دا پوون کراوه ته وه.

(و) هم مهرجی خوازدهره که نه مه به: (مِلْكُهُ الْمُنْفَعَةَ) سودی ماله به خوازدر او که ش
ملکی خوی بی، هه رچه ند خودی ماله که ش ملکی خوی نه بی، که وایو: (فَيُعِيرُ مُسْتَأْجِرًا)
دروسته: به کریگریک ماله به کریگریاوه که - به خواستن - بداته که سیکری تر، چونکه
خاوه نی سوده که به، که وایو: وه سیت بؤکراو و وه قف بؤسه رکرویش بؤیان دروسته:
وه سیت پیکراوه که وه قفکراوه که به خواستن بدن.

به لام (لَا مُسْتَعِيرٌ) دروست نیه: مالخوازیک ماله خواستراوه که - به خواستن - بداته
به کینکی تر (عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فرمووده ی راست، چونکه خاوه نی سوده که نیه،
به لکو بوی حه لال کراوه: سود له ماله که وهریگری، که وایو: (وَلَهُ) بؤ مالخوازه که دروسته
(أَنْ يَسْتَنْبِيبَ مَنْ يَسْتَوْفِي الْمُنْفَعَةَ لَهُ) به کیک له جی خوی دابنی تا کو سوده که ی بؤ

وَالْمُسْتَعَارُ: كَوْنُهُ مُتَّفَعًا بِه مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ، وَتَجَوُّزُ إِعَارَةِ جَارِيَةٍ لَخِدْمَةِ امْرَأَةٍ أَوْ مَحْرَمٍ، وَيُكْرَهُ إِعَارَةُ عَبْدٍ مُسْلِمٍ لِكَاْفِرٍ، وَالْأَصْحَحُ اشْتِرَاطُ لَفْظِ: كَأَعْرَثُكَ أَوْ أَعْرَيْتَنِي، وَيَكْفِي لَفْظُ أَحَدِهِمَا مَعَ فِعْلِ الْآخَرِ،

وهریگری: وهك وهكيله كهی، یان ژنه كهی سواری توتومبيله كه بكا، یان گاجووته كه بداته دهست په كیكي تر تاكو جووتی بۆ بكا.

(وَالْمُسْتَعَارُ) مهرجی ماله خواستراوه كه ش ئه مه یه: (كُونُهُ مُتَّفَعًا بِه) له وانه بی: سودی لئوه ریگری (مَعَ بَقَاءِ عَيْنِهِ) له گه ل ئه وه شدا خودی ماله كه ش بمیئیتته وه، كه واته: به خوازدانی به فر بۆ ساردکردنی ئاو، یان مۆم بۆ داگیرساندن، دروست نابیی، كه وابو: پښگای شهرعی ئه مه یه: به فروشتن، یان به به خشین بیداتی.

ههروه ها نه گهر بۆ میوه لیخواردن دره ختیكي بداتی، یان بۆ شیر لیخواردن، یان بیچوو لییوون ئاژه لیكي بداتی، ده بی میوه كه و شیره كه و بیچوو كه ی بۆ حه لال بكاو دره خته كه ی و ئاژه له كه شی به خواستن بداتی، تاكو بتوانی ئه و به ره مانه یان لئوه دهست بیئی، چونكه مهرجی خواستراوه كه ئه مه یه: به هوی سود لئوه رگرتن له ناو نه چی، نیتر دیاری کردنی خواستراوه كه مهرج نیه، كه واته: دروسته بلئی: هه ر ئاژه لیكي منت ده وی به خواستن بییه. ههروه كه له ژۆریه ی سه رچاوه كاندا پروون كراوه ته وه.

(وَتَجَوُّزُ إِعَارَةَ جَارِيَةٍ) دروسته (جاریه) به خواستن بدا (لِخِدْمَةِ امْرَأَةٍ أَوْ مَحْرَمٍ) بۆ خزمه تکردنی ئافره ت، یان پیاویکی مه حره م، چونكه مه ترسی بی شهرعی لی تاكری، به لام (وَيُكْرَهُ إِعَارَةُ عَبْدٍ مُسْلِمٍ لِكَاْفِرٍ) ناپه سنده كزیله یه كي موسولمان به خواستن بدریته كافرئك، چونكه سوکایه تی تی دایه.

كه واته: حه رپامه چهك به خواستن بدریته ریگری، یان هه ر شتیكي تر كه بییته پالپشتی پیاوخرپان بۆ خراپه كه یان، ههروه كه له ژۆریه ی سه رچاوه كاندا ئامازه یان بۆ كریوه و، له سه ره تای ئه م باسه دا به لگه مان هیئاوه.

(وَالْأَصْحَحُ) هه رمووده ی راستر: (اشْتِرَاطُ لَفْظٍ) بۆ دروستبوونی خواستن مهرجه: به زویان، یان به نووسین گۆته یه كي وه ها مه بی: كه نیزندانی سود لئوه رگرتن بگه یه تی (ك) وهك بلئی: (أَعْرَثُكَ) به خواستن ئه م شتم دایه تو. یان بلئی: بۆم حه لال کردی سودی لئوه ریگری. ئینجا مالخوازه كه ش شته كه بیا (أَوْ) یان مالخوازه كه بلئی: (أَعْرَيْتَنِي) ئه م شتم به خواستن بدی. ئینجا خوازده ره كه ش بیداتی، چونكه (وَيَكْفِي لَفْظُ أَحَدِهِمَا مَعَ فِعْلِ الْآخَرِ) بۆ دروستبوونی سود لئوه رگرتن ئه وه ننده به سه: یه كیكیان گۆته كه بلئی و ئه وی تریش كرده كه بكا، واته: مهرج نیه: هه ر دووكیان گۆته كه بلئی.

وَلَوْ قَالَ أَعْرَضْتُكَ لَتَغْلَفَهُ أَوْ لَتَعْبِرَنِي فَرَسَكَ فَهُوَ إِجَارَةٌ فَاسِدَةٌ تُوجِبُ أَجْرَةَ الْمِثْلِ،
وَمُؤْنَةُ الرَّدِّ عَلَى الْمُسْتَعِيرِ، فَإِنْ تَلَفْتَ لَا بِاسْتِعْمَالِ ضَمْنِهَا وَإِنْ لَمْ يُفْرِطْ،

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر خوازده ره که گوتی: (أَعْرَضْتُكَ لَتَغْلَفَهُ) نه سپه که م به خواستن دایه تو،
تا کو نالیکی بدهیتی (أَوْ لَتَعْبِرَنِي فَرَسَكَ) یان تا کو تو ش نه سپه که ت به خواستن بدهیته
من (فَهُوَ) نه و مامله ته (إِجَارَةٌ فَاسِدَةٌ) به کریدانیکی دانه مزروی نادرسته، که و ابو:
(تُوجِبُ أَجْرَةَ الْمِثْلِ) کرئی هاووینه له سر مالخوازه که واجب ده کا بّ خواهنی نه سپه که،
نه گهر ماوه یه کی وه های پّ بچن: کرئی هه بّ.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه رکی به ختوکردنی ماله خواستراوه که له سر خاوه نه که یه تی، واته: له
سر مالخوازه که نیه، جا نه گهر مالخوازه که نه رکی به ختوکردنی دا، به لام نیزی قازی
وه رنه گرتو شاهیدیشی نه گرتن تا کو نه رکه که له خاوه نه که ی وه ریگریته وه، نه و کاته
مافی وه رگرتنه وه ی نیه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه.

(وَمُؤْنَةُ الرَّدِّ) نه رکی گه راندنه وه ی ماله خواستراوه که: بّ خواوه نه که ی (عَلَى الْمُسْتَعِيرِ) له
سر مالخوازه که یه، پیغه مبه ر رضی الله عنه فرمویه تی: ﴿عَلَى الْيَدِ مَا أَخَذَتْ حَتَّى تُؤَدِّيَهُ﴾ رواه
اصحاب السنن بسند حسن، نه و ده سته ی شتیک وه رده گری، واجبه: بیپاریزی تا
دهیداته وه خاوه نه که ی.

نینجا بزانه: هه ر کاتیک خاوه نه که: دلوی ماله خواستراوه که ی کرد، یان مرد، له سر
مالخوازه که واجبه: به په له ماله خواستراوه که بگه ریپیتته وه، نه گینا: ده بیته زامینو
کرئی یه که شی ده که ویتته سر، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه.
جا نه گهر خاوه نه که و مالخوازه که له سر گه راندنه وه ی ماله که بووه کیشه یان: خاوه نه که
ده یگوت: نه تگه راندوته وه، مالخوازه که ش ده یگوت: گه راندومه ته وه - هیچ شاهیدیشی
نه بو- نه وه باوهر به خاوه نه که ده کرئی نه گهر سویتند بخوا، هه روه که له (مغنی) و (اقناع) دا
فرمویه تی.

(فَإِنْ تَلَفْتَ) جا نه گهر ماله خواستراوه که فه وتا، یان عه بیبکی لپه یدا بو (لَا بِاسْتِعْمَالِ)
فه وتانه که ش به هژی به کارهینانیکی نيزندراو نه بو: وه ک گورگ نازه له خواستراوه که
بخوا، یان ماله خواستراوه که بدزئی، یان بسوتی، نه وه (ضَمْنُهَا) مالخوازه که ده بیته
زامینی و ده بی توله ی بدا (وَإِنْ لَمْ يُفْرِطْ) هه رچه ند که مته رغه میشی نه کریدی ﴿عَنْ صَفْوَانَ
بْنِ أُمِيَّةٍ رضی الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وآله اسْتَعَارَ مِنْهُ أَدْرُعًا يَوْمَ حُنَيْنٍ، فَقَالَ: أَغْضِبَ يَأْمُحَمَّدُ؟ قَالَ: بَلْ
عَارِيَةٌ مَضْمُونَةٌ﴾ رواه ابوداود والنسائی باسناد جید، پیغه مبه ر رضی الله عنه چه ند زئی یه کی
له (صفوان) خواست بّ چه نگی (حنین)، جا (صفوان) گوتی: نایا به زه وتکردن

وَالْأَصْحُ أَكَّهُ لَا يَضْمَنُ مَا يَتَمَحَقُ أَوْ يَنْسَحِقُ بِاسْتِعْمَالِ، وَالثَّلَاثُ يَضْمَنُ الْمُتَمَحِقَ،
وَالْمُسْتَعِيرُ مِنَ الْمُسْتَأْجِرِ لَا يَضْمَنُ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ تَلَفَتْ دَابَّتُهُ فِي يَدِ وَكَيْلٍ بَعَثَهُ لِي
شُغْلَهُ أَوْ فِي يَدِ مَنْ سَلَّمَهَا إِلَيْهِ لِيَرُوضَهَا فَلَا ضَمَانَ، وَلَهُ الْإِنْتِفَاعُ بِحَسَبِ الْإِذْنِ،

زیریه کان ده بهی؟ پیغمبر ﷺ فرمودی: به لکو به خواستنیکی زامینکرو وهریان ده گرم
نه گهر له ناو چون توله یان ده دهم.

﴿ ناکاداری ﴾: نه گهر به هوی به کارهینانیکی نیزندرو ماله خواستروه که به فوتی، نه و کاته
نابیته زامین، هر وه که له (شرح المنهج) دا فرمودیه تی، که واته: نه گهر داس به دروینه
بشکنی، یان گاجووت به کیلان بمری، یان قاجی بشکنی، مالخوازه که نابیته زامین، واته: به و
هرجهی له راده به دهر به کاری نه هینابن، نه گینا: له و حاله ته شدا ده بیته زامین، هر وه
له (تحفة) و (نهایه) دا فرمودیانه.

جا نه گهر هر دو لا بووه کیشه یان: نایا خواستروه که به هوی به کارهینانیکی نیزندرو
فه و تاوه، یان نا؟ نه وه باوه پ به مالخوازه که ده کری نه گهر سویند بخوا، هر وه که به
پیچیه وانیه (تحفة) له (نهایه) دا فرمودیه تی.

(وَالْأَصْحُ) فرموده ی راستر: (أَنَّهُ لَا يَضْمَنُ مَا يَتَمَحَقُ) مالخوازه که نابیته زامینی نه و
خواستراوه ی به هوی به کارهینانیکی نیزندرو گشتی له ناو بچی: وه که جلویه رگو نه و
جوړه شتانه، هم وه کو وولاغه که به هوی باریکی عاده تی، یان سوارینکی عاده تی له ناو
بچی (أَوْ يَنْسَحِقُ بِاسْتِعْمَالِ) یان به هوی به کارهینانیکی نیزندرو عه بیدار بیی و کم
ببیته وه: وه که وولاغه که پشتی بریندار بیی، یان شه له بیی، یان کیژده که بشکنی
(وَالثَّلَاثُ) به فرموده ی سنیه م (يَضْمَنُ الْمُتَمَحِقَ) ده بیته زامینی نه و خواستراوه ی
گشتی له ناو ده چی.

(وَالْمُسْتَعِيرُ مِنَ الْمُسْتَأْجِرِ) نه و که سه ی مالینکی خواستوه: له به کریگریک، یان له وه سیت
بؤکرویک، یان له وه قف بؤسه رکرویک (لَا يَضْمَنُ) نه ویش نابیته زامین (فِي الْأَصْحِ) له
فرموده ی راستردا، چونکه ده ستی نه وان ش جیگری خاوه ن ماله که به.

(وَلَوْ تَلَفَتْ دَابَّتُهُ) نه گهر وولاغه که ی خوی فه و تا: (فِي يَدِ وَكَيْلٍ بَعَثَهُ فِي شُغْلِهِ) له ده ستی
وه کیلیکی دا: که بؤ کاریکی خوی نارویه تی (أَوْ فِي يَدِ مَنْ سَلَّمَهَا إِلَيْهِ لِيَرُوضَهَا) یان له
ده ستی که سیکدا: که وولاغه که ی ته سلیم کربو تا کو مه شقی سوار ی بی بکا (فَلَا ضَمَانَ)
وه کیله که و که سه که نابنه زامینی وولاغه که، به و هرجهی که مته رغه میان نه کربن.

(وَلَهُ الْإِنْتِفَاعُ) بؤ مالخوازه که دروسته: سود له خواستروه که وهریگری (بِحَسَبِ الْإِذْنِ)
به گویره ی نیزندانه که، که واته: نه گهر کتیبیکی به خواستن وهرگرتو بیتی هه له یه کی

فَإِنْ أَعَارَهُ لِرِزَاعَةٍ حَنْطَةَ زَرْعِهَا وَمِثْلَهَا إِنْ لَمْ يَنْهَهُ، أَوْ لَشَعِيرٍ لَمْ يَزْرَعْ مَا فَوْقَهُ كَحَنْطَةِ،
 وَلَوْ أَطْلَقَ الزَّرَاعَةَ صَحٌّ فِي الْأَصْحِ - وَيَزْرَعُ مَا شَاءَ، وَإِذَا اسْتَعَارَ لِبِنَاءٍ أَوْ غِرَاسٍ فَلَهُ
 الزَّرْعُ وَلَا عَكْسَ، وَالصَّحِيحُ أَنَّهُ لَا يَغْرِسُ مُسْتَعِيرٌ لِبِنَاءٍ وَكَذَا الْعَكْسُ، وَأَنَّهُ لَا تَصِحُّ
 إِعَارَةُ الْأَرْضِ مُطْلَقَةً، بَلْ يُشْتَرَطُ تَعْيِينُ نَوْعِ الْمَنْفَعَةِ.

تیدایه، دروست نیه: هه له که - به بیئیزی خاوه نه که ی - چاک بکاته وه، مه گه ر
 خواسترو له که قورنابن بی، یان کتیبیکسی وه قفکراو بی، نه و کاته واجبه: هه له که چاک
 بکاته وه، هه روه که له (تحفة) دا پرونی کر دوته وه.

(فَإِنْ أَعَارَهُ لِرِزَاعَةٍ حَنْطَةَ) جا نه گه ر زهویه که ی به خواستن دایبی تا کو گه نمی تی دا
 بچینی، نه وه (زَرْعِهَا وَمِثْلَهَا) گه نمو وینه ی گه نمیشی تی دا ده چینی (إِنْ لَمْ يَنْهَهُ) نه گه ر له
 وینه که قه ده غه ی نه کر دبی، که وابو: دروسته جزی تی دا بچینی، به لام دروست نیه برنجی
 تی دا بچینی؟ چونکه زبانی زیاتره (أَوْ لَشَعِيرٍ) یان بق داچاندنی جق دابویی، نه وه (لَمْ
 يَزْرَعْ مَا فَوْقَهُ كَحَنْطَةَ) دروست نیه: نه و شته ی تی دا بچینی که زبانی زیاتره: وه کو گه نم،
 به لام (وَلَوْ أَطْلَقَ الزَّرَاعَةَ) نه گه ر ته نها گوتی: بق کشتوکال دامه تو، نه وه ش (صَحٌّ)
 دروست ده بی (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا، که وابو: (وَيَزْرَعُ مَا شَاءَ)
 هه ر کشتوکالیکسی حه ز ده کا تی دا ده چینی.

ئینجا بزانه: هه ر کاتیک مالخوزه که - به پیچه وانه وه - شتیکی نیزنه دراوی تی دا چاند،
 نه وه بق خاوه نه که دروسته: هه لیبیکه تی وه بیج توله شی نه داتی، به لکو نه گه ر
 ماوه یه کیشی به سه ردا چوبی، له سه ر مالخوزه که واجبه: کرئی هاووینه ییشی بداتی،
 هه روه که له (تحفة) دا فرموویه تی.

(وَإِذَا اسْتَعَارَ لِبِنَاءٍ أَوْ غِرَاسٍ) هه ر کاتیک زهویه کی به خواستن وه رگرت بق خانوو تی دا
 کردن، یان بق درهخت تی دا چاندن، نه وه (فَلَهُ الزَّرْعُ) بزوی دروسته: کشتوکالی تی دا
 بچینی، چونکه زبانی که متره، به لام (وَلَا عَكْسَ) پیچه وانه که ی دروست نیه، واته: نه گه ر
 بق کشتوکال خواستبیتی، دروست نیه بق درهخت و خانوو به کاری بیتنی، چونکه زبانیان
 زورتره (وَالصَّحِيحُ) به فرموده ی راست (أَنَّهُ لَا يَغْرِسُ مُسْتَعِيرٌ لِبِنَاءٍ) نه و مالخوزه ی بق
 خانوو زهویه که ی خواستوه، بزوی دروست نیه: درهختی تی دا بچینی (وَكَذَا الْعَكْسُ)
 هه روه ها پیچه وانه که شی دروست نیه، واته: نه گه ر بق درهخت خواستبیتی دروست نیه
 خانویی تی دا دروست بکا.

(وَأَنَّهُ لَا تَصِحُّ إِعَارَةُ الْأَرْضِ مُطْلَقَةً) هه ر به فرموده ی راست: دروست نیه: زهوی به
 خواستن بدری بی باسکردنی سوده که ی (بَلْ يُشْتَرَطُ تَعْيِينُ نَوْعِ الْمَنْفَعَةِ) به لکو به مه رج

(فَصَلِّ لِكُلِّ مِنْهُمَا رَدُّ الْعَارِيَةِ مَتَى شَاءَ إِلَّا إِذَا أَعَارَ لِذَنْفٍ فَلَا يَرْجِعُ حَتَّى يَنْدَرِسَ أَثَرُ الْمَدْفُونِ وَإِذَا أَعَارَ لِلْبِنَاءِ أَوْ الْغِرَاسِ وَلَمْ يَذْكُرْ مُدَّةً ثُمَّ رَجَعَ إِنْ كَانَ شَرْطَ الْقَلْعِ مَجَانًا لَزِمَهُ،

داندراوه: جوړی سود لټوهرگرته که ی دیاری بکړی، به لام نه گهر بلن: به خواستن دامه تو، تا کو سودی لټوهر بگری به بچوونی خوټ، یان چوَن به خوټ حه ز ده که ی. نه وه دروست ده بڼو چوَن حه ز ده کا سودی لټوهر ده گری.

ټینجا بزانه: هر شتیک-وه کو زوی- له چه ند پوویکه وه سووی لټوهر بگری، وه که: وولاغ، نه ویش وه کو زوی بریاری بڼو ده ری: له گشت نه و پوونکر دنه وان هی پابر سوودا، هر وه که له زږدیه ی سرچاوه کاند ا فرموویانه.

﴿فَصَلِّ: له باسی هه لټوهر شان دنه وه ی خواستن﴾

(لِكُلِّ مِنْهُمَا بَقِ خَازِدَه رَه كَه وَ بَقِ مَالْخَازِدَه كَه دَرُوسْتَه: هر یه که یان (رَدُّ الْعَارِيَةِ مَتَى شَاءَ) په شیمان بیټه وه و مال ه خواستراوه که بگه پښتته وه، هر کاتیک حه ز ده کا (إِلَّا إِذَا أَعَارَ لِذَنْفٍ) ته نها نه گهر زه ویه کی به خواستن دایڼ بڼو ناشتنی مردوویک، مردووه که شی تی دا نیشترابو، نه و کاته (فَلَا يَرْجِعُ) بڼو هیچ لایه کیان دروست نیه: په شیمان بیټه وه (حَتَّى يَنْدَرِسَ أَثَرُ الْمَدْفُونِ) تا ناسه واری مردووه که ده بڼو ده بیټه خوټ، نه و کاته دروسته په شیمان بیټه وه.

﴿نَاكَادَارِي﴾: نه گهر له خوازده ره که و له مالخوازده که-ته نها- یه کیکیان بمری، یان شیت بیڼ، یان بڼو هوش بیڼ، یان قه ده غه ی له سره دابندرئ، نه وه یه کسر خواستنه که هه لده وه شیتته وه، که و ابو: واجبه: مالخوازده که، یان میراتگره که ی-به له- مال ه خواستراوه که بگه پښتنه وه، نه گینا: ده بڼه زامین.

جا بزانه: نه گهر له نوای په شیمان بوونه وه ی خوازده ره که، مالخوازده که خواستراوه که ی به کار هیتا، نه وه نه گهر نه یزانیڼ په شیمان بوته وه کرئ ی ناکه ویته سر، وه نه گهر زانیڼیته ده یکه ویته سر، به لام نه گهر له نوای مردن و شیتتوون و بڼو هوش بوونی خوازده ره که به کاری بیټی، نه و کاته کرئ ی ده که ویته سر، جا زانیڼیته، یان نه یزانیڼی، هر وه که له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا پوون کرلوه ته وه.

(وَإِذَا أَعَارَ لِلْبِنَاءِ أَوْ الْغِرَاسِ) هر کاتیک زه ویه کی به خواستن دایڼ بڼو خانوو تی داگردن، یان بڼو درخت تی داچاندن (وَلَمْ يَذْكُرْ مُدَّةً) باسی هیچ ماوه یه کیشی نه کرد (ثُمَّ) ټینجا له نوای خانوو گردن و درخت چاندن (رَجَعَ) خوازده ره که په شیمان بووه، نه وه ته ماشا ده که ین: (إِنْ كَانَ شَرْطَ الْقَلْعِ مَجَانًا) نه گهر خوازده ره که به مارجی دانابڼ: مالخوازده که به خوټی- به بڼو له دره خسته که و خانوو که هه لکه نه یو لایان بیا، نه وه (لَزِمَهُ) له سر

وَالْأَمْرُ فَإِنَّ اخْتَارَ الْمُسْتَعِيرُ الْقَلْعَ قَلْعٌ، وَلَا يَلْزَمُهُ تَسْوِيَةُ الْأَرْضِ فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ تَلْزَمُهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَإِنْ لَمْ يَخْتَرْ لَمْ يُقْلَعْ مَجَانًا، بَلْ لِلْمُعِيرِ الْخِيَارُ بَيْنَ أَنْ يُبْقِيَهِ بِأَجْرَةٍ أَوْ يُقْلَعِ وَيَضْمَنَ أَرْضَ النَّقْصِ، قِيلَ أَوْ يَتَمَلَّكُهُ بِقِيمَتِهِ، فَإِنْ لَمْ يَخْتَرْ لَمْ يُقْلَعْ مَجَانًا إِنْ بَدَلَ الْمُسْتَعِيرُ الْأَجْرَةَ وَكَذَا إِنْ لَمْ يَبْدُلْهَا فِي الْأَصْحِ،

مالخوازه که واجب: هه لیا نیکه نرو لایان بیا، جا نه گهر لاینه بردن، نه و کاته خوازده ره که به خوی لایانده با، جا نه گهر پیژیستی به کریکار هه بو، نه و کاته له سه ر حیسابی مالخوازه که کرییه که ده دا، شاهیدیش ده گری تا کو بتوانی لی وه ریگریته وه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیاندا فرمویانه.

(وَالْأَمْرُ) به لام نه گهر هه لکه ندن و لایردنی به مهرج دانه نایی، نه و کاته: (فَإِنْ اخْتَارَ الْمُسْتَعِيرُ الْقَلْعَ) نه گهر مالخوازه که - به خوی - هه لکه ندن و لایردنی هه لبرژارد، نه وه (قَلْعٌ) هه لیده که نرو لایده با و مافی توله وه رگریتنیشی نیه، هه م (وَلَا يَلْزَمُهُ تَسْوِيَةُ الْأَرْضِ فِي الْأَصْحِ) له سه ری واجب نیه زهویه که ش ریگ بخته وه، به لام (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) ده فرموی: (الْأَصْحُ تَلْزَمُهُ) به فرموده ی راستر: له سه ری واجب: زهویه که ریگ بخته وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، به لام له سه ری واجب نیه: کلئیکی تری بؤ بیئی نه گهر گله که ی خوی به شی نه کرده وه.

(وَإِنْ لَمْ يَخْتَرْ) جا نه گهر مالخوازه که هه لکه ندنی هه لته بژارد (لَمْ يُقْلَعْ مَجَانًا) نایی به بی توله هه لیکه ندری، چونکه به ریگایه کی شه ری برهخت و خانوه که له زهویه که دا داندرون (بَلْ لِلْمُعِيرِ الْخِيَارُ) به لکو - نه و کاته - خوازده ره که مافی هه لبرژاردنی به کی که له سی ریگایانه ی هه ی:

یه که م: (بَيْنَ أَنْ يُبْقِيَهِ بِأَجْرَةٍ) یان خانوه که و برهخته که به کری له زهویه که ی هه به بیلیته وه. دو وه م: (أَوْ يُقْلَعِ وَيَضْمَنَ أَرْضَ النَّقْصِ) یان برهخت و خانوه که هه لیکه نرو توله ی ناته و او یه که شی بدا. سی یه م: (قِيلَ) له فرموده یه کدا - که به راستر داندراوه - (أَوْ يَتَمَلَّكُهُ بِقِيمَتِهِ) یان برهخت و خانوه که له مالخوازه که ده کپی به نرخی پژی کپین، جا هر کاتی که خوازده ره که یه کی که له و سییانه هه لبرژارد، له سه ر مالخوازه که ش واجب: له گله ی ریگ بکوی، نه گینا: زوری لیده کری - به بی توله وه رگریتن - برهخت و خانوه که ی لایبا، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه.

(فَإِنْ لَمْ يَخْتَرْ) به لام نه گهر خوازده ره که هیچی که له و سییانه هه لته بژارد، نه و کاته ش (لَمْ يُقْلَعِ مَجَانًا) برهخت و خانوه که به بی توله هه لناکه ندری (إِنْ بَدَلَ الْمُسْتَعِيرُ الْأَجْرَةَ) نه گهر مالخوازه که کرییه که بدا (وَكَذَا إِنْ لَمْ يَبْدُلْهَا) هه روه ها نه گهر کرییه که ش نه دا، هه لناکه ندری (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

ثُمَّ قِيلَ يَبِيعُ الْحَاكِمُ الْأَرْضَ وَمَا فِيهَا وَتُقَسَّمُ بَيْنَهُمَا، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ يُعْرِضُ عَنْهُمَا حَتَّى يَخْتَارَا شَيْئًا، وَلِلْمُعِيرِ دُخُولُهَا وَالْإِنْتِفَاعُ بِهَا، وَلَا يَدْخُلُهَا الْمُسْتَعِيرُ بغيرِ إِذْنٍ لِلتَّفَرُّجِ، وَيَجُوزُ لِلسَّقْيِ وَالْإِصْلَاحِ فِي الْأَصْحِ، وَلِكُلِّ بَيْعٍ مَلِكُهُ، وَقِيلَ لَيْسَ لِلْمُسْتَعِيرِ بَيْعُهُ لثَالِثٍ، وَالْعَارِيَةُ الْمُؤَقَّتَةُ كَالْمُطْلَقَةِ، وَفِي قَوْلٍ لَهُ الْقَلْعُ فِيهَا مَجَانًا إِذَا رَجَعَ،

(ثُمَّ قِيلَ يَبِيعُ الْحَاكِمُ الْأَرْضَ وَمَا فِيهَا) نینجا له فرموده یه کی بن میزدا: داور زهویه که و درهخت و خانوه که و یکره دفروشی و (وَتُقَسَّمُ بَيْنَهُمَا) پاره که ش له نیوان خوازدهره که و مالخوازدهره که دا به ش دهکا.

به لام (وَالْأَصْحُ) به فرموده ی راستر: (أَنَّهُ يُعْرِضُ عَنْهُمَا حَتَّى يَخْتَارَا شَيْئًا) داور وازیان لی دینتی تا- به خویان - شتیک هه لده بزین و کیشه که ده بریتته وه.

(وَ) له و حالته ی وازیان لی دینتی (لِلْمُعِيرِ دُخُولُهَا وَالْإِنْتِفَاعُ بِهَا) بق خوازدهره که دروسته بچیتته ناو زهویه که ی خوی و سودی لی زه ریگری.

به لام (وَلَا يَدْخُلُهَا الْمُسْتَعِيرُ بغيرِ إِذْنٍ) نابن مالخوازدهره که به بن نیزی خوازدهره که برواته ناو زهویه که (لِلتَّفَرُّجِ) بق غم ره واندن، به لام (وَيَجُوزُ لِلسَّقْيِ وَالْإِصْلَاحِ) دروسته بق ناودان و چاکر دینه وه و میوه پنین بچن (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

(وَ) هروه ما (لِكُلِّ بَيْعٍ مَلِكُهُ) بق خوازدهره که و بق مالخوازدهره که دروسته: هه ره که یان ملکی خوی بفروشیتته نه وی تر، یان بیگانه یه ک (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بن میزدا (لَيْسَ لِلْمُسْتَعِيرِ بَيْعُهُ لِثَالِثٍ) بق مالخوازدهره که دروست نیه: درهخت و خانوه که ی بفروشیتته سی به میکی بیگانه.

نینجا بزانه: دروستبونی فروشتن له و حالته دایه: که زهویه که، یان درهخت و خانوه که وه قف نه کرابن، چونکه فروشتنی وه قفکراو دروست نابن.

که و ابو: نه گهر خانوه که کرابوه مزگه وت، نه و کاته: یان ده بی به کرئی بهیلدریتته وه، یان بروخیندری و توله ی ناته و لوی بدری، جا- نه گهر بگونه ی- که لوپه له که یشی بگریته وه مزگه وت، هه روه که (تحفة) و (نهاية) و حاشیه کانیا ندا فرمو یانه.

(وَالْعَارِيَةُ الْمُؤَقَّتَةُ) نه و خواستنه ی ماوه یه کی بق داندراره (كَالْمُطْلَقَةِ) وه که نه و خواستنه یه که ماوه ی بق دانه ندرابن: له گشت بریاره کانی پرابرودا، اته: جیاوازی نیه و یه کسانه: پیش ته و لوبوونی ماوه که، یان نوای ته و لوبوونی ماوه که په شیمان بییتته وه، له هه ردو حالته دا گشت نه و بریارانه ی پرابردوی تدا دینه جی، چونکه ماوه دانان گفتیکه واجب نیه جی به جی بگری، به لام (وَفِي قَوْلٍ) له فرموده یه کدا (لَهُ الْقَلْعُ فِيهَا مَجَانًا) له خواستنی به ماوه دا بق خوازدهره که دروسته: درهخت و خانوه که به بن توله هه لبه که ننی (إِذَا رَجَعَ) هه کاتیک له نوای ته و لوبوونی ماوه که په شیمان بییتته وه.

وَإِذَا أَعَارَهُ لِزُرَاعَةٍ وَرَجَعَ قَبْلَ إِذْرَاكِ الزَّرْعِ فَالصَّحِيحُ أَنْ عَلَيْهِ الْإِبْقَاءُ إِلَى الْحَصَادِ، وَأَنْ لَهُ الْأَجْرَةَ، فَلَوْ عَيَّنَ مُدَّةً وَلَمْ يُذْرِكْ فِيهَا لَتَقْصِيرِهِ بِتَأْخِيرِ الزَّرَاعَةِ قَلَعَ مَجَانًا، وَلَوْ حَمَلَ السَّيْلُ بَذْرًا إِلَى أَرْضِهِ فَتَبَتَ فَهُوَ لِصَاحِبِ الْبَذْرِ، وَالْأَصْحَحُ أَنَّهُ يُجَبَّرُ عَلَى قَلْعِهِ، وَلَوْ رَكِبَ دَابَّةً وَقَالَ لِمَالِكِهَا أَعْرَتْنِيهَا فَقَالَ بَلْ أَجْرَتُكُمَا، أَوْ اخْتَلَفَ مَالِكُ الْأَرْضِ وَزَارِعُهَا كَذَلِكَ

(وَإِذَا أَعَارَهُ لِزِرَاعَةٍ) هه مر کاتیک زهویه که ی به خواستن دایم بۆ کشتوکالیک (وَرَجَعَ قَبْلَ إِذْرَاكِ الزَّرْعِ) نینجا پیش پیگه بینی کشتوکاله که په شیمان بۆوه، نهوه (فَالصَّحِيحُ) فهرموده ی راست: (أَنْ عَلَيْهِ الْإِبْقَاءُ إِلَى الْحَصَادِ) له سهری واجبه: تا کاتی دروینه بییه لیتته وه، به لام (وَأَنْ لَهُ الْأَجْرَةَ) به فهرموده ی راست- له کاتی په شیمان بونه وه تا کاتی دروینه - مانی کرئی هیه (فَلَوْ عَيَّنَ مُدَّةً) جا نه گهر ماوه یه کی بۆ کشتوکاله که دیاری کرد (وَلَمْ يُذْرِكْ فِيهَا) له و ماوه یه شدا کشتوکاله که پیتنه گه یشت (لِتَقْصِيرِهِ بِتَأْخِيرِ الزَّرَاعَةِ) چونکه مالخواره که که متهرغه می کردبو به هوی نواختنی چاندن، نه و کاته (قَلَعَ مَجَانًا) به بی توله کشتوکاله که هه لده که نی.

(وَلَوْ حَمَلَ السَّيْلُ بَذْرًا إِلَى أَرْضِهِ) نه گهر لافاو تووی دانه ویله یه ک، یان لقه دره ختیک، یان دهنکی میوه یه کی هینا ناو زهویه که ی (فَتَبَتَ) نینجا له ناو زهویه که ی دا دانه ویله که، یان لقه که، یان دهنکه که پو او سهوز بو (فَهُوَ لِصَاحِبِ الْبَذْرِ) نهوه هه می خاوه نی تو یه که یه، له سهر خاوه ن زهویه که ش واجبه: ناگاداری بکاته وه و بیداته وه (وَالْأَصْحَحُ) فهرموده ی راستتر (أَنَّهُ يُجَبَّرُ عَلَى قَلْعِهِ) خاوه نه که ناچار ده کرئی سه وزیوه که ی هه لکه نی و لایبیا.

هه روه ها نه گهر په که کانی دره ختیک پیتنه ناو زهویه که ی و لقیان لی سهوز بیی، نه م سهوزیوه ش هه می خاوه نی دره خته که یه و خاوه نه که ش ناچار ده کرئی لاینبیا، جا نه گهر خاوه نه که سهوزیوه که ی لانه برد، نه و کاته خاوه ن زهویه که به خوی لایده با، هه روه ک نه گهر به هوی لافاو-اته: یان به هوی که تر- به ربو گلی زهویه که ی سه روه هاته ناو زهویه که ی خواره وه، نه و کاته ش خاوه نی خواره وه بوی دروسته: خاوه نی سه روه ناچار بکا: تا کو به ربو گله که ی لایبیا، به لام نه گهر خاوه نه که وازی له دانه ویله که، یان له شته کانی تر هینا، یان به گویره ی عاده ت به زوری واز له و جوړه شتانه ده هیندرا، نه و کاته ده بیتته می خاوه ن زهویه که، هه روه ک له (تحفة) دا نه م باسه پوون کراوه ته وه.

(وَلَوْ رَكِبَ دَابَّةً) نه گهر سواری و ولاغیک بو و (وَقَالَ لِمَالِكِهَا أَعْرَتْنِيهَا) گو تیه خاوه نه که ی: و ولاغه که ت به خواستن داومن (فَقَالَ: بَلْ أَجْرَتُكُمَا) خاوه نه که ش گو تی: به لگو به کرئی داومه ته تو (أَوْ اخْتَلَفَ مَالِكُ الْأَرْضِ وَزَارِعُهَا كَذَلِكَ) یان خاوه ن زهویه که و داچیته ری

فَالْمُصَدَّقُ الْمَالِكُ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَكَذَا لَوْ قَالَ: أَعْرَتْنِي وَقَالَ بَلْ غَصَبْتَ مِنِّي، فَإِنْ تَلَفْتَ الْعَيْنُ فَقَدْ اتَّفَقَا عَلَى الضَّمَانِ، لَكِنَّ الْأَصْحَ أَنْ الْعَارِيَةَ تُضْمَنُ بِقِيَمَةِ يَوْمِ التَّلْفِ، لَا بِأَقْصَى الْقِيَمِ وَلَا يَوْمِ الْقَبْضِ، فَإِنْ كَانَ مَا يَدْعِيهِ الْمَالِكُ أَكْثَرَ حَلْفٍ لِلزِّيَادَةِ.

(كِتَابُ الْغَصْبِ)

هُوَ الْإِسْتِيْلَاءُ عَلَى حَقِّ الْغَيْرِ عُذْوَانًا،

کشتوکالہ کہ شوہا بووہ کیٹشہ یان، شوہ (فَالْمُصَدَّقُ الْمَالِكُ) له هردوو کیٹشہ که دا-نه گهر شاهید نه بن- به سویند خواردن باوهر به خاوهن وولاغ و خاوهن زهویه که ده کرئی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فرموده ی راستی مه زه ب. واته: خاوهنه که سویند ده خوا: (به خواستن نه مداوه تی به لکو به کرئی داومه تی). نینجا که سویندی خوارد مانی کرئی هاویننه ی هه یه.

(وَكَذَا) ههروه ها- به سویند خواردن- باوهر به خاوهنه که ده کرئی (لَوْ قَالَ: أَعْرَتْنِي) نه گهر سواره که، یان داچینه ره که بلئی: به خواستن داومی (وَقَالَ بَلْ غَصَبْتَ مِنِّي) خاوهنه که ش بلئی: به لکو له منت زهوت کردوه. نینجا که سویندی خوارد مانی کرئی هاویننه ی هه یه (فَإِنْ تَلَفْتَ الْعَيْنُ) جا نه گهر- له م مه سه له یه دا- پیش گه پاندنه وه ماله که فهوتا، نه وه (فَقَدْ اتَّفَقَا عَلَى الضَّمَانِ) هردوو لا یه کده ننگن له سهر زامینی، چونکه مالی خواستروو مالی زهوتکرو هردوو کیان تو له یان بؤ داندراوه.

(لَكِنَّ الْأَصْحَ) به لام به فرموده ی راستتر (أَنَّ الْعَارِيَةَ تُضْمَنُ بِقِيَمَةِ يَوْمِ التَّلْفِ) مالی خواستراو به گویره ی نرخی پؤژی له ناوچوونی تو له ی بؤ داده ندرئی (لَا بِأَقْصَى الْقِيَمِ) نه ک به گویره ی نرچه هره زؤره که بی، هه م (وَلَا يَوْمِ الْقَبْضِ) نه ک به گویره ی نرخی پؤژی وه رگرتنی (فَإِنْ كَانَ مَا يَدْعِيهِ الْمَالِكُ أَكْثَرَ) جا نه گهر شوه ی خاوهنه که- به هؤی زهوتکردن- داوای ده کرد زؤرترو بوو له نرخی پؤژی له ناوچوون، نه وکاته (حَلْفٍ لِلزِّيَادَةِ) خاوهنه که سویند ده خوا: که مانی شو زؤده بییه ی هه یه.

﴿ كِتَابُ الْغَصْبِ: پهرتوکی زهوتکردن- داگیرکردن ﴾

(هُوَ) پیناسه ی زهوتکردن- داگیرکردن له شرعدا: (الْإِسْتِيْلَاءُ عَلَى حَقِّ الْغَيْرِ عُذْوَانًا) دهست به سهر داگرتنی مافی که سیتی تره به ناهق. که وابو: نه گهر دلوای شتی که له که سیتی بگا، نه ویش له شهرمان، یان له ترسان شته که ی بداتی، نه وه ش پسی ده گوترئی (غَصْبُ الْحَيَاءِ): زهوتکردنی شهرمنی، وه کو زهوتکردنی زؤرداری حرپامه و نابیتته ملکی زهوتکه ره که.

ههروه ها: هه شتیکیش به مامله تیکی نادرست و دانه مه زراو وه ریگری، نه ویش پیناسه ی (غصب)- زهوتکردن ده یگریته وه و پیریاری زهوتکراوی له سهر دهرئی، ههروه ک

فَلَوْ رَكِبَ دَابَّةً أَوْ جَلَسَ عَلَى فِرَاشٍ فَعَاصِبٌ وَإِنْ لَمْ يَنْقُلْ، وَلَوْ دَخَلَ دَارَهُ وَأَزْعَجَهُ
عَنْهَا أَوْ أَزْعَجَهُ وَقَهَرَهُ عَلَى الدَّارِ وَلَمْ يَدْخُلْ فَعَاصِبٌ، وَفِي الثَّانِيَةِ وَجْهٌ وَآه، وَلَوْ سَكَنَ
بَيْتًا وَمَنَعَ الْمَالِكَ مِنْهُ دُونَ بَاقِي الدَّارِ فَعَاصِبٌ لِلْبَيْتِ فَقَطُّ، وَلَوْ دَخَلَ بِقَصْدِ الإِسْتِيْلَاءِ
وَلَيْسَ الْمَالِكُ فِيهَا فَعَاصِبٌ، وَإِنْ كَانَ وَلَمْ يُزْعَجْهُ

له (بجبرمی) دا فرموده تی و له ناگاداریه که ی داهاتوو و له (باسی ماوهی به کریدان) دا
وینهی بؤدینین، إن شاء الله تعالی.

نینجا بزانه: زه و تکردن له گونا مه گوره کانه، مهروه له زوریه ی سه رچاوه کاندا
فرمودینه، خوی گوره ده فرموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ﴾ له نیوان
خوتاندا مالی به کتری به ناهق مه خون. هم پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿إِنْ دِمَاءُكُمْ
وَأَمْوَالُكُمْ وَأَعْرَاضُكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ﴾ رواه الشیخان، خوینتان و مالتان و نابروتان -
ناموستان له سه ریه کتری چه پامه.

(فَلَوْ رَكِبَ دَابَّةً) جا نه گهر - بن نین - سواری و ولاغیکی، یان ئوتومبیلیکی که سیکی تر بوو
(أَوْ جَلَسَ عَلَى فِرَاشٍ) یان - بن نین - له سه رپایه خی که سیکی تر دانیشیت (فَعَاصِبٌ) نه وه
به زه و تکره داده ندری (وَإِنْ لَمْ يَنْقُلْ) هر چه نده شته که شی نه گواستبیتته وه بؤ
شوینیکی تر، به لام نه گهر مانگایه ک وه گه ل گاهه لی گاو اینیک بکه وی، نه وه نه گهر گاو انه که
له گه ل مانگایه کانی خوی نه مانگایه ش لیبخوی، ده بیته زامین، نه گهر لی نه خوی -
واته: به خوی بیوا - نابیته زامین، مهروه له (تحفة) دا فرموده تی.

(وَلَوْ دَخَلَ دَارَهُ) نه گهر چوو نه ناو خانووی که سیک (وَأَزْعَجَهُ عَنْهَا) خاوه نه که ی له
خانوو که ده رکرده دهروه (أَوْ أَزْعَجَهُ وَقَهَرَهُ عَلَى الدَّارِ) یان ده ری کرده دهروه وه
قه ده غه شی کرد: ده ستکاری خانوو که ی بکا، به لام (وَلَمْ يَدْخُلْ) به خوی نه چوو نه ناو
خانوو که، نه وه (فَعَاصِبٌ) له مهردوو مه سه له دا به زه و تکره داده ندری (وَفِي الثَّانِيَةِ وَجْهٌ
وَأَم) له مه سه له ی دووه دا فرموده یه کی ندر بی هیز مه یه: که نابیته زه و تکره.

(وَلَوْ سَكَنَ بَيْتًا) نه گهر له ژورریکی خانوو که دا نیشته جی بو، هم (وَمَنَعَ الْمَالِكَ مِنْهُ لُونِ
بَاقِي الدَّارِ) خاوه نه که شی - ته نا - له و ژوره قه ده غه کرد، نه ک له به شه کانی تری
خانوو که، نه و کاته (فَعَاصِبٌ لِلْبَيْتِ فَقَطُّ) ته نا به زه و تکره ری ژوره که داده ندری، نه ک
به شه کانی تری خانوو که.

(وَلَوْ دَخَلَ بِقَصْدِ الإِسْتِيْلَاءِ) نه گهر به مه به سستی ده ست به سه رداگرتن چوو نه ناو خانوو که
(وَلَيْسَ الْمَالِكُ فِيهَا) له حال ته شدا: نه خاوه نه که وه نه جیتی شیکی خاوه نه که له ناو خانوو که دا
نه بو، نه وه ش (فَعَاصِبٌ) به زه و تکره داده ندری (وَ إِنْ كَانَ وَلَمْ يُزْعَجْهُ) نه گهر
خاوه نه که، یان جیگریکی خاوه نه که له ناو خانوو که دا بوو، به لام ده ری نه کرده

فَقَاصِبٌ لِنَصْفِ الدَّارِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ ضَعِيفًا لَا يُعَدُّ مُسْتَوْلِيًا عَلَى صَاحِبِ الدَّارِ، وَعَلَى
الْقَاصِبِ الرُّدُّ، فَإِنْ تَلَفَ عِنْدَهُ ضَمِنَهُ،

دوره‌وه، نه و کاته‌ش (فَقَاصِبٌ لِنَصْفِ الدَّارِ) زه‌وتکهری نیوه‌ی خانوه‌که‌یه، چونکه
هر دیو لا- به‌ه‌ق و به‌ناهق- ده‌ستیان به‌س‌ردا گرتوه (إِلَّا أَنْ يَكُونَ ضَعِيفًا لَا يُعَدُّ
مُسْتَوْلِيًا عَلَى صَاحِبِ الدَّارِ) مه‌گ‌ر نه‌وه‌ی- به‌ناهق- چۆته‌ ناو خانوه‌که‌ بی‌ه‌یز بی‌و
ده‌سه‌لاتی به‌س‌ر خاوه‌ن خانوه‌که‌دا نه‌بی، نه‌و کاته‌ به‌زه‌وتک‌ر داناند‌ری.

ئینجا بزانه: نه‌گ‌ر ږنگ‌ه‌ی نه‌دا خاوه‌نه‌که‌که‌لوپ‌له‌ی خۆی له‌خانوه‌که‌ی بیاته‌ دوره‌وه،
نه‌و کاته‌ به‌زه‌وتک‌هری که‌لوپ‌له‌که‌ش داده‌ند‌ری، هرچه‌نده‌مه‌به‌ستی‌شی زه‌وتک‌ردنی
که‌لوپ‌له‌که‌ نه‌بی، هر وه‌که‌ له‌ (تحفة) و (نهاية) دا فرمویانه.

﴿ نَاگاداری ﴾ له‌ پیناس‌ه‌ی زه‌وتک‌ردن و له‌ مه‌سه‌لانه‌ی پ‌ریدو و ناشک‌را ده‌بی: هر
که‌س‌یک به‌ک‌ری له‌ دوکانی، یان له‌ خانووی که‌س‌یک‌دا نیشته‌ج‌ن بی‌و ماوه‌ی
به‌ک‌ری‌دانه‌که‌ش ته‌واو بی، یان مامله‌تی به‌ک‌ری‌دانه‌که‌ دانه‌مه‌زواو بی: وه‌که‌ خاوه‌نه‌که‌ به‌
نه‌دازه‌ی ک‌ری‌یه‌که‌ پ‌ازی نه‌بی، نه‌وه‌ له‌ س‌ری واجبه: یه‌ک‌س‌ر له‌ دوکان و له‌ خانوه‌که‌
ب‌پواته‌ دوره‌وه، یان خاوه‌نه‌که‌ی پ‌ازی بکا، نه‌گینا: به‌زه‌وتک‌ر داده‌ند‌ری و تا له‌ دوکان و
خانوه‌که‌ش‌دا بی، له‌ گشت کاتیک‌ی دا له‌ س‌ر گونا‌می زه‌وتک‌ردن به‌رده‌وام ده‌بی، ج‌گه‌
له‌وه‌ش له‌ (المجموع) دا فرمویه‌تی: نویژک‌ردن له‌ شویننی زه‌وتک‌رودا هرپامه‌. هر وه‌که‌
له‌ باسی نویژب‌ره‌کان‌دا پوونمان کرده‌وه.

(وَعَلَى الْقَاصِبِ الرُّدُّ) له‌ س‌ر زه‌وتک‌ره‌که‌ واجبه: خودی‌زه‌وتک‌روه‌که‌- به‌په‌له‌- ب‌گ‌ه‌پ‌نینه‌وه
ب‌و خاوه‌نه‌که‌ی، هرچه‌نده‌نه‌رکی گ‌راندنه‌وه‌شی زۆر بی، واته: نه‌رکی گ‌راندنه‌وه‌ی
زه‌وتک‌روه‌که‌ له‌ س‌ر زه‌وتک‌ره‌که‌یه، هر وه‌که‌ له‌ (فصل) ی‌داها‌تو‌دا پوونی ده‌که‌ینه‌وه، اِنْ شَاءَ
اللَّهِ تَعَالَى، پیغه‌م‌بر ﷺ ده‌فرموی: ﴿عَلَى الْيَدِ مَا أَخَذَتْ حَتَّى تَوَدَّيْهُ﴾ رواه أحمد وصححه
الحاکم، نه‌و ده‌سته‌ی شتیکی وه‌رگرتوه، واجبه: بیباریزی تا ده‌یداته‌وه.

ئینجا بزانه: نه‌گ‌ر زه‌وتک‌ره‌که‌ شته‌ زه‌وتک‌روه‌که‌ی له‌ به‌ر ده‌ستی خاوه‌نه‌که‌ی دانا، یان
له‌ خانووی خاوه‌نه‌که‌ی داناو خاوه‌نه‌که‌ش- له‌ هر دیو حاله‌ت‌دا- زانی نه‌وه‌ مالی خۆیه‌تی و
هیچ شتیکی‌ش ږنگ‌ه‌ی وه‌رگرتنی مال‌ه‌که‌ی ل‌ته‌ده‌کرد، نه‌وه‌ زه‌وتک‌ره‌که‌ ن‌زاد ده‌بی،
هر وه‌ها نه‌گ‌ر شته‌زه‌وتک‌روه‌که‌ بداته‌وه‌ ده‌ست به‌ک‌ری‌گری شته‌که‌، یان ده‌ست نه‌م‌یند‌ری
شته‌که‌، نه‌و کاته‌ش ن‌زاد ده‌بی، هر وه‌که‌ له‌ زۆریه‌ی س‌رچاوه‌کان‌دا فرمویانه.

(فَإِنْ تَلَفَ عِنْدَهُ) جا نه‌گ‌ر زه‌وتک‌روه‌که‌- مه‌موی، یان به‌ش‌یک‌ی- له‌ لای زه‌وتک‌ره‌که‌
به‌خۆی فه‌وتا، یان فه‌وتیند‌را، نه‌وه‌ (ضَمِنَهُ) زه‌وتک‌ره‌که‌ ده‌بیته‌ زامینی فه‌وتاوه‌که‌و

وَلَوْ أَتْلَفَ مَالًا فِي يَدِ مَالِكِهِ ضَمْنَهُ، وَلَوْ فَتَحَ رَأْسَ زِقِّ مَطْرُوحٍ عَلَى الْأَرْضِ فَخَرَجَ مَا فِيهِ بِالْفَتْحِ، أَوْ مَنْصُوبٍ فَسَقَطَ بِالْفَتْحِ وَخَرَجَ مَا فِيهِ ضَمْنًا، وَإِنْ سَقَطَ بِعَارِضِ رِيحٍ لَمْ يَضْمَنْ، وَلَوْ فَتَحَ قَفْصًا عَنْ طَائِرٍ وَهَيَّجَهُ فَطَارَ ضَمْنَهُ، وَإِنْ اقْتَصَرَ عَلَى الْفَتْحِ فَلَا أَظْهَرَ اللَّهُ إِذَا طَارَ فِي الْحَالِ ضَمْنًا، وَإِنْ وَقَفَ ثُمَّ طَارَ فَلَا،

تو لهی ده که ویتته سر- به (اجماعی زانایانی نیسلام- به و جور هی له (فصلی داماتودا پوونی ده که ینه وه، ان شاء الله تعالی.

(وَلَوْ أَتْلَفَ مَالًا فِي يَدِ مَالِكِهِ) نه گه مالیکه له ده سستی خاوه نه که هی دا فه وتاند (ضَمْنَهُ) ده بیته زامینی، واته: تو لهی مال که هی ده که ویتته سر (و) ههروه ما (لَوْ فَتَحَ رَأْسَ زِقِّ مَطْرُوحٍ عَلَى الْأَرْضِ) نه گه سر ره قه پاغ، یان زاریبئی مه شکیکی دریز کر او له سر زهوی کرده وه (فَخَرَجَ مَا فِيهِ بِالْفَتْحِ) به هوی کردنه وه که نه وهی له ناو مه شکه که دا بوو، هاته دهر وه (أَوْ مَنْصُوبٍ) یان مه شکه که به پیوه داندرا بو (فَسَقَطَ بِالْفَتْحِ) به هوی کردنه وهی زاریبئی که که وته سر زهوی و (وَخَرَجَ مَا فِيهِ) نه وهی تنیدابو، هاته دهر وه (ضَمْنًا) له ههروو حاله تدا ده بیته زامین، به لام (وَإِنْ سَقَطَ بِعَارِضِ رِيحٍ) نه گه به هوی هاتنی با، یان به هوی کی تر مه شکه که که وت (لَمْ يَضْمَنْ) نابیته زامین.

(وَلَوْ فَتَحَ قَفْصًا عَنْ طَائِرٍ) نه گه قه فسه سیک له بالنده یه ک کرده وه (وَهَيَّجَهُ فَطَارَ) بالنده که شی وه جوله خستو هه لقری، یان کک خور دی (ضَمْنَهُ) ده بیته زامین، به لام (وَإِنْ اقْتَصَرَ عَلَى الْفَتْحِ) نه گه ته نه قه فسه که هی کرده وه، نه وه (فَلَا أَظْهَرَ) فه رمووده ی به میتر (أَنَّهُ إِذَا طَارَ فِي الْحَالِ) نه گه هه نه وه دم بالنده که هه لقری (ضَمْنًا) ده بیته زامین (وَإِنْ وَقَفَ ثُمَّ طَارَ) نه گه ماوه یه ک وه ستا، ئینجا فری (فَلَا) نابیته زامینی.

﴿ نَاگاداری ﴾ یه که م: نه گه که سیک پاگری که شتی یه ک- واته: یان ئوتومبیلک- بکاته وه به هوی کردنه وه که ی زیانیکی بگاتن، ده بیته زامینی، ههروه ما نه گه په تی وولاغیک بکاته وه، یان دهرگی ته و یله که ی بکاته وه به هوی کردنه وه که ی شتیکی به سر بن، ده بیته زامینی و نه گه شتیکی شی له ته نیش بئو یه کسر بیخوا، نه وه ده بیته زامینی شته که ش، ههروه که له (تحفة) دا پوون کراوه ته وه.

دووم: نه گه یه کیک دووزمانی بکاو ناوی که سیک بداته سته مکاریک، سته مکاره که ش- به هوی دووزمانیه که ی وی- شتی که به ناهق له که سه که بستیتن، نه وه نه گه سته مکاره که به مال سه ندن ناسرا بوو، دووزمانیه که ش به ناهق بوو، نه و کاته که سه که بوی دروسته تو لهی مال هسیندرا وه که ی له دووزمانه که وه رگریته وه، ههروه که له (بغیة المسترشدين) دا- به پیچه وان هی (تحفة) و (نهاية)- پوون کراوه ته وه.

وَالْأَيْدِي الْمُتَرَبِّبَةُ عَلَى يَدِ الْغَاصِبِ أَيْدَى ضَمَّانٍ وَإِنْ جَهَلَ صَاحِبُهَا الْغَضَبُ، ثُمَّ إِنْ عَلِمَ فَكَغَاصِبٍ مِنْ غَاصِبٍ فَيَسْتَقِرُّ عَلَيْهِ ضَمَّانٌ مَا تَلَفَ عِنْدَهُ، وَكَذَا إِنْ جَهَلَ وَكَانَتْ يَدُهُ فِي أَصْلِهَا يَدَ ضَمَّانٍ كَالْعَارِيَةِ، وَإِنْ كَانَتْ يَدَ أَمَانَةٍ كَوَدِيْعَةٍ

ئینجا بزانه: له مه زه بی نیامی (حقی) دا نه گهر کرزکارزیک-به فرمانی کاربه دهستیگ- ناوی کرمه له خه لکیک بنووسری و ناوه کانیس بداته یارمه تیدره کانی کاربه دهسته که، نه وانیس به نامه ق پاره له ناو نووسر لوه کان بستینن، نه وه کاربه دهسته که و یارمه تیدره کانی و ناو نووسه که- هر سینکیان- سته مه که یان له سر ده نووسری له تونیوا قیامت، هر وه که له (الذرا المنقذی) دا فرمویه تی.

(وَالْأَيْدِي الْمُتَرَبِّبَةُ عَلَى يَدِ الْغَاصِبِ) نه وه دهستانه ی زه وتکاروه که له دهستی زه وتکاره که ورده کرن، گشتیان (أیدی ضَمَّانٍ) دهستی زامینن نه وانیس- وه کو زه وتکاره که- به زه وتکار داده ندرین (وَإِنْ جَهَلَ صَاحِبُهَا الْغَضَبُ) هر چه نده خاوهن دهسته کانیس نه یان زانیبی شته که زه وتکاروه.

(ثُمَّ إِنْ عَلِمَ) ئینجا نه گهر خاوهن دهستی دووم زانیبی شته که زه وتکاروه، نه وه (فَكَغَاصِبٍ مِنْ غَاصِبٍ) دوومه که وه که زه وتکارزیک له زه وتکارزیک وایه، واته: هرچی له زه وتکاره که داوا بکری له ویش داوا ده کری، که وایو: (فَيَسْتَقِرُّ عَلَيْهِ ضَمَّانٌ مَا تَلَفَ عِنْدَهُ) له سر خاوهن دهستی دووم جیگیر ده بی زامینی نه وه زه وتکاروه ی له لای وی فه و تاوه، واته: نه گهر زه وتکاره که توله ی زه وتکاروه که ی لوه رگرا، مانی هیه نه ویش نه ندرزه ی توله وهر گراوه که له خاوهن دهستی دووم وهریگریته وه، به لام خاوهن دهستی دووم مانی نیه هیچ له زه وتکاره که وهریگری.

جا نه گهر هر دوو لا بووه کیشه یان: زه وتکاره که گوتی: پیم گوتی شته که زه وتکاروه. دوومه که ش گوتی: پیت نه گوتم. نه وه به سویند خولردن باوه پ به زه وتکاره که ده کری، به لام نه گهر بلئ: که سیک تر پی گوتی: شته که زه وتکاروه. نه وه کاته باوه پ به دوومه که ده کری نه گهر سویند بخوا، هر وه که له (بجیرمی) دا پوون کرلوه ته وه.

(وَكَذَا إِنْ جَهَلَ) هر وه ها نه گهر خاوهن دهستی دووم نه شیر زانیبی شته که زه وتکاروه، زامینی هر له سر جیگیر ده بی (و) له و حاله ته ی نه زانیندا (كَانَتْ يَدُهُ فِي أَصْلِهَا يَدَ ضَمَّانٍ) دهستی دوومه که دهستی زامینی بوو: (كَالْعَارِيَةِ) وه که خواستن، واته: شته زه وتکاروه که- له زه وتکار- بخوازی، یان لای بکری، یان به قهرز، یان به به خشین لای وهریگری، له و مه سه لانه شدا توله ی هر له سر دوومه که یه.

به لام (وَإِنْ كَانَتْ يَدَ أَمَانَةٍ) نه گهر خاوهن دهستی دووم نه ی زانیبوو زه وتکاروه و به دهستی نه مینداری زه وتکاروه که ی لوه رگرت: (كَوَدِيْعَةٍ) وه که به سپاردن لای وهریگری، نه وه کاته

فَالْقَرَارُ عَلَى الْغَاصِبِ، وَمَتَى أَتْلَفَ الْأَخْذُ مِنَ الْغَاصِبِ مُسْتَقْلًا بِهِ فَالْقَرَارُ عَلَيْهِ مُطْلَقًا، وَإِنْ حَمَلَهُ الْغَاصِبُ عَلَيْهِ بِأَنْ قَدَّمَ لَهُ طَعَامًا مَقْصُوبًا ضِيَاغَةً فَكَلَّهَ فَكَذَا فِي الْأَطْهَرِ، وَعَلَى هَذَا لَوْ قَدَّمَهُ لِمَالِكِهِ فَكَلَّهَ بَرِيءُ الْغَاصِبِ.

(فَالْقَرَارُ عَلَى الْغَاصِبِ) تَوَلَّى زهوتکراوه که له سهر زهوتکراهه که جیگیر ده بن، که واته: نه گهر خاوه ن دهستی بووه تَوَلَّى زهوتکراوه که بدا، مافی هیه بگه پیتسه وه سهر زهوتکراهه که نه ندازهی تَوَلَّى که ی لَوهر بگرتتسه وه، به لام زهوتکراهه که مافی نیه هیج له بووه مه که وه ربگری.

نینجا بزانه: نه گهر به کیك زوری له به کیکی تر کرد: تا کو شتیک زهوت بکا، یان له ناوی بیا، له و دوو حاله ته شدا زامینه که له سهر زورداره که جیگیر ده بن و واجبه: نه و تَوَلَّى شته که بدا، ههروه که له (الشبراملسی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر به کیك مالیکی ناسرلویکی خوی له دپنده یه ک، یان له زهوتکریک، یان له دزیک وه ربگریته وه، تا کو بیداته وه خاوه نه که ی، به لام پیش نه وه ی بیداته وه، شته که فهوتا، یان گوم بو، نه وه نایته زامین، ههروه که (القاضی) فهرموویه تی. به لام نه گهر خاوه نه که ی نه دناسی، یان که مته رغه می ی کرد، یان مه بهستی دانسه وه نه بو، نه و کاته ده بیته زامین، نینجا نیمامی (السُّبُكِي) نه و فهرمووده یی به میز کردوه: که به و مرجه نایته زامین نه گهر ماله که مه ترسی فهوتانی لَبگری و نه شتواند ری دلوا ی تَوَلَّى له زهوتکراهه که ی بگری، ههروه که له (تحفة) و (الشروانی) دا له سه ره تایی نه م باسه دا پوون کراوه ته وه.

نینجا بزانه: تا نئستا باسی نه وه بوو: زهوتکراوه که به خوی بفهوتن، به لام (وَمَتَى أَتْلَفَ الْأَخْذُ مِنَ الْغَاصِبِ مُسْتَقْلًا بِهِ) ههر کاتیک نه و دهسته بووه مه ی زهوتکراوه که ی له زهوتکریک وه رگرتوه، سه ره خۆ زهوتکراوه که ی فهوتاند، نه و کاته (فَالْقَرَارُ عَلَيْهِ) تَوَلَّى زهوتکراوه که له سهر دهسته وه رگره که جیگیر ده بن و واجبه: نه و تَوَلَّى بزیمیری (مُطْلَقًا) جا دهسته وه رگره که دهستی زامینی بن، یان دهستی نه مینداری بن.

(وَإِنْ حَمَلَهُ الْغَاصِبُ عَلَيْهِ) به لام نه گهر سه ره خۆ زهوتکراوه که ی نه فهوتاند، به لگو زهوتکراهه که هانی دا له سهر فهوتاندنی (بِأَنْ قَدَّمَ لَهُ طَعَامًا مَقْصُوبًا ضِيَاغَةً فَكَلَّهَ) وه ک خوارده مه نیه کی زهوتکراوی به میوانداری دابیتن، نینجا خواردی (فَكَذَا) تَوَلَّى خوارده مه نیه که هه ره له سهر میوانه بخوره که جیگیر ده بن و واجبه: تَوَلَّى بدا (فِي الْأَطْهَرِ) له فهرمووده ی به میز تر دا.

(وَعَلَى هَذَا) له سهر فهرمووده ی به میز تر (لَوْ قَدَّمَهُ لِمَالِكِهِ) نه گهر زهوتکراهه که خوارده مه نیه زهوتکراوه که ی دایه خاوه نه که ی (فَاكَلَّهَ) خاوه نه که ش خواردی و نه شیده زانی خوارده مه نیه که ی خوی ته تی، نه و کاته (بَرِيءُ الْغَاصِبِ) زهوتکراهه که نازاد ده بن، چونکه خاوه نه که به خوی مالی خوی فهوتاندوه.

(فَصَلِّ) تُضْمَنُ نَفْسُ الرَّقِيقِ بِقِيَمَتِهِ تَلْفَ أَوْ أَتْلَفَ تَحْتَ يَدِ عَادِيَةٍ، وَأَبْعَاضُهُ الَّتِي لَا يَتَّقَدُّ أَرْضُهَا مِنَ الْحُرِّ بِمَا نَقَصَ مِنْ قِيَمَتِهِ، وَكَذَا الْمُقَدَّرَةُ إِنْ تَلَفَتْ، وَإِنْ أَتْلَفَتْ فَكَذَا فِي الْقَدِيمِ، وَعَلَى الْجَدِيدِ تَتَّقَدُّ مِنَ الرَّقِيقِ، وَالْقِيَمَةُ فِيهِ كَالدَّيَّةِ فِي الْحُرِّ، فَفِي يَدِهِ نَصْفُ قِيَمَتِهِ، وَسَائِرُ الْحَيَوَانَ بِالْقِيَمَةِ، وَغَيْرُهُ مِثْلِيٌّ وَمُتَقَوِّمٌ، وَالْأَصْحَحُ أَنَّ الْمِثْلِيَّ مَا حَصَرَهُ كَيْلٌ أَوْ وَزَنٌ وَجَارَ السَّلْمُ فِيهِ: كَمَاءٍ وَتُرَابٍ وَنَحَاسٍ

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِيَ تَوْلَاهِي زهوتكراو و فهوتاو هكانى تر﴾

(تُضْمَنُ نَفْسُ الرَّقِيقِ) زامینی دادہ ندری بؤ گیانی کویله (بِقِيَمَتِهِ) به نرخه که ی خوی، واته: تَوْلَاهِي بؤ دادہ ندری به ئەندازه ی نرخه که ی خوی: که م بین، یان نَد بِن، جا (تَلْفَ) به خوی بفهوتی (أَوْ أَتْلَفَ) یان بفهوتیندری (تَحْتَ يَدِ عَادِيَةٍ) فهوتانه که شی له ژیر دهستیکی زامیندا بین: وهك دهستی زهوتکرو مالخاواز مامله تکر (وَأَبْعَاضُهُ الَّتِي لَا يَتَّقَدُّ أَرْضُهَا مِنَ الْحُرِّ) نو به شانە ی کویله: که له مروفی نازاد ئەندازه ی تَوْلَاهِي بؤ دانه ندراره، ئەوانیش تَوْلَاهِي بؤ دادہ ندری (بِمَا نَقَصَ مِنْ قِيَمَتِهِ) به گویره ی که مکردنه وه ی له نرخ ی کویله که (وَكَذَا الْمُقَدَّرَةُ إِنْ تَلَفَتْ) ههروه ها ئەوانە ی ئەندازه ی تَوْلَاهِي بؤ داندراره، هه ر به گویره ی که مکردنه وه تَوْلَاهِي بؤ دادہ ندری، ئەگه ر به خویان بفهوتین.

(و) ههروه ها (إِنْ أَتْلَفَتْ) ئەگه ر بشفه وتیندرین (فَكَذَا فِي الْقَدِيمِ) ههروهك فهوتاو هکان تَوْلَاهِي بؤ دادہ ندری له فرمووده ی کوندا، به لام (وَعَلَى الْجَدِيدِ) له سه ر فرمووده ی نوئی (تَتَّقَدُّ مِنَ الرَّقِيقِ) له کویله ش ئەندازه بؤ تَوْلَاهِي دادہ ندری، که وابو: (وَالْقِيَمَةُ فِيهِ) نرخ ی به شه فهوتیندراره که له کویله که دا (كَالدَّيَّةِ فِي الْحُرِّ) وهكو خوینتی به شه فهوتاو هکه ی مروفی نازاده، که واته: (فَفِي يَدِهِ) له دهستی کویله که دا ئەگه ر لئی کراره (نِصْفُ قِيَمَتِهِ) نیوه ی نرخ ی کویله که واجب ده بین، ههروهك له مروفی نازاددا نیوه ی خوینتی واجب ده بین.

(وَسَائِرُ الْحَيَوَانَ) گشت گیانله به ریکی تریش - جگه له ئاده میزاد - تَوْلَاهِي بؤ دادہ ندری (بِالْقِيَمَةِ) به ئەندازه ی نرخ ی خوی، جا به خوی - له ژیر دهسته زامینه که دا - بفهوتی، یان بفهوتیندری، ههروه اش به شه کانی گیانله به ره که ش تَوْلَاهِي بؤ دادہ ندری: به گویره ی که مکردنه وه یان له نرخ ی گیانله به ره که (وَغَيْرُهُ) ملک و مالی تریش - جگه له گیانله به ر - دوو به شه: (مِثْلِيٌّ) هاووینە یی وه (وَمُتَقَوِّمٌ) نرخ بؤ داندراره:

ئینجا (وَالْأَصْحَحُ) فرمووده ی راستر (أَنَّ الْمِثْلِيَّ) مه به ست به مالی هاووینە یی (مَا حَصَرَهُ كَيْلٌ أَوْ وَزَنٌ وَجَارَ السَّلْمُ فِيهِ) ئەوه یه: به پیوان، یان به کیشان ئەندازه که ی بزاندروئو سه له میشی تن دا دروست بین: (كَمَاءٍ) وهك ئاوی ساردو (وَتُرَابٍ) گلو (وَنَحَاسٍ) مسو

وَتَبْرَ وَمَسْكٌ وَكَافُورٌ وَقَطْنٌ وَعَنْبٌ وَدَقِيقٌ، لَا غَالِيَةَ وَمَعْجُونٌ، فَيُضْمَنُ الْمَثْلِيُّ بِمَثْلِهِ
 تَلْفٌ أَوْ أَتْلَفٌ، فَإِنْ تَعَدَّرَ فَالْقِيَمَةُ، وَالْأَصْحُ أَنْ الْمُعْتَبَرُ أَقْصَى قِيَمِهِ مِنْ وَقْتِ الْقَضْبِ إِلَى
 تَعَدُّرِ الْمَثْلِ، وَلَوْ نَقَلَ الْمُعْضُوبَ الْمَثْلِيُّ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ فَلِلْمَالِكِ أَنْ يَكْلِفَهُ رَدَّهُ وَأَنْ يُطَالِبَهُ
 بِالْقِيَمَةِ فِي الْحَالِ

(وَتَبْرٌ) زبزی پاکروده (و) مهروده (مَسْكٌ وکافور) که بونیان خورشو (وَقَطْنٌ) لوكو
 (وَعَنْبٌ) تریو گشت میوه تریش (وَدَقِيقٌ) نارد (لَاغَالِيَةَ وَمَعْجُونٌ) نه که شو بونانه ی له
 زدرشت تیکه لکرون، یان گه نم وجوی تیکه لکرو.

مهرودها شو شتانه ی به ژماردن، یان به پیوانی گه ز نه اندازه یان بزاندردی: وه که نازده لو
 جل و به رگ، شه وانیش هاوینته یی نین، به لکو نرخ بق داندرون، واته: ده قرسی پندردین،
 مهرود که له زدر به ی سرچاوه کانداه رموویانه.

ئینجا بزانه: (فَيُضْمَنُ الْمَثْلِيُّ بِمَثْلِهِ) شتی هاوینته یی تۆله ی بق داده ندری: به وینه که ی
 خوی، جیوازی نیه: (تَلْفٌ) شته که به خوی بفه وتی له لای زه وتکه ره که (أَوْ أَتْلَفٌ) یان
 بفه وتیندری (فَإِنْ تَعَدَّرَ) جا نه گه ر وینه که ی ده ست نه که وت، شه کاته (فَالْقِيَمَةُ) نرخ ی
 شته که واجب ده بی له تۆله ی بدا.

(وَالْأَصْحُ) فرموده ی پاستر (أَنَّ الْمُعْتَبَرَ) شه و نرخ ی بق تۆله ی زه وتکروده که په چاو
 ده کروی (أَقْصَى قِيَمِهِ) نرخه مهره به رزه که به تی (مِنْ وَقْتِ الْقَضْبِ إِلَى تَعَدُّرِ الْمَثْلِ) له کاتی
 زه وتکردنی وه تا کاتی ده ستنه که وتنی وینه که ی، واته: نه گه ر له پۆژی زه وتکردنی دا
 نرخ ی سه دو په نجا دینار بوو، له پۆژی فه وتانیشی دا سه دو بیست دینار بوو، له پۆژی
 ده ستنه که وتنی وینه که شی دا سه دو دینار بوو، شه وه سه دو په نجا دیناره که واجب ده بی له
 تۆله ی بدا، ئینجا بزانه: نه گه ر هر له سه ره تا وه مهر بوو لا پازی ببن نرخ ی شته که
 وه ربگری، شه وه دروسته، مهر چه ند وینه که شی ده ست بکه وی، مهرود که له زدر به ی
 سرچاوه کانداه رموویانه.

(وَلَوْ نَقَلَ الْمُعْضُوبَ الْمَثْلِيُّ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ) نه گه ر-زه وتکه ره که- زه وتکروده که ی گواستبووه بق
 شاریکی تر، شه کاته (فَلِلْمَالِكِ أَنْ يَكْلِفَهُ رَدَّهُ) بق خاوه نه که ی دروسته: دلوا له زه وتکه ره که
 بکا: زه وتکروده که له سه ر نه رکی خوی بگه پینتته وه شوینی خوی، هم (وَأَنْ يُطَالِبَهُ بِالْقِيَمَةِ
 فِي الْحَالِ) بۆی دروسته: هر شه وه دم-پیش گه پاندنه وه ی- دلوا ی نرخ ی زه وتکروده که ی
 لی بکا، واته: به رترینی نرخه که ی له پۆژی زه وتکردنی وه تا کاتی دلوا لی کردنی.

ئینجا بزانه: شه تۆله وه رگرتنه بق (الْحَيْلُولَةُ) یه، واته: نه گه ر نرخه که ی لۆ وه رگرت،
 شه و نرخه- وه کو مالکی قه رز کولو- ده بیته ملکی خاوه نی زه وتکروده که و بق خوی

فَإِذَا رَدَّهَ رَدَّهَا، فَإِنْ تَلَفَ فِي الْبَلَدِ الْمُنْقُولِ إِلَيْهِ طَالِبُهُ بِالْمِثْلِ فِي أَيِّ الْبَلَدَيْنِ شَاءَ، فَإِنْ
 فَقَدَ الْمِثْلَ غَرَمَهُ قِيمَةُ أَكْثَرِ الْبَلَدَيْنِ قِيمَةً، وَلَوْ ظَفَرَ بِالْغَاصِبِ فِي غَيْرِ بَلَدٍ التَّلْفُ فَالصَّحِيحُ
 أَنَّهُ إِنْ كَانَ لَا مُؤْتَةَ لِنَقْلِهِ كَالْتَقْدِ فَلَهُ مُطَابَبَتُهُ بِالْمِثْلِ وَإِلَّا فَلَا مُطَابَبَةَ بِالْمِثْلِ بَلْ يُغْرَمُهُ
 قِيمَةَ بَلَدِ التَّلْفِ، وَأَمَّا الْمُتَقَوِّمُ فَيُضْمَنُ بِأَقْصَى قِيمَةٍ مِنَ الْغَصْبِ إِلَى التَّلْفِ،

دهستکاری ده کاو گشت سوئیکی لاده بینی، به لام (فَإِذَا رَدَّهَ) هر کاتیک زهوتکره که
 زهوتکراوه که بی گه پانده وه (رَدَّهَا) نه ویش نه و نرخه ی- که له توله- لی وه رگرتبو،
 بی ده گه پینیتته وه، جا نه گه نرخه که نه مابو، نه و کاته شتیکی تری- به نه اندازه ی نه و
 نرخه ی- بی ده گه پینیتته وه.

(فَإِنْ تَلَفَ فِي الْبَلَدِ الْمُنْقُولِ إِلَيْهِ) جا نه گه زهوتکراوه که له و شارهدا فهوتابو: که بی نه وی
 گواسترا بو وه و خاوه نه که ش له وی زهوتکره که ی گرت، نه و کاته (طَالِبُهُ بِالْمِثْلِ)
 خاوه نه که داوی ویننه ی زهوتکراوه که ی له زهوتکره که ده کا (فِي أَيِّ الْبَلَدَيْنِ شَاءَ) له
 هر شاریکدا حه ز ده کا له و دوو شارانه (فَإِنْ فَقَدَ الْمِثْلَ) جا نه گه ویننه که پیشی نه بو، نه و
 کاته (غَرَمَهُ قِيمَةُ أَكْثَرِ الْبَلَدَيْنِ قِيمَةً) خاوه نه که نرخه زورتره که ی زهوتکراوه که- توله- له
 زهوتکره که وهرده گری، جا زورتره که: هی شاری خوی بی، یان هی شاره که ی
 بو گواسترا وه بی: که زهوتکراوه که ی تی دافه وتاوه.

به لام (وَلَوْ ظَفَرَ بِالْغَاصِبِ فِي غَيْرِ بَلَدٍ التَّلْفِ) نه گه خاوه نه که زهوتکره که ی گرت له
 شاریکی تردا- جگه له شاری لی فهوتانه که- نه وه (فَالصَّحِيحُ) فهوموده ی پاست: (أَنَّهُ إِنْ
 كَانَ لَا مُؤْتَةَ لِنَقْلِهِ) نه گه ویننه ی فهوتاوه که نه رکی گواستنه وه ی نه دویا (كَالْتَقْدِ) وه کو
 پارو پول، یان خاوه نه که نه رکی گواستنه وه ی ده دا، نه و کاته (فَلَهُ مُطَابَبَتُهُ بِالْمِثْلِ) بی
 خاوه نه که ی بروسنه: داوی ویننه ی فهوتاوه که ی له زهوتکره که بکا.

(وَإِلَّا) به لام نه گه نه رکی گواستنه وه ی دهویا خاوه نه که ش نه رکه که ی نه ده دا، یان
 پتگایه که به ترس بوو، نه و کاته (فَلَا مُطَابَبَةَ بِالْمِثْلِ) نابی داوی ویننه ی فهوتاوه که له
 زهوتکره که بکا (بَلْ يُغْرَمُهُ قِيمَةُ بَلَدِ التَّلْفِ) به لگو خاوه نه که نرخه ی نه و شاره ی تی پیدا
 فهوتاوه- توله- له زهوتکره که وهرده گری، به لام لی رهدا توله وه رگرتنه که بی
 (الْفَيْصُولَةَ) یه، واته: به یه کجاری توله وه رگراوه که ده بیته ملکی خاوه نه که و کیشه که
 ده برپیتته وه، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا فهرمویانه.

(وَأَمَّا الْمُتَقَوِّمُ) نینجا زهوتکراوی نرخ بو دانراو: وه کو نازده لو جل و به رگ (فَيُضْمَنُ بِأَقْصَى
 قِيمَةٍ) توله ی بی داده ندری به به رزترین نرخه کانی (مِنَ الْغَصْبِ إِلَى التَّلْفِ) له پژی
 زهوتکردنی وه تا پژی فهوتانی، واته: نه گه له پژی زهوتکردنی نرخه ی سه د دینار بوو،

وَفِي الْإِثْلَافِ بِلَاغَ غَضَبٍ بِقِيَمَةِ يَوْمِ التَّلَافِ، فَإِنْ جَتَى وَتَلَفَ بِسِرَايَةٍ فَالْوَجِبُ الْأَقْصَى أَيْضاً،
وَلَا تُضْمَنُ الْخَمْرُ وَلَا تَرَأَى عَلَى ذِمَّتِي إِلَّا أَنْ يَظْهَرَ شُرْبُهَا أَوْ يَبْعَهَا، وَتُرَدُّ عَلَيْهِ إِنْ بَقِيَ الْعَيْنُ

نیجا بووه سه دو بیست دینار، نیجا له پۆزی فهوتانی بووه هه شتا دینار، نه وه سه دو
بیست دیناره که له تۆله ی ده بری.

به لام (وَفِي الْإِثْلَافِ بِلَاغَ غَضَبٍ) له وه وتاندنه ی به بیه وتکردنه، ده بیته زامین (بِقِيَمَةِ يَوْمِ
التَّلَافِ) به نرخ ی پۆزی فهوتانی وه به گویره ی نرخ ی شوینی له وه وتاندنی، که واته: فهوتاندنی
ناوی سارد له هاوین وه شوینیکی گه رمیاند، تۆله ی زۆرتره له فهوتاندنی ناو له کویتستان،
یان له زستاندا (فَإِنْ جَتَى) جا نه گه ده ستریزیی کرده سه شتیکی نرخ بۆ داندراو: وه ک
ناوله ک بریندار بکا، نیجا (وَتَلَفَ بِسِرَايَةٍ) به پیدلوه یشتنی ده ستریزیه که ناوله که مرد،
نه وه (فَالْوَجِبُ الْأَقْصَى) له م مه سه له یه شدا به زرتین نرخ له تۆله واجب ده بی (أَيْضاً) وه ک
مه سه له یه وتکردن.

﴿ تیکدانی شته ناشه رعیه کان ﴾

(وَلَا تُضْمَنُ الْخَمْرُ شَهْرَابٍ وَهَرِ شَتِيكِي تَرِي مَرُوذٌ سَهْرَخُوشٌ بَكَ زَامِينِي بُو دَانَه نَدْرَاوَه،
واته: نه گه ر بفه وتیندری تۆله ی نیه، جیاوازی نیه شه رابه که: هی موسولمان بی، یان هی
کافر بی، جا نه گه ر نه گونجا شه رابه که بریندری؟ چونکه ماوه یه کی زۆری دهویا، یان
فاسقه کان رنجه یان نه ده دا، نه وه کاته دروسته: شوشه که ی شه رابیش بشکینن، به لکو
کاربه ده ست بۆی دروسته: شوشه و گشت کیسه یه کی تریش که نه وه سه ر خۆشکه رانه ی
تی دایه، بیان شکینن وه له ناویان ببا، تا کو خه ک ته مبن بی، هه روه که له زۆریه ی
سه رچاوه کاندایه فرموویانه، واته: به به لگه ی حه دیسه که ی ﴿عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
السَّبِيحُ يَهْتَرِقُ الْخَمْرَ وَكَسِرَ الدُّنَانُ﴾ حدیث صحیح رواه الترمذی، شه رابه که بریننه و
کوپه کانی شه رابه که ش بشکینه .

(وَلَا تُرَأَى عَلَى ذِمَّتِي) په یمان له نه ستق شه رابی له ناپریندری، جا جوله که بی، یان گاوری، یان
مه گوش (إِلَّا أَنْ يَظْهَرَ شُرْبُهَا) مه گه ر به ناشکرای له ناو موسولماناندا شه رابه که بخواته وه
(أَوْ يَبْعَهَا) یان به ناشکرای له ناو موسولماناندا بیفروشن، نه وه کاته شه رابه که ی له
ده بریندری، چونکه نه و ناشکرا کردنه سوکایه تی نیسلامی تی دایه .

که وایو: به رازو زورناو موسیقاش - نه گه ر ناشکرا بکه ن - هه مان بریاری شه رابی بۆ
ده بری، به لام نه گه ر په یمان له نه ستقان - سه ربه خۆ - له ده یه کدا نیشه جی بن، نه وه
کاته وزیان له ده هیندر، هه روه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندایه فرموویانه .

(وَ هَر كَاتِيكِ پَه یمان له نه ستق شه رابه که ی ناشکرا نه کردبو (تُرَدُّ عَلَيْهِ) نه گه ر
له ی ستیندراو، واجبه: بیدریته وه (إِنْ بَقِيَ الْعَيْنُ) نه گه ر خودی شه رابه که ی خۆی مابن،

وَكَذَا الْمُحْتَرَمَةُ إِذَا غُصِبَتْ مِنْ مُسْلِمٍ، وَالْأَصْنَامُ وَالْآلَاتُ الْمَلَاهِي لَا يَجِبُ فِي إِبْطَالِهَا شَيْءٌ، وَالْأَصْحُ أَهْلِهَا لَا تُكْسَرُ الْكُسْرُ الْفَاحِشُ، بَلْ تُفْصَلُ لَتَعُودَ كَمَا قَبْلَ التَّأْلِيفِ، فَإِنْ عَجَزَ الْمُتَكِرُّ عَنْ رِعَايَةِ هَذَا الْحَدِّ لَمَنَعَ صَاحِبِ الْمُنْكَرِ أَنْ يَبْطُلَهُ كَيْفَ تَيْسَّرَ، وَتُضْمَنُ مَنَفَعَةُ الدَّارِ وَالْعَبْدُ وَتَحْوِيهِمَا بِالتَّقْوِيَةِ وَالْقَوَاتِ فِي يَدِ عَادِيَةٍ،

به لام نه گهر خودی شه پابه که ی خوی فه وتابو، دروست نیه تۆله ی بدریتن، هه روه که له (شرح المنهج) دا فه رموویه تی و تازه ش رابرا (وَكَذَا الْمُحْتَرَمَةُ) هه روه هاش شه پایی پزدار، واجبه: بدریتته وه خاوه نه که ی (إِذَا غُصِبَتْ مِنْ مُسْلِمٍ) هه ر کاتیک له موسولمانیک زهوت کرابن، (شه پایی پزدار نه مه یه: به مه بهستی کردنه سرکه گوشرابن و به بینه ده ستگاریش بویته شه پاب). که واته: شه پابه بینه پززه که ی گشت موسولمانیک واجبه: بپزندنری و تۆله شی ندریتن، هه روه ک رابرا.

(وَالْأَصْنَامُ) بت و سه نه مه کان، واته: هه ر شتیکی بپه رستری، هه م (صَلِيب) که دروشمیکی گاوره کانی (صلیبي) - خاچ په رسته کانه، هه م (وَالْآلَاتُ الْمَلَاهِي) که لوپه لی گه مه و رابواردنی چه پام: وه ک زوپناو موسیقاو تاوله و نومینه... هتد (لَا يَجِبُ فِي إِبْطَالِهَا شَيْءٌ) له تیکدانیاندا هیچ تۆله یه ک واجب نابن، به لام (وَالْأَصْحُ) فه رمووده ی راستتر: (أَنْهَا لَا تُكْسَرُ الْكُسْرُ الْفَاحِشُ) نه وانه ی پرابر نوو به شیوه یه کی وه ها ناشکیندنرین: که هیچ که لکیان نه مینن (بَلْ تُفْصَلُ لَتَعُودَ كَمَا قَبْلَ التَّأْلِيفِ) به لکو لیک ده کرینه وه و پارچه پارچه ده کرین: تاکو وه ک پیش پیکه وه نانیان لی بینه وه.

(فَإِنْ عَجَزَ الْمُتَكِرُّ عَنْ رِعَايَةِ هَذَا الْحَدِّ) جا نه گهر ریگری خراپه که نه یتوانی نه و سنوره ی پرابر نوو په چاو بکا (لَمَنَعَ صَاحِبِ الْمُنْكَرِ) چونکه خاوه نی خراپه که، یان کاریه ده سته کان پزگه یان لی ده گرت - وه ک سه رده می نیستا - نه و کاته (أَبْطُلَهُ كَيْفَ تَيْسَّرَ) چون بوی بکری و وه ها تیکی ده دا، هه رچه ند له و سنوره ی پرابر نوووش زیاترین: وه کو سوتاندن.

نینجا بزانه: له و تیکدانه ی پرابر نوو دا جیاوازی پیاو و نافرته نیه، هه م بق کاریه ده سته کان دروسته: بت و سه نه م و گشت بینه شه رعیه کانی تریش له په گو پشه وه تیک بده ن، هه روه ک له (مغنی) و (الشبراملسی) دا فه رموویانه، واته: به به لگه ی سوتاندنی (مَسْجِدِ الضَّرِيرِ) و سوتاندنی گو تیکه په رستراوه که ی (بَنِي إِسْرَائِيلَ)، نینجا له (کتاب الجهاد) دا نه م باسه دریزتر پوون ده که ی نه وه، إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(وَتُضْمَنُ مَنَفَعَةُ الدَّارِ وَالْعَبْدِ وَتَحْوِيهِمَا) سودی خانوو و کویله و شتی وه ک نه و انیش: وه کو نازله لو نوتومبیل، زامینی ی بق داندراوه، واته: تۆله ی سودی نه و جوره شتانه ش واجبه: بدری، نینجا (بِالتَّقْوِيَةِ) سو ده که به هوی به کاره یان فه وتیندراین: وه ک له خانوو که دا دانیشتن، یان سواری نوتومبیله که بوی (وَالْقَوَاتِ فِي يَدِ عَادِيَةٍ) یان له ده ستیکی

وَلَا تُضْمَنُ مَنَفَعَةَ الْبُضْعِ إِلَّا بِتَقْوِيَتِهِ، وَكَذَا مَنَفَعَةُ بَدَنِ الْحَرِّ فِي الْأَصْحِ، وَإِذَا نَقَصَ الْمَغْضُوبُ بِغَيْرِ اسْتِعْمَالِ وَجَبَّ الْأَرْضُ مَعَ الْأَجْرَةِ، وَكَذَا لَوْ نَقَصَ بِهِ بِأَنْ بَلَى الثُّوبُ فِي الْأَصْحِ.
(فَصْلٌ) إِذْ عَيَّ تَلْفَهُ وَأَلْكَرَ الْمَالِكُ صُدُقَ الْقَاصِبِ يَمِينِهِ

نورمنکاری دا سوده که - به خوی - فهوتا بین - وهك زهوتکهره که خانووه که ی کلیل دابنی و هیج سویدیکی ئوره نه گرتبئ، واته: له هه ربوو حاله تدا واجبه: کرئی هاوریننه - له تۆله ی سویدی شنه زهوتکراوه که - بداته خاوه نه که ی.

(وَلَا تُضْمَنُ مَنَفَعَةَ الْبُضْعِ إِلَّا بِتَقْوِيَتِهِ) سویدی نه نداسی مینینه یی (جاریه) زامینی ی بۆ داناندربئ، ته نها به فهوتاندنی نه بئ، واته: نه گهر جیماعی له گه ل (جاریه) زهوتکراوه که کرد، واجبه: ماره یی هاوریننه ی له تۆله بدا.

(وَكَذَا مَنَفَعَةُ بَدَنِ الْحَرِّ) ههروه هاش سویدی لاشه ی مرۆفی ئازاد، ته نها به هۆی فهوتاندن تۆله ی بۆ داندرلوه: وهك به زۆر لیکردن کارێکی پئ بکا، واجبه: کرئی هه که ی بداتئ (فی الْأَصْحِ) له فهرمووده ی راستردا، که واته: نه گهر سووده کانی - به خۆ - بغه وتین: وهك له شوینیکدا به ندی بکاو پئگه ی نه دا هیج کارێک بکا، نه و کاته زۆرداره که نابیته زامینو تۆله ی سووده کانی له سه ر نه.

ههروه ها سووده کانی مرگه وتو خویندن گاو شویننه گشتیه کانی تریش وه کو مرۆفی ئازادن، واته: نه گهر که لوپه لیکه ی خۆی له یه کێک له و شوینانه دابنی و کلیلی بدا، واجبه: کرئی گشت شویننه که بدلوه نه گهر کلیلی نه دا، واجبه: کرئی شوینی که لوپه له که ی بدا، به و مه رجی به و که لوپه له به رته نگ ببئ و عاده تیش نه بئ نه و که لوپه له ی تئ دا دابندربئ، ئینجا کرئی هه که ش بۆ به رژه وه ندی شویننه که سه رف ده کرئ، ههروه که له زۆریه ی سه رچاوه کاندئا پوون کرلوه ته وه.

(وَإِذَا نَقَصَ الْمَغْضُوبُ بِغَيْرِ اسْتِعْمَالِ) هه ر کاتیک زهوتکراوه که - بئ به کارهینان - له خۆیه وه ناته واویه کی ئه پهیدا بو: وهك ئازده له که کویر ببئ، یان لاواز ببئ، یان قاچی بشکی، نه وه (وَجَبَّ الْأَرْضُ مَعَ الْأَجْرَةِ) واجبه: تۆله ی ناته ولویه که بداته خاوه نه که ی، هه م واجبه: کرئی سووده فهوتاره که شی بداتئ (وَكَذَا لَوْ نَقَصَ بِهِ) ههروه ها نه گهر به هۆی به کارهینانیش ناته ولوی ئه پهیدا ببئ (بِأَنْ بَلَى الثُّوبُ) وهك به هۆی ده به رکردن جله که بدربئ و کۆن ببئ، واجبه: تۆله ی ناته واویه که و کرئی سووده فهوتیندراوه که بداته خاوه نه که ی (فی الْأَصْحِ) له فهرمووده ی راستردا.

﴿ فَاَصْحَى تَلْفَهُ وَانْكَرَ الْمَالِكُ صُدُقَ الْقَاصِبِ يَمِينِهِ ﴾

(إِذْ عَيَّ تَلْفَهُ) نه گهر زهوتکهره که گوتی: زهوتکراوه که فهوتاره (وَانْكَرَ الْمَالِكُ) خاوه نه که ش گوتی: وا نیه وه فهوتاره. هیج شاهیدیش نه بو، نه و کاته (صُدُقَ الْقَاصِبِ يَمِينِهِ) باوه پ

عَلَى الصَّحِيحِ، فَإِذَا حَلَفَ غَرَمَهُ الْمَالِكُ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ اخْتَلَفَا فِي قِيمَتِهِ أَوْ فِي الثِّيَابِ
الَّتِي عَلَى الْعَبْدِ الْمُغْضُوبِ أَوْ فِي عَيْبِ خَلْقِي صُدِّقَ الْغَاصِبُ بِيَمِينِهِ، وَفِي عَيْبِ حَادِثٍ
يُصَدِّقُ الْمَالِكُ بِيَمِينِهِ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَوْ رَدَّهُ نَاقِصَ الْقِيَمَةِ لَمْ يَلْزَمُهُ شَيْءٌ، وَلَوْ غَضِبَ
ثَوْبًا قِيمَتُهُ عَشْرَةٌ فَصَارَتْ بِالرُّخْصِ دَرَاهِمًا ثُمَّ لَيْسَهُ فَصَارَتْ نِصْفَ دَرَاهِمٍ فَرَدَّهُ لَزِمَهُ
خَمْسَةٌ وَهِيَ قِسْطُ التَّالِفِ مِنْ أَقْصَى الْقِيَمِ،

به زهوتکراهه که ده کرى به هوى سويند خوردينى (على الصحيح) له سه ر فه رموده ي راست،
نينجا (فإذا حلف) هر کاتيك زهوتکراهه که سويندى خورلد (غرمه المالك) خاوه نه که توله ي
زهوتکراهه که ي لى دلاو ده کا (فى الاصح) له فه رموده ي راستردا.

نينجا (ولو اختلفا فى قيمته) نه گهر له دواى کيشه ي فه وتانى زهوتکراهه که - سوويه - بووه
کيشه يان: له باره ي نرخى زهوتکراهه که (أو فى الثياب التى على العبد المغضوب) يان بووه
کيشه يان: له باره ي نهو جل و بهرگه ي به سه رکويله زهوتکراهه که وه بووه (أو فى عيب
خلقى) يان بووه کيشه يان له باره ي عه يبيکى زگماکى، وه زهوتکراهه که بلنى: له زگماکدا
کوير بوو. خاوه نه که ش بلنى: له لاي تو کوير بوو. شاهيديش نه بو، نه وه له هر سيک
مه سه له کاندا (صدق الغاصب بيمينه) باوه به زهوتکراهه که ده کرى نه گهر سويند بخوا.

به لام (وفى عيب حادث) نه گهر له عه يبيکى په يدا بوودا بووه کيشه يان، وه زهوتکراهه که
بلنى: له لاي تو ده ستي ليکراهه ته وه، شاهيديش نه بو، نهو کاته (يصدق المالك بيمينه)
باوه به خاوه نه که ي ده کرى نه گهر سويند بخوا (فى الاصح) له فه رموده ي راستردا.
(ولو رده) نه گهر زهوتکراهه که زهوتکراهه که ي بق خاوه نه که ي گه پانده وه، به لام (ناقص
القيمة) به هوى هه رزاني نرخى دابه زيبو - نه که له بهر هوىه کى تر - وه ک پاره زهوتکراهه که،
يان شتيکى ترى زهوتکراهه نرخى دابه زى، نهو کاته (لم يلزمه شيء) زهوتکراهه که هيج
توله ي له سه ر نيه، چونکه خودى زهوتکراهه که کم نه بوته وه، به لکو خه که به نرخى
جاران نايه وي.

(ولو غصب ثوباً قيمته عشرة) نه گهر جليکى زهوت کرد که نرخه که ي ده ديره م بوو
(فصارت بالرخص درهماً) نينجا به هوى هه رزاني نرخى بووه ديره ميک (ثم ليسه
فصارت نصف درهم) نينجا جله که ي ده بهر کرىو جله که ي کون کرىو نرخه که ي بووه نيو
ديره م (فرده) نينجا بق خاوه نه که ي گه پانده وه (لزمه خمسة) پينج ديره مى توله له
سه ر واجب ده بى (وهى قسط التالف) نهو پينج ديره م به شى فه وتاوه که يه (من
أقصى القيم) له بهر زرين نرخه کانى، چونکه که به هوى هه رزاني نرخه که ي بووه ته
ديره ميک، نهو کاته به هوى دبه رکردنيش نيوه ي نرخى دابه زيوه، که واته: نيوه ي ده يه که
که بهر زرين نرخه که يه ده کات پينج.

قُلْتُ: وَلَوْ غَضِبَ خُفَيْنِ قِيمَتُهُمَا عَشْرَةَ قَلْبَ أَحَدُهُمَا وَرَدَّ الْآخَرَ وَقِيمَتُهُ دَرَاهِمَانِ أَوْ أَثْلَفَ أَحَدُهُمَا غَضِبًا أَوْ فِي يَدِ مَالِكٍ لَزِمَهُ ثَمَانِيَةٌ فِي الْأَصْحَحِّ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. وَلَوْ حَدَّثَ نَقْصٌ يَسْرِي إِلَى الثَّلْفِ بِأَنْ جَعَلَ الْحِنْطَةَ هَرِيْسَةً فَكَأَنَّ الثَّلْفَ، وَفِي قَوْلِ يَرُدُّهُ مَعَ أَرْضِ النَّقْصِ، وَلَوْ جَنَى الْمُغْضُوبُ فَتَعَلَّقَ بِرَقَبَتِهِ مَالَ لَزِمَ الْغَاصِبَ تَخْلِيصُهُ بِالْأَقْلَلِ مِنْ قِيَمَتِهِ وَالْمَالِ، فَإِنْ ثَلَّفَ فِي يَدِهِ غَرْمَهُ الْمَالِكُ، وَلِلْمَجْنِيِّ عَلَيْهِ تَغْرِيمُهُ وَأَنْ يَتَعَلَّقَ بِمَا أَخَذَهُ الْمَالِكُ

(قُلْتُ) نيمامی (النولوی) ده فرموی: (وَلَوْ غَضِبَ خُفَيْنِ) نه گهر جووته خوفتیک، یان جووته گوردهویه کی زهوت کرد: که (قِيمَتُهُمَا عَشْرَةَ) نرخه که یان ده دیرهم بوو (فَتَلَّفَ أَحَدُهُمَا) نینجا به کیکیان به خوی فهوتا (وَرَدَّ الْآخَرَ وَقِيمَتُهُ دَرَاهِمَانِ) جا نه وه که ی تریشی که پانده وه نرخه که ی دو دیرهم بوو (أَوْ أَثْلَفَ أَحَدُهُمَا غَضِبًا) یان تنها به کیکیان به زهوتکردن فهوتاند (أَوْ فِي يَدِ مَالِكٍ) یان له دهستی خاونه که ی دا فهوتاندى، نه وه (لَزِمَهُ ثَمَانِيَةٌ) هشت دیرهمی له سر واجب ده بن (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرمووده ی راستردا، واته: پینج دیرهم نرخی فهوتا وه که یه، سی دیرهم میس تولی که مگردنه وه ی نرخه که یه تی به هوی لیك جیا کردنه وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(وَلَوْ حَدَّثَ نَقْصٌ يَسْرِي إِلَى الثَّلْفِ) نه گهر ناته واویه کی وه ها له زهوتکراوه که دا پهیدا بو: که سوری ده کیشا لای فهوتان (بِأَنْ جَعَلَ الْحِنْطَةَ هَرِيْسَةً) وه که گنمه زهوتکراوه که بکاته هریسه، یان بیکاته چیشتیکی تر: که نه گهر ماویه که دابندری تیک بچی، نه وه (فَكَأَنَّ الثَّلْفَ) وه که زهوتکراوی فهوتا وه، واته: لهو حاله تدا واجبه: زهوتکه ره که تولی گشت زهوتکراوه که بداته خاونه که ی، جا زهوتکراوه که ش گشتی ده بیته ملکسی زهوتکه ره که، به لام نابی ده ستکاری ی بکا تا تولی ده داته خاونه که ی، ههروه که له زودی ی سرچاوه کاندایا پوون کراوه ته وه (وَفِي قَوْلِ) له فرمووده یه کدا: (يَرُدُّهُ مَعَ أَرْضِ النَّقْصِ) زهوتکراوه که بؤ خاونه که ی ده گهر پینجته وه له که ل تولی ناته واویه که .

(وَلَوْ جَنَى الْمُغْضُوبُ) نه گهر کویله زهوتکراوه که تاوانیکی کرد (فَتَعَلَّقَ بِرَقَبَتِهِ مَالَ) جا له تولی تاوانه که هه نیک مالی به گهرده نیوه به سترا (لَزِمَ الْغَاصِبَ تَخْلِيصُهُ بِالْأَقْلَلِ مِنْ قِيَمَتِهِ وَالْمَالِ) له سر زهوتکه ره که واجبه: کویله که پرگار بکا به نه ندازه که متره که: له نرخه که یو له تولی تاوانه که (فَإِنْ ثَلَّفَ فِي يَدِهِ) جا نه گهر کویله تاوانکاره که له دهستی زهوتکه ره که دا فهوتا (غَرْمَهُ الْمَالِكُ) خاونه که نرخه هه ره به رزه که ی - له تولی - لی ده سستی، هه م (وَالْمَجْنِيُّ عَلَيْهِ تَغْرِيمُهُ) نه وه ی تاوانه که شی کراوه ته سر بوی دروسته: تولی تاوانه که له زهوتکه ره که بستین، هه م (وَأَنْ يَتَعَلَّقَ بِمَا أَخَذَهُ الْمَالِكُ) بوی دروسته: ده ست بهو نرخه وه بگری که خاونه که له زهوتکه ره که ی وهرگرتوه، به نه ندازه ی تولی تاوانه که ی لی بیا

ثُمَّ يَرْجِعُ الْمَالِكُ عَلَى الْغَاصِبِ، وَلَوْ رَدَّ الْعَبْدُ إِلَى الْمَالِكِ فَبِيعَ فِي الْجِنَايَةِ رَجَعَ الْمَالِكُ بِمَا أَخَذَهُ الْمَجْنِيُّ عَلَيْهِ عَلَى الْغَاصِبِ، وَلَوْ غَصَبَ أَرْضًا فَنَقَلَ ثَرَابَهَا أَجْبَرَهُ الْمَالِكُ عَلَى رَدِّهِ أَوْ رَدِّمُثْلِهِ وَإِعَادَةَ الْأَرْضِ كَمَا كَانَتْ، وَلِلثَّاقِلِ الرَّدُّ وَإِنْ لَمْ يَطَالِبْهُ الْمَالِكُ إِنْ كَانَ لَهُ فِيهِ غَرَضٌ، وَإِلَّا فَلَا يَرُدُّهُ بِلَا إِذْنٍ فِي الْأَصَحِّ، وَيُقَاسُ بِمَا ذَكَرْنَا حَفْرُ الْبُئْرِ وَطَمُّهَا، وَإِذَا أَعَادَ الْأَرْضَ كَمَا كَانَتْ وَلَمْ يَبْقَ نَقْصٌ فَلَا أَرْضَ لَكِنْ عَلَيْهِ أَجْرَةُ الْمِثْلِ لِمُدَّةِ الْإِعَادَةِ،

(ثُمَّ يَرْجِعُ الْمَالِكُ عَلَى الْغَاصِبِ) ثينجا ديسان خاوهنه که ده گه پیتته وه سر زه وتکه ره که وه نه دنداره ی توله ی تاوانه که - که داویه تی - له زه وتکه ره که ی وهرده گریته وه (و) هه روه ها (لَوْ رَدَّ الْعَبْدُ إِلَى الْمَالِكِ) نه گهر زه وتکه ره که کویله تاوانکاره که ی بؤ خاوهنه که ی گه پانده وه (فَبِيعَ فِي الْجِنَايَةِ) ثينجا له بهر توله ی تاوانه که کویله که فروشرا، نه و کاتهش (رَجَعَ الْمَالِكُ بِمَا أَخَذَهُ الْمَجْنِيُّ عَلَيْهِ عَلَى الْغَاصِبِ) خاوهنه که ده گه پیتته وه سر زه وتکه ره که تاکو تاوان کراره سر چه ند توله ی تاوانه که ی توه رگریته وه، نه ویش نه وه ننده له زه وتکه ره که وهریگریته وه.

(وَلَوْ غَصَبَ أَرْضًا) نه گهر زه ویه که ی زه وت کرد (فَنَقَلَ ثَرَابَهَا) ثينجا گلی زه ویه که ی گواسته وه (أَجْبَرَهُ الْمَالِكُ عَلَى رَدِّهِ) خاوهن زه ویه که ناچاری ده کا: یان خودی گله که بگه پیتته وه شوینی خوی (أَوْ رَدِّ مِثْلِهِ) یان وینه ی گله که بیتته وه، هه م (وَإِعَادَةَ الْأَرْضِ كَمَا كَانَتْ) ناچاری ده کا زه ویه که ش وه کو جاران پیک بخاته وه.

(وَلِلثَّاقِلِ الرَّدُّ) هه م نه وه که سه ی گله که شی گواسته تته وه، مافی هه یه گله که بگه پیتته وه (وَإِنْ لَمْ يَطَالِبْهُ الْمَالِكُ) هه رچه ند خاوهنه که شی داوی لته کا (إِنْ كَانَ لَهُ فِيهِ غَرَضٌ) نه گهر له وه گه پانده نه وه دا مه بهستیکی شهرعی هه ی: وه ک گله که ی له ملکی خوی دانابئو بیهوی لایبیا، یان تاکو له زامینی نازاد بیئ (وَإِلَّا) به لام نه گهر هیچ مه بهستیکی نه بو، نه و کاته (فَلَا يَرُدُّهُ بِلَا إِذْنٍ) نابئ بیگه پیتته وه، ته نها به نیزنی خاوهنه که ی نه بیئ (فِي الْأَصَحِّ) له فه رموده ی پاستردا.

(وَيُقَاسُ بِمَا ذَكَرْنَا) به و هوونکرده وه ی پابردوو (قیاس) ده کریئ (حَفْرُ الْبُئْرِ وَطَمُّهَا) هه لکه ندی بیر له ناو ملکیکی زه وتکه رلودلو پپرکرده وه ی بیره که، واته: نه گهر خاوهن ملکه که فه رمانی پی کرد، واجبه: بیره که پپر بکاته وه، هه م نه گهر به خویشی مه بهستیکی شهرعی هه ی، دروسته پری بکاته وه، نه گینا: به بیئ نیزنی خاوهنه که دروست نیه پری بکاته وه.

(وَإِذَا أَعَادَ الْأَرْضَ كَمَا كَانَتْ) هه ر کاتیک زه ویه که ی وه ک جاران پیک خسته وه (وَلَمْ يَبْقَ نَقْصٌ) هیچ ناتو لویه که ی نه ما، نه وه (فَلَا أَرْضَ) هیچ توله ی له سر نیه (لَكِنْ عَلَيْهِ أَجْرَةُ الْمِثْلِ لِمُدَّةِ الْإِعَادَةِ) به لام کریئ هاوینته ی بؤ ماهی پیک خسته وه ی زه ویه که ی له سره،

وَإِنْ بَقِيَ نَقْصٌ وَجَبَ أَرْشُهُ مَعَهَا، وَلَوْ غَضِبَ زَيْتًا وَنَحْوَهُ وَأَغْلَاهُ فَتَقَصَّتْ عَيْتُهُ دُونَ قِيَمَتِهِ رَدَّهُ وَلَزِمَهُ مِثْلُ الدَّاهِبِ فِي الْأَصْحِ، وَإِنْ نَقَصَتْ الْقِيَمَةَ فَقَطُّ لَزِمَهُ الْأَرْضُ، وَإِنْ نَقَصْتَا غَرِمَ الدَّاهِبَ وَرَدَّ الْبَاقِي مَعَ أَرْشِهِ إِنْ كَانَ نَقْصُ الْقِيَمَةِ أَكْثَرَ، وَالْأَصْحُ أَنْ السُّمَّنَ لَا يَجْبُرُ نَقْصَ هُزَالِ قَبْلَهُ، وَأَنْ تَذَكَّرَ صَنْعَةَ نَسِيهَا يَجْبُرُ النَّسِيَانَ، وَتَعَلَّمَ صَنْعَةَ لَا يَجْبُرُ نَسِيَانَ أُخْرَى قَطْعًا، وَلَوْ غَضِبَ عَصِيرًا فَتَخَمَّرَ ثُمَّ تَحَلَّلَ فَالْأَصْحُ:

هروه كری پیس نه و ماوه یه شی - له کاتی زه و تکرندیه وه - له سهره (و) هروه ما (إِنْ بَقِيَ نَقْصٌ) نه گهر ناته و اویه کی ما بو، نه و کاته (وَجَبَ أَرْشُهُ) واجبه: توله ی ناته و اویه که ش بدا (مَعَهَا) له گه ل کری پیس زه و تکراره که.

(وَلَوْ غَضِبَ زَيْتًا وَنَحْوَهُ) نه گهر پوز و نه و جوره شته ی وه ک پونه، زه و تی کرد (وَأَغْلَاهُ) پونه که شی کولاند (فَتَقَصَّتْ عَيْتُهُ نُونِ قِيَمَتِهِ) خودی پونه که که م بؤوه، به لام نرخه که ی که م نه بؤوه، نه و کاته (رَدَّهُ) واجبه: نه و نده ی ماوه بی خاوه نه که ی بیگه پینیتیه وه، هم (وَلَزِمَهُ مِثْلُ الدَّاهِبِ) واجبه: وینه ی پویشتووه که ش - له توله - بداته خاوه نه که ی (فِي الْأَصْحِ) له فه رموده ی راستردا، به لام (وَإِنْ نَقَصَتْ الْقِيَمَةَ فَقَطُّ) نه گهر ته نها نرخه که ی که م بؤوه، نه و کاته (لَزِمَهُ الْأَرْضُ) واجبه: توله ی که مبوونه وه ی نرخه که ی بدا.

(وَإِنْ نَقَصْتَا) نه گهر پونه که و نرخه که ی هردو کیان به کولاندن که م بونه وه، نه و کاته (غَرِمَ الدَّاهِبِ) وینه ی پویشتووه که له توله ی دها (وَرَدَّ الْبَاقِي مَعَ أَرْشِهِ) نه و نده ش که ماوه ته وه بی خاوه نه که ی ده گه پینیتیه وه، له گه ل توله ی که مبوونه وه ی (إِنْ كَانَ نَقْصُ الْقِيَمَةِ أَكْثَرَ) نه گهر که مبوونه وه ی نرخه که ی زؤرتر بی له که مبوونه وه ی خودی پونه که، وه ک نو کیلو پون نرخه که یان نو دینار بی و به هؤی کولاندن بیته به ک کیلو، نرخه که شی بیته نیو دینار، نه وه واجبه: کیلویه که ی بداته وه نیو دینار و کیلو پونیکیش له توله ی بدا، هروه که له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کراوه ته وه.

(وَالْأَصْحُ) فه رموده ی راستتر (أَنْ السُّمَّنَ لَا يَجْبُرُ نَقْصَ هُزَالِ قَبْلَهُ) که له و بوونی زه و تکراره که ناته و اوی لاو زیوونی پیشه خؤی پر ناکاته وه و واجبه: توله ی لاوازیوونه که بدا (و) هر به فه رموده ی راستتر (أَنْ تَذَكَّرَ صَنْعَهُ) وه بیره اتنه وه ی پیشه به ک: که (نَسِيهَا) کویله زه و تکراره که له بیری کرد بی (يَجْبُرُ النَّسِيَانَ) وه بیره اتنه وه که له بیرکردنه که پر ده کاته وه، به لام (وَتَعَلَّمَ صَنْعَهُ لَا يَجْبُرُ نَسِيَانَ أُخْرَى قَطْعًا) فیروونی پیشه به کی تر له بیرکردنی پیشه که ی تر پر ناکاته وه.

(وَلَوْ غَضِبَ عَصِيرًا) نه گهر ناویکی گوشراوی تری ی زه و ت کرد (فَتَخَمَّرَ) نینجا ناوه که ش بووه شه پاب (ثُمَّ تَحَلَّلَ) نینجا شه پابه که ش بووه سرکه (فَالْأَصْحُ) به فه رموده ی راستتر:

أَنَّ الْخَلَّ لِلْمَالِكِ، وَعَلَى الْغَاصِبِ الْأَرْضُ إِنْ كَانَ الْخَلُّ أَتَقْصَ قِيَمَةً، وَلَوْ
 غَصَبَ خَمْرًا فَتَخَلَّتْ، أَوْ جَلَدَ مَيْتَةً فَدَبَّغَهُ فَالْأَصْحُ أَنْ الْخَلُّ وَالْجِلْدُ لِلْمَغْضُوبِ مِنْهُ.
 (فصل) زیاده المَغْضُوبِ إِنْ كَانَتْ أَثْرًا مَخْضًا كَقَصَارَةٍ فَلَا شَيْءَ لِلْغَاصِبِ بِسَبَبِهَا
 وَلِلْمَالِكِ تَكْلِيفُهُ رَدُّهُ كَمَا كَانَ إِنْ أَمَكْنَ، وَأَرْضُ النَّقْصِ، وَإِنْ كَانَتْ عَيْنًا: كِنِيسَاءِ
 وَغِرَاسٍ كَلَّفَ الْقَلْعَ،

(أَنَّ الْخَلَّ لِلْمَالِكِ) سرکه که ده بیته می خاوهنی ناوی تری بی که (وَعَلَى الْغَاصِبِ الْأَرْضُ)
 واجبه: زه وتکره که ش تولی ناته ولوی بدا (إِنْ كَانَ الْخَلُّ أَتَقْصَ قِيَمَةً) نه گهر نرخی
 سرکه که له ناوی تری بی که که متر بی.

(وَلَوْ غَصَبَ خَمْرًا) نه گهر شه رابیکی زهوت کرد (فَتَخَلَّتْ) شه رابه که ش بووه سرکه (أَوْ
 جَلَدَ مَيْتَةً) یا پیسته ی مرداریوی زهوت کرد (فَدَبَّغَهُ) پیسته که شی ده باغ کرد، نه وه
 (فَالْأَصْحُ) فه رموده ی راستتر (أَنَّ الْخَلَّ وَالْجِلْدُ لِلْمَغْضُوبِ مِنْهُ) سرکه که و پیسته
 ده باغ کراوه که می نه و که سه یه: که لی زه وتکراوه.

﴿فصل: له باسی گورانکاریه کانی زهوتکراو﴾

(زِيَادَةُ الْمَغْضُوبِ) زیده بوونی زهوتکراوه که (إِنْ كَانَتْ أَثْرًا مَخْضًا) نه گهر ناسه واریکی
 بهوت بوو (كَقَصَارَةٍ) وهك شورینی جله زهوتکراوه که و هارینی که نم و سه رپرینی نازه لو
 برزاندنی و نه جوړه کردارانه، نه وه (فَلَا شَيْءَ لِلْغَاصِبِ بِسَبَبِهَا) به هوی نه و کردارانه
 زهوتکره که مانی هیچ کرئی بی کی نیه، به لکو (وَلِلْمَالِكِ تَكْلِيفُهُ رَدُّهُ كَمَا كَانَ) خاوه نه که مانی
 هیه داوا له زهوتکره که بکا: زهوتکراوه که بگه پینتته وه سهر شیوه ی جارانی (إِنْ
 أَمَكْنَ) نه گهر بگوجی، هم (وَأَرْضُ النَّقْصِ) مانی هیه تولی ناته واویه که شی لی بستینی،
 هم مانی هیه کرئی هاوینتته یسی لوه ریگری.

به لام (وَإِنْ كَانَتْ عَيْنًا) نه گهر زیده بوونی زهوتکراوه که لاشه یه کی به رچاو بوو (كِنِيسَاءِ
 وَغِرَاسٍ) وهك له زهویه کی زهوتکراودا خانوی کربی، یان درختی چاندین، نه وه (كَلَّفَ
 الْقَلْعَ) دلاوا له زهوتکره که ده کرئی - سهر نه رکی خوی - هه لیانیکه نه و لاینبیا، تولی
 ناته ولوی زهویه که ش بداو کرئی ماوه ی زهوتکرده که ش بدا، واته: خاوهن زهویه که ش هیچ
 تولی زهره ی درخت و خانووه که ی له سهر نیه، پیغه مبه ر عنه ده فه رموی: ﴿لَيْسَ لِعِرْقٍ
 ظَالِمٍ حَقٌّ﴾ رواه أبو داود یاسناد حسن، په کی نورداری هیچ مافیکی نیه.

نینجا بزانه: نه گهر زهوتکره که هه لینه که ندن و لاینه بردن، نه و کاته خاوهن زهویه که له
 سهر حیسابی زهوتکره که لایانده یا، واته: شاهید ده گری: تاکو نه رکی لابرینیان له
 زهوتکره که وه ریگری ته وه، هه روهك له (الشهراملسی) دا فه رموی ته، به لکو نه گهر

وَإِنْ صَبَّغَ الثُّوبَ بِصَبْغِهِ وَأَمَكَنَ فَصَلُّهُ أَجْبَرَ عَلَيْهِ فِي الْأَصْحَ، وَإِنْ لَمْ يُمَكِّنْ: فَإِنْ لَمْ تَرُدْ قِيمَتَهُ فَلَا شَيْءَ لِلْفَاصِبِ فِيهِ، وَإِنْ نَقَصْتَ لَزِمَهُ الْأَرْضُ، وَإِنْ زَادَتْ اشْتَرَكَ فِيهِ، وَلَوْ خَلَطَ الْمُغْضُوبَ بِغَيْرِهِ وَأَمَكَنَ التَّمْيِيزُ لَزِمَهُ، وَإِنْ شَقَّ فَإِنْ تَعَذَّرَ فَأَلْمَذَهَبُ أَلَّهُ كَالتَّالِفِ فَلَهُ تَفْرِيمُهُ، وَلِلْفَاصِبِ أَنْ يُعْطِيَهُ مِنْ غَيْرِ الْمُخْلُوطِ،

زهوتکهره که به خورایش شته زنده کانی بداته خاوهن زهویه که، نه وه له سرى واجب نیه لى قبول بکا، چونکه منه تی تدایه، ههروه ما نه گهر خاوهن زهویه که پازی بوو: برهختو خانووه که به کرئ بهیلدیریتته وه، یان به پاره له زهوتکهره که بیانکریتته وه، نه و کاتهش له سر زهوتکهره که واجب نیه پازی بیئ، چونکه خاوهن زهویه که هیچ تولی لایردنی له سر نیه، ههروه که له زهویه سهرچاوه کانداهرموویانه.

(وَإِنْ صَبَّغَ الثُّوبَ بِصَبْغِهِ) نه گهر زهوتکهره که به سبوغی خوی جله زهوتکروه که ی پرهنگ کرد (وَأَمَكَنَ فَصَلُّهُ) ده شگونجا سبوغه که له جله که بکریتته وه (أَجْبَرَ عَلَيْهِ) ناچار ده کرئ لى بکاته وه، ههچه نده زهره ریکی زوریش بکا (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا، به لام (وَإِنْ لَمْ يُمَكِّنْ) نه گهر نه گونجا سبوغه که لى بکاته وه، نه و کاته تیبینی ده کرئ:

(فَإِنْ لَمْ تَرُدْ قِيمَتَهُ) نه گهر نرخى جله که - به هوی سبوغکردن - زیانو که می نه کردبو، نه وه (فَلَا شَيْءَ لِلْفَاصِبِ فِيهِ) زهوتکهره که هیچ به شیکى له جله که دا نیه (وَإِنْ نَقَصْتَ) نه گهر نرخه که می که می کردبو (لَزِمَهُ الْأَرْضُ) تولی که مکردنه که می له سر واجب ده بی، به لام (وَإِنْ زَادَتْ) نه گهر نرخه که می زیادى کردبو (اشْتَرَكَ فِيهِ) ههردوکیان له جله که دا ده بنه هاویهش: به شى خاوهنه که به گویره ی نرخى جله که یه وه شى زهوتکهره که ش به گویره ی زنده بیه که یه، بؤ ویئنه: نه گهر نرخى جله که ده دینار بی وه به سبوغه وه پانزه دینار بی، نه وه دوو به ش بؤ خاوهنه که یه وه شیکى بؤ زهوتکهره که یه.

(وَلَوْ خَلَطَ الْمُغْضُوبَ بِغَيْرِهِ) نه گهر زهوتکروه که می تیکه لى شتیکی تر کردبو (وَأَمَكَنَ التَّمْيِيزُ) ده شگونجا لیکى جیا بکاته وه، نه وه (لَزِمَهُ وَإِنْ شَقَّ) له سرى واجبه: لیکى جیا بکاته وه، ههچه ند زوریش مانسوو بیئ، به لام (فَإِنْ تَعَذَّرَ) نه گهر نه گونجا (فَأَلْمَذَهَبُ) نه وه فرموده ی راستى مهزه ب (أَنَّه كَالتَّالِفِ) زهوتکراوه که وه کو زهوتکراوی فه وتاوه، که ابو: (فَلَهُ تَفْرِيمُهُ) بؤ خاوهنه که می دروسته تولی زهوتکروه تیکه لکروه که می لى بستیتنى، نینجا تیکه لکروه که ش ده بیته ملکى زهوتکهره که، به لام (وَالْفَاصِبِ) بؤ زهوتکهره که دروسته (أَنْ يُعْطِيَهُ مِنْ غَيْرِ الْمُخْلُوطِ) تولی زهوتکروه که می له شتیکی تری تیکه لته کرلو بداته خاوهنه که وه هم بؤی دروسته: له تیکه لکروه که شى بداتى به وه مرجه ی تیکه لى ویئنه ی خوی، یان تیکه لى باشتری کردبئ.

وَلَوْ غَصَبَ خَشْبَةً وَبَنَى عَلَيْهَا أُخْرَجَتْ، وَلَوْ أُذْرَجَهَا فِي سَفِينَةٍ فَكَذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَخَافَ تَلَفَ نَفْسٍ أَوْ مَالٍ مَعْصُومِينَ، وَلَوْ وَطِئَ الْمَغْصُوبَةَ عَالِمًا بِالتَّحْرِيمِ حُدًّا، وَإِنْ جَهَلَ فَلَا حُدَّ، وَفِي الْحَالَيْنِ يُجِبُّ الْمَهْرُ إِلَّا أَنْ تُطَاوَعَهُ فَلَا يُجِبُّ عَلَى الصَّحِيحِ، وَعَلَيْهَا الْحَدُّ إِنْ عَلِمَتْ، وَوَطِئَ الْمُشْتَرَى مِنَ الْغَاصِبِ كَوَطِئَهُ فِي الْحَدِّ وَالْمَهْرِ، فَإِنْ غَرِمَهُ لَمْ يَرْجِعْ بِهِ عَلَى الْغَاصِبِ فِي الْأَطْهَرِ،

﴿ناگاداری﴾: هرچند تیکه لکروه که - او مهسه له یه دا - ده بیته ملکی زهوتکه ره که، به لام بوی دروست نیه: هیچ دهستکاریه کی بکا، تا تولهی ده داته خاوه نه کی، ههروه که له (فصلی) پرابردودا پوون کرلوه، جا نه گهر نه ندازهی مانی خاوه نه کی له تیکه لکروه که - بز خاوه نه که - جیا کرده وه، نه وه بهسه، واته: نه و کاته دروسته دهستکاری نه وی تر بکا، ههروه که له (تحفه) و (نهایه) دا فرمویانه.

(وَلَوْ غَصَبَ خَشْبَةً) نه گهر پارچه داریک، یان بهر دیک زهوت کرد و (وَبَنَى عَلَيْهَا) دیوار دیک له سهر دروست کرد، نه وهش (أُخْرَجَتْ) واجبه: بهیندریته دهره وه، ههرچند زهوتکه ره کهش زه ره دیک زرد بکا، هم واجبه: تولهی ناته ولویه که و کرئیه که شی بدا (وَلَوْ أُذْرَجَهَا فِي سَفِينَةٍ) نه گهر تهخته دار دیک زهوتکرلوی خستبوه که شتی بهک (فَكَذَلِكَ) نه وهش واجبه: بهیندریته دهره وه (إِلَّا أَنْ يَخَافَ تَلَفَ نَفْسٍ أَوْ مَالٍ مَعْصُومِينَ) ته نها نه گهر بترسی گیان و مال دیک پاریزوا له ناو بچن، وه که شتی به که له ناو دهریادابی و تهخته داره کهش له لای بنه وی بی و به هوی دهره میانی نه ترسه پوبدا، نه و کاته چاوه پوان ده کرئ تا که شتی به که ده گاته که ناری دهریا.

(وَلَوْ وَطِئَ الْمَغْصُوبَةَ) نه گهر زهوتکه ره که جیماعی له گه ل (جاریه) زهوتکرلوه که کرد (عَالِمًا بِالتَّحْرِيمِ) ده شیزانی جیماعه که حه پامه، نه وه (حُدًّا) زهوتکه ره که سزای زینای لی دهری، به لام (وَإِنْ جَهَلَ) نه گهر نه یزانی حه پامه؟ چونکه تازه موسولمان بوو، یان له زانایانی نایینی دوور بوو، نه و کاته (فَلَا حُدَّ) سزی لی تادری، به لام (وَفِي الْحَالَيْنِ يُجِبُّ الْمَهْرُ) له ههردوو حالتهی زانین و نه زانیندا واجبه: ماره می (جاریه) که بداته خاوه نه کی (إِلَّا أَنْ تُطَاوَعَهُ) مه گهر (جاریه) که به خوشی خوی پنگه ی جیماع کردنی بداتن، نه و کاته (فَلَا يُجِبُّ عَلَى الصَّحِيحِ) له سهر فرموده ی پاست ماره بیه کی واجب نابن، به لگو (وَعَلَيْهَا الْحَدُّ إِنْ عَلِمَتْ) (جاریه) کهش سزای زینای له سهر، نه گهر زانینیته حه پامه.

(وَوَطِئَ الْمُشْتَرَى مِنَ الْغَاصِبِ) جیماعی نه و که سه ی (جاریه) که ی له زهوتکه ره که کریوه (كَوَطِئَهُ فِي الْحَدِّ وَالْمَهْرِ) وه کو جیماعی زهوتکه ره که یه: له باره ی سزای زینا و ماره می (جاریه) که (فَإِنْ غَرِمَهُ) جا نه گهر خاوه نه که ماره بیه کی له کریاره که وه رگرت، نه وه (لَمْ يَرْجِعْ بِهِ عَلَى الْغَاصِبِ) کریاره که مافی نیه بگریته و سهر زهوتکه ره که و نه ندازه ی ماره بیه کی لی توهر بگریته وه (فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به میزتردا.

وَإِنْ أَحْبَلَ عَالِمًا بِالتَّحْرِيمِ فَالْوَلَدُ رَقِيقٌ غَيْرُ نَسِيبٍ، وَإِنْ جَهَلَ فَحُرٌّ نَسِيبٌ، وَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ يَوْمَ الْإِنْفِصَالِ، وَيَرْجِعُ بِهَا الْمُشْتَرَى عَلَى الْغَاصِبِ، وَلَوْ تَلَفَ الْمُغْضُوبُ عِنْدَ الْمُشْتَرَى وَغَرَمَهُ لَمْ يَرْجِعْ بِهِ، وَكَذَا لَوْ تَعَيَّبَ عِنْدَهُ فِي الْأَظْهِرِ، وَلَا يَرْجِعُ بِغَرَمٍ مُنْفَعَةً اسْتَوْفَاها فِي الْأَظْهِرِ، وَيَرْجِعُ بِغَرَمٍ مَا تَلَفَ عِنْدَهُ وَبِأَرْشِ نَقْصِ بِنَائِهِ وَغَرَا سِه

(وَإِنْ أَحْبَلَ) نه گهر زهوتکراهه که، یان کپیاره که (جاریه) که ی ناوس کرد (عالمًا بالتَّحْرِيمِ) ده شیرزانی جیماعه که حرپامه (فَالْوَلَدُ رَقِيقٌ غَيْرُ نَسِيبٍ) نه مندالهی لهو جیماعه بیوه: کویله یه کی بی نه زاده، واته: بیژی یه، چونکه له زینایه، به لام (وَإِنْ جَهَلَ) نه گهر جیماعه که نه یزانی بی حرپامه، نهو کاته (فَحُرٌّ نَسِيبٌ) منداله که نازادهو له نه زادی جیماعه که یه، که وابو: (وَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ يَوْمَ الْإِنْفِصَالِ) له سر جیماعه که واجبہ نرخ ی نهو منداله بداته گه وره ی (جاریه) که، واته: نرخ ی پوژی له دایکبوونی (وَيَرْجِعُ بِهَا الْمُشْتَرَى عَلَى الْغَاصِبِ) جا نه گهر کپیاره که توله ی منداله نازاده که ی دایه گه وره ی (جاریه) که، مانی هه یه نهویش بگه پیته وه سر زهوتکراهه که ورخه که ی لئوه ریگریته وه.

(وَلَوْ تَلَفَ الْمُغْضُوبُ عِنْدَ الْمُشْتَرَى) نه گهر شتیکی زهوتکراوه فروشرا، ئینجا له لای کپیاره که فوتا (وَغَرَمَهُ) کپیاره که ش توله ی زهوتکراوه که ی دایه خاوه نه که ی، نهو (لَمْ يَرْجِعْ بِهِ) نابسی کپیاره که بگه پیته وه سر زهوتکراهه که تاکو نه ندازه ی توله ی زهوتکراوه که ی لئوه ریگریته وه، به لکو تنها مانی هه یه پاره که ی خوی وه ریگریته وه: که له به رامهر کپینی زهوتکراوه که دابویه زهوتکراهه که.

(وَكَذَا لَوْ تَعَيَّبَ عِنْدَهُ) هه روه ها نه گهر زهوتکراوه که له لای کپیاره که عه بیبکی لئوپه پدا بیئ و توله ی عه بیه که ی لئوستیندری، نابن له زهوتکراهه که ی وه ریگریته وه (فِي الْأَظْهِرِ) له فهرمووده ی به میزتردا، چونکه فروشراو پاش وه رگرتنی له زامینی کپیاره که دایه.

(وَ) هه روه ها (لَا يَرْجِعُ بِغَرَمٍ مُنْفَعَةً اسْتَوْفَاها) کپیاره که ناگه پیته وه سر زهوتکراهه که، تاکو توله ی نهو سووده ی لئوستینتیره: که به خوی سووده که ی وه رگرتوه و توله شی دابوه: وه ک کپیاره که سواری وولاغه زهوتکراوه که بوین، یان له خانوه زهوتکراوه که دا نیشته جی بوین و خاوه نه که ش کرئی لئوه رگرتی (فِي الْأَظْهِرِ) له فهرمووده ی راستردا، به لام (وَيَرْجِعُ بِغَرَمٍ مَا تَلَفَ عِنْدَهُ) کپیاره که ده گه پیته وه سر زهوتکراهه که تاکو توله ی نهو سووده ی لئوستینن: که له لای وی فوتاوه و توله شی لئوه رگراوه.

(وَ) هه روه ها نه گهر زهویه کی کپی و خانوی تئدا کربو بره ختی تئدا چاند، ئینجا ناشکرا بوو: زهویه که زهوتکراوه، نهو کاته ش کپیاره که ده گه پیته وه سر زهوتکراهه که: (بِأَرْشِ نَقْصِ بِنَائِهِ وَغَرَا سِه) بز وه رگرتنه وه ی توله ی که مسبوونه وه ی خانوه که بی و

إِذَا نُقِضَ فِي الْأَصْحِ، وَكُلُّ مَالٍ غَرِمَهُ الْمُشْتَرِي رَجَعَ بِهِ لَوْ غَرِمَهُ الْغَاصِبُ لَمْ يَرْجِعْ بِهِ عَلَى الْمُشْتَرِي، وَمَا لَا يَرْجِعُ، قُلْتُ: وَكُلُّ مَنْ أَنْبَتَ يَدُهُ عَلَى يَدِ الْغَاصِبِ فَكَالْمُشْتَرِي وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

در هخته که می (إِذَا نُقِضَ) هر کاتیک له لایه ن خاوه ن زهویه که وه هه لکه ندران و لادران (فِي الْأَصْحِ) له فه رموده ی پاستردا، چونکه زهوتکه ره که هه لیخه له تاندوه و ملکی که سیتی تری فروشته تری.

(وَكُلُّ مَالٍ غَرِمَهُ الْمُشْتَرِي رَجَعَ بِهِ) هر شتیک نه گهر کپاره که توله ی دابا، بوی دروست بوو له زهوتکه ره که ی وه ریگریته وه: وه ک توله ی نه سو ده ی له بن دهستی کپاره که دا فه وتاوه (لَوْ غَرِمَهُ الْغَاصِبُ) نه گهر هاتو: له سه ره تاوه زهوتکه ره که نه و توله یه ی دا، نه وه (لَمْ يَرْجِعْ بِهِ عَلَى الْمُشْتَرِي) نابیی بگریته وه سه ر کپاره که بؤ نه وه ی لی وه ریگریته وه (وَمَا لَا) وه هر شتیکش نه گهر کپاره که توله ی دابایه، بوی دروست نه بو له زهوتکه ره که ی وه ریگریته وه: وه کو نه سو ده ی به خوی فه وتاندویه تی، نه وه (فَيَرْجِعُ) نه گهر له سه ره تاوه زهوتکه ره که نه و توله یه ی دا، بوی دروسته له کپاره که ی وه ریگریته وه.

(قُلْتُ) نیمامی (النووی) ده فه رموی: (وَكُلُّ مَنْ أَنْبَتَ يَدُهُ عَلَى يَدِ الْغَاصِبِ) هر که سیتک دهستی له سه ر دهستی زهوتکه ره که دامه زرابی بو له لایه ن زهوتکه ره که وه زهوتکرلوه که ی هاتبیته زید ده ست، نه وه ش (فَكَالْمُشْتَرِي وَاللَّهُ أَعْلَمُ) وه کو کپاره که ی پابردوه: له گشت پپاره کانی دا، هه ره که له باسی (وَالْأَيْدِي الْمُتَرْتَبَةُ عَلَى يَدِ الْغَاصِبِ) دا به نریژی پوون کرلوه.

﴿ پاشکوی: له باره ی تویه کردن له مالی چه رام ﴾

پیشه کی بزانه: پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عَرَضِهِ أَوْ مِنْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ...﴾ الحدیث رواه البخاری، هر که سیتک ستمیکی برای خوی له لایه: له ناموس، یان له شتیک تر، با هر نه مرؤ له م بونیا به دا خوی له و ستمه نازاد بکا.

جا بزانه: هر که سیتک مالیکی چه رامی که وته ده ست: وه ک زهوتکرلو و نزلو و پریباو شیربایی و نه و جوره شتانه، نینجا ویستی تویه بکا، یان به پنگایه کی تر مالی که سیتی که وته ده ست: وه که نه مانه تیک، یان قهرزیک، یان مالیکی نؤزرایه وه له ناو ناودا، یان مالیکی له نرپنده و نرو زهوتکه ر ستانده وه، یان مردوویکی بی که س مالیکی له پاش به جیما، نه وه پنگای نازاد بوون له گشت نه و جوره مالانه ی پابردوه به م جوره یه:

یه که م: نه گهر خاوه نی ماله که ی ده ناسی و زیندوو بوو، واجبه: بیداته وه خودی خاوه نه که، وه نه گهر نه یه ناسی، یان بی هه وال گوم بو بی بو له ناسین و هانتنه وه ی بی نومید بو بی، یان مرد بی، نه و کاته ده یداته وه میراتکه ره کانی، نینجا نه گهر میراتگریشی نه بی، یان له ناسینی

(کتابُ الشُّفَعَةِ)

میرانگره کانیسی بی‌نومید بیی، نه و کاته ماله که ده بیته ملکی (بیتُ المال)، جا نه گهر قازی، یان سه ره رشتکاره که فاسق و خائین بون، یان هر (بیتُ المال) نه بو، نه و کاته ده داتنه ده دست پیاوچا کانی شوینه که، یان هر به خوی- به زامینی خوی- له به رزه و نندی موسولمانان سه رفی ده کا: وه کو مزگوت و پرتگه و شوینه گشتیه کان، هم لروسته به سه هر ژارانیشدا به شی بکا، جا نه گهر به خویشی هر ژار بوو، بوی لروسته به شی خوی و منداله کانیسی دابنی، مه به ستیش (به زامینی خوی) نه مه یه: واجبه نیه ت بیتی: هر کاتیک خاوه نه که ی ده دست کهوت، توله ی ماله سه رفکاروه که ی بداتی، هر روه که له (تحفة) له باسی (الشهادات) دا فرموویه تی.

دووه م: نه گهر نه و ماله هر امانه ی پرابردو تیکه لی مالی خوی بوینو ویستی توبه بکا، نه و کاته ش بوی لروسته: نه اندازه ی هر امانه که- به مه به ستی به شکردن- له مالی خوی جیا بکاته وه، ته سلیمی خاوه نه که ی بکاته وه، جا نه گهر خاوه نه که ی ده دست نه کهوت، نه وه- به و شیوه ی پرابردو- بؤ (بیتُ المال)، یان بؤ به رزه و نندیه کان، یان بؤ هر ژاران سه رفی ده کا، هر روه که له (تحفة) له باسی نیچیردا فرموویه تی.

ئینجا بزانه: ناوه پوکی نه و (پاشکویه) م له (احیاء العلوم) له باسی هر لالو هر امانه، له (بغیة المسترشدين) له باسی (غصب) و، له چند شوینیکی تری (تحفة) وهرم گرتوه، به لگه ی پاشکویه که ش نه م هر دیسانه یه، یه که م: که پیغه مبر رضی الله عنه گوشتی مه پرتگی برژاوی هر امانه براین، مه ره برژیندرلوه که ش گوتی: من هر امانه. پیغه مبر رضی الله عنه فرموی: ﴿أَطْعَمُوهَا الْأَسَارَى﴾ رواه الإمام أحمد یاسناد جید، گوشتی مه ره که ده رخواودی نیله کان بده ن. دووه م: که نیمامی (أبو بکر رضی الله عنه) گزویه که ی سوپه تی (الروم) ی له کافره کان برده وه و وه ری گرت، پیغه مبر رضی الله عنه فرموی: ﴿هَذَا سُخْتٌ فَتَصَدَّقْ بِهِ﴾ رواه البيهقي والترمذی یاسناد حسن، نه م گزویه هر امانه، که و ابو: بیکه خیر به سه هر خه لگی دا. ئینجا تکایه بگه پتوه بؤ مرچی چواره می مامله ت پتکارو له م بهر گه دا.

﴿کتابُ الشُّفَعَةِ: په رتوکی شوفعه﴾

شوفعه: مافیکی زالبوننی هاویه شه که ی کونه به سه هر هاویه شه که ی نوی تی دا له به ملکرکرنی نه و به شی نوی یه که کربویه تیه ملکی خوی له به رامهر شتیک. بؤ وینه یه کتیک له هاویه شه کان به شه ملکه که ی خوی بفروشیتنه که سیکی تر، ئینجا هاویه شه که ی تریش به زؤر نه و به شه فروشرلوه له کپیاره که بستینیتنه وه به و پاره یه ی پی کپیوه، واته: هر چند کپیاره که ش پازی نه بی، پیغه مبر رضی الله عنه ده فرموی:

لَا تُثَبِّتُ فِي مَنْقُولٍ، بَلْ فِي أَرْضٍ وَمَافِيهَا مِنْ بِنَاءٍ وَشَجَرٍ تَبَعًا وَكَذَا ثَمَرٌ لَمْ يُؤْتَرَ فِي الْأَصْحِ،
وَلَا شُفْعَةٌ فِي حُجْرَةٍ بُنِيَتْ عَلَى سَقْفٍ غَيْرِ مُشْتَرَكٍ، وَكَذَا مُشْتَرَكٌ فِي الْأَصْحِ، وَكُلُّ مَا لَوْ
قُسِمَ بَطَلَتْ مَنَفَعَتُهُ الْمَقْصُودَةُ كَحَمَامٍ وَرَحَى لَا شُفْعَةَ فِيهِ فِي الْأَصْحِ، وَلَا شُفْعَةَ إِلَّا لِشَرِيكِ،

﴿لَا شُفْعَةَ فِي كُلِّ شَرِكٍ لَمْ يُقَسِّمْ﴾ فِي أَرْضٍ أَوْ رَبْعٍ أَوْ حَائِطٍ، لَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَبِيعَ حَتَّى يُؤْذِنَ
شَرِيكَهُ، فَإِنْ شَاءَ أَخَذَ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ، فَإِذَا بَاعَ وَلَمْ يُؤْذِنْهُ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ ﴿رَوَاهُ مُسْلِمٌ﴾، شَوْفَعُهُ
لَهُ كَشْتِ شَتِيكِي هَاوِيَهْ شَدَا هَهِيَهْ - كَهْ بَهْشْ نَهْ كَرَابِيَهْ - زَهْوِي بِيَهْ، يَانَ خَانُو بِيَهْ، يَانَ بَاغِ
بِيَهْ، دَرُوسْتْ نِيَهْ هَاوِيَهْ شَهْ كَهْ بَهْ شَهْ كَهْ يَخْوِي بَرُوشِيَهْ تَا نَاكَادَارِي هَاوِيَهْ شَهْ كَهْ يَتْرِي
دَهْ كَاتَهْ وَهْ، جَا بِيَهْ وَيَهْ، يَانَ نَهْيَهْ وَيَهْ، جَا نَهْ كَرِ نَاكَادَارِي نَهْ كَرْدَهْ وَهْ بَهْ شَهْ كَهْ يَخْوِي
فَرُوشْتْ، نَهْ وَ كَاتَهْ هَاوِيَهْ شَهْ كَهْ زِيَاتَر مَانِي هَهِيَهْ بَهْ شَوْفَعُهُ وَهْرِي بَكْرِيَتَهْ وَهْ.

ثِيَنَجَا بَهْ بَهْ لَكَهْ يِ نَهْ وَ هَدِيَسَهْ (لَا تُثَبِّتُ فِي مَنْقُولٍ) شَوْفَعُهُ لَهْ وَ جَوْرَهْ شَهْتَهْ دَا نِيَهْ، كَه
بَكْوَا زَرِيَتَهْ وَهْ (بَلْ فِي أَرْضٍ) بَهْ لَكُو لَهْ زَهْوِي وَ شَتِي تَرِي نَهْ كَوَا زَرَاوَهْ دَا هَهِيَهْ، هَهْم (وَمَافِيهَا)
شَوْفَعُهُ لَهْ وَ شَتَانَهْ شَدَا هَهِيَهْ: كَه لَهْ زَهْوِيَهْ فَرُوشَرَاوَهْ كَه دَانَهْ (مِنْ بِنَاءٍ وَ شَجَرٍ تَبَعًا) لَهْ
خَانُو، لَهْ دَرَهْ خَتْ، بَهْ هَوِي پَاهَهْ نَدَبُو نِيَانَ بَهْ زَهْوِيَهْ كَه وَهْ (وَكَذَا ثَمَرٌ لَمْ يُؤْتَرَ) هَهْرَهْ وَهَّا
شَوْفَعُهُ لَهْ مِيَوَهْ يِ دَرَهْ خَتَهْ كَانِي زَهْوِيَهْ فَرُوشَرَاوَهْ كَه دَا هَهِيَهْ كَه مِيَوَهْ كَه بَهْ دَهْر نَهْ كَه وَ تَبِيَهْ
(فِي الْأَصْحِ) لَهْ فَهْرَمُو دَهْ يِ پَاسْتَرْدَا.

(وَلَا شُفْعَةَ فِي حُجْرَةٍ) شَوْفَعُهُ لَهْ زُوورِيكِي وَهْ هَادَا نِيَهْ: كَه (بُنِيَتْ عَلَى سَقْفٍ غَيْرِ مُشْتَرَكٍ) لَهْ
سَهْر بَانِيكِي بِيَهْ هَاوِيَهْ شِي دَرُوسْتْ كَرَابِيَهْ (وَكَذَا مُشْتَرَكٌ) هَهْرَهْ وَهَّا نَهْ كَر لَهْ سَهْر بَانِيكِي
هَاوِيَهْ شِيَشْ دَرُوسْتْ كَرَابِيَهْ، شَوْفَعَهْ يِ تَرْدَا نِيَهْ (فِي الْأَصْحِ) لَهْ فَهْرَمُو دَهْ يِ پَاسْتَرْدَا، چُونَكَه
لَهْ سَهْر شُو يِنِيكِي جِيغِير دَرُوسْتْ نَهْ كَرُو وَهْ وَ كُو كُوَا سْتَرَلُو وَهْ.

(وَكُلُّ مَا لَوْ قُسِمَ بَطَلَتْ مَنَفَعَتُهُ الْمَقْصُودَةُ) هَهْر شَتِيك نَهْ كَر بَهْشْ بَكْرِي نَهْ وَ سُو دَهْ يِ - كَه
مَهْ بَهْ سَهْتَهْ - تِيك بَجِيَهْ: (كَحَمَامٍ) وَهْ كَه رَمَاوِيكِي بَجُووك (وَ رَحَى) وَهْ كَه نَاشِيكِي بَجُووك، نَهْ
جَوْرَهْ شَهْتَهْ (لَا شُفْعَةَ فِيهِ) شَوْفَعَهْ يِ تَرْدَا نِيَهْ (فِي الْأَصْحِ) لَهْ فَهْرَمُو دَهْ يِ پَاسْتَرْدَا.

(وَلَا شُفْعَةَ إِلَّا لِشَرِيكِ) مَانِي بَهْ شَوْفَعُهُ وَهْ رَكْرَتَنَهْ وَهْ تَهْ نَهَا بَق نَهْ هَاوِيَهْ شَهْ يَهْ: كَه بَهْ شِي لَهْ
شَهْتَهْ فَرُوشَرَاوَهْ كَه دَا هَهْبِيَهْ: جَا مَنَدَالْ بِيَهْ، يَانَ كَه وَرَهْ بِيَهْ، مُوسُو لَمَانَ بِيَهْ، يَانَ كَا فَرَبِيَهْ،
هَهْر چَهْ نَدَهْ نَادَهْ مِيَزَادِيَشْ نَهْ بِيَهْ: وَهْ كَه مَرْگَهْ وَ تِيك بَهْ شَهْ مَلِكِيكِي وَهْ قَفْ نَهْ كَرَلُو يِ لَهْ كَه لْ
كَه سِيكْدَا هَهْبِيَهْ، نَهْ وَهْ - نَهْ كَر بَهْر زَهْ وَهْ نَدِي مَرْگَهْ وَ تِي دَابِيَهْ - وَاجِبَهْ: سَهْر يَهْ رَشْتَكَارَهْ كَه
بَهْ شَهْ فَرُوشَرَاوَهْ كَه بَهْ شَوْفَعُهُ بَق مَرْگَهْ وَ تَهْ كَه وَهْرِي گَرِيَتَهْ وَهْ.

ثِيَنَجَا بَرَا نَهْ: لَهْ مَهْرَهْ بِي نِيَامِي (حَنَفِي) دَا دَرُوسْتِي پِيُوَهْ نُو سِيَشْ مَانِي شَوْفَعَهْ يِ هَهْبِيَهْ، وَ تَهْ:
نَهْ كَر دَرُوسْتِي يَهْ كَه مَلِكِيكِي خَوِي فَرُوشْتْ، نَهْ وَهْ - لَهْ هَهْر لَا يَهْ كَه - هَهْر دَرُوسْتِي يَهْ كَه مَلِكِي

وَلَوْ بَاعَ دَارًا وَكَهْ شَرِيكَ فِي مَمَرِّهَا فَلَا شُفْعَةَ لَهُ فِيهَا، وَالصَّحِيحُ ثُبُوتُهَا فِي الْمَمَرِ إِنْ كَانَ لِلْمُشْتَرِي طَرِيقٌ آخَرَ إِلَى الدَّارِ، أَوْ أَمَكَّنَ فَتَحُ بَابٌ إِلَى شَارِعٍ وَإِلَّا فَلَا، وَإِنَّمَا تَثْبُتُ فِيهَا مِلْكٌ بِمُعَاوَضَةٍ مُلْكًا لِأَزْمًا مُتَأَخِّرًا عَنِ مِلْكِ الشَّفِيعِ: كَمَبِيعٍ وَمَهْرٍ وَعِوَضٍ خُلْعٍ وَصَلْحِ دَمٍ وَتَجْوُمٍ وَأَجْرَةِ وَرَأْسِ مَالٍ سَلَمٍ،

له گه ل نهو ملكه فروشروه پيگوه نوسايي، ماني هه يه ملكه فروشروه كه به شوفعه وه ريگريته وه، جا نه گهر دوو درلوسن، يان زياتر بون، نهو كاته شوفعه كه - به گويده ي زماره ي خويان - به يه كساني به سه رياندا به شه ده كرئ، هه روه كه له كتيبه كاني مه زه يي (حنفي) دا پوون كرلوه ته وه، به به لگه ي فهرمووده ي پيغه مبه ر^ع: «الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقْبِهِ» رواه البخاري، درلوسن له پيشتره به هوي نزكي ي ملكي درلوسن يه كه ي بكرپته وه.

(وَلَوْ بَاعَ دَارًا) نه گهر خانوويكي فروشت (وَلَهُ شَرِيكَ فِي مَمَرِّهَا) هاويه شيكي - تنها - له ريگه ي خانووه كه دا هه بو، واته: له خودي خانووه كه دا هاويه شي نه بو (فَلَا شُفْعَةَ لَهُ فِيهَا) نهو هاويه شه ماني شوفعه ي له خانووه كه دا نيه، چونكه به شي تن دا نيه.

به لام (وَالصَّحِيحُ) به فهرمووده ي پاست (ثُبُوتُهَا فِي الْمَمَرِ) ماني شوفعه ي له ريگه كه دا هه يه (إِنْ كَانَ لِلْمُشْتَرِي طَرِيقٌ آخَرَ إِلَى الدَّارِ) بهو مه رجه ي كپياره كه ريگه يه كي تري بو خانووه كه هه ين (أَوْ أَمَكَّنَ فَتَحُ بَابٌ إِلَى شَارِعٍ) يان بو ي بگونجئ - به بينه ريكي زور - ده رگايه كه به ره و كولاتيك بكاته وه (وَإِلَّا) به لام نه گهر كپياره كه ريگه يه كي تري نه بو، نه شده گونجا ده رگايه كي تر بكاته وه، نهو كاته (فَلَا) هاويه شه كه ماني شوفعه ي نيه، چونكه زهره ي كپياره كه ي تن دايه، بنچينه ي شه رعيش ده فهرموي: (الضَّرْرُ لَا يُزَالُ بِالضَّرْرِ) زيان به زيانتيكي وه كو خودي لانا برئ.

(وَإِنَّمَا تَثْبُتُ فِيهَا مِلْكٌ بِمُعَاوَضَةٍ) شوفعه تنها لهو شته دا هه يه: كه له به رامبه ر وه رگرتني شتيك كرابيته ملكي هاويه شه نو يه كه (مِلْكًا لِأَزْمًا) ملكايه تيه كه ش واجب بو يبو (مُتَأَخِّرًا عَنِ مِلْكِ الشَّفِيعِ) هوي ملكايه تيه كه ش له نو اي ملكايه تي شوفعه گره كه بي: كه هاويه شه كونه كه يه (كَمَبِيعٍ) وهك به شه كه فروشرايي، هه م (وَمَهْرٍ) وهك به شه كه كرابيته ماره يي زن، هه م (وَعِوَضٍ خُلْعٍ) وهك به شه كه له به رامبه ر (خُلْعٍ) نرابيته مي زده كه، هه م (وَصَلْحِ دَمٍ) وهك به شه كه له جياتي خويي كوزلويك به سولح درايي، هه م (وَتَجْوُمٍ كِتَابِيَّةٍ) وهك له جياتي به شه كاني نووسرلوييداني كويله درايي، هه م (وَأَجْرَةِ) وهك به شه كه له جياتي كرئ ي خانوويك درايي، هه م (وَرَأْسِ مَالٍ سَلَمٍ) وهك به شه كه بو سه رمايه ي سه له م درايي، واته: له گشت نهو به شان ه ي پرابرودا شوفعه گر - هاويه شه كونه كه ماني هه يه: به شه كان به شوفعه وه ريگريته وه، چونكه له به رامبه ر شتيك وه رگيرلون.

وَلَوْ شُرِّطَ فِي الْبَيْعِ الْخِيَارُ لَهُمَا أَوْ لِلْبَائِعِ لَمْ يُؤْخَذْ بِالشُّفْعَةِ حَتَّى يَنْقَطَعَ الْخِيَارُ، وَإِنْ شُرِّطَ لِلْمُشْتَرِي وَحْدَهُ فَلَا يُظْهَرُ أَنَّهُ يُؤْخَذُ إِنْ قُلْنَا الْمَلِكُ لِلْمُشْتَرِي وَإِلَّا فَلَا، وَلَوْ وَجَدَ الْمُشْتَرِي بِالشُّفْعِ عَيْبًا وَأَرَادَ رَدَّهُ بِالْعَيْبِ وَأَرَادَ الشُّفْعُ أَخْذَهُ وَيَرْضَى بِالْعَيْبِ فَلَا يُظْهَرُ إِجَابَةُ الشُّفْعِ، وَلَوْ اشْتَرَى اثْنَانِ دَارًا أَوْ بَعْضَهَا فَلَا شُفْعَةَ لِأَحَدِهِمَا عَلَى الْآخَرِ، وَلَوْ كَانَ لِلْمُشْتَرِي شِرْكٌ فِي الْأَرْضِ

که او بگوید: نه گهر به شه که به میرات، یان به به خشین، یان به به وسیت بووه ملکی که سیتی تر، نه و کاته هاویه شه کونه که مانی شوفعی نیه، چونکه بین به رامبر بووه ته ملک، ههروه که نه زوبی سه رچاوه کانداهه فرموویانه.

(وَلَوْ شُرِّطَ فِي الْبَيْعِ الْخِيَارُ لَهُمَا) نه گهر له مامله تی فروشتنه که دا مانی په شیمانی بقی کپیاره که و بقی فروشپیاره که به مارج داندره (أَوْ لِلْبَائِعِ) یان تهنا بقی فروشپیاره که داندره، نه و کاته (لَمْ يُؤْخَذْ بِالشُّفْعَةِ) نابی به شه فروشروه که به شوفعه وه ریگریته وه (حَتَّى يَنْقَطَعَ الْخِيَارُ) تا ماوهی په شیمانیه که ده بری.

به لام (وَإِنْ شُرِّطَ لِلْمُشْتَرِي وَحْدَهُ) نه گهر مانی په شیمانی تهنا بقی کپیاره که به مارج داندراین، نه وه (فَلَا يُظْهَرُ) فرموودهی به هیزتر (أَنَّهُ يُؤْخَذُ) نه وه به شه فروشروه نیستا به شوفعه وه رده گریته وه (إِنْ قُلْنَا الْمَلِكُ لِلْمُشْتَرِي) نه گهر به فرموودهی راستر بلین: ملکایه تی فروشروه که له ماوهی په شیمانی دا بقی کپیاره که به (وَإِلَّا) به لام نه گهر به فرموودهی بین هیز بلین: بقی فروشپیاره که به، یان ده وه سیتندری (فَلَا) نه و کاته به شوفعه وه رناگریته وه، تا ماوهی په شیمانی کوتای دی.

(وَلَوْ وَجَدَ الْمُشْتَرِي بِالشُّفْعِ عَيْبًا) نه گهر کپیاره که دیتی: نه وه به شه ملکهی کپیویه تی عه بیکی هه به، نینجا (وَأَرَادَ رَدَّهُ بِالْعَيْبِ) ویستی به هوی عه به که بیگریته وه بقی فروشپیاره که، به لام (وَأَرَادَ الشُّفْعُ أَخْذَهُ) شوفعه گره که ش ویستی به شه فروشروه که - به شوفعه - وه ریگریته وه (وَيَرْضَى بِالْعَيْبِ) به عه به که شی پازی بین، نه وه (فَلَا يُظْهَرُ) به فرموودهی راستر: (إِجَابَةُ الشُّفْعِ) وه لامی شوفعه گره که ده ریته وه به شه فروشروه که دی ده بریته.

(وَلَوْ اشْتَرَى اثْنَانِ دَارًا أَوْ بَعْضَهَا) نه گهر نوو که س ویکرا خانوویکیان کپی، یان به شیتی خانوویکیان کپی، نه وه (فَلَا شُفْعَةَ لِأَحَدِهِمَا عَلَى الْآخَرِ) هیچیکیان - نیستا - مانی شوفعی له سر نه وی تر نیه، چونکه له یه کاتدا هه نوویکیان بوونه ته خاوه نی ملکه که.

(وَلَوْ كَانَ لِلْمُشْتَرِي شِرْكٌ فِي الْأَرْضِ) نه گهر کپیاره که به شیتی له زویه فروشروه که دا هه بو: وه که زویه که له نیوان سن که ساندا هاویه ش بین، نینجا به کیکیان به شه که ی خوی

فَالْأَصَحُّ أَنْ الشَّرِيكَ لَا يَأْخُذُ كُلَّ الْمَبِيعِ بَلْ حِصَّتُهُ، وَلَا يُشْتَرَطُ فِي التَّمْلُكِ بِالشُّفْعَةِ حُكْمٌ حَاكِمٌ وَلَا إِحْضَارُ اللَّعْنِ وَلَا حُضُورُ الْمُشْتَرِي، وَيُشْتَرَطُ لَفْظٌ مِنَ الشَّفِيعِ: كَتَمَلَكْتُ أَوْ أَخَذْتُ بِالشُّفْعَةِ، وَيُشْتَرَطُ مَعَ ذَلِكَ: إِمَّا تَسْلِيمَ الْعَوْضِ إِلَى الْمُشْتَرِي فَإِذَا تَسَلَّمَ أَوْ أَلْزَمَهُ الْقَاضِي التَّسَلَّمَ مَلَكَ الشَّفِيعُ الشَّقْصَ، وَإِمَّا رِضَى الْمُشْتَرِي بِكَوْنِ الْعَوْضِ فِي ذِمَّتِهِ،

بفروقتیته به کیك له هاویه شه کانی تر، نه وه (فالأصح) به فرموده ی راستتر (أن الشريك) هاویه شه که ی تر (لَا يَأْخُذُ كُلَّ الْمَبِيعِ) نابی- به ته نهایی- گشت به شه فروشراوه که به شوفعه وه ربگریته وه (بَلْ حِصَّتُهُ) به لکو به شی خوی وه رده گری، واته: له م سه له به دا -ته نها- شه شیکی به شه فروشراوه که به شوفعه وه رده گریته وه، شه شیکه که ی تریش بی کپاره که ده مینیتته وه؟ چونکه نه ویش وه کو نه وی تر هاویه شه وه مانی شوفعه ی هه به، هه رچه نده کپاریش بی.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) به مه رج داناندری (فِي التَّمْلُكِ بِالشُّفْعَةِ) له مانی کردنه ملکایه تی به شوفعه (حُكْمٌ حَاكِمٌ) دادوه ربک بپیار بدا، هه م (وَلَا إِحْضَارُ اللَّعْنِ) مه رج نیه پاره که نیستا حازر بکا، هه م (وَلَا حُضُورُ الْمُشْتَرِي) مه رج نیه کپاره که ناماده بی تو پازی بی، چونکه به بپاری پیغه مبه ربگری مانی شوفعه ی هه به، به لام (وَيُشْتَرَطُ) بی کردنه ملکایه تی به مه رج داده ندری (لَفْظٌ مِنَ الشَّفِيعِ) له لایه ن شوفعه گره که وه: گوته یه ک، یان نووسینیک هه بی (ك) وه ک بلی: (تَمَلَكْتُ) نه م به شه م به شوفعه کرده ملک ی خوم (أَوْ) یان بلی: (أَخَذْتُ بِالشُّفْعَةِ) نه م به شه م به شوفعه وه رگریته وه. واته: نه گه ر-ته نها- بلی: من داوای شوفعه ده که م. به و گوته یه نابیتته ملک.

نینجا (وَيُشْتَرَطُ مَعَ ذَلِكَ) به مه رج داده ندری- له گه ل گوته ی پابردوش- به کیك له م سنیانه ی داهاتوش بی، یه که م: (إِمَّا تَسْلِيمَ الْعَوْضِ إِلَى الْمُشْتَرِي) یان ده بی شوفعه گره که پاره ی به شه فروشراوه که ته سلیمی کپاره که بکا (فَإِذَا تَسَلَّمَ) جا هه ر کاتیک کپاره که به خوی پاره که ی تو ره گرت (أَوْ) یان به په کاری لی یه ورنه گرت، به لام (أَلْزَمَهُ الْقَاضِي التَّسَلَّمَ) قازی به زدرلی کردن ناچاری کرد لی یه ورگری، نه و کاته (مَلَكَ الشَّفِيعُ الشَّقْصَ) شوفعه گره که ده بیته خاوه نی به شه وه رگریته وه، جا نه گه ر شوفعه گره که پاره که ی له به ر دهستی کپاره که دانا به شیوه یه کی وه ها: بی دی ده گونجا وه ری بگری، نه وه ش به سه وه وه رگرتن داده ندری، هه روه ک له (تحفة) و (نهاية) دا فرمودیانه.

دووه م: (وَإِمَّا رِضَى الْمُشْتَرِي) یان ده بی کپاره که پازی بی (بِكَوْنِ الْعَوْضِ فِي ذِمَّتِهِ) پاره ی به شه فروشراوه که قه رز بی له نه ستوی شوفعه گره که دا.

وَأَمَّا قَضَاءُ الْقَاضِي لَهُ بِالشُّفْعَةِ إِذَا حَضَرَ مَجْلِسَهُ وَأَثَبَتْ حَقَّهُ فِيمَلِكُ بِهِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَا يَتَمَلَّكُ شَقِصًا لَمْ يَرَهُ الشُّفِيعُ عَلَى الْمَذْهَبِ.

(فَصْلٌ) إِنْ اشْتَرَى بِمِثْلِي أَخَذَهُ الشُّفِيعُ بِمِثْلِهِ، أَوْ بِمُتَقَوِّمٍ فَبِقِيمَتِهِ يَوْمَ الْبَيْعِ، وَقِيلَ يَوْمَ اسْتِقْرَارِهِ بِالْقَطَاعِ الْخِيَارِ، أَوْ بِمَوْجَلٍ فَلَا أَظْهَرُ أَنَّهُ مُخَيَّرٌ بَيْنَ أَنْ يُعَجَّلَ وَيَأْخُذَ فِي الْحَالِ أَوْ يَصْبِرَ إِلَى الْمَحَلِّ وَيَأْخُذَ،

سَمِيحِيه: (وَأَمَّا قَضَاءُ الْقَاضِي لَهُ بِالشُّفْعَةِ) يان دهبي قازي برياري ماني شوفعهي بق بدا (إِذَا حَضَرَ مَجْلِسَهُ) هر كاتيک شوفعه گره که له دانيشگهي قازي دا ناماده بوو، هم (وَأَثَبَتْ حَقَّهُ) ماني هه بووني شوفعهي بق خوي جيگير کرد، نه و کاته (فِي مَلِكٍ بِهِ) به و برياره ده بيته خاوهني به شه که (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ي راستردا.

(وَلَا يَتَمَلَّكُ شَقِصًا لَمْ يَرَهُ الشُّفِيعُ) شوفعه گره که نايته خاوهني به شيكي وه ها: که نه يديتبي (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فرموده ي راستي مه زه ب، چونکه فروشتني شتي ناديار نروست ني، به لام له فرموده ي بين ميزدا بيته خاوهني و هر كاتيک بيتي ماني په شيمانبونونه وه شي هه يه، هه روه که له (مغني) دا فرموده ي تي.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي رُؤُوسِ كَرْدَنَهُ وَهُوَ نَرُخِي بَه شَه فَرُوشَرَاوَه كَه ﴾

(إِنْ اشْتَرَى بِمِثْلِي) نه گهر کپياره که - به شه که ي - به شتيكي باووينه يي کپيبي: وه کو که نم و پاره، نه وه (أَخَذَهُ الشُّفِيعُ بِمِثْلِهِ) شوفعه گره که ش هر به ويته ي شته که به شه فرُوشراوه که ودرده گريته وه، واته: کپياره که چند گه نم، يان چند پاره ي پي دلوه، شوفعه گره که ش نه و نده ده داته کپياره که.

(أَوْ بِمُتَقَوِّمٍ) يان نه گهر به شتيكي نرخ بق داندرلو به شه که ي کپيبي: وه ک جلو به رگو نازه ل، نه وه (فَبِقِيمَتِهِ) شوفعه گره که به نرخي شته که به شه فرُوشراوه که ودرده گريته وه، واته: شوفعه گره که نرخي به شه فرُوشراوه که ناداته کپياره که، به لکو چي پي دلوه، نرخي نه و نده ي ده داتن، نرخه که ش که ره چاو ده کري (يَوْمَ الْبَيْعِ) هي نه و پوزه يه: که به شه که ي تن دا فرُوشراوه (وَقِيلَ) له فرموده يه که ي بين ميزدا (يَوْمَ اسْتِقْرَارِهِ) نرخي پوزي جيگير بووني مامله ته که يه (بِالْقَطَاعِ الْخِيَارِ) به هوي برانه وه ي ماني په شيمانبونونه وه.

(أَوْ بِمَوْجَلٍ) يان نه گهر به شه که ي به قهرز کپيبي، نه وه (فَلَا أَظْهَرُ) فرموده ي به هيزتر (أَنَّهُ مُخَيَّرٌ) شوفعه گره که سه ريشکه (بَيْنَ أَنْ يُعَجَّلَ وَيَأْخُذَ فِي الْحَالِ) له نيوان نه وه ي هر نيستا پاره ي کپياره که بدلو به شه فرُوشراوه که ش - هر نيستا - به شوفعه وهر يگريته وه (أَوْ يَصْبِرَ إِلَى الْمَحَلِّ) يان خوي رابگري تا کاتي دانه وه ي قهرزه که دي، نينجا نه و کات پاره ي فرُوشراوه که بدلو (وَيَأْخُذُ) هر نه و کاتيش به شه که به شوفعه وهر يگريته وه، به لام

وَلَوْ بَيْعَ شَقِصٍ وَغَيْرُهُ أَخَذَهُ بِحَصَّتِهِ مِنَ الْقِيَمَةِ، وَيُؤْخَذُ الْمَمْهُورُ بِمَهْمِلِهَا وَكَذَا عَوْضُ الْخُلْعِ، وَلَوْ اشْتَرَى بِجُزْأَفٍ وَكَلَّفَ امْتِنَعَ الْأَخْذُ، فَإِنَّ عَيْنَ الشَّفِيعِ قَدْرًا وَقَالَ الْمُشْتَرَى لَمْ يَكُنْ مَعْلُومَ الْقَدْرِ حَلَفَ عَلَى نَفْيِ الْعِلْمِ، وَإِنْ ادَّعَى عِلْمَهُ وَلَمْ يُعَيِّنْ قَدْرًا لَمْ تُسْمَعْ دَعْوَاهُ فِي الْأَصَحِّ،

نه‌گەر کپیاره‌که پازی بو: پاره‌که‌ی به‌قهرز له‌سه‌ر شوفعه‌گره‌که‌بی، نه‌و کاته‌واجبه: شوفعه‌گره‌که‌ش پازی بی‌وه‌ر نیستا به‌شه‌که به‌شوفعه‌وه‌ریگریته‌وه، نه‌کینا: مافی شوفعه‌ی نامینتی، ه‌روه‌که له‌زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(وَلَوْ بَيْعَ شَقِصٍ وَغَيْرُهُ) نه‌گەر به‌شه‌که‌و شتیکی‌تر ویکرا فرۆشران، به‌لام شته‌که شوفعه‌ی تین‌دا نه‌بو: وه‌که به‌شه‌زه‌ویه‌کی هاویه‌شو زه‌ویه‌کی تری تاییه‌ت به‌خۆی ویکرا بفروشی، نه‌و کاته (أَخَذَهُ بِحَصَّتِهِ مِنَ الْقِيَمَةِ) شوفعه‌گره‌که-ته‌نها- به‌شه‌که به‌شوفعه‌وه‌رده‌گریته‌وه به‌به‌شه‌نرخه‌که‌ی خۆی له‌کۆی نرخ‌ی ه‌ردوو فرۆشلووه‌که.

(و) ه‌روه‌ها (يُؤْخَذُ الْمَمْهُورُ) نه‌و به‌شه‌ی-له‌لایه‌ن می‌رده‌وه- کرلوته‌ماره‌ی‌ژن، نه‌ویش به‌شوفعه‌وه‌رده‌گریته‌وه (بِمَهْمِلِهَا) به‌ماره‌ی هاووینه‌ی ژنه‌که، واته: شوفعه‌گره‌که‌ماره‌ی هاووینه‌ده‌داته‌ژنه‌که‌و به‌شه‌که‌ش به‌شوفعه‌له‌ژنه‌که‌وه‌رده‌گریته‌وه (وَكَمَا عَوْضُ الْخُلْعِ) ه‌روه‌ها نه‌و به‌شه‌ی کرلوته‌عیوه‌زی خولع-واته: له‌به‌رامبه‌ر خولع‌دلوه‌ته‌می‌ردی ژنه‌که- نه‌ویش وه‌رده‌گریته‌وه به‌ماره‌ی هاووینه‌ی ژنه‌که، واته: به‌شوفعه‌له‌می‌رده‌که‌ی وه‌رده‌گریته‌وه، جا-له‌ه‌ردوو مه‌سه‌له‌دا-جیاوازی نیه: ماره‌یه‌که له‌نرخ‌ی به‌شه‌که: که‌متر بی، یان زیاتر بی، ه‌روه‌که له‌زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(وَلَوْ اشْتَرَى بِجُزْأَفٍ) نه‌گەر-کپیاره‌که- به‌شه‌که‌ی به‌شتیکی له‌گۆتره‌کپی و (وَتَلَفَ) پیش نه‌وه‌ی نه‌ندازه‌شی بزاندی شته‌که فه‌وتا، نه‌و کاته (امتنع الأخذ) قه‌ده‌غیه‌و نابی به‌شوفعه‌وه‌ریگریته‌وه؟ چونکه نازاندی نه‌ندازه‌ی پاره‌که‌ی چه‌ند بووه‌تا به‌و نه‌ندازه‌یه‌شوفعه‌که وه‌ریگریته‌وه.

(فَإِنَّ عَيْنَ الشَّفِيعِ قَدْرًا) جا نه‌گەر شوفعه‌گره‌که نه‌ندازه‌یه‌کی دیاری کردو گوتی: به‌سه‌د دینار به‌شه‌که‌ت کپیوه (وَقَالَ الْمُشْتَرَى لَمْ يَكُنْ مَعْلُومَ الْقَدْرِ) کپیاره‌که‌ش گوتی: نه‌ندازه‌ی پاره‌که زاندراو نه‌بو، نه‌وه (حَلَفَ عَلَى نَفْيِ الْعِلْمِ) کپیاره‌که سویند ده‌خوا: که نازانی به‌چه‌ندی کپیوه، نینجا که سویندی خوارد، شوفعه‌گره‌که‌ش مافی شوفعه‌ی نامینتی، به‌لام (وَإِنْ ادَّعَى عِلْمَهُ) نه‌گەر شوفعه‌گره‌که گوتی: کپیاره‌که ده‌زانی به‌چه‌ندی کپیوه و (وَلَمْ يُعَيِّنْ قَدْرًا) هیچ نه‌ندازه‌شی دیاری نه‌کرد، نه‌و کاته (لَمْ تُسْمَعْ دَعْوَاهُ) گوی نادریته‌داواکاریه‌که‌ی (فِي الْأَصَحِّ) له‌فه‌رمووده‌ی راستردا.

وَإِذَا ظَهَرَ الثَّمَنُ مُسْتَحَقًّا: فَإِنْ كَانَ مُعَيَّنًا بَطَلَ الْبَيْعُ وَالشُّفْعَةُ، وَإِلَّا أُبْدِلَ وَبَقِيَ، وَإِنْ دَفَعَ الشَّفِيعُ مُسْتَحَقًّا لَمْ تَبْطُلْ شَفْعَتُهُ إِنْ جَهِلَ وَكَذًا إِنْ عَلِمَ فِي الْأَصَحِّ، وَتَصَرَّفَ الْمُشْتَرِي فِي الشَّفِيعِ كَبَيْعٍ وَوَقْفٍ وَإِجَارَةٍ صَحِيحٍ، وَلِلشَّفِيعِ نَقْضُ مَا لَاشْفَعَةَ فِيهِ كَالْوَقْفِ، وَأَخْذُهُ، وَيَتَخَيَّرُ فِيمَا فِيهِ شَفْعَةُ كَبَيْعٍ: بَيْنَ أَنْ يَأْخُذَ بِالْبَيْعِ الثَّانِي أَوْ يَنْقُضَهُ وَيَأْخُذَ بِالْأَوَّلِ،

(وَإِذَا ظَهَرَ الثَّمَنُ مُسْتَحَقًّا) هر کاتیک ثمن پارهای به ششکه‌ی پی‌کرپاره، به مالی که سبکی‌تر ده‌رجو، ته‌ماشا ده‌که‌ین: (فَإِنْ كَانَ مُعَيَّنًا) نه‌گه‌ر پاره‌که دیارکراو بوو: وه‌ک به خودی پارهای‌کی نزلو، یان به مالی که سبکی‌تر به بن‌نیزن به ششکه بکری، نه‌وه (بَطَلَ الْبَيْعُ وَالشُّفْعَةُ) فروشتنه‌که و شوفعه‌که هه‌ر دووکیان به‌تال ده‌بنه‌وه و هیجیان دروست نابن، چونکه پاره‌که ملکی کپاراه‌که نیه (وَإِلَّا) به‌لام نه‌گه‌ر پاره‌که دیارکراو نه‌بو، به‌لکو به قه‌رز به ششکه‌ی کپی‌بو، نینجا پارهای‌کی نزلوی له‌و قه‌رزه دلوه، نه‌و کاته (أُبْدِلَ) نه‌و پارهای دلوی‌تی به پارهای‌کی ملکی خوی ده‌گه‌ردریته‌وه و (وَبَقِيَ) فروشتنه‌که و شوفعه‌که‌ش به دروستبووی ده‌مینته‌وه.

(و) هه‌روه‌ها (إِنْ دَفَعَ الشَّفِيعُ مُسْتَحَقًّا) نه‌گه‌ر شوفعه‌گه‌که‌ش مالی که سبکی‌تری دا کپاراه‌که (لَمْ تَبْطُلْ شَفْعَتُهُ إِنْ جَهِلَ) مافی شوفعه‌که‌ی به‌تال نابیتته‌وه، نه‌گه‌ر نه‌یزانیین (وَكَذًا إِنْ عَلِمَ) هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر زانیبیشی، هه‌ر به‌تال نابیتته‌وه (فِي الْأَصَحِّ) له‌فه‌رمووده‌ی راستردا، که‌واته: نه‌م جاره خودی مالی‌خوی ده‌داته کپاراه‌که و به‌ششکه‌شی به شوفعه‌ی‌وره‌ده‌گه‌ریته‌وه.

(وَتَصَرَّفَ الْمُشْتَرِي فِي الشَّفِيعِ) ده‌ستکاری‌ی‌کپاراه‌که له‌به‌شه فروشراوه‌که‌دا (كَبَيْعٍ) وه‌ک به ششکه‌ی بفروشی (وَوَقْفٍ) یان وه‌قفی بکا (وَإِجَارَةٍ) یان به کری‌ی‌بدا، یان بیبه‌خشنی، گشتی (صَحِيحٍ) دروسته، چونکه نه‌و ده‌ستکاری‌ی‌له‌ملکی خوی‌دا کربوه، به‌لام (وَاللشَّفِيعِ) بق شوفعه‌گه‌که‌ش دروسته: (نَقْضُ مَا لَاشْفَعَةَ فِيهِ) هه‌ر ده‌ستکاری‌ی‌کی کپاراه‌که: که مافی شوفعه‌ی‌تی‌دا نیه، هه‌لبوه‌شینیته‌وه (كَالْوَقْفِ) وه‌ک وه‌قفو به‌خشینو به‌کری‌دان، واته: مافی هه‌یه هه‌ریه‌کیک له‌و ده‌ستکاریانه هه‌لبوه‌شینیته‌وه و (وَأَخْذُهُ) به‌ششکه بق خوی به شوفعه وه‌ریگریته‌وه.

(و) هه‌روه‌ها (يَتَخَيَّرُ فِيمَا فِيهِ شَفْعَةُ) شوفعه‌گه‌که سه‌ریشکه له‌و ده‌ستکاری‌ی‌مافی شوفعه‌ی‌تی‌دایه (كَبَيْعٍ) وه‌کو فروشتن: (بَيْنَ أَنْ يَأْخُذَ بِالْبَيْعِ الثَّانِي) له‌نیوان نه‌وه‌ی به فروشتنه‌که‌ی دووم شوفعه‌که وه‌ریگریته‌وه (أَوْ يَنْقُضَهُ) یان فروشتنه‌که‌ی دووم هه‌لبوه‌شینیته‌وه و (وَيَأْخُذُ بِالْأَوَّلِ) به فروشتنه‌که‌ی به‌کم شوفعه‌که وه‌ریگریته‌وه، چونکه مافی شوفعه‌گه‌که له‌پیش هه‌ر دوو کپاراه‌که‌دایه.

وَلَوْ اِخْتَلَفَ الْمُشْتَرِي وَالشَّفِيعُ فِي قَدْرِ الثَّمَنِ صُدِّقَ الْمُشْتَرِي وَكَذَا لَوْ اُنْكَرَ الشَّرَاءَ أَوْ كَوَّنَ الطَّالِبُ شَرِيكًا، فَإِنْ اعْتَرَفَ الشَّرِيكُ بِالْبَيْعِ فَالْأَصْحُ ثُبُوتُ الشَّفْعَةِ، وَيُسَلَّمُ الثَّمَنُ إِلَى الْبَائِعِ إِنْ لَمْ يَعْتَرَفْ بِقَبْضِهِ، وَإِنْ اعْتَرَفَ فَهَلْ يُتْرَكُ فِي يَدِ الشَّفِيعِ أَمْ يَأْخُذُهُ الْقَاضِي وَيَحْفَظُهُ؟ فِيهِ خِلَافٌ سَبَقَ فِي الْإِقْرَارِ نَظِيرُهُ، وَلَوْ اسْتَحَقَّ الشَّفْعَةَ جَمَعَ أَخَذُوا عَلَى قَدْرِ الْحِصَصِ،

(وَلَوْ اِخْتَلَفَ الْمُشْتَرِي وَالشَّفِيعُ) نه گهر کپیاره که و شوفعه گره که بویه کیشه یان: (فِي قَدْرِ الثَّمَنِ) له نه اندازه ی پاره که دا، وه کپیاره که بلئی: به دوو سه د دینار کپریومه. شوفعه گره که ش بلئی: به سه د دینار. هیچ شاهیدیش نه بو، نه و کاته (صُدِّقَ الْمُشْتَرِي) به سویتند خواردن باوه پ به کپیاره که ده کړئ، جا به و پاره یه ی سویتندی له سه ر خواربوه، به شه که به شوفعه وهرده گریته وه (وَكذَا) هه روه ها (لَوْ اُنْكَرَ الشَّرَاءَ) نه گهر کپیاره که دان به کپینه که دا نه هیئی و بلئی: به شه که م نه کپریوه (أَوْ كَوَّنَ الطَّالِبُ شَرِيكًا) یان داننه هیئی که دا واکاری شوفعه که هاویه شه - له هه ر دوو مه سه له دا - به سویتند خواردن باوه پ به کپیاره که ده کړئ.

نیجا له و مه سه له یه دا: که کپیاره که ده لئی به شه که م نه کپریوه (فَإِنْ اعْتَرَفَ الشَّرِيكُ بِالْبَيْعِ) نه گهر هاویه شه کونه که دانی به فروشتنه که دا هیئاو گوتی: به شه که ی خوم فروشتوته نه و کپیاره. نه وه (فَالْأَصْحُ ثُبُوتُ الشَّفْعَةِ) به فرموده ی پاستتر: به و داننه یانته مانی شوفعه بقی هاویه شه که ی تر جیگیر ده یی، هه رچه ند کپیاره که ش بلئی: درق ده کاو به شه که م نه کپریوه. که و ابو: (وَيُسَلَّمُ الثَّمَنُ إِلَى الْبَائِعِ) پاره ی به شه فروشراوه که ته سلیمی فروشیاره که ده کړئ - که هاویه شه کونه که یه - (إِنْ لَمْ يَعْتَرَفْ بِقَبْضِهِ) نه گهر داننه هیئی و نه لئی: پاره که شم وهر گرتوه.

به لام (وَإِنْ اعْتَرَفَ) نه گهر بلئی: پاره که شم له کپیاره که وهر گرتوه. نه و کاته (فَهَلْ يُتْرَكُ فِي يَدِ الشَّفِيعِ) نایا پاره ی به شه فروشراوه که هه ر له دهستی شوفعه گره که دا ده هیئدریته وه و لی یه ورنا گریی (أَمْ يَأْخُذُهُ الْقَاضِي وَيَحْفَظُهُ؟) یان قازی لی یه ورده گریی و ده یپاریزی؟ چونکه مالیکی له دهستجووی بیخواونه (فِيهِ خِلَافٌ سَبَقَ فِي الْإِقْرَارِ نَظِيرُهُ) دوو فرموده ی جیاواری تی دانه، وینه که شی له باسی داننه یاندا پابرا، فرموده ی پاستتر نه مه یه: هه ر له دهست شوفعه گره که دا ده هیئدریته وه.

(وَلَوْ اسْتَحَقَّ الشَّفْعَةَ جَمَعَ) نه گهر کومه له هاویه شیک مانی شوفعه یان هه بو، نه وه به فرموده ی به هیئرت: (أَخَذُوا عَلَى قَدْرِ الْحِصَصِ) گشتیان به شه فروشراوه که به شوفعه وهرده گرنه وه: له سه ر نه اندازه ی به شه کانی خو یان له و ملکه دا، بقی وینه: نه گهر سی که س

وَفِي قَوْلِ عَلِيِّ الرَّؤُوسِ، وَلَوْ بَاعَ أَحَدُ الشَّرِيكَيْنِ نِصْفَ حِصَّتِهِ لِرَجُلٍ ثُمَّ بَاقِيَهَا لِآخَرَ
فَالشُّفْعَةُ فِي النُّصْفِ الْأَوَّلِ لِلشَّرِيكِ الْقَدِيمِ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ إِنْ عَفَا عَنِ النُّصْفِ الْأَوَّلِ
شَارَكَهُ الْمُشْتَرِي الْأَوَّلُ فِي النُّصْفِ الثَّانِي، وَإِلَّا فَلَا، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَوْ عَفَا أَحَدُ الشُّفْعِيَيْنِ
سَقَطَ حَقُّهُ، وَتَخَيَّرَ الْآخَرُ بَيْنَ أَخْذِ الْجَمِيعِ وَتَرْكِهِ، وَلَيْسَ لَهُ الْإِقْتِصَارُ عَلَى حِصَّتِهِ،

له زوويه كذا هاويه ش بن: يه كنيكان نيوه يه بيوي يه كنيكان سنيه كي هه بيوي يه كنيكان
شه شيكي هه بي، نينجا خاوهني نيوه كه به شه كه ي خوي فروشت، نه وه خاوهني سنيه كه كه
دوو بهش به شوفعه وهرده گرته وه و خاوهني شه شيكه كه ش به شيك وهرده گرته وه، به لام
(وَفِي قَوْلِ) له فرموده يه كذا (عَلَى الرَّؤُوسِ) له سهر ژماره ي خاوهن به شه كان شوفعه كه
وهرده گيري، واته: به يه كساني- به شه كه- به سهر گشتياندا بهش ده كرى، هه روه ك
مه زه بي نيمامى (حنفى) ش نه وهاييه له سهره تاي نه م باسه پابرا.

(وَلَوْ بَاعَ أَحَدُ الشَّرِيكَيْنِ نِصْفَ حِصَّتِهِ لِرَجُلٍ) نه گهر هاويه شيك نيوه ي به شه كه ي خوي
فروشته پياويك (ثُمَّ بَاقِيَهَا لِآخَرَ) نينجا- پيش به شوفعه وه رگرتنى نه م به شه-
نيوه كه ي تريشى فروشته پياويكي تر، نه وه (فَالشُّفْعَةُ فِي النُّصْفِ الْأَوَّلِ) ماني شوفعه له نيوه
فروشر اوه كه ي يه كه مدا (لِلشَّرِيكِ الْقَدِيمِ) ته نها بق هاويه شه كونه كه يه، چونكه له كاتي
فروشتنى دا- جگه له فروشياره كه- هيچ هاويه شيكي تري له كه لندا نه بو.

نينجا (وَالْأَصْحُ) به فرموده ي راستر (أَنَّهُ إِنْ عَفَا عَنِ النُّصْفِ الْأَوَّلِ) نه گهر هاويه شه
كونه كه- بق كپياره كه ي يه كه م- وازى هينا له شوفعه ي نيوه فروشر اوه كه ي يه كه م و لى
وهرده گرته وه، نه و كاته (شَارَكَهُ الْمُشْتَرِي الْأَوَّلُ) كپياره يه كه كه ش ماني هه يه: هاويه شسى
هاويه شه كونه كه بكا (فِي النُّصْفِ الثَّانِي) له شوفعه ي نيوه فروشر اوه كه ي نووه مدا، چونكه
به موي واز ليهيتانه كه نيوه ي يه كه م بوته ملكى نه وي و نه ويش بوته هاويه شسى هاويه شه
كونه كه (وَإِلَّا) به لام نه گهر هاويه شه كونه كه وازى نه هيتانو نيوه كه ي يه كه م به شوفعه
وهرده گرته وه، نه و كاته (فَلَا) كپياره يه كه كه نايته هاويه شسى كونه كه و ماني نيه هيچ له
نيوه فروشر اوه كه ي دووه م وهرديگرته وه، چونكه نيوه كه ي خوي به شوفعه لى وهرديگر اوه
هر له و كاتيشدا هاويه شيه كه شى نه ماوه.

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ي راستر (أَنَّهُ لَوْ عَفَا أَحَدُ الشُّفْعِيَيْنِ) نه گهر يه كي كه له
شوفعه گر كه كان وازى هينا له ماني خوي (سَقَطَ حَقُّهُ) به و واز هيتانه ماني شوفعه ي له
دهست ده چيو (وَتَخَيَّرَ الْآخَرَ) هاويه شه كه ي تريش ده بيتته سه ريشك: (بَيْنَ أَخْذِ الْجَمِيعِ
وَتَرْكِهِ) له نيوان نه وه ي هه موو به شه فروشر اوه كه به شوفعه وهرديگرته وه، يان واز
له هه مووي بيتن، كه واته: (وَلَيْسَ لَهُ الْإِقْتِصَارُ عَلَى حِصَّتِهِ) ماني نيه ته نها به شسى خوي له

وَأَنَّ الْوَاحِدَ إِذَا اسْقَطَ بَعْضَ حَقِّهِ سَقَطَ كُلُّهُ، وَلَوْ حَضَرَ أَحَدَ الشَّفِيعِينَ فَلَهُ أَخْذُ الْجَمِيعِ فِي الْحَالِ فَإِذَا حَضَرَ الْغَائِبُ شَارَكَهُ، وَالْأَصَحُّ أَنْ لَهُ تَأْخِيرَ الْأَخْذِ إِلَى قُدُومِ الْغَائِبِ، وَلَوْ اشْتَرَى شَقْصًا فَلِلشَّفِيعِ أَخْذُ نَصِيبِهَا وَنَصِيبِ أَحَدِهِمَا، وَلَوْ اشْتَرَى وَاحِدًا مِنْ اثْنَيْنِ فَلَهُ أَخْذُ حِصَّةِ أَحَدِ الْبَائِعِينَ فِي الْأَصَحِّ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ الشُّفْعَةَ عَلَى الْقَوْرِ، فَإِذَا عَلِمَ الشَّفِيعُ بِالْبَيْعِ فَلْيُبادِرْ عَلَى الْعَادَةِ،

به‌شبه فروشراوه‌که - به شوفعه - وهریگریته‌وه (و) هر به فرموده‌ی پاستتر: (أَنَّ الْوَاحِدَ إِذَا اسْقَطَ بَعْضَ حَقِّهِ) نه‌گه‌ر یه‌ک شوفعه‌گر به‌شیکی مانی خوی له دست دا، نه‌وه (سَقَطَ كُلُّهُ) گشت مافه‌که‌ی خوی له دست ده‌چن.

(وَلَوْ حَضَرَ أَحَدَ الشَّفِيعِينَ) نه‌گه‌ر له دوو شوفعه‌گره‌کان ته‌نجا به‌کیکیان حازر بو (فَلَهُ أَخْذُ الْجَمِيعِ فِي الْحَالِ) بوی دروسته - هر نیستا - همو به‌شبه فروشراوه‌که به شوفعه وهریگریته‌وه، که‌واته: همو به‌شبه‌که ده‌بیته ملکی خوی و گشت به‌ره‌می به‌شبه‌که ش بوی خوی ته‌تا شوفعه‌گره‌که‌ی نادیار ده‌گه‌ر پیته‌وه، نینجا (فَإِذَا حَضَرَ الْغَائِبُ) هر کاتیک شوفعه‌گره‌که‌ی نادیار هاته‌وه، نه‌و کاته (شَارَكَهُ) نه‌ویش - نه‌گه‌ر هز بکا - ده‌بیته هاویه‌شی حازره‌که له شوفعه‌ی به‌شبه‌که‌دا.

(وَالْأَصَحُّ) فرموده‌ی پاستتر: (أَنَّ لَهُ تَأْخِيرَ الْأَخْذِ) شوفعه‌گره‌که‌ی حازریش مانی هیه وهرگرتنه‌وه‌که لوا بخا (إِلَى قُدُومِ الْغَائِبِ) تا شوفعه‌گره‌که‌ی نادیار دیته‌وه، واته: به‌م دواخستنه مافه‌که‌ی له دست ناچن، چونکه عوزری هیه.

(وَلَوْ اشْتَرَى شَقْصًا) نه‌گه‌ر دوو کپیار به‌شیکیان له هاویه‌شیک کپی، نه‌وه (فَلِلشَّفِيعِ) بوی شوفعه‌گره‌که دروسته (أَخْذُ نَصِيبِهِمَا وَنَصِيبِ أَحَدِهِمَا) به‌شی هر دوو کپیاره‌کان به شوفعه وهریگریته‌وه، هم دروسته ته‌نجا به‌شی به‌کیکیانیش وهریگریته‌وه.

(و) هر وه‌ها (لَوْ اشْتَرَى وَاحِدًا مِنْ اثْنَيْنِ) نه‌گه‌ر یه‌ک کپیار له دوو هاویه‌شانی کپی، نه‌و کاته‌ش (فَلَهُ) بوی شوفعه‌گره‌که دروسته (أَخْذُ حِصَّةِ أَحَدِ الْبَائِعِينَ) ته‌نجا به‌شی فروشیاریک به شوفعه وهریگریته‌وه می نه‌وی تریش واز لی بیته‌ی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی پاستتر‌دا.

(وَالْأَظْهَرُ) به فرموده‌ی به‌میزتر: (أَنَّ الشُّفْعَةَ عَلَى الْقَوْرِ) دواکردنی شوفعه له سه‌ر په‌له‌یه، که‌وابو: (فَإِذَا عَلِمَ الشَّفِيعُ بِالْبَيْعِ) هر کاتیک شوفعه‌گره‌که زانی: به‌شبه‌که فروشراوه (فَلْيُبادِرْ عَلَى الْعَادَةِ) واجبه: بی‌لواکوتن - به‌گویره‌ی عاده‌ت - به‌په‌له‌ دلاوی شوفعه‌که بکا، به‌لام نه‌گه‌ر نه‌یزانیبی به‌شبه‌که فروشراوه، نه‌وه مانی شوفعه‌که‌ی هر به‌رده‌وامه، هرچه‌ند سالتیکشی به‌سه‌ردا بروا.

هر وه‌ها نه‌گه‌ر زانی: به‌شبه‌که فروشراوه، به‌لام به‌ درق‌پاره‌یه‌کی زوریان پی گوت، بوی زانی لی‌هینا، یان نه‌یده‌زانی مانی شوفعه‌ی هیه، یان نه‌یده‌زانی په‌له‌کردن واجبه، یان

فَإِنْ كَانَ مَرِيضاً أَوْ غَائِباً عَنِ بَلَدِ الْمُشْتَرِي أَوْ خَائِفاً مِنْ عَدُوِّ فَلْيُوكَلْ إِنْ قَدَرَ، وَإِلَّا فَلْيُشْهَدْ عَلَى الطَّلَبِ، فَإِنْ تَرَكَ الْمُقَدِّرَ عَلَيْهِ مِنْهُمَا بَطَلَ حَقُّهُ فِي الْأَظْهَرِ، فَلَوْ كَانَ فِي صَلَاةٍ أَوْ حَمَامٍ أَوْ طَعَامٍ فَلَهُ الْإِثْمَامُ، وَلَوْ أُخْرَ وَقَالَ لَمْ أَصَدِّقَ الْمُخْبِرَ لَمْ يُعَذَرَ إِنْ أُخْبِرَهُ عَدْلَانِ، وَكَذَا ثِقَّةٌ فِي الْأَصْحَ، وَيُعَذَرُ إِنْ أُخْبِرَهُ مَنْ لَا يُقْبَلُ خَبْرُهُ، وَلَوْ أُخْبِرَ بِالْبَيْعِ بِأَلْفٍ فَتَرَكَ فَإِنَّ بَيْعَهُ بِخَمْسِمِائَةٍ

شوفعه گره که یتیم بوو و سه پیره شتکاره که ی شوفعه ی بئ و هرنه گرتبو، یان وازی لی هیتابو، له و حاله تانه شدا په له کردن واجب نیه، واته: تا عوزره که یان لاده چی، مافی شوفعه یان هر ده میتنی، هر روه که له زوری ی سه رچاوه کاندایا روون کر لوه ته وه.

هر روه ها نه گهر سه پیره شتکاری مزگه و تیش به شه که ی به شوفعه بئ مزگه و ت و هرنه گرت وه، یان وازی لی هیتابو، مزگه و ته که مافه که ی له ده ست ناچی و مافی به شوفعه و هر گرتنه وه ی هر ده میتنی، هر روه که له (الشبراملسی) دا فرمو یه تی.

(فَإِنْ كَانَ مَرِيضاً) جا نه گهر شوفعه گره که: نه خووش بوو، یان له به ندیخانه دا بوو (أَوْ غَائِباً عَنِ بَلَدِ الْمُشْتَرِي) یان له شویتنی کپاره که حازر نه بو (أَوْ خَائِفاً مِنْ عَدُوِّ) یان له بوژمنیک ده ترسا، له و حاله تانه دا (فَلْيُوكَلْ) با وه کیلیک بگری تا کو داوای شوفعه ی بئ بکا (إِنْ قَدَرَ) نه گهر توانای هه بین (وَإِلَّا) به لام نه گهر توانای وه کیلگرتنی نه بو (فَلْيُشْهَدْ عَلَى الطَّلَبِ) با شاهید بگری له سه ر داواکردنی شوفعه که، جا لی رده ا شاهیدیکیش به سه، بئ نه وه ی به خویشی سویند بخوا.

(فَإِنْ تَرَكَ الْمُقَدِّرَ عَلَيْهِ مِنْهُمَا) جا نه گهر توانای یه کیکی له و نووانه هه بو، به لام هیچیانی نه کرد، واته: نه وه کیلو نه شاهیدی نه گرت، نه و کاته (بَطَلَ حَقُّهُ) مافی شوفعه ی نامیتنی (فِي الْأَظْهَرِ) له فرمووده ی به میژتردا (فَلَوْ كَانَ فِي صَلَاةٍ) جا نه گهر زانی به شه که فروشر لوه، به لام خه ریکی نویژکردن بوو (أَوْ حَمَامٍ) یان له گهر ماودا بوو (أَوْ طَعَامٍ) یان خه ریکی خواردن بوو (فَلَهُ الْإِثْمَامُ) بوی دروسته نه وانه ته ولو بکا، نینجا داوای شوفعه بکا.

(وَلَوْ أُخْرَ) نه گهر شوفعه گره که داواکردنی شوفعه ی نواخست و (وَقَالَ لَمْ أَصَدِّقَ الْمُخْبِرَ) گوتی: باوه پم به هه والده رکه نه کرد، بویی نوا م خست. نه وه (لَمْ يُعَذَرَ) عوزدی و هرنه گرتی (إِنْ أُخْبِرَهُ عَدْلَانِ) نه گهر بوو دابه روه ر هه واله که یان بئ هیتابی (وَكَذَا ثِقَّةٌ) هر روه ها نه گهر باوه پ بیکراویکیش هه واله که ی بداتی، عوزدی نادریتنی (فِي الْأَصْحَ) له فرمووده ی راستردا، به لام (وَيُعَذَرُ) عوزدی نواخستنی لی و ه رده گرتی (إِنْ أُخْبِرَهُ مَنْ لَا يُقْبَلُ خَبْرُهُ) نه گهر یه کیکی قسه و هرنه گرتو هه واله که ی بداتی: وه ک فاسق و مندال.

(وَلَوْ أُخْبِرَ بِالْبَيْعِ بِأَلْفٍ) نه گهر پتیان گوت: به شه که به هه زار دینار فروشر لوه (فَتَرَكَ) نه ویش وازی له شوفعه که هیتاب (فَبَانَ بِخَمْسِمِائَةٍ) نینجا ئاشکرا بوو: به پینجسه د دینار

بَقِيَ حَقُّهُ، وَإِنْ بَانَ بِأَكْثَرِ بَطْلٍ، وَلَوْ لَقِيَ الْمُشْتَرِيَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، أَوْ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ فِي صَفَقَتِكَ لَمْ يَبْطُلْ، وَفِي الدُّعَاءِ وَجْهٌ، وَلَوْ بَاعَ الشَّفِيعُ حَصَّتَهُ جَاهِلًا بِالشَّفِيعَةِ فَلَا صَحُّ بَطْلَانِهَا.

(کتابُ القراضِ)

القِرَاضُ وَالْمُضَارَبَةُ أَنْ يَدْفَعَ إِلَيْهِ مَالًا لِيَتَّجَرَ فِيهِ وَالرَّيْبُ مُشْتَرَكٌ،

فَرُوشِرَاوَهُ، ثُمَّ هُوَ (بَقِيَ حَقُّهُ) مَا فِي شَوْفَعَى هَر دَه مِئْتَنِي (وَإِنْ بَانَ بِأَكْثَرٍ) بَه لَام نَه گَه ر نَاشکَرَا بُو بَه زِيَا تَر فَرُوشِرَاوَهُ، ثُمَّ کَا تَه (بَطْلٌ) مَا فِي شَوْفَعَى نَامِئِن.

(وَلَوْ لَقِيَ الْمُشْتَرِيَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ) نَه گَه ر شَوْفَعَه گَرَه کَه گَه يَشْتَه کَرِيَا رَه کَه وَ سَه لَامِي لِی کَرْد (أَوْ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ فِي صَفَقَتِكَ) يَان بِنِي گُوت: خَوَا بَه رَه کَه ت بَخَا تَه مَامَلَه تَه کَه ت (لَمْ يَبْطُلْ) بَه وَا نَه مَا فِي شَوْفَعَى لَه دَه سَت نَآ چِن (وَفِي الدُّعَاءِ وَجْهٌ) بَه لَام لَه دُو عَا کَرْدَنَه کَه دَا فَه رَمُودَه يَه کِي بِنِ هَيْزَه يَه يَه: شَوْفَعَى بِنِ لَه دَه سَت دَه چِن.

(وَلَوْ بَاعَ الشَّفِيعُ حَصَّتَهُ) نَه گَه ر شَوْفَعَه گَرَه کَش - وَه کَه هَا وِبَه شَه کَه ي - تَر - هَه مَوُ وِ بَه شَه کَه ي خَوِي فَرُوشْت (جَاهِلًا بِالشَّفِيعَةِ) لَه حَا لَه تِي فَرُوشْتَنِي شُدَا نَه يَزَانِي بُو مَا فِي شَوْفَعَى هَه يَه، يَان نَه يَزَانِي بُو هَا وِبَه شَه کَه شِي بَه شَه کَه ي خَوِي فَرُوشْتَوَه، ثُمَّ هُوَ (فَالْأَصْحُ بَطْلَانِهَا) بَه فَه رَمُودَه ي رَا سَتَر: مَا فِي شَوْفَعَى نَامِئِن، چُونکَه بَه هُوِي فَرُوشْتَنِ هَا وِبَه شَه کَه ي لَآ چُو وَه، بَه لَام نَه گَه ر هَه مَوُ وِ بَه شَه کَه ي خَوِي نَه فَرُوشْتَبُو، بَه لَو هَه نَدِي کِي مَابُو، ثُمَّ کَا تَه نَه گَه ر نَه يَزَانِي بِن، مَا فِي شَوْفَعَى دَه مِئْتِنِي، هَه رَوَه کَه لَه زُورِبَه ي سَه رَچَا وَه کَا نَدَا فَه رَمُودِيَا نَه.

﴿ كِتَابُ الْقِرَاضِ: پَه رَتُو كِي مَامَلَه تِي قَا زَا نَجِي هَا وِبَه ش ﴾

(القِرَاضُ وَالْمُضَارَبَةُ) ثُمَّ دُو وُوشَه يَه بُو مَامَلَه تِي قَا زَا نَجِي هَا وِبَه ش دَه گُوتَرِي ن، مَه بَه سَتِي ش بَه و مَامَلَه تَه نَه مَه يَه: (أَنْ يَدْفَعَ إِلَيْهِ مَالًا) خَا وَه ن مَالَه کَه هَه نَدِي کَه پَارَه وِ پُ وِل بَدَا تَه کَرِي کَارِي کَ (لِيَتَّجَرَ فِيهِ) تَا کُو بَا زَر گَانِي ي بِنِ بَکَا وِ (وَالرَّيْبُ مُشْتَرَكٌ) قَا زَا نَجَه کَه ش هَا وِبَه ش بِنِ لَه نِي وَا ن هَه ر دُو وِ کِيَا نَدَا.

جَا نَه و مَامَلَه تَه بَه (إِجْمَاعِي) زَا نَا يَانِي نِي سَلَام دِرُوسَتَه، هَه م ﴿عَنْ نَفِيسَةَ بِنْتِ مَيْمَنَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ضَارَبَ لِخَدِيجَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَبْلَ الْبُعْثَةِ - بِمَالِهَا إِلَى الشَّامِ﴾ رَوَاه أَبُو نَعِيم وَغَيْرُهُ، وَهَذَا مَشْهُورٌ، بِبَيْعِهِ مَبْرَرٌ ﷺ بِبَيْعِ بُوونِي بَه بَيْعِهِ مَبْرَرِ بَا زَر گَانِي ي بَه مَالِي (خَدِيجَةَ) کَرْد بُو وُولَاتِي شَام. وَا تَه: لَه دُو آي بُوونِي شِي بَه بَيْعِهِ مَبْرَر، ثُمَّ مَامَلَه تَه ي رَه د نَه کَر دُو تَه وَه، سَه حَا بَه کَا نِي ش کَر دُو يَا نَه.

نِي نِجَا بِرَا نَه: مَامَلَه تِي قَا زَا نَجِي هَا وِبَه ش لَه م پُ وِ کَنَا نَه پِي کَ دِي: (أَلْمَالُ): مَالِي بَا زَر گَانِيَه کَه. (أَلْمَالِكُ): خَا وَه نَه کَه: کَه پَارَه کَه دَه دَا. (أَلْعَامِلُ): کَرِي کَارَه کَه: کَه پَارَه کَه وَ رَه دَه گَرِي وِ بَا زَر گَانِي ي بِنِ دَه کَا. (الرَّيْبُ) قَا زَا نَجَه کَه. (الصَّيْفَةُ): گُوتَه ي مَامَلَه تَه کَه. (أَلْعَمَلُ): کَا ر کَرْدَن کَه بَا زَر گَانِيَه کَه يَه.

وَيَشْتَرُطُ لَصِحَّتِهِ كَوْنُ الْمَالِ ذَرَاهِمَ أَوْ دَنَانِيرَ خَالِصَةً، فَلَا يَجُوزُ عَلَيَّ نَبْرٌ وَخَلْسِي وَمَغْشُوشٌ وَعُرُوضٌ، وَمَعْلُومًا مُعَيَّنًا، وَقِيلَ يَجُوزُ عَلَيَّ إِحْدَى الصَّرْتَيْنِ،

(وَيَشْتَرُطُ لَصِحَّتِهِ) به مهرج داده ندری: بق دروستبونی مامله تی قازانجی هاویه ش (كُونُ الْمَالِ ذَرَاهِمَ أَوْ دَنَانِيرَ خَالِصَةً) سه رمایه ی مالی بازرگانیه که، یان دیره می زیو، یان دیناری زپری بی گره بین، که وابو: (فَلَا يَجُوزُ عَلَيَّ نَبْرٌ) نه و مامله ته دروست نیه: له سر زپرو زیوی لیته دراو بین، هم (وَخَلْسِي) دروست نیه له سر خشلی زپرو زیو بین، هم (وَمَغْشُوشٌ) دروست نیه: له سر دیره هم و دیناری فیل تئ داکراو بین، هم (وَعُرُوضٌ) دروست نیه له سر کلوپه ل بین، واته: نه واته ی پاردو دروست نیه بگریته سه رمایه ی مامله تی قازانجی هاویه ش، وه ک بلئی: نه م زپره، یان نه م گنمه بیه بازرگانی ی پی بکه، قازانجمان به نیوه یی، یان بلئی: نه و خشله م، یان نه م جله م بق بفروشه قازانجمان به نیوه یی، واته: مامله ته که دروست نابئی، چونکه نه وانه پاره نین.

﴿ نَاگَاداری ﴾ یه که م: چه ند زانایه کی ثابینی پنگه یان داهه: به پاره ی (مَغْشُوشٌ) ی فیل تئ داکراویش نه و مامله ته ی قازانجی هاویه ش بگری، به و مهرجه ی له بازپدا په واجی هه بین، نیمامی (السُّبْكِي) ش نه و فرموده یه ی هه لبژارویه، هه روه ک له زپری ی سه رچاوه کاندای فرموویانه، که وابو: چاره مان نیو ده بی به فرموده ی نه وانه په فتار بکه بین: نه گره بمانه وی مامله تی قازانجی هاویه ش به پاره ی نه م سه رده مه بکه بین، چونکه نه ویش نیستا جیگری پاره ی زپرو زیوه و له بازپدا په واجی هه یه، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

دوه م: به مه زه بی نیمام (أحمد): نه گره که سیك و ولاغه که ی بداته که سیکی تر تا کو کریکاری ی پی بکاو کری یه که ش له نیوانیاندا به نیوه یی، یان به سییه ک بین، نه و دروسته، هه روه ک له (مغنی ابن قدامه) دا فرموویه تی، که وابو: نه و تمبیله کانی نه م سه رده مه ش به مه زه بی نیمام (أحمد) - هه مان بپاری و ولاغی بق دهری، وَاللَّهُ أَعْلَمُ. (وَمَعْلُومًا) هم مهرجه: سه رمایه ی مامله ته که زاندر او بین، هم (مُعَيَّنًا) دیارکرویش بین، که واته: دروست نیه بلئی: نه و قهرزه ی له سر تو م هه یه، یان نه و قهرزه ی له سر فلانکه سم هه یه بازرگانی ی پی بکه. به لگو مهرجه: قهرزه که وه ریگریته وه، نیجا مامله ته که بیه ستی و بیداته کریاره که.

به لام له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا دروسته بلئی: (قهرزه که م له فلانکه س وه ریگره وه و بازرگانی قازانجی هاویه ش پی بکه). یان بلئی: (نه م کلوپه له م بق بفروشه و به پاره که ی بازرگانی قازانجی هاویه ش بکه). هه روه ک له کتیبه کانی خویاندا پرون کراوه ته وه. (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا (يَجُوزُ عَلَيَّ إِحْدَى الصَّرْتَيْنِ) دروسته بلئی: به یه کیك له دو کیسه پاره یه بازرگانی بکه.

وَمُسَلِّمًا إِلَى الْعَامِلِ فَلَا يَجُوزُ شَرْطُ كَوْنِ الْمَالِ فِي يَدِ الْمَالِكِ، وَلَا عَمَلَهُ مَعَهُ، وَيَجُوزُ شَرْطُ عَمَلِ غُلَامِ الْمَالِكِ مَعَهُ عَلَى الصَّحِيحِ، وَوَضِيفَةُ الْعَامِلِ التَّجَارَةُ وَتَوَابِعُهَا كَنَشْرِ الثِّيَابِ وَطَيِّبِهَا، فَلَوْ قَارَضَهُ لِيَشْتَرِيَ حَنْطَةً فَيَطْحَنَ وَيَخْبِزَ، أَوْ غَزْلًا يَنْسُجُهُ وَيَبِيعُهُ فَسَدَ الْقِرَاضُ، وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَشْرِبَ عَلَيْهِ شِرَاءَ مَتَاعٍ مُعَيَّنٍ أَوْ نَوْعٍ يَنْدُرُ وَجُودُهُ، أَوْ مُعَامَلَةَ شَخْصٍ، وَلَا يُشْتَرَطُ بَيَانُ مُدَّةِ الْقِرَاضِ،

(وَمُسَلِّمًا إِلَى الْعَامِلِ) هم دهبی مالہ کہ تہ سلیمی کریکارہ کہ بکری، کہ واپو: (فَلَا يَجُوزُ شَرْطُ كَوْنِ الْمَالِ فِي يَدِ الْمَالِكِ) دروست نیه به مرچی مالہ کہ له دهستی خاوهن پاره که دابن (وَلَا عَمَلَهُ مَعَهُ) هم دروست نیه به مرچی خاوهن پاره که ش له گه ل کریکارہ که کاری بازگانیه که بکا، به لام (وَيَجُوزُ شَرْطُ عَمَلِ غُلَامِ الْمَالِكِ مَعَهُ) دروسته به مرچی کویلهی خاوهنه که له گه ل کریکارہ که کاری بازگانی بکا (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی راست، هروه ها دروسته به مرچی به وولاعی، یان به نوتومبیلی خاوهن مالہ که: مالہ که بار بکری.

(وَوَضِيفَةُ الْعَامِلِ) له و مامله تدا نه رکی سه رشانی کریکاره که: (التَّجَارَةُ) بازگانیه، واته: کرینو فروشتنه، هم (وَتَوَابِعُهَا كَنَشْرِ الثِّيَابِ وَطَيِّبِهَا) نه و کارانه ی پابه ندی بازگانیه که نه: وه ک بلاوکردن و پیچانه وهی جلو به رگو که لویه لیتر، هم پیوان و کیشان به گویره ی عادهت (فَلَوْ قَارَضَهُ) جا نه گه ر پاره ی دایه کریکاریک بو قازانجی هاوبه ش (لِيَشْتَرِيَ حَنْطَةً فَيَطْحَنَ وَيَخْبِزَ) تا کو گه نمی پی بکری، جا گه نمه که ش بهاری و بیکاته نان (أَوْ غَزْلًا يَنْسُجُهُ وَيَبِيعُهُ) یان رسیکی پی بکری و بیچنی و بیفروشی، له هردوو مه سه له دا (فَسَدَ الْقِرَاضِ) مامله تی قازانجی هاوبه ش به تال ده بیته وه و دروست نابن، چونکه نه و جوره کارانه نه رکی سه رشانی کریکاره که نین، به لکو به کری نه نجام ده درین.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: به مزه بهی نیمام (احمد) دروسته: پارچه قوماشیک بداته به رگدروویک تا کو بیکاته کراس و بیفروشی، نیوه ی قازانجی شی - له به رام به ر کاره که ی - بداتی، هه روه که له (معنی ابن قدامه) دا هه رمویه تی.

(وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَشْرِبَ عَلَيْهِ شِرَاءَ مَتَاعٍ مُعَيَّنٍ) دروست نیه له سر کریکاره که به مرچ دابن: که لویه لیکی دیار کرو بکری، وه ک بلن: ته نها نه م گه نمه، یان نه م جل بکری (أَوْ نَوْعٍ يَنْدُرُ وَجُودُهُ) یان به مرچ دابن: جوریکی وه ها بکری: که که م ده ست بکه وی، وه ک بلن: ته نها نه سپ و مابنی بازو بکری (أَوْ مُعَامَلَةَ شَخْصٍ مُعَيَّنٍ) یان به مرچ دابن، کرین، یان فروشتن ته نها له گه ل مروفتیکی دیار کرو بکا.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) به مرچ داناندری (بَيَانُ مُدَّةِ الْقِرَاضِ) ماوه ی مامله تی قازانجی هاوبه ش دیاری بکری، چونکه کاتی قازانج کردن دیار نیه، که واپو: نه گه ر گوتی: تا ماوه ی سالتیک

فَلَوْ ذَكَرَ مُدَّةً وَمَنَعَهُ التَّصَرُّفَ بَعْدَهَا فَسَدَّ، وَإِنْ مَنَعَهُ الشَّرَاءَ بَعْدَهَا فَلَا فِي الْأَصَحِّ، وَيُشْتَرَطُ إِخْتِصَاصُهُمَا بِالرَّبْحِ وَاشْتِرَاكُهُمَا فِيهِ، وَلَوْ قَالَ قَارَضْتُكَ عَلَى أَنْ كُلَّ الرَّبْحِ لَكَ فَقَرَضٌ فَاسِدٌ، وَقِيلَ قِرَاضٌ صَحِيحٌ، وَإِنْ قَالَ كُلُّهُ لِي فَقِرَاضٌ فَاسِدٌ وَقِيلَ إِبْضَاعٌ وَكَوْنُهُ مَعْلُومًا بِالْجُزْئِيَّةِ،

مامله تی قازانجی هاویه شم له گه ل کردی. نه وه دروست نابئ، ههروهه (فَلَوْ ذَكَرَ مُدَّةً) نه گه ماویه کی دیاری کردو (وَمَنَعَهُ التَّصَرُّفَ بَعْدَهَا) له دوی ماویه که ش قه ده غه ی کرد له دهستکاری کردن، وه ک بلئ: له دوی سالتیک هیچی تر دهستکاری ماله که مه که. نه وه (فَسَدَّ الْعَقْدُ) مامله ته که به تال ده بیته وه، به لام (وَإِنْ مَنَعَهُ الشَّرَاءَ بَعْدَهَا) نه گه ته نه له کپین قه ده غه ی کردو، گوتی: له دوی سالتیک هیج شتیک مه کپه، ته نه با فروشه. نه و کاته (فَلَا) مامله ته که به تال نابیته وه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، چونکه به هوی فروشته که قازانج ده ست ده که وی.

(وَيُشْتَرَطُ) بَوِ دَرُوسْتَبُونِي نَهْ مامله ته به مهرج داده ندری (إِخْتِصَاصُهُمَا بِالرَّبْحِ) قازانجه که تاییه ت بی به خاوه نه که وه کریکاره که، اته: دروست نیه به شیکی قازانجه که بو که سیکی تر دابندری (وَ) ههروهه مهرجه: (اشْتِرَاكُهُمَا فِيهِ) ههردوکیان له قازانجه که دا هاویه ش بن: خاوه نه که به هوی ملکایه تی و کریکاره که ش به هوی کارکردن.

که و ابو: (وَلَوْ قَالَ) نه گه خاوه نه که گوتی (قَارَضْتُكَ عَلَى أَنْ كُلَّ الرَّبْحِ لَكَ) نه م پاره یه م به قازانجی هاویه شی دایه تو به و مهرجه ی گشت قازانجه که بو تو بی. نه وه (فَقَرَضٌ فَاسِدٌ) مامله تیکی به تاله، که و ابو: کریکاره که له قازانجی بازرگانیه که هیچی ناریتن، به لام مانی هیه کری هاویینه له خاوه نه که وه ریگری، چونکه به خورپای نه و کاره ی نه کردوه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا: (قِرَاضٌ صَحِيحٌ) مامله تیکی دروسته.

(وَ) ههروهه (إِنْ قَالَ: كُلُّهُ لِي) نه گه خاوه نه که گوتی: به و مهرجه ی گشت قازانجه که بو من بی (فَقَرَضٌ فَاسِدٌ) نه وه ش مامله تیکی به تاله، به لام لیتره دا کریکاره که مانی هیج کریه کی نیه؟ چونکه به خورپای کاره کی کردوه (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا: نه و مامله ته (إِبْضَاعٌ) مال پیدا ناردنیکی به خورپای به بو بازرگانی، اته: وه کیلایه تی کی به خورپای به له کپین و فروشتندا.

نینجا بزانه: له و مه سه لانه ی پرابردودا - به هوی نيزنه که - گشت کپین و فروشتنیکی کریکاره که دروست ده بن، ههروهه له (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَ) ههروهه مهرجه: (كَوْنُهُ مَعْلُومًا بِالْجُزْئِيَّةِ) ده بی نه ندازه ی هاویه شی که - به گویره ی به شه کانی قازانجه که - زاندر او بی، وه ک بلئ: نیوه ی قازانجه که، یان سییه کی قازانجه که

فَلَوْ قَالَ: عَلَىٰ أَنْ لَكَ فِيهِ شَرِكَةٌ أَوْ نَصِيْبًا فَسَدَّ، أَوْ بَيَّنَّا فَلَأَصَحُّ الصَّحَّةُ وَيَكُونُ
نَصْفَيْنِ، وَلَوْ قَالَ لِي النُّصْفُ فَسَدَّ فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ قَالَ: لَكَ النُّصْفُ صَحَّ عَلَى
الصَّحِيحِ، وَلَوْ شَرَطَ لِأَحَدِهِمَا عَشْرَةَ أَوْ رُبْحَ صِنْفٍ فَسَدَّ.

(فَصَلِّ) يُشْتَرَطُ إِجْبَابُ وَقَبُولٌ، وَقِيلَ يَكْفِي الْقَبُولُ بِالْفِعْلِ، وَشَرَطُهُمَا كَوَكِيلٍ وَمُوكِّلٍ،

بَوْ تَوْ. كهوابو: (فَلَوْ قَالَ) نه گهر خاوه نه که گوتی: ئەم پارە یەم بە قازانجی هاوبەش دایە
تۆ (عَلَىٰ أَنْ لَكَ فِيهِ شَرِكَةٌ أَوْ نَصِيْبًا) بەو مەرجە ی: تۆش بە شیکت لە قازانجە که دا هەبێ،
یان تۆش هاوبەش بی لە قازانجە که دا. ئەو (فَسَدَّ) ماملە تە که بە تال دە بیته وه.

(أَوْ بَيَّنَّا) بە لام ئە گەر گوتی: قازانجە که هاوبەش بێ: لە نێوان هەردوو کماندا. ئەو
(فَالأَصَحُّ الصَّحَّةُ) بە فرمودە ی راستتر ماملە تە که دروستەو (وَيَكُونُ نَصْفَيْنِ) قازانجە که
دە بیته نیو لە نێوانیاندا.

(وَلَوْ قَالَ) نه گەر خاوه نه که گوتی: (لِي النُّصْفُ) نیو ی قازانجە که بۆ من بێ. بە لام باسی
کریکارە که ی نه کرد، ئەو کاتەش (فَسَدَّ فِي الْأَصَحِّ) ماملە تە که بە تال دە بیته وه، لە
فرمودە ی راستتردا.

بە لام (وَإِنْ قَالَ لَكَ النُّصْفُ) نه گەر گوتی: نیو ی قازانجە که بۆ تۆ بێ. باسی خۆیشی
نه کرد، ئەو کاتە (صَحَّ عَلَى الصَّحِيحِ) ماملە تە که دروست دە بێ لە سەر فرمودە ی راست.

(وَلَوْ شَرَطَ لِأَحَدِهِمَا) نه گەر خاوه نه که - بۆ خۆ ی، یان بۆ کریکارە که ی - بە مەرجی دانا:
(عَشْرَةَ) لە قازانجە که دە دیناری هەبێ (أَوْ رُبْحَ صِنْفٍ) یان بە مەرجی دانا: یە کێکیان
قازانجی جۆرە مالتکی ئەو بازرگانیه ی هەبێ، ئەو لە هەردوو مەسە لە دا (فَسَدَّ) ماملە تە که
بە تال دە بیته وه، چونکە وادە بێ تەنها دە دینارە که قازانج دە بێ، یان تەنها جۆرە که قازانج
دە دا، ئەو کاتەش تاییەت دە بێ بە یە کێکیان نه که بە هەردووکیان.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي كُوتَه وَ مەرجه کانی خاوه نه که و کریکاره که ﴾

(يُشْتَرَطُ) بۆ دروستبوونی ماملە تی قازانجی هاوبەش بە مەرج دادە ندری: (إِجْبَابٌ) گۆتە ی
مال و دیدان هەبێ، وه ک بلی: ئەم پارە یەم بە قازانجی هاوبەشی دایە تۆ. یان بلی: ئەم
پارە یەم لۆ وەر بگرە و بازرگان ی پێ بکه قازانج بە نیو بییمان.

(وَقَبُولٌ) هەم گۆتە ی قبول کردنیش هەبێ (وَقِيلَ) لە فرمودە یه کی بێ هیژدا:
(يَكْفِي الْقَبُولُ بِالْفِعْلِ) قبول کردن ی بە کردار بە سه و پێویست بە گۆتن ناکا.

(وَشَرَطُهُمَا) مەرجی خاوه نه که و کریکاره که (كَوَكِيلٍ وَمُوكِّلٍ) وه کو مەرجه کانی وه کیل و
وه کیلگره، كهوابو: نه گەر یه کێکیان مندال، یان شیت، یان قە دە غه کراو، یان زۆر لیکراو
بوو، ئەو ماملە تە که دروست نابێ، بە لام بۆ سەر بە رشتکاری شیت و مندال دروستە:

وَلَوْ قَارَضَ الْعَامِلُ آخَرَ يَأْذُنَ الْمَالِكِ لِيُشَارِكَهُ فِي الْعَمَلِ وَالرَّيْحَ لَمْ يَجُزْ فِي الْأَصْحَحِ،
وَبِغَيْرِ إِذْنِهِ فَاسِدٌ، فَإِنْ تَصَرَّفَ الثَّانِي فَتَصَرَّفُ غَاصِبٌ: فَإِنْ اشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ وَقَلْنَا
بِالْجَدِيدِ فَالرَّيْحُ لِلْعَامِلِ الْأَوَّلِ فِي الْأَصْحَحِ وَعَلَيْهِ لِلثَّانِي أُجْرَتُهُ، وَقِيلَ هُوَ لِلثَّانِي،

پاره‌ی ثوان به قازانجی‌هاویه‌ش بداته‌شو و جوره‌که‌سه‌ی: که دروسته‌مائی‌شو وانی‌له
لای دابنئ، هه‌روه‌که‌له‌ زؤربه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رموویانه.

(وَلَوْ قَارَضَ الْعَامِلُ آخَرَ يَأْذُنَ الْمَالِكِ) نه‌گه‌ر کریکاره‌که-به‌ئیزنی‌خاوه‌نه‌که-پاره‌که‌ی‌وی‌به
قازانجی‌هاویه‌ش‌دایه‌که‌سه‌ی‌کی‌تر (لِيُشَارِكُهُ فِي الْعَمَلِ وَالرَّيْحِ) تا‌کو‌شو‌که‌سه‌ش‌هاویه‌ش‌سی‌ی
کریکاره‌که‌بکا: له‌کارکردنو‌له‌قازانجدا (لَمْ يَجُزْ) شو‌ه‌مامله‌ته‌که‌ی‌بووه‌م‌حه‌لال‌نی‌هو
دروست‌نابئ (فِي الْأَصْحَحِ) له‌فه‌رمووده‌ی‌پاستردا، به‌لام‌مامله‌ته‌که‌ی‌یه‌که‌م‌هه‌ر‌به‌دروستی
ده‌میتته‌وه، که‌وابو: نه‌گه‌ر کریکاره‌بووه‌مه‌که‌له‌و‌مامله‌ته‌دروست‌نه‌بووه‌دا-کرپینو
فروشتنی‌کریو‌قازانجی‌کرد، شو‌ه‌گشت‌قازانجه‌که‌بو‌خاوه‌ن‌پاره‌که‌یه، خاوه‌نه‌که‌ش
کری‌ی‌هاوویتنه‌ده‌داته‌شو‌کریکاره‌بووه‌مه، کریکاره‌یه‌که‌مه‌که‌ش-نه‌گه‌ر‌هیچ‌کاری
نه‌کریبئ-هیچی‌نادرتئ، هه‌روه‌که‌له‌(نهایه‌)دا‌فه‌رموویته‌ی.

(و) هه‌ر‌شو‌و‌جور‌ه‌مامله‌ته‌ی‌پرابردو (بِغَيْرِ إِذْنِهِ) بی‌ئیزنی‌خاوه‌نه‌که (فاسِدٌ) به‌تال‌هو
دانامه‌زئ، که‌وابو: (فَإِنْ تَصَرَّفَ الثَّانِي) نه‌گه‌ر کریکاره‌بووه‌مه‌که-بی‌ئیزنی‌خاوه‌نه‌که-
کرپینو‌فروشتنی‌کرد، شو‌ه‌(فَتَصَرَّفُ غَاصِبٌ) ده‌ستکاری‌ی‌زه‌وتکه‌ره‌و‌ده‌بیتته‌زامین.

ئینجا (فَإِنْ اشْتَرَى فِي الذَّمَّةِ) نه‌گه‌ر کریکاره‌بووه‌مه‌که‌ش‌تیکی‌بو‌کریکاره‌که‌ی‌یه‌که‌م‌به‌قه‌رز
کری، ئینجا‌قه‌رز‌ه‌که‌شی‌له‌مائی‌مامله‌ته‌که‌دایه‌وه‌و‌قازانجی‌شی‌کرد (وَقَلْنَا بِالْجَدِيدِ) نه‌گه‌ر
له‌باسی‌زه‌وتکردندا-به‌فه‌رمووده‌ی‌نوئی‌ی‌ئیمامی (الشافعی) بلئین: قازانج‌گشتی‌بو
زه‌وتکه‌ره‌که‌یه‌نه‌گه‌ر‌به‌قه‌رز‌بکری، شو‌کاته‌له‌م‌مه‌سه‌له‌یه‌شدا (فَالرَّيْحُ لِلْعَامِلِ الْأَوَّلِ) گشت
قازانجه‌که‌بو‌کریکاره‌که‌ی‌یه‌که‌مه (فِي الْأَصْحَحِ) له‌فه‌رمووده‌ی‌پاستردا، چونکه‌کرپینه‌که‌بو
وی‌دامه‌زروه‌و‌دروست‌بووه، بووه‌مه‌که‌ش‌وه‌کو‌وه‌کیلیک‌به‌ئیزنی‌وی‌بو‌وی‌کریویه‌تی،
که‌وابو: (وَعَلَيْهِ لِلثَّانِي أُجْرَتُهُ) له‌سه‌ر کریکاره‌که‌ی‌یه‌که‌م‌واجبه: کری‌ی‌کریکاره‌که‌ی‌بووه‌م
بدا، چونکه‌به‌شی‌له‌قازانجه‌که‌نی‌هو‌به‌خو‌رپایش‌شو‌کاره‌ی‌نه‌کریوه، به‌لام‌بووه‌مه‌که‌ش
ده‌بیتته‌زامینی‌شو‌پاره‌یه‌ی‌له‌قه‌رز‌ی‌دلوته‌وه، چونکه‌قه‌رز‌دانه‌وه‌که‌ی‌ناش‌رع‌ی‌یه‌و
دروست‌نه‌بووه، که‌وابو: تو‌له‌ی‌پاره‌که‌ده‌داته‌خاوه‌نه‌که‌ی، هه‌روه‌که‌له‌زؤربه‌ی
سه‌رچاوه‌کاندا‌فه‌رموویانه (وَقِيلَ) له‌فه‌رمووده‌یه‌کی‌بی‌هیتدا: (هُوَ لِلثَّانِي) قازانجه‌که‌گشتی
بو‌کریکاره‌که‌ی‌بووه‌مه.

وَإِنْ اشْتَرَى بَعَيْنَ مَالِ الْقَرَاضِ فَبَاطِلٌ، وَيَجُوزُ أَنْ يُقَارِضَ الْوَاحِدَ اِثْنَيْنِ مُتَّفَاضِلًا
 وَمُتَسَاوِيًا، وَالْإِثْنَانِ وَاحِدًا وَالرَّبْحُ بَعْدَ نَصِيبِ الْعَامِلِ بَيْنَهُمَا بِحَسَبِ الْمَالِ، وَإِذَا فَسَدَ
 الْقَرَاضُ نَفَذَ تَصَرُّفُ الْعَامِلِ، وَالرَّبْحُ لِلْمَالِكِ، وَعَلَيْهِ لِلْعَامِلِ أَجْرَةٌ مِثْلَ عَمَلِهِ إِلَّا إِذَا
 قَالَ قَارِضُكَ وَجَمِيعُ الرَّبْحِ لِي فَلَا شَيْءَ لَهُ فِي الْأَصْحَحِّ، وَيَتَصَرَّفُ الْعَامِلُ مُخْطَاطًا لَا
 بِعَيْنٍ وَلَا نَسِيئَةً

به لأم (وَإِنْ اشْتَرَى بَعَيْنَ مَالِ الْقَرَاضِ) نه گهر کریکاره که ی دووم به خودی مالی مامله ته که
 شتیکی کری، نهو کاته (فَبَاطِلٌ) کرینه که - له سهر فرموده ی نوئی - به تاله و بق هیچتیکیان
 دانامه زری، ههروه که له مهرجی چواره می مامله ت پیکارودا پوونمان کرده وه.

(وَيَجُوزُ أَنْ يُقَارِضَ الْوَاحِدَ اِثْنَيْنِ) دروسته: یه ک خاوهن پاره که ی به قازانجی هاوبه ش بداته
 نوو کریکاران: جا (مُتَّفَاضِلًا) به شی یه کتیکیان - له قازانجه که - لهوی تر زیاتر بی (وَمُتَسَاوِيًا)
 یان یه کسان بی (و) ههروه ها به پیچه وانه وه ش دروسته (الْإِثْنَانِ وَاحِدًا) نوو خاوهن
 مامله تی قازانجی هاوبه ش له گه ل یه ک کریکار بیهستن، نینجا (وَالرَّبْحُ) قازانجی ماله که ی
 ههردو کیان (بَعْدَ نَصِيبِ الْعَامِلِ) پاش نهوه ی به شی کریکاره که ی لوه رگیرا (بَيْنَهُمَا بِحَسَبِ
 الْمَالِ) له نیوان ههردو کیاندا به گویره ی پاره که یان ده بی، واته: نه گهر خاوهن یتک نوو هه زار
 دیناری دابوئی، خاوهن که ی تریش هه زاری دابوئی، نیوه ی قازانجیشیان بق کریکاره که
 دانابو، نهوه کریکاره که نیوه ی قازانجه که وهرده گری، نینجا له نیوه که ی تریش: خاوهنی
 هه زاره که به شتیکی لوه رده گری و خاوهنی نوو هه زاره که ش نوو به شی لی وهرده گری،
 ههروه که له (معنی) دا فرموده ی تی.

(وَإِذَا فَسَدَ الْقَرَاضُ) ههر کاتیک مامله تی قازانجی هاوبه ش به تال و نا دروست بو بی (نَفَذَ
 تَصَرُّفُ الْعَامِلِ) دهستکاری ی کریکاره که به کرینو فروشتن، جی به جی ده بی و به
 دروستبووی داده ندری، چونکه ئیزندانه که ههر به رده وامه، به لأم (وَالرَّبْحُ لِلْمَالِكِ) قازانجه که
 گشتی بق خاوهن پاره که یه (وَعَلَيْهِ لِلْعَامِلِ أَجْرَةٌ مِثْلَ عَمَلِهِ) له سهر خاوهن که ش واجبه:
 کری ی وینه ی کاره که بداته کریکاره که، ههرچه ند هیچ قازانجیشی نه کرد بی، چونکه به
 خو پایی نهو کاره ی نه کردوه (إِلَّا إِذَا قَالَ) ته نها لهو کاته دا نه بی: که خاوهن که بلئی:
 (قَارِضُكَ وَجَمِيعُ الرَّبْحِ لِي) مامله تی قازانجی هاوبه شم له گه ل کردی و هه موو قازانجه که ش بق
 من بی، نهو کاته (فَلَا شَيْءَ لَهُ) کریکاره که مانی هیچ کری و هیچ قازانجیکی نیه (فِي الْأَصْحَحِّ)
 له فرموده ی راستردا، چونکه به خو پایی کاره که ی کردوه.

(وَيَتَصَرَّفُ الْعَامِلُ مُخْطَاطًا) کریکاره که به پاریزکاریه وه دهستکاری له ماله که دا ده کا،
 که و ابو: (لَا بِعَيْنٍ) نابی به زهره ریکی ناشیرن کرینو فروشتن بکاو (وَلَا نَسِيئَةً) نابی به

بِلاَ إِذْنٍ، وَكَهْ أَلْبَيْعُ بَعْرَضٍ، وَكَهْ الرَّدُّ بَعْبِبْ تَقْتَضِيهِ مَصْلَحَةٌ، فَإِنْ اقْتَضَتْ الْإِمْسَاكَ فَلَا فِي الْأَصْحَحِّ، وَاللِّمَالِكِ الرَّدُّ، فَإِنْ اخْتَلَفَا عُمِلَ بِالْمَصْلَحَةِ، وَلَا يُعَامَلُ الْمَالِكُ، وَلَا يَشْتَرَى لِلْقِرَاضِ بِأَكْثَرِ مِنْ رَأْسِ الْمَالِ، وَلَا مَنْ يَعْتَقُ عَلَى الْمَالِكِ بَغْيَرِ إِذْنِهِ، وَكَذَا زَوْجُهُ فِي الْأَصْحَحِّ، وَلَوْ فَعَلَ لَمْ يَقَعْ لِلْمَالِكِ، وَيَقَعُ لِلْعَامِلِ إِنْ اشْتَرَى

قه رزیش کرین و فروشتن بکا (بِلاَ إِذْنٍ) به بین نیزی خاوه نه که (وَكَهْ أَلْبَيْعُ بَعْرَضٍ) بقریکاره که دروسته: کرین و فروشتنه که به که لوپه لیکتی - جگه له پاره - بکا، به لام دروست نیه: کرین و فروشتنه که به پاره یه کی تری - جگه له پاره ی شوینه که - بکا، چونکه پاره کی تر له و شوینه دا ره واجی نیه.

(وَكَهْ الرَّدُّ بَعْبِبِ) بقریکاره که دروسته، به لکو واجبه: که لوپه لی کپلو بقروشیاره که بگه پرنیتته وه به هوی عه بیکی وه ها: که نهیزانیین، له و حالته ی که (تَقْتَضِيهِ مَصْلَحَةٌ) به رژه وه ندیه که گه پاندنه وه کی بوئی، به لام (فَإِنْ اقْتَضَتْ الْإِمْسَاكَ) نه گهر به رژه وه ندیه که گرتنه وه ی عه بیداره که ی دهویا (فَلَا) نابئ بیگه پرنیتته وه (فِي الْأَصْحَحِّ) له فه رموده ی پاستتردا (و) هه روه ها (لِلْمَالِكِ الرَّدُّ) خاوه نه که ش ماق گه پاندنه وه ی عه بیداره که ی هه یه (فَإِنْ اخْتَلَفَا) جا نه گهر کریکاره که و خاوه نه که له گه پاندنه وه یدا بووه کیتشه یان، نه و کاته (عُمِلَ بِالْمَصْلَحَةِ) به گویره ی به رژه وه ندی کار ده کرئی.

(وَلَا يُعَامَلُ الْمَالِكُ) دروست نیه کریکاره که ماملته ی کرین و فروشتن - به خودی مالی قازانجی هاویه ش - له گه ل خاوه نه که بکا، هم دروست نیه بوکانیشی لبه کرئی بگرئی بقرئوه ی که لوپه لی قازانجی هاویه شی تدا دابئی، هه روه که له (الشُرُوَانِي) دا فه رمویه تی، به لکو نه گهر خاوه نه که بوو کریکاری نه و ماملته ی هه بون، بقرئوایش دروست نیه: به خودی مالی قازانجی هاویه ش کرین و فروشتن له گه ل یه کتری بکن، چونکه له گشت نه و مهسه لانه ی پاپربوودا ده بیته مالفروشتنی یه که خاوه ن به مالی هه مان خاوه ن، هه روه که زقریه ی سه رچاوه کاندا فه رمویانه، به لام دروسته کریکاره که به مالی خوی مالی بازگانیه که له خاوه نه که بقرئی بقرئی، هه روه که له (تحفة) دا فه رمویه تی.

(وَلَا يَشْتَرَى لِلْقِرَاضِ بِأَكْثَرِ مِنْ رَأْسِ الْمَالِ) نابئ بقرانجی هاویه ش به زیاتر له سه رمایه ی ماملته که شت بقرئی بین نیزی خاوه نه که، هم (وَلَا مَنْ يَعْتَقُ عَلَى الْمَالِكِ بَغْيَرِ إِذْنِهِ) نابئ - بین نیزن - کویله یه کی وه ها بقرئی: که له لژی خاوه نه که نازاد بین: وه که باوکو دایکو منداله کانی خاوه نه که (وَكَذَا زَوْجُهُ فِي الْأَصْحَحِّ) هه روه ها ژنی خاوه نه که ش - نه گهر کویله بین - نابئ بیقرئی (وَلَوْ فَعَلَ) نه گهر کریکاره که یه کیکی له و قده غه کراوانه کرد، نه وه (لَمْ يَقَعْ لِلْمَالِكِ) ماملته که بقرئو خاوه نه که ی دانامه زئی، به لام (وَيَقَعُ لِلْعَامِلِ إِنْ اشْتَرَى

فِي الذِّمَّةِ، وَلَا يُسَافِرُ بِالْمَالِ بِلَا إِذْنٍ، وَلَا يُنْفِقُ مِنْهُ عَلَى نَفْسِهِ حَضَرًا وَكَذَا سَفَرًا فِي الْأَظْهَرِ، وَعَلَيْهِ فَعْلٌ مَا يُعْتَادُ: كَطَيِّ الثُّوبِ وَوَزْنِ الْخَفِيفِ كَذَهَبٍ وَمِسْكَ لَا الْأَمْتَعَةَ الثَّقِيلَةَ وَنَحْوَهُ، وَمَا لَا يَلْزَمُهُ لَهُ الْإِسْتِجَارُ عَلَيْهِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ الْعَامِلَ يَمْلِكُ حِصَّتَهُ مِنَ الرَّبْحِ بِالْقِسْمَةِ لَا بِالظُّهُورِ،

فِي الذِّمَّةِ) بۆ کریکاره که داده مه زئی نه گهر به قهرزی کریبی، واته: نه گهر به خودی مالی قازانجی هاویه شی کریبی، نه و کاته مامله ته که به تاله.

(وَلَا يُسَافِرُ بِالْمَالِ بِلَا إِذْنٍ) نابین کریکاره که به بینین بازرگانیه که بیاته شاریکی تر، هم (وَلَا يُنْفِقُ مِنْهُ عَلَى نَفْسِهِ حَضَرًا) نابین له مالی بازرگانی نه رکی به خییوکردنی خوی بیا نه گهر له ماله وه بین (وَكَذَا سَفَرًا) ههروهه ما نه گهر له سه فه ریش بین، هه روست نیه (فِي الْأَظْهَرِ) له فه رموده ی به هیزتردا، به لام له فه رموده ی بین هیزدا: هه ر رکیک به هوی سه فه ره له سه ر کریکاره که زیاد بین، بوی روسته له مالی بازرگانیه که بیدا - به گویره ی عاده ت - واته: وه ک کریئی ئوتومبیل و میوانخانه - نه ک خواردن - جا نه و نه رکانه ش له قازانجی بازرگانیه که دهرده کرتین، جا نه گهر قازانج نه بو، نه و کاته به زهره ر داده ندرین، ههروهه ما روست نیه هیچ شتیکیش له مالی بازرگانیه که بکاته خیر، ههروهه نه و دوو مه سه له یه له (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

(وَعَلَيْهِ فَعْلٌ مَا يُعْتَادُ) له سه ر کریکاره که واجبه: نه و جوړه کارانه ی عاده ته بازرگانه کان بیکن، نه ویش به خوی بیانکا: (كَطَيِّ الثُّوبِ) وه کو پیچانه وه ی جل و به رگو که لوپه ل، هم (وَوَزْنِ الْخَفِيفِ) کیشانی شتی سوک به ته رازوو: (كَذَهَبٍ وَمِسْكَ) وه کو زپو میسک (لَا الْأَمْتَعَةَ الثَّقِيلَةَ) نه ک که لوپه لی گرانو (وَنَحْوَهُ) کاری تری نه وها گرانیشی له سه ر نیه: وه ک گواسته وه وه لگرتنی له ناو بازاردا، که و ابو: (وَمَا لَا يَلْزَمُهُ) هه ر کاریکی له سه ری واجب نه بین (لَهُ الْإِسْتِجَارُ عَلَيْهِ) بۆی روسته: له مالی بازرگانیه که کریئی بۆ بیدا، به لام نه گهر به خوی بیکا، نه و کاته مانی کریئی نیه.

﴿ فَاكْاَدَارِي ﴾: نه وه ی گو مرگو پاسه وانه کانی بوکان و پیگه و پؤلیسه کان لی یوه رده گرتن، گشتی له مالی بازرگانی ده ژمیردری، ههروهه له زۆریه ی سه رچاوه کانداهه رمویانه، واته: له قازانجه که ی دهری، جا نه گهر قازانج نه بو، نه وه به زهره ر داده ندری، ههروهه له (الشروانی) دا پوونی کریوته وه.

(وَالْأَظْهَرُ) به فه رموده ی به هیزتر: (أَنَّ الْعَامِلَ يَمْلِكُ حِصَّتَهُ مِنَ الرَّبْحِ) کریکاره که ده بیته خاوه نی به سه که ی خوی له قازانجی بازرگانیه که (بِالْقِسْمَةِ) به به شکردنی قازانجه که: که کرابیته وه پاره (لَا بِالظُّهُورِ) نه ک به ناشکراپوونی قازانجه که.

وَأَمَّا الشَّجَرُ وَالنَّجَاحُ وَكَسْبُ الرَّقِيقِ وَالْمَهْرُ الْحَاصِلَةُ مِنْ مَالِ الْقِرَاضِ يَفُورُ بِهَا الْمَالِكُ، وَقِيلَ مَالُ قِرَاضٍ، وَالنَّقْصُ الْحَاصِلُ بِالرُّخْصِ مَحْسُوبٌ مِنَ الرَّيْحِ مَا أَمْكَنَ وَمَجْبُورٌ بِهِ، وَكَذَا لَوْ تَلَفَ بَعْضُهُ بِأَقْفٍ أَوْ غَضِبَ أَوْ سَرِقَ بَعْدَ تَصَرُّفِ الْعَامِلِ فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ تَلَفَ قَبْلَ تَصَرُّفِهِ

(وَأَمَّا الشَّجَرُ) بهری درختی بازرگانیه‌کو (وَالنَّجَاحُ) بیچووه‌کانی نازه‌لی بازرگانیه‌کو (وَكَسْبُ الرَّقِيقِ) که‌سابه‌تی کویله‌ی بازرگانیه‌کو (وَالْمَهْرُ) ماره‌یی (جاریه‌ی) بازرگانیه‌که، هم کری‌ی زه‌وی و نازه‌لی بازرگانیه‌که: که له کاتی کپیندا نه‌بوین، به‌لکو (الْحَاصِلَةُ مِنْ مَالِ الْقِرَاضِ) گشتیان له دوی‌کپین-به‌خویان- له مالی بازرگانیه‌که پیدا بوین، نه‌ک به ده‌ستکاری‌ی کری‌کاره‌که، نه‌وه (يَفُورُ بِهَا الْمَالِكُ) گشتی ده‌بیته هی خاوه‌ن پاره‌که، نابیته مالی بازرگانیه‌که (وَقِيلَ) له فرموده‌یه‌کی بی‌هیژدا: (مَالُ قِرَاضٍ) نه‌وانه گشتی مالی بازرگانیه‌که نه.

نینجا بزانه: نه‌گه‌ر نازه‌لی ناوس، یان داری به‌به‌ری بی‌بازرگانی کپیی، نه‌و کاته بیچووه‌که‌ش و به‌ره‌که‌ش هر به مالی بازرگانی داده‌ندری‌ن، به فرموده‌ی به‌هیژتر: چونکه له کاتی کپیندا نه‌وانه هه‌بون.

(وَالنَّقْصُ الْحَاصِلُ بِالرُّخْصِ) نه‌و زه‌ره‌رو ناته‌واویه‌ی له مالی بازرگانیه‌که پیدا ده‌بی: به هوی هه‌رزانی، یان عه‌بیداری (مَحْسُوبٌ مِنَ الرَّيْحِ مَا أَمْكَنَ) له قازانجه‌که ده‌ژمیردی تا ده‌گونجی (وَمَجْبُورٌ بِهِ) زه‌ره‌که به قازانجه‌که پر ده‌کریته‌وه، جیاوازی نیه زه‌ره‌که: پیش قازانجه‌که پیدا بوین، یان له دوی قازانجه‌که، هه‌روه‌ک له (بجیری) دا فرموده‌ی تی. جا نه‌گه‌ر قازانجه‌که به‌ش کرابو، به‌لام مامله‌ته‌که هه‌ر به‌رده‌وام بوو هه‌لته‌وه‌شیندرابووه، نه‌و کاته زه‌ره‌که به قازانجه‌که به‌شکرلوه‌که‌ش پر ده‌کریته‌وه، به‌لام نه‌گه‌ر ماله‌که کرابووه پاره‌وه مامله‌ته‌که‌ش کوتایی هاتبو، یان هه‌لوه‌شیندرابووه، نه‌و کاته ملکایه‌تی کری‌کاره‌که له قازانجه‌که جیگیر ده‌بی‌وو به هیچ جوریک لی وه‌رناکیریته‌وه، هه‌روه‌ک له سه‌رچاوه‌کاندا بوون کراوه‌ته‌وه.

(وَكَذَا) هه‌روه‌ها (لَوْ تَلَفَ بَعْضُهُ بِأَقْفٍ) نه‌گه‌ر به‌شیکی ماله‌که به هوی بوداویکی ناسمانی له ناو چوو: وه‌ک سوتانو که‌وتنه ناو‌ئو (أَوْ غَضِبَ) یان به هوی زه‌وتکردن (أَوْ سَرِقَ) یان به هوی نزین له ناو چوو، نه‌شگونجا توله‌ی له زه‌وتکه‌ره‌که‌و نزه‌که وه‌ریگیری، هم (بَعْدَ تَصَرُّفِ الْعَامِلِ) له دوی ده‌ستکاری‌ی کری‌کاره‌که‌ش نه‌و بوداوانه پیدا بون، نه‌وانه‌ش گشتی له قازانجه‌که ده‌ژمیردی‌وو پسی پر ده‌کریته‌وه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده‌ی راستردا، به‌لام (وَإِنْ تَلَفَ قَبْلَ تَصَرُّفِهِ) نه‌گه‌ر به‌شیکی ماله‌که پیش

فَمَنْ رَأْسِ الْمَالِ فِي الْأَصْحَاحِ.
 (فَصْلٌ لِكُلِّ فَسَخُهُ، وَلَوْ مَاتَ أَحَدُهُمَا أَوْ جُنَّ أَوْ أُغْمِيَ عَلَيْهِ الْفَسَخُ، وَيَلْزَمُ الْعَامِلَ
 الْإِسْتِيفَاءُ إِذَا فَسَخَ أَحَدُهُمَا، وَتَنْضِيفُ رَأْسِ الْمَالِ إِنْ كَانَ عَرَضًا، وَقِيلَ لَا يَلْزَمُهُ
 التَّنْضِيفُ إِذَا لَمْ يَكُنْ رِبْحٌ،

دهستکاری کریکاره که لئاو چوو، واته: پیش شهوی دهست به کپین و فروشتن بکا،
 شه و کاته (فَمَنْ رَأْسِ الْمَالِ) زهره ره که له سرمایه ی بازگانیه که ده ژمیردی نه که له
 قازانجه که (فِي الْأَصْحَاحِ) له فرموده ی راستردا.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر ماله که همووی له ناو بچی، شه و کاته- له گشت حاله تنیکدا-
 مامله ته که کوتایی دی، به لام نه گهر بیگانه یه که همو ماله که ی فوتانسو تولی
 لئوه رگیرا، یان تولی له زهوتکیره که له دزه که وهرگیرا، شه و کاته مامله ته که کوتایی
 ناین و به و تولی به بازگانی ده کا، هروه که له زوبیه ی سرچاوه کاندا فرمویانه.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي هَلْوَشَانْدَنَه وَه مامله ته که و، کیشی هردوو لا ﴾

(لِكُلِّ فَسَخُهُ) بؤ هر یه کیك له خاونه که و له کریکاره که دروسته: مامله ته که
 هله بوه شینتیه وه هر کاتیک حز بکا، هرچند شهوی تریش پازی نه بی و حازریش نه بی،
 وه که بلئی: (مامله ته که م هله و شاندن وه). یان خاونه که بلئی: (هیچی تر دهستکاری ماله که م
 مه که). یان ماله که ی خوی له کریکاره که وهریگریته وه.

(وَلَوْ مَاتَ أَحَدُهُمَا) نه گهر یه کیکیان- خاونه که، یان کریکاره که- مرد (أَوْ جُنَّ) یان
 یه کیکیان شیت بوو (أَوْ أُغْمِيَ عَلَيْهِ) یان یه کیکیان بی هوش بوو، شه و کاته (انْفَسَخَ)
 مامله ته که به خوی هله و ه شیتیه وه، به لام نه گهر خاونه که مرد، یان شیت بوو، شه و
 کاته به بی نیزی میراتگره کانی بؤ کریکاره که دروسته: شه و نده که لوپه له ی له دهستی دا
 ماوه، بی کاته وه پاره و شه و پاره یی وهر نه گیراوه، وهری بگری، به لام نه گهر کریکاره که
 بری، شه و دهستکاریانه بؤ میراتگره کانی وی دروست نینه به بی نیزی خاوه ن پاره که،
 هروه که له زوبیه ی سرچاوه کاندا فرمویانه.

(وَيَلْزَمُ الْعَامِلَ الْإِسْتِيفَاءُ إِذَا فَسَخَ أَحَدُهُمَا) جا هر کاتیک یه کیکیان مامله ته که ی
 هله و شاندن وه، له سر کریکاره که واجب: فرزه کانی بازگانیه که وهریگریته وه و هم
 (وَتَنْضِيفُ رَأْسِ الْمَالِ) به شه نندازی سرمایه که ش له بازگانیه که بکاته وه پاره (إِنْ كَانَ
 عَرَضًا) نه گهر شهوی له بهره دستی دایه که لوپه له بی، واته: به لام شه نندازی قازانجه که ی
 له سر واجب نیه: بی کاته وه پاره، چونکه له نیوانیاندان هاویه شه (وَقِيلَ) له
 فرموده یه کی بی هیذا: (لَا يَلْزَمُهُ التَّنْضِيفُ) کردنه پاره ی له سر نیه (إِذَا لَمْ يَكُنْ رِبْحٌ)
 نه گهر قازانجی نه بی.

وَلَوْ اسْتَرَدَّ الْمَالُكَ بَعْضَهُ قَبْلَ ظُهُورِ رِيحٍ وَخُسْرَانٍ رَجَعَ رَأْسُ الْمَالِ إِلَى الْبَاقِي، وَإِنْ اسْتَرَدَّ بَعْدَ الرِّيحِ فَالْمُسْتَرَدُّ شَائِعٌ رِيحاً وَرَأْسٌ مَالٍ، مِثَالُهُ: رَأْسُ الْمَالِ مِائَةٌ وَالرِّيحُ عِشْرُونَ وَاسْتَرَدَّ عِشْرِينَ فَالرِّيحُ سُدُسُ الْمَالِ فَيَكُونُ الْمُسْتَرَدُّ سُدُسَهُ مِنَ الرِّيحِ فَيَسْتَقِرُّ لِلْعَامِلِ الْمَشْرُوطُ مِنْهُ، وَبَاقِيهِ مِنْ رَأْسِ الْمَالِ، وَإِنْ اسْتَرَدَّ بَعْدَ الْخُسْرَانِ فَالْخُسْرَانُ مُوزَّعٌ عَلَى الْمُسْتَرَدِّ وَالْبَاقِي فَلَا يَلْزَمُ جَبْرُ حِصَّةِ الْمُسْتَرَدِّ لَوْ رِيحٌ بَعْدَ ذَلِكَ،

(وَلَوْ اسْتَرَدَّ الْمَالُكَ بَعْضَهُ) نه گهر خاوه نه که به شیخی له مائی بازرگانی که وه رگرتنه وه (قَبْلَ ظُهُورِ رِيحٍ وَخُسْرَانٍ) پیش نه وهی قازانج و زهره ر ناشکرا بین، نه وه (رَجَعَ رَأْسُ الْمَالِ إِلَى الْبَاقِي) سه رمایه ی بازرگانی که دیتنه وه سه ر نه وه نه ندازه یه ی ماوه ته وه، واته: وا داده ندری: له سه ره تاوه هر نه وه نه ندازه یه ی بؤ بازرگانی داناوه.

به لام (وَإِنْ اسْتَرَدَّ بَعْدَ الرِّيحِ) نه گهر له دوا ی ناشکرا بون ی قازانج به شیخی له مائی بازرگانی که وه رگرتنه وه، نه و کاته (فَالْمُسْتَرَدُّ) نه وه ی وه رگرا وه ته وه (شَائِعٌ رِيحاً وَرَأْسٌ مَالٍ) به به ریلاوی به ش ده کری به سه ر قازانجه که وه سه رمایه که دا:

(مِثَالُهُ) بؤ وینه ی نه م سه له یه ده لئین: (رَأْسُ الْمَالِ مِائَةٌ) سه رمایه ی بازرگانی که - که خاوه نه که دابویه کریکاره که - سه د دینار بوو (وَالرِّيحُ عِشْرُونَ) قازانجه که شی بیست دینار بوو، کوی ده کاته سه دو بیست دینار (وَاسْتَرَدَّ عِشْرِينَ) خاوه نه که ش بیست دیناری - له وه سه دو بیسته - وه رگرتنه وه، نه وه (فَالرِّيحُ سُدُسُ الْمَالِ) قازانجه که - که بیسته که یه - شه شیخی هه موو مائی بازرگانی که یه وه له نیوانیاندا هاویه شه، که و ابو: (فَيَكُونُ الْمُسْتَرَدُّ) نه وه بیسته ی وه رگرا وه ته وه به م جوره به ش ده کری: (سُدُسُهُ مِنَ الرِّيحِ) شه شیخی کی - که سی دینارو سییه که دیناری که - له قازانجه که ده ژمیردی (فَيَسْتَقِرُّ لِلْعَامِلِ الْمَشْرُوطُ مِنْهُ) نه وه به شه ی بؤ کریکاره که به مه رج داندراوه، له وه شه شیکی جیگیر ده بی، واته: نه گهر نیوه ی قازانجی بؤ به مه رج داندرا بی: لیتره دا به شی کریکاره که دیناری که دوو سییه که وه له نه ستوی خاوه نه که دابه و واجبه بیداته وه (وَبَاقِيهِ) نه وه ی تریش - که شانزه دینارو دوو سییه که - گشتی (مِنْ رَأْسِ الْمَالِ) له سه رمایه که ده ژمیردی، که واته: سه رمایه که دیتنه وه سه ر هه شتاو سی دینارو سییه که دیناری که.

(وَإِنْ اسْتَرَدَّ بَعْدَ الْخُسْرَانِ) نه گهر له دوا ی ناشکرا بون ی زهره ر به شیخی له مائی بازرگانی که وه رگرتنه وه، نه و کاته (فَالْخُسْرَانُ مُوزَّعٌ) زهره ره که به ش ده کری (عَلَى الْمُسْتَرَدِّ وَالْبَاقِي) به سه ر نه وه ی وه رگرا وه ته وه نه وه ی ماوه ته وه، که و ابو: (فَلَا يَلْزَمُ جَبْرُ حِصَّةِ الْمُسْتَرَدِّ) واجب نیه به شه زهره ره که ی وه رگرا وه که پر بکرتنه وه (لَوْ رِيحٌ بَعْدَ ذَلِكَ) نه گهر له دوا ی نه وه وه رگرتنه وه یه قازانجی کرد:

مثالهُ: الْمَالُ مِائَةٌ وَالْخُسْرَانُ عِشْرُونَ ثُمَّ اسْتَرَدَّ عِشْرِينَ فَرُبِعُ الْعِشْرِينَ حِصَّةُ الْمُسْتَرَدِّ، وَيَعُودُ رَأْسُ الْمَالِ إِلَى خَمْسَةِ وَسَبْعِينَ، وَيَصَدِّقُ الْعَامِلُ بِيَمِينِهِ فِي قَوْلِهِ: لَمْ أَرْبِحْ، أَوْ لَمْ أَرْبِحْ إِلَّا كَذَا، أَوْ اشْتَرَيْتُ هَذَا لِلْقِرَاضِ أَوْ لِي، أَوْ لَمْ تَنْهِنِي عَنْ شِرَاءِ كَذَا، وَفِي قَدْرِ رَأْسِ الْمَالِ، وَدَعْوَى التَّلْفِ، وَكَذَا دَعْوَى الرَّدِّ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ اخْتَلَفَا فِي الْمَشْرُوطِ لَهُ تَحَالُفًا، وَلَهُ أَجْرَةُ الْمِثْلِ.

(مثاله) وپتهی نوم مهسه له یه: (المال مائة) سهرمایه که سهه دینار بوو (والخسران عشرون) زهره ره که ش بیست دینار بوو (ثم استرد عشرين) نینجا خاوه نه که ش بیست دیناری لی وه رگرتوه، نه وه (فریب العشرین) چواریکو بیسته که ی زهره - که پینج دیناره - (حصه المسترد) به شی بیسته وه رگراوه که یه وه سهه خاوه نه که ده ژمیردی ووا داده ندری: بیست و پینج دیناری وه رگرتوه وه، که و ابو: (ويعود رأس المال إلى خمسة وسبعين) سهرمایه که دپته وه سهه هفتاو پینج دینار، چونکه نیستا شهست دینار له دهست کریکاره که دا ماوه، هر بیست دیناریکیش پینج دیناری زهره بو داده ندری و، سی جار پینج دهکاته پانزه، له گه ل شهسته که دهکاته هفتاو پینج، که واته: نه گه ر قازانجی کرد، له قازانجه که پانزه دینار داده نپته سهه شهسته که، تاکو سهرمایه که بیپته وه هفتاو پینج، هر وه که له (الشروانی) دا هه رموویه تی.

(وَيَصَدِّقُ الْعَامِلُ بِيَمِينِهِ) به سویند خواردن باوه پ به کریکاره که ده کری (فی قوله) نه گه ر بلی: (لم أربح) قازانجم نه کردوه (أو) یان بلی (لم أربح إلا كذا) ته نها نه وه ندهم قازانج کردوه (أو) یان بلی: (اشتریت هذا للقراض) نه وهم بو قازانجی هاویه شی کریوه (أو لی) یان بلی: بو خوم کریومه (أو) یان بلیته خاوه نه که: (لم تنهني عن شراء كذا) له کرینی نه و شته هه ده غهت نه کردوم نه تگوت مه یکره.

(و) ههروه ها به سویند خواردن باوه پ به کریکاره که ده کری (فی قدر رأس المال) له نه ندازه ی سهرمایه که و، هم (ودعوى التلف) له داوای هه وتانی ماله که دا، چونکه کریکاره که نه مینداره، که و ابو: ناپپته زامینی ماله هه وتاوه که ش، به لام نه گه ر نوژمنکاری، یان که مته رغه می کریبی: نه و کاته ده بیپته زامین، به و جوره ی له (الوبيعة) دا پوهن ده کریته وه (وکذا) ههروه ها به سویند خواردن باوه پی پی ده کری (دعوى الرد) نه گه ر بلی: ماله که م بو خاوه نه که ی گه راندوته وه (فی الاصح) له هه رمووده ی پاستردا.

(ولو اختلفا في المشروط له) نه گه ر خاوه نه که و کریکاره که بووه کیشه یان: له باره ی نه ندازه ی نه و به شه قازانجه ی به هه رچ بوی داندراوه (تحالفا) هه ر دووکیان سویند بو یه کتری ده خون - وه که له کیشه ی کریارو فروشیاردا پابرا - نینجا (وله اجرة المثل)

(کتابُ المساقاة)

تَصِحُّ مِنْ جَائِزِ التَّصْرُفِ، وَلِصَبِيِّ وَمَجْنُونٍ بِالْوَلَايَةِ، وَمَوْرِدُهَا النَّخْلُ وَالْعِنْبُ، وَجَوْرُهَا الْقَدِيمُ فِي سَائِرِ الْأَشْجَارِ الْمُثْمِرَةِ،

کریکاره که کریی وینهی کاره که یخوی ده دریتین: جا زور بی، یان که م بین، که واته: قازانجه که ش گشتی بق خاوه ن پاره که یه.

نینجا بزانه: نه گهر خاوه نه که و کریکاره که بووه کیشه یان: خاوه نه که گوتی: پاره که م به قهرز دلویس: کریکاره که گوتی: به قازانجی هاویسه ش دلومتی. نه وه ته ماشا ده کری: نه گهر کیشه که یان پیش فهوتانی ماله که بین-واته: ماله که ی بازگانگی مابو- نه وه به سویند خورلین باوهر به خاوه نه که ده کری.

به لام نه گهر کیشه که یان له نوای فهوتانی ماله که بو-واته: ماله که نه مابو- نه و کاته باوهر به کریکاره که ده کری نه گهر سویند بخوا، چونکه کریکاره که نه مینداره و نه گهر نوژمنکاری به که مترغ می نه کری بی نابیته زامینی ماله فهوتاو که، هه روه که له (تطفه) دا-به پیچاوانه ی (نهایه) - پوون کرلوه ته وه.

﴿ کتابُ المساقاة: په رتوکی باغه وانی ﴾

واته: خاوه ن باغه که یه کیکی تر به کری بگری به به شیکی میوه ی دره خته کان، تا کو دره خته کانی بق ئاو بد او په روه رده یان بکا ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرٍو بْنِ اذْهَنْهَبَا: اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَامَلَ اَهْلَ خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ اَوْ زُرْعٍ﴾ رواه الشيخان، پیغه مبه ر ﷺ له که ل دانیشتووانی (خَیْبَرِ) ریک که وت: که باغه کانی ئاو بدنه و زهویه کانی دابجینن به نیوه ی به ره مه که ی: له میوه، یان له دانه ویله.

(تَصِحُّ) باغه وانی دروست ده بی (مِنْ جَائِزِ التَّصْرُفِ) له لایه ن که سیکی وه هاوه: که ده ستکاری ی له ملک و مالی خوی دا دروست بین، واته: خاوه نه که و باغه وانه که هه ربووکیان بالغ و عاقل بن و قده غه کرلو و زور لیکرلو نه بن (و) هه روه ها بق سه په رشتکار دروسته: باغه وان بگری (لِصَبِيِّ وَمَجْنُونٍ) بق مندال و شیت (بِالْوَلَايَةِ) به هوی سه په رشتکاریه تی له سه ر نه وان، نه گهر به رزه وه ندی هه بین.

(وَمَوْرِدُهَا) نه و دره ختانه ی مامله تی باغه وانیان له سه ر ده کری (النَّخْلُ وَالْعِنْبُ) داری خورماو داری ترییه، به لام (وَجَوْرُهَا الْقَدِيمُ فِي سَائِرِ الْأَشْجَارِ الْمُثْمِرَةِ) فه رمووده ی کوئی نیمامی (الشافعی) دروستی کرده: باغه وانی له گشت دره ختیکی به رده ردا بگری: وه که هه نجیرو سیو و... هتد، نیمامی (النواوی) ش نه م فه رمووده کوئی هه لبر ژار بوه، هه روه که له زوری به سه رچاوه کاند ا فه رموویانه.

وَلَا تَصِحُّ الْمُخَابَرَةُ: وَهِيَ عَمَلُ الْأَرْضِ بِنِعْضِ مَايَخْرُجُ مِنْهَا وَالْبَذْرُ مِنَ الْعَامِلِ،
وَلَا الْمَزَارَعَةُ: وَهِيَ هَذِهِ الْمُعَامَلَةُ وَالْبَذْرُ مِنَ الْمَالِكِ،

﴿بِاسِي سَه پَانِي دانه ويَله : به نيوه تَوو، به بنه تَوو﴾

(وَلَا تَصِحُّ الْمُخَابَرَةُ) سه پانی دانه ويَله به نيوه تَوو دروست نيه (وَهِيَ) مامله تی نيوه تَوو
نه مه يه: (عَمَلُ الْأَرْضِ) سه پانه که له زهويه که دا کار بکاو دانه ويَله ی تى دا بچينى (بِنِعْضِ
مَا يَخْرُجُ مِنْهَا) به رامبر وهر گرتنى به شيك لهو به ره مه مه ی له زهويه که درده چى: وه ک
نيوه يى، سَيِّئِكَ... چوارک... هتد (وَالْبَذْرُ مِنَ الْعَامِلِ) تَوو چيندراوه که ش له لايه ن
سه پانه که وه بى ﴿عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْمُخَابَرَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ ﴿رواه
الشيخان، پيغمبر ﷺ قه ده غه ی کردوه: زهوى به نيوه تَوو دابچيندري و قه ده غه ی
کردوه: په له گه نم به گه نم بدرئ.

(وَلَا الْمَزَارَعَةُ) هه روه ها سه پانی به بنه تَوو يش دروست نيه (وَهِيَ) مامله تی بنه تَوو (هَذِهِ
الْمُعَامَلَةُ) هه ر مامله ته که ی پرابردوه، به لام ليره دا (وَالْبَذْرُ مِنَ الْمَالِكِ) تَوو که له لايه ن
خاوه ن زهويه که وه بى ﴿عَنْ نَابِسْتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْمَزَارَعَةِ وَأَمَرَ
بِالْمُؤَاجَرَةِ ﴿رواه مسلم، پيغمبر ﷺ قه ده غه ی کردوه: زهوى به بنه تَوو دابچيندري و
فه رمانى داوه به کرى بدرئ.

﴿نَاگادارى﴾ يه که م: له لای چهند زانايه کی نايینی سه پانی دانه ويَله : به نيوه تَوو و به
بنه تَوو دروسته، نيماى (النواوى) ش نه م فه رموده يى هه لَبْزاردوه له (شرح مسلم) دا
به لگه ی به حه ديسه که ی (خبيرى) پرابردو هيتاوه ته وه، هه م فه رمويه تى: مه به ستى
قه ده غه کردنى نهو دوو حه ديسه ی پرابردو نه مه يه: هه ر يه کيک- له سه پانه که وه له خاوه ن
زهويه که- پارچه يه کی ديار کراوى بى دابچيندري، هه م له زُرديه ی سرچاوه کانيشدا نه وها
پوون کراوه ته وه.

دووه م: نه گه ر به فه رموده ی نهو زانايه- زهويه که به نيوه تَوو، يان به بنه تَوو دابچيندرا،
نابى هيچ لايه ک به شه که ی خوى له به ره مه که بيا، تا زه کاتى لى ده برئ؟ چونکه
زه کاتوه رگره کان- به نه ندازه ی زه کات- لهو به ره مه دا هاويه شن، که واپو: هه ر يه کيکيان
پيش زه کاتدان- به شى خوى بيا، نه وه نه ندازه ی زه کات نايته ملكى نهوى و واجب: لى ی
وه ر بگيرته وه، نينجا له هه موو حاله تى کدا زه کات له سه ر خاوه ن تَوو که ده زمير برئ،
واته: له به شه که ی وى ده روا، جياوازی نيه خاوه نى تَوو که: سه پانه که بى، يان خاوه ن
زهويه که، هه روه که له (پاشکوى) زه کاتى دانه ويَله دا پوونمان کرده وه، هه م له م باسه شدا
زُرديه ی سرچاوه کان فه رمويه انه: (کشتوکال پابه ندی تَوو مه يه).

فَلَوْ كَانَ بَيْنَ النَّخْلِ بِيَاضٍ صَحَّتِ الْمُرَارَعَةُ عَلَيْهِ مَعَ الْمُسَاقَاةِ عَلَى النَّخْلِ بِشَرْطِ اتِّحَادِ الْعَامِلِ وَعَسْرِ إِفْرَادِ النَّخْلِ بِالسَّقْيِ وَالْبِيَاضِ بِالْعِمَارَةِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ يُشْتَرَطُ أَنْ لَا يَفْصَلَ بَيْنَهُمَا وَأَنْ لَا يُقَدِّمَ الْمُرَارَعَةَ، وَأَنَّ كَثِيرَ الْبِيَاضِ كَقَلِيلِهِ، وَأَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ تَسَاوِي الْجُزْءِ الْمَشْرُوطِ مِنَ التَّمْرِ وَالزَّرْعِ، وَأَنَّهُ لَا يَجُوزُ أَنْ يُخَابِرَ تَبَعًا لِلْمُسَاقَاةِ، فَإِنْ أَفْرِدَتْ أَرْضٌ بِالْمُرَارَعَةِ

سئیه: نه گهر سه پانه که زهویه که ی به مامله تی نیوه تئو وهر گرت- واته: تا کو به تئوه که ی خوی بیکا- به لام به شیکی زهویه که ی دانه چاند، یان هر هیچی دانه چاند تا کاتی کشتوکاله که به سر چوو، ئوه کرئی زهویه که ی ده که ویتته سر، به لام نه گهر له و حاله ته دا به مامله تی بنه تئو وهری گرتبو- واته: تا کو به تئوی خاوه نه که ی بیکا- ئوه کاته کرئی له سر واجب نابئ، ههروه که له (تحفة) و (الشروانی) دا پوون کراوه تئوه.

چوارهم: نه گهر سه پانه که، یان باغه وانه که- به قسدی- وازی له ئاودان هیناو به هوی ئاونه دانه که میوه که، یان کشتوکاله که فهوتا، ئوه ده بیته زامینو تئوی ده که ویتته سر، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) دا فهرموویانه.

(فَلَوْ كَانَ بَيْنَ النَّخْلِ بِيَاضٍ) جا نه گهر له نیوان دارخورمایه کاندایا پارچه زهویه که ی نه چیئندراو هه بو، ئوه کاته (صَحَّتِ الْمُرَارَعَةُ عَلَيْهِ) مامله تی بنه تئو له سر ئوه زهویه دروسته (مَعَ الْمُسَاقَاةِ عَلَى النَّخْلِ) له گه ل مامله تی باغه وانی له سر دارخورمایه کان (بِشَرْطِ اتِّحَادِ الْعَامِلِ) به وهرجه ی باغه وانه که و سه پانه که یه ک که س بئو لیک جیا نه بن، هم (وَعَسْرِ إِفْرَادِ النَّخْلِ بِالسَّقْيِ) زهحمه تی بین دارخورمایه کان به ته نها خزمه تی بکرئین و ئاوبدرئین و (وَالْبِيَاضِ بِالْعِمَارَةِ) پارچه زهویه که ش به ته نها دابچیئندری.

(وَالْأَصَحُّ) به فهرمووده ی راستتر: (أَنَّهُ يُشْتَرَطُ أَنْ لَا يَفْصَلَ بَيْنَهُمَا) به به مهرج داده ندرئ: مامله تی باغه وانی و سه پانی یه ک مامله تی بئو لیک نه کرئته وه و هم (وَأَنْ لَا يُقَدِّمَ الْمُرَارَعَةَ) مامله تی سه پانیه که پیش باغه وانیه که نه گوتئ.

(و) هر به فهرمووده ی راستتر: (أَنَّ كَثِيرَ الْبِيَاضِ كَقَلِيلِهِ) بؤ دروستبوونی ئوه نوو مامله ته زهوی زؤر وه کو که م وایه، هم (وَأَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ تَسَاوِي الْجُزْءِ الْمَشْرُوطِ) به مهرج داناندرئ ئوه به شانیه بؤ سه پانه که به مهرج داندراون یه کسان بن (مِنَ التَّمْرِ وَالزَّرْعِ) له میوه که و له کشتوکاله که، به لکو دروسته: یه کتیکیان نیوه بئو ئوه وتریان چوارئک بئ (و) هر به فهرمووده ی راستتر: (أَنَّهُ لَا يَجُوزُ أَنْ يُخَابِرَ تَبَعًا لِلْمُسَاقَاةِ) دروست نیه: مامله تی نیوه تئو له گه ل خاوه نه که بکا، به پابه ندی باغه وانیه که، به لام به فهرمووده ی بئ هیز ئوه شیان هر دروسته.

ئینجا نه گهر به و فهرمووده یه په فتار بکه یین: که سه پانی به بنه تئو و به نیوه تئو دروست نیه، ته ماشا ده کرئ: (فَإِنْ أَفْرِدَتْ أَرْضٌ بِالْمُرَارَعَةِ) نه گهر زهویه که به مامله تی بنه تئو

فَالْمَعْلُ لِلْمَالِكِ وَعَلَيْهِ لِلْعَامِلِ أَجْرُهُ عَمَلَهُ وَدَوَابُّهُ وَآلَاتُهُ، وَطَرِيقُ جَعْلِ الْعَلَّةِ لَهُمَا وَلَا أَجْرَةَ: أَنْ يَسْتَأْجِرَهُ بِنَصْفِ الْبَدْرِ لِيَزْرَعَ لَهُ النُّصْفَ الْآخَرَ وَيَعِيرَهُ نِصْفَ الْأَرْضِ، أَوْ يَسْتَأْجِرَهُ بِنِصْفِ الْبَدْرِ وَنِصْفِ مَنْفَعَةِ الْأَرْضِ لِيَزْرَعَ لَهُ النُّصْفَ الْآخَرَ فِي النُّصْفِ الْآخَرَ مِنَ الْأَرْضِ. (فَصْلٌ يُشْتَرَطُ تَخْصِيصُ الثَّمَرِ بِهِمَا،

داچیندرا - واته: به تۆوی خاوهن زهویه که - نو کاته (فَالْمَعْلُ لِلْمَالِكِ) به روبومه که گشتی بۆ خاوهن زهویه که به، چونکه به ره می ملکی خویتی، به لام (وَعَلَيْهِ لِلْعَامِلِ أَجْرُهُ عَمَلَهُ) له سر خاوهن زهویه که ش واجبه: کرئی کرداری سه پانه که بدا، هم (وَتَوَابُّهُ) کرئی نازله کانیشی بدا، هم (وَالآتِهِ) کرئی که رستی وده سه تهینانی به ره مه که شی بدا: وهک نامیزی کیلان و شته کانی تر، جا جیاوازی نیه: کشتوکاله که سه لامهت بین، یان له نار بچن، هر واجبه: نو کرینانه بداته سه پانه که.

به لام نه که - هر به و فرموده یه - زهویه که به نیوه تۆو داچیندرا - واته: به تۆوی سه پانه که - نو کاته به روبومه که گشتی بۆ سه پانه که به، چونکه کشتوکاله که پابه ندی تۆوه که به، که و ابو: له سر سه پانه که واجبه: کرئی وینه ی زهویه که بداته خاوهنی زهویه که، هر وهک له تۆوی سه رچاوه کاندای فرموویانه، جا له بهر نه وهی کشتوکال پابه ندی تۆوه که به تی له هر سو مامله تی بنه تۆو و نیوه تۆودا زه کاتیش له سر خاوهن تۆوه که به، هر وهک له پیش نیردا پوونمان کرده وه.

(وَطَرِيقُ جَعْلِ الْعَلَّةِ لَهُمَا) - جا - هر به و فرموده یه - ینگای شهر بۆ نه وهی به روبومه که بۆ هر سو کیان بینو (وَلَا أَجْرَةَ) هیچ لایه کیش کرئی نه ویر نه دا، نه مه یه (أَنْ يَسْتَأْجِرَهُ بِنِصْفِ الْبَدْرِ) خاوهن زهویه که سه پانه که به کرئی بگرئی به نیوه ی تۆوی خوئی (لِيَزْرَعَ لَهُ النُّصْفَ الْآخَرَ) تاکو نیوه که ی تری تۆوه که ی بۆ داچینتی و (وَيَعِيرَهُ نِصْفَ الْأَرْضِ) نیوهی زهویه که شی به خواستن بداته سه پانه که، تاکو نه ویش نیوه که ی خوئی تی دا بچینتی به به ریلوی (أَوْ يَسْتَأْجِرَهُ) یان خاوهنه که سه پانه که به کرئی بگرئی (بِنِصْفِ الْبَدْرِ وَنِصْفِ مَنْفَعَةِ الْأَرْضِ) به نیوهی تۆوه که و به نیوهی سو دی زهویه که (لِيَزْرَعَ لَهُ النُّصْفَ الْآخَرَ) تاکو نیوه که ی تری تۆوه که ی بۆ داچینتی (فِي النُّصْفِ الْآخَرَ مِنَ الْأَرْضِ) له نیوهی تری زهویه که دا به به ریلوی، یان نیوهی تۆوه که ی به قه رز بداتی و نیوهی زهویه که شی به کرئی بداتی به به ریلوی.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي مَهْرَجَه كَانِي بَأْغَه وَاوَانِي ﴾

(يُشْتَرَطُ) به مهرج داده ندرئی (تَخْصِيصُ الثَّمَرِ بِهِمَا) میوهی دره خسته کان تاییهت به خاوهنه که و به باغه وانه که بین، واته: دروست نیه: به شیکی بۆ که سیکی تر دابندرئی

وَاشْتَرَاكُهُمَا فِيهِ وَالْعِلْمُ بِالنَّصِيْبَيْنِ بِالْجُزْئِيَّةِ كَالْقِرَاضِ، وَالْأَظْهَرُ صِحَّةُ الْمُسَاقَاةِ بَعْدَ ظُهُورِ
الْتِمَرِ لَكِنْ قَبْلَ بُدُوِّ الصَّلَاحِ، وَلَوْ سَاقَاهُ عَلَى وَدِي لِيَغْرِسَهُ وَيَكُونَ الشَّجَرُ لَهُمَا لَمْ يَجْزْ،

(وَاشْتَرَاكُهُمَا فِيهِ) هَم مەرجه هردوکیان له میوه که دا هاو بهش بن، نه که تنهها بق
یه کیکیان بی (وَالْعِلْمُ بِالنَّصِيْبَيْنِ بِالْجُزْئِيَّةِ) هَم مەرجه هردوکیان بزائن بهشیان له
میوه که چهنده: وه که نیوه، چواریک... همد، نه وانه گشتی (كَالْقِرَاضِ) وه که له مامله تی
قازانجی هاو بهشی دا پابرا.

(وَالْأَظْهَرُ) به فرموده ی به میزتر: (صِحَّةُ الْمُسَاقَاةِ بَعْدَ ظُهُورِ التَّمْرِ) مامله تی باغه وانی
- هروه که پیش دهرکه وتنی میوه ی دره خته کان دروست ده بی- نوای دهرکه وتنی
میوه که ش دروست ده بی (لَكِنْ قَبْلَ بُدُوِّ الصَّلَاحِ) به لام بهو مەرجه ی مامله ته که پیش
ناشکرا بونی پیگه یشتنی میوه که بی، واته: له نوای ناشکرا بونی پیگه یشتنی میوه که
به هیچ جوریک دروست نابی.

ئینجا بزانه: نه گهر پیش دهرکه وتنی میوه که مامله ته که به ستر، نه وه باغه وانه که ده بیته
خاوه نی به شه میوه که ی خوی به دهرکه وتنی میوه که، به لام نه گهر له نوای دهرکه وتنی
میوه که مامله ته که به ستر، نه وه هر نو دم ده بیته خاوه نی به شه که ی خوی، هروه که
له (تحفة) و (نهاية) دا فرمودیانه.

﴿ مامله تی نیوه باغی ﴾

(وَلَوْ سَاقَاهُ) نه گهر خاوه ن زهویه که له گه ل باغه وانه که پیگه هات (عَلَى وَدِي لِيَغْرِسَهُ) له
سه ره هندیگ نه مامی دلر خورما- واته: یان نه مامی هر دره ختیکی تر- تا کو له زهویه که ی دا
بیچینی و (وَيَكُونَ الشَّجَرُ لَهُمَا) دره خته که، یان میوه ی دره خته که بق هردوکیان بی (لَمْ
يَجْزْ) نه و مامله ته دروست نیه، چونکه هیچ حه دیسیگ له باره ی نه و نیوه باغی به نه هاتوه،
که و ابو: نه گهر نه مامه کانیش ملکی خاوه ن زهویه که بن، نه وه دره خته کانیش گشتی بق
خوی ته تی و باغه وانه که هیچ به شیکی له دره خته کاندا نیه، به لام له سه ره خاوه نه که یان واجبه:
کرئی کرداری باغه وانه که و کرئی که رسته کانیشی بدا.

به لام نه گهر نه مامه کان ملکی باغه وانه که بن، نه وه دره خته کانیش گشتی بق باغه وانه که
ده بن و خاوه ن زهویه که هیچ به شی له دره خته کاندا نابی، به لگو واجبه: باغه وانه که کرئی
ویننه ی زهویه که بداته خاوه نه که ی، که واته: خاوه ن زهویه که سه ریشکه: له نیوان
هیشتنه وه ی دره خته کان و کرئی زهویه که شی وه ریگری، یان دره خته کان به نرخی خویان
له باغه وانه که بگری، یان هه لئان بکه نی و توله ی نات و لویان بدا: به گویره ی نه و
پوونکر دنه وه ی له کوتایی (عاریه) دا پابرو، هَم له (تحفة) و (نهاية) دا پوون کرلو هته وه.

وَلَوْ كَانَ مَقْرُوسًا وَشَرَطَ لَهُ جُزْءًا مِنَ الثَّمَرِ عَلَى الْعَمَلِ فَإِنْ قَدَّرَ لَهُ مِئَةٌ يُثْمِرُ فِيهَا غَالِبًا صَحَّ، وَإِلَّا فَلَا، وَقِيلَ إِنَّ تَعَارُضَ الْإِحْتِمَالَيْنِ صَحَّ، وَلَهُ مُسَاقَاةٌ شَرِيكِهِ فِي الشَّجَرِ إِذَا شَرَطَ لَهُ زِيَادَةً عَلَى حِصَّتِهِ، وَيُشْتَرَطُ أَنْ لَا يَشْرَطَ عَلَى الْعَامِلِ مَا لَيْسَ مِنْ جِنْسِ أَعْمَالِهَا، وَأَنْ يَنْفَرِدَ بِالْعَمَلِ وَبِالْيَدِ فِي الْحَدِيقَةِ، وَمَعْرِفَةُ الْعَمَلِ بِتَقْدِيرِ الْمُدَّةِ كَسَنَةٌ أَوْ أَكْثَرُ، وَلَا يَجُوزُ التَّوَقُّيْتُ بِإِذْرَاكِ الثَّمَرِ فِي الْأَصَحِّ، وَصَيِّغَتُهَا: سَاقَيْتُكَ عَلَى هَذَا النُّخْلِ بِكَذَا أَوْ سَلَّمْتُهُ إِلَيْكَ لِتَعْتَمِدَهُ،

(وَلَوْ كَانَ مَقْرُوسًا) نه گهر نه مامه که چيندراو بونو (وَشَرَطَ لَهُ جُزْءًا مِنَ الثَّمَرِ) خاوه نه که بؤ باغه وانه که بی به مارج دانا: به شينکی ميوه که يانی بداتنی (عَلَى الْعَمَلِ) له به رامبه ر کارکردنی، نه وه ته ماشا ده که ين: (فَإِنْ قَدَّرَ لَهُ مُدَّةً) نه گهر ماوه يه کی وه های بؤ مامله ته که دانا: که (يُثْمِرُ فِيهَا غَالِبًا) نه وه مامانه له و ماوه يه دا به نه غلبه بی به ريان ده دا، واته: ميوه يان ده گرت، نه وه (صَحَّ) مامله ته که دروست ده بی (وَإِلَّا فَلَا) به لام نه گهر له و ماوه يه دا به ريان نه ده دا، مامله ته که دروست نابین (وَقِيلَ) له فه رموده يه کی بی هيژدا (إِنْ تَعَارُضَ الْإِحْتِمَالَيْنِ) نه گهر نيحتيمالی به ردان و به رنه دان هه رديوکی به رامبه ريه ک وه ستان، نه وه کاته (صَحَّ) مامله ته که دروست ده بی.

ثينجا هه روه ک مامله تی باغه وانی له گهل بيگانده دروسته (وَلَهُ مُسَاقَاةٌ شَرِيكِهِ فِي الشَّجَرِ) نه وه اش بؤی دروسته: له گهل هاوبه شه که شی له ره خته کانداه مامله تی باغه وانی بکا (إِذَا شَرَطَ لَهُ زِيَادَةً عَلَى حِصَّتِهِ) به و مارجی به شينکی زياد له به شه که شی خوی بؤی دياری بکا، بؤ وينه: نه گهر باغه که له نيوانياندا به نيوه بی بوو، نه و دوو به شی ميوه که بی بداتنی.

(وَيُشْتَرَطُ) بؤ دروستبوونی باغه وانی به مارج داده ندری (أَنْ لَا يَشْرَطَ عَلَى الْعَامِلِ مَا لَيْسَ مِنْ جِنْسِ أَعْمَالِهَا) نه و جوره کارانه له سر باغه وانه که به مارج نه گری که له کرداره کانی باغه وانی نين: وه ک بير هه لکه نندن (وَ) هه روه ها مارجه (أَنْ يَنْفَرِدَ بِالْعَمَلِ وَبِالْيَدِ فِي الْحَدِيقَةِ) باغه وانه که سه ريه خو بی له کارکردن، هه م باغه که ش له ژير ده سستی نه ودابنی.

(وَ) هه روه ها مارجه (مَعْرِفَةُ الْعَمَلِ) ماوه ی کارکردنه که بزاندري (بِتَقْدِيرِ الْمُدَّةِ) به دياری کردنی نه اندازه ی ماوه که (كَسَنَةٌ أَوْ أَكْثَرُ) وه ک ماوه ی سالتیک، يان زياتر، واته: ماوه يه کی وه ها دابندري: که ميوه که بی تی دا ده ريه که وی و پيويستی به کارکردن نه مينی، به لام (وَلَا يَجُوزُ التَّوَقُّيْتُ بِإِذْرَاكِ الثَّمَرِ) دروست نيه: ماوه که دابندري: به پينگه يشتنی ميوه که (فِي الْأَصَحِّ) له فه رموده ی راستردا، چونکه کاتی پينگه يشتنی ديار نيه.

(وَصَيِّغَتُهَا) گوتی مامله تی باغه وانی، وه بلنی: (سَاقَيْتُكَ عَلَى هَذَا النُّخْلِ بِكَذَا) مامله تی باغه وانيم له گهل تو به ست به وه نده ميوه يه: نيوه، چوارتيك... (أَوْ) يان بلنی: (سَلَّمْتُهُ إِلَيْكَ لِتَعْتَمِدَهُ) باغه که مم ته سلیمی تو کرد، تاکو په روه رده ی بکی به وه نده ميوه يه.

وَيَشْتَرُ الْقَبُولُ دُونَ تَفْصِيلِ الْأَعْمَالِ، وَيَحْمَلُ الْمُطْلَقُ فِي كُلِّ نَاحِيَةٍ عَلَى الْعُرْفِ الْغَالِبِ، وَعَلَى الْعَامِلِ مَا يَخْتِاجُ إِلَيْهِ لِصَلَاحِ الثَّمَرِ وَاسْتِرَادَتِهِ مِمَّا يَتَكَرَّرُ كُلَّ سَنَةٍ: كَسَقْمِي وَتَنْقِيَةِ نَهْرٍ وَإِصْلَاحِ الْأَجَابِينَ الَّتِي يَبْتُ فِيهَا الْمَاءُ، وَتَلْقِيحِ، وَتَنْحِيَةِ حَشِيشٍ وَقَضْبَانٍ مُضِرَّةٍ، وَتَعْرِيشِ جَرْتٍ بِهِ عَادَةً، وَكَذَا حِفْظِ الثَّمَرِ وَجَدَّادُهُ وَتَجْفِيفُهُ فِي الْأَصْحِ، وَمَا قَصِدَ بِهِ حِفْظَ الْأَصْلِ وَلَا يَتَكَرَّرُ كُلَّ سَنَةٍ: كَبِنَاءِ الْحَيْطَانِ وَحَفْرِ نَهْرٍ جَدِيدٍ فَعَلَى الْمَالِكِ، وَالْمُسَاقَاةَ لِأَزْمَةٍ، فَلَوْ هَرَبَ الْعَامِلُ قَبْلَ الْفَرَاغِ وَأَتَمَّهُ الْمَالِكُ مُتَبَرِّعًا بَقِيَ اسْتِحْقَاقُ الْعَامِلِ،

(وَيَشْتَرُ الْقَبُولُ) به مرجع دادندری: باغ‌وانه که ش بستی: قبولم کرد (دُونَ تَفْصِيلِ الْأَعْمَالِ) به لام مرجع نیه به درستی باسی کاره‌کانی باغ‌وانی بکری، چونکه (وَيَحْمَلُ الْمُطْلَقُ فِي كُلِّ نَاحِيَةٍ عَلَى الْعُرْفِ الْغَالِبِ) له گشت شوینتیکدا نهو باغ‌وانی بهی باسی کاره‌کانی نه‌کراره، دیته سهر عاده‌ته زوره‌که‌ی شوینه‌که‌ی په‌فتاری پی ده‌کری.

(وَعَلَى الْعَامِلِ) له سهر باغ‌وانه‌که‌ی واجبه: (مَا يَخْتِاجُ إِلَيْهِ) نهو کارانه بکا: که پیویستن (لِصَلَاحِ الثَّمَرِ وَاسْتِرَادَتِهِ) بؤ چاک‌ی میوه‌که‌ی زیادیوونی (مِمَّا يَتَكَرَّرُ كُلَّ سَنَةٍ) لهو جورانه‌ی گشت سالتیک دووباره ده‌بنه‌وه (كَسَقْمِي) وه‌ک ناودان و (وَتَنْقِيَةِ نَهْرٍ) خاوین کردنه‌وه‌ی جزکه: له خلّت و قورپو (وَإِصْلَاحِ الْأَجَابِينَ الَّتِي يَبْتُ فِيهَا الْمَاءُ) هم چاک‌کردنی نهو قورتانه‌ی له دهوره‌ی دره‌خته‌که‌نهو ناویان تی‌ده‌کری تاکو دره‌خته‌که بیخواته‌وه و (وَتَلْقِيحِ) هم تروی نیره‌ی دارخورما بنیته ناو مییه‌که‌ی و (وَتَنْحِيَةِ حَشِيشٍ) هم پوش و گیای زیانبه‌خش لایباو (وَقَضْبَانٍ مُضِرَّةٍ) هم لقه‌داره‌کانی زیانبه‌خش لایباو (وَتَعْرِيشِ جَرْتٍ بِهِ عَادَةً) هم که‌پر بؤ درمیوه‌کان بکا به‌گویره‌ی عاده‌تی شوینه‌که (وَكَذَا حِفْظَ الثَّمَرِ) هه‌روه‌ها میوه‌که‌ش بیاریزی و (وَجَدَّادُهُ) میوه‌که‌ش له دره‌خته‌کان بکاته‌وه و (وَتَجْفِيفُهُ) وشکی بکاته‌وه (فِي الْأَصْحِ) له فرموده‌ی راستردا.

به لام (وَمَا قَصِدَ بِهِ حِفْظَ الْأَصْلِ) نهو کاره‌ش که بؤ پاراستنی دره‌خته‌کان مه‌به‌سته و (وَلَا يَتَكَرَّرُ كُلَّ سَنَةٍ) گشت سالتیکیش دووباره نابیتنه‌وه (كَبِنَاءِ الْحَيْطَانِ) وه‌ک په‌رژینو دیوار دروستکردن و (وَحَفْرِ نَهْرٍ جَدِيدٍ) هه‌لکه‌ندنی جزکه‌ی‌کی‌نوئ، هم چاک‌کردنه‌وه‌ی جزکه‌ی پماو، هم کیتلانی‌زه‌ویه‌که، نه‌وانه (فَعَلَى الْمَالِكِ) گشتی له سهر خاوه‌ن دره‌خته‌که‌ی.

(وَالْمُسَاقَاةَ لِأَزْمَةٍ) باغ‌وانی مامله‌تیکی چه‌سپاوه، که‌واته: واجبه: باغ‌وانه‌که‌ی ماوه‌ی کاره‌کانی‌خوی ته‌واو بکا، هه‌رچه‌ند میوه‌که‌ش گشتی له‌ناو چوبی‌و هیچی ده‌ست نه‌که‌وی (فَلَوْ هَرَبَ الْعَامِلُ قَبْلَ الْفَرَاغِ) جا نه‌گه‌ر باغ‌وانه‌که‌ی پیش نه‌وه‌ی کاره‌که‌ی ته‌واو بکا- هه‌لاتو گوتی: هیچی‌تر کار‌ناکه‌م، یان نه‌خوش بوو، یان به‌ند کرا (وَأَتَمَّهُ الْمَالِكُ مُتَبَرِّعًا) به‌لام خاوه‌ن باغ‌که، یان بیگانگی‌به‌ک به‌خوردنی کاره‌کانی ته‌واو کردن، نه‌وه (بَقِيَ اسْتِحْقَاقُ الْعَامِلِ) مانی باغ‌وانه‌که‌ی- له‌و به‌ش‌ی دیار‌کراره- هه‌ر ده‌میتنی.

وَالْأَسْتَأْجَرَ الْحَاكِمُ عَلَيْهِ مِنْ يَتَمُّهُ، فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى الْحَاكِمِ فَلْيُشْهِدْ عَلَى الْإِنْفَاقِ إِنْ أَرَادَ الرُّجُوعَ، وَلَوْ مَاتَ وَخَلَّفَ تَرِكَةً أَنْتُمْ الْوَارِثُ الْعَمَلُ مِنْهَا، وَلَوْ أَنْ يُتَمَّ الْعَمَلُ بِنَفْسِهِ أَوْ بِمَالِهِ، وَلَوْ نَبَتَتْ خِيَانَةُ عَامِلٍ ضَمَّ إِلَيْهِ مُشْرِفًا، فَإِنْ لَمْ يَتَحَفَّظْ بِهِ اسْتُؤْجِرَ مِنْ مَالِ الْعَامِلِ، وَلَوْ خَرَجَ الثَّمَرُ مُسْتَحَقًّا فَلِلْعَامِلِ عَلَى الْمُسَاقَى أَجْرُهُ الْمِثْلُ.

کتابُ الإِجَارَةِ

(وَالْأَسْتَأْجَرَ الْحَاكِمُ) به لَام نه گهر هیچ که سببک به خواری کاره که ی نه ده کرد، نه و کاته (اسْتَأْجَرَ الْحَاكِمُ عَلَيْهِ مِنْ يَتَمُّهُ) دابور له سهر حیسابی باغه وانه که، که سببکی وه ما به کرئی ده گری: که کاره که ی بؤ ته ولو بکا (فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى الْحَاكِمِ) جا نه گهر خاوه نه که توانای نه بو له ینگی دابوره وه به کرئی بگری؟ چونکه دابور له وئیدا نه بو، یان بؤی نه ده کرد، نه و کاته (فَلْيُشْهِدْ) با خاوه نه که شامید بگری (عَلَى الْإِنْفَاقِ) له سهر نه و مه سره فهی له به کریگرتن دهیکا، یان له سهر نه و کاره ی به خوی به کرئی دهیکا له سهر حیسابی باغه وانه که (إِنْ أَرَادَ الرُّجُوعَ) نه گهر بیه وئ کرئی به که له باغه وانه که وه ریگریته وه.

(وَلَوْ مَاتَ) نه گهر باغه وانه که مرد پیش نه وه ی کاره که ی ته ولو بکاو (وَخَلَّفَ تَرِكَةً) میراتیسی له پاش خوی به جی هیشت، نه و کاته (أَنْتُمْ الْوَارِثُ الْعَمَلُ مِنْهَا) میرانگه که ی به و میراته یه کیک به کرئی ده گری و کاره که ی ته ولو دهکا، به لَام (وَلَوْ أَنْ يُتَمَّ الْعَمَلُ بِنَفْسِهِ أَوْ بِمَالِهِ) بؤ میرانگه که دروسته: به خوی، یان به مالی خوی کاره که ته ولو بکا.

(وَلَوْ نَبَتَتْ خِيَانَةُ عَامِلٍ) نه گهر ناشکرا بوو: باغه وانه که خیانه تی کریه (ضَمَّ إِلَيْهِ مُشْرِفًا) له سهر نه رکی خوی چاودیریکی وه گهل ینخرئی (فَإِنْ لَمْ يَتَحَفَّظْ بِهِ) جا نه گهر به و چاودیره ش خوی له خیانه ته پاراست، نه و کاته (اسْتُؤْجِرَ مِنْ مَالِ الْعَامِلِ) به مالی باغه وانه که کریکارتیک به کرئی ده گری تاکو کاره که ی وی ته ولو بکا.

(وَلَوْ خَرَجَ الثَّمَرُ مُسْتَحَقًّا) نه گهر میوه ی باغه که به مالی که سببکی تر ده رچوو، نه و کاته (فَلِلْعَامِلِ عَلَى الْمُسَاقَى أَجْرُهُ الْمِثْلُ) باغه وانه که مانی کرئی هاویننه ی له سهر نه و که سه هه یه: که مامله تی باغه وانای له گهل کریه.

﴿کتابُ الإِجَارَةِ: پهرتوکی به کریدان و به کریگرتن﴾

واته: سوئیک بگریته ملکی که سببک له به رامبر وه رگریتی شتیک به وهرجانه ی له م باسه دا گوتراون. خوی گوره ده فه رموی: ﴿لَسَانُ أَرْضِغَنْ لَكُمْ فَأَتَوْهُنَّ أَجُورَهُنَّ﴾ نه گهر نافرته که کان مندالیان بؤ نیوه شیردان، نیوه ش کرئی به که یان بده نی. ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ اسْتَأْجَرَ ذَلِيلًا فِي الْهَجْرَةِ﴾ رواه البخاری، پیغمه مبر ﷺ - که کوچی کرد بؤ مه دینه - پیاویکی شاره زای به کرئی گرت تاکو له ینگه شاره زایان بکا.

شَرَطُهَا: كَبَائِعٍ وَمُشْتَرٍ، وَالصَّيْفَةُ: آجْرُكَ هَذَا أَوْ أَكْرَيْتُكَ أَوْ مَلَكَتْكَ مَنَافِعُهُ سَنَةً بَكَذَا،
 قِيْلَ: قَوْلُ: أَوْ اسْتَأْجَرْتُ أَوْ أَكْرَيْتُ، وَالْأَصْحَحُ الْعِقَادُهَا بِقَوْلِهِ: آجْرُكَ مَنَفَعَتَهَا، وَمَنَعَهَا
 بِقَوْلِهِ: بِعْتُكَ مَنَفَعَتَهَا، وَهِيَ قِسْمَانِ: وَارِدَةٌ عَلَى عَيْنِ كِجَارَةِ الْعَقَارِ وَدَابَّةٍ أَوْ شَخْصٍ
 مُعَيَّنِينَ، وَعَلَى الذِّمَّةِ كَاسْتِجَارِ دَابَّةٍ مَوْصُوفَةٍ، وَبِأَنْ يُلْزَمَ ذِمَّتُهُ خِيَاطَةً أَوْ بِنَاءً،

ئينجا بزانه: مامله تی به کریدان له م بوکنانه پیک دئ: (الْمَوْجِبُ): به کریدر. (الْمُسْتَأْجِرُ):
 به کرینگر. (الْأَجْرَةُ): کرئ. (الْمَنَفَعَةُ): سوده به کریدراوه که. (الصَّيْفَةُ): گزته ی به کریدان و
 به کرینگرتن.

(شَرَطُهَا) مهرجی به کریدر و به کرینگر (كَبَائِعٍ وَمُشْتَرٍ) وهك فروشیارو کپیاره، واته:
 ههردو لا بالغو عاقل بنو قهده غه کرلو و زورلیکرلو نه بن به نامه ق.

ئينجا بزانه: بؤ سه ره رشتکار دروسته: مندالو شیته وه م ماله که شیان به کرئ بده،
 ههروه که له باسی هه لوه شانده وه ی به کریداندا دئ، ههروه ها دروسته: موسولمان خوی
 بکاته کرینگرته ی کافر، به لام حه رانه: به خوی خزمتی کافره که بکا، ههروه که له
 (القلیبی) دا هه رموویه تی، که و ابو: نه گهر به خوی خزمتی کرد، مافی کرئ به که ی هه یه،
 ههروه که له (الشبراملسی) دا هه رموویه تی.

(وَالصَّيْفَةُ) گزته ی به کریدان و به کرینگرتن: وهك بلی: (أَجْرُكَ هَذَا أَوْ أَكْرَيْتُكَ) نه م شته م به
 کرئ دایه تو (أَوْ) یان بلی: (مَلَكَتْكَ مَنَافِعُهُ سَنَةً بَكَذَا) سوده کانی نه م شته م کرده ملکی
 تو بؤ ماوه ی سالتیک به وه نده پاره یه (فِيَقُولُ) به کرینگره که ش بلی: (قَبِلْتُ) قبولم کرد (أَوْ)
 اسْتَأْجَرْتُ أَوْ أَكْرَيْتُ) یان بلی: به کریم گرت.

(وَالْأَصْحَحُ) به هه رمووده ی راستر: (أَنْعِقَادُهَا بِقَوْلِهِ): به کریدان داده مه زئی که بلی: (أَجْرُكَ
 مَنَفَعَتَهَا) سودی نه م شته م به کرئ دایه تو (وَمَنَعَهَا بِقَوْلِهِ): به لام دانامه زئی نه گهر بلی:
 (بِعْتُكَ مَنَفَعَتَهَا) سودی نه م شته م فروشته تو. چونکه فروشتن بؤ سوده کان به کار نایئ،
 به لکو بؤ خودی سوده ره کان به کار دئ.

(وَهِيَ قِسْمَانِ) به کریدان و به کرینگرتن نوو به شه، یه که م: (وَارِدَةٌ عَلَى عَيْنٍ) به کریدانه که
 دپته سه ر خودی شتیک: (كِجَارَةُ الْعَقَارِ) وهك به کریدانی زه مین و خانوو، هه م (وَدَابَّةٍ) وهك
 به کریدانی وولاغ (أَوْ شَخْصٍ) یان ئاده میزادیک: که (مُعَيَّنِينَ) وولاغ که و مرفه که
 ههردوکیان دیار کرلو بن.

دووه م: (وَعَلَى الذِّمَّةِ) به کریدانه که دپته سه ر نه ستوی که سیک: (كَاسْتِجَارِ دَابَّةٍ مَوْصُوفَةٍ)
 وهك وولاغیک ی ناو نیشان درلو- که دیار نه بن- له که سه که به کرئ بگرئ (و) ههروه ها
 (بِأَنْ يُلْزَمَ ذِمَّتُهُ خِيَاطَةً أَوْ بِنَاءً) وهك بخاته نه ستوی که سه که: دوروینی جلیک، یان

وَلَوْ قَالَ: اسْتَأْجَرْتُكَ لِتَعْمَلَ كَذَا فِإِجَارَةٌ عَيْنٌ، وَقِيلَ ذِمَّةٌ، وَيُشْتَرَطُ فِي إِجَارَةِ الذِّمَّةِ تَسْلِيمُ الْأَجْرَةِ فِي الْمَجْلِسِ، وَإِجَارَةُ الْعَيْنِ لَا يُشْتَرَطُ ذَلِكَ فِيهَا، وَيَجُوزُ فِيهَا التَّعْجِيلُ وَالتَّأْجِيلُ إِنْ كَانَتْ فِي الذِّمَّةِ، وَإِذَا أُطْلِقَتْ تَعَجَّلَتْ، وَإِنْ كَانَتْ مُعَيَّنَةً مُلِكَتْ فِي الْحَالِ، وَيُشْتَرَطُ كَوْنُ الْأَجْرَةِ مَعْلُومَةً فَلَا تَصِحُّ بِالْعِمَارَةِ وَالْعَلْفِ،

دروستکردنی خانویک (ولو قال) نه گهر گوتی (استأجرتک لتعمل کذا) تویم به کرئی گرت تاکو نه و کاره م بق بکهی (فإجارة عين) نه وه به کرئی گرتنی خودی به کرئی گره وه که به واجبه: به خوی کاره که بکا (وقیل ذمّة) له فره مووده به کی بی هیژدا: به کرئی گرتنی له نه ستویه، واته: مه رج نیه به خوی کاره که بکا.

(ويشترط في إجارة الذمّة) به مه رج داده ندرئی له به کرئی گرتنی له نه ستودا (تسليم الأجرة في المجلس) له دانیشگه ی مامله ته که دا کرئی به که ته تسلیم بکرئی، که واته: نه گهر گوتی خسته نه ستوی تو خانویکی نو ژوریم بق دروست بکهی، یان کراسیکم بق بدوروی. نه وه واجبه: هر له م دانیشگه به دا کرئی به که ته تسلیم بکا.

به لام (وإجارة العين لا يشترط ذلك فيها) له به کرئی گرتنی خودی شتی که مه رج نیه: کرئی به که - له دانیشگه دا- ته تسلیم بکرئی، که و ابو: (ويجوز فيها) له به کرئی گرتنی خودی شته که دا دروسته: (التعجيل) زوو کرئی به که بدلو، هم (والتأجيل) له مه و دواش بیدا (إن كانت في الذمّة) نه گهر کرئی به که قه رز بی له نه ستوی به کرئی گره که دا، به لام (وإذا أطلقت) هر کاتیک له مامله ته که دا باسی حازرو قه رزی کرئی به که نه کرا، نه و کاته (تتعجلت) کرئی به که ده بیته حازرو واجبه: نیستا بیدا.

ئینجا (وإن كانت معينة) نه گهر کرئی به که شتیکی دیار کولو بوو: وه که هم خانووه ی لی به کرئی بکرئی به م گهنه، یان قه رز بوو، نه وه (ملکت في الحال) به به ستنی مامله ته که ده مووده ست کرئی به که ده بیته ملکی به کریده ره که، هر وه که سودی خودی به کرئی گره که ش ده بیته ملکی به کرئی گره که و، له زوری ی سه رچاوه کانداه فرموویانه.

(ويشترط) بق دروستبوونی به کریدان به مه رج داده ندرئی (كون الأجرة معلومة) کرئی به که زاندر او بی: له پووی په گه زو نه ندازه ی وه، که و ابو: (فلا تصح بالعمارة) دروست نیه خانوو به کرئی بدرئی و کرئی به که شی چاککردنه وه ی خانووه که بی، هم (والعلف) دروست نیه وولاغ به کرئی بدرئی و کرئی به که شی نالی کدانی بی، چونکه نازاندرئی نه ندازه ی کرئی به که چه نده، به لام نه گهر خانووه که ی، یان وولاغه که ی به کرئی به کی زاندر او به کرئی داین، ئینجا ئیزنی دا کرئی به که ش له چاککردنه وه ی خانووه که و له نالی کدان خه رج بکا، نه و کاته: دروست ده بی، هر وه که له زوری ی سه رچاوه کانداه فرموویانه.

وَلَا لِيَسْلَخَ بِالْجِلْدِ وَيَطْحَنَ بِبَعْضِ الدَّقِيقِ أَوْ بِالنُّخَالَةِ، وَلَوْ اسْتَأْجَرَهَا لِتَرْضِعَ رَقِيقًا
بِبَعْضِهِ فِي الْحَالِ جَازَ عَلَى الصَّحِيحِ، وَكَوْنُ الْمُنْفَعَةِ مُتَقَوِّمَةً: فَلَا يَصِحُّ اسْتِئْجَارُ بِيَّاعٍ
عَلَى كَلِمَةٍ لَا تُتَعَبُ

هروهه ها نه گهر بلئی: دامه تو به کرئی نینجا نوایی پیک دین. یان گوتی: نه م کاره م بق
بکه کرئی خه لکی چه ند بوو نه وه ندهت ده ده مئی. یان شتیکت ده ده مئی. نه وانه ش
دروست نابن (وَلَا لِيَسْلَخَ بِالْجِلْدِ) هروهه ها دروست نیه بق گرواندنی نازله سه رپراوه که ی،
یان بق سه رپینه که ی یه کیک به کرئی بگری به پیسته که ی (وَيَطْحَنُ بِبَعْضِ الدَّقِيقِ) هم
دروست نیه بق هارینی گهنه که ی ناشه وان به کرئی بگری به به شیکی نازده که: وه ک
سیتی که ی، یان هه شتیکی (أَوْ بِالنُّخَالَةِ) یان به که په ک=پوشکه که ی، چونکه نه ستوری
پیسته که وه نه اندازه ی نازده که وه پوشکه که نیستا نه زاندرلوه، که وابو: نه گهر بلئی: به
رپه ی که نه م گهنه م به کرئی گرتی تا کو نه وی ترم بق بهاری، نه وه دروست ده بی،
هروهه که له (تحفه) دا فرموویه تی.

﴿ نَاگاداری: له باره ی مامله تی شوانکاری ﴾

نه گهر بلئی نه م مه رهم بق قله و بکه نیوه ی بق تو. یان گوتی نه م نوو مه رهم، یان نه م
کومه له جوجه له یه م بق به خیتو بکه نیوه ی بق تو. نه مامله ته به تاله و دروست نابئی،
چونکه نه اندازه ی کرئی په که ی نیستا نه زاندرلوه، که وابو: شوانه که مانی کرئی هاووینه ی
ده که ویته سه ر خاوه ن نازله که، هروهه که له (مغنی) له کوتایی شریکایه تی دا و له
(بغیه) دا فرموویانه.

جا بزانه: رتیگی شه رع ی بق دروست بوونی مامله تی نازله ل به نیوه ی نه مه یه: هر له
سه ره تاوه نه اندازه یه کی زاندرلوی بق دیاری بکا، وه ک بلئی: تو م به کرئی گرت به نیوه ی
نیستای نه م مانگایه تا کو نیوه که ی ترم بق به خیتو بکه ی تا ماوه ی نه وه نده ساله. یان
بلئی: تو م به کرئی گرت به ده مه ری نیستا له م په نجا مه ره تا کو چله که ی ترم بق به خیتو
بکه ی تا نه وه نده ساله. نه وها دروسته، هروهه که ده فرموی:

(وَلَوْ اسْتَأْجَرَهَا) نه گهر نافر ه تیکی به کرئی گرت (لِتَرْضِعَ رَقِيقًا) تا کو کویله یه کی بق شیر بدا
(بِبَعْضِهِ فِي الْحَالِ) به به شیکی زاندرلوی نیستای کویله که: وه ک سیتی که ی، یان چولرکی،
نه وه (جَازَ عَلَى الصَّحِيحِ) به کرئی گرتنه که دروست ده بی، له سه ر فرمووده ی پاست،
که واته: به کرئی گراوه که له و مه سه لانه ی پراوردودا به نه اندازه ی کرئی په دیار کرلوه که به
به ریللوی ده بیته هاو به شی خاوه نه که، هروهه که له شریکایه تی دا پابرا.

(وَكَوْنُ الْمُنْفَعَةِ مُتَقَوِّمَةً) مه رجه بق دروست بوونی به کرئی دان - سو ده که نرخ ی هه بین،
که وابو: (فَلَا يَصِحُّ اسْتِئْجَارُ بِيَّاعٍ عَلَى كَلِمَةٍ لَا تُتَعَبُ) دروست نیه: ده لایک به کرئی بگری

وَإِنْ رُوِّجَتِ السَّلْعَةُ، وَكَذَا ذَرَاهِمُ وَدَنَانِيرُ اللَّتْرَيْنِ، وَكَلْبٌ لِلصَّيْدِ فِي الْأَصْحِ، وَكَوْنُ
 الْمُؤَجَّرِ قَادِرًا عَلَى تَسْلِيمِهَا: فَلَا يَصِحُّ اسْتِنْجَارُ آبِقٍ وَمَقْصُوبٍ وَأَعْمَى لِلْحِفْظِ وَأَرْضُ
 لِلزَّرَاعَةِ لَا مَاءَ لَهَا دَائِمٌ وَلَا يَكْفِيهَا الْمَطَرُ الْمُعْتَادُ، وَيَجُوزُ إِنْ كَانَ لَهَا مَاءٌ دَائِمٌ، وَكَذَا
 إِنْ كَفَاهَا الْمَطَرُ الْمُعْتَادُ أَوْ مَاءُ الثَّلُوجِ الْمُجْتَمِعَةِ وَالغَالِبُ حُصُولُهَا فِي الْأَصْحِ،
 وَالْإِمْتِنَاعُ الشَّرْعِيُّ كَالْحَسِيِّ: فَلَا يَصِحُّ اسْتِنْجَارُ لَقْلَعِ سِنَّ صَحِيحَةٍ، وَلَا حَائِضٍ
 لِحَدَمَةِ مَسْجِدٍ، وَكَذَا مَنْكُوحَةٌ لِرَضَاعٍ أَوْ غَيْرِهِ

بِقُوَّتِنِی ووشه به کی ودها: که ماندوی نه کا (وَإِنْ رُوِّجَتِ السَّلْعَةُ) هرچه ند ره واجیش
 بداته که لویه له که (وَكَذَا ذَرَاهِمُ وَدَنَانِيرُ اللَّتْرَيْنِ) هردها دروست نیه به کریگرتنی دیره م
 دینار بق پازندنه وه، هم (وَکَلْبٌ لِلصَّيْدِ) دروست نیه به کریگرتنی سهگ بق پاوکردن
 (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

هردها مرجه: به هوی سوده رگرتن خودی شته که له ناو نه چی، که ابو: دروست نیه
 نازه لیک بق شیر لیخواردن به کری بگری، یان باغیک بق میوه لیخواردن به کری بگری،
 هرده که (تحفة) و (مغنی) دا فرمویانه، چونکه خودی شیرده که و میوه که له دوی
 خواردن نامینتته وه.

(وَكَوْنُ الْمُؤَجَّرِ قَادِرًا عَلَى تَسْلِيمِهَا) هردها مرجه: به کریده ره که توانای ه بی:
 سوده که ته سلیمی به کریگره که بکا، که ابو: (فَلَا يَصِحُّ اسْتِنْجَارُ آبِقٍ وَمَقْصُوبٍ) دروست
 نیه به کریگرتنی کویله ی ه لاتوو و شتی ونبوو و شتی زه و تکر او، هم (وَأَعْمَى لِلْحِفْظِ)
 دروست نیه به کریگرتنی کویز بق پاسه وانی، هم (وَأَرْضُ لِلزَّرَاعَةِ لَا مَاءَ لَهَا دَائِمٌ) دروست
 نیه به کریگرتنی زهوی بق کشتو کال: که ناویکی به رده وانی نه بی و (وَلَا يَكْفِيهَا الْمَطَرُ
 الْمُعْتَادُ) بارانی عاده تیشی بهس نه بی.

به لام (وَيَجُوزُ) به کریگرتنی زهوی دروسته (إِنْ كَانَ لَهَا مَاءٌ دَائِمٌ) نه گهر ناویکی به رده وانی
 ه بی (وَكَذَا إِنْ كَفَاهَا الْمَطَرُ الْمُعْتَادُ) هردها نه گهر بارانی عاده تیشی بهس بی (أَوْ مَاءُ
 الثَّلُوجِ الْمُجْتَمِعَةِ) یان ناوی به فری کویوه وه ی بهس بی (وَالغَالِبُ حُصُولُهَا) به نه غله بیش
 ناوی به فره که وه دهست بهیندری (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

(وَالْإِمْتِنَاعُ الشَّرْعِيُّ) ریگه نه دانی شرعی بق ته سلیم کردنی سوده که (كَالْحَسِيِّ) وه ک ریگه
 نه دانی ههست پیگروای پابردوه، که ابو: (فَلَا يَصِحُّ اسْتِنْجَارُ لَقْلَعِ سِنَّ صَحِيحَةٍ) دروست
 نیه به کریگرتنی که سیک بق دهرهینانی ددانکی ساغ، یان بق لیگردنه وه ی نه ند امیکی
 ساغ، چونکه شرع ریگه ی زیان لیدان نادا (وَلَا حَائِضٍ لِحَدَمَةِ مَسْجِدٍ) هم به کریگرتنی
 نافرته ی ه یزداریش بق خزمتی مزگه وت دروست نابی، چونکه حرپامه له مزگه وتدا
 بمینتته وه (وَكَذَا مَنْكُوحَةٌ لِرَضَاعٍ) هردها نافرته ی ماره برپویش بق شیردان (أَوْ غَيْرِهِ)

بغير إذن الزوج في الأصح، ويَجُوزُ تأجيلُ المنفعة في إجارة الذمة كألزمتمُ ذمتك الحمل إلى مكة أول شهر كذا، ولا يجوزُ إجارة عينٍ لمنفعة مستقبله، فلو أجز السنة الثانية لمستأجر الأولى قبل انقضائها جاز في الأصح، ويجوزُ كراء العقب في الأصح: وهو أن يُوجَرَ دابة رجلًا ليركبها بغض الطريق، أو رجلين ليركب هذا أيامًا وذا أيامًا ويبين البعْضين، ثم يفتسمان.

يان بؤ كارتیکی تر (بغيرِ اِذْنِ الزَّوْجِ) به بی نینزی میرده که ی دروست نابئ (فی الأصح) له فرموده ی راستردا، چونکه له گشت کانتیکدا مانی میرده که ی له سهره.

(وَجُوزُ تأجيلُ المنفعة في إجارة الذمة) له به کریگرتنی له نه ستودا دروسته: سوده که نوا بخری تا کاتیکی زاندر او (ک) وه ک بلئ: (الزمتُ ذمتك الحمل إلى مكة أول شهر كذا) خستمه نه ستوی تو: نه و شتم بؤ بار بکی تا (مکه) ی پیروز له سهره تا ی فلانه مانگه دا. به لام (ولا يجوزُ إجارة عينٍ لمنفعة مستقبل) دروست نیه به کریدانی خودی شتیک بؤ سودی سالی داهاتوو، وه ک بلئ: نه و خانووهم به کری دایه تو بؤ سالی داهاتوو، یان بؤ سالتیک سهره تاییه که ی له سبه یزی وه دهست پی بکا.

به لام نه گهر سوده که ی سالی داهاتووش یه کسهر له نوای سالی پرابردوو دهستی پی ده کرا، نه و کاته: دروسته، ههروه که دهه رموی: (فلو أجز السنة الثانية لمستأجر الأولى) نه گهر سالی نووه میش به کری ی داوه به کریگره که ی سالی یه که م (قبل انقضائها) پیش نه وه ی سالی یه که م ته ولو ببئ (جاز في الأصح) نه و کاته دروسته، له فرموده ی راستردا، چونکه ههردوو ماوه کان پیکوه نووساون.

﴿ناگاداری﴾: هه به م (قاعده یه)، هه رجه: به کریگرتنی خودی که سیك بؤ چه ج کردن له جیاتی یه کیکی تر، له و کاته دا بی: که حاجیه کان ده پونه چه ج، یان خو یان بؤ پویشتن ناماده ده کن، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه و، له په پتووی که جدا پوونمان کردوته وه.

(وَجُوزُ كراء العقب) دروسته به کریدانی به توبه ت (فی الأصح) له فرموده ی راستردا (وهو) به کریدانی به توبه ت نه مه یه: (أن يُوجَرَ دابة رجلًا) وولاغیک به کری بداته پیاوئیک (لیرکبها بغض الطريق) تا کو له به شیکی ریگه دا نه و سواری ببئو له به شیکی تریشدا خاوه نه که ی سواری ببئ (أو رجلین) یان به کری ی بداته دوو که سان (لیرکب هذا أيامًا وذا أيامًا) تا کو نه مه یان چه ند پوژیک سوار ببئو نه وه ی تریش چه ند پوژیک (ویبین البعْضین) به شه کانی ههردوو کیشیان پوون بکاته وه (ثم) نینجا له نوای دروستبوونی به کریگرته که (یفتسمان) به شه توبه ته کانیان به ش بکن: به کات، یان به نه ندازه ی ریگه که.

(فَصَلِّ) يُشْتَرَطُ كَوْنُ الْمَنْفَعَةِ مَعْلُومَةً، ثُمَّ تَارَةً تُقَدَّرُ بِزَمَانِ كِدَارِ سَنَةٍ، وَتَارَةً بِعَمَلٍ كِدَابَةِ إِلَى مَكَّةَ، وَكَخِاطَةِ ذَا النَّوْبِ، فَلَوْ جَمَعَهُمَا فَاسْتَأْجَرَهُ لِيَخِيطَهُ بِيَاضِ النَّهَارِ لَمْ يَصِحَّ فِي الْأَصَحِّ، وَيُقَدَّرُ تَعْلِيمُ الْقُرْآنِ بِمُدَّةٍ أَوْ تَعْلِيمِ سُورٍ،

﴿ فُصْلٌ: لَهُ بَاسِي مَهْرَجَه كَانِي تَرِي سُودَه كَه ﴾

(يُشْتَرَطُ) بُو دَرُوسْتَبُونِي مَامَلَه تِي بَه كَرِيدَان بَه مَهْرَج دَادَه نَدْرِي (كَوْنُ الْمَنْفَعَةِ مَعْلُومَةً) سُودَه كَه زَانْدِرَاو بِي: لَه پَوِي چُونِيه تُو هُ نَدَازَه يَه وَه (ثُمَّ تَارَةً تُقَدَّرُ بِزَمَانِ) ثِنِجَا هَه نَدِي جَار هُ نَدَازَه ي سُودَه كَه بَه مَاوَه يَه ك دِيَارِي دَه كَرِي (كِدَارِ سَنَةٍ) وَه ك بَلِي: نَه م خَانُوَه م بَه كَرِي دَايَه تُو بَه سَه د دِينَار بُو مَاوَه ي سَالِيك تِي دَا نِي شْتَه جِي بِيَه.

كِه وَاتَه: نَه گَر مَاوَه ي بَه كَرِيدَانَه كِي نَه گُوت، يَان هُ نَدَازَه ي مَاوَه كِي دِيَارِي نَه كَرِد، وَه ك تَه نَهَا بَلِي: نَه م خَانُوَه م بَه كَرِي دَايَه تُو هَر مَانِكِيك بَه پِيْنَج دِينَار. نَه وَه دَرُوسْت نَابِي، بَه لَام نَه گَر هُ نَدَازَه كَه دِيَارِي بَكَاو بَلِي: بُو مَاوَه ي سَالِيك بَه كَرِي دَامَه تُو هَر مَانِكِيك بَه پِيْنَج دِينَار، نَه وَ كَاتَه: دَرُوسْت دَه بِي، هَه رُوَه ك لَه (مَغْنِي) وَ (الشَّرْوَانِي) دَا پَوُون كَرَاوَه تَه وَه.

﴿ نَاگَا دَارِي ﴾: لَه لَايِ ثِيْمَام (أَحْمَد): نَه گَر هُ نَدَازَه ي مَاوَه ي بَه كَرِيدَانَه كَش دِيَارِي نَه كَرِي هَر دَرُوسْتَه، وَه ك: نَه م شْتَه م بَه كَرِي دَايَه تُو هَر مَانِكِيك بَه دِيرَه مِيك. نَه م بَه كَرِيدَانَه دَرُوسْت وَ جِي گَر دَه بِي وَ تَا مَانِكِي يَه كَه مِي ش تَه وَا وَ دَه بِي، بُو هِي ج لَايَه نَه كِيَان دَرُوسْت نِيَه هَه لِي بُوَه شِي نِي تَه وَه، لَه مَانَكَه كَانِي نَوَاي مَانِكِي يَه كَه مِي ش بَه هَه مَان بَرِيَار پَه فْتَار دَه كَرِي، كِه وَاتَه لَه نَوَاي تَه وَا بُوُونِي هَر مَانِكِي كِدَا دَرُوسْتَه: بَه كَرِيدَانَه كَه هَه لِي بُوَه شِي نِي دَرِي تَه وَه، هَه رُوَه ك لَه (مَغْنِي إِبْن قَدَامَةَ) دَا پَوُون كَرَاوَه تَه وَه.

(وَ تَارَةً بِعَمَلٍ) هَه نَدِي جَارِي ش سُودَه كَه بَه كَرِدَار دِيَارِي دَه كَرِي (كِدَابَةُ إِلَى مَكَّةَ) وَه ك بَلِي: نَه م وَوَلَاغَم بَه كَرِي دَايَه تُو بَه سَه د دِينَار سَوَارِي بِيَه تَا (مَكَّةَ) ي پَرِيُوُز (وَ كَخِاطَةِ ذَا النَّوْبِ) هَه م وَه ك بَلِي: تَوَم بَه كَرِي گَرْت بَه سَه د دِينَار بُو دَرُويِنِي نَه م جَلَه. (فَلَوْ جَمَعَهُمَا) جَا نَه گَر مَاوَه وَ كَرِدَارَه كِي هَه رَدُوك كُو كَرِدَنَه وَه (فَاسْتَأْجَرَهُ) بَه كَرِي ي گَرْت بَه سَه د دِينَار (لِيَخِيطَهُ بِيَاضِ النَّهَارِ) تَا كُو لَه سَبِيَايِي نَه م پَرُوُذَه ي دَا بَه رَكِي كِي بُو بَدُورِي، يَان لَه مَاوَه ي نَه م مَانَكَه ي دَا شْتِي كِي بُو دَرُوسْت بَكَا (لَمْ يَصِحَّ فِي الْأَصَحِّ) نَه وَه دَرُوسْت نَابِي لَه فَه رَمُوودَه ي رَاسْتَرَدَا، چُونَكَه وَا دَه بِي كَرِدَارَه كَه پِي ش دَه كَه وِي، يَان نَوَا دَه كَه وِي.

(وَيُقَدَّرُ تَعْلِيمُ الْقُرْآنِ بِمُدَّةٍ) فِير كَرْدَنِي قُورِنَانِي پَرِيُوُز هُ نَدَازَه ي دِيَارِي دَه كَرِي (بِمُدَّةٍ) بَه مَاوَه يَه ك، وَه ك بَلِي: مَاوَه ي مَانِكِيك فِيرَه قُورِنَانِم بَكَه (أَوْ تَعْلِيمِ سُورٍ) يَان بَه دِيَارِي كَرْدَنِي سُورَه تَه كَان، وَه ك بَلِي: نَه وَ سُوْرَه تَه وَ نَه وَ سُوْرَه تَه م فِير بَكَه.

وَفِي الْبِنَاءِ يُبَيِّنُ الْمَوْضِعَ وَالطُّوْلَ وَالْعَرْضَ وَالسَّمَكَ وَمَا يُبْنَى بِهِ إِنْ قُدِّرَ بِالْعَمَلِ، وَإِذَا صَلَحَتِ الْأَرْضُ لِبِنَاءِ وَزَّرَاعَةٍ وَغَرَّاسٍ أُشْتَرِطَ تَعْيِينُ الْمَنْفَعَةِ، وَيَكْفَى تَعْيِينُ الزَّرَاعَةِ عَنِ ذِكْرِ مَا يُزْرَعُ فِي الْأَصْحِ، وَلَوْ قَالَ لَتَنْفَعَ بِهَا بِمَا شِئْتَ، صَحَّ، وَكَذَا لَوْ قَالَ إِنْ شِئْتَ فَازْرَعْ وَإِنْ شِئْتَ فَاغْرِسْ فِي الْأَصْحِ،

(وَفِي الْبِنَاءِ) له به کریگرتن بۆ دروستکردنی خانوو (بُيِّنَ الْمَوْضِعَ) ده بی شوینه که دیاری بکاو (وَالطُّوْلَ) دریزیه که یو (وَالْعَرْضَ) به رینییه که یو (وَالسَّمَكَ) به رزیه که یو (وَمَا يُبْنَى بِهِ) هم نه و که رهسته ی پی دروست ده کری: وهك خشتو به ربو... همتد (إِنْ قُدِّرَ بِالْعَمَلِ) نه گهر نه ندازه ی به کریگرتنه که به کردار دیاری بکری، به لام نه گهر به کات دیاری بکری، نه وانه ی پرابردوی ناوی.

(وَإِذَا صَلَحَتِ الْأَرْضُ) هر کاتی که زهویه که که لکی هه بو: (لِبِنَاءِ) بۆ خانوو (وَزَّرَاعَةٍ) بۆ کشتوکالو (وَعَرَّاسٍ) بۆ درهخت پواندن (أُشْتَرِطَ) له به کردانی دا به مارج داندراوه (تَعْيِينُ الْمَنْفَعَةِ) نه و سو ده ی بۆی به کری گیرلوه دیاری بکری به لام (وَيَكْفَى تَعْيِينُ الزَّرَاعَةِ) دیاری کردنی کشتوکالو به سه (عَنِ ذِكْرِ مَا يُزْرَعُ) له جیاتی گوئنی ناوی نه و شته ی تییدا ده چیئدری، واته: نه گهر له جیاتی بلی: بۆ گه نم. بلی: بۆ کشتوکال. نه و به سه (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوئی: به کری دامه تو (لَتَنْفَعَ بِهَا بِمَا شِئْتَ) تا کو به هرچی حهز ده که ی سو دی لۆه ریگری (صَحَّ) نه وه دروست ده بیو دروسته: بۆ درهخت و کشتوکالو بۆ خانوو سو دی لۆه ریگری (وَكَذَا لَوْ قَالَ) ههروه ها دروست ده بی، نه گهر بلی: (إِنْ شِئْتَ فَازْرَعْ وَإِنْ شِئْتَ فَاغْرِسْ) نه گهر حهز ده که ی کشتوکالی تییدا بچینه و نه گهر حهزیش ده که ی درهختی تییدا بچینه (فِي الْأَصْحِ) له فرموده ی راستردا.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر زهویه که ی بۆ درهخت و خانوو به کری دایی، ئینجا به کریگره که ش خانووی تییدا کریو درهختی تییدا چاند، ئینجا ماوه ی به کردانه که ش ته واو بوو، نه وه به کردیه ره که سه ریشکه: یان بۆ ماوه ی کی تری دیارکرو- به کری- درهخت و خانوو که به یلیته وه، یان هه لیانکه نه تو تۆله ی ناته واویش بداته به کریگره که، یان به نرخ ی خو یان له خاوه نه که یان بیان کریو بیانکاته ملکی خو ی.

ههروه ها نه گهر زهویه کی کری، به لام کرینه که نادرست و دانه مه زراو بوو، ئینجا کریاره که ش خانووی تییدا کریو درهختی تییدا چاند، نه و کاته ش فروشیاره که سه ریشکه له نیوان نه و سن کارانه ی پرابردووا، ههروه که له (بجیری) و (الشروانی) له کوتایی (عاریه) دا پوون کراوه ته وه.

وَيُشْتَرَطُ فِي إِجَارَةِ دَابَّةٍ لِرُكُوبِ مَعْرِفَةِ الرَّكَّابِ بِمُشَاهَدَةِ أَوْ وَصْفِ تَامٍ، وَقِيلَ لَا يَكْفِي الْوَصْفُ، وَكَذَا الْحُكْمُ فِيمَا يَرْكَبُ عَلَيْهِ مِنْ مَحْمَلٍ وَغَيْرِهِ إِنْ كَانَ لَهُ، وَلَوْ شَرَطَ حَمَلَ الْمَعَالِقِ مُطْلَقًا فَسَدَّ الْعَقْدُ فِي الْأَصَحِّ، وَإِنْ لَمْ يَشْرُطْهُ لَمْ يُسْتَحَقَّ، وَيُشْتَرَطُ فِي إِجَارَةِ الْعَيْنِ: تَعْيِينُ الدَّابَّةِ، وَفِي اشْتِرَاطِ رُؤْيَيْهَا الْخِلَافُ فِي بَيْنِ الْغَائِبِ، وَفِي إِجَارَةِ الذَّمَّةِ: ذِكْرُ الْجِنْسِ وَالنُّوعِ وَالذَّكُورَةَ وَالْأُنْثَى، وَيُشْتَرَطُ فِيهِمَا بَيَانُ قَدْرِ السَّيْرِ كُلِّ يَوْمٍ إِلَّا أَنْ يَكُونَ بِالطَّرِيقِ مَنَازِلُ مَضْبُوطَةً فَيُنزَلُ عَلَيْهَا،

(وَيُشْتَرَطُ فِي إِجَارَةِ دَابَّةٍ) به مهرج داده ندری له به کردنی وولاغ (لرکوب) بؤ سواری (معرفة الركاب) سواره که بناسی (بمشاهدت) به دیتن (أو وصف تام) یان به باسکردنیکی ته واولی لاشه که ی له بهوی قه له وی واولا زیه وه (وقیل لا یکنی الوصف) له فه رموده به کی بی هیژدا: باسکردنی به س نیه (و کذا الحکم فیمما یرکب علیه) هه روه ها مهرجه نه و شته ش بزاندی: که له سه ری سوار ده بین (من محمل و غیره) له که ژاوه و زینو کورتان (ان کان له) نه گهر نه و شتانه ملکی به کردیگره که بن.

(ولو شرط حمل المعالق مطلقاً) نه گهر به مهرجی دانا که رسته ی کاروانچی پیویار: وهک یاتاغ و ناو و خوارده مه نی و مه سینه و جامه - بین دیتن و باسکردن - بار بکری (فسد العقد) مامله ته که به تال ده بیته وه (فی الاصح) له فه رموده ی پاستردا، چونکه خه ک له زوری که می نه و که رستانه دا لیک جیاوازن (وان لم یشرطه) جا نه گهر هه لگرتنی نه وانه ی به مهرج دانه نا، مامله ته که دروست ده بی، به لام (لم یستحق حملها) مانی بارکردنیان نیه، هه رچه ند که مو سوکیش بن.

(وَيُشْتَرَطُ فِي إِجَارَةِ الْعَيْنِ) به مهرج داده ندری: له به کردنی خودی وولاغیک بؤ سواری، یان بؤ بارکردن (تعیین الدابة) وولاغه که دیاری بکا، واته: دروست نیه بلئ: به کیک له م دوو وولاغه (و فی اشتراط رؤیئها) له باره ی به مهرج دانانی دیتنی وولاغه که (الخلافا فی بین الغائب) نه و فه رمودانه ی پابران له فروشتنی نادیاردا، لیره شدا هه نه، فه رموده ی به هیژتر: مهرجه وولاغه به کردیگراوه که بدیتری (و فی اجارة الذمة) به مهرج داده ندری له به کردنی وولاغ له نه ستودا: (ذکر الجنس) په گه زی وولاغه که بگوتری (والنوع) جوړه که ی بگوتری (والذکورة والانثیة) نیزیاه تی و مییا به تی بگوتری.

(وَيُشْتَرَطُ فِيهَا) به مهرج داده ندری له هه ر دوو به کردنه کاند، واته: خودی وولاغیک و وولاغیک له نه ستودا: (بیان قدر السیر کل یوم) نه اندازه ی پویشتن له گشت پوژیکدا دیاری بکری (إلا أن یكون بالطریق منازل مَضْبُوطَةً) مه گهر له پیگه دا چه ند قوناغیک پی شووانی پیک هه بن، نه و کاته (فی نزل علیها) نه گهر باس نه کرا، نه اندازه ی پویشتنه که ده هیژدریته سه ر نه و قوناغانه.

وَيَجِبُ فِي الْإِجَارِ لِلْحَمْلِ أَنْ يَعْرِفَ الْمَحْمُولُ، فَإِنْ حَضَرَ رَأَهُ وَامْتَحَنَهُ
بِيَدِهِ إِنْ كَانَ فِي ظَرْفٍ، وَإِنْ غَابَ قُدِّرَ بِكَيْلٍ أَوْ وَزْنٍ، وَجِنْسَهُ،
لَا جِنْسَ الدَّابَّةِ وَصَفَتَهَا إِنْ كَانَتْ إِجَارَةً ذِمَّةً إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْمَحْمُولُ زُجَاجًا وَتَحْوَهُ.
(فَصْلٌ) لَا تَصِحُّ إِجَارَةُ مُسْلِمٍ لَجِهَادٍ وَلَا عِبَادَةٍ تَجِبُ لَهَا نِيَّةٌ إِلَّا حَجٌّ وَتَفَرُّقَةٌ زَكَاةٌ،
وَتَصِحُّ لِتَجْهِيْزِ مِيْتٍ وَدَفْنِهِ، وَتَعْلِيمِ الْقُرْآنِ،

(وَيَجِبُ فِي الْإِجَارِ لِلْحَمْلِ) واجبه: له به کریدانی وولاغ بق بارکردن: (أَنْ يَعْرِفَ الْمَحْمُولُ)
به کریداره که بارکراوه که بزانی (فَإِنْ حَضَرَ) جائه گهر بارکراوه که حازر بوو، شو کاته
(رَأَهُ) به چاو ببینی (وَامْتَحَنَهُ بِيَدِهِ إِنْ كَانَ فِي ظَرْفٍ) همم گرانا بیشتی به دهستی خوئی
تاخی بکاته وه، نه گهر له ناو شتی کدا بوو، به لام (وَإِنْ غَابَ) نه گهر شته که نادیار بوو، شو
کاته (قُدِّرَ بِكَيْلٍ أَوْ وَزْنٍ) نه اندازه ی به پیوان، یان به کییشان دیاری ده کری (و) ههروهه
(جِنْسَهُ) واجبه: په گزی هه لگیراوه نادیاره که ش بزانی: نایا که ننه، یان خوئی به.

(لَا جِنْسَ الدَّابَّةِ وَصَفَتَهَا) به لام له به کریدانی وولاغ بق بارکردن مه رج نیه: په گه زو سیفته ی
وولاغه که بزاندی (إِنْ كَانَتْ إِجَارَةً ذِمَّةً) نه گهر به کریدانه کی له نه ستودا بی (إِلَّا أَنْ يَكُونَ
الْمَحْمُولُ زُجَاجًا وَتَحْوَهُ) مه گهر بارکراوه که شوشه شو جوړه شته بی: که مه ترسی
شکانی لی بکری، شو کاته مه رجه: په گه زو سیفته ی وولاغه که بزاندی، تا کو بارکراوه که
پیاریزی، ههروهه له به کریدگرتنی وولاغ بق سواری مه رجه: په گه زو سیفته ی وولاغه که
بزاندی، چونکه سواری هه جوړیک له وی تر جیاوازه.

﴿ فَاغْتَابَ بِذَوِي ظَرْفِهِ أُغْرِقَ وَقَدْ غَابُ عَنْهُمْ غَيْبٌ ﴾

(لَا تَصِحُّ إِجَارَةُ مُسْلِمٍ لَجِهَادٍ) دروست نیه مروئی موسولمان بق جهاد=غه زاکردن به کری
بگری، چونکه هه ر کاتی که گه یشته ریزی جهنگ له سه ری ده بیته (قَرَضُ الْعَيْنِ) و
خیره که شی بق خوئی ته (وَلَا عِبَادَةٌ تَجِبُ لَهَا نِيَّةٌ) همم دروست نیه به کریدگرتن بق کردنی
خواه رسته کی وه ها: که نیه ت بؤ هیسانی واجب بی: وه کو نو یژو پؤژو (إِلَّا حَجٌّ وَتَفَرُّقَةٌ
زَكَاةٌ) ته نها به کریدگرتن بق حه جو بق به شکردنی زه کات دروسته.

همم (وَتَصِحُّ لِتَجْهِيْزِ مِيْتٍ) به کریدگرتن دروسته: بق کاروباری مردوو: وه ک شوړدن و کفن و
نو یژ له سه رکردن و (وَدَفْنِهِ) ناشتنی، همم (وَتَعْلِيمِ الْقُرْآنِ) بق فیرکردنی قورپانی پیروژ،
همم بق کردنی گشت (قَرَضُ الْكُفَايَةِ) کانی تر، پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَامُ ده فرموی: ﴿إِنْ أَحَقَّ مَا
أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللَّهِ تَعَالَى﴾ رواه البخاری، به راستی باشتین شت که کری له
سه ره ربگرن قورپانی پیروژه.

﴿ نَاكِدَارِي ﴾: به به لگی شو هه دیسه به کریدگرتن دروسته: بق خویندنی نه اندازه به کی
دیارکراو له قورپانی پیروژ: له سه گورپی مردویک، چونکه له حالته ی قورپان خویندندا

وَلِحَضَانَةٍ وَإِرْضَاعٍ مَعًا، وَلَا أَحَدَهُمَا فَقَطْ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَسْتَتْبِعُ أَحَدَهُمَا الْآخَرَ،
وَالْحَضَانَةُ حَفْظُ صَبِيٍّ وَتَعَهُدُهُ بِغَسْلِ رَأْسِهِ وَبَدَنِهِ وَثِيَابِهِ وَدَهْنِهِ وَكَحْلِهِ وَرَبْطِهِ فِي الْمَهْدِ
وَتَحْرِيقِهِ لَيْنًامْ وَنَحْوَهَا، وَأَلُو اسْتَأْجَرَ لَهُمَا فَانْقَطَعَ اللَّيْنُ فَالْمَذْهَبُ انْفِسَاخُ الْعَقْدِ
فِي الْإِرْضَاعِ دُونَ الْحَضَانَةِ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ لَا يَجِبُ حَبْرٌ وَخَيْطٌ وَكَحْلٌ عَلَيَّ وَرَاقٍ
وَخَيْطٌ وَكَحْلٌ، قُلْتُ: صَحَّحَ الرَّافِعِيُّ فِي الشَّرْحِ

په حمه تی خوا نیته خواره وه مردووه که سودی پنده گا، هروه ها له دوروه وه ی
گوره که ش دروسته قورپان به خیری مردووه که بخویندری، به لام به و مرجه ی له نوای
خویندنه که نوعای خیره که بکاو بلن: خوابه وینه ی خیری ثم قورپان خویندنه م بگه ینه فلانه
مردووه. واته: نه گهر ته نها نیه تی خیری مردووه که بی نو جوړه نوعایه شی بؤ نه کا، خیر
ناگاته مردووه که، جا نه گهر به (جنابه یوه قورپانی خویند، نه و کاته مانی کری به که ی نیه،
هرچند له بیریشی چوبی که جه نابه تدلاره، هروه که له (تحفه) و (نهایه) و حاشیه کانیاندا
ناوه پوکی نه و ناگاداریه پوون کراوه ته وه، له (په پتوکی وه سیته) دا دریزتر پوونی
ده که ینه وه، اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى.

(وَلِحَضَانَةٍ وَإِرْضَاعٍ مَعًا) دروسته: نافرته تیک به کری بگری بؤ به خپوکردن و شیردانی مندال
ویکړا، هم (وَلَا أَحَدَهُمَا فَقَطْ) بؤ ته نها په کیکیشیان دروسته، جیاوازی نیه به کرتیگراوه که:
دایکی منداله که بی، یان بیگانه بی (وَالْأَصْحُ) فرموده ی راستر (أَنَّهُ لَا يَسْتَتْبِعُ أَحَدَهُمَا
الْآخَرَ) له دووانه په کیکیان نایتته پابه ندی نه وی تر، چونکه هر په که یان کاریکی
سهره خویه (وَالْحَضَانَةُ) مه به ست به به خپوکردن (حَفْظُ صَبِيٍّ) پاراستنی منداله، هم
(وَتَعَهُدُهُ) خزمه تکرندی منداله (بِغَسْلِ رَأْسِهِ وَبَدَنِهِ) به وه ی سهره لاشه ی بشواو (وِثِيَابِهِ)
جل و به رگه کانی بشواو (وَدَهْنِهِ) چه وری بکاو (وَكَحْلِهِ) کلی ده چاوان بکاو (وَرَبْطِهِ فِي الْمَهْدِ)
بیخاته ناو بیشکه و (وَتَحْرِيقِهِ لَيْنًامْ) بیشکه ش بیژنی تاکو بزه وی (وَنَحْوَهَا) نه وه ی وه ک
نه و کارانه شه: وه ک پاککردنه وه ی له میزو پیسای.

(وَأَلُو اسْتَأْجَرَ لَهُمَا) نه گهر بؤ به خپوکردن و شیردان نافرته تیکی به کری گرت (فَانْقَطَعَ
اللَّيْنُ) نینجا شیره که ی نه ماو بر، نه وه (فَالْمَذْهَبُ انْفِسَاخُ الْعَقْدِ فِي الْإِرْضَاعِ) به
فرموده ی راستی مه زه ب: مامله ته که له شیردانه که ه لده وه شیتته وه (لَوْ أَنَّ الْحَضَانَةَ
بِه لَامٍ) به خپوکردندا ه لئاوه شیتته وه.

(وَالْأَصْحُ) به فرموده ی راستر: (أَنَّهُ لَا يَجِبُ حَبْرٌ وَخَيْطٌ) مه ره که ب واجب نیه وه هم (وَخَيْطٌ)
داوی دوروین واجب نیه وه هم (وَكَحْلٌ) کل واجب نیه (عَلَى وَرَاقٍ وَخَيْطٌ وَكَحْلٌ) له سهر
نوسه ری کتیب و له سهر به رگدرو و له سهر کل ده چاو که (قُلْتُ) نیمامی (النواوی)
ده فرموی: (صَحَّحَ الرَّافِعِيُّ فِي الشَّرْحِ) نیمامی (الرافعی) له شه رحه که وره که ی دا نه و

الرَّجُوعَ فِيهِ إِلَى الْعَادَةِ، فَإِنْ اضْطَرَبَتْ وَجَبَ الْبَيَانُ وَإِلَّا فَتَبْطُلُ الْإِجَارَةُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 (فَصَلِّ) يَجِبُ تَسْلِيمُ مِفْتَاحِ الدَّارِ إِلَى الْمُكْتَرِي، وَعِمَارَتُهَا عَلَى الْمُؤَجَّرِ، فَإِنْ بَادَرَ
 وَأَصْلَحَهَا، وَإِلَّا فَلِلْمُكْتَرِي الْخِيَارُ، وَكَسْحُ الثَّلْجِ عَنِ السَّطْحِ عَلَى الْمُؤَجَّرِ، وَتَنْظِيفُ
 عَرَصَةِ الدَّارِ عَنِ ثَلْجٍ وَكَاسَةِ عَلَى الْمُكْتَرِي، وَإِنْ أَجَرَ دَابَّةً لِرُكُوبِ فَعَلَى الْمُؤَجَّرِ إِكَافٌ
 وَبَرْدَعَةٌ وَحِزَامٌ وَتَقْرٌ وَبُرَّةٌ وَخِطَامٌ، وَعَلَى الْمُكْتَرِي مَحْمِلٌ وَمِظْلَةٌ وَوِطَاءٌ وَعِطَاءٌ وَتَوَابِعُهَا،

فهرموده بهی به راست داناه: که ده فرموی (الرَّجُوعَ فِيهِ إِلَى الْعَادَةِ) له وانهی پرابر بودا
 ده گه پینه وه سهر عاده تی خه لک (فَإِنْ اضْطَرَبَتْ) جا نه گهر عاده ته که پیک نه بو، نه و
 کاته: (وَجَبَ الْبَيَانُ) واجبه پوون بکریته وه: له سهر کامه یانه (وَإِلَّا) نه گهر پوون نه کراوه
 (فَتَبْطُلُ الْإِجَارَةُ) به کریدانه که به تال ده بیته وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فَاصل: له باسی نه رکه کانی به کریدرو به کریگر ﴾

(يَجِبُ تَسْلِيمُ مِفْتَاحِ الدَّارِ إِلَى الْمُكْتَرِي) واجبه: به کرید ره که کلیلی خانوه به کریدرو که
 ته سلیمی به کریگره که بکا، جا نه گهر ته سلیمی نه کرد، نه و کاته: به کریگره که مانی
 په شیمانی هه یه، جا نه گهر په شیمان نه بو وه، نه و کاته: ماوه ی کلیل وینه دانه که به
 هه لوه شاوه داده ندری، اته: کریی نه و ماوه یه ی ندری تی، هه روه که له زوری
 سهر جاوه کانداه فرموویانه .

(وَعِمَارَتُهَا) چاک کردنه وه ی خانوه که (عَلَى الْمُؤَجَّرِ) له سهر به کرید ره که یه، که و ابو: (فَإِنْ
 بَادَرَ وَأَصْلَحَهَا) نه گهر به کرید ره که په له ی کریو چاکی کرده وه، نه وه باشه (وَإِلَّا) به لام
 نه گهر چاکی نه کریوه، نه و کاته (فَلِلْمُكْتَرِي الْخِيَارُ) به کریگره که مانی په شیمانی هه یه .

(وَكَسْحُ الثَّلْجِ عَنِ السَّطْحِ عَلَى الْمُؤَجَّرِ) پامالینی به فر له سهر یانی خانوه که له سهر
 به کرید ره که یه، هه روه ها خزمه تکرندی سهر یانه که ش تا کو دلویه نه کا، نه ویش له سهر
 به کرید ره که یه، چونکه نه گهر دلویه بکا، له و حاله ته دا به کریگره که مانی په شیمانی
 هه یه، به لام (وَتَنْظِيفُ عَرَصَةِ الدَّارِ) پاک کردنه وه ی حوش و پیش دهر گه ی خانوه که (عَنْ
 ثَلْجٍ وَكَاسَةِ) له به فرو له خلته و خال (عَلَى الْمُكْتَرِي) له سهر به کریگره که یه .

(وَإِنْ أَجَرَ دَابَّةً لِرُكُوبِ) نه گهر وولاغیگی به کری دا بز سولری، نه وه (فَعَلَى الْمُؤَجَّرِ إِكَافٌ) له
 سهر به کرید ره که واجبه: کورتانی وولاغه که و (وَبَرْدَعَةٌ) جلی سهر پشتی وولاغه که و
 (وَحِزَامٌ) ته نگه - که زوی (وَتَقْرٌ) پالوو (وَبُرَّةٌ) نالقه ی لووتی ووشتر و (وَخِطَامٌ) داوی
 نالقه که ش، به لام (وَعَلَى الْمُكْتَرِي مَحْمِلٌ) که ژاوه ی سهر پشتی وولاغه که، نه ویان له سهر
 به کریگره که یه، هه م (وَمِظْلَةٌ) چه تری سیبه رو (وَوِطَاءٌ وَعِطَاءٌ) داپوشه ری که ژاوه که و
 (وَتَوَابِعُهَا) پابه ندیه کانی که ژاوه که: وه کو گوریس و نه و جورده شتانه ش گشتی له سهر

وَالْأَصْحُ فِي السَّرَجِ أَتْبَاعُ الْعُرْفِ، وَظَرْفُ الْمَحْمُولِ عَلَى الْمُؤَجَّرِ فِي إِجَارَةِ الذِّمَّةِ، وَعَلَى الْمُكْتَرَى فِي إِجَارَةِ الْعَيْنِ، وَعَلَى الْمُؤَجَّرِ فِي إِجَارَةِ الذِّمَّةِ الْخُرُوجُ مَعَ الدَّائِبَةِ لَتَعَهُدَهَا، وَإِعَانَةُ الرَّأَكِبِ فِي رُكُوبِهِ وَتُرُؤُلِهِ بِحَسَبِ الْحَاجَةِ، وَرَفْعُ الْحِمْلِ وَحَطُّهُ، وَشَدُّ الْمَحْمَلِ وَحَلُّهُ، وَلَيْسَ عَلَيْهِ فِي إِجَارَةِ الْعَيْنِ إِلَّا التَّخْلِيَةُ بَيْنَ الْمُكْتَرَى وَالدَّائِبَةِ، وَتَنْفِيسُ إِجَارَةِ الْعَيْنِ بَتْلَفِ الدَّائِبَةِ،

به کریگره که به (وَالْأَصْحُ) فرموده‌ی پاستر (فِي السَّرَجِ) له باره‌ی زینی نه‌سپی به کریدر او (أَتْبَاعُ الْعُرْفِ) به شوینکه و تنی عاده‌تی شوینه که به، جا نه‌گر هیچ عاده‌تیک نه‌بو، نه‌و کاته: واجبه: دیاری بکری له سر کامه یانه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه‌رکی به خویکردنی و ولاغه به کریدر او که له سر به کریدره که به، هه‌روه که له (القليوبی) دا فرموده‌تی، هه‌روه‌ها پاراستنی و ولاغه که ش له سر خاوه‌نه که به تی، به لام نه‌گر ته‌سلیمی به کریگره که‌ی کردبی تاکو - به ته‌نهایی - به سواری و ولاغه که بق سه‌فر بپوا، نه‌و کاته: پاراستنی له سر به کریگره که به، هه‌روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموده‌یانه.

(وَظَرْفُ الْمَحْمُولِ) کیسه‌ی نه‌و شته‌ی به کری بار ده‌کری: وه‌ک جه‌وال و خلارو سندوق (عَلَى الْمُؤَجَّرِ فِي إِجَارَةِ الذِّمَّةِ) له سر به کریدره‌ی و ولاغه که به له به کریدانی له نه‌ستودا، به لام (وَعَلَى الْمُكْتَرَى فِي إِجَارَةِ الْعَيْنِ) له به کریدانی خودی و ولاغه که دا له سر به کریگره که به.

(وَعَلَى الْمُؤَجَّرِ فِي إِجَارَةِ الذِّمَّةِ) له به کریدانی له نه‌ستودا له سر به کریدره‌ی و ولاغه که واجبه: (الْخُرُوجُ مَعَ الدَّائِبَةِ) به‌خوی، یان جیگری خوی له‌گه‌ل و ولاغه که ده‌رچی بق سه‌فره که (لَتَعَهُدَهَا) تاکو ناکای له و ولاغه که‌ی بن و خزمه‌تی بکا، هم (وَإِعَانَةُ الرَّأَكِبِ فِي رُكُوبِهِ وَتُرُؤُلِهِ) له سه‌ری واجبه یارمه‌تی سواره‌که‌ش بدا له سواربوون و دابه‌زینی دا (بِحَسَبِ الْحَاجَةِ) به‌گویره‌ی پتویستی (وَرَفْعُ الْحِمْلِ وَحَطُّهُ) له سر به کریدره که واجبه: باره که له و ولاغ بار بکاو دایببه‌زینی، هم (وَشَدُّ الْمَحْمَلِ وَحَلُّهُ) واجبه که ژاوه‌که‌ش به‌ستنی و بیکاته‌وه.

به لام (وَلَيْسَ عَلَيْهِ فِي إِجَارَةِ الْعَيْنِ) له به کریدانی خودی و ولاغه که دا، هیچ نه‌وانه‌ی پرابروو له سر به کریدره که واجب نیه (إِلَّا التَّخْلِيَةَ بَيْنَ الْمُكْتَرَى وَالدَّائِبَةِ) ته‌نها نه‌وه‌نده واجبه: بق به کریگره که واز له و ولاغه که بینتی و بوی بگونجیتنی سودی لئوه‌ریگری.

(وَتَنْفِيسُ إِجَارَةِ الْعَيْنِ) مامله‌تی به کریدانی خودی و ولاغیک - یان شستیکی تر - له مه‌وبوا هه‌لده‌وه‌شیتته‌وه (بَتْلَفِ الدَّائِبَةِ) به‌فه‌وتانی و ولاغه به کریگره که - یان شسته به کریگره که‌کانی تر - به لام له پرابروودا هه‌لئاوه‌شیتته‌وه، که‌واته: نه‌گر له ریگه‌دا و ولاغه که فه‌وتا، نه‌و کاته: خاوه‌نه‌که‌ی مافی به‌شه‌کری‌یه‌که‌ی پرابرووی هه‌یه.

وَيُبْتِغُ الْخِيَارَ بِعَيْبِهَا، وَلَا خِيَارَ فِي إِجَارَةِ الدَّمَةِ، بَلْ يَلْزُمُهُ الْإِبْدَالُ،
وَالطَّعَامُ الْمُخْمُولُ لِيُؤْكَلَ يُبَدَّلُ إِذَا أُكِلَ فِي الْأَطْهَرِ.
(فَصْلٌ) يَصِحُّ عَقْدُ إِجَارَةِ مُدَّةٍ تَبْقَى فِيهَا الْعَيْنُ غَالِبًا، وَفِي قَوْلٍ لَا يُزَادُ عَلَى سَنَةٍ،
وَفِي قَوْلٍ ثَلَاثِينَ، وَلِلْمُكْتَرَى اسْتِيفَاءُ الْمَنْفَعَةِ بِنَفْسِهِ وَبِغَيْرِهِ فَيُرَكَّبُ وَيُسَكَّنُ مِثْلَهُ،

(و) هروها (يُبْتِغُ الْخِيَارَ بِعَيْبِهَا) مافی په شیمانی بۆ به کریگره که ههیه: به هوی
عهیپکی هه بویی نه گهر نه یزانیین، هم به هوی عهیپکی په یدابووش مافی په شیمانی
ههیه، به لام (وَلَا خِيَارَ فِي إِجَارَةِ الدَّمَةِ) له به کریدانی له نه ستودا به کریگره که مافی
په شیمانی نیه: نه گهر وولاغه که فهوتا، یان عهیپکی هه بو (بَلْ يَلْزُمُهُ الْإِبْدَالُ) به لکوله
سر به کریده ره که واجبه: نه و وولاغه به وولاغیکی تری ساغ بگورئ و له جئ دابنئ، جا
نه گهر نه گونجا بیگورئ، نه و کاته: به کریگره که مافی په شیمانی ههیه.

(وَالطَّعَامُ الْمُخْمُولُ لِيُؤْكَلَ) نه و خوارده مه نیه ی بارکراوه، تاکو له ږنگه دا بخورئ (يُبَدَّلُ إِذَا
أُكِلَ) هر کاتیک خورا، خوارده مه نیه کی تری له جئ بار ده کریته وه (فِي الْأَطْهَرِ) له
فهرمووده ی به هیژتردا.

﴿فَصْلٌ: لَه بَاسِ مَآوِي بَه كَرِيْدَانِ وَ، زَامِيْنِي بَه كَرِيْغِرِ﴾

(يَصِحُّ عَقْدُ إِجَارَةِ مُدَّةٍ) مامله تی به کریدان دروست ده بی بۆ ماوه یه کی زاندرای و هه: که
(تَبْقَى فِيهَا الْعَيْنُ غَالِبًا) خودی شته به کریدراوه که له و ماوه یه دا بعینئ به نه غلبه ی،
هر چه ند بشکاته سه د سال، جیاوازی ملکئ وه قفکراو و به ره لدراونیه (وَفِي قَوْلٍ لَا يُزَادُ
عَلَى سَنَةٍ) له فهرمووده یه کدا: نابئ له سالتک زیاتر به کری بدری (وَفِي قَوْلٍ ثَلَاثِينَ) له
فهرمووده یه کدا: نابئ له سی سال زیاتر به کری بدری.

ئینجا ماوه ی به کریدانه که زور بی، یان که م بی، هر چه: ماوه ی به کریدانه که بزاندري،
واته: نه گهر دیاری نه کری ماوه ی به کریدانه که چه نده، نه وه مامله ته که دانامه زئی و
دروست نابئ، هروه که له له هر چه کانی سودی به کریگر او دا پارا.

(وَلِلْمُكْتَرَى) بۆ به کریگره که دروسته: (اسْتِيفَاءُ الْمَنْفَعَةِ بِنَفْسِهِ) سودی شته به کریگر او وه
به خوی وه ریگری، هم (وَبِغَيْرِهِ) به که سیکی تری نه مینیش وه ری بگری، چونکه سو ده که
بو وه ته ملکئ خوی، که و ابو: بۆی دروسته: شته به کریگر او وه که به کری بداته وه یه کیکی تر،
هم دروسته: به خواستنیسی بداتی، هروه که له (المهذب) و (مغنی) دا فهرموویانه.

جا نه گهر به کریگر او وه که وولاغ بوو، نه وه (فَيُرَكَّبُ) بۆی دروسته که سیکی تری وه که خوی
سواری وولاغه که بکا (و) هروه ها له خانووی به کریگر او ویشدا (يُسَكَّنُ مِثْلَهُ) بۆی

وَلَا يُسْكُنُ حَدَادًا وَقَصَّارًا، وَمَا يُسْتَوْفَى مِنْهُ: كَدَارٌ وَدَابَّةٌ مُعَيَّنَةٌ لَا يُبَدَّلُ، وَمَا يُسْتَوْفَى بِهِ: كَثُوبٌ وَصَبِيٌّ عَيْنٌ لِلْخِيَاطَةِ وَالْإِرْتِضَاعِ يَجُوزُ إِبْدَالُهُ فِي الْأَصْحَحِّ وَيَدُّ الْمُكْتَرَى عَلَى الدَّابَّةِ وَالثُّوبِ يَدُّ أَمَانَةٍ مُدَّةُ الْإِجَارَةِ

دروسته: به کینکی تری وه خوی تی بیدا نیشته چی بکا: به کری، یان به خورپایی، به لام (وَلَا يُسْكُنُ حَدَادًا) نابی ناسنگرو (وَقَصَّارًا) جلشور له خانووه که دا نیشته چی بکا، نه گهر به خوی له و چینه نه بی.

﴿ نَاگاداری سهر قوفلانه ﴾: له مهرجه کانی به کریگرتندا ناشکرا بوو: شه وه ی پرابر بوو له حاله تیکدا بوو: که مامله تی به کریگرتنه که دروست و دامه زراوی بی و ماوه ی به کریگرتنه که ش مابی، چونکه نه گهر مامله ته که نادرست بی- وه ک ماوه ی به کریگرتنه که دیاری نه کرابی، یان ماوه ی به کریگرتنه که ته او بو بی- واجبه به کریگراوه که بداته وه خاوه نه که ی، واته: بوی دروست نیه: نه به خورپایی و نه به کری بیداته که سیکی تر، هم دروست نیه: مافی به کریگرتنه که شی بفروشی تی، چونکه ملکی خوی نیه، که واته: هر که سیک نه م جوره به کریگراوه له به کریگره که وه ریگری، لی حه پامه و شه ویش به (غاصب) زه و تکر داده ندری، چونکه به مامله تیکی نادرست به کریگراوه که ی وه رگرتوه، هه روه که له پیتاسه ی (غصب) له چواره م هرچی فروشراودا رابرا، جا نه م مامله ته ناشه رع ی به پی ی ده گوتری: (سهر قوفلانه). پیویسته موسولمان خوی لی پرابری.

(وَمَا يُسْتَوْفَى مِنْهُ) نه و شته ی سوده که ی لئوره ده گیری: (کدار) وه کو خانوو، هم (ودابۀ مُعَيَّنَةٌ) وه کو وولاغیکی دیار کراو (لَا يُبَدَّلُ) دروست نیه: به شتیکی تر بگوردری، به لام (وَمَا يُسْتَوْفَى بِهِ) نه و شته ی سوده که ی پی و رده گیری: (کثوب و صبی) وه کو جلیک، یان مندالیک: که (عین للخیاطة) جله که بؤ دوروین دیاری کرابی و (والإرتضاع) منداله که ش بؤ شیرخوردن دیاری کرابی، شه (يجوزُ إبداله) دروسته به کریگره که به شتیکی تری وه خوی بیگورپی، هر چه ند به کریگراوه که ش پازی نه بی، واته: دروسته له جیاتی نه م جله، جلیکی تری وه ک خوی پی ی بدوروی له جیاتی نه م منداله مندالیک تری وه ک خوی پی ی شیر بدا (فی الأصح) له فرموده ی راستردا.

﴿ زامینی به کریگرو به کریگراوه کان ﴾

(وَيَدُّ الْمُكْتَرَى) دهستی مرفی به کریگر (على الدابة والثوب) له سهر وولاغ و جله به کریگراوه کان و له سهر گشت شتیکی تری به کریگراویش (يدأمانة) دهستی نه مینداریه (مدة الإجارة) له ماوه ی به کریگراوه که دا، واته: نه گهر له و ماوه یه دا شته به کریگراوه که فوتا، به کریگره که نابیته زامین، به و مهرجه ی که مته رغه می نه کرد بی، که او بو: واجبه: پاسی زه ره رو زبانی لی بکا، هه روه که له (مغنی) دا فرموده ی تی.

وَكَذَا بَعْدَهَا فِي الْأَصْحَى، وَلَوْ رَبَطَ دَابَّةً إِكْتَرَاهَا لِحَمَلٍ أَوْ رُكُوبٍ وَلَمْ يَنْتَفِعْ بِهَا لَمْ يَضْمَنْ، إِلَّا إِذَا الْهَدَمَ عَلَيْهَا اصْطَبَلُ فِي وَقْتٍ لَوْ انْتَفَعَ بِهَا لَمْ يُصِبْهَا الْهَدْمُ، وَلَوْ تَلَفَ الْمَالُ فِي يَدِ أَجِيرٍ بِلَا تَعَدُّ كُتُوبِ اسْتَوْجَرَ لِحِيَاطَتِهِ أَوْ صَبَّغَهُ لَمْ يَضْمَنْ إِنْ لَمْ يَنْفَرِدْ بِالْيَدِ بِأَنْ قَعَدَ الْمُسْتَأْجِرُ مَعَهُ أَوْ أَحْضَرَهُ مَنْزِلَهُ، وَكَذَا إِنْ انْفَرَدَ فِي أَظْهَرِ الْأَقْوَالِ،

(وَكَذَا بَعْدَهَا) هه‌روه‌ها له دواى ته‌واوبوونى ماوه‌ى به‌كرتيگرانه‌كه‌ش ده‌ستى به‌كرتيگره‌كه هه‌ر ده‌ستى نه‌مى‌ندارى‌يه (فِي الْأَصْحَى) له فرموده‌ى پاستردا.

كه‌وايو: نه‌گه‌پان‌دنه‌وه‌ى به‌كرتيگراوه‌كه‌و نه‌ئركى گه‌پان‌دنه‌وه‌ى له‌ سهر به‌كرتيگره‌كه‌ نيه، به‌لگو مرجه: بۆ خاوه‌نه‌كه‌ى بيبارىزى‌و هه‌ر كاتيك داواى كرد بيداتوه، هه‌م نابى - له دواى ته‌واوبوونى ماوه‌كه‌ - به‌كارى بىنى، نه‌گينا: ده‌بىته زامين و كرى‌ى هاوويته‌ى له سهر واجب ده‌بى، هه‌روه‌كه‌ له (تحفة) و (مغنى) دا فرموويانه.

(وَلَوْ رَبَطَ دَابَّةً إِكْتَرَاهَا لِحَمَلٍ أَوْ رُكُوبٍ) نه‌گه‌ر به‌كرتيگره‌كه‌ وولاغيكى به‌سته‌وه: كه‌ بۆ باركردن، يان بۆ سوارى، يان بۆ كارى‌كى‌تر به‌ كرى‌ى گرتبو (وَلَمْ يَنْتَفِعْ بِهَا) سوديشى لئوه‌رنه‌گرت و ولاغه‌كه‌ فه‌وتا، ئه‌وه (لَمْ يَضْمَنْ) نابىته زامينى وولاغه‌كه‌، جياوازى نيه: له‌ ماوه‌ى به‌كرتياندا بفه‌وتى، يان له‌ دواى ماوه‌كه‌ (إِلَّا إِذَا انْهَدَمَ عَلَيْهَا اصْطَبَلُ) مه‌گه‌ر ته‌ويله، يان خانويكى به‌ سه‌ردا بپوخى (فِي وَقْتٍ لَوْ انْتَفَعَ بِهَا) له‌ كاتيكى وه‌هادا: نه‌گه‌ر سودى لئوه‌رگرتبا (لَمْ يُصِبْهَا الْهَدْمُ) له‌ و كاته‌دا پوخانه‌كه‌ى توش نه‌ده‌بو، ئه‌وه له‌و حاله‌ته‌دا ده‌بىته زامين نه‌گه‌ر هيچ عوزيكى وه‌كو ترسو نه‌خوشى نه‌بى، واته: نه‌گه‌ر عوزيكى وه‌هاى هه‌بو، يان له‌ كاتيكى وه‌هادا به‌ سه‌ردا پوخا: كه‌ عاده‌ت نه‌بو به‌ كار به‌يئدرى: وه‌كو تاريخه‌ شه‌و، ئه‌و كاتانه‌ نابىته زامين، هه‌روه‌كه‌ له‌ زۆريه‌ى سه‌رچاوه‌كاندا پوون كراوه‌ته‌وه.

(وَلَوْ تَلَفَ الْمَالُ) نه‌گه‌ر مالى كه‌ سىك فه‌وتا (فِي يَدِ أَجِيرٍ) له‌ ده‌ستى به‌كرتيگراويكدا (بِأَلَا تَعَرَّى) فه‌وتانه‌كه‌ش بى‌نوژمنكارى و بى‌كه‌مه‌رغه‌مى بوو (كَلَوْنِي) وه‌ك جليك له‌ لاي بفه‌وتى كه‌ (اسْتَوْجَرَ لِحِيَاطَتِهِ أَوْ صَبَّغَهُ) به‌ كرى‌ گيرابى بۆ نوورينى، يان بۆ په‌نگردنى، هه‌م وه‌ك نازه‌ليك بفه‌وتى كه‌ به‌ كرى‌ گيرابى بۆ له‌وه‌پاندى، ئه‌و به‌كرتيگراوه (لَمْ يَضْمَنْ) نابىته زامينى شته فه‌وتاره‌كه‌ (إِنْ لَمْ يَنْفَرِدْ بِالْيَدِ) نه‌گه‌ر به‌ ته‌نها ده‌ستى به‌ سهر شته‌كه‌ وه‌ نه‌بى (بِأَنْ قَعَدَ الْمُسْتَأْجِرُ مَعَهُ) وه‌كه‌ به‌كرتيگره‌كه‌ش له‌گه‌لى دانىشتبى (أَوْ أَحْضَرَهُ مَنْزِلَهُ) يان مي‌نابىته مالى خوى.

(وَكَذَا إِنْ انْفَرَدَ فِي أَظْهَرِ الْأَقْوَالِ) هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر به‌ ته‌نهاش بى، هه‌ر نابىته زامين، له به‌ميترينى فرموده‌كاندا.

وَالثَّالِثُ: يَضْمَنُ الْمُشْتَرِكُ: وَهُوَ مَنْ اَلْتَزَمَ عَمَلًا فِي ذِمَّتِهِ، لِأَلْمُنْفَرِدِ: وَهُوَ مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ مُدَّةً مُعَيَّنَةً لِعَمَلٍ، وَلَوْ دَفَعَ ثَوْبًا إِلَى قَصَّارٍ لِيُقَصِّرَهُ أَوْ خِيَّاطٍ لِيَخِيْطَهُ فَفَعَلَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَجْرَةَ فَلَا أَجْرَةَ لَهُ، وَقِيلَ لَهُ،

(وَالثَّالِثُ) به فرموده‌ی سنی‌هم (يَضْمَنُ الْمُشْتَرِكُ) به کرّیگیروی‌هاوبه‌ش ده‌بیته زامین (وَهُوَ) به کرّیگیروی‌هاوبه‌ش (مَنْ اَلْتَزَمَ عَمَلًا فِي ذِمَّتِهِ) نه‌و که‌سه‌یه: که کارکردنیکی خست‌بیته نه‌ستوی‌خوی (لِأَلْمُنْفَرِدِ) به‌لام به کرّیگیروی تا‌ک نابیته زامین (وَهُوَ) به کرّیگیروی‌تا‌ک (مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ مُدَّةً مُعَيَّنَةً لِعَمَلٍ) نه‌و که‌سه‌یه: بۆ ماوه‌یه‌کی دیار‌کروا خوی به کرّی دابن: بۆ کار‌کردنیک.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه‌و که‌سه‌ی به کرّی گیرواوه: بۆ چاودیری و پاسه‌وانی سوکان و مال و باغ و خرمان و ئوتومبیل و نه‌وجوره شتانه- نه‌گر دوزمنکاری و که‌مترغهمی نه‌کا- نابیته زامینی فه‌وتانی نه‌و شتانه، هه‌روه‌ها: گه‌راوچی و خانچی نابنه زامینی جلو و ولاغی خه‌لکی، ته‌نها نه‌گر پاراستنیان بخه‌نه نه‌ستوی‌خویان، یان کرّی پاراستنیان وه‌ریگرن، نه‌و کاته- نه‌گر که‌مترغهمی بکن- ده‌بنه زامین، هه‌روه‌ها هه‌ر به کرّیگیروی‌کی تریش نه‌گر که‌مترغهمی، یان دوزمنکاری بکا: وه‌ک ئازده‌له‌که‌ بداته ده‌ست که‌سنیکی ترو بفه‌وتن، یان نان‌کەر ئاگریکی زۆر له‌ بن ناندا بکاته‌وه و نانه‌که بسوتن، نه‌و کاته نه‌ویش ده‌بیته زامین.

ئینجا بزانه: شوانی شیّت، یان نه‌بالغ- واته: هه‌م گشت به کرّیگیروی‌کی تری شیّت، یان نه‌بالغ- نه‌گر که‌مترغهمی بکا، هه‌ر نابیته زامینی ماله‌فه‌وتاو‌ه‌که، به‌لام نه‌گر دوزمنکاری بکا: وه‌ک به ده‌ستی‌خوی شته‌که بفه‌وتین، نه‌و کاته نه‌ویش ده‌بیته زامین.

جا هه‌ر کاتیک به کرّیگره‌که و به کرّیگیرواوه‌که بووه کیشه‌یان: له‌باره‌ی که‌مترغهمی و دوزمنکاری، نه‌وه- به سویندخوردن- باوه‌ر به به کرّیگیرواوه‌که ده‌کرّی؟ چونکه نه‌مینه‌داره، به‌و مه‌رجه‌ی نوو که‌سی لی‌زان به پیچه‌وانه‌ی قسه‌که‌ی وی شاهیدی نه‌ده‌ن، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهایه)ی حاشیه‌کانیاندا ناوه‌پۆکی ئه‌م ناگاداریه پوون کراوه‌ته‌وه.

(وَلَوْ دَفَعَ ثَوْبًا إِلَى قَصَّارٍ لِيُقَصِّرَهُ) نه‌گر جلیکی دایه ده‌ست جلیشۆریک تا‌کو بی‌شوا (أَوْ خِيَّاطٍ لِيَخِيْطَهُ) یان دایه ده‌ست به‌رگدروو تا‌کو بی‌دوروی (فَفَعَلَ) نه‌ویش کاره‌که‌ی کرد (وَلَمْ يَذْكُرْ أَجْرَةَ) هه‌چ لایه‌ک باسی کرّی نه‌کرد، نه‌وه (فَلَا أَجْرَةَ لَهُ) مافی کرّی نیه، هه‌روه‌ک نه‌گر بلی: مانگیک له‌ خانووه‌که‌تدا نیشه‌جیم بکه، نه‌ویش نیشه‌جی بکا و باسی کرّیش نه‌کن، نه‌ویش مافی کرّی نیه (وَقِيلَ لَهُ) له‌ فرموده‌یه‌کی بی‌هیزدا: مافی کرّی هاویننه‌ی هه‌یه.

وَقِيلَ إِنْ كَانَ مَعْرُوفًا بِذَلِكَ الْعَمَلِ فَلَهُ، وَإِلَّا فَلَا وَقَدْ يُسْتَحْسَنُ، وَلَوْ تَعَدَّى الْمُسْتَأْجِرُ بِأَنْ ضَرَبَ الدَّابَّةَ أَوْ كَبَحَهَا فَوْقَ الْعَادَةِ أَوْ أَرْكَبَهَا أَثْقَلَ مِنْهُ أَوْ أَسْكَنَ حَدَادًا أَوْ قَصَّارًا ضَمِنَ الْعَيْنَ، وَكَذَا لَوْ أَكْثَرَى لِحَمَلِ مَاءٍ رَطَلَ مِنْ حِنْطَةٍ فَحَمَلَ مَاءً شَعِيرًا أَوْ عَكْسًا، أَوْ لِعَشْرَةِ أَقْفَرَةِ شَعِيرٍ فَحَمَلَ حِنْطَةً، دُونَ عَكْسِهِ، وَلَوْ أَكْثَرَى لِمَاءٍ فَحَمَلَ مَاءً وَعَشْرَةَ لَزِمَهُ أَجْرَةُ الْمَثَلِ لِلزِّيَادَةِ، وَإِنْ تَلَفَتْ بِذَلِكَ ضَمِنَهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبِهَا مَعَهَا، فَإِنْ كَانَ ضَمِنَ قِسْطَ الزِّيَادَةِ، وَفِي قَوْلِ نِصْفِ الْقِيَمَةِ،

(وَقِيلَ إِنْ كَانَ مَعْرُوفًا بِذَلِكَ الْعَمَلِ) له فرموده که: نه گهر مرقه که به و کاره ناسراو بین: که به کرئی دهیکا، نه وه (فَلَهُ) مافی کرئی هاووینهی هیه (وَإِلَّا) به لام نه گهر وه ما نه ناسرابی (فَلَا) مافی کرئی نیه (وَقَدْ يُسْتَحْسَنُ) وا جوانه نه م فرموده سی به مه به هیز بکرئی، هم زدر له زانایان هه لیا بنیزاردوه و فتویان پی داوه.

(وَلَوْ تَعَدَّى الْمُسْتَأْجِرُ) نه گهر به کرئی گره که نوژمنکاری کرد (بِأَنْ ضَرَبَ الدَّابَّةَ) وه که له عادهت زیاتر له وولاغه که ی دابین (أَوْ كَبَحَهَا فَوْقَ الْعَادَةِ) یان لغاوه که ی له ده می داوه له عادهت زیاتر (أَوْ أَرْكَبَهَا أَثْقَلَ مِنْهُ) یان به کیکی له خوی گرانتر سوار ی وولاغه که ی کرد (أَوْ أَسْكَنَ حَدَادًا أَوْ قَصَّارًا) یان ناسنگریک، یان جلشوریکی له خانوه که دا نیشته جئ کرد، نه وه (ضَمِنَ الْعَيْنَ) ده بیته زامینی خودی به کرئی گراوه که.

(وَكَذَا) ههروه ما ده بیته زامین (لَوْ أَكْثَرَى لِحَمَلِ مَاءٍ رَطَلَ مِنْ حِنْطَةٍ) نه گهر وولاغه که ی به کرئی گرتیی بؤ بارکردنی سهد ریتل گه نم (فَحَمَلَ مَاءً شَعِيرًا) نینجا نه ویش سهد ریتل جوی لی بار کرد (أَوْ عَكْسًا) یان به پیچه وانه ی کرد، هه ده بیته زامین، چونکه جوی که زودتر له پشئی وولاغه که ده گرتی گه نم که ش گرانایه که ی له یه که شویتدا کرد ده بیته وه (أَوْ لِعَشْرَةِ أَقْفَرَةِ شَعِيرٍ) یان به کرئی گرت بؤ بارکردنی ده که ویشکه جؤ (فَحَمَلَ حِنْطَةً) نه ویش ده که ویشکه گه نمی لی بار کردن، نه وه ش ده بیته زامین (دُونَ عَكْسِهِ) به لام به پیچه وانه وه نابیته زامین، چونکه جؤ سوکتره.

(وَلَوْ أَكْثَرَى لِمَاءٍ) نه گهر وولاغه که ی به کرئی گرت بؤ بارکردنی سهد کیلؤ (فَحَمَلَ مَاءً وَعَشْرَةَ) نه ویش سهد ده کیلوی لی بار کرد، نه وه (لَزِمَهُ أَجْرَةُ الْمَثَلِ لِلزِّيَادَةِ) کرئی هاووینه ی بؤ نه وه ده کیلؤ زیاده یه ش له سه ر واجب ده بین، هه م (وَإِنْ تَلَفَتْ بِذَلِكَ) نه گهر وولاغه که به هوی نه وه ده کیلؤ زیاده یه فهوتا، نه و کاته (ضَمِنَهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبِهَا مَعَهَا) به کرئی گره که ده بیته زامینی وولاغه که نه گهر خاوه نه که ی له گه لدا نه بین (فَإِنْ كَانَ) جا نه گهر خاوه نه که ی له گه لدا بوو، نه و کاته (ضَمِنَ قِسْطَ الزِّيَادَةِ) به به شی زنده یه که ده بیته زامینی وولاغه که (وَفِي قَوْلِ نِصْفِ الْقِيَمَةِ) له فرموده یه کدا: به نیوه ی نرخه که ی ده بیته زامین.

وَلَوْ سَلَّمَ الْمَاءَ وَالْعَشْرَةَ إِلَى الْمُؤَجَّرِ فَحَمَلَهَا جَاهِلًا ضَمِنَ الْمُكْتَرَى عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ
 وَزَنَ الْمُؤَجَّرُ وَحَمَلَ فَلَا أُجْرَةَ لِلزِّيَادَةِ، وَلَا ضَمَانَ إِنْ تَلَفَتْ، وَلَوْ أُعْطَاهُ ثَوْبًا لِيَخِيْطَهُ
 فَخَاطَهُ قَبَاءً وَقَالَ: أَمَرْتَنِي بِقَطْعِهِ قَبَاءً، فَقَالَ: بَلْ قَمِيصًا، فَلَا أَظْهَرُ تَصْدِيقُ الْمَالِكِ
 بِمِيقِنِهِ، وَلَا أُجْرَةَ عَلَيْهِ، وَعَلَى الْخِيَّاطِ أَرْضُ النَّقْصِ.

(فَصْلٌ لَا تَنْفَسِحُ الْإِجَارَةُ بِعُذْرٍ: كَعُذْرٍ وَقُودِ حَمَامٍ وَسَفَرٍ وَمَرَضٍ مُسْتَأْجِرٍ دَائِبَةً لِسَفَرٍ،

وَلَوْ سَلَّمَ الْمَاءَ وَالْعَشْرَةَ إِلَى الْمُؤَجَّرِ) جَا نَه گهر سه سو ده كيلويه كهى ته تسليمى به كريدده كه
 كرد (فَحَمَلَهَا جَاهِلًا) نه وپيش له وولاغه كهى بار كريدو نه ميزانى ده كيلو زياده، نه و كاته (ضَمِنَ
 الْمُكْتَرَى عَلَى الْمَذْهَبِ) به كريدگه كه به به شه زنده بيه كه ده بيته زامينى وولاغه كه، به لام (وَلَوْ
 وَزَنَ الْمُؤَجَّرُ) نه گهر به كريدده كه به باره كهى كيشاو زانى چه نده و (وَحَمَلَ) به بي نيزن له
 وولاغه كهى بار كرد (فَلَا أُجْرَةَ لِلزِّيَادَةِ) نه و كاته مافى كريدى زنده بيه كهى نيه، هم
 (وَلَا ضَمَانَ إِنْ تَلَفَتْ) به كريدگه كه ش نايته زامين نه گهر وولاغه كه به وتى، به لكو
 به كريدگه كه مافى هيه دلواى لي بكا: زنده بيه كه بگه پرينتته وه شوپنى خوى.

(وَلَوْ أُعْطَاهُ ثَوْبًا لِيَخِيْطَهُ) نه گهر پارچه قوماشيكي دايى تاكو بيدوروى (فَخَاطَهُ قَبَاءً)
 نه وپيش دوروى كريد كه وا (وَقَالَ أَمَرْتَنِي بِقَطْعِهِ قَبَاءً) گوتى: تو فه رمانت پى كردم
 بيكه مه كه وا (فَقَالَ: بَلْ قَمِيصًا) خاوه نه كه ش گوتى: نا، به لكو گوتيم بيكه كراس. هيچ
 شاهيديش نه بو، نه وه (فَلَا أَظْهَرُ تَصْدِيقُ الْمَالِكِ بِمِيقِنِهِ) به فه رمووده ي به هيترتر: به
 سويند خواردن باوه پ به خاوه نه كه ده كريدى، نينجا كه سويندى خوارد (وَلَا أُجْرَةَ عَلَيْهِ)
 كريدى دورينه كه شى له سه ر نيه، به لكو (وَعَلَى الْخِيَّاطِ أَرْضُ النَّقْصِ) واجبه به رگدرووه كه
 توله ي ناته وا وپيش بداته خاوه نه كه ي.

نينجا بزانه: نه گهر به رگدرووه كه جليكي هيناو گوتى: نه مه جله كهى تويه. خاوه نه كه ش
 گوتى: نه مه جله كهى من نيه. نه و كاته به سويند خواردن باوه پ به به رگدرووه كه ده كريدى،
 هه روه كه له (مغنى) دا فه رموويه تى.

﴿ فَصْلٌ لَهُ بَاسِي هَهُ لَوْ مَشَانْدَنَهُ وَهَى مَامَلْتَنِي بِهِ كَرِيْدَانِ ﴾

(لَا تَنْفَسِحُ الْإِجَارَةُ بِعُذْرٍ) مَامَلْتَنِي بِهِ كَرِيْدَانِ به هوى په بيدا بونى عوزريك هه لئاوه شيته وه
 (كَعُذْرٍ وَقُودِ حَمَامٍ) وه كه ده ستنه كه وتنى سووته مه نى گه رماو: وه كو نه فت و دار، يان
 وه كه ده ستنه كه وتنى سووته مه نى ئوتومبيل: وه كو گازو به نزين، هم (وَسَفَرٍ) وه كو
 سه فهر، واته: بوى نه گونجى به سواری وولاغه كه بپواته سه فهر، يان سه فهرى توش
 بيى و بوى نه گونجى سود له به كريدگير اووه كه وه ريكردى (وَمَرَضٍ مُسْتَأْجِرٍ دَائِبَةً لِسَفَرٍ) هم
 وه كه نه خوشبونى به كريدگى وولاغه كه بى سه فهر، واته: به هوى نه و عوزرانه مامله ته كه
 هه لئاوه شيته وه.

وَلَوْ اسْتَأْجَرَ أَزْجًا لِرِزَاعٍ فَزَرَعَ فَهَلَكَ الزُّرْعُ بِجَاهِئَةِ فَلَيْسَ لَهُ الْفَسْحُ وَلَا حَطُّ شَيْءٍ
 مِنَ الْأَجْرَةِ، وَتَنْفَسِخُ بِمَوْتِ الدَّابَّةِ وَالْأَجِيرِ الْمُعَيَّنِينَ فِي الْمُسْتَقْبَلِ لِأَلْمَاضِي فِي الْأَظْهَرِ،
 فَيَسْتَقِرُّ قَسْطُهُ مِنَ الْمُسْمَى، وَلَا تَنْفَسِخُ بِمَوْتِ الْعَاقِدِينَ وَمُتَوَلَّى الْوَقْفِ، وَلَوْ آجَرَ الْبَطْنَ
 الْأَوَّلُ مُدَّةً وَمَاتَ قَبْلَ تَمَامِهَا، أَوْ الْوَلِيُّ صَبِيًّا مُدَّةً لَا يَبْلُغُ فِيهَا بِالسِّنِّ قَبْلَ الْإِحْتِلَامِ

(وَلَوْ اسْتَأْجَرَ أَزْجًا لِرِزَاعٍ) نه گهر زهويه کی به کرئی گرت بؤ چاندنی کشتوکالیک (فَزَرَعَ)
 ئینجا کشتوکالیکه شی تی دا چاند (فَهَلَكَ الزُّرْعُ بِجَاهِئَةِ) کشتوکالیکه ش به هؤی رودلویک
 له ناو جوو: وه کلق و لافاو و سه رما، نه وه (فَلَيْسَ لَهُ الْفَسْحُ) مانی هه لوه شانده وهی نیه
 هه م (وَلَا حَطُّ شَيْءٍ مِنَ الْأَجْرَةِ) مانی داشکاندنی هیچ به شیکی کرئی به کی شی نیه، چونکه
 رودا وه که تووشی خودی زهويه به کرئی گراوه که نه بوه، واته: نه گهر خودی به کرئی گراوه که - به
 هؤی رودا وه که - فهوتا، یان که لکی سودلیتوهر گرتنی نه ما، نه و کاته - بؤ ماوهی دهااتوو -
 مامله ته که هه لده وه شیته وه، هه روه که له (مغنی) و (القلیوبی) دا فه رموویانه.

(وَتَنْفَسِخُ) مامله تی به کریدان هه لده وه شیته وه (بِمَوْتِ الدَّابَّةِ) به هؤی مردنی وولاغه
 به کرئی گراوه که، هه م (وَالْأَجِيرِ) به هؤی مردنی مرفئی به کرئی گراو بؤ کارکردنیک: که
 (الْمُعَيَّنِينَ) وولاغه که مرفه که هه ردوویکیان دیارکراو بن، ئینجا هه لوه شانده وه که ش: (فِي
 الْمُسْتَقْبَلِ لِأَلْمَاضِي) له ماوهی دهااتوودا، نه ک ماوهی پرابرودا (فِي الْأَظْهَرِ) له فه رمووده ی
 به هیتردا، که واته: (فَيَسْتَقِرُّ قَسْطُهُ مِنَ الْمُسْمَى) به شه کرئی به کی ماوهی پرابرودو جینگیر
 ده بی: له کزی هه موو کرئی به کی ناوبراو:

بؤ وینه: نه گهر ماوهی به کریدانه که سالتیک بیو له نیوهی سالدا به کرئی گراوه که فهوتا،
 نه وه نه گهر به شه کرئی به کی نیوهی پرابرودو نوو هه نده ی ماوهی دهااتوو بوو، واجبه: نوو
 به شی کرئی به کی بؤ ماوهی پرابرودو دابندرئ، له نیوهی دهااتووشدا هه لده وه شیته وه
 هیچی بؤ داناندرئ.

(وَلَا تَنْفَسِخُ بِمَوْتِ الْعَاقِدِينَ) مامله تی به کریدان هه لئاوه شیته وه به هؤی مردنی به کریده رو
 به کرئی گراو، یان ته نها به کیکیان (وَمُتَوَلَّى الْوَقْفِ) هه روه ها به هؤی مردنی سه ربه رشتکاری
 وه هغه که ش هه لئاوه شیته وه.

(وَلَوْ آجَرَ الْبَطْنَ الْأَوَّلُ مُدَّةً) نه گهر چینی به که می وه وقف بؤ سه رکراوه کان وه قفکراوه که یان
 بؤ ماوهی به کی دیارکراو به کرئی دا (وَمَاتَ قَبْلَ تَمَامِهَا) چینه که ش پیش ته ولوبوونی ماوه که
 مرد (أَوِ الْوَلِيُّ صَبِيًّا) یان سه ربه رشتکار مندالتیکی به کرئی دا، یان مانی منداله که ی به
 کرئی دا، یان مانی شیته کی به کرئی دا (مُدَّةً لَا يَبْلُغُ فِيهَا بِالسِّنِّ) بؤ ماوهی به کی وه ها: که
 - به سال - بلوغی نه ده بو له و ماوهی دا (قَبْلَ الْإِحْتِلَامِ) ئینجا نه ویش به (مَنِي) هاتن

فَالْأَصْحُ الْفَسَاخُهَا فِي الْوَقْفِ لِأَلِصْبِيِّ، وَأَلْهَا تَنْفَسِخُ بِإِهْدَامِ الدَّارِ، لِأَنْقِطَاعِ مَاءِ أَرْضِ
 أُسْتَوْجِرَتْ لِزِرَاعَةِ، بَلْ يُثْبِتُ الْخِيَارُ، وَغَضِبُ الدَّابَّةِ وَإِبَاقُ الْعَبْدِ يُثْبِتُ الْخِيَارَ، وَلَوْ
 أَكْرَى جَمَالًا وَهَرَبَ وَتَرَكَهَا عِنْدَ الْمُكْتَرَى رَاجِعَ الْقَاضِي لِيَمُونَهَا مِنْ مَالِ الْجَمَالِ، فَإِنْ
 لَمْ يَجِدْ لَهُ مَالًا اقْتَرَضَ عَلَيْهِ، فَإِنْ وَثِقَ بِالْمُكْتَرَى دَفَعَهُ إِلَيْهِ، وَإِلَّا جَعَلَهُ عِنْدَ ثَقَّةٍ، وَلَهُ

بلوغی بود، یان شیئته که چاک بژوه، نه وه (فالأصح) به فرموده‌ی راستتر (انفساخها
 فی الوقف) به کردانه که - بقر ماوه‌ی داهاتوو- له مه سه له‌ی وه قفه که دا مه لده وه شیئته وه
 (لأالصبي) به لام له مه سه له‌ی منداله که وه شیئته که دا مه لنا وه شیئته وه.

(و) هر به فرموده‌ی راستتر (انها تنفسخ بإهدام الدار) مامله‌تی به کردان - بقر ماوه‌ی
 داهاتوو- مه لده وه شیئته وه: به هوی پوخانی مه موو خانوه به کردنراوه که، به لام نه‌گه
 به شیئگی خانوه که پوخاو خاوه نه‌کی به په له چاکی نه کرده وه، نه و کاته به کردنرگه که
 مانی په شیمانی‌ی مه‌یه، مه روه که له (تحفة) (مغنی) دا فرمودیانه.

(لَا انْقِطَاعَ مَاءِ أَرْضِ أُسْتَوْجِرَتْ لِزِرَاعَةٍ) به لام به هوی برانی ناوی زه ویه‌کی به راو- که بقر
 کشتو کال به کری گبرایی- به کردانه که مه لنا وه شیئته وه (بَلْ يُثْبِتُ الْخِيَارَ) به لکو به هوی
 ناوبرانه که به کردنرگه که مانی په شیمانبونونه‌ی مه‌یه، نه‌گه به کردنره که له لایه‌کی تر به
 په له ناوی بقر پیدا نه‌کا (و) مه روه‌ها (غَضِبُ الدَّابَّةِ) زه ووتکردنی وولاغه به کردنرگه‌ی و
 (وَإِبَاقُ الْعَبْدِ) مه لاتنی کویله به کردنرگه‌ی و (يُثْبِتُ الْخِيَارَ) هر یه کیک له وانه مانی
 په شیمانی بقر به کردنرگه که جینگیر ده‌کن، نه‌گه به په له زه ووتکراوه که وه رنه‌گرتته وه،
 چونکه له و حاله‌ته دا ناگوچنی سودی لژوه ریگری.

(وَلَوْ أَكْرَى جَمَالًا) نه‌گه چهند ووشتریکی به کری دانه که سیک، نینجا (وَهَرَبَ وَتَرَكَهَا عِنْدَ
 الْمُكْتَرَى) به کردنره که ش هه لاتو ووشتره‌کانی له لایه‌ی به کردنرگه که به جی هیشتن، نه و
 کاته نه‌گه به کردنرگه که به خوی به ختیویان نه‌کا (رَاجِعَ الْقَاضِي لِيَمُونَهَا مِنْ مَالِ الْجَمَالِ)
 ده‌چیتته لای قازی تاکو ووشتره‌کان به مالی ووشتره‌وانه که به ختیو بکا (فَإِنْ لَمْ يَجِدْ لَهُ
 مَالًا) جا نه‌گه قازی- جگه له و ووشترانه- هیج مالی‌تری ووشتره‌وانه‌کی ده‌ست نه‌کوت،
 نه وه (اقترض عليه) بقر به ختیوکردنی ووشتره‌کان قازی هه‌ندیک مال له سه‌ر حیسابی
 ووشتره‌وانه که قهرز ده‌کا.

نینجا (فَإِنْ وَثِقَ بِالْمُكْتَرَى دَفَعَهُ إِلَيْهِ) نه‌گه قازی باوه‌پی به به کردنرگه که هه‌بو، نه وه
 ماله‌قهرزکراوه‌کی ده‌داته ده‌ست تاکو ووشتره‌کانی پی به ختیو بکا (وَأِلَّا) به لام نه‌گه
 باوه‌پی به به کردنرگه که نه‌بو، نه و کاته (جَعَلَهُ عِنْدَ ثَقَّةٍ) ماله‌قهرزکراوه‌کی له لای
 باوه‌پینکراویک داده‌تی، تاکو له به ختیوکردنی ووشتره‌کان خرجی بکا (وَلَهُ) هه‌م بقر قازی

أَنْ يَبِيعَ مِنْهَا قَدْرَ الثَّقَفَةِ، وَلَوْ أَدْنَى لِلْمُكْتَرَى فِي الْإِنْفَاقِ مِنْ مَالِهِ لِيُرْجَعَ جَازًا فِي الْأَظْهَرِ،
وَمَتَى قَبِضَ الْمُكْتَرَى الدَّابَّةَ أَوِ الدَّارَ وَأَمْسَكَهَا حَتَّى مَضَتْ مُدَّةَ الإِجَارَةِ اسْتَقْرَتْ
الأَجْرَةَ وَإِنْ لَمْ يَنْتَفِعْ، وَكَذَا لَوْ اكْتَرَى دَابَّةً لِرُكُوبٍ إِلَى مَوْضِعٍ وَقَبَضَهَا وَمَضَتْ مُدَّةُ
إِمْكَانِ السَّيْرِ إِلَيْهِ، وَسَوَاءٌ فِيهِ إِجَارَةُ الْعَيْنِ وَالذَّمَّةُ إِذَا سَلَّمَ الدَّابَّةَ الْمُوصُوفَةَ، وَتَسْتَقِرُّ
فِي الإِجَارَةِ الْفَاسِدَةِ أَجْرَةً لِمِثْلِ بِمَا يَسْتَقِرُّ بِهِ الْمُسَمَّى فِي الصَّحِيحَةِ،

دروسته: (أَنْ يَبِيعَ مِنْهَا قَدْرَ الثَّقَفَةِ) به نه اندازه‌ی نه‌رکی به‌خیوکردنی ووشتره‌کان به‌شیک
له ووشتره‌کان بفروشن.

(و) هروه‌ها (لَوْ أَدْنَى لِلْمُكْتَرَى فِي الْإِنْفَاقِ مِنْ مَالِهِ) نه‌گه‌ر قازنی نین‌ن بدا به‌کرنگره‌که له
مالی‌خوی ووشتره‌کان به‌خیو بکا (لِيُرْجَعَ) تا‌کو نه‌رکی به‌خیوکردنه‌که له خاوه‌نه‌که‌یان
وه‌ریگریته‌وه (جَازًا) نه‌وه‌ش دروسته (فِي الْأَظْهَرِ) له‌فرموده‌ی به‌هی‌ت‌ردا، جا نه‌گه‌ر
به‌کرنگره‌که قازنی ده‌ست نه‌که‌وت، نه‌وکاته‌شامین ده‌گری: که له‌سه‌ر حیسابی
خاوه‌نه‌که‌یان - به‌مالی‌خوی - به‌خیویان ده‌کا، تا‌کو بتوانی نه‌رکی به‌خیوکردن
وه‌ریگریته‌وه، ه‌روه‌که له‌زوبه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرمودیانه.

(وَمَتَى قَبِضَ الْمُكْتَرَى الدَّابَّةَ أَوِ الدَّارَ) ه‌ر کاتیک به‌کرنگره‌که وولاغه‌که، یان خانووه
به‌کریدراوه‌که‌ی وه‌رگرت، یان ه‌ر شتیکی‌تری به‌کریدراوی وه‌رگرت (وَأَمْسَكَهَا حَتَّى
مَضَتْ مُدَّةُ الإِجَارَةِ) به‌کرنگراوه‌که‌شی له‌لای‌خوی هیشته‌وه تا‌ماوه‌ی به‌کریدانه‌که‌ته‌واو
بوو، نه‌وه (اسْتَقْرَتْ الأَجْرَةَ) کری‌یه‌که‌ی له‌سه‌ر جیگیر ده‌بی (وَإِنْ لَمْ يَنْتَفِعْ) ه‌رچه‌ند
سویدشی لئوه‌رنه‌گرتبئ، جیاوازی‌نیه: به‌قه‌س‌دی سو‌دی لئوه‌رنه‌گرتبئ، یان عوزدیکی
وه‌ک ترسو نه‌خوشی ه‌ه‌بوی (وَكَمَا) ه‌روه‌ها کری‌یه‌که‌ی له‌سه‌ر جیگیر ده‌بی (لَوْ
اِكْتَرَى دَابَّةً لِرُكُوبٍ إِلَى مَوْضِعٍ) نه‌گه‌ر وولاغینکی بق‌سوا‌ری به‌کری‌گرتبو بق‌شوی‌نیک
(وَقَبَضَهَا) وولاغه‌که‌شی وه‌رگرت (وَمَضَتْ مُدَّةُ إِمْكَانِ السَّيْرِ إِلَيْهِ) ماوه‌یه‌کی‌وه‌هاش به‌سه‌ر
چو: که ده‌گونجا پرواته شوینه‌که، به‌لام نه‌رؤیشت.

(وَسَوَاءٌ فِيهِ) جیاوازی‌نیه‌وه‌که‌سانه: له‌ه‌ر یه‌کیک له‌و دوو مه‌سه‌لانه‌ی پ‌ر‌بر‌ودا (إِجَارَةُ
الْعَيْنِ وَالذَّمَّةِ) به‌کریدانی خودی‌شتیک و به‌کریدانی له‌نه‌ستق (إِذَا سَلَّمَ الدَّابَّةَ الْمُوصُوفَةَ)
ه‌ر کاتیک به‌کریده‌ره‌که وولاغه‌باسکراوه‌که ته‌سلیمی به‌کرنگره‌که بکا.

(وَتَسْتَقِرُّ فِي الإِجَارَةِ الْفَاسِدَةِ أَجْرَةً لِمِثْلِ) له‌به‌کریدانی نادرستدا - که مه‌رجیکی‌ناته‌واو
بی - کری‌ی‌هاوینه‌جیگیر ده‌بی (بِمَا يَسْتَقِرُّ بِهِ الْمُسَمَّى فِي الصَّحِيحَةِ) به‌وه‌یانه‌ی کری‌ی
ناوبراو له‌به‌کریدانی‌دروست‌بودا جیگیر ده‌بو، جا له‌به‌کریدانی‌نادرست‌یشدا جیاوازی‌نیه:
سو‌دی لئوه‌رگرتبئ، یان نا، واته: چونکه به‌کریدانی نادرست‌یش ه‌مان پ‌ریاری به‌کریدانی

وَلَوْ أَكْرَى عَيْنًا مُدَّةً وَلَمْ يُسَلِّمْهَا حَتَّى مَضَتْ الْفَسَخَتْ، وَلَوْ لَمْ يُقَدِّرْ مُدَّةً وَآجَرَ لِرُكُوبِ إِلَى مَوْضِعٍ وَلَمْ يُسَلِّمْهَا حَتَّى مَضَتْ مُدَّةُ السَّيْرِ فَالْأَصَحُّ أَنَّهَا لَا تَنْفَسِحُ، وَلَوْ آجَرَ عَبْدَهُ ثُمَّ أَعْتَقَهُ فَالْأَصَحُّ أَنَّهَا لَا تَنْفَسِحُ الْإِجَارَةَ وَأَنَّه لَا خِيَارَ لِلْعَبْدِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ لَا يَرْجِعُ عَلَى سَيِّدِهِ بِأَجْرَةٍ مَابَعْدَ الْعِتْقِ، وَيَصِحُّ بَيْعُ الْمُسْتَأْجِرَةِ لِلْمُكْتَرِي، وَلَا تَنْفَسِحُ الْإِجَارَةُ فِي الْأَصَحِّ،

دروستیجوی بقره دردی، به لام له ودا جیاوازن: له دروستیویه که دا کرئی ناوبراو جیگیر ده بی، له نادرسته که دا کرئی هاووینه جیگیر ده بی.

به لام نه گهر به کریدانه که له بنجینه دا (باطل) = دانه مه زاو بوو: وهک مندالتیک مروفتیکی بالغ به کرئی بگریو کاریکی پی بکا، نه وه مانی هیچ کرئی به کی نیه، هه روه که له (مغنی) دا فهرموویه تی.

(وَلَوْ أَكْرَى عَيْنًا مُدَّةً) نه گهر خودی شتیکی بقره ماوه به کی دیارکرو به کرئی دا (وَلَمْ يُسَلِّمْهَا حَتَّى مَضَتْ) شته که شی ته سلیمی به کرئگره که نه کرد تا ماوه دیارکروه که ته او بوو، نه و کاته (انْفَسَخَتْ) به کریدانه که هله وه شیتته وه، چونکه پیش وه رگرتن کاتی سوده که فه وتاره.

به لام (وَلَوْ لَمْ يُقَدِّرْ مُدَّةً) نه گهر له و به کریدانه دا ماوه دیار نه کریدی و (وَآجَرَ لِرُكُوبِ إِلَى مَوْضِعٍ) به کرئی دابی بقره سواری تا شوینیکی دیارکرو (وَلَمْ يُسَلِّمْهَا حَتَّى مَضَتْ مُدَّةُ السَّيْرِ إِلَيْهَا) وولاغه که شی ته سلیمی به کرئگره که نه کرد، تا ماوه پویشتن بقره شوینه دیارکروه که به سهر چوو، نه وه (فَالْأَصَحُّ) به فهرمووده ی راستر (أَنَّهَا لَا تَنْفَسِحُ) به کریدانه که هله ناوه شیتته وه، چونکه په یوه ندی به کاته وه نیه شوینی سوده که ش هه ماوه.

(وَلَوْ آجَرَ عَبْدَهُ) نه گهر کویله که ی خوی به کرئی دا (ثُمَّ أَعْتَقَهُ) نینجا نازادی کرد، نه وه (فَالْأَصَحُّ) به فهرمووده ی راستر (أَنَّهَا لَا تَنْفَسِحُ الْإِجَارَةَ) به کریدانه که هله ناوه شیتته وه (وَأَنَّه لَا خِيَارَ لِلْعَبْدِ) کویله که ش مافی په شیمانی نیه له دوی نازادبوونی، که واته: هه به به کریدراوی ده میتیتته وه تا ماوه به کریدانه که ته ولو ده بی، به لام (وَالْأَظْهَرُ) به فهرمووده ی به هیتتر: (أَنَّهُ لَا يَرْجِعُ عَلَى سَيِّدِهِ) کویله نازادکروه که ناگه پیتته وه سهر گه وره که ی خوی، واته: (بِأَجْرَةٍ مَا بَعْدَ الْعِتْقِ) کرئی دوی نازادبوونی له گه وره که ی وه رناگریته وه، که وابو: تا ماوه به کریدانه که ته ولو ده بی، له (بیت المال)، بیان له لایه ن ده وله مه نده کان به ختو ده کرئی، هه روه که زوری ی سهرچاوه کاند فهرموویانه.

(وَيَصِحُّ بَيْعُ الْمُسْتَأْجِرَةِ لِلْمُكْتَرِي) دروسته شتی به کریدراو بفروشیتته به کرئگره که، پیش نه وه ی ماوه به کریدانه که ته او بیی (وَلَا تَنْفَسِحُ الْإِجَارَةَ) به و فروشتنه به کریدانه که هله ناوه شیتته وه (فِي الْأَصَحِّ) له فهرمووده ی راستردا.

وَلَوْ بَاعَهَا لِغَيْرِهِ جَازَ فِي الْأَطْهَرِ وَلَا تَنْفَسِخُ.

(كِتَابُ إِحْيَاءِ الْمَوَاتِ)

الْأَرْضُ الَّتِي لَمْ تُعْمَرَ قَطُّ إِنْ كَانَتْ بِيَلَادِ الْإِسْلَامِ فَلِلْمُسْلِمِ تَمْلُكُهَا بِالْإِحْيَاءِ، وَلَيْسَ هُوَ لِدِمِّيٍّ، وَإِنْ كَانَتْ بِيَلَادِ كُفَّارٍ

(وَلَوْ بَاعَهَا لِغَيْرِهِ) نه گهر شته به کریدراوه که ی فروخته که سینکی تری - جگه له به کرینگره که - شه وهش (جَازَ فِي الْأَطْهَرِ) له فرموده ی به میزتندا: دروسته، هم (وَلَا تَنْفَسِخُ) به و فروشتهش به کریدانه که هه لئاوه شیتته وه، که واته: له هه ربوو مهسه له که دا - تا ماوه ی به کریدانه که ته ولو ده بی - شته فروشرلوه که له دهستی به کرینگره که دا ده مینتته وه، کرئی به که شی - له و ماوه یه دا - هر بق به کریده ره که یه، واته: هیچی بق کرپاره که نیه .

به لام نه گهر کرپاره که نه یزانیبو به کرئی دراوه، یان زانیبوی به لام وا تیکه یشتبو: کرئی نه و ماوه یه بق خویته ی - چونکه شارها نه بو - نه و کاته مافی په شیمانی هه یه، هه روه که له زوری ی سه رچاوه کاندآ پوون کرلوه ته وه .

﴿پاشکو﴾: نه گهر به کریده ره که و به کرینگره که بووه کیشه یان: له باری نه اندازه ی کرئی به که، یان له نه اندازه ی ماوه که، یان له نه اندازه ی به کریدراوه که، یان له نه اندازه ی سود لئوه رگرتنه که، نه وه لئره شدآ - وه که کیشه ی کرپارو فروشیار - هه ربووکیان سویند بق یه کتری ده خون، نینجا به کریدانه که هه لئوه وه شیتته وه و کرئی هاوویننهش له سه ر به کرینگره که واجب ده بی: بق نه و ماوه یه ی که سوده که ی وه رگرتوه، هه روه که له (فتح المعین) دا پوون کراوه ته وه .

﴿كِتَابُ إِحْيَاءِ الْمَوَاتِ: پَهَرْتَوُکِ زَیْنِدُوو کَرْدَنَه وَه ی زَهْمِیْنِ مَرْدُوو﴾

واته: ناوه دانگردنه وه ی زه مینیکی وه ها که هیچ کاتیک ملکی هیچ که سیک نه بو بی و مافی هیچ که سینکی به سه روه نه بی. پیغه مبه ر علیه السلام ده فرموی: ﴿مَنْ عَمَرَ أَرْضًا لَيْسَتْ لِأَحَدٍ فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا﴾ رواه البخاری، هه ر که سیک زه مینیک ناوه دان بکاته وه که مافی که سی تی دا نه بی، نه وه ده بیته ملکی خوی.

(الْأَرْضُ الَّتِي لَمْ تُعْمَرَ قَطُّ) نه و زه مینه ی هیچ کاتیک ناوه دان نه کراوه و مافی هیچ ناوه دان به کیشی تی دا نیه (إِنْ كَانَتْ بِيَلَادِ الْإِسْلَامِ) نه گهر له ولاته کانی نیسه لمدابی، نه وه (فَلِلْمُسْلِمِ تَمْلُكُهَا بِالْإِحْيَاءِ) بق مروشی موسولمان دروسته بیکاته ملکی خوی به ناوه دان گردنه وه ی زه مینه که، هه رچه ند کار به دهستی موسولمانانیش نیزنی نه دا.

به لام (وَلَيْسَ هُوَ لِدِمِّيٍّ) نه و ناوه دان گردنه وه یه بق جوله که و دیان و مه گوش ی په یمان له نه ستق دروست نیه (وَإِنْ كَانَتْ بِيَلَادِ كُفَّارٍ) نه گهر زه مینه که له ولاتی کافراندآ بی، نه و

فَلَهُمْ إِيَاؤُهَا، وَكَذَا لِلْمُسْلِمِ إِنْ كَانَتْ مِمَّا لَا يَذُبُّونَ الْمُسْلِمِينَ عَنْهَا، وَمَا كَانَ مَعْمُورًا فَلِمَالِكِهِ، فَإِنْ لَمْ يُعْرَفْ وَالْعِمَارَةُ إِسْلَامِيَّةٌ فَمَالٌ ضَائِعٌ، وَإِنْ كَانَتْ جَاهِلِيَّةً فَلَا ظَهْرَ أَلَيْهَا يُمْلِكُ بِالْإِحْيَاءِ، وَلَا يُمْلِكُ بِالْإِحْيَاءِ حَرِيمٌ مَعْمُورٌ، وَهُوَ مَا تَمَسُّ الْحَاجَّةُ إِلَيْهِ لِتَمَامِ الْإِنْتِفَاعِ، فَحَرِيمُ الْقَرْيَةِ: النَّادِي وَمُرْتَكَضُ الْخَيْلِ

کاته (فَلَهُمْ إِيَاؤُهَا) بۆ کافران دروسته: زیندوی بکنه وه (وَكَذَا لِلْمُسْلِمِ) ههروهه ما بۆ موسولمانیش دروسته (إِنْ كَانَتْ مِمَّا لَا يَذُبُّونَ الْمُسْلِمِينَ عَنْهَا) به وه مرجهی کافره کان موسولمانان له وشوینه دهرنه کن، واته: نه گهر موسولمانیان له وشوینه دهرده کرن، نه وه کاته دروست نیه موسولمان ناوه دانلی بکاته وه.

(وَمَا كَانَ مَعْمُورًا) هه زه مینیک له رابردوودا - ناوه دان بویی و نیستا ویران بی، نه وه (فَلِمَالِكِهِ) هه بۆ خاوه نه که ی خزیه تی، جا نه گهر نه مابو، نه وه کاته بۆ میراتگره که یه تی، جیاوازی نیه: خاوه نه که ی موسولمان بی، یان کافر (فَإِنْ لَمْ يُعْرَفْ) جا نه گهر نه زانندرا خاوه نه که ی کنیه (وَالْعِمَارَةُ إِسْلَامِيَّةٌ) ناوه دانیه که ش ناوه دانیه کی نیسلامی بوو: وه ک نیشانه یه کی نیسلامی تی دا بی، نه وه کاته (فَمَالٌ ضَائِعٌ) زه مینه که مالتیکی له ده ستچوو وه ده که ویتته ده ست کاربه دهستی موسولمانان، واته: نه گهر نومییدی ناشکرابوونی خاوه نه که ی هه بی، نه وه زه مینه که ی بۆ ده پاریزی، یان ده یفرۆشی و پاره که ی بۆ ده پاریزی، یان به قهرز ده بیداته (بَيْتُ الْمَالِ)، به لام نه گهر نومییدی ناشکرابوونی نه بو، نه وه کاته یه کسه ر ده بیته ملکی (بَيْتُ الْمَالِ)، که وابو: بۆ کاربه دهستی موسولمانان دروسته بیداته که سیك، واته: نه گهر کاربه ده ست نه بیدا، نه وه به ناوه دانکردنه وه نابیتته ملکی هیچ که سیك، ههروهه له نۆزیه ی سه رچاوه کاندای پوون کرلوه ته وه.

(وَإِنْ كَانَتْ جَاهِلِيَّةً) به لام نه گهر ویرانبوو وه که ناوه دانلی سه رده می کافران بوو: وه ک نیشانه یه کی کافرانی تی دابی، یان گومان له وه دا هه بو: که هی سه رده می کافرانه، نه وه کاته (فَلَا ظَهْرَ أَلَيْهَا) به فرموده ی به هیتر (أَنَّهُ يُمْلِكُ بِالْإِحْيَاءِ) به هوی زیندوو کردنه وه ده کرتته ملک و دروسته وه زه مینی مردوو زیندوو بکرتته وه.

(وَلَا يُمْلِكُ بِالْإِحْيَاءِ حَرِيمٌ مَعْمُورٌ) پاسکراوی شویتتی ناوه دانکراو، به زیندوو کردنه وه تا کرتته ملک (وَهُوَ) پاسکراو (مَا تَمَسُّ الْحَاجَّةُ إِلَيْهِ) نه وه شویتته یه که نۆد پیوستی پی ده بی (لِتَمَامِ الْإِنْتِفَاعِ) بۆ سو دوه رگرتنی ته واو له شویتته که، ئینجا نه وه پاسکراوه ش به گویره ی شویتته که ده گوړی.

که وابو: (فَحَرِيمُ الْقَرْيَةِ) پاسکراوی گوند = دی: (النَّادِي) نه وه شویتته یه که خه لک بۆ قسه کردن لی داده نیش و هه م (وَمُرْتَكَضُ الْخَيْلِ) شویتتی غارغارانی سوارنه سپه کانه و

وَمَنَاخُ الْإِبِلِ وَمَطْرَحُ الرَّمَادِ وَخَوْهَا، وَحَرِيمُ الْبُئْرِ فِي الْمَوَاتِ: مَوْقِفُ التَّارِجِ وَالْحَوْضُ
وَالدُّوْلَابُ وَمُجْتَمَعُ الْمَاءِ وَمَتَرْدُدُ الدَّابَّةِ، وَحَرِيمُ الدَّارِ فِي الْمَوَاتِ: مَطْرَحُ رَمَادٍ وَكُنَاسَةٌ
وَتَلْجٍ وَمَمْرٌ فِي صَوْبِ الْبَابِ، وَحَرِيمُ آبَارِ الْقَنَاةِ: مَالُو حُفْرٍ فِيهِ نَقْصَ مَأْوَاهَا أَوْ خَيْفَ
الْإِنْهِيَارِ، وَالدَّارُ الْمَحْفُوفَةُ بِدُورٍ لِاحْرِيمِ لَهَا، وَيَتَصَرَّفُ كُلُّ وَاحِدٍ فِي مَلِكِهِ عَلَى الْعَادَةِ،

همه (وَمَنَاخُ الْإِبِلِ) شوینتی شیخ کردنی ووشتره کانه و هم (وَمَطْرَحُ الرَّمَادِ) شوینتی فریدانی
خوَل و خَلت و خال و زیل و (وَتَخَوْهَا) نه وهی وهک نه شوینتانهیه: وهک یاریگهی مندالانو
مؤلگه و له وهرگهی نازله کان و شوینتی دار لیهینان و کانگهی گل و بهردی خانوو و قهراغی
جۆگه و گشت شوینته گشتی به کانی تر، واته: نه وانه -هیجیان- دروست نیه ناوه دان
بکرتنه وه و بکرتنه ملکی تاییه تی که سیک.

هه روه ها پاسکراوی جۆگه ش نه م لاو نه و لایه تی: که له کاتی جۆمال کردن قوپو بهردی
فپئی ده بریتتی، هه روه که له (تحفة) دا فرموویه تی.

(وَ حَرِيمُ الْبُئْرِ فِي الْمَوَاتِ) پاسکراوی بیریک که له زه مینیک می مردودا هه لکه ندرابین (مَوْقِفُ
التَّارِجِ) نه و شوینتانهیه که بۆ ناوه لیتجان مرقفه که ی لپرا ده وه سستی، هه م (وَالْحَوْضُ) نه و
حه وزه یه که ناوه که ی تی ده کرئی و هه م (وَالدُّوْلَابُ) شوینتی بۆ لایه یه، هه م (وَمُجْتَمَعُ الْمَاءِ)
نه و شوینتانهیه که ناوی تی دا کۆ ده کریتنه وه بۆ ناودانی نازله کان و هه م (وَمَتَرْدُدُ الدَّابَّةِ)
نه و شوینتانهیه که وولاغی ناوه لیتجان هاتوچوی تی دا ده کا.

(وَ حَرِيمُ الدَّارِ فِي الْمَوَاتِ) پاسکراوی خانوو ی دروستکراو له زه مینیک می مردودا (مَطْرَحُ رَمَادٍ
وَ كُنَاسَةٌ وَ تَلْجٍ) نه و شوینتانهیه که خوَله میش و خَلت و خال و به فری فپئی ده بریتتی، هه م (وَمَمْرٌ
فِي صَوْبِ الْبَابِ) شوینتی هاتوچۆ کردنه له لای ده رگه وه.

(وَ حَرِيمُ آبَارِ الْقَنَاةِ) پاسکراوی بیره کانی کاریز (مَالُو حُفْرٍ فِيهِ) نه و شوینتانهیه: که نه گهر
بیریکی تازهی لیه لیکه ندرئی (نَقْصَ مَأْوَاهَا) به و بیره تازیه ناوی کاریزه که کم ده بو (أَوْ
خَيْفَ الْإِنْهِيَارِ) یان ترسی نیکرمانی کاریزه که ده بو (وَالدَّارُ الْمَحْفُوفَةُ بِدُورٍ) نه و خانوو ی به
خانوو کانی تر ده وره ی دراوه (لَا حَرِيمَ لَهَا) هیچ پاسکراوی نیه، چونکه نه و له
خانوو کانی تر زیاتر مافی نیه.

(وَيَتَصَرَّفُ كُلُّ وَاحِدٍ فِي مَلِكِهِ عَلَى الْعَادَةِ) گشت خاوه نیتیک به گویره ی عاده ت دستکاری له
ملکی خوئی دا ده کا، هه رچه نده به هوی نه و دستکاریه ش دراوسنی به که ی زیانی بگاتی:
وهک بیریک له ملکی خوئی دا هه لیکه نه و به هوی بیره که ناوی بیرى دراوسنی به که ی کم
بکاته وه، یان دیواری دراوسنی به که ی بهوخی، یان به هوی بیرى ناوده ستخانه که ی بیرى
ناوی دراوسنی به که ی بگورئی، واته: چونکه نه و دستکاریانه ی له ملکی خوئی دا کردون لئی
قه ده غه ناکرتین، به و مه رجی به گویره ی عاده ت بئ.

فَإِنْ تَعَدَّى ضَمْنَ، وَالْأَصْحُ أَنَّهُ يَجُوزُ أَنْ يَتَّخِذَ دَارَهُ الْمَخْفُوفَةَ بِمَسَاكِنِ حَمَامًا
وَإِصْطَبْلًا، وَحَائِوَتَهُ فِي الْبِرَازِينِ حَائِوَتَ حَدَادٍ إِذَا اخْتَاطَ وَأَحْكَمَ الْجُدْرَانَ، وَيَجُوزُ
إِحْيَاءُ مَوَاتِ الْحَرَمِ دُونَ عَرَاقَاتٍ فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: وَمُزْدَلَفَةٌ وَمَنَى كَعَرَفَةٌ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
وَيَخْتَلِفُ الْإِحْيَاءُ بِحَسَبِ الْفَرْضِ فَإِنْ أَرَادَ مَسْكِنًا اشْتَرَطَ تَحْوِيطَ الْبُقْعَةِ وَسَقْفَ
بَعْضَهَا وَتَغْلِيقَ بَابٍ وَفِي الْأَبَابِ وَجْهٌ،

به لام (فَإِنْ تَعَدَّى) نه گهر له سنووری عادهت تییپه پی له عادهت زیاتر ده ستکاری له ملک
خوی دا کرد، نه و کاته (ضَمْنَ) ده بیته زامینی گشت زینتیک که - بیگومان - به هوی نه
ده ستکاریه پوو بدا، یان به گومانیکه به هیز: وه کو که سی لیزانو و ناگادار شاهیدی بدهن:
که نه و زیانه به هوی نه و ده ستکاریه په پيدا بوه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه،
که و ابو: نه گهر خانووه که ی بکاته کارگه ی دهرمانیکه بوندلرو مندالی درلوسیگانی به هوی
بونه که ی بمرن، نه وه ده بیته زامین، هه روه که له (نهاية) دا فرموویه تی.

(وَالْأَصْحُ) به فرمووده ی راستر: (أَنَّهُ يَجُوزُ أَنْ يَتَّخِذَ دَارَهُ الْمَخْفُوفَةَ بِمَسَاكِنِ) دروسته
خانووه که ی خوی - که به چند خانوویک دهره ی دراوه - بیکاته (حَمَامًا) که رماو و هم
(وَإِصْطَبْلًا) بیکاته خانه ی نازه ل و بیکاته فرنی و بیکاته مزگهوت، هم (وَحَائِوَتُهُ فِي
الْبِرَازِينِ) دروسته دوکانه که ی خوی له ناو کوتا لفروشه کاندای بکاته (حَائِوَتَ حَدَادٍ) دوکانی
ناسنگرو جلاشور (إِذَا اخْتَاطَ وَأَحْكَمَ الْجُدْرَانَ) به و مهرجه ی پاریزکاری بکاو دیواره کان
باش قاییم بکا.

ئینجا بزانه: کومه لیکه زانایان نه و فرمووده یان هه لیزاردوه: که هه ر ده ستکاریه ک بیته
هوی نازاردانی درلوسیگانی و عادهت نه بی، نه وه لی قه دهغه ده کری، هه روه که له
(تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

(وَيَجُوزُ إِحْيَاءُ مَوَاتِ الْحَرَمِ) دروسته: شوینه مردووه کانی (حرم) ی پیروز زیندوو بکریته وه
(نُونَ عَرَاقَاتٍ) به لام زه مینی (عرفة) دروست نیه زیندوو بکریته وه (فِي الْأَصْحِ) له
فرمووده ی راستر دا (قُلْتُ) نیامی (النواوی) ده فرموی: (وَمُزْدَلَفَةٌ وَمَنَى) هه ر دوکیان
(كَعَرَفَةٌ) وه کو زه مینی (عرفة) دروست نیه زیندوو بکریته وه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ چو نیه تی زیندوو کردنه وه ﴾

(وَيَخْتَلِفُ الْإِحْيَاءُ بِحَسَبِ الْفَرْضِ) زیندوو کردنه وه ی زه مینه که به گویره ی مه به سته که ی
لیک جیاوازه، که و ابو: (فَإِنْ أَرَادَ مَسْكِنًا) نه گهر ویستی شوینه که بکاته خانوو (اشْتَرَطَ
تَحْوِيطَ الْبُقْعَةِ) به مهرج داندراوه، دیوارتیک له دهره ی پارچه زه مینه که بکاو هم (وَسَقْفَ
بَعْضِهَا) بان بو هه ندیکیشی دروست بکاو هم (وَتَغْلِيقُ بَابٍ) دهرگه شی پیوه بخا (وَفِي
الْبَابِ وَجْهٌ) له باره ی دهرگه فرمووده ی کی بی هیز هه یه: به مهرج نه بی.

أَوْ زَرِيَّةَ دَوَابِّ فَتَحْوِيطٌ لَا سَقْفَ، وَفِي الْبَابِ الْخِلَافُ، أَوْ مَزْرَعَةً فَجَمْعُ الثَّرَابِ حَوْلَهَا وَتَسْوِيَةُ الْأَرْضِ وَتَرْتِيبُ مَاءِ لَهَا إِنْ لَمْ يَكْفِهَا الْمَطَرُ الْمُعْتَادُ، لِأَلْزَاعَةِ فِي الْأَصْحَ، أَوْ بُسْتَانًا فَجَمْعُ الثَّرَابِ وَالتَّحْوِيطُ حَيْثُ جَرَتِ الْعَادَةُ بِهِ وَتَهْيِئَةُ مَاءٍ وَيُسْتَرْطُ الْفَرَسُ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَمَنْ شَرَعَ فِي عَمَلٍ إِحْيَاءٍ وَلَمْ يُتِمَّهُ أَوْ أَعْلَمَ عَلَى بُقْعَةٍ يَنْصُبُ أَحْجَارًا أَوْ غُرَزَ خَشْبًا

﴿ نَاگاداری ﴾: له شوینه واری خیلو کوچه ره کانیش له گه رمیان وله کوستان-

به گویره عادت رهفتار ده کری، که ابو: نه گه ره کیکیان شوینتیکی له برک و بهرد پاک کرده وه و پیکسی خست تاکو خیمه ی لیدابکوئن، یان که پرو ساباتی لی تروست بکار نازه له کانی لی بدوشی، نه وه نه گه ره به مه بهستی ملکایه تی نه و کاره ی کرین، نه و پارچه زه مینه ده بیته ملکی خوی، هرچه نده له ویش بار بکا، به لام نه گه ره به مه بهستی سود لی وه رگرتن نه و کاره ی کرین، نه و کاته نه و یان بق سود لی وه رگرتن له گشت که سیکی تر له پیشره تا بار ده کا، هر وه له (تحفة) و (نهایه) دا پوون کر او ه توه.

(أَوْ زَرِيَّةَ دَوَابِّ) نه گه ر ویستی بیکاته شوینی نازه له کان، نه و کاته (فَتْحْوِيطٌ) پیویسته دیواری له دوه ره بکا، به لام (لَا سَقْفَ) یان بؤکردن پیویست نیه (وَفِي الْبَابِ الْخِلَافُ) له باره ی ده رگه ش دوو فرموده که ی ابر دوو ه نه، راستره که یان: مهرجه ده رگه ی هین.

(أَوْ مَزْرَعَةً) یان نه گه ر ویستی زه مینه که بکاته زه ویی کشتو کال (فَجَمْعُ الثَّرَابِ حَوْلَهَا) مهرجه گلی له دوه ره کؤ بکاته وه، یان به بهرد دیواری بق بکا، یان به برک په ریینی بق بکا، هم (وَتَسْوِيَةُ الْأَرْضِ) زه ویه که ش برک بخا، واته: بلندی و نه و یایه تی لایبا، هم (وَتَرْتِيبُ مَاءِ لَهَا) ناویشی بق دابین بکا (إِنْ لَمْ يَكْفِهَا الْمَطَرُ الْمُعْتَادُ) نه گه ر بارانی عاده تی به س نه بین (لَا الزَّرَاعَةَ) به لام مهرج نیه کشتو کاله کی تی دا بچینی (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا.

(أَوْ بُسْتَانًا) یان نه گه ر ویستی زه مینه که بکاته باغ، نه و کاته (فَجَمْعُ الثَّرَابِ) مهرجه گلی له دوه ره کؤ بکاته وه وه (وَالْتَّحْوِيطُ) دیواریشی له دوه ره بکا (حَيْثُ جَرَتِ الْعَادَةُ بِهِ) به گویره عادت: نه گه ر عادت دیواری بهرد بوو به بهرد دیواره که بکا، نه گه ر عادت په ریین بوو به برک و قامیش په ریینی بکا، هم (وَتَهْيِئَةُ مَاءٍ) ناویشی بق ناماده بکا (وَ) هروه ها (يُسْتَرْطُ الْفَرَسُ) لی رده دا به مهرج دانراوه: هه ندیک دره ختی تی دا بچینی (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فرموده ی راستی مه زه ب.

(وَمَنْ شَرَعَ فِي عَمَلٍ إِحْيَاءٍ) هر که سیك دهستی کرد به کاری زیندو و کردنه وه ی شوینتیک و (وَلَمْ يُتِمَّهُ) ته و اویشی نه کرد (أَوْ أَعْلَمَ عَلَى بُقْعَةٍ) یان نیشانه ی له سه ر پارچه زه مینیک دانا (يَنْصُبُ أَحْجَارًا أَوْ غُرَزَ خَشْبًا) چند بهردیکی وه کو کیل دانا، یان داریکی چه قاند، به لام

فَمَتَحَجَّرَ وَهُوَ أَحَقُّ بِهِ، لَكِنَّ الْأَصْحَ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ بِنِعْمُهُ، وَأَنَّ لَوْ أَحْيَاهُ آخِرُ مَلَكُهُ، وَلَوْ طَالَتْ مُدَّةُ التَّحَجُّرِ قَالَ لَهُ السُّلْطَانُ: أَخِي أَوْ أَتْرُكُ، فَإِنْ اسْتَمَهَلَ أَهْمَلَ مُدَّةً قَرِيبَةً، وَلَوْ أَقْطَعَهُ الْإِمَامُ مَوَاتًا صَارَ أَحَقُّ بِإِحْيَائِهِ كَالْمَتَحَجَّرِ، وَلَا يُقْطَعُ إِلَّا قَادِرًا عَلَى الْإِحْيَاءِ وَقَدْرًا يَقْدِرُ عَلَيْهِ، وَكَذَا التَّحَجُّرُ،

هیچ کاری نمی تری تن دا نه کرد، نه وه (فَمَتَحَجَّرَ) شوینه که ی بۆ خۆی قه دهغه کربوه، واته: نایبته ملکی خۆی، که وایو: (وَهُوَ أَحَقُّ بِهِ) نه وه له گشت که سیك مافی زیاتره و له پیشتره بۆ زیندوو کردنه وه ی نه وه پارچه یه (لَكِنَّ الْأَصْحَ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ بِنِعْمُهُ) به لام به فرمووده ی پاستر دروست نیه: نه وه پارچه یه بفروشیتته که سیکی تر، چونکه نه وه خاوه نی شوینه که نیه، به لکو مافی هیه بیکاته ملکی خۆی و نه وه مافهش نافرو شری.

(وَأَنَّهُ) هه ر به فرمووده ی پاستر (لَوْ أَحْيَاهُ آخِرُ) نه گه ر که سیکی تر نه وه شوینه قه دهغه کراوه ی بۆ خۆی زیندوو کرده وه نه ویش وازی لیته هیتابو، نه وه (مَلَكُهُ) نه وه که سه ده بیته خاوه نی شوینه که، به لام گونا هه ر ده بی.

(وَلَوْ طَالَتْ مُدَّةُ التَّحَجُّرِ) نه گه ر ماوه ی ده ست به سه رداگر تنی شوینه قه دهغه کراوه که زۆر دریزۆ بۆوه، نه وه کاته (قَالَ لَهُ السُّلْطَانُ: أَخِي أَوْ أَتْرُكُ) کاربه ده ست پئی ده لئ: یان زیندووی بکه وه، یان وازی لیبیتته (فَإِنْ اسْتَمَهَلَ) جا نه گه ر داوای مؤلته تی کرد (أَهْمَلَ مُدَّةً قَرِيبَةً) بۆ ماوه یه کی نزیک مؤلته تی ده دریتتی، جا نه گه ر نه وه ماوه یه ش پۆیشت و زیندووی نه کرده وه، نه وه کاته مافی له وه قه دهغه کراوه دا نامیتنی.

(وَلَوْ أَقْطَعَهُ الْإِمَامُ مَوَاتًا) نه گه ر پیشه وای موسولمانان پارچه زه مینیکی دایه که سیك: تا کو بۆ خۆی زیندووی بکاته وه، نه وه ش (صَارَ أَحَقُّ بِإِحْيَائِهِ) له گشت که سیك مافی زیاتره: نه وه پارچه یه بۆ خۆی زیندوو بکاته وه (كَالْمَتَحَجَّرِ) وه ک قه دهغه که ری پابروو، به لام نه گه ر پیشه وای پارچه که ی بۆ کردنه ملک بداتن، نه وه کاته یه کسه ر ده بیته ملکی وی، هه روه ها نه گه ر نه وه شوینه ویرانبووانه ش - که خاوه نیان نادۆزیتته وه - به ملکایه تی بداته که سیك، نه ویش ده بیته ملکی وی، هه روه ک له زۆریه ی سه رچاوه کاندای فرموویانه.

که وایو: (وَلَا يُقْطَعُ إِلَّا قَادِرًا عَلَى الْإِحْيَاءِ) پیشه وای نه وه پارچه زه ویه ناداته گشت جۆره که سیك، به لکو ته نها ده داته نه وه که سه ی توانای زیندوو کردنه وه ی هیه، هه م (وَقَدْرًا يَقْدِرُ عَلَيْهِ) ته نها نه اندازه یه کی وه هاشی ده داتن، که توانای زیندوو کردنه وه ی هیه.

(وَكَذَا التَّحَجُّرُ) قه دهغه کردنی پابرووش هه ر نه وایه، واته: ته نها نه وه جۆره که سه مافی هیه پارچه یه ک بۆ خۆی قه دهغه بکا، که توانای زیندوو کردنه وه ی هیه بۆ ته نها به نه اندازه ی پۆیست بۆ توانای زیندوو کردنه وه ی نه وه نه اندازه یه ی هیه.

وَالْأَظْهَرُ أَنَّ لِلْإِمَامِ أَنْ يَحْمِيَ بُقْعَةَ مَوَاتٍ لِرَعْيِ نَعْمِ جَزِيَّةٍ وَصَدَقَةٍ وَضَالَّةٍ وَضَعِيفٍ عَنِ الثُّجَعَةِ، وَأَنَّ لَهُ نَقْضَ مَا حَمَاهُ لِلْحَاجَةِ، وَلَا يَحْمِي لِنَفْسِهِ.

﴿ پووشانهو پاوان کردنی له وهرگه ﴾

(وَالْأَظْهَرُ) به فرموده‌ی به‌میزتر (أَنَّ لِلْإِمَامِ) بُو پیشه‌وای موسولمانان و بُو جیگره‌که‌ی دروسته (أَنَّ يَحْمِي بُقْعَةَ مَوَاتٍ) پارچه‌زه‌مینکی مردوو پاوان بکا، واته: قه‌ده‌غی بکا تاکو خه‌ک نازه‌له‌کان لهو پارچه‌یه نه‌له‌وه‌پینن، جا‌ئو پاوانه‌ش (لِرَعْيِ نَعْمِ جَزِيَّةٍ) بُو له‌وه‌پاندنی نازه‌له‌کانی سه‌رانه‌یهو هم (وَصَدَقَةٍ) بُو نازه‌له‌کانی زه‌کاتو هم (وَضَالَّةٍ) بُو نازه‌له‌کانی ونبوو و هم (وَضَعِيفٍ عَنِ الثُّجَعَةِ) بُو ئو نازه‌له‌ی بن‌هیزه و ناگاته له‌وه‌رگه‌ی دور، ئینجا بهو مهرجه‌ش دروسته: که له‌وه‌رگه‌ی تر-جگه له پاوانکروه‌که- زُرد بنو به‌شی له‌وه‌رانی نازه‌له‌کانی خه‌ک بکن، هه‌رچند دورویش بن.

(وَأَنَّ لَهُ نَقْضَ مَا حَمَاهُ لِلْحَاجَةِ) هم بُو پیشه‌وای موسولمانان دروسته: پاوانکروای خُو‌ی و کاریه‌ده‌سته‌کانی پیشه‌خُو‌یشی هه‌لبوه‌شینیتته‌وه بُو به‌رزه‌وه‌ندی موسولمانان (وَلَا يَحْمِي لِنَفْسِهِ) نابن: نه پیشه‌ولو نه خه‌لکی تر شویننک بُو خُو‌ی پاوان بکا، چونکه ئو پاوانکردنه تاییه‌ته به به‌رزه‌وه‌ندی گشتی نیسلام، پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام ده‌فرموی: ﴿لَا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ﴾ رواه البخاری، پاوانکردنی له‌وه‌رگه‌ی گشتی ته‌نجا بُو خواو بُو پیغه‌مبه‌ری خوایه علیه‌السلام هیچ که‌سیکی تر مافی پاوانکردنی نیه.

﴿ ناکاداری ﴾: حه‌رامه کاریه‌ده‌ست، یان خه‌لکی تر شتیک له‌وه‌که‌سانه وه‌ریگرن: که له پاوانکروایکی مردوو، یان له له‌وه‌رگه‌یه‌کی مردوو نازه‌له‌کانیان ده‌له‌وه‌پینن، هه‌روه‌که له زُریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرموویانه، واته: به به‌لگه‌ی حه‌بیسه‌که‌ی داهاتوو، جا‌ئو شته حه‌رامه‌ی وه‌رده‌گیری له کوردستاندا پنی ده‌گو‌ترن: (پووشانه). هم ده‌شکو‌ترن: (پاوان فروشتن). جا‌ئو شته حه‌رامه-پاره بن، یان شتیک تر- نابیتته ملکی ئو که‌سه‌ی وه‌ری‌گرتوه، جیاوازی نیه: خه‌لکی شویننکه به تیکرایی وه‌ری‌بگرن، یان ته‌نجا خاوه‌ن ده‌سه‌لات و زُرداریک وه‌ری‌بگری، که‌واته: نه‌گه‌ر به‌ ناوی زه‌کاتیش وه‌ری‌بگری، به زه‌کات ناچی‌وو له هه‌موو حاله‌تیکدا واجبه: بُو خاوه‌نه‌که‌ی بگه‌پیندریتته‌وه.

هه‌روه‌ها ئو خاوه‌ن نازه‌لانه‌ی به لای دئی‌یه‌کدا پاده‌برن و ده‌چنه شویننکی تر، بُو دانیش‌توانی دئی‌یه‌که دروست نیه: قه‌ده‌غی یان بکن له له‌وه‌پاندنی نازه‌له‌کانیان له له‌وه‌رگه‌گشتیه‌که‌ی دئی‌یه‌که، واته: ئو ماوه‌یه‌ی به‌وئدا پاده‌برن، هه‌روه‌که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه، که‌واته: نه‌گه‌ر له‌وه‌رگه‌که له پتویستی خُو‌یان زیاد بن، ئو کاته ناتوانن له له‌وه‌پاندنی یه‌کجاریش قه‌ده‌غی یان بکن، پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام ده‌فرموی:

(فَصَلِّ مَنَفَعَةَ الشَّارِعِ الْمُرُورُ، وَيَجُوزُ الْجُلُوسُ بِهِ لِاسْتِرَاحَةٍ وَمُعَامَلَةٍ وَخَوِهُمَا إِذَا لَمْ يُضَيَّقْ عَلَى الْمَارَةِ، وَلَا يُشْتَرَطُ إِذْنُ الْإِمَامِ، وَلَهُ تَطْلِيلٌ مَقْعَدِهِ بِبَارِيَةٍ وَغَيْرِهَا، وَلَوْ سَبَقَ إِلَيْهِ إِثْنَانُ أَقْرَعٌ، وَقِيلَ يُقَدَّمُ الْإِمَامُ بِرَأْيِهِ،

﴿اَتَّاسُ شُرَكَاءَ فِي ثَلَاثَةِ: الْكَلَاءِ وَالْمَاءِ وَالنَّارِ﴾ رواه أبو داود بسند صالح، خه لك له سنی شتدا هاویه شن: له گیاو له ناو و له ناگردا.

﴿فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي سُوْدَه كَانِي هَاوِيَه ش﴾

(مَنَفَعَةُ الشَّارِعِ) بنجینه می سودی ریگه (الْمُرُورُ) هاتوجو کردنه به لام (وَيَجُوزُ الْجُلُوسُ بِهِ) دروسته: له ریگه دابنیشی (لِاسْتِرَاحَةٍ وَمُعَامَلَةٍ وَخَوِهُمَا) بؤ حه سانه وه مامله ت کردن و نه وه جوره شتانه: وه کو پیشه سازی و چاوه روان کردن (إِذَا لَمْ يُضَيَّقْ عَلَى الْمَارَةِ) به و مرجه می ریگه که به رته نگ نه کا له وه که سانه می هاتوجو ده کن.

(وَلَا يُشْتَرَطُ إِذْنُ الْإِمَامِ) بؤ دانیشتنی ریگه و سوده کانی تری ریگه، ئیزندانی کاربه ده ست به مهرج داناندری، ههروه ما (وَلَهُ) نه وه که سه می له ریگه داده نیشتی بؤی دروسته (تَطْلِيلٌ مَقْعَدِهِ بِبَارِيَةٍ) له شوینی دانیشتنی خوی سئیه ریک بکا: به که پروکه به ک، هه م (وَغَيْرِهَا) به شتی تریش وه ک پارچه جل و لقی بره خت، به و مرجه می زیان له خه لکی تر نه دا، به لام دروست نیه خانووی تن دا بکا.

(وَلَوْ سَبَقَ إِلَيْهِ إِثْنَانِ) نه گهر نوو که س و یتکرا هاتنه شوینتیکی ریگه که وه به شی هه ربوویکانی نه ده کردو بووه کئشه یان، نه وه کاته (أَقْرَعٌ) پشکه له نیوانیاندا ده کری و بؤ کامه یان ده رچوو، نه ویان تن پیدا داده نیشتی و واجبه: نه وی تر واز بینتی (وَقِيلَ) له فرموده به کی بن میزدا (يُقَدَّمُ الْإِمَامُ بِرَأْيِهِ) کاربه ده ست به کیکیان وه پیش نه وی تر ده خا به بؤ جوونی خوی.

﴿لَا كَادَارِي﴾: نه بؤ کاربه ده ست و نه بؤ خه لکی تریش دروست نیه: کری له وه که سانه وه ریگرن: که له سه ریگه کاندا کرینو فروشتن و پیشه سازی و نه وه جوره کارانه ده کن، ههروه که له زؤبه می سه رچاوه کاندا فرموویانه.

ئینجا بزانه: دروست نیه مرؤف- به بینین- له سه ر کؤسپه ده رگی دوکان و خانوو دابنیشی، جا نه گهر خاوه نه که می ئیزنیشی بدا، نه وه کاته ش بؤی دروسته نه ویان ده ربکا وه کیکی تر بهینتیته شوینه که می، ههروه ما دانیشتن له ده ورویه ری دوکان و خانوش- نه گهر زیانی بؤ خاوه نه کانیا ن هه بی- به بینین دروست نیه، واته: به لام نه گهر زیانی نه بی، نه وه کاته به بینین دروسته، به لام به هچ جوریک دروست نیه کری له دانیشتنووی سه ر کؤسپه که وه ورویه ری خانوه که وه ریگری، ههروه که له (مغنی) دا پوون کرلوه ته وه.

وَلَوْ جَلَسَ فِيهِ لِلْمُعَامَلَةِ ثُمَّ فَارَقَهُ تَارِكًا لِلْحَرْفَةِ أَوْ مُنْتَقِلًا إِلَى غَيْرِهِ بَطْلٌ حَقٌّ، وَإِنْ فَارَقَهُ لِيَعُودَ لَمْ يَبْطُلْ إِلَّا أَنْ تَطُولَ مُفَارَقَتُهُ بِحَيْثُ يَنْقَطِعُ مُعَامَلُوهُ عَنْهُ وَيَأْلَفُونَ غَيْرَهُ، وَمَنْ أَلْفَ مِنَ الْمَسْجِدِ مَوْضِعًا يُفْتَى فِيهِ وَيُقْرَى كَالْجَالِسِ فِي شَارِعٍ لِلْمُعَامَلَةِ، وَلَوْ جَلَسَ فِيهِ لَصَلَاةٌ لَمْ يَصِرْ أَحَقَّ بِهِ فِي غَيْرِهَا،

ديسان بزانه: بؤ نوکاندارو بؤ مامله تجی سهر ریگهش دروسته: نه و که سانه قه دهغه بکن که له پیشیان راده وه ستنو ده بنه هوی نه دیتنی که لوپه له که یان و ریگه ی کرپاره کانیان ده گرن، هروه که له (نهایه) و (مغنی) دا فرموویانه.

(وَلَوْ جَلَسَ فِيهِ لِلْمُعَامَلَةِ) نه گهر که سیئک له ریگه دا دانیشته بؤ کرپین و فروشترو پیشه سازی (ثُمَّ فَارَقَهُ تَارِكًا لِلْحَرْفَةِ) نینجا شوینه که ی به جی هیشت، چونکه وازی له کاره که ی هیئا (أَوْ مُنْتَقِلًا إِلَى غَيْرِهِ) یان به و مه به سته ی پرواته شوینیکی تر تا له وی کاره که ی بکا، نه وه له هردبو مه سه له دا (بَطْلٌ حَقٌّ) مانی له و شوینه دا نامینئ، که واته: دروسته یه کیکی تر بجیته شوینه که ی، به لام (وَإِنْ فَارَقَهُ لِيَعُودَ) نه گهر به و مه به سته رویشتبو، تا کو بگه ریته وه شوینه که ی خوی: وه که له شه وی دا پرواته وه مالی خوی، یان بؤ حه سانه وه پرواته شوینیک، نه و کاته (لَمْ يَبْطُلْ) مانی به تال نابی و هه ده مینئ، پیغه مبه رﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ﴾ رواه مسلم، هه که سیئک له شوینی خوی هه لساو رویشته، نینجا گه پاره، نه وه له گشت که سیئک له پیشتره بؤ شوینه که ی خوی.

(إِلَّا أَنْ تَطُولَ مُفَارَقَتُهُ) مه گهر به جی هیشته که ی نور دریز بئ (بِحَيْثُ يَنْقَطِعُ مُعَامَلُوهُ عَنْهُ) به شیوه یه کی وه ها: مامله تجی یه کانی وازی لی بئینو (وَيَأْلَفُونَ غَيْرَهُ) هاموشوی که سیئکی تر بکن، نه و کاتهش مانی نامینئ.

(وَمَنْ أَلْفَ مِنَ الْمَسْجِدِ مَوْضِعًا) نه گهر که سیئک هاموشوی شوینیکی له مزگهوت ده کرد (يُفْتَى فِيهِ) له و شوینه دا (فتوا ی ده دا (وَيُقْرَى) یان ده رسی قورشان، یان حه دیس، یان شرع، یان ده ره سه کانی تری نایینی ده گوتنه وه، نه و زانایهش (كَالْجَالِسِ فِي شَارِعٍ لِلْمُعَامَلَةِ) وه که نه و که سه برپاری بؤ ده درئ: که بؤ ماملت کردن له ریگه داده نیشتئ، واته: تا به ته وای شوینه که به جی نه هیلی، هیچ که سیئک ناتوانئ ده ری بکا، هه روه ها نابی نه ویش به هوی ده رس گوتنه وه مزگهوت که له نویز که ران به رته نگ بکاو نابی نویزیان لی تیک بدا.

به لام (وَلَوْ جَلَسَ فِيهِ لَصَلَاةٌ) نه گهر که سیئک له مزگهوت دا له شوینیک دانیشته بؤ نویز کردن، نه وه (لَمْ يَصِرْ أَحَقَّ بِهِ فِي غَيْرِهَا) جگه له و نویزه له هیچ نویزکی تر دا مانی

فَلَوْ فَارَقَهُ لِحَاجَةِ لِيَعُودَ لَمْ يَنْطَلِ اخْتِصَاصُهُ فِي تِلْكَ الصَّلَاةِ فِي الْأَصَحِّ وَإِنْ لَمْ يَتْرُكْ إِزَارَهُ، وَلَوْ سَبَقَ رَجُلٌ إِلَى مَوْضِعٍ مِنْ رِبَاطِ مُسَبَّلٍ أَوْ فَقِيهٍ إِلَى مَدْرَسَةٍ أَوْ صُوفِيٍّ إِلَى خَانِقَاهُ لَمْ يُزْعَجْ وَلَمْ يَنْطَلِ حَقُّهُ بِخُرُوجِهِ لِشِرَاءِ حَاجَةٍ وَتَحْوِهِ. (فَصْلٌ) الْمَعْدِنُ الظَّاهِرُ: وَهُوَ مَا خَرَجَ بِإِعْلَاجِ كَنْفِطٍ وَكَبْرِيتٍ وَقَارٍ وَمُومِيَاءِ

له که سنیکی تر زیاتر نیه له و شوینه دا، که واته: نه گهر له و نویژه وه تا نویژیکی تر هر له و شوینه دا مایه وه، نه وه مافه که ی هر برده و امه.

هر وه ما (فَلَوْ فَارَقَهُ لِحَاجَةٍ) نه گهر پیش نه وه ی نویژه که بکا له شوینه رویشته له بهر پیویستیته ک (لِیَعُودَ) تا کو له نوای به جن هینانی پیویستیته که بیته وه شوینه که، نه و کاته ش (لَمْ يَنْطَلِ اخْتِصَاصُهُ فِي تِلْكَ الصَّلَاةِ) تایه تیه که ی به و شوینه وه له و نویژه دا به تال نابیته وه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستتردا (وَإِنْ لَمْ يَتْرُكْ إِزَارَهُ) هر چه ند به شته ماله که ی، یان شتیکی تری له و شوینه ش به جن نه هیشتب، به به لگی ی چه دیسه که ی پرابردو، به لام نه گهر نیقامه تی نویژ کرلو له کاتی نویژدا به ستندا حازر نه بو، نه و کاته شوینه که ی پر ده کریتته وه، جا نه گهر شتیکیشی له شوینی خوی به جن هیشتب، نه و کاته یه کیک به پی خوی لای ده داو ریزی نویژه که پیکوه ده ندریتته وه، هر وه که له زوری ی سه رچاوه کاند ا فرموویانه.

(وَلَوْ سَبَقَ رَجُلٌ إِلَى مَوْضِعٍ مِنْ رِبَاطِ مُسَبَّلٍ) نه گهر پیاویک پیش خه لکی تر هاته شوینتیک له و خانانه ی بق خیرات دروست کران و له پیگی خوا پیویست و هه زاره کانی تی دا ده حاویته وه (أَوْ فَقِيهٍ إِلَى مَدْرَسَةٍ) یان ماموستایه کی ثابینی، یان قوتابیه کی ثابینی پیشدا چوه خویندنگایه کی ثابینی (أَوْ صُوفِيٍّ إِلَى خَانِقَاهُ) یان سوفیه که پیشدا هاته خانقایه که، هر یه کیک له واته (لَمْ يُزْعَجْ) به ناهق دهرناکری و (وَلَمْ يَنْطَلِ حَقُّهُ بِخُرُوجِهِ) هر وه ما ی مانه وه شی له و شوینه دا نافه وتی به هوی چوونه دهره وه ی (لِشِرَاءِ حَاجَةٍ) بق کرینی پیویستیته کان و (وَتَحْوِهِ) بق نه و جورده شتانه شی که وه کت کرین ده بنه عوز.

که واته: نه گهر به هوی نه خوشی، یان ترس، یان به عاده ت له مانگی ره مه زان و له چه ژنه کاند ا قوتابی ثابینی خویندنگای به جن هیشته، نه وه مانی نافه وتی، هر چه ند یاتاغ و که لوپه له که شی به جن نه هیتلی، به لام نه گهر به بی عوز رویشته، یان ماوه یه کی زور بزد بو، یان وزی له خویندن هیتا، یان سوقی وزی له خواپه رستی هیتا، نه و کاته مانی له شوینه که نامیتنی و دهره کری، هر وه که له زوری ی سه رچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَاسِي كَانْگِه كَانِي هَاوِيه ش ﴾

(الْمَعْدِنُ الظَّاهِرُ) کانگی ناشکرا (وَمَوْ مَا خَرَجَ بِإِعْلَاجِ) نه وه یه: به بی کارکردن به دهره که وتوه (ک) وه ک (نَفَطِ)، هم (وَكَبْرِيتِ) گوگردو (وَقَارِ) قیرو (وَمُومِيَاءِ) مومیاو

وَبِرَامٍ وَأَخْجَارِ رَحَى لَا يُمَلِّكُ بِالْإِحْيَاءِ، وَلَا يَنْبُتُ فِيهِ اخْتِصَاصٌ بِتَحْجُرٍ وَلَا إِقْطَاعٍ، فَإِنْ ضَاقَ نَيْلُهُ قَدَّمَ السَّابِقُ بِقَدْرِ حَاجَتِهِ فَإِنْ طَلَبَ زِيَادَةً فَلْأَصَحُّ إِزْعَاجُهُ، فَلَوْ جَاءَ مَعًا أَقْرَعٌ فِي الْأَصَحِّ، وَالْمَعْدُنُ الْبَاطِنُ: وَهُوَ مَا لَا يَخْرُجُ إِلَّا بِعِلَاجٍ كَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ وَحَدِيدٍ وَنَحَاسٍ لَا يُمَلِّكُ بِالْحَفْرِ وَالْعَمَلِ فِي الْأَطْهَرِ،

(وَبِرَامٍ) بهردی دیزه و (أَخْجَارِ رَحَى) بهردی ناشو بهردی مهره پرو بهردی بروس تکرندی خانوو و بهردی گهچ و خوئی و نه و جوړه شته گشتیانه (لَا يُمَلِّكُ بِالْإِحْيَاءِ) به هوی زیندوو کړنه وه نایبته ملکی هیچ که سیک، هم (وَلَا يَنْبُتُ فِيهِ اخْتِصَاصٌ بِتَحْجُرٍ) ناشیبته تایبته هیچ که سیک به هوی قه دهغه کړدن و دهست به سرداگرتن (وَلَا إِقْطَاعٍ) هم به پیته خشینی کاریه دهستیش نایبته تایبته هیچ که سیک، چونکه نه و جوړه کانگایانه هاویه شن له نیوان خه لکداو هر که سیک مافی هیه به نه ندازه ی پیوستی خوئی لی بیبا وه کو گیاو ناوی گشتی ﴿عَنْ أَبِي بِنِ حَمَالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقْطَعَهُ مِلْحَ مَأْرِبَ، فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّهُ كَأَلْمَاءِ الْعَدُوِّ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: فَلَا إِذْنَ﴾ رواه أصحاب السنن وصححه ابن حبان، پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ کانگی خوئی (مَأْرِبِ) دایه پیاوینک، نینجا پیاوینکی تر گوتی: نه و کانگایه وه ک ناوی په وانی گشتی بهرده و اومه، پیغه مبه ریش رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فره مووی: که وایو: نایده من.

(فَإِنْ ضَاقَ نَيْلُهُ) جا نه گهر دهستکه وتی کانگه که به شی نوو که س، یان زیاتری نه ده کړد، نه و کاته (قَدَّمَ السَّابِقُ) کامه یان پینشدا گه یوه ته کانگه که نه ویان وه پیش دبخری (بِقَدْرِ حَاجَتِهِ) به نه ندازه ی پیوستی خوئی بیبا (فَإِنْ طَلَبَ زِيَادَةً) جا نه گهر له پیوستی خوئی زیاتری دلوا کړد، نه وه (فَلْأَصَحُّ إِزْعَاجُهُ) به فرمووده ی راستر دهرده کړی به و مرجه ی له لای خه لکی تر پاله په سته ی له گدل بکړی له سر کانگه که، نه گینا: وازی لیده هیندری.

(فَلَوْ جَاءَ مَعًا) جا نه گهر نوو که س ویکړیا هاتنه سر کانگه که و به شی هر دوو کیانی نه ده کړد، نه و کاته (أَقْرَعٌ فِي الْأَصَحِّ) پشکه له نیوانیاندا ده کړی له فرمووده ی راستردا، به لام نه گهر به شی هر دوو کیانی ده کړد، نه و کاته هر دوو کیان ویکړیا به شی خوئیانی لی ده بن، جیاوازی دوه له مهنو هژار نیه، هم جیاوازی نیه: بق پیوستی بیبا، یان بق بازگانی، هر وه که له زوری ی سه رچاوه کاند ا فرموویانه.

(وَالْمَعْدُنُ الْبَاطِنُ) کانگی ناو زه مین (وَهُوَ مَا لَا يَخْرُجُ إِلَّا بِعِلَاجٍ) که تنها به هوی کار کړدن به دهر ده که وئی (كَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ) وه کو زینو زیو، هم (وَحَدِيدٍ وَنَحَاسٍ) وه کو ناسنو مسو نه و جوړه شتانه (لَا يُمَلِّكُ بِالْحَفْرِ وَالْعَمَلِ) شوینته که ی نایبته ملکی هیچ که سیک به هوی هه لکه ندنو کار تن دا کړدن (فِي الْأَطْهَرِ) له فرمووده ی به هینتردا، به لکو تنها دهستکه وته که ی دهیته ملکی نه و که سه ی کاری تن دا کړنه و به کار کړدن وه دهستی هیناوه.

وَمَنْ أَحْيَا مَوَاتًا فَظَهَرَ فِيهِ مَعْدَنٌ بَاطِنٌ مَلَكَةٌ، وَالْمِيَاهُ الْمُبَاحَةُ مِنَ الْأُرْدِيَةِ وَالْعُيُونُ فِي الْجِبَالِ يَسْتَوِي النَّاسُ فِيهَا، فَإِنْ أَرَادَ قَوْمٌ سَقَى أَرْضِيهِمْ مِنْهَا فَصَاقَ سَقَى الْأَعْلَى فَأَلْعَلَى وَحَبَسَ كُلُّ وَاحِدِ الْمَاءِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكَعْبَيْنِ، فَإِنْ كَانَ فِي الْأَرْضِ ارْتِفَاعٌ وَالْخِفَاضُ أَفْرَدَ كُلُّ طَرْفٍ بِسَقَى، وَمَا أَخَذَ مِنْ هَذَا الْمَاءِ فِي إِنْاءٍ مُلِكَ عَلَى الصَّحِيحِ،

(وَمَنْ أَحْيَا مَوَاتًا) هر که سیخ شوی نیکی مردی زیندو کرده و (فَظَهَرَ فِيهِ مَعْدَنٌ بَاطِنٌ) نینجا کانگه یه کی ناو زه مینی تیدا تا شکر بوو، نه و که سه (مَلَكَةٌ) ده بیته خاوه نی کانگه که ش، واته: به و مرجه ی له حاله تی زیندو کردنه و هدا نه یزانی بی نه و کانگه یه هه یه، نه گینا: نابیته خاوه نی کانگه که، چونکه مه به سه ته کی خراب بووه، هر وه که له زوری بی سه رچاوه کاندایه فرموده یان.

(وَالْمِيَاهُ الْمُبَاحَةُ) نه و ناوه گشتیانه ی دینه دهر وه (مِنَ الْأُرْدِيَةِ وَالْعُيُونِ فِي الْجِبَالِ) له گه لیه کان و له سه رچاوه کانی ناو چیاو ده شت (يَسْتَوِي النَّاسُ فِيهَا) گشت که سیخ تییاندا هاویه شه، به به لگه ی حدیسه که ی ﴿أَنْتَاسُ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثَةِ الْكَلَاءِ وَالْمَاءِ وَالنَّارِ﴾ ی بریدو، واته: خه که له گیاو ناو و ناگردا هاویه شن.

(فَإِنْ أَرَادَ قَوْمٌ سَقَى أَرْضِيهِمْ مِنْهَا) جا نه گه ر کومه لیک ویستیان زهویه کانی خویان له و ناوه گشتی به ناو بدن (فَصَاقَ) ناوه که ش به شی نه دهر کرد، نه و کاته (سَقَى الْأَعْلَى فَأَلْعَلَى) زهویه که ی سه ره وه تر: که له ناوه که نزیک تره، نینجا نه وه که ی تر... به و جوره ناوده درئ، هر چه ند کشتو کاله که ی خواره وه ش ووشک بی تا توبه تی ده گاتی (وَحَبَسَ كُلُّ وَاحِدِ الْمَاءِ) هر که سه ش ناو له ناو ملکی خوی دا پاده گری (حَتَّى يَبْلُغَ الْكَعْبَيْنِ) تا ده گاته گوزینگه کان (فَإِنْ كَانَ فِي الْأَرْضِ ارْتِفَاعٌ وَالْخِفَاضُ) جا نه گه ر زه مینه که بلندو نه وی تیدا بوو، نه و کاته (أَفْرَدَ كُلُّ طَرْفٍ بِسَقَى) گشت لایه که به ته نها ناوده درئ، تا کو له مانی خوی زیاتر ناوه که نه یا.

﴿نَاكَادَارِي﴾ نه گه ر که سیخ ویستی زه مینی ک زیندو بکاته وه له و ناوه گشتی به ناوی بدا، نه وه نه گه ر ته نگایی په ییدا بکاو ناوه که به ش نه کا، نه و کاته بقی خاوه نه کانی پیتشه وی دروسته: ریگه ی نه دن و له ناودانه که ش قه ده غه ی بکن، هر وه ها ناوی نه و سه رچاوانه ی له ملکی کدا به ده ست که سیخ وه بن، یان به ده ست کومه لیکه وه بن و بنچینه که یان نه زاندرئ، نه وه بریاری ملکایه تی ناوه که بقی نه وان دهرئ و که سی تر ناتوانئ ناوه که یان لبستیئ، هر وه که له زوری بی سه رچاوه کاندایه روون کرلوه ته وه.

(وَمَا أَخَذَ مِنْ هَذَا الْمَاءِ فِي إِنْاءٍ) هر ناویکی له و ناوه گشتیانه وه رگیرایی و خرابیته ناو جامیک، یان هر و زیک (مَلِكٌ عَلَى الصَّحِيحِ) ده بیته ملکی نه و که سه ی وه ری گرتوه، له سه ر فرموده ی راست.

وَحَافِرُ بئرِ بَمَوَاتٍ لِلإِرتِفَاقِ أَوْلَى بِمَآءِهَا حَتَّى يَرْتَحِلَ، وَالْمَخْفُورَةُ لِلتَّمْلُكِ أَوْ فِي مَلِكٍ يُمْلِكُ مَآؤُهَا فِي الأَصْحِ، وَسَوَاءٌ مَلِكُهُ أَمْ لَا: لَا يَلْزَمُهُ بَدَلُ مَا فَضَلَ عَنْ حَاجَتِهِ لِزَرْعٍ، وَيَجِبُ لِمَاشِيَةٍ عَلَى الصَّحِيحِ، وَالقَنَاةُ المُشْتَرَكَةُ يُقَسَّمُ مَآؤُهَا بِنَصَبِ خَشْبَةٍ فِي عَرْضِ التَّهْرِ فِيهَا تُقَبُّ مُتَسَاوِيَةً أَوْ مُتَفَاوِتَةً عَلَى قَدْرِ الحِصَصِ، وَلَهُمُ القِسْمَةُ مُهَيَّأَةً.

(وَحَافِرُ بئرِ بَمَوَاتٍ لِلإِرتِفَاقِ) نهو که سہی له زه مینیکی مردودا بیریکی هه لکه ندوه، تا کو بؤ خوی سودی لئوه ریگری، نه که بؤ ملکایه تی، نه وه (أَوْلَى بِمَآءِهَا حَتَّى يَرْتَحِلَ) له گشت که سیک زیاتر ماق له ناوه که دا هه یه تا بار ده کا، نینجا هه ر کاتیک باری کرد، بیره که بؤ گشت که سیک حه لال ده بی، که وابو: دروست نیه: بیره که پر بکاته وه، هه روه که له زوریه ی سه چاوه کانداهه رمویانه.

(وَالْمَخْفُورَةُ لِلتَّمْلُكِ) به لام نهو بیره ی له زه مینیکی مردودا هه لیکه ندوه بؤ نه وه ی بیکاته ملکی خوی (أَوْ فِي مَلِكٍ) یان له ناو ملکی خوی دا هه لیکه ندوه، نهو کاته (يُمْلِكُ مَآؤُهَا) له هه روه مه سه له دا ناوه که ی ده بیته ملکی خاوه نی بیره که (فِي الأَصْحِ) له فه رموده ی راستردا.

(وَسَوَاءٌ) لهو مه سه له یه دا یه کسانه - (مَلِكُهُ أَمْ لَا) بیته خاوه نی ناوی بیره که، یان نا- له هه روه حاله تدا (لَا يَلْزَمُهُ بَدَلُ مَا فَضَلَ عَنْ حَاجَتِهِ لِزَرْعٍ) له سه ری واجب نیه: نهو ناوه ی له پیویستی خوی زیاتره بؤ کشتوکال بیداته که سیک تر، به لام (وَيَجِبُ لِمَاشِيَةٍ عَلَى الصَّحِيحِ) واجبه: بؤ ناودانی ناوه ل بیداته خه لکی تر، بهو مرجه ی ناویکی تر بیته وه جی یوزیان نه گاته کشتوکال و ناوه له کانی خوی، جا هه ر کاتیک به خشینی ناو واجب بی، دروست نیه هیچ شتیک له به رامبه ر ناودانه که وه ریگری، هه روه که له (تحفة) و (مغنی) دا فه رمویانه.

(وَالقَنَاةُ المُشْتَرَكَةُ) ناوی کاریزو سه چاوه ی هاوبه ش له نیوان کومه لیکدا (يُقَسَّمُ مَآؤُهَا) ناوه که ی به ش ده کری (بِنَصَبِ خَشْبَةٍ فِي عَرْضِ النَّهْرِ) به داچه قاندنی دریک له ناو پیویاره که دا (فِيهَا تُقَبُّ مُتَسَاوِيَةً) داره که چه ند کونیک یه کسانی تی دابن (أَوْ مُتَفَاوِتَةً عَلَى قَدْرِ الحِصَصِ) یان لیک جیاواز بن به گویره ی به شه ناوه کان (وَلَهُمُ القِسْمَةُ مُهَيَّأَةً) هه روه ها بویان دروسته به توبه تیش ناوه که به ش بکه ن: له سه ر حیسابی پور، یان کاترمیر، به گویره ی به شی ملکه کان.

﴿ناگاداری﴾ یه که م: دروست نیه به شه ناوی نه م زه وی و باغه ی بیا بؤ زه وی و باغیکی تر: که به شی له م ناوه دا نه بین، جیاوازی نیه: نه وی تریش به رلو بی، یان نیمه کار بی؟ چونکه له مه و بوا دلوا ی به شه ناویکی وه های بؤ ده کا: که له مه و پیش نه بیوه، هه روه که له زوریه ی

(کتابُ الوَقْفِ)

شَرَطُ الْوَأَقِفِ: صَحَّةُ عِبَارَتِهِ وَأَهْلِيَّةُ التَّبَرُّعِ، وَالْمَوْقُوفِ: دَوَامُ الْإِنْتِفَاعِ بِهِ، لَا مَطْعُومَ وَرَيْحَانَ، وَيَصِحُّ وَقْفُ عَقَارٍ وَمَنْقُولٍ

سەرچاوه کاندای فەرموویانه، جانیگەر به شه ناوه که یخوی له ملکی خوی زیاد بوو، شه کاته چون حز دهکا: دهستکاری ناوه که دهکا، تهنا نابی ناوه که بیاته ملکیکی تر: که به شی له ناوه که دا نه بی، ههروه که له (مغنی) دا فەرموویته، واته: چونکه له و حاله ته شدا مه ترسی شه ههیه له مه دیوا بلی: بی شه ملکه شم به شم له ناوه که دا ههیه.

دووهم: دروست نیه به شه ناوی ملکه که یخوی بفروشیته که سیکی تر، چونکه ناوی په وان ناگونجی ته سلیمی کرپار بکری، له بهر شه وهی بهر به ره ناویکی تر دیو تیکه لی فروشراوه که ده بیو شه اندازه بیی نازاندی، ههروه که له (نهایه) و (مغنی) دا په ون کراره ته وه.

﴿ كِتَابُ الْوَقْفِ: پِهِرْتوکی و هَقْف ﴾

واته: وه ستاندنی مالکی بهرده وامی به سود: له سهر په وه کی حه لال له پیگه ی خوا، تاکو نه فروشریو نه به خشری، به لگو بهرده وام سودی لوه ریگری. وه که بلی: شه خانووهم وه قف کرد له سهر شه مزگه وته.

ئینجا بزانه: وه قفکردن خیریکی نه بپاوهیه، له دوی مردنی وه قفکه ره که ش خیره که ی هه بی ده چی، پیغه مه ره ﷺ ده فرموی: ﴿إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٌ جَارِيَةٌ، أَوْ عِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَكْدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ﴾ رواه مسلم، هه کاتیک ئاده میزاد مرد، خیری کرده وه کانی خوی ده بی، تهنا له سئ کرده وه یخوی خیره که ی بهرده وامه، یه که م: خیریکی په هوانی بهرده وامی وه کو وه قف. دووهم: زانستیکی نایینی به سود. سئ یه م: مندالکی خوی که بپاواچاک بیو دوعای بی بکا.

(شَرَطُ الْوَأَقِفِ) مه رچی وه قفکه ر، واته: شه که سه ی ماله که وه قف ده کا، شه مهیه: (صَحَّةُ عِبَارَتِهِ) قسه کردنی دروست بیی، واته: مندالو شیت و زوړلیکراو نه بی، هه م (وَأَهْلِيَّةُ التَّبَرُّعِ) مال به خشینشی دروست بی، واته: خاوه نی ماله وه قفکراوه که بی، کویله نه بیو قه ده غه کراو نه بی.

(وَالْمَوْقُوفِ) مه رچی ماله وه قفکراوه که ش شه مهیه (دَوَامُ الْإِنْتِفَاعِ بِهِ) بهرده وام سودی لی وه ریگری، واته: (لَا مَطْعُومَ وَرَيْحَانَ) خولرده مه نی نه بی و په یحان شه جوړه گیایانه ش نه بی، چونکه سو ده که یان بهرده وام نیه (وَيَصِحُّ وَقْفُ عَقَارٍ) دروسته وه قفکردنی زه ویو باغو خانوو، به (لجماع) ی زانایانی نایینی، هه م (وَمَنْقُولٍ) دروسته: وه قفکردنی شه جوړه شته ی ده گولز ریته وه: وه کو کتیب و نازه لو جل و چه کو نو تومبیل... هتد، پیغه مه ره ﷺ

وَمُشَاعٍ، لَا عَبْدَ وَتَوْبَ فِي الذَّمَّةِ، وَلَا وَقْفُ حُرِّ نَفْسُهُ، وَكَذَا مُسْتَوْلَدَةٌ وَكَلْبٌ مُعَلَّمٌ
وَأَحَدٌ عَبْدِيهِ فِي الْأَصْحَ، وَلَوْ وَقَفَ بِنَاءٌ أَوْ غِرَاسًا فِي أَرْضٍ مُسْتَأْجَرَةٍ لَهُمَا فَلَا أَصْحَ
جَوَازُهُ، فَإِنْ وَقَفَ عَلَى مُعَيَّنٍ وَاحِدٍ أَوْ جَمْعٍ أَشْتَرَطَ إِمْكَانُ تَمْلِيكِهِ،

فهرموی: ﴿رَأْمًا خَالِدًا لَقَدْ أَحْتَسِبُ أَذْرَاعَهُ وَأَعْتَادَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ رواه الشيخان، هرزه‌تی
(خالد) زریخو ناقمه‌کانی جه‌نگی خوی له پیگی‌خوا وه‌قف کردون.

(وَمُشَاعٍ) هرزه‌ها وه‌قفکردنی به‌شیکی به‌ریلاویش دروسته، واته: به‌شیکی دیارنه‌کرلو له
مالیکی هاویه‌شدا وه‌قف بکا (لَا عَبْدٌ وَتَوْبٌ فِي الذَّمَّةِ) به‌لام دروست نیه وه‌قفکردنی
کویله‌یه‌ک، یان جلیک، یان هر شتیکی‌تر، که قهرز بی له نه‌ستی‌که‌سیکدا، چونکه
خودی شته قهرزه‌که ملکی وی نیه (وَلَا وَقْفُ حُرِّ نَفْسُهُ) هرزه‌ها دروست نیه مرؤلی
نازاد خوی وه‌قف بکا، چونکه گهرده‌نی خوی ملکی خوی نیه (وَكَذَا مُسْتَوْلَدَةٌ) هرزه‌ها
دروست نیه وه‌قفکردنی (أُمُّ الْوَلَدِ) وه‌م (وَکَلْبٌ مُعَلَّمٌ) سه‌گی راهینراو، چونکه سه‌گ ملک
نیه (وَ) هرزه‌ها دروست نیه (أَحَدِ عَبْدِيهِ) وه‌قفکردنی یه‌کیک له نوو کویله‌کانی، یان
یه‌کیک له نوو خانوو‌کانی، چونکه نه‌زاندراوه وه‌قفکراو کامه‌یانه (فِي الْأَصْحَ) له
فهرمووده‌ی پاستردا.

(لَوْ وَقَفَ بِنَاءٌ أَوْ غِرَاسًا فِي أَرْضٍ مُسْتَأْجَرَةٍ لَهُمَا) نه‌گهر خانوویک، یان چند دره‌ختیکی
وه‌قف کردن که له زه‌ویه‌کی به‌کریگی‌راودا دروست کرابو و چیندرابون، زه‌ویه‌که‌ش بق
دره‌خت و خانوو به‌کری گیرابو، یان خواسترابو، نه‌وه (فَالْأَصْحَ جَوَازُهُ) به‌فهرمووده‌ی
پاستر: وه‌قفکردنه‌که دروسته، نینجا که ماوه‌ی به‌کریگرتنه‌که ته‌واو بوو، نه‌و کاته
خاوه‌ن زه‌ویه‌که سه‌ریشکه: یان دره‌خته‌کان و خانوو‌که - بق ماوه‌یه‌کی‌تری دیارکراو - به
کری به‌یلتیه‌وه، یان هه‌لیانبکه‌نی‌و توله‌ی ناته‌واویش بداته وه‌قف له‌سه‌رکراوه‌که، جا
نه‌گهر بگونجی، واجبه‌ به‌و توله‌یه‌و به‌ پارچه‌کانی دره‌خت و خانوو وه‌قفکراوه‌که: پارچه
زه‌ویه‌ک بکپرئو له جییان بکرتنه وه‌قف، جا نه‌گهر نه‌گونجا، نه‌و کاته گشتی ده‌بیته
ملکی وه‌قف له‌سه‌رکراوه‌که، واته: له مه‌سه‌له‌ی وه‌قفکردندا دروست نیه خاوه‌ن
زه‌ویه‌که: دره‌خت و خانوو وه‌قفکراوه‌که بکاته ملکی خوی، هرزه‌ک له (عاریة) دا پابرا،
له (تحفة) و (نهاية) شدا پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿ وَهَقْفُ لِه‌سَه‌رِکْرَاو ﴾

(فَإِنْ وَقَفَ عَلَى مُعَيَّنٍ) جا نه‌گهر شته‌کی وه‌قف کرد له سه‌ر دیارکروویک (وَاحِدٍ أَوْ جَمْعٍ)
دیارکراوه‌که‌ش یه‌ک که‌س بی، یان کومه‌لیک، نه‌وه (أَشْتَرَطَ إِمْكَانُ تَمْلِيكِهِ) به‌مه‌رج
داندراوه: بگونجی شته‌که بکرتنه ملکی وی، هم له حالته‌ی وه‌قفکردندا وه‌قف
له‌سه‌رکراوه‌که هه‌بی.

فَلَا يَصِحُّ عَلَى جَنِينٍ، وَلَا عَلَى الْعَبْدِ لِنَفْسِهِ فَلَوْ أُطْلِقَ الْوَقْفَ عَلَيْهِ فَهُوَ وَقْفٌ عَلَى سَيِّدِهِ،
وَلَوْ أُطْلِقَ الْوَقْفَ عَلَى بَيْمَةِ لَعَا وَقِيلَ هُوَ وَقْفٌ عَلَى مَالِكِهَا، وَيَصِحُّ عَلَى ذِمِّيٍّ، لَا
مُرْتَدٍّ وَحَرَبِيٍّ وَنَفْسِهِ فِي الْأَصْحَحِّ، وَإِنْ وَقَفَ عَلَى جِهَةِ مَعْصِيَةٍ كَعِمَارَةِ الْكِنَائِسِ فَبَاطِلٌ، أَوْ
جِهَةَ قُرْبَةٍ كَالْفُقَرَاءِ وَالْعُلَمَاءِ وَالْمَسَاجِدِ وَالْمَدَارِسِ صَحَّ،

که و ابو: (فَلَا يَصِحُّ عَلَى جَنِينٍ) وقف له سر کوربهی ناو زگ دروست نابین، هم له سر
شستی نه بووش - سر به خو - دروست نابین، وه بلین: وقف بین له سر منداله کانم. لهو
کاتیشدا هیچ مندالتیکی نه بین، یان بلین: له سر مزگه وتیک که له مودوا دروست ده کریئ.
به لام وه ففکردن له سر شستی نه بوو - به پایه ندی هه بوویک - دروست ده بین، وه ک بلین:
وقف بین له سر هم مندالانهم و له سر مندالتی منداله کانم. که لهو کاتدا مندالتی منداله کانی
نه بین، یان بلین: وقف بین له سر هم مزگه وتوه له سر هر مزگه وتیکی تری له مودوا لهو
شوینه دروست ده کریئ. نینجا مہرجه: وه ففکردنه که ش گونا می تن دا نه بین، هر وه که له
(تحفة) و (نهاییه) دا نهو مهسه لانه پوون کرانه وه.

(وَلَا عَلَى الْعَبْدِ لِنَفْسِهِ) هر وه ها وقف له سر کویله بق خودی خوئی دروست نابین، به لام
(فَلَوْ أُطْلِقَ الْوَقْفَ عَلَيْهِ فَهُوَ وَقْفٌ عَلَى سَيِّدِهِ) نه گهر تنها گوتی وقف بین له سر
کویله که، نهوه ده بیته وقف له سر گهره که می (وَلَوْ أُطْلِقَ الْوَقْفَ عَلَى بَيْمَةٍ) نه گهر بین
باسکردنی هیچ شستیک وه قفی کرده سر و لاغیک (لَعَا) وه قفه که به تاله (وَقِيلَ) له
فرموده به کی بین هیزدا (هُوَ وَقْفٌ عَلَى مَالِكِهَا) شته که ده بیته وقف له سر خاوهن
وولاغنه که (وَيَصِحُّ عَلَى ذِمِّيٍّ) دروسته: وقف له سر کافری په ایمان له نهستو (لَا مُرْتَدٌّ
وَحَرَبِيٌّ) به لام له سر موسولمانی کافر بوو و له سر کافری جهنگی دروست نیه.

(وَنَفْسِهِ) هر وه ها وقف له سر خودی خویشی دروست نیه: وه هم شتهم وقف کرد
له سر خوم (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموده ی راستتردا.

به لام له فرموده ی بین هیزدا: وقف له سر خودی خویشی دروست ده بین، کومه لیتیکی
زانا یانیش هم فرموده یان هه لیزارنوه، هر وه که له (تحفة) و (نهاییه) دا فرموده یان.

(وَإِنْ وَقَفَ عَلَى جِهَةِ مَعْصِيَةٍ) نه گهر وه قفی کرده سر پوویکی گونا هکاری (كَعِمَارَةِ
الْكِنَائِسِ) وه که دروستکردن و چاککردنه وه ی دترو که نیهسه کان و مه یخانه کان و سینه ماو
شوینه کانی تر: که گونا میان تن دا ده کریئ (فَبَاطِلٌ) وه قفه که به تاله و دانامه زریئ.

(أَوْ جِهَةَ قُرْبَى) یان نه گهر وه قفی کرده سر پوویکی خواپه رستی (كَالْفُقَرَاءِ) وه که داو
هه زاره کان، هم (وَالْعُلَمَاءِ) زانا یانی نایینی، هم (وَالْمَسَاجِدِ) مزگه وته کان، هم
(وَالْمَدَارِسِ) خویندنگا کانی نایینی و هم ریگه و جوگه ی ناو و جه نگاهه رانی نیسلام و
قوتابیانی نایینی، نه وانه گشتی (صَحَّ) دروست ده بین.

أَوْ جَهَّةً لَا تَطْهَرُ فِيهَا الْقُرْبَةُ كَالْأَغْنِيَاءِ صَحَّ فِي الْأَصْحَحِ، وَلَا يَصِحُّ إِلَّا بِلَفْظٍ، وَصَرِيحُهُ:
 وَقَفْتُ كَذَا، أَوْ أَرْضِي مَوْقُوفَةً عَلَيْهِ، وَالتَّسْبِيلُ وَالتَّحْيِيسُ صَرِيحَانِ عَلَى الصَّحِيحِ، وَلَوْ
 قَالَ تَصَدَّقْتُ بِكَذَا صَدَقَةٌ مُحَرَّمَةٌ أَوْ مَوْقُوفَةٌ أَوْ لَاتِبَاعُ وَلَا تَوْهَبُ فَصَرِيحٌ فِي الْأَصْحَحِ،
 وَقَوْلُهُ: تَصَدَّقْتُ فَقَطُّ لَيْسَ بِصَرِيحٍ وَإِنْ نَوَى، إِلَّا أَنْ يُضَيَّفَ إِلَى جَهَّةٍ عَامَّةٍ وَيَنْوِي،

(أَوْ جَهَّةً لَا تَطْهَرُ فِيهَا الْقُرْبَةُ) يان نه گهر وه قفی کرده سهر پوویکی وهها: که خواهر رستی
 تندا دیار نه بو (کالاًغنیاء) وهک وه قف له سهر دهوله مهنده کان، نه وهش (صح في الأصح)
 دروست ده بی، له فرموده ی راستردا، چونکه نه وهی ره چاو ده کرب نه وهیه: پوهه که
 گوناکاری تندا نه بی، نیت مرچ نیه: پوهه که له حالته وه ففکردندا بیگومان ه بی،
 به لکو نه وهنده به سه: بگونجی پوهه که بی، هه روه که له (تحفة) و (نهایة) له باسی
 (اللقیط) دا پوهن کراوه ته وه، واته: وهک وه ففکردن له سهر نیامه ته نه م مرگه وته، یان
 قوتابیانی نایینی نه وشوینه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر بلئی: ملكو مالی خوم وه قف کرد له سهر منداله نیرینه کانی خوم.
 نه وه قف هس دروست ده بی و گونا ماریش نابی، هه رجهنده مه به ستیشی بی به شکردنی
 منداله مییه کان بی، هه روه که له (تحفة) و (نهایة) دا فرمودیاته.

﴿ گوتنه وه ففکردن ﴾

(وَلَا يَصِحُّ) وه قف دروست نابی (إِلَّا بِلَفْظٍ) ته نها به گوتنی وشه یه که نه بی، یان به
 نویسی وشه یه که له گهل نیه ته وه ففکردن (وَصَرِيحُهُ) وشه ی ناشکرای وه ففکردن:
 (وَقَفْتُ كَذَا) نه وشتم وه قف کرد له سهر نه وشته (أَوْ) یان بلئی: (أَرْضِي مَوْقُوفَةً عَلَيْهِ)
 زه وهیه که م وه ففکراوه، یان وه قفه له سهر فلانکهس (وَالتَّسْبِيلُ) به رده وام دامه ریگی
 خوا، هم (وَالتَّحْيِيسُ) نه م ملکم وه ستاند بؤ خوا، هه رده وکی (صَرِيحَانِ عَلَى الصَّحِيحِ)
 وشه ی ناشکرای وه ففکردن، له سهر فرموده ی راست.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (تَصَدَّقْتُ بِكَذَا صَدَقَةٌ مُحَرَّمَةٌ) نه وشتم کرده خیریکی حه پامکراو
 (أَوْ مَوْقُوفَةٌ) یان کرده خیریکی وه ففکراو (أَوْ لَا تِبَاعُ وَلَا تَوْهَبُ) یان کرده خیریکی
 وهها: نه فروشری و نه به خشری (فَصَرِيحٌ فِي الْأَصْحَحِ) هه ره کی که له وانه وشه یه کی
 ناشکرایه، له فرموده ی راستردا، به لام (وَقَوْلُهُ: تَصَدَّقْتُ فَقَطُّ) نه گهر بلئی: کرده خیر.
 هیچی تریش نه لئی، نه وه (لَيْسَ بِصَرِيحٍ وَإِنْ نَوَى) وشه ی ناشکرا نیه وه قفه که شی پی
 دانامه زری، هه رچند نیه ته وه قفیشی ه بی (إِلَّا أَنْ يُضَيَّفَ إِلَى جَهَّةٍ عَامَّةٍ وَيَنْوِي) مه گهر
 خیره که بداته پال پوویکی گشتی، وهک بلئی: نه م شتم کرده خیر له سهر هه زاره کان.
 نیه ته وه ففکردنیشی ه بی، نه کاته وه قفه که ی داده مه زری.

وَالْأَصْحُ أَنْ قَوْلُهُ: حَرَمْتُهُ أَوْ أَبَدْتُهُ، لَيْسَ بِصَرِيحٍ، وَأَنْ قَوْلُهُ: جَعَلْتُ الْبُقْعَةَ مَسْجِدًا، تَصِيرُ بِهِ مَسْجِدًا، وَأَنْ الْوُقُوفَ عَلَى مُعَيَّنٍ يُشْتَرَطُ فِيهِ قَبُولُهُ، وَلَوْ رَدَّ بَطَلَ حَقُّهُ شَرْطُنَا الْقَبُولَ أَمْ لَا، وَلَوْ قَالَ: وَقَفْتُ هَذَا سَنَةً، فَبَاطِلٌ،

(وَالْأَصْحُ أَنْ قَوْلُهُ) به فرموده‌ی راستتر نه‌گهر بلئی: (حَرَمْتُهُ أَوْ أَبَدْتُهُ) نهو شتمم حه‌پام کرد، یان یه کجاریم کرد (لَيْسَ بِصَرِيحٍ) ووشه‌ی ناشکرا نیه.

(وَأَنْ قَوْلُهُ) هر به فرموده‌ی راستتر نه‌گهر بلئی: (جَعَلْتُ الْبُقْعَةَ مَسْجِدًا) نه م پارچه زه‌ویه م کرده مزگه‌وت. نهوه (تَصِيرُ بِهِ مَسْجِدًا) بهو ووشه‌یه شویتنه‌که ده‌بیته مزگه‌وت، هرچه‌ند نیه‌تیشی نه‌بین، به‌لام نه‌گهر خانوویکی دروست کردو نیزی‌دا: نویژی تی‌دا بکری، بهو نیزی‌دانه نایبته مزگه‌وت، هرچه‌ند نویژی تی‌دا بکری.

هره‌وها نه‌گهر بلئی: نه م شویتنه م وه‌قف کرد بق نویژی تی‌دا کردن، نهوه ده‌بیته وه‌قف‌کراو بق نویژی تی‌دا کردن، به‌لام نه‌گهر نیه‌تی مزگه‌وتی نه‌بوین، نایبته مزگه‌وت، هره‌وک له (تحفة) و (مغنی) دا په‌ون کراوه‌توه.

(وَأَنْ الْوُقُوفَ عَلَى مُعَيَّنٍ) هر به فرموده‌ی راستتر: وه‌قف له سه‌ر که‌سیکی دیارکراو-جا یه‌ک که‌س بی، یان کومه‌لیک- (يُشْتَرَطُ فِيهِ قَبُولُهُ) به‌مه‌رج داده‌ندری: وه‌قف له‌سه‌رکراوه‌که قبولی بکا، جا نه‌گهر مندال، یان شیتت بوو، نهو کاته سه‌ره‌رشتکاره‌که‌ی بوی قبول ده‌کا (وَلَوْ رَدَّ) نه‌گهر وه‌قف له‌سه‌رکراوی دیارکراو وه‌قفه‌که‌ی په‌د کرده‌وه، نهو کاته (بَطَلَ حَقُّهُ) مافی‌خوی له وه‌قفه‌که‌دا به‌تال ده‌بیته‌وه، جیاوازی نیه: (شَرْطُنَا الْقَبُولَ أَمْ لَا) قبول کردن به‌مه‌رج دابنیین، یان نا.

﴿مهرجه‌کانی وه‌قف﴾

نینجا بزانه: مهرجه وه‌قفه‌که به‌برده‌وامی بی‌وکاتی بق دانه‌ندری، که‌واپو: (وَلَوْ قَالَ وَقَفْتُ هَذَا سَنَةً) نه‌گهر گوتی: نه م شتمم بق ماوی‌سالیک وه‌قف کرد (فَبَاطِلٌ) نهوه به‌تاله‌و دانامه‌زری، به‌لام نه‌گهر وه‌قفه‌که به‌برده‌وامی بی‌وکاتیک بق سود لئوه‌رگرتنی دابنیین، وه‌ک بلئی: نه م شتمم وه‌قف کرد له سه‌ر فلانکه‌س ماوه‌ی سالیک، نینجا له سه‌ر ه‌ژلانی نهو شویتنه. یان بلئی: نه م شتمم وه‌قف کرده سه‌ر فلانکه‌س تا کورپیکم ده‌بین. نهو کاته-له هر دو مه‌سه‌له‌دا- وه‌قفه‌که دروست ده‌بین، هره‌وک له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، واته: هر کاتیک ساله‌که ته‌ولو بوو، وه‌قفه‌که له فلانکه‌سه‌که وهرده‌گیریته‌وهو ده‌ریته‌هه‌ژاره‌کان، یان نه‌گهر کورپیکی بوو، نهوه ده‌ریته‌ کوره‌که.

هره‌وها نه‌گهر وه‌قف‌کرده‌که وه‌کو نازا کردن بین، واته: ملکایه‌تیه‌که‌ی ته‌نها بق خوا بی، وه‌ک بلئی: نه م شتمم سالیک کرده مزگه‌وت، یان گورستان، یان خویندنگای نایینی، نهو

وَلَوْ قَالَ: وَقَفْتُ عَلَى أَوْلَادِي أَوْ عَلَى زَيْدٍ ثُمَّ نَسَلُهُ، وَلَمْ يَزِدْ فَلَاظْهَرُ صِحَّةُ الْوَقْفِ فَإِذَا انْقَرَضَ الْمَذْكُورُ فَلَاظْهَرُ أَنَّهُ يَبْقَى وَقْفًا وَأَنْ مَصْرَفُهُ أَقْرَبُ النَّاسِ إِلَى الْوَأَقِفِ يَوْمَ انْقِرَاضِ الْمَذْكُورِ، وَلَوْ كَانَ الْوَقْفُ مُنْقَطِعَ الْأَوَّلِ كَوَقَفْتُهُ عَلَى مَنْ سَيُولَدُ لِي، فَالْمَذْهَبُ بِطُلَاثُهُ، أَوْ مُنْقَطِعِ الْوَسْطِ كَوَقَفْتُ عَلَى أَوْلَادِي ثُمَّ رَجُلٌ ثُمَّ الْفُقَرَاءِ، فَالْمَذْهَبُ صِحَّتُهُ، وَلَوْ

کاتەش وەقفەکە بە بەرەدەوامی دروست دەبێو ماوەدانانەکە پەفتاری پێناکرێ، هەر وەک لە (تحفة) و (مغنی) دا پوون کراوەتەو.

هەر وەها وەقفی (مُنْقَطِعِ الْأَخْرِ): نوایەرپویش دروستە، کە وایو: (وَلَوْ قَالَ وَقَفْتُ عَلَى أَوْلَادِي) ئەم شتەم وەقف کرد لە سەر مندالەکانی خۆم (أَوْ) یان بڵێ: (عَلَى زَيْدٍ ثُمَّ نَسَلِهِ) وەقفم کرد لە سەر زەید، ئینجا لە سەر مندالەکانی زەید (وَأَمْ يَزِدُ) لە وەش زیاتری نەگوت، ئەو (فَالْأَظْهَرُ صِحَّةُ الْوَقْفِ) بە فەرموودەی بەهێزتر: وەقفەکە دروست دەبێ (فَإِذَا انْقَرَضَ الْمَذْكُورُ) جا هەر کاتێک ئەو نوایەرپووانە بپرانەووە نەمان، ئەو کاتەش (فَالْأَظْهَرُ أَنَّهُ يَبْقَى وَقْفًا) بە فەرموودەی بەهێزتر: شتەکە لە نوای ئەوانیش هەر بە وەقفکراوی دەمیئیتەو، ئینجا (وَأَنْ مَصْرَفُهُ أَقْرَبُ النَّاسِ إِلَى الْوَأَقِفِ) هەر بە فەرموودەی بەهێزتر: بەرەمی وەقفەکە دەدریژتە نزیکترین خزەمە هەژارەکانی وەقفکەرەکە، ئینجا نزیکەکەش لە پووی پەحمەو پەچاو دەکرێ، نەک لە پووی میراتەو (يَوْمَ انْقِرَاضِ الْمَذْكُورِ) لە پۆژە نوایەرپووانەکان بپرانەووە، کە وایو: کێژی کوپ، لە کوپی مام لە پێشترە، مام و خالیش یەکسانن.

جا ئەگەر وەقفکەرەکە هیچ خزەمی نەبۆن، یان هەببۆن بەلام گشتیان دەولەمەند بوون، ئەو کاتە پێشەوای موسولمانان بەرەمی وەقفەکە لە بەرژەوهندی موسولمانان سەرف دەکا، ئینجا- لە فەرموودەیەکی تردا- بۆ هەژارەکانی موسولمانان سەرفی دەکا، هەر وەک لە زۆریە نوایەرپووانەکاندا پوون کراوەتەو.

(وَلَوْ كَانَ الْوَقْفُ مُنْقَطِعَ الْأَوَّلِ) ئەگەر وەقفەکە پێش بپراو بوو: (كَمْ) وەک بڵێ: (وَقَفْتُهُ عَلَى مَنْ سَيُولَدُ لِي) وەقفم کردە سەر ئەو مندالانەی کە لە مەووبوا بۆم دەبێ، ئینجا بۆ سەر هەژاران. یان وەقفم کردە سەر مزگەوتێک کە لە مەووبوا دەکرێ، ئینجا بۆ سەر هەژاران. ئەو (فَالْمَذْهَبُ بِطُلَاثُهُ) بە فەرموودەی راستی مەزەب وەقفەکە بەتالە، چونکە سەرەتایەکی دانەمەزراو.

بەلام (أَوْ مُنْقَطِعِ الْوَسْطِ) ئەگەر وەقفەکە ناوهند بپراو بوو: (كَمْ) وەک بڵێ: (وَقَفْتُ عَلَى أَوْلَادِي ثُمَّ رَجُلٌ ثُمَّ الْفُقَرَاءِ) وەقفم کرد لە سەر مندالەکانی خۆم، ئینجا لە سەر پیاویک، ئینجا لە سەر هەژارەکانی ئەم شویتە. ئەو (فَالْمَذْهَبُ صِحَّتُهُ) بە فەرموودەی راستی مەزەب: وەقفەکە دروست دەبێو لە نوای مندالەکانی دەدریژتە هەژارەکان، بەلام (وَلَوْ

اِقْتَصَرَ عَلَى وَقْفَتْ فَأَلْظَهْرُ بَطْلَانُهُ، وَلَا يَجُوزُ تَعْلِيْقُهُ كَقَوْلِهِ: إِذَا جَاءَ زَيْدٌ فَقَدْ وَقَفْتُ، وَلَوْ وَقَفَ بِشَرْطِ الْخِيَارِ بَطَلَ عَلَى الصَّحِيحِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّهُ إِذَا وَقَفَ بِشَرْطِ أَنْ لَا يُؤْجَرَ أُتْبِعَ شَرْطُهُ، وَأَنَّهُ إِذَا شَرَطَ فِي وَقْفِ الْمَسْجِدِ اخْتِصَاصَهُ بِطَائِفَةٍ كَالشَّافِعِيَّةِ أُخْتُصَّ كَالْمَدْرَسَةِ وَالرِّبَاطِ، وَلَوْ وَقَفَ عَلَى شَخْصَيْنِ ثُمَّ الْفُقَرَاءِ فَمَاتَ أَحَدُهُمَا فَأَلْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ أَنْ نَصِيْبُهُ يُصْرَفُ إِلَى الْآخَرِ.

اِقْتَصَرَ عَلَى وَقْفَتْ) نه گهر ته نها گوتی: وه قفم کرد. واته: دیاری نه کرد بدریته کنی؟ نه وه (فَأَلْظَهْرُ بَطْلَانُهُ) به فرموده‌ی به هیترتر: وه قفه که به تاله، چونکه نازاندری بؤ کنی به. (وَلَا يَجُوزُ تَعْلِيْقُهُ) دروست نیه وه قفکردنه که هه لبواسی (كَقَوْلِهِ) وه ک بلی: (إِذَا جَاءَ زَيْدٌ فَقَدْ وَقَفْتُ) هر کاتیک زید هات هم شتم وه قف کرد. نه وه دروست نیه. هر وه ها نه گهر بلی: خانوه که م سئ پؤڈ پیش دهردی مردم وه قفی سر مزگهوت بی. نه وه ش دروست نابئ، به لام نه گهر به مردنی خوی هه لبواسی، وه ک بلی: هر کاتیک مردم، خانوه که م وه قفی سر هه ژاره کان بی. یان خانوه که م له نوای مردم وه قفی سر مزگهوت بی. نه وه کاته دروست ده بی و وه کو وه سیّت بریاری بؤ دهری. هر وه ها وه قفی وینه‌ی نازادکردنیش دروسته هه لبواسی، وه ک بلی: هر کاتیک ره مه زان هات هم زهویه م کرده مزگهوت. نه وه ش دروست ده بی، وه ک له زوریه‌ی سرچاره کاندا نه وه مه سلانه پوون کرلونه وه.

(وَلَوْ وَقَفَ بِشَرْطِ الْخِيَارِ) نه گهر شتیکی وه قف کرد به مرچی په شیمانپونه وه بؤ هه بی، نه وه (بَطَلَ عَلَى الصَّحِيحِ) وه قفه که به تال ده بی، له سر فرموده‌ی راستتر (وَالْأَصَحُّ) به فرموده‌ی راستتر (أَنَّهُ إِذَا وَقَفَ بِشَرْطِ أَنْ لَا يُؤْجَرَ) نه گهر شتیکی وه قف کرد به و مرچی وه قفکراوه که به کری نه درئ، نه وه وه قفه که دروسته وه هم (أُتْبِعَ شَرْطُهُ) مرچه که یسی به جئ ده هیترتر به و مرچی حاله تیکی ناچاری پو نه دا، نه گینا: به جئ ناهیندرئ (وَأَنَّهُ إِذَا شَرَطَ فِي وَقْفِ الْمَسْجِدِ) هر به فرموده‌ی راستتر: نه گهر له وه قفکردنی مزگهوتدا به مرچی دانا (اخْتِصَاصَهُ بِطَائِفَةٍ كَالشَّافِعِيَّةِ) مزگهوته که تاییهت بی: به ته نها چینیک: وه ک شافعیه کان، یان مالیکیه کان... نه وه ش دروسته وه هم (أَخْتُصَّ) تاییهت ده بی به چینکه (كَالْمَدْرَسَةِ وَالرِّبَاطِ) وه ک به مرچ دانانی تاییهت بونی خویندنگاو خانوی خیراته کان، واته: نه وانش تاییهت ده بی.

(وَلَوْ وَقَفَ عَلَى شَخْصَيْنِ) نه گهر شتیکی وه قف کرد له سر دوو که سان (ثُمَّ الْفُقَرَاءِ) نینجا له سر هه ژاره کان (فَمَاتَ أَحَدُهُمَا) نینجا له و دوو که سانه ش په کیکیان مرد، نه وه (فَأَلْأَصَحُّ الْمَنْصُوصُ) به ده قفی فرموده‌ی راستتر: (أَنْ نَصِيْبُهُ يُصْرَفُ إِلَى الْآخَرِ) به شی مردوه که ش دهریته زیندوه که، نینجا که نه ویش مرد، گشتی دهریته هه ژاره کان.

(فَصَلِّ قَوْلُهُ: وَقَفْتُ عَلَى أَوْلَادِي وَأَوْلَادِ أَوْلَادِي، يَفْتَضِي التَّسْوِيَةَ بَيْنَ الْكُلِّ وَكَذَا لَوْ زَادَ: مَا تَنَاسَلُوا أَوْ بَطْنَا بَعْدَ بَطْنٍ، وَلَوْ قَالَ: عَلَى أَوْلَادِي ثُمَّ أَوْلَادِ أَوْلَادِي ثُمَّ أَوْلَادِهِمْ مَا تَنَاسَلُوا، أَوْ عَلَى أَوْلَادِي وَأَوْلَادِ أَوْلَادِي الْأَعْلَى فَالْأَعْلَى أَوْ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ، فَهُوَ لِلتَّرْتِيبِ، وَلَا يَدْخُلُ أَوْلَادُ الْأَوْلَادِ فِي الْوَقْفِ عَلَى الْأَوْلَادِ فِي الْأَصَحِّ، وَيَدْخُلُ أَوْلَادُ الْبَنَاتِ فِي الْوَقْفِ عَلَى الذَّرِيَّةِ وَالنَّسْلِ وَالْعَقَبِ وَأَوْلَادِ الْأَوْلَادِ إِلَّا أَنْ يَقُولَ عَلَى مَنْ يَنْتَسِبُ إِلَيَّ مِنْهُمْ،

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي بَرِيَارِي وَوَشَهْ كَانِي وَهَقْف ﴾

(قَوْلُهُ) نَهَكَر بِلَيْ: (وَقَفْتُ عَلَى أَوْلَادِي وَأَوْلَادِ أَوْلَادِي) نَهَم شَتَم وَهَقْف كَرَدَه سَهَر مَنَدَالَه كَانِهَو مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِم. نَهَو نَرُوسَتَهو پِئِي دَه كَوْتَرِي (وَقَفَّ التَّشْرِيكَ): وَهَقْفِي هَاوِبَه شَكْرَدِن، كَهَاوِبُو: نَهَو پِستَه يَه (يَفْتَضِي التَّسْوِيَةَ بَيْنَ الْكُلِّ) وَ دَه خَوَازِي: وَهَقْفَه كَه بَه يَه كَسَانِي لَه نِيَوَان كَشْت مَنَدَالُو مَنَدَالِي مَنَدَالَه كَانِي دَا بَه ش بَكْرِي: نِيَرَه كَانِيَان وَ مِيَه كَانِيَان (وَكَذَا) هَه رُوهَا بَه يَه كَسَانِي لَه نِيَوَانِيَان دَا بَه ش دَه كَرِي (لَوْ زَادَ مَا تَنَاسَلُوا) نَهَكَر زِيَا تَرِي ش بِلِي: تَا زَاوَزِي دَه كَهَن (أَوْ) يَان بِلِي: (بَطْنَا بَعْدَ بَطْنٍ) زَك لَه نَوِي زَك.

بَه لَام (وَلَوْ قَالَ) نَهَكَر كَوْتِي: (عَلَى أَوْلَادِي ثُمَّ أَوْلَادِ أَوْلَادِي ثُمَّ أَوْلَادِهِمْ مَا تَنَاسَلُوا) وَهَقْفَم كَرَد لَه سَهَر مَنَدَالَه كَانِم، نِيِنَجَا مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِم، نِيِنَجَا مَنَدَالَه كَانِي نَهَوَانِي ش تَا زَاوَزِي دَه كَهَن (أَوْ) يَان كَوْتِي: (عَلَى أَوْلَادِي وَأَوْلَادِ أَوْلَادِي الْأَعْلَى فَالْأَعْلَى) وَهَقْفَم كَرَدَه سَهَر مَنَدَالَه كَانِم وَ مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِم هِي سَهَر وَهَتَر، نِيِنَجَا سَهَر وَهَتَر (أَوْ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ) يَان لَه پِي شَتَر، جَا لَه پِي شَتَر (فَهُوَ) نَهَو هَه وَ مَه سَه لَانَه دَا - (لِلتَّرْتِيبِ) بُو رِي زَكْرَدِنَه وَ پِئِي دَه كَوْتَرِي: (وَقَفَّ التَّرْتِيبِ)، وَتَه: تَا زَكِي كِي نَزِي كَتَر هَه بِن، نَادَرِي تَه زَكَه كِي نَوِي نَهَوِي.

(وَلَا يَدْخُلُ أَوْلَادُ الْأَوْلَادِ) مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِ نَا چَه كَه لَ مَنَدَالَه كَانِ (فِي الْوَقْفِ عَلَى الْأَوْلَادِ) لَه وَهَقْفَه دَا: كَه كَرَاوَه تَه سَهَر تَه نَهَا مَنَدَالَه كَانِ (فِي الْأَصَحِّ) لَه فَه رَمُودَه يَ رَاسْتَر دَا، چُونَكَه لَه رَاسْتِي دَا مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِ مَنَدَالِي مَرُوقَه كَه نِيِن، بَه لَام (وَيَدْخُلُ أَوْلَادُ الْبَنَاتِ) مَنَدَالَه كَانِي كِي زَه كَانِ دَه چَه نَه كَه لَ مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِ (فِي الْوَقْفِ عَلَى الذَّرِيَّةِ) لَه وَهَقْفَه دَا: كَه كَرَاوَه تَه سَهَر وَهَجَه وَهَم (وَالنَّسْلِ) سَهَر نَه تَه وَهَم (وَالْعَقَبِ) سَهَر پَاشِمَاوَه وَهَم (وَأَوْلَادِ الْأَوْلَادِ) سَهَر مَنَدَالِي مَنَدَالَه كَانِ، چُونَكَه وَوَشَه كَانِ دَه يَان كَرْنَه وَهَم (إِلَّا أَنْ يَقُولَ) تَه نَهَا نَهَو كَاتَه مَنَدَالَه كَانِي كِي زَه كَانِ نَا چَه كَه لَ مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِ، وَهَك بِلِي: (عَلَى مَنْ يَنْتَسِبُ إِلَيَّ مِنْهُمْ) وَهَقْفَم كَرَد لَه سَهَر نَه وَنَه يَه نَه زَادِيَان دِي تَه وَهَم سَهَر مَن مَنَدَالَه كَانِي مَنَدَالَه كَانِم. چُونَكَه مَنَدَالَه كَانِي كِي زَه كَانِي نَه زَادِيَان دَه چِي تَه سَهَر بَاوَكِي خَوِيَان، نَهَك دَا يَكِيَان.

وَلَوْ وَقَفَ عَلَى مَوَالِيهِ وَلَهُ مُعْتَقٌ وَمُعْتَقٌ قُسِمَ بَيْنَهُمَا، وَقِيلَ يَبْطُلُ، وَالصَّفَّةُ الْمُتَقَدِّمَةُ عَلَى جُمْلٍ مَعْطُوفَةٌ تُعْتَبَرُ فِي الْكُلِّ: كَوَقَفْتُ عَلَى مُحْتَاجِي أَوْلَادِي وَأَخْفَادِي وَإِخْوَتِي، وَكَذَا الْمُتَأَخَّرَةُ عَلَيْهَا وَالْإِسْتِنَاءُ إِذَا عُطِفَ بِوَإٍ كَقَوْلِهِ: عَلَى أَوْلَادِي وَأَخْفَادِي وَإِخْوَتِي الْمُحْتَاجِينَ، أَوْ إِلَّا أَنْ يَفْسُقَ بَعْضُهُمْ.

(وَلَوْ وَقَفَ عَلَى مَوَالِيهِ) نه گهر و هفتی کرده سهر خزمه کانی کویلابه تی (وَلَهُ مُعْتَقٌ وَمُعْتَقٌ) له هه مان کاتیشدا نازادکه رو نازادکراوینکی هه بو (قُسِمَ بَيْنَهُمَا) وه قفکه له نیوانیاندا به ش ده کری (وَقِيلَ يَبْطُلُ) له فه رمووده به کی بن هیزدا: به تال ده بیته وه.

(وَالصَّفَّةُ الْمُتَقَدِّمَةُ عَلَى جُمْلٍ مَعْطُوفَةٍ) نه و سیفه ته ی وه پیش چند رسته به ک که وتووه: که به نوای به کتردا ماتوون (تُعْتَبَرُ فِي الْكُلِّ) سیفه ته که له گشت رسته کاندا ره چاو ده کری (ک) وه ک بلنی: (وَقَفْتُ عَلَى مُحْتَاجِي أَوْلَادِي وَأَخْفَادِي وَإِخْوَتِي) وه قفم کرد له سهر هه ژاره کانی منداله کانو نه زویه کانو برابه کانو. واته: سیفه تی هه ژاری له هه رسیکیاندا ره چاو ده کری.

(وَكَذَا الْمُتَأَخَّرَةُ عَلَيْهَا) هه روه ها سیفه تی نواکه وتووش له گشتیاندا ره چاو ده کری، هه م (وَالْإِسْتِنَاءُ) جیا کدرنه وه ش له گشتیاندا ره چاو ده کری (إِذَا عُطِفَ بِوَإٍ) هه ر کاتیک له هه ر دووکیاندا - رسته کان به پیتی (ولو) به نوای به کتری دا بین (كَقَوْلِهِ) وه ک بلنی: (عَلَى أَوْلَادِي وَأَخْفَادِي وَإِخْوَتِي الْمُحْتَاجِينَ) وه قفم کرد له سهر منداله کانو نه زویه کانو برابه کانو که هه ژار بن. واته: سیفه تی هه ژاری هه رسیکیان ده گریته وه (أَوْ) یان بلنی: (إِلَّا أَنْ يَفْسُقَ بَعْضُهُمْ) وه قفم کرده سهر منداله کانو نه زویه کانو برابه کانو، ته نها نه وه یان نه بی: که فاسق ده بی. واته: له هه رسیکیاندا فاسقه کان جیا ده کریته وه.

﴿ فُصِّلَ: لَهُ بَأْسَى مَلَكَاهِ تِي وَهَفَفَكَرَاوَهْ كَه ﴾

پیشه کی بزانه: کرین و فروشتن و به خشین و گورینه وه و به میراتگری شتی وه قفکراو، هیچیکان دروست نیو دانامه زری، له سهر چاوه کاندا به لکه یان به م حدیسه هیناوه ته وه: ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ: أَنَّ عُمَرَ أَصَابَ أَرْضًا بِخَيْرٍ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّ شَيْئًا حَسِبْتُ أَصْلَهَا. فَصَدَّقَ بِهَا عُمَرُ: إِنَّهُ لَا يُبَاغُ أَصْلُهَا وَلَا يُورَثُ وَلَا يُوهَبُ، لَا جُنَاحَ عَلَيَّ مَنْ وَلَّيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يُطْعِمَ صَدِيقًا غَيْرَ مَتَمَوْلٍ﴾ رواه الشيخان، نیمامی (عمر) پارچه ملکیکی له (خیر) ده ست که وت، نینجا به فه رمانی پیغه مبه ر ﷺ ملکه که ی وه قف کرد له سهر هه ژاران و خزمه کان و رینگه ی خوا، تا کو نه فروشری و به میرات نه گیری و نه به خشری، نه و که سه ی سهر په رشتی وه قفکه ش ده کا، گونامی ناگاتنی به گریزه ی عادت له وه قفکراوه که بخواو ده ر خواردی نوستی خویشی بدا، به لام هیچی نه کاته ملکی خوی.

(فَصَلِّ الْأَظْهَرَ أَنْ الْمَلِكَ فِي رَقَبَةِ الْمُوقُوفِ يَنْتَقِلُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَيُّ يَنْفَكُ عَنْ
 إِيْتِصَاصِ الْأَدْمِيِّ، فَلَا يَكُونُ لِلرَّاقِفِ وَلَا لِلْمُوقُوفِ عَلَيْهِ، وَمَنَافِعُهُ مَلَكَ لِلْمُوقُوفِ
 عَلَيْهِ يَسْتَوْفِيهَا بِنَفْسِهِ وَيَغْيِرُهُ بِإِعَارَةِ وَإِجَارَةِ، وَيَمْلِكُ الْأَجْرَةَ وَقَوَائِدَهُ كَثْمَرَةٌ وَصُوفٌ
 وَلَبَنٌ، وَكَذَا الْوَلَدُ فِي الْأَصْحِ، وَالثَّانِي يَكُونُ وَقْفًا، وَلَوْ مَاتَتِ الْبَيْمَةُ إِخْتِصًا بِجِلْدِهَا،
 وَلَهُ مَهْرُ الْجَارِيَةِ إِذَا وَطِئَتْ بِشَبْهَةِ أَوْ نِكَاحِ

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: وهقف به شاهیدی نوو پیاو، یان به پیاوئیکو نوو شافرهت،
 یان به پیاوئیکو سوئندخوردن ناشکرا دهبن، ههروهک له باسی شاهیدی دا پوون
 دهکریته وه، اِن شاء الله تعالی.

(الْأَظْهَرَ) به فهرمودهی به هیزتر (أَنْ الْمَلِكَ فِي رَقَبَةِ الْمُوقُوفِ) ملکایه تی له گه ردهنی
 وه قفکراوه که دا (يَنْتَقِلُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى) دهگواستریته وه بق لای خوای گه وره (أَيُّ) واته:
 (يَنْفَكُ عَنْ إِيْتِصَاصِ الْأَدْمِيِّ) له تاییه تی ناده میزاد ده پچری، که واته: (فَلَا يَكُونُ لِلرَّاقِفِ
 وَلَا لِلْمُوقُوفِ عَلَيْهِ) ملکایه تی وه قفکراوه که: نه بق وه قفکه ره که دهبن، نه بق وه قف
 له سه رکراوه که دهبن.

به لام (وَمَنَافِعُهُ) سووده کانی وه قفکراوه که (مَلَكَ لِلْمُوقُوفِ عَلَيْهِ) ملکای وه قف
 له سه رکراوه که نه، که واته: (يَسْتَوْفِيهَا بِنَفْسِهِ وَيَغْيِرُهُ) وه قف له سه رکراوه که نه و سو دانه
 له وه قفکراوه که وهرده گری: یان به خوی، یان به که سیکی تر (بِإِعَارَةٍ) وه که به خواستن
 بیداته که سیکی تر (وَإِجَارَةٍ) یان به کری بیداتی و کری یه که ی بق خوی وه ریگری، که وابو:
 (وَيَمْلِكُ الْأَجْرَةَ) وه قف له سه رکراوه که ده بیته خاوه نی کری یه وه قفکراوه که وه م (وَقَوَائِدُهُ)
 ده بیته خاوه نی به ره مه کانی وه قفکراوه که ش: (كَثْمَرَةٌ) وه کو میوه که یی وه م (وَصُوفٍ)
 خوریه که ی وه م (وَلَبَنٍ) شیره که ی و (وَكَذَا الْوَلَدُ) هه م نه و بیچوره شی که له نوای
 وه قفکردن په یدا دهبن (فِي الْأَصْحِ) له فهرمودهی راستردا (وَالثَّانِي) به فهرمودهی
 دووه می بی هیز (يَكُونُ وَقْفًا) بیچوره که ش وه کو دایکه که ده بیته وه قفکراوه.

(وَلَوْ مَاتَتِ الْبَيْمَةُ) نه گه نازده وه قفکراوه که مرد (إِخْتِصًا بِجِلْدِهَا) پیسته که ی تاییه ته
 به وه قف له سه رکراوه که، ئینجا که ده باغ کرا: پاک ده بیته وه و ده بیته وه وه قفکراوه،
 ئینجا بزانه: نه گه نازده ئیکی گوشت چه لالی وه قفکراوه اته سهر حاله تی مردن، نه و کاته
 لروسته: سهر بپریری و به پاره ی گوشته که ی نازده ئیکی وه خوی، یان به شه نازده ئیک
 بپریری له جی ی وه قف بگری، جا نه گه نه گونجا: نه و کاته گوشته که ی ده بریته وه قف
 له سه رکراوه که، ههروهک له زوری ی سهرچاوه کاند ا پوون کراوه ته وه.

(وَلَهُ مَهْرُ الْجَارِيَةِ إِذَا وَطِئَتْ) ماره ی جاری ی وه قفکراویش بق وه قف له سهر کراوه که یه،
 هه کاتی که جیماعی له گه ل کرا: (بِشَبْهَةٍ) به هه له (أَوْ نِكَاحٍ) یان به ماره برین

إِنْ صَحَّحْنَاهُ وَهُوَ الْأَصْحَحُّ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا يَمْلِكُ قِيَمَةَ الْعَبْدِ الْمُوقُوفِ إِذَا أَتْلَفَ بَلْ يُشْتَرَى بِهَا عَبْدٌ لِيَكُونَ وَقْفًا مَكَانَهُ، فَإِنْ تَعَدَّرَ فَبَعْضُ عَيْدٍ، وَلَوْ جَفَّتِ الشَّجَرَةُ لَمْ يَنْقَطِعِ الْوَقْفُ عَلَى الْمَذْهَبِ، بَلْ يَنْتَفِعُ بِهَا جِذْعًا، وَقِيلَ تَبَاعُ، وَالثَّمَنُ كَقِيَمَةِ الْعَبْدِ،

(إِنْ صَحَّحْنَاهُ) نه گهر ماره بپينه که ی دروست بکهین (وَهُوَ الْأَصْحَحُّ) نه و دروستکردنه به فرموده ی راستره .

﴿ فهُوَ تَالِدٌ وَبَيْنَ كَه لِكَبُونِي وَمَقْفَكَرَاوَهَكَان ﴾

(وَالْمَذْهَبُ) به فرموده ی راستی مه زه ب (أَنَّهُ لَا يَمْلِكُ قِيَمَةَ الْعَبْدِ الْمُوقُوفِ) نه وه قف له سه رکاروه که وه وه قفکه ره که: هیچیکیان نابنه خاوه نی توله ی کویله، یان شته وه قفکاروه که (إِذَا أَتْلَفَ) هر کاتیک بفه وتیندری و توله ی وه ریگیری، جیاوازی نیه: بیگانه به ک بیفه وتینن، یان وه قفکه ره که بیفه وتینن، یان وه قف له سه رکاروه که به درژمنکاری بیفه وتینن، واته: نه گهر وه قف له سه رکاروه که به درژمنکاری نیفه وتینن، نابیته زامین (بَلْ يُشْتَرَى بِهَا عَبْدٌ) به لکو- به و توله یه- کویله به کی وه کو خوی، یان شتیکی وه کو خوی ده کپرری (لِيَكُونَ وَقْفًا مَكَانَهُ) تاکو بییته وه قف له جئی شته فه وتاوه که .

(فَإِنْ تَعَدَّرَ) جا نه گهر نه گونجا کویله به کی، یان شتیکی وه کو خوی بکپرری، نه و کاته (فَبَعْضُ عَيْدٍ) به شه کویله به ک، یان به شه شتیکی وه کو شته فه وتاوه که ده کپرری و له جئی ده کریتته وه قف .

ئینجا بزانه: نه و که سه ی کرپنه که ده کاو کپرراوه که ش ده کاته وه قف، ده بی دانور بی -واته: نه گهر دانور نه بو، نه و کاته سه ره رشتکاری وه قفه که نه و کارانه نه نجام ده دا- جا له بهر نه وه ی به خودی کرپنه که ش شته که نابیتته وه قف، بؤیی پیویسته: وشه ی وه قفکردن له لای دانوره که، یان له لای سه ره رشتکاره که بگوتری، جا نه گهر نه گونجا به شتیکی پی بکپرری، نه و کاته گشت توله وه رگیراوه که ده بریتته وه قف له سه رکاروه که، هره وه له زوری ی سه رچاوه کاندان پوون کراوه ته وه .

(وَلَوْ جَفَّتِ الشَّجَرَةُ) نه گهر دره خته وه قفکاروه که وشک بوو، یان هه لکه نا، نه وه (لَمْ يَنْقَطِعِ الْوَقْفُ) وه قفه که نابیتته وه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فرموده ی راستی مه زه ب (بَلْ يَنْتَفِعُ بِهَا جِذْعًا) به لکو به پارچه کرای سودی ئوره ده گیری، جا نه گهر نه گونجا سودی ئوره گیری، نه و کاته وه قفه که ده بریتته وه دره خته که ش ده بییته ملکی وه قف له سه رکاروه که (وَقِيلَ) له فرموده یه کی بی هیژدا (تَبَاعُ) دره خته که ده فروشری و (وَالثَّمَنُ) کَقِيَمَةِ الْعَبْدِ) پاره که شی وه کو توله ی کویله که ی پابردو و په فتاری له گه ل ده کری .

وَالْأَصْحُ جَوَازٌ يُبْعُ حُضْرَ الْمَسْجِدِ إِذَا بَلَيْتَ وَجُدُوهُ إِذَا انْكَسَرَتْ وَلَمْ تَصْلُحْ إِلَّا لِلْإِحْرَاقِ، وَلَوْ انْهَدَمَ مَسْجِدٌ وَتَعَدَّرَتْ إِعَادَتُهُ لَمْ يُبْعَ بِحَالٍ.

(وَالْأَصْحُ) فەر مووده‌ی راستر نه مه‌یه: (جَوَازٌ يُبْعُ حُضْرَ الْمَسْجِدِ إِذَا بَلَيْتَ) دروسته چه سیره‌کان و پایه‌خه‌کانی مزگه‌وت بفرۆشرین هر کاتیک زقر کۆن بون، جیاوازی وه قفکراوه‌کان و وه‌قف نه‌کراوه‌کان نیه، هم (وَجُدُوهُ إِذَا انْكَسَرَتْ) لقه‌داره‌کانیشی دروسته بفرۆشرین هر کاتیک شکان و (وَلَمْ تَصْلُحْ إِلَّا لِلْإِحْرَاقِ) جگه له سوتاندن بۆ هیچ‌تر به که‌ک نه‌هاتن، ئینجا پاره‌کش بۆ به‌رژه‌وه‌ندی مزگه‌وته‌که سهرف ده‌رکری، هه‌روه‌ک له (مغنی) و (الشبراملسی) دا فەر موویانه.

﴿مزگه‌وت و گۆرستانی و یرانبوو﴾

(وَلَوْ انْهَدَمَ مَسْجِدٌ) نه‌گه‌ر مزگه‌وتیک پوخا، یان شوینتیک و یران کرلو وازیان له مزگه‌وته‌که‌ی هینا (وَتَعَدَّرَتْ إِعَادَتُهُ) نه‌شگونجا دروست بکرتیه‌وه، نه‌وه هر به وه‌قفکراوی ده‌میتینه‌وه، که‌واته: (لَمْ يُبْعَ بِحَالٍ) به هیچ جۆریک زه‌مینه‌که‌ی نافرۆشری، ئینجا که‌لوپه‌له‌که‌شی بۆ هه‌لده‌گیری، جا نه‌گه‌ر ئومیدی چاک‌کردنه‌وی نه‌بو، نه‌و کاته به‌و که‌لوپه‌له‌ مزگه‌وتیکی‌تر دروست ده‌کری، جا نه‌گه‌ر نه‌گونجا، نه‌و کاته شتیکی گشتی بۆ موسولمانان پی دروست ده‌کری: وه‌کو خانه‌ی خیرات و ئاو و نه‌و جۆره‌شتانه.

جا بزانه: نه‌وه‌ی پرابردوو ده‌ریاره‌ی که‌لوپه‌لی مزگه‌وت بوو، به‌لام به‌رهمی وه‌قفی مزگه‌وتی پوخا، نه‌گه‌ر چاوه‌پوانی چاک‌کردنه‌وی بکری، نه‌وه بۆی هه‌لده‌گیری، نه‌گه‌ر چاوه‌پوان نه‌ده‌کرا، نه‌و کاته بۆ مزگه‌وتیکی‌تری نیزی که‌ نه‌و مزگه‌وته سهرف ده‌کری، جا نه‌گه‌ر نه‌گونجا، نه‌و کاته بۆ به‌رژه‌وه‌ندی موسولمانان سهرف ده‌کری، به‌لام نه‌گه‌ر مزگه‌وته‌که نه‌پوخابوو به‌رهمی وه‌قفه‌که‌شی له خۆی زیاد بئ، نه‌وه نه‌گه‌ر چاوه‌پوانی تیکدان و نوئ‌کردنه‌وی بن، نه‌و کاته پاره‌که‌ی بۆ پاشه‌که‌وت ده‌کری، جا نه‌گه‌ر پیویستی به‌ نوئ‌کردنه‌وه نه‌بو، نه‌و کاته دروست نیه پاره‌که‌ی بۆ پاشه‌که‌وت بکری، به‌لکو واجبه: به‌و پاره‌یه زه‌مین و باغ بۆ مزگه‌وته‌که بکری، هه‌روه‌ک له (تحفة) و (نهایه) و حاشیه‌کانی‌ندا نه‌م باسه‌ پوون کراوه‌ته‌وه.

﴿نَاكَاذَارِي﴾ یه‌که‌م: خویندگای نایینی و خانه‌ی خیرات و نه‌و جۆره شوینه‌گشتیانه‌ش وه‌کو مزگه‌وت پریاریان بۆ ده‌لری له گشت نه‌و پوون‌کردنه‌وانه‌ی پرابردودا، هه‌روه‌ک له (الشبراملسی) دا فەر موویه‌تی، که‌وابو: نه‌و کتیبانه‌ی وه‌قف کراونه سهر خویندگایه‌کی نایینی و هم به‌رهمی نه‌و ملکانه‌ی وه‌قف کراونه سهر خویندگایه‌که، گشتی ده‌گواسترینه‌وه بۆ خویندگایه‌کی نزیک نه‌وی و به‌رهمی وه‌قفه‌که‌شی له قوتابیان و له به‌رژه‌وه‌ندی خویندگاکه سهرف ده‌کری.

دووم: گورپنی شیوهی وه قفکراوه که دروست نیه، مه گهر وه قفکه ره که به مهرجی دانابی: به گورپه ی به رژه وه ندی پهفتار بکری، ئو کاته دروسته، به لام نیمامی (السبکی) ده فهرموئ: گورپنی شیوهی وه قفکراوه که به سئ مهرج دروسته، یه که م: گورپنه که ی که م و بیو ناوی وه قفه که نه گورپئ. دووم: خودی وه قفه که لانه بردرئ. سئ یه م: به رژه وه ندی وه قفه که شی تی دا بی. ههروه که له (نهاية) و (مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

سئ یه م: نه گهر گورپستانیکی وه قفکراو ویران بوو و ناسه واری نه ما، دروست نیه: کاریه ده ست به کری بی، هه رچه ند کری یه که شی له به رژه وه ندی موسولمانان سهر ف بکا، ههروه که له (تحفة) دا فهرموویه تی، ئینجا بزانه: ئو دره ختانه ی له گورپستانه کاندا ده پوین، میوه که یان بئ گشت که سیك حه لاله، به لام وها باشتره: له به رژه وه ندی گورپستانه که سهر ف بکری، ههروه ها ئو دره خته ی له مزگه وتدا بئ مزگه وت چیتندراره، ئه ویش میوه که ی به پاره ده برئو بئ به رژه وه ندی مزگه وته که سهر ف ده کری، به لام نه گهر بئ خیرات بی، ئو کاته بئ گشت که سیك حه لاله، جا نه گهر به رژه وه ندی مزگه وت له برپنی دره خته که دا بوو، ئو کاته دروسته برپدرئ، ههروه که له (مغنی) دا پوون کراوه ته وه، واته: به لام دره خته ته پی گورپستان نابئ برپدرئ تا ووشک ده بی، ئینجا که ووشک بوو، ده برپدرئو بئ به رژه وه ندی گورپستانه که سهر ف ده کری، والله أعلم.

چوارم: له مه زه بی نیمامی (حنفی) دا به ئیزنی پیشه وای موسولمانان بئ (قازی) دروسته: شتیکی وه قفکراو به شتیکی تر بگورپته وه، به و مهرجی به رژه وه ندی وه قفه که ی تی دا بی: وه که شته وه رگراوه که له وه قفه که باشتر بی و هم وه رگراوه که ش: زه وی، یان باغ، یان خانوو بی.

ههروه ها نه گهر مزگه وتیک به رته نگ بوو و رینگه یه کی به رینی له ته نیشته بوو، دروسته به شیکی رینگه که ی وه گه ل بدرئو به رین بکری، به و مهرجی رینگه که ته سک نه بی، ههروه ها نه گهر ملکی که سیك له ته نیشته مزگه وتیکی به رته نگ بوو، ئو کاته ش زهویه که ی به پاره لئوه رده گیری بئ مزگه وت به رین کردن، هه رچه ند پزیش نه بی، ههروه ها نه گهر رینگه ش ته سک بوو، دروسته به شیکی مزگه وتی وه گه ل بدرئو فراوان بکری، به و مهرجی مزگه وته که پیویستی به و به شه نه بی، ههروه که له (مجمع الأنهر) و (الدرالمنقی) دا ناوه پوکی ئه م چواره مه پوون کراوه ته وه.

پینجه م: به مه زه بی نیمام (أحمد): نه گهر وه قفکراوه که خراب بوو و سودی لئوه رنه گرا، دروسته به شیکی بفرؤشرئ تا کو به شه که ی تری پی چاک بکریته وه، به لام نه گهر به هیچ جوریک نه گونجا هیچ جوره سودیکی لئوه ریگری، ئو کاته گشتی ده فرؤشرئو به پاره ی

(فَصَلِّ) إِنَّ شَرْطَ الْوَاقِفِ النَّظْرَ لِنَفْسِهِ أَوْ غَيْرِهِ أَتْبَعَ، وَإِلَّا فَالْتَّظَرُ لِلْقَاضِي عَلَى الْمَذْهَبِ، وَشَرْطُ النَّاطِرِ: الْعَدَالَةُ وَالْكَفَايَةُ وَالْإِهْتِدَاءُ إِلَى التَّصَرُّفِ، وَوُظِيفَتْهُ: الْعِمَارَةُ وَالْإِجَارَةُ وَتَحْصِيلُ الْعَلَّةِ وَقِسْمَتُهَا، فَإِنْ فُوضَ إِلَيْهِ بَعْضُ هَذِهِ الْأُمُورِ لَمْ يَتَّعَدُ،

فروض رواه که شتیکی تر ده کردی بو له جیگه یفروض رواه که وه قف ده کرتی وه، هر وه ما نه گهر مزگه وتیش خراب بو و به هیچ جوریک نه گونجا نویژی تی دا بکری، نه ویش هه مان بپاری پابردوی وه قفک رواه که بی بۆ ده بری، هر وه که له (مغنی ابن قدامة) دا بوون کر وه ته وه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِيَ سَهْرٍ بِرِشْتَكَارِيهِ تِي وَهَفَفَكَرَاوِ ﴾

(إِنَّ شَرْطَ الْوَاقِفِ النَّظْرَ لِنَفْسِهِ أَوْ غَيْرِهِ) نه گهر وه قفکه ره که به مه رجی دانابی: سه رپه رشتکاری ته وه قفه که بۆ خوی بی، یان بۆ که سیکی تر بی (أَتْبَعَ) مه رج که سی جی به جی ده کری (وَالْإِجَارَةُ) به لام نه گهر بۆ هیچ که سیکی دانه نابی (فَالْتَّظَرُ لِلْقَاضِي) نه و کاته سه رپه رشتکاری وه قفه که بۆ (قازی) به (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه ر فرموده ی پاستی مه زه ب.

(وَشَرْطُ النَّاطِرِ) مه رجی سه رپه رشتکاری وه قف: (الْعَدَالَةُ) ده بی دادپه روه بی، هه م (وَالْكَفَايَةُ) توانای ده ستکاری هه بی، واته: (وَالْإِهْتِدَاءُ إِلَى التَّصَرُّفِ) شاره زابی ده ستکاری کردنی نه و شته ی هه بی: که سه رپه رشتی ده کا.

(وَوُظِيفَتْهُ) نه رکی سه ر شانی سه رپه رشتکاره که (الْعِمَارَةُ) چا کردنه وه ی وه قفک رواه که یه و (وَالْإِجَارَةُ) به کریدانی ته و (وَتَحْصِيلُ الْعَلَّةِ) وه ده ستهینانی به رویومه که ی ته و هه م (وَقِسْمَتُهَا) به شکردنی ته به سه ر خاوه ن مافه کاند (فَإِنْ فُوضَ إِلَيْهِ بَعْضُ هَذِهِ الْأُمُورِ) جا نه گهر له و کارانه هه ندیکی درابوه ده ست، نه و کاته (لَمْ يَتَّعَدُ) له وه نده یان زیاتر ناکا، واته: چه ندی رواه ته ده ست هه ر نه وه نده ی ده کا.

جا بزانه: بۆ سه رپه رشتکاره که - به ئی زنی قازی - له کاتی پبویستدا دروسته: شت قهرز بکا بۆ وه قفک رواه که، هر وه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرمودیانه، هر وه ها له حال ته ناچاریشدا دروسته ماله وه قفک رواه که به قهرز بداته که سیکی تر، به لام نه گهر ناچار نه بی، نه و کاته دروست نیه، به قهرزی بدا، هر وه که له مالی یه تیمیشدا نه وها بپار رواه و، له (القليوبي) و (البحیرمی) دا فرمودیانه.

دیسان بزانه: سه رپه رشتکاره که مانی نه و کرئی یه ی هه یه: که وه قفکه ره که بۆی داناه، جا نه گهر وه قفکه ره که هیچی بۆ دانه نابو، نه و کاته ده چپته لای قازی تا کو کرئی هاووینئی - له به ره مه ی وه قفه که - بۆ دابن، جا (ابن الصباغ) فتوای داوه: که به بی قازی بۆی دروسته: کرئی هاوینئه - له به ره مه ی وه قفه که - بۆ خوی دابن، هر وه که له (تحفة) دا فرمودی ته، واته: به به لگه ی چه دیسه که ی (ابن عمر) پابردو.

وَلِلْوَاقِفِ عَزْلٌ مَنْ وِلَاةٌ وَكَضْبٌ غَيْرُهُ إِلَّا أَنْ يَشْرِيظَ نَظْرَهُ حَالَ الْوَقْفِ، وَإِذَا آجَرَ
التَّاطُرُ فَرَادَتْ الْأَجْرَةَ فِي الْمُدَّةِ أَوْ ظَهَرَ طَالِبٌ بِالزِّيَادَةِ لَمْ يَنْفَسِحِ الْعَقْدُ فِي الْأَصَحِّ.

(كِتَابُ الْهَبَةِ)

اَتَّمْلِيكَ بِلَا عَوْضِ هَبَةٌ، فَإِنْ مَلَكَ مُحْتَاجًا لِثَوَابِ الْآخِرَةِ فَصَدَقَهُ، فَإِنْ نَقَلَهُ إِلَى مَكَانِ
الْمَوْهُوبِ لَهُ إِكْرَامًا لَهُ فَهَدِيَّةٌ،

(وَلِلْوَاقِفِ عَزْلٌ مَنْ وِلَاةٌ) بَقِ وَهَقْفَكَرِهْ كِه دُرُوسْتِه: نُو سِه رِه رَشْتِكَارِه لَابِدَا: كِه چَاوِدِيْرِي
وَهَقْفَه كِه ي دَاوِه تِه وِ (وَتَضْبٌ غَيْرِه) يَه كِيْكَ ي تِر لِه جِيْ ي دَابِنِي (إِلَّا أَنْ يَشْرِيظَ نَظْرَهُ حَالَ
الْوَقْفِ) مِه كِه ر لِه حَالَه تِي وَهَقْفَكَرِنْدَا بِه مِه رَجِي دَانَابِي: نُو سِه رِه رَشْتِكَارِه چَاوِدِيْرِي
بِكَا، نُو كَاتِه دُرُوسْت نِيَه لَابِدَا.

(وَإِذَا آجَرَ التَّاطُرُ) مِه ر كَاتِيْكَ سِه رِه رَشْتِكَارِه كِه مَالِه وَهَقْفَكَرَاوِه كِه ي بِه كِرِيْ دَا (فَرَادَتْ
الْأَجْرَةَ فِي الْمُدَّةِ) جَا لِه مَاوِه ي بِه كِرِيْدَانِه كِه دَا كِرِيْ يَه كِه ي زِيَاد بُو (أَوْ ظَهَرَ طَالِبٌ بِالزِّيَادَةِ)
يَان كِه سِيْكَ ي تِر بِه كِرِيْ يَه كِه ي زِيَاتِرِي دِه وِيَا، نُو كَاتِه (لَمْ يَنْفَسِحِ الْعَقْدُ) مَامَلَه تِه كِه
هَه لَنَاوِه شِيْطَه وَه (فِي الْأَصَحِّ) لِه فِه رِمُوودِه ي پَاسْتَرْدَا، چُونَكِه لِه كَاتِي خُوِيْ دَا - بِه
قَا زَانِج - مَامَلَه تِه كِه دَامِه زِرَاوِه.

﴿ كِتَابُ الْهَبَةِ: پِه رِتُوْكَ ي بِه خَشِيْن ﴾

وَاتِه: لِه حَالَه تِي زِيَانِي دَا شْتِيْكَ بِه خُوْرَپِيْ بَكَاتِه مَلِكِي كِه سِيْكَ ي تِر. نِيْنَجَا (اَتَّمْلِيكَ بِلَا
عَوْضِ) شَت كِرْدَنِه مَلِكِي كِه سِيْكَ ي تِر بِه خُوْرَپِيْ لِه حَالَه تِي زِيَانِي دَا (هَبَةٌ) تِه نِهَا پِيْ ي
دِه گُوْتِرِي: بِه خَشِيْن. بِه لَام (فَإِنْ مَلَكَ مُحْتَاجًا لِثَوَابِ الْآخِرَةِ) نُه كِه ر لِه حَالَه تِي زِيَانِي دَا بَقِ
خِيْرِي قِيَامَت شْتِيْكَ بَكَاتِه مَلِكِي كِه سِيْكَ ي پِيْوِيْسْت، نُو كَاتِه (فَصَدَقَهُ) پِيْ ي دِه گُوْتِرِي:
خِيْر. نِيْنَجَا (فَإِنْ نَقَلَهُ) نُه كِه ر لِه حَالَه تِي زِيَانِي دَا بِه خَشْرَاوِه كِه، يَان خِيْرِه كِه ي گُوَاْسْتَه وَه
(إِلَى مَكَانِ الْمَوْهُوبِ لَهُ) بَقِ شُوِيْنِي پِيْ بِه خَشْرَاوِه كِه (إِكْرَامًا لَهُ) بَقِ رِيْزَلِيْنَانِي، نُو كَاتِه
(فَهَدِيَّةٌ) هَم پِيْ ي دِه گُوْتِرِي: دِيَارِي.

نِيْنَجَا بَزَانِه: مِه رَسِيْكَ بِه شِه كَان سُوْنَنَه تَن، بِه لَام بِه شِيْ دُووَم لِه هِه مُوُوِيَان خِيْرِي
كِه وِرِه تِرِه، پِيْغِه مِبِه رِيْزَلِيْ دِه فِه رِمُوِي: ﴿تَهَادَرُوا تَحَابُوا﴾ رَوَاهِ الْبِخَارِي فِي الْأَدَبِ الْمَقْرَدِ،
وَفِي صَحِيْحِه بَلْفِظ: ﴿تَهَادَرُوا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تَذْهَبُ وَحَرَ الصُّدْرِ﴾ دِيَارِي بَقِ يَه كِرِيْ بِيَه ن،
يَه كِرِيْتَان خُوْش دِه وِي. دِيَارِي پَقُو قِيْنِه ي نَاو دَلْ لَادِه بَا.

دِيْسَان بَزَانِه: بِه خَشِيْن بِه مِه رَسِيْكَ جُوْرِيَه وَه، حِه رَامِه بَدْرِيْتِه نُو كِه سِه ي لِه بِيْ شِه رَعِي
سَه رَقِ دِه كَا، مِه رِه وَك لِه زُوْرِيَه ي سِه رِچَاوِه كَانْدَا فِه رِمُوُوِيَانِه، خُوْاي كِه وِرِه دِه فِه رِمُوِي:

وَشَرَطُ الْهَيْبَةِ إِجَابٌ وَقَبُولٌ لَفْظًا، وَلَا يُشْتَرَطَانِ فِي الْهَدِيَّةِ عَلَى الصَّحِيحِ، بَلْ يَكْفِي
الْبَعْثُ مِنْ هَذَا وَالْقَبْضُ مِنْ ذَلِكَ،

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ یارمندی یه کتری بدهن له سره
چاکه و له خواترسان، یارمندی یه کتری بدهن له سره گوناوه بوژمنکاری.

(وَشَرَطُ الْهَيْبَةِ) مهرجی دروستبوونی به خشین (إِجَابٌ) گوئندی ووشه ی کردنه ملکه، وهک
بلی: به خشیمه تو. یان به خوږایی دامه تو (وَقَبُولٌ لَفْظًا) هم گوئندی ووشه ی
قبول کردنه، وهک بلی: قبولم کرد. یان پازیمه. ههروهه به خشین به نووسینو به ووشه ی
ناشاکراش داده مزرئئ که گهر نیه تی به خشینی له گه لدا بی، وهک بلی: نه و شتمه بو تو
بی. ههروهه به خشین به ویدانیش -اته: به بی گوئندی هیچ ووشه یهک - داده مزرئئ له
سره فرموده یه کی هه لبراربراو، ههروهک له (تحفة) و (مغنی) دا فرمودیانه.

(وَلَا يُشْتَرَطَانِ فِي الْهَدِيَّةِ) گوئندی ووشه ی کردنه ملک قبول کردن به مهرج داناندرین: نه له
دیاری داو نه له خیرکردندا (عَلَى الصَّحِيحِ) له سره فرموده ی پاست (بَلْ يَكْفِي الْبَعْثُ مِنْ
هَذَا وَالْقَبْضُ مِنْ ذَلِكَ) به لکو نه وهنده به سه: نه مه یان خیره که ی بداتی، یان دیاریه که ی بو
بنیژی، نه ویش وه ری بگری، ههروهه خه لاتنی کاربه دهسته کانیش پیویست به گوئن ناکا.

ئینجا بزانه: مهرجی مال به خشه که ش نه مه یه: ماله که ملکی خو ی بی، اته: دروست نیه
سهرپه رشتکار: مالی شیت و مندال به خیرو به خشین بدا، ههروهه دروست نیه: ژن مالی
میرده که ی به خیرو به خشین بدا، ههروهه مهرجه له و که سانهش بی: که دروسته مالی
خویان به خوږایی بدهن، اته: مندال و شیت و زورلیکرو و قه دهغه کرلو نه بی، که اته:
به خشینی نه و جوړه که سانهش دروست نابی، ههروهه مهرجی پیبه خسرلویش نه مه یه له وانه
بی: بتوانی شت بکاته ملکی خو ی، که اته: ده بی سهرپه رشتکار به خشینه که بو مندال و
شیت قبول بکا، ههروهک له زوریه ی سهرچاوه کاندایه پوهن کرلوته وه.

﴿نَاكَا دَارِي﴾ نه گهر میرد خشلی زپو زپوی کړی و دایه ژنه که ی خو ی تا کو ده به ری بکاو
خو ی پی پرازیننیتته وه، میرده که ش هیچ ووشه ی به خشین و کردنه ملکیشی نه گوئبو، نه و
خشله نابیتته ملکی ژنه که و هر له ملکایه تی میرده که دا ده میتنیتته وه له نوای مردنیشی
ده بیتته میرات، ههروهک له زوریه ی سهرچاوه کاندایه نه و مه سه له یان هیناوه له (بغية
المسترشدین) شدا به دریزی پوهن کرلوته وه، که و ابو: نه گهر بووه کیشه یان، پیویسته
ژنه که، یان میراتگره کانی ژنه که شاهیدیان هه بی: که نه و خشله ی به ملکایه تی دراوه تی،
جا نه گهر شاهید نه بو، نه و کاته باوه به میرده که و به میراتگره کانی میرده که ده کړی به و
مهرجی میرده که سویند بخوا: که به ملکایه تی نهیدلوه تی، یان میراتگره کانی میرده که
سویند بخون: که (نه یان زانیوه نه م خشله ی به ملکایه تی درابیتن).

وَلَوْ قَالَ: أَعْمَرْتُكَ هَذِهِ الدَّارَ فَإِذَا مِتُّ فَهِيَ لَوَرَثَتِكَ، فَهِيَ هِبَةٌ، وَلَوْ اقْتَصَرَ عَلَى أَعْمَرْتُكَ، فَكَذًا فِي الْجَدِيدِ، وَلَوْ قَالَ فَإِذَا مِتُّ عَادَتْ إِلَيَّ، فَكَذًا فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ قَالَ: أَرَقَّبْتُكَ أَوْ جَعَلْتُهَا لَكَ رُقْبِي: أَيْ إِنَّ مِثْقَلِي عَادَتْ إِلَيَّ وَإِنَّ مِثْقَلُ قَبْلِكَ اسْتَقَرَّتْ لَكَ، فَالْمَذْهَبُ طَرْدُ الْقَوْلَيْنِ الْجَدِيدِ وَالْقَدِيمِ،

ثینجا هر له (بغیة) دا ده فرموده: نه گهر کیزه کانی مردوده که داویان کرد: نه م شته ی نیستا به دهستیانه وهیه، باوکیان به ملکایه تی داویه تیه نه وان. میراتگره کانی تریش گوتیان: وا نیه و نه مهش هر میراته. نه و کاتهش پیویسته کیزه کان شاهیدیان هه بی، جا نه گهر شاهید نه بو، نه و کاته میراتگره کانی تر سویند ده خون: که (نازانن نه م شته دراوه ته کیزه کان به ملکایه تی).

ثینجا بزانه: نه وه ی پرابروو، له و حاله ته دا بوو: که به دیاری نه ناربرایی، چونکه نه گهر باوکه که، یان میرده که: شته که، یان خشله که به دیاری بنیتری، نه و کاته به -ته نها- و هر گرتن ده بیته ملکی کیزه کان و ژنه که، چونکه گوته ی ویدان و قبول کردن له دیاری دا مهرج نیه، هر وه ک تازه پرابرو، له (تحفة) و (الشروانی) شدا له باسی به ختوکردنی ژن نه م مهسه لانه پوون کراونه وه.

(وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (أَعْمَرْتُكَ هَذِهِ الدَّارَ) نه م خانووه م به دریزایی ته مهنت دامه تو (فَإِذَا مِتُّ فَهِيَ لَوَرَثَتِكَ) جا هر کاتیک تو مردی خانووه که بو میراتگره کانت بین (فَهِيَ هِبَةٌ) نه وه به خشینه و هر کاتیک قبولی کرد و وه ری گرت، ده بیته ملکی خوئی، له نوای مردنیشی ده بیته ملکی میراتگره کانی (وَلَوْ اقْتَصَرَ عَلَى أَعْمَرْتُكَ) نه گهر ته نها گوتی: خانووه که م به دریزایی ته مهنت دامه تو (فَكَذًا) نه وهش هر به خشینه و بریاری وه ک پسته که ی پرابرووه (فِي الْجَدِيدِ) له فرموده ی نوئی دا (وَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی: (فَإِذَا مِتُّ عَادَتْ إِلَيَّ) نه م خانووه م به دریزایی ته مهنت دامه تو، جا هر کاتیک تو مردی بو خووم بگه ریته وه (فَكَذًا) نه وهش هر به خشینه و بریاری وه ک پسته که ی پرابرووه، مهرجه کهش به تال ده بیته وه (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا، واته: بو خاونه که ی ناگه ریته وه.

(وَلَوْ قَالَ) هر وه ها نه گهر گوتی: (أَرَقَّبْتُكَ) نه م خانووه م به چاوه پروانی به خشیمه تو (أَوْ جَعَلْتُهَا لَكَ رُقْبِي) یان نه م خانووه م به چاوه پروانی کرده می تو (أَيْ) واته ی چاوه پروانی نه مه یه: (إِنَّ مِثْقَلِي عَادَتْ إِلَيَّ) نه گهر تو پیش من مردی شته که بو خووم بگه ریته وه (وَإِنَّ مِثْقَلُ قَبْلِكَ اسْتَقَرَّتْ لَكَ) نه گهر منیش پیش تو مردم هر بو خووت بمینیتته وه، نه وه (فَالْمَذْهَبُ طَرْدُ الْقَوْلَيْنِ الْجَدِيدِ وَالْقَدِيمِ) به فرموده ی پاستی مهزه ب: هر روه فرموده که ی نوئی کوون لیره شدا دینه جی، واته: به فرموده ی نوئی به هیز:

وَمَا جَازَ بَيْعُهُ جَازَ هِبَتِهِ، وَمَا لَا: كَمَجْهُولٍ وَمَعْصُوبٍ وَضَالٍّ فَلَا، إِلَّا حَبَّتِي حِنْطَةَ
وَتَحْوِهِمَا، وَهَبَةُ الدِّينِ لِلْمَدِينِ إِبرَاءً، وَلِغَيْرِهِ بَاطِلَةٌ فِي الْأَصْحَحِّ،

نه گهر قبولی بکاو وهری بگری، ده بیته به خشینیکی یه کجاری و له نوای مردنیشی بق
میراتگره کانیه تی، واته: مهرجه که به تال ده بیته وهو بق خاوه نه که شتی ناگه پرتیه وه،
پیغه مبر ع ده فهرموی: ﴿لَا تُعْمِرُوا وَلَا تُرْقِبُوا، فَمَنْ أَعْمَرَ شَيْئًا أُرْقِبَهُ فَهُوَ لِرَبِّهِ﴾ رواه
أبو داود والنسائي وأصله في الصحيحين، ثبوت به دریزایی ته من هیچ شتیك مه به سخن
به چاوه پروانیش مه بیه سخن، جا هر که سیک شتیکی به دریزایی ته من پی به خشرا، یان
شتیکی به چاوه پروانی پی به خشرا، نه وه له نوای مردنیشی بق میراتگره کانیه تی. واته: بق
خاوه نه که می ناگه پرتیه وه.

(وَمَا جَازَ بَيْعُهُ) مهر شتیك فروشتنی دروست بی (جَازَ هِبَتُهُ) به خشینیشی دروسته (وَمَا
لَا) مهر شتیك فروشتنی دروست نه بی: (كَمَجْهُولٍ) وهك شتی نه زاندرلو، هم (وَمَعْصُوبٍ)
شتی زه وتکراو، هم (وَضَالٍّ) شتی ونبوو (فَلَا) نهو جوژه شتانه به خشینیشیان دروست
نابی (إِلَّا حَبَّتِي حِنْطًا) ته نها بوو ده نکه گهنم و (وَتَحْوِهِمَا) نه وهی وه کو بوو ده نکه
گهنمیشه له شته بی نرخه کان، نه وان به خشینیان دروسته، مهرجه ند فروشتنیشیان
دروست نیه.

ثینجا بزانه: دروسته شتی زه وتکراو بیه خشیتته نهو که سهی توانای وهرگرتنه وهی هیه،
هروه ها نه گهر بوو که س شتیکیان لی تیکه لی یه کتری بوو، نه وه دروسته هریه که یان
به شی خوی بیه خشیتته نه وی تریان.

﴿ نَاگَادَارِي ﴾: نه گهر گوتیه یه کیکی تر: گهرده نت نازاد بی له مهر شتیکی له باغه که ی
من، یان له خانووه که ی مندا ده یخوی. یان بق تووم چه لال کرد مهرچی له باغه که مدا، یان
له خانووه که مدا هیه. له و مه سه لانه دا ته نها خواردن بق دروسته، واته: بقی دروست نیه
بیداته که سیتی تر، یان بیباته وه ماله وه، هروه که له (تحفة) و (نهاية) دا بوون کرلوه ته وه.

هروه ها دروسته مرؤف به بی نین سود له که لوپه لی بوستی خوی وه ریگری و
خوارده مه نیه که ی بخولو بق ماله وه شی بیا، به و مهرجه ی بزانی: بوسته که ی به و ده ستکاریانه
پازی ده بی، هروه که له (شرح مسلم) دا بوونی کر بوته وه.

(وَهَبَةُ الدِّينِ لِلْمَدِينِ) به خشینی قهرزه که ی به قهرزداره که ی (إِبْرَاءً) گهرده ن نازاد کردنه و
پیویست ناکا قبولی بکا، به لام (وَلِغَيْرِهِ) به خشینی قهرزه که ی به که سیتی تری جگه له
قهرزداره که (بَاطِلَةٌ فِي الْأَصْحَحِّ) به تاله و دانامه زری، له سهر فهرمووده ی راستر، به لام له
فهرمووده یه کی تر - که کومه لیک به راستریان داناه - دروسته: قهرزه که ی بیه خشیتته
که سیتی تری جگه له قهرزداره که، هروه که له زوویه ی سه رچاوه کانداه فهرموویانه.

وَلَا يُمْلِكُ مَوْهُوبٌ إِلَّا بِقَبْضِ يَازْنَ الْوَاهِبِ، فَلَوْ مَاتَ أَحَدُهُمَا بَيْنَ الْهَبَةِ وَالْقَبْضِ قَامَ وَارِثُهُ مَقَامَهُ، وَقِيلَ يَنْفَسِحُ الْعَقْدُ، وَيُسْنُ لِلْوَالِدِ الْعَدْلُ فِي عَطِيَّةِ أَوْلَادِهِ بِأَنْ يُسَوِّيَ بَيْنَ الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى،

(وَلَا يُمْلِكُ مَوْهُوبٌ) شتی به خشراو و خیرو دیاری نابیته ملکى پیته خشراو که (إِلَّا بِقَبْضِ) تنها به وهرگرتنی شته که ده بیته ملکى پیته خشراو که (بِإِذْنِ الْوَاهِبِ) وهرگرتنه که ش به نیرزی مالبه خشه که بن، که واته: نه گهر وهری نه گرتبو، نه و کاته مالبه خشه که بوی دروسته: په شیمان بیته وه و ماله که یخوی وهری گرتنه وه ﴿عَنْ أُمِّ كَلْبُومَ زَيْدَةَ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ هَدِيَّةً إِلَى النَّجَاشِيِّ، فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ تَصِلَ إِلَيْهِ، فَاسْتَرَدَّهَا النَّبِيُّ ﷺ﴾ حدیث صحیح رواه الحاکم والبیهقی، پیغه مبرر ﷺ دیاریه کی بؤ (النجاشی) نارد، به لام پیش نه وهی بگاته دهستی، مرد، جا پیغه مبرر ﷺ دیاریه که ی که پانده وه.

(فَلَوْ مَاتَ أَحَدُهُمَا) جا نه گهر له مالبه خشه که و له پیته خشراو که یه کیکیان مرد (بَيْنَ الْهَبَةِ وَالْقَبْضِ) له ماوهی نیوان به خشین و وهرگرتندا، نه و کاته (قَامَ وَارِثُهُ مَقَامَهُ) میراتگری مردوه که ده بیته جیگری وی: بؤ ویدانی به خشراو که، یان بؤ وهرگرتنی به خشراو که (وَقِيلَ يَنْفَسِحُ الْعَقْدُ) له فرموده یه کی بن میزدا: مامله تی به خشینه که هه لده وه شیتته وه.

﴿ نَاكَادَارِي ﴾: نه گهر بووه کیشه یان: مالبه خشه که گوتی: به نه مانه ت، یان به سپاردن له لای توتم داناه، یان گوتی لیتمت وهرنه گرتوه. پیته خشراو که ش گوتی: به به خشین داومتی و وهرم گرتوه. نه وه- نه گهر شاهید نه بو- به سویند خواردن باوه و به مالبه شخه که ده کری، هه روه که له (تحفة) و (مغنی) دا فرموویانه.

﴿ بِهْ خَشِينَهْ كَانِي دَايِكْ وَبَاوِكْ ﴾

(وَيُسْنُ لِلْوَالِدِ) بؤ دايك و باوك و داپيره و باپيره سوننه ته: (الْعَدْلُ فِي عَطِيَّةِ أَوْلَادِهِ) به دادپه روهی په رفتار بکن: له و به خشینه ی دهیده نه منداله کانیان، جیاوازی نیه: به خشین بن، یان دیاری بن، یان خیر بن، یان هه شتیکی تری به خوپایی بن.

نیجا دادپه روهیه که ش: (بِأَنْ يُسَوِّيَ بَيْنَ الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى) به یه کسانى خودى شته که بداته نیرو می به کان، یان له به رامبر شته که شتیکی تریش بداته نه وانى تر: بن جیاوازی له نیوان نیرو می به کان ﴿عَنْ الثُّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ زَيْدَةَ عَنْهَا: أَنَّ أَبَاهُ نَحَلَهُ غَلَامًا فَأَنْطَلَقَ إِلَيْ النَّبِيِّ ﷺ لِيُشْهَدَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَفَعَلْتَ هَذَا بِوَلَدِكَ كُلَّهُمْ؟ قَالَ: لَا. قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ﴾ رواه الشيخان، وفى رواية لمسلم: ﴿فَأَشْهَدُ عَلَى هَذَا غَيْرِي﴾ باوكم كويله یه کی بن به خشیم واته لای پیغه مبرر ﷺ تاكو بیکاته شاهید، جا پیغه مبرر ﷺ

وَقِيلَ كَقِسْمَةِ الْإِرْثِ، وَلِلْأَبِ الرُّجُوعُ فِي هَبَّةٍ وَوَلَدِهِ، وَكَذَا لِسَائِرِ الْأُصُولِ عَلَى الْمَشْهُورِ، وَشَرَطُ رُجُوعِهِ بَقَاءَ الْمَوْهُوبِ فِي سُلْطَنَةِ الْمُتَّهَبِ فَيَمْتَنِعُ بَيْنَهُ وَوَقْفِهِ،

فهرموی: نایا گشت منداله کانت نهو به خشینت داوئی؟ گوتی: نا. پیغهمبر علیه السلام فهرموی: له خوا بترسو و دادپهروهه رین له نیتوان منداله کانتان، جگه له من که سیکی تر بکه شاهیدی نه م به خشینه. (وَقِيلَ كَقِسْمَةِ الْإِرْثِ) له فهرموده یه کی بی هیژدا: وه که به شکردنی میرات شتیان پی بیه خشنی.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر دادپهروهه ی نه کرد، نهو کاته ناپه سنده، له لای چه ند زانایه کیش چه پامه، واته: به لام به خشینه که ی دروست ده بی، چونکه له چه دیسه که دا پیغهمبر علیه السلام فهرمانی به باوکه که کرد: که سیکی تر بکاته شاهید. جا نه گهر منداله کانی تر پازی بون هیچیان نه دریتتی، یان پیغه خشراوه کان هزار بون، یان ریژکی نایینیان هه بو، یان بی به شکراوه کان فاسقو پیاوخراپ بون، نهو کاته: چه پام نیه و ناپه سندیش نیه، ههروه که له زوریه ی سهراوه کاندایا فهرموویانه.

(وَلِلْأَبِ) بۆ باوک دروسته: (الرُّجُوعُ فِي هَبَّةٍ وَوَلَدِهِ) په شیمان بیته وه: له به خشینی منداله که ی خوی، واته: شته به خشراوه که ی لویه ریگریته وه، به لکو نه گهر منداله که دایک، یان باوکی نازار ده دا، نهو کاته سوننه ته: به خشراوه که ی لویه ریگریته وه، بهو مهرجه ی پی ی ته مین بیی، ههروه ها نه گهر به خشراوه که ی له گونا هکاری به کار ده هینا، نهو کاته: واجبه لی ی وه ریگریته وه، بهو مهرجه ی پی ی واز له گونا ه که بیی، جا لهو په شیمان نبوونه وه یه دا جیاوازی به خشین و خیره دیاری نیه، به لام دروست نیه: گوشتی قوریانی و زه کاتو نه زرو که ففاره تی لویه ریگریته وه، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) دا پرون کرلوه ته وه.

(وَكذَا لِسَائِرِ الْأُصُولِ) ههروه ها بۆ گشت تیره ی سهروه وه: وه که باپهروه دایک و داپیره ش، دروسته له به خشینه که یاندا په شیمان بینه وه (عَلَى الْمَشْهُورِ) له سه فهرموده ی ناسراوی مه زه ب، پیغهمبر علیه السلام ده فهرموی: ﴿لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ مُسْلِمٍ أَنْ يُعْطِيَ الْعَطِيَّةَ ثُمَّ يَرْجِعَ فِيهَا إِلَّا الْوَالِدَ فِيمَا يُعْطَى وَوَلَدَهُ﴾ رواه أصحاب السنن بسند صحیح، چه لال نیه، واته: چه پامه مروفی موسولمان شتی که بیه خشنی، نینجا له به خشینه که ی په شیمان بیته وه وه ریگریته وه، ته نها بۆ باوک دروسته: په شیمان بیته وه لهو به خشینه ی دلویه تیه منداله که ی خوی، واته: لی یوه ریگریته وه.

(وَشَرَطُ رُجُوعِهِ) مهرجه ی دروستی په شیمان نبوونه وه ی باوک و نه وانی تر له به خشینه که یاندا، نه مه یه (بَقَاءَ الْمَوْهُوبِ فِي سُلْطَنَةِ الْمُتَّهَبِ) به خشراوه که له ژیر دهستی پیغه خشراوه که دا مابن، که و ابو: (فَيَمْتَنِعُ) په شیمان نبوونه وه که چه دهغه ده بی و دروست نیه (بَيْنَهُ وَوَقْفِهِ)

لَابْرَهْنَه وَهَبْتَه قَبْلَ الْقَبْضِ وَتَعْلِقَ عَتَقَه وَتَرْوِجُهَا وَزَرَاغَتِهَا وَكَذَا الْإِجَارَةُ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَلَوْ زَالَ مَلِكُهُ وَعَادَ لَمْ يَرْجَعْ فِي الْأَصَحِّ، وَلَوْ زَادَ رَجَعَ فِيهِ بِزِيَادَتِهِ الْمُتَّصِلَةَ لِالْمُنْفَصِلَةِ، وَيَحْصُلُ الرُّجُوعُ: بِرَجَعْتُ فِيمَا وَهَبْتُ أَوْ اسْتَرْجَعْتُهُ أَوْ رَدَدْتُهُ إِلَى مَلِكِي أَوْ نَقَضْتُ الْهَبَةَ، لِابْيَعِهِ وَوَقَفَهُ وَهَبْتَهُ وَإِعْتَاقَهُ وَوَطَّنَهَا فِي الْأَصَحِّ،

به هوی فروشتن، یان وهفکردنی مالّه به خشراوه که، واته: نه گهر پیته خشراوه که مالّه به خشراوه که ی فروشت، یان وهفی کرد، یان به خشیی که سیکی ترو نه ویش وهری گرت، نه و کاته: نه باوک نه باپیره و نه نه وانی تر، هیچیان بویان دروست نیه په شیمان بینه وه و لی یوه ریگرته وه، چونکه له ملکایه تی پیته خشراوه که دا نه ماوه.

به لام (لَابْرَهْنَه) نه که به په هنکردنی (وَمِهْتَه قَبْلَ الْقَبْضِ) به به خشینی پیش وه رگرتنی (وَتَعْلِقَ عَتَقَه) به هلواسینی نازادکردنی (وَتَرْوِجُهَا) به ماره برینی (وَزَرَاغَتِهَا) به داچاندنی زهویه به خشرو که (وَكَمَا الْإِجَارَةُ) هروه ما به کردنی به خشرو که ش (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سر فرموده ی راستی مزه هب، واته: به وانه ی پابرو په شیمان بوونه وه قه دهغه نابی و هر دروسته، چونکه به خشرو که هر له ژیر ملکایه تی پیته خشراوه که دا ماوه.

(وَلَوْ زَالَ مَلِكُهُ وَعَادَ) نه گهر پیته خشراوه که ملکایه تیه که ی له به خشراوه که دا نه ما، نینجا ملکایه تیه که ی دوپاره بوی گه پاره: وه ک بیفروشیته که سیکی تر، یان بیبه خشیته که سیکی ترو که سه که ش وهری بگری، نینجا له پڼگه ی میراته وه، یان به کپین مالّه که بگه پڼته وه ژیر ملکایه تی، نه و کاته (لَمْ يَرْجَعْ فِي الْأَصَحِّ) نه باوک و نه نه وانی تریش نابی په شیمان بینه وه و لی یوه ریگرته وه، له فرموده ی راستردا، چونکه هم جاره له لای نه وانه وه نه بوته ملک ی پیته خشراوه که.

(وَلَوْ زَادَ) نه گهر مالّه به خشراوه که له کاتی په شیمان بوونه وه دا- زیاد ی کردبو، نه و کاته ش (رَجَعَ فِيهِ بِزِيَادَتِهِ الْمُتَّصِلَةَ) که په شیمان بووه، نه و زنده بیه ی به به خشراوه که وه یه: وه ک قه له وی و گه وره یی، نه ویش له گه لی و ه رده گریته وه (لِالْمُنْفَصِلَةِ) به لام نه و زنده بیه ی جیا بوته وه: وه ک بیچوو، نه وه یان له گه لی وه رناگریته وه.

(وَيَحْصُلُ الرُّجُوعُ) په شیمان بوونه وه له به خشیندا دیته جی (بِرَجَعْتُ فِيمَا وَهَبْتُ) که بلنی: په شیمان بومه وه له و شته ی دا که به خشیمه ته فلانکه س (أَوْ اسْتَرْجَعْتُهُ) یان بلنی: شته به خشراوه که م بو خوم گه پانده وه (أَوْ رَدَدْتُهُ إِلَى مَلِكِي) یان بلنی گه پانده وه بو ملکایه تی خوم (أَوْ نَقَضْتُ الْهَبَةَ) یان بلنی: به خشینه که م هلوه شانده وه.

(لَا يَبْيَعُهُ) نه که به فروشتنی به خشراوه که (وَوَقَفَهُ) به وهفکردنی (وَمِهْتَه) به به خشینی (وَإِعْتَاقَهُ) به نازادکردنی (وَوَطَّنَهَا) به جیماع له گه ل کردنی: واته: به وانه په شیمان بوونه وه نایه ته جی (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا.

وَلَا رُجُوعَ لغيرِ الْأَصُولِ فِي هَبَةٍ مُقَيَّدَةٍ بِنَفْسِ الثَّوَابِ، وَمَتَى وَهَبَ مُطْلَقًا فَلَا ثَوَابَ إِنْ وَهَبَ لِدُونِهِ، وَكَذَا لِأَعْلَى مِنْهُ فِي الْأَظْهَرِ، وَلِنَظِيرِهِ عَلَى الْمَذْهَبِ، فَإِنْ وَجِبَ فَهُوَ قِيَمَةُ الْمُوهَبِ فِي الْأَصْحَحِ، فَإِنْ لَمْ يُثْبِتْهُ فَلَهُ الرَّجُوعُ،

(وَلَا رُجُوعَ لِغَيْرِ الْأَصُولِ) په شیمانبوونه وه له به خشیندا - جگه له تیره ی سهره وه - بؤ هیج خزمیکی ترو بؤ هیج که سیتیکی تر دروست نیه: (فِي هَبَةٍ مُقَيَّدَةٍ بِنَفْسِ الثَّوَابِ) له به خشینیکی وه هادا: که بلئی: به بی پاداشت بی، واته: بلئی: دلوی هیج پاداشتیکی له به رامبر به خشینه کم ناکه م. به به لگه ی حدیسه که ی پابردوو.

(وَمَتَى وَهَبَ مُطْلَقًا) هر کاتیک شتیکی به خشیه یه کیکی تر، به لام باسی پاداشت وه رگرتنو وه رنه گرتنی نه کرد، نه و کاته (فَلَا ثَوَابَ) هیج پاداشتیکی واجب نیه له به رامبر به خشینه که ی (إِنْ وَهَبَ لِدُونِهِ) نه گهر به خشیبیتی یه که سیتیکی له خوی به ره و خولتر له پله ی دنیادا (وَكَمَا لِأَعْلَى مِنْهُ) ههروه ها نه گهر به خشیبیتی یه که سیتیکی له خوی به به سهره وه تر، نه و کاته ش پاداشته که واجب نیه (فِي الْأَظْهَرِ) له فرموده ی به هیزتردا، به لگو پاداشته که سوننه ته (وَلِنَظِيرِهِ) ههروه ها نه گهر بیبه خشیه هاوینته ی خوی به پاداشت واجب نیه (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سهر فرموده ی پراستی مزه به، به لگو سوننه ته.

جا بزانه: دیاریش وه کو به خشین وایه: له و مه سه لانه ی پابردودا. نیشان بزانه: نیعمای (الأنرعی) - له پووی به لگه وه - نه وه ی هه لجزار دوه: نه گهر پاداشته دانه وه له به خشیندا عاده ت بوو، نه و کاته واجبه: یان به خشراره که ی بداته وه، یان پاداشتیکی بداتی، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، به لگه که شی نه م حدیسه یه: ﴿كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا﴾ رواه البخاری، پیغه مبه ر ﷺ دیاری قبول ده کردو پاداشتی دیاریه که شی ده داوه. واته: شتیکی ده دا خاوه نه که ی، که وایو: نه گهر پاداشته دانه وه واجبیش نه بی: نه وه بیگومان سوننه تیکی پیغه مبه ره ﷺ.

﴿نَاكَادَارِي﴾: نه گهر شتیکی به دیاری دایئ تا کو کاریکی بؤ پیک بینئ، نه ویش کاره که ی بؤ پیک نه هینا، نه و کاته ش واجبه: دیاریه که ی بداته وه، یان توله ی بداتی، ههروه که له (تحفة) و (نهایه) دا فرموویانه، جا نه گهر - بؤ وینه - هه ولی دا به ندکاروه که ی بؤ له به ندیخانه پزگار بکا، به لام بؤی نه گونجا، نه و کاته ش واجبه: دیاریه که ی بداته وه، ههروه که له (الشبراملسی) دا فرموویه تی.

(فَإِنْ وَجِبَ) جا نه گهر - به فرموده ی بی هیز - پاداشت واجب بی (فَهُوَ قِيَمَةُ الْمُوهَبِ) نه و پاداشته نرخی به خشراره که یه (فِي الْأَصْحَحِ) له فرموده ی پراستردا (فَإِنْ لَمْ يُثْبِتْ) جا نه گهر بیبه خشراره که پاداشتی نه داوه، نه و کاته: (فَلَهُ الرَّجُوعُ) ماله خشه که بؤی

وَلَوْ وَهَبَ بِشَرْطِ ثَوَابٍ مَعْلُومٍ فَلَاظْهَرُ صِحَّةُ الْعَقْدِ وَيَكُونُ بَيْعاً عَلَى الصَّحِيحِ، أَوْ مَجْهُولٍ فَالْمَذْهَبُ بَطْلَانُهُ، وَلَوْ بَعَثَ هَدِيَّةً فِي ظَرْفٍ فَإِنْ لَمْ تَجْرِ الْعَادَةُ بِرَدِّهِ كَقَوْصَرَةٍ تَمُرُّ فَهِيَ هَدِيَّةٌ أَيْضاً، وَإِلَّا فَلَا، وَيَحْرُمُ اسْتِعْمَالُهُ إِلَّا فِي أَكْلِ الْهَدِيَّةِ مِنْهُ إِنْ اقْتَضَتْهُ الْعَادَةُ.

دروسته: به خشراوه که می گوید در بگرتتتوه ﴿عَنْ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: مَنْ وَهَبَ هِبَةً فَهِيَ أَهَقُ بِهَا مَا لَمْ يَنْبُ عَلَيْهِ﴾ رواه الحاكم وصححه مرفوعاً، هر که سبک شتیک بیه خشین هر شو زیاتر ماق له به خشراوه که دا هیه، مادام پاداشتی نه در بگرتتوه.

(وَلَوْ وَهَبَ بِشَرْطِ ثَوَابٍ مَعْلُومٍ) نه گهر به مرجی پاداشتنیکی زاندرلو شتیک بیه خشین، نه وه (فَلَاظْهَرُ صِحَّةُ الْعَقْدِ) به فرموده ی به میزتر: مامله ته که دروست ده بی و (وَيَكُونُ بَيْعاً) ده بیته فروشتن (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر فرموده ی پاست (أَوْ مَجْهُولٍ) یان به مرجی پاداشتنیکی نه زاندرلو شتیک بیه خشین، نه وه (فَالْمَذْهَبُ بَطْلَانُهُ) به فرموده ی پاستی مه زه ب: مامله ته که به تاله، چونکه به هوی نه زانینه که نابیتت فروشتن یکی دروستبو.

(وَلَوْ بَعَثَ هَدِيَّةً فِي ظَرْفٍ) نه گهر به کیک دیاری کی له ناو کیسه یه کدا بق که سبکی تر نارد، نه وه (فَإِنْ لَمْ تَجْرِ الْعَادَةُ بِرَدِّهِ) نه گهر عاده ت نه بو کیسه که بگرتندر بگرتتتوه: (كَقَوْصَرَةٍ تَمُرُّ) وهك زه مبیله ی قه سب (فَهِيَ هَدِيَّةٌ أَيْضاً) نه و کاته کیسه که ش ده بیته دیاری وه کو نه و شته ی له ناوی دایه (وَإِلَّا) به لام نه گهر عاده ت بوو بگرتندر بگرتتتوه: وه کو سندوقی ترئ، نه و کاته (فَلَا) کیسه که نابیتت دیاری، به لکو نه مانته له لای و واجبه: بیگرتنیتتوه، که وابو: (وَيَحْرُمُ اسْتِعْمَالُهُ) حه پامه کیسه که به کار بیتن (إِلَّا فِي أَكْلِ الْهَدِيَّةِ مِنْهُ) ته نها له خواردن دیاریه که دا نه بی له و کیسه یه (إِنْ اقْتَضَتْهُ الْعَادَةُ) نه گهر عاده ت وه ها بوو، ئینجا سوننه ته: به زووترین کات کیسه که بق خاوه نه که ی بگرتنیتتوه، والله أعلم.

﴿پاشکسو﴾ زور سوننه تنیکی گهر یه سه ردانی خزمه کانی بکاو به خشین و دیاریان بداتن و سه لامیان بق بنیرئ، جا بزانه: ناپه سنده نه و شته ی به به خشین، یان به زه کات، یان به خیر داویه تیه که سبکی تر، لی بگرتتتوه، هر وه ها نه گهر که سبک له ناو کومه لی کدا شتیک له که سبکی تر داوا کرد، نه ویش له شهرمی خه لک، یان له ترسی خرابه و دو زمانه ی که سه که شته که ی به به خشین داین، نه وه ش حه پامه.

هر وه ها نه گهر که سبکیش یه کتیک تر له ده سستی سته مکاریک پرگار بکاو نه ویش به خشین یکی بداتن له ترسی نه وه: نه وه ک کاره پیکه اتوو ه که ی لی تنیک بداته وه، نه وه ش حه پامه و ده بیته به رتیل، به لام نه گهر له پاداشتی چاکه که ی بیداتن نه وه حه لاله.

هر وه ها نه و دیاری و به خشینه ی ده بداته کار به ده ست تا کو کار یکی ناهه قی بق بکا، یان کار یکی حه ق نه کا، نه وه ش به رتیل و حه پامه و هر دوو لا له عنه تیان لی کراوه، به لام نه گهر

(کتابُ اللُّقْطَةِ)

تهنھا له بهر ئهوه بیداتن تاكو كارينكى هه قى بۆ بكا؟ چونكه به بئپاره نهیده كرد، ئهوه كاته: تهنھا وهرگره كه گوناھبار دهبن، ههروهك له په پرتوكى (القضاء) دا به بهلگه وه پوونى ده كه ينه وه، **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى**.

﴿ **ئاگادارى** ﴾: ئهوه دياريانه ئى له كاتى سوننه تكردنى كوپر خهك ده بهيتن-واته: يان به بۆنه ئى خۆشحالیه كانی تر- ئهوه گشتى ده بهيته ملكى باوكى كوپره كه، كۆمه له زانايه كيش فرموويانه بۆ كوپره كه به، جا ئهوه له كاتيكدا بوو: كه مالبه خشه كه هيجيانى مه بهست نهبن، واته: ئه گهر به كيكيانى مه بهست بوو، ئهوه كاته ده بهيته ملكى ئهويان، ههروهها ئهوه پارهى به بۆنه ئى خۆشحالى له ناو ته شتیک، يان له سه ر به رمالیک داده ندرئى، به ناوى هيج كه سيكيش داياننن، ئهوه ش ده بهيته ملكى خاوه ن خۆشيه كه .

ئينجا بزانه: ئه گهر كه سيك هه نديك پارهى دايه كه سيكى تر، تاكو شتیک به و پارهى به بگرئى، يان كارينكى خۆى به و پارهى ئه نجام بدا، مه بهستى مالبه خشه كه ش هيجى تر نه بو، ئهوه كاته واجبه: خودى شته كه بگرئى و خودى كاره كه بكا، ههروهك له (تحفة) و (الشروانى) دا ناوه پۆكى ئه م پاشكۆيه پوون كراوه ته وه .

﴿ **کتابُ اللُّقْطَةِ: په پرتوكى هه لگرتنه وه ئى شتى ونبوو** ﴾

واته: شته كه له خاوه نه كه ئى به ريو بهيته وه، يان ئى به جئ مابئ: به هۆى بئئاگايى، يان خه وتن، يان ترس .

جا بزانه: ئه گهر كه وشه كه ئى بگرئى به كه وشى كه سيكى تر، ئهوه ش وهك شتى ونبوو، واته: دروست نيه به كارى بيئن تا بانگه وازى داها تووى بۆ دهكا، يان تا دنليا ده بن خاوه نه كه ئى وازى ئى هيتاوه، به لام ئه گهر بزانه ئى خاوه نى كه وشه كه كه وشه كه ئى بربوه نه شه كرا كه وشه كه ئى خۆى وه ربگرته وه، ئهوه كاته دروسته- به نيه تى تۆله- كه وشه كه بفرۆشئ و نرخی كه وشه كه ئى خۆى له پارهى كه وشه فرۆشراوه كه وه ربگرئى، ههروهك له (تحفة) و (الشروانى) دا پوون كراوه ته وه .

كه واته: ئاگادارى به: ئهوه شته ئى ره شه با فرئى ده داته ناو ملكى وئى، يان ئهوه ئه مانه ته ئى له لای داندراون، يان له لای خزميكي داندراون و خزمه كه شى مرهوه، يان ئهوه ماله ئى له دزیک، يان له زه وتكه ريک، يان له بپنده يهك ده يستيتته وه، يان له ناو ده ریاو لافاو هه لیده گرته وه، خاوه نى ئهوه شتانه ش نانا سیتته وه، ئهوانه هيجيان وهك مالى ونبوو هه لگراوه بپيارى بۆ نادري، به لكو گشتيان به مالى له ده ستچوو داده ندرين و ده كه ونه ده ست كار به ده ستى موسولمانان و واجبه: بيانپاريزئى، يان بيانفرۆشى و پاره كه يان

يُسْتَحَبُّ الْإِنْتِقَاطُ لَوَاقِحِ بِأَمَانَةٍ نَفْسِهِ، وَقِيلَ يَجِبُ، وَلَا يُسْتَحَبُّ لَغَيْرِ وَاقِحٍ، وَيَجُوزُ فِي الْأَصْحَحِ، وَيُكْرَهُ لِفَاسِقٍ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا يَجِبُ الْإِشْهَادُ عَلَى الْإِنْتِقَاطِ،

بپاريزنی تا خاوه نه که بیان دهرده که وئی، جا نه گهر بن نومید بوو، نه و کاته: ده بیته ملکی (بیته المال) و له به رزه وه ندی موسولمانان سهرنی ده کا. به لام نه گهر کاربه ده ست و قازی له و شوینه دا نه بون، بیان سته مکار بون، نه و کاته نه و که سهی نه و شتانهی له به رده ستدایه به خوی له جیاتی قازی نه و کارانهی پرابر بوو نه نجام دها، ههروه که له (تحفة) و (نهاية) لیره و له چند باسیکی تردا نه وها پوون کراوه ته وه.

به لام نه و شتهی به گویره عاده ت خاوه نه که سی وازی لی دینتی، هه رکه سیک شته که بو خوی بیا، نه وه شته که ده بیته مولکی خوی و بوی حه لاله گشت ده ستکاریه کی تر دا بکا، ههروه که له (تحفة) له (باسی نیچر) دا پوون کراوه ته وه.

(يُسْتَحَبُّ الْإِنْتِقَاطُ) هه لگرتنه وهی شتی ونبوو، سوننه ته (لَوَاقِحِ بِأَمَانَةٍ نَفْسِهِ) بو نه و که سهی باوه پی به نه مینداریه تی خوی هه یه (وَقِيلَ يَجِبُ) له فه رموده ی بی هیژدا: هه لگرتنه وهی شتی ونبوو، واجبه، ئینجا کومه له زانایه که فه رمویانه: ناپه سنده شته که هه لئه گریته وه؟ نه وه که بکو ویتته ده ست مروفتیکی خائین، به لکو نه گهر له وانه بوو: نه گهر هه لئه گرتباوه شته که ده فه وتا، نه و کاته واجبه هه لیبگریته وه، ههروه که له (تحفة) دا فه رمویه تی.

(وَلَا يُسْتَحَبُّ لَغَيْرِ وَاقِحٍ) هه لگرتنه وهی شتی ونبوو، سوننه ت نیه بو نه و که سهی باوه پی به نه مینداریه تی خوی نیه، به لام (وَيَجُوزُ فِي الْأَصْحَحِ) له که ل باوه رنه بوونیشی دا هه ر دروسته هه لیبگریته وه، له فه رموده ی راستردا.

(وَيُكْرَهُ لِفَاسِقٍ) هه لگرتنه وهی شتی ونبوو، ناپه سنده بو مروفتی فاسق، هه رچه ند نه مینیش بئ، ئینجا هه ر که سیکیش بزانی دهریاره ی شته که خیانه ت ده کا، نه و کاته هه رچه هه لیبگریته وه، ههروه که له زوریه ی سه رچاوه کاندایه فه رمویانه، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿مَنْ آوَى ضَالَّةً فَهُوَ ضَالٌّ مَالٌ يُعْرِفُهَا﴾ رواه مسلم، هه ر که سیک ونبوو یک هه لیبگریته وه، نه وه گو مپراو سه رلیشویاوه، نه گهر بانگه وازی بو نه کا.

(وَالْمَذْهَبُ) به فه رموده ی راستی مازه ب: (أَنَّهُ لَا يَجِبُ الْإِشْهَادُ عَلَى الْإِنْتِقَاطِ) واجب نیه: شاهید بگری له سه ر هه لگرتنه وهی شتی ونبوو، به لکو سوننه ته، هه رچه ند دادپه روه ریش بئ، هه م سوننه ته: له سه ر شته که ش بنووسی: (نه مه هه لگراوه ته وه).

به لکو نه گهر باوه پی به نه مینداریه تی خوی نه بئ، نه و کاته: له وانه یه شاهید گرتن واجب بئ، ههروه که له (تحفة) دا فه رمویه تی، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿مَنْ وَجَدَ لُقْطَةً فَلْيُشْهِدْ

وَأَنَّهُ يَصِحُّ إِنْتِقَاطُ الْفَاسِقِ وَالصَّبِيِّ وَالذَّمِيِّ فِي دَارِ الْإِسْلَامِ، ثُمَّ الْأَظْهَرُ أَنَّهُ يُنَزَعُ مِنَ الْفَاسِقِ وَيُوضَعُ عِنْدَ عَدْلِ وَأَنَّهُ لَا يُعْتَدُ بِتَعْرِيفِهِ بَلْ يُضْمُّ إِلَيْهِ رَقِيبٌ، وَيُنَزَعُ الْوَلِيُّ لِقَطْعَةِ الصَّبِيِّ وَيُعْرَفُ وَيَتَمَلَّكُهَا لِلصَّبِيِّ إِنْ رَأَى ذَلِكَ حَيْثُ يَجُوزُ الْإِفْتِرَاضُ لَهُ، وَيَضْمَنُ الْوَلِيُّ إِنْ قَصَرَ فِي الْتِرَاعِهِ حَتَّى تَلْفَ فِي يَدِ الصَّبِيِّ،

ذَوِي عَدْلٍ ﴿صصحه ابن خزيمة وابن الجارود وابن حبان، هر كه سيك شتيكي ونبوي
 هه لكرته وه، با دوو كه سي دادپه روه بكانه شاهيد.

(وَأَنَّهُ يَصِحُّ إِنْتِقَاطُ الْفَاسِقِ) هر به فرموده ی راستی مه زه ب دروست ده بن: شت هه لكرته وه ی مروفي فاسق، هم (وَالصَّبِيِّ) شت هه لكرته وه ی مندالو شيت، هم (وَالذَّمِيِّ فِي دَارِ الْإِسْلَامِ) شت هه لكرته وه ی كافر ی په يمان له نه ستو له خانه ی نيسلامدا (ثُمَّ) نينجا له دواي هه لكرته وه ی شته كه (الْأَظْهَرُ أَنَّهُ يُنَزَعُ مِنَ الْفَاسِقِ) به فرموده ی به ميترت: شته كه له مروفي فاسقو له كافر وهرده گيرئو (وَيُوضَعُ عِنْدَ عَدْلِ) له لاي دادپه روه ريك داده ندرئو (وَأَنَّهُ) هر به فرموده ی به ميترت (لَا يُعْتَدُ بِتَعْرِيفِهِ) پشت به بانگه وازی فاسقه كه نابه سترئ (بَلْ يُضْمُّ إِلَيْهِ رَقِيبٌ) به لكو چاوديرئكي وه گال ديخرئ، به لام له فرموده ی بن ميترتا: شته كه ی لئوهرنا گيرئو پشت به بانگه وازی كه ی ده به سترئ، هه روه كه له (نهاية) و (مغنى) دا فرموده یانه.

(وَيُنَزَعُ الْوَلِيُّ لِقَطْعَةِ الصَّبِيِّ) واجبه سه په رشتكار: شته هه لكرته وه كه له مندالو له شيت وهر يگيرئو (وَيُعْرَفُ) هر به خویشي بانگه وازی بو بكا، واته: پشت به بانگه وازی مندالو شيت نابه سترئ (وَ) هه روه ها (يَتَمَلَّكُهَا لِلصَّبِيِّ إِنْ رَأَى ذَلِكَ) شته كه ش ده كاته ملكي منداله كه، يان شيته كه، نه گه ر به رژه وه ندى نه وانی ده ديت (حَيْثُ يَجُوزُ الْإِفْتِرَاضُ لَهُ) به و شيوه يه ی مالقه رز كردن بو منداله كه، يان بو شيته كه دروست بوو، جا نه گه ر كرده ملكه كه به رژه وه ندى مندال، يان شيته كه ی تن دا نه بو، نه و كاته: بو خاوه نه كه ی ده پيارئزي، يان ده يداته ده ست قازي نه مين، واته: دروست نيه بيكانه ملكي خوئ.

(وَيَضْمَنُ الْوَلِيُّ) سه په رشتكاره كه ده بيته زاميني شته كه (إِنْ قَصَرَ فِي الْتِرَاعِهِ) نه گه ر كه مته رغه می كردين له وهر گرتني له منداله كه، يان له شيته كه (حَتَّى تَلْفَ فِي يَدِ الصَّبِيِّ) تا له ده ستی منداله كه دا، يان له ده ستی شيته كه دا شته كه فه وتا، يان فه وتيندرا، به لام نه گه ر كه مته رغه می نه كردين: وه كه نه ميزانين شته كه ی هه لكرته وه، يان فريا نه كه وت لئ وهر يگيرئ، نه وه نه گه ر منداله كه، يان شيته كه بيفه وتينئ، نه و كاته: ته نها فه وتينته ره كه ده بيته زامين، به لام نه گه ر به خوئ بفه وتئ، نه و كاته: هيچ كه سيك ناييته زامين، هه روه كه له زوربه ی سه رچاوه كاندا فرموده یانه.

وَالْأَظْهَرُ بَطْلَانُ التَّقَاطِ الْعَبْدِ وَلَا يُعْتَدُ بِتَعْرِيفِهِ فَلَوْ أَخَذَهُ سَيِّدُهُ مِنْهُ
 كَانَ التَّقَاطُ، قُلْتُ: الْمَذْهَبُ صِحَّةُ التَّقَاطِ الْمَكَاتِبِ كِتَابَةً صَاحِبَةً وَمِنْ بَعْضِهِ
 حُرٌّ، وَهِيَ لَهُ وَلِسَيِّدِهِ، فَإِنْ كَانَتْ مَهَابَةً فَلصَّاحِبِ التَّوْبَةِ فِي الْأَظْهَرِ،
 وَكَذَا حُكْمُ سَائِرِ التَّادِرِ مِنَ الْأَكْسَابِ وَالْمُؤَنِ إِلَّا أَرَشَ الْجِنَايَةَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
 (فصل) الْحَيَوَانُ الْمَمْلُوكُ الْمُتَمَتِّعُ مِنْ صِفَارِ السَّبَاعِ بِقُوَّةٍ: كَجَبْرِ وَقَرْسٍ، أَوْ بَعْدُو:
 كَأَرْبِ وَظَبِي، أَوْ طَيْرَانٍ: كَحَمَامٍ، إِنْ وُجِدَ بِمَقَارَةِ فَلِلْقَاضِي التَّقَاطُ لِلْحِفْظِ وَكَذَا
 لغيره في الأصح،

(وَالْأَظْهَرُ) به فرموده‌ی به‌میزتر (بَطْلَانُ التَّقَاطِ الْعَبْدِ) شت‌ه‌لگرتنه‌وه‌ی کویله به‌تاله،
 هم (وَلَا يُعْتَدُ بِتَعْرِيفِهِ) پشت به بانگه‌وازیه‌که‌شی نابه‌ستری، به‌لام (فَلَوْ أَخَذَهُ سَيِّدُهُ مِنْهُ)
 جا نه‌گره‌گوره‌که‌ی شته‌که‌ی توره‌بگری، نه‌و کاته (كَانَ التَّقَاطُ) ده‌بیته‌شت
 ه‌لگرتنه‌وه‌ی‌کی شه‌ری (قُلْتُ) نیمیامی (النواوی) ده‌فرموی: (الْمَذْهَبُ صِحَّةُ التَّقَاطِ
 الْمَكَاتِبِ كِتَابَةً صَاحِبَةً) شت‌ه‌لگرتنه‌وه‌ی کویله‌ی نووسرلوپیدراو دروست ده‌بی، نه‌گره
 نووسرلوپیدانه‌که‌ی دروست بوبی (وَمِنْ بَعْضِهِ حُرٌّ) ه‌روه‌ها دروسته‌شت ه‌لگرتنه‌وه‌ی
 نه‌و کویله‌ش که به‌شیک‌ی نازاده (وَهِيَ لَهُ وَلِسَيِّدِهِ) شته‌ه‌لگیراوه‌که‌ش بق‌خوی
 گوره‌که‌ی‌تی، به‌لام (فَإِنْ كَانَتْ مَهَابَةً) نه‌گره‌توبه‌ت له‌نیوان خوی‌و گوره‌که‌ی‌دا ه‌بو،
 نه‌و کاته: (فَلصَّاحِبِ التَّوْبَةِ فِي الْأَظْهَرِ) له‌فرموده‌ی به‌میزتردا: شته‌که‌بق‌خاوه‌ن
 توبه‌ته‌که‌ی (وَكَذَا حُكْمُ سَائِرِ التَّادِرِ مِنَ الْأَكْسَابِ وَالْمُؤَنِ) وه‌ک شتی ه‌لگیراوه‌ی‌ه: بریاری
 گشت‌که‌سابه‌ته‌که‌مه‌کانی‌ترو کری‌یه‌کانی‌تر، نه‌وانه‌ش گشتی به‌توبه‌تن (إِلَّا أَرَشَ
 الْجِنَايَةَ) ته‌نها توله‌ی ده‌ستدریزکردنه‌کانی کویله‌که‌و، بق‌سه‌ر کویله‌که‌نه‌بی، واته: نه‌و
 تولا‌نه‌ی ده‌درین، یان ورده‌گیرین نابنه‌توبه‌ت، به‌لکو هاوبه‌شن له‌نیوانی‌اندا (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

﴿ فصل: له‌باسی بریاری شتی ه‌لگیرایه‌وه ﴾

۱- (الْحَيَوَانُ الْمَمْلُوكُ) نه‌و نازه‌له‌ی ملکی‌که‌سی‌که‌و ده‌دو‌زرتیه‌وه، دوو‌جو‌ره:
 جو‌ری‌یه‌که‌م: (الْمُتَمَتِّعُ مِنْ صِفَارِ السَّبَاعِ بِقُوَّةٍ) نه‌وه‌ی‌ه: که به‌هیزوتوانای‌خوی، خوی
 ده‌پاریزی له‌دپنده‌بجو‌که‌کانی وه‌ک گورگ (كَجَبْرِ وَقَرْسٍ) وه‌کو ووشترو نه‌سپو هیستر
 (أَوْ بَعْدُو) یان به‌هوی غاردان خوی ده‌پاریزی (كَأَرْبِ وَظَبِي) وه‌کو که‌رویش‌کو
 ناسک-مامز (أَوْ طَيْرَانٍ) یان به‌هوی فپین خوی ده‌پاریزی (كَحَمَامٍ) وه‌کو کوتر، جا ه‌ر
 به‌کیک له‌و جورانه (إِنْ وُجِدَ بِمَقَارَةٍ) نه‌گره له‌بیابانیک‌نوزروه، نه‌وه (فَلِلْقَاضِي التَّقَاطُ
 لِلْحِفْظِ) بق‌قازی دروسته: ه‌لیبگریته‌وه، تا‌کو بق‌خاوه‌نه‌که‌ی بیپاریزی (وَكَذَا لغيره)
 ه‌روه‌ها-جکه له‌قازی- بق‌خه‌لکی‌تریش دروسته: ه‌لیبگریته‌وه: بق‌پاراستن (فِي
 الْأَصْح) له‌فرموده‌ی راستردا.

وَيَحْرُمُ التَّقَاتُ لِمَلِكٍ، وَإِنْ وَجِدَ بَقْرِيَّةً فَلَأَصْحُ جَوَازُ التَّقَاتِ لِلْمَلِكِ، وَمَا لَا يَمْتَنِعُ
 مِنْهَا: كَشَاةٍ يَجُوزُ التَّقَاتُ لِلْمَلِكِ فِي الْقَرْيَةِ وَالْمَفَازَةِ، وَيَتَّخِرُ آخِذُهُ مِنْ مَفَازَةٍ: فَإِنْ
 شَاءَ عَرَفَهُ وَتَمَلَّكَهُ،

به لام (وَيَحْرُمُ التَّقَاتُ لِمَلِكٍ) بقر گشت که سبک همراهه نه و جوره نازدهله هه لیکریتته وه
 تا کو بیگاته ملکی خوی ﴿عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ضَالَّةِ الْإِبِلِ؟
 فَقَالَ: مَالِكٌ وَلَهَا؟ مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِدَاؤُهَا تَرُدُّ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا﴾ رواه
 الشيخان، له باره ی ووشتری ونبوو پرسیار له پیغمبر ﷺ کرا؟ نه ویش فه رموی: چیت
 به سه ری دایه؟ به خوی ناور ده خواته وه و خواردن ده خوا، تا خاوه نه که ی ده یگاتن.

﴿ناگاداری﴾: نه گهر کاته که: کاتی پاورپوت و تالانگری بوو، نه و کاته: دروسته نه و
 جوره نازدهله - له بیابان - هه لیکریتته وه، تا کو بیگاته ملکی خوی، هه روه که له زقریه ی
 سه رچاوه کانداهه رمویانه.

(و) هه روه ها (إِنْ وَجِدَ بَقْرِيَّةً) نه گهر نه و جوره نازدهله ی خوی ده پاریزی له دئییه کدا، یان
 له نزیک دئییه کدا، یان ناوه دانیه کدا نوزراوه، نه و کاته (فَلَأَصْحُ جَوَازُ التَّقَاتِ لِلْمَلِكِ) به
 فه رمووده ی پر استر دروسته: هه لیکریتته وه، تا کو بیگاته ملکی خوی، نه وه که ده سستی
 خائینه کانی بگاتن و له ده ست خاوه نه که ی بچن.

هه روه ها نه گهر خاوه نه ی نازدهله که ی ده ناسی، نه و کاته: دروسته له گشت شوینیک بقر
 خاوه نه که ی بیهینیتته وه و نازدهله که ش ده بیته نه مانه تیکی شهرعی له بن ده سستی دا،
 هه روه که له زقریه ی سه رچاوه کانداهه رمویانه.

جوری دووه: (وَمَا لَا يَمْتَنِعُ مِنْهَا) نه و جوره نازدهله ی خوی پن ناپاریزی له درنده
 بچووکه کان (كشاق) وه کو مهرو بزنو گوئیک و مریشکو مروی (يَجُوزُ التَّقَاتُ لِلْمَلِكِ) بقر
 گشت که سبک دروسته هه لیکریتته وه، تا کو بیگاته ملکی خوی (فِي الْقَرْيَةِ وَالْمَفَازَةِ) هم له
 دئیو هم له بیاباندا دروسته هه لیکریتته وه: له کاتی نه مینی و له کاتی پاورپوت و تالاندا
 ﴿عَنْ زَيْدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ضَالَّةِ الْفِئَمِ؟ فَقَالَ: هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ
 لِلذَّبِّ﴾ رواه الشيخان، له باره ی بزنو مهری ونبوو پرسیار له پیغمبر ﷺ کرا؟ نه ویش
 فه رموی: یان بقر تویه، یان بقر برای تویه، یان بقر گورگه. واته: نه گهر وازی لیبتنی گورگ
 ده یخوا، نه گهر هیناته وه و خاوه نه که ی دیار نه بو، نه و کاته بقر تو ده مینیتته وه.

نینجا (وَيَتَّخِرُ آخِذُهُ مِنْ مَفَازَةٍ) نه و که سه ی نازدهله تیکی گورگه خوراوه له بیابان ده گریتته وه
 بقر نه وه ی بیگاته ملکی خوی، سه ریشکه له نینوان سن پیکادا:
 یه که م: (فَإِنْ شَاءَ عَرَفَهُ) نه گهر حز ده کا: بانگه وازی بقر نازدهله که ده کا تا ماوه ی سالتیک،
 نینجا نه گهر له نوای سالتیک خاوه نه که ی ده ست نه کهوت (وَتَمَلَّكَهُ) ده یگاته ملکی خوی.

أَوْ بَاعَهُ وَحَفِظَ ثَمَنَهُ وَعَرَفَهَا ثُمَّ تَمَلَّكَهُ، أَوْ أَكَلَهُ وَغَرِمَ قِيمَتَهُ إِنْ ظَهَرَ مَالِكُهُ، فَإِنْ أَخَذَ مِنَ الْعُمَرَانِ فَلَهُ الْخَصْلَتَانِ الْأُولَيَانِ لِأَنَّ الثَّالِثَةَ فِي الْأَصَحِّ،

جا بزانه: له ماوهی بانگه وازی شدا به ختوی دهکا، جا نه گهر ویستی نه رکی به ختو کردنه که له خاوه نه که ی وهر بگریته وه، نه و کاته نینز له قازی وهر ده گری، جا نه گهر نه گونجا، نه و کاته شاهید ده گری: که به مه بهستی وهر گرتنه وهی مه سره فه که ی به ختوی دهکا، ههروه که له زوریه ی سرچاوه کانداهه رموویانه.

دووه: (أَوْ بَاعَهُ) یان به نینزی قازی نازه له که ده فروشی، جا نه گهر نینزی قازی نه گونجا، نه و کاته سه ریبه خق ده ی فروشی و (وَحَفِظَ ثَمَنَهُ) پاره که شی بو خاوه نه که ی داده نه ی و ده بیاریزی و (وَعَرَفَهَا) نینجا له دوا ی فروشتن بانگه وازی بو نازه له که دهکا (ثُمَّ) نینجا له دوا ی سالتیک نه گهر خاوه نه که ی ده ست نه که وت (تَمَلَّكَهُ) پاره ی نازه له که ده کاته ملکی ختوی ده یخوا.

سئیه م: (أَوْ أَكَلَهُ) یان هر نه و دم نازه له که ده کاته ملکی ختوی ده یخوا و (وَعَرِمَ قِيمَتَهُ) نرخه که ی پوژی کردنه ملکیش له توله - ده داته خاوه نه که ی (إِنْ ظَهَرَ مَالِكُهُ) نه گهر خاوه نه که ی ده ست که وت، نینجا بزانه: تا نه ی کاته ملکی ختوی سوست نیه بیخوا، ههروه که (تحفة) دا هه رموویه تی.

﴿ نَاگاداری ﴾: نیمامی (الموردی) پنگایه کی چواره میشی زیاد کرده، که سوسته: هر نه و دم نازه له که بکاته ملکی ختوی نه یخوا، به لکو به زینووی بو شیرو خوری و بیچووه که ی به نیتته وه، چونکه نه وه له خوردن باشتره، ههروه که له زوریه ی سرچاوه کانداهه رموویانه، جا نه گهر خاوه نه که ی ده ست که وت، نه و کاته - ته نه ا - نازه له که ی ده داته وه، شیرو بیچووه که شی بو ختوی ده مینیتته وه، ههروه که له (الشبراملسی) دا هه رموویه تی، نینجا هر نیمامی (الموردی) ده هه رموی: له و پنگایانه کامه یان بو خاوه نه که ی به سوستره، واجبه: نه ویان بکا.

نینجا بزانه: نه وه ی پابردو ده ریاره ی بیابان بو، به لام (فَإِنْ أَخَذَ مِنَ الْعُمَرَانِ) نه گهر نازه له که ی له ناوه داننی دا نوزیه وه، یان نازه له که گوشتی نه ده خورا، نه و کاته: (فَلَهُ الْخَصْلَتَانِ الْأُولَيَانِ) ته نه ا پنگای یه که م و دووه می بو سوستن، واته: یان سالتیک بانگه وازی بکا و بیکاته ملکی ختوی، یان بیفروشی و سالتیک بانگه وازی بکا و پاره که ی بکاته ملکی ختوی (لِأَنَّ الثَّالِثَةَ) به لام پنگای سئیه می بو سوست نیه، واته: سوست نیه: بیکاته ملکی ختوی بیخوا و توله بداته خاوه نی (فِي الْأَصَحِّ) له هه رمووده ی پاستردا، به لام له هه رمووده ی بن هیزدا: نه گهر گوشتی بخوری، پنگای سئیه میشی بو سوسته وه که نازه لی بیابان،

وَيَجُوزُ أَنْ يَلْتَقِطَ عَبْدًا لَا يَمِيْزُ، وَيَلْتَقِطُ غَيْرَ الْحَيَّوَانِ، فَإِنْ كَانَ يَسْرُعُ فَسَادُهُ كَهَرِيْسَةِ: فَإِنْ شَاءَ بَاعَهُ وَعَرَفَهُ لِيَتَمَلَّكَ ثَمَنَهُ، وَإِنْ شَاءَ تَمَلَّكَهُ فِي الْحَالِ وَأَكَلَهُ، وَقِيلَ إِنَّ وَجَدَهُ فِي عُمْرَانِ وَجَبَ الْبَيْعُ، وَإِنْ أَمَكْنَ بَقَاؤُهُ بِعِلَاجٍ كَرَطَبٍ يَتَجَفَّفُ: فَإِنْ كَانَتِ الْغَبِيْطَةُ فِي بَيْعِهِ بَيْعٌ، أَوْ فِي تَجْفِيْفِهِ وَتَبْرَعٍ بِهِ الْوَاجِدُ جَفَّفَهُ، وَإِلَّا بَاعَ بَعْضُهُ لَتَجْفِيْفِ الْبَاقِي،

ههروهك له (نهایه) (مغنی) دا فرموویانه. (وَجُوزُ أَنْ يَلْتَقِطَ عَبْدًا لَا يَمِيْزُ) دروسته: کز یله یه کی وها مه لبرگرتته وه: که فامیده نه بوین.

۲- (وَيَلْتَقِطُ غَيْرَ الْحَيَّوَانِ) ههروهه دروسته: شتی تری جگه له نازه لیش هه لبرگرتته وه، وه کو پاره و جل و بهرگو خوارده مه نی، ئینجا (فَإِنْ كَانَ يَسْرُعُ فَسَادُهُ) نه گهر شته هه لگیرایه وه که له و شتانه بوو: که زوو تیک ده چون و خراپ ده بوون (كَهَرِيْسَةِ) وه که هه ریسسه و خوارده مه نیه تهره کانی تر، نه وهی هه لبرگرتته وه سه ریشکه له نیوان نوو رینگادا:

یه که م: (فَإِنْ شَاءَ بَاعَهُ) نه گهر چه ز ده کا: ده بیفرووشی (وَعَرَفَهُ) له نوای فرؤشنتیش ماوهی سالتیک بانگه وازی بؤ فرؤشراوه که ده کا (لِيَتَمَلَّكَ ثَمَنَهُ) تا کو پاره که ی بکاته ملکی خوی نه گهر- له نوای سالتیک- خاوه نه که ی ده ست نه که وت.

دووه م: (وَإِنْ شَاءَ تَمَلَّكَهُ فِي الْحَالِ) نه گهر چه زیش ده کا: هه ره نه و دم ده یکاته ملکی خوی (وَأَكَلَهُ) ده یخووا، ئینجا- له نوای خوارنی- ماوهی سالتیک بانگه وازی بؤ ده کا، نرخیه که شی- له تو له- ده داته خاوه نه که ی، جیا وازی نیه: له بیابان، یان له ئاوه دانسی دا نوزیبیتیه وه، ههروهک له (مغنی) دا فرموویته ی، به لام (وَقِيلَ) له فرمووده یه کی بی هیژدا: (إِنْ وَجَدَهُ فِي عُمْرَانِ وَجَبَ الْبَيْعُ) نه گهر له ئاوه دانسی دا نوزیبیتیه وه، واجبه بیفرووشی.

(وَإِنْ أَمَكْنَ بَقَاؤُهُ بِعِلَاجٍ) نه گهر گونجا خوارده مه نیه که به چاره کردن بمینتیه وه (كَرَطَبٍ يَتَجَفَّفُ) وه کو خورما و تری یه کی وها: که ووشک ببیتیه وه، نه و کاته خوارنی دروست نیه، به لکو (فَإِنْ كَانَتِ الْغَبِيْطَةُ فِي بَيْعِهِ) نه گهر قازانجی خاوه نه که ی له فرؤشنتی دا بوو (بَيْعٍ) نه وه هه مووی ده فرؤشری و پاره که ی بؤ خاوه نی هه لده گبری (أَوْ فِي تَجْفِيْفِهِ) یان نه گهر قازانج له ووشک کردنه وهی دا بوو (وَتَبْرَعٍ بِهِ الْوَاجِدُ) نه وه که سه ش که نوزیویه تیه وه، یان که سیک تری به خورپایی ووشکی ده کرده وه، نه و کاته (جَفَّفَهُ) ووشکی ده کاته وه (وَإِلَّا) به لام نه گهر هیچ که سیک به خورپایی ووشکی نه کرده وه، نه و کاته (بَيْعٍ بَعْضُهُ لَتَجْفِيْفِ الْبَاقِي) به شیکی لیده فرؤشری، تا کو به و پاره یه نه وی تر ووشک بکرتته وه و به ووشکراوه یی بؤ خاوه نه که ی هه لبرگرتی.

ئینجا له هه ربوحواله تدا واجبه: بانگه وازی بؤ بکا، جا نه گهر ماوهی سالتیک بانگه وازی کردو خاوه نه که ی ده ست نه که وت، نه و کاته دروسته پاره که، یان خوارده مه نیه

وَمَنْ أَخَذَ لُقْطَةً لِلْحِفْظِ أَبَدًا فَهِيَ أَمَانَةٌ، فَإِنْ دَفَعَهَا إِلَى الْقَاضِي لَزِمَهُ الْقَبُولُ وَلَمْ يُوجِبِ
 الْأَكْثَرُونَ التَّعْرِيفَ وَالْحَالَةَ هَذِهِ، فَلَوْ قَصِدَ بَعْدَ ذَلِكَ خِيَانَةً لَمْ يَصِرْ ضَامِنًا فِي الْأَصْحَحِ،
 وَإِنْ أَخَذَهُ بِقَصْدِ الْخِيَانَةِ فَضَامِنٌ، وَلَيْسَ لَهُ بَعْدَهُ أَنْ يُعْرَفَ وَيَتَمَلَّكَ عَلَى الْمَذْهَبِ، وَإِنْ
 أَخَذَ لِيُعْرَفَ وَيَتَمَلَّكَ فَأَمَانَةٌ مُدَّةَ التَّعْرِيفِ وَكَذَا بَعْدَهَا مَا لَمْ يَخْتَرِ التَّمَلُّكَ فِي الْأَصْحَحِ،

ووشكراوه كه بکاته ملكى خوى، يان به رده وام بى خاوه نه كهى هه ليگرئى، هه روه كه له
 (حاشية العوض) دا فرموده تى.

(وَمَنْ أَخَذَ لُقْطَةً لِلْحِفْظِ أَبَدًا) هه كه سيك شتىكى ونبوى هه لگرتنه وه، تاكو به رده وام بى
 خاوه نه كهى بياريزئى، واته: مه به ستى نه بو: بيكاته ملكى خوى (فهي امانة بيده) نه و كاته
 شته كه نه مانه تيكه له ده ست نه و كه سه دا، كه واته: نه گه كه مته رغه مى له پاراستنى دا بكا،
 نه و كاته ده بيته زامين (فإن دفعها إلى القاضي لزمه القبول) جا نه گه ر شته كهى دايه ده ست
 قازى، واجبه: قبولى بكاو لى يوه رى گرى (ولم يوجب الأكثرون التعريف والحالة هذه) له و
 حالته تى بى پاراستن هه ليگرتنه وه، زورترينى زانايان بانگه وازيان به واجبه داننه تاوه،
 به لام فرموده تى به هيرو پشت پي به سترو نه مه يه: له و حالته شدا واجبه: بانگه وازى بى
 بكرئى، هه روه كه له زوربه تى سه رچاوه كاندا فرموده يانه.

(فَلَوْ قَصِدَ بَعْدَ ذَلِكَ خِيَانَةً) جا نه گه ر له دواى هه لگرتنه وه تى بى پاراستن، ويستى خيانت له
 شته كه دا بكا، نه و كاته ش (لم يصر ضامناً في الأصح) به ته نها مه به سته كه نايبته زامين،
 له فرموده تى راستردا، به لكو هه ركاتيگ به كرده وه خيانت تى كرد، ده بيته زامين.

(وَإِنْ أَخَذَهُ بِقَصْدِ الْخِيَانَةِ) نه گه ر- هه ر له سه ره تاوه- به مه به ستى خيانت تى كردن شته كهى
 هه لگرتنه وه، نه و كاته (فضامن) ده بيته زامين، كه و ابو: (وليس له بعده) له دواى
 هه لگرتنه وه تى به مه به ستى خيانت، بوى دروست نيه: (أن يعرف ويتملك) بانگه وازى بى
 بكاو بيكاته ملكى خوى (على المذهب) له سه ر فرموده تى راستى مه زه ب، چونكه به و
 مه به سته بووه ته زه و تكه ر، به لام له فرموده تى به كى بى هيرو: بوى دروسته: بانگه وازى
 بى بكاو له دواى بانگه وازى بيكاته ملكى خوى.

(وَإِنْ أَخَذَ لِيُعْرَفَ) نه گه ر- له سه ره تاوه- به و مه به سته هه ليگرتنه وه: بانگه وازى بى بكاو
 (ويتملك) له دواى بانگه وازيش بيكاته ملكى خوى، نه و كاته (فأمانة مدّة التعريف) له
 ماوه تى بانگه وازى دا شته كه نه مانه ته له لاي (وكذا بعدها) هه روه ها له دواى ماوه تى
 بانگه وازيش هه ر نه مانه ته له لاي (ما لم يختار التملك) مادام كرده ملكايه تى هه لته بى زاردين،
 واته: هه ر كاتيگ كرديه ملكى خوى، نه و كاته ده بيته زامين و توله تى ده كه و يته سه ر (فى
 الأصح) له فرموده تى راستردا.

وَيَعْرِفُ جَنْسَهَا وَصَفَتَهَا وَقَدْرَهَا وَعِفَاصَهَا وَرَكَائِهَا ثُمَّ يُعْرِفُهَا فِي الْأَسْوَاقِ وَأَبْوَابِ
 الْمَسَاجِدِ وَتَحْوِهَا سَنَةَ عَلَى الْعَادَةِ: يُعْرِفُ أَوْلَى كُلِّ يَوْمٍ طَرَفِي النَّهَارِ، ثُمَّ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً،
 ثُمَّ كُلَّ أُسْبُوعٍ، ثُمَّ كُلَّ شَهْرٍ، وَلَا تَكْفِي سَنَةٌ مُتَّفَرِّقَةً فِي الْأَصْحِ، قُلْتُ: الْأَصْحُ تَكْفِي
 وَاللَّهِ أَعْلَمُ. وَيَذَكُرُ بَعْضَ أَوْصَافِهَا،

﴿ چُونیه تی بانگه وازی شتی ونبوو ﴾

(وَيَعْرِفُ) ئەو کە سە ی شتە کە ی هە لگرتۆتۆتەو، سوننەتە بزانی (جِنْسَهَا) پەگەزی شتە کە
 چییە، هەم (وَصَفَتَهَا) جۆرە کەو (وَقَدْرَهَا) ئەندازە کە یو (وَعِفَاصَهَا) کیسە کە ی، واتە: لە
 ناو چییە و (وَوَكَايَهَا) زاریینە کە ی چییە، لە کام شوێن دۆزیو یەتیەو.

(ثُمَّ يُعْرِفُهَا) ئینجا واجیە: بانگە وازی ی بۆ بکا بە خۆی، یان بە جیگرتکی خۆی
 (فِي الْأَسْوَاقِ) لە بازار پەکانداو (وَأَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ) لە دەرگە ی مزگوتەکاندا لەو کاتە ی
 خە ک لە مزگوت دینە دەرەو، بە لام حەرەمە: دەرگی نۆد بەرز بکاتەو، یان لە ناو
 مزگوتدا بانگە وازی کە بکا، هەرە ک لە (تحفة) و (نهاية) دا فرەموویانە.

(وَتَحْوِهَا) هەم لەم شوێنانە ی وە ک بازار پە مزگوت خە ک لێیان کۆ دە بییتەو، بانگە وازی کە
 دە کا (سَنَةَ عَلَى الْعَادَةِ) ماوە ی سالتیک بە گوێرە ی عادت ﴿عَنْ زَيْدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ﴾: أَنَّهُ سُئِلَ
 النَّبِيُّ ﷺ عَنِ اللَّقْطَةِ؟ فَقَالَ: إِعْرِفْ عِفَاصَهَا وَرَكَائِهَا ثُمَّ عَرَفْهَا سَنَةً، فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا، وَإِلَّا
 فَشَاتَنَّكَ بِهَا﴾ رواه الشيخان، لە بارە ی شتی هە لگرتۆتۆتەو پێغەمبەر ﷺ پرس یاری لێ کرا؟
 ئەویش فرەمووی: کیسە کەو زاریینە کە ی بزانی، ئینجا ماوە ی سالتیک بانگە وازی ی بۆ بکا، جا
 ئەگەر خاوەنە کە ی هات بییدەو، ئەگەر نە هات چیی لێ دە کە ی بییکە.

ئینجا بزانی: سەرەتای سالی کە: لە سەرەتای بانگە وازی کەو دە ست پێ دە کا، بە لام مەرج
 نیە: لە هەموو کاتە کانی سالی دا بانگە وازی بکا، بە لکو (يُعْرِفُ أَوْلَى كُلِّ يَوْمٍ طَرَفِي النَّهَارِ)
 یە کە مەجار- تا حەفتە یە ک- هەموو پۆزێ ک سە بیەو ئیواران بانگە وازی دە کا (ثُمَّ كُلَّ يَوْمٍ
 مَرَّةً) ئینجا- تا حەفتە یە ک ی تر- هەر پۆزێ ک جاری ک (ثُمَّ كُلَّ أُسْبُوعٍ) ئینجا هەر حەفتە یە ک
 جاری ک، تا حەفت حەفتە تەواو دە بن (ثُمَّ كُلَّ شَهْرٍ) ئینجا هەر مانگی ک جاری ک.

بە لام (وَلَا تَكْفِي سَنَةٌ مُتَّفَرِّقَةً فِي الْأَصْحِ) سالتیکی لێ ک جیا کراو هە س نیە: وە ک بە دوانزە
 سالان سالتیک تەواو بکا (قُلْتُ) ئیمامی (النواوی) دە فرەمووی: (الْأَصْحُ تَكْفِي وَاللَّهِ أَعْلَمُ) بە
 فرەموودە ی راستر: سالتیکی لێ ک جیا کراو هە س بە سە.

(وَيَذَكُرُ بَعْضَ أَوْصَافِهَا) سوننەتە: لە بانگە وازی کە دا هە ندیک سیفە تە کانی شتە کە بلێ، بە لام
 حەرەمە: تەواوی سیفە تە کانی بلێ، ئەو ک نرۆزێ ک بی کاتە ملکی خۆی، ئینجا بزانی: ئەگەر- لە
 ماوە ی بانگە وازی دا- مالهە لگەرەو کە مرد، ئەو کاتە میراتگرە کە ی- لە سەر بانگە وازی کە ی
 و ی- بانگە وازی کە تەواو دە کا، هەرە ک لە زۆریە ی سەرچاوە کاندای فرەموویانە.

وَلَا يَلْزَمُهُ مُؤَنَّةُ التَّعْرِيفِ إِنْ أَخَذَ لِحِفْظِ، بَلْ يُرْتَبُّهَا الْقَاضِي مِنْ بَيْتِ الْمَالِ أَوْ يَقْتَرِضُ عَلَى الْمَالِكِ، وَإِنْ أَخَذَ لَتَمَلُّكَ لَزِمَتْهُ، وَقِيلَ إِنْ لَمْ يَتَمَلَّكَ فَعَلَى الْمَالِكِ، وَالْأَصَحُّ أَنَّ الْحَقِيرَ لَا يُعْرِفُ سَنَةَ بَلْ زَمْنَا يُظَنُّ أَنْ فَاقِدَهُ يُعْرِضُ عَنْهُ غَالِبًا.

﴿ ناسگاداری ﴾: نه‌گەر مالهه لگروهه که له و باوه‌پردها بوو: نه‌گەر بانگه‌وازی بی بکا، سته‌مکاریک شته‌هه لگیرایه‌وه‌که‌ی ل‌ده‌ستینن، نه‌و کاته‌هه‌پامه: بانگه‌وازی بکا، شته‌که‌ش به‌نه‌مانه‌ت له‌ لای ده‌مینیته‌وه، واته: دروست نیه له‌ نوای سالتیک بی‌کاته‌ملکی‌خۆی، به‌لام (ابن‌الصباغ) فتوای داوه: نه‌گەر ده‌ترسا-به‌هۆی بانگه‌وازیه‌که- مائی‌خۆی له‌ بنه‌په‌ر له‌ ده‌ست به‌پوا، نه‌و کاته‌ عوزی به‌ ده‌سته‌ که‌ بانگه‌وازی نه‌کاو هه‌م بۆی دروسته‌ له‌ نوای سالتیک بی‌کاته‌ملکی‌خۆی، هه‌روه‌ک له‌ زۆریه‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فه‌رمووینه.

جا نه‌گەر بن‌نومید بوو: له‌ ده‌سته‌که‌وتنی خاوه‌نه‌که‌ی-به‌ فتوای (ابن‌الصباغ) په‌فتاری نه‌کرد- نه‌و کاته‌ وه‌ک مائی له‌ ده‌ستچوو به‌ریاری بۆ ده‌دری، هه‌روه‌ک له‌ سه‌ره‌تای هه‌م باسه‌دا په‌ابرو له‌ (الشروانی) دا فه‌رمووینه‌تی.

(وَلَا يَلْزَمُهُ مُؤَنَّةُ التَّعْرِيفِ) نه‌رکی بانگه‌وازیه‌که له‌ سه‌ر مالهه‌ لگروهه‌که‌ نیه (إِنْ أَخَذَ لِحِفْظِ) نه‌گەر شته‌که‌ی بۆ په‌پاراستن هه‌لگرتبیتته‌وه (بَلْ) به‌لکو له‌ سه‌ر خاوه‌نه‌که‌یه‌تی، که‌وابو: (يُرْتَبُّهَا الْقَاضِي مِنْ بَيْتِ الْمَالِ) قازی له‌ (بَيْتِ الْمَالِ) مه‌سه‌ره‌ی بانگه‌وازیه‌که‌ ده‌دا (أَوْ يَقْتَرِضُ عَلَى الْمَالِكِ) یان له‌ سه‌ر حیسابی‌خاوه‌نه‌که‌ی مه‌سه‌ره‌ی بانگه‌وازیه‌که له‌ که‌سیک قه‌رز ده‌کا، یان به‌شیکی ل‌ده‌فرووشن، یان فه‌رمان ده‌داته‌ مالهه‌ لگروهه‌که: تا‌کو مه‌سه‌ره‌فه‌که‌ بداو له‌ خاوه‌نه‌که‌ی وه‌ریگریته‌وه-واته: نه‌گەر قازی نه‌بو، نه‌و کاته‌ مالهه‌ لگروهه‌که‌ شامید ده‌گری: که‌ به‌ مه‌به‌ستی وه‌رگرتنه‌وه، مه‌سه‌ره‌فه‌که‌ ده‌کا- هه‌روه‌ک چه‌ند جار په‌ابرا.

به‌لام (وَإِنْ أَخَذَ لَتَمَلُّكَ) نه‌گەر شته‌که‌ی بۆ نه‌وه هه‌لگرتبیتته‌وه: بی‌کاته‌ملکی‌خۆی، نه‌و کاته‌ (لَزِمَتْهُ) نه‌رکی بانگه‌وازیه‌که له‌ سه‌ر مالهه‌ لگروهه‌که‌یه، واته: هه‌رچه‌ند نه‌شیکاته‌ملکی‌خۆی و بشیداته‌وه خاوه‌نه‌که‌ی، نابنن نه‌رکی بانگه‌وازیه‌که‌ی ل‌وه‌ریگریته‌وه، به‌لام (وَقِيلَ إِنْ لَمْ يَتَمَلَّكَ) له‌ فه‌رمووده‌یه‌کی بن‌هیزدا: نه‌گەر نه‌یکاته‌ملکی‌خۆی، نه‌و کاته‌ (فَعَلَى الْمَالِكِ) نه‌رکه‌که له‌ سه‌ر خاوه‌نه‌که‌یه.

(وَالْأَصَحُّ) به‌ فه‌رمووده‌ی په‌استه‌ر (أَنَّ الْحَقِيرَ لَا يُعْرِفُ سَنَةَ) شتی که‌م نه‌رخ په‌پویست نیه سالتیک بانگه‌وازی بی بکری (بَلْ زَمْنَا يُظَنُّ أَنْ فَاقِدَهُ يُعْرِضُ عَنْهُ غَالِبًا) به‌لکو ماوه‌یه‌کی وه‌ها بانگه‌وازی بی ده‌کری: که‌ واتیبگا خاوه‌نه‌که‌ی وازی ل‌دینن به‌ نه‌غله‌بی، وه‌ک په‌وژنیک، نوو په‌وژ، سن په‌وژ.

(فَصَلِّ) إِذَا عَرَفَ سَنَةَ لَمْ يَمْلِكْهَا حَتَّى يَخْتَارَهُ بَلْفُظٍ: كَمَا مَلَكَتْ، وَقِيلَ تَكْفِي النَّيَّةُ، وَقِيلَ يَمْلِكُ بِمُضِيِّ السَّنَةِ، فَإِنْ تَمَلَّكَ فَظَهَرَ الْمَالِكُ وَاتَّفَقَا عَلَى رَدِّ عَيْنِهَا فَذَلِكَ، وَإِنْ أَرَادَهَا الْمَالِكُ وَأَرَادَ الْمُتَمَلِّقُ الْعُدُولَ إِلَى بَدَلِهَا

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گو له گه نه می له په ریږ وازی لږده میندری، دوسته: هه لیکریته وه، هه روه ما نه وه دنک و دانه ویله ی به هوی لافاو دیته ناو زهویه که ی نه ویش ده بیته ملکي خاوه ن زهویه که، چونکه به گویره ی عاده ت نه و جوړه شتانه وازیان لږده میندری، هه روه ک له (مغنی) دا فرموویته ی.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي بِهِ مَلِكُ كَرْدَنِي شْتِه هه لگیرایه وه که ﴾

(إِذَا عَرَفَ سَنَةَ) هه ر کاتیک سالتیک بانگه وازی ی بږ شته هه لگیرایه وه که کرد، یان که متر له سالتیک نه گه ر که م نرخ بوو، نه وه (لَمْ يَمْلِكْهَا حَتَّى يَخْتَارَهُ بَلْفُظٍ) به خودی بانگه وازی که نابیته ملکوی تا به گو تن ملکایه تی هه لږده بږیری (ک) وه ک بلن: (تَمَلَّكَتُ) نه م شته م کرده ملکي خوم (وَقِيلَ تَكْفِي النَّيَّةُ) له فرمووده یه کی بی میژدا: نیه تی کردنه ملکایه تی به سه (وَقِيلَ يَمْلِكُ بِمُضِيِّ السَّنَةِ) له فرمووده یه کی تری بی میژدا به ته ولوبوونی ساله که ده بیته ملکوی.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گه ر شته که ی کرده ملکي خوی و خاوه نه که شی ده ست نه که وت، نه وه له پږزی قیامه ت داوای نه و شته ی لږ تا کړی، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه، به لام هه ر کاتیک خاوه نه که ی ناشکرا بوو، واجبه: بیداته وه، جا نه گه ر پيش نه وه ی بیکاته ملکي خوی، خاوه نه که ی ناشکرا بوو، نه و کاته نه رکی که پاندنه وه ی له سه ر خاوه نه که یه، به لام نه گه ر له نوای کردنه ملکي خاوه نه که ی ناشکرا بوو، نه و کاته نه رکی که پاندنه وه ی له سه ر ماله لگروه که یه، هه روه که له (نهاية) و (مغنی) دا فرموویانه.

(فَإِنْ تَمَلَّكَ فَظَهَرَ الْمَالِكُ) جا نه گه ر کردیبه ملکي خوی، نینجا خاوه نه که ی ناشکرا بوو (وَأَتَّفَقَا عَلَى رَدِّ عَيْنِهَا) هه ر دوو کیش ریک که وتن خودی ماله که بږ خاوه نه که ی بگه ر پندرنیته وه (فَذَلِكَ) نه وه دیاره: خودی ماله که ی- به گشت زیده ییبه که وه- ده داته وه، به لام هه ر زیده ییبه کی له نوای کردنه ملک لږی جیا بویته وه: وه ک شیرو خوری و بیچوو، نه وه گشتی بږ ماله لگروه که ده میتیته وه، هه روه که له زوریبه ی سه رچاوه کاند ا فرموویانه و، له چواره م ریکای تازه لږی بږ زلوه شدا راپرا، به لام نه گه ر له پيش کردنه ملک نه و زیده ییانه ی لږ جیا بوبنه وه، نه و کاته نه و انیش له گه ل شته که دا بږ خاوه نه که ی ده گه ر پندرنیته وه، هه روه که له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

به لام (وَإِنْ أَرَادَهَا الْمَالِكُ) نه گه ر خاوه نه که خودی ماله که ی خوی ده ویست و (وَأَرَادَ الْمُتَمَلِّقُ الْعُدُولَ إِلَى بَدَلِهَا) ماله لگروه که ش ده ویست له جیاتی ماله که شتیکی تری بداتن، نه و

أَجِيبَ الْمَالِكُ فِي الْأَصْحَ، وَإِنْ تَلَفْتَ غَرَمَ مِثْلَهَا أَوْ قِيمَتَهَا يَوْمَ التَّمْلُكِ، وَإِنْ نَقَصْتَ بَعِيْبَ فَلَهُ أَخْذُهَا مَعَ الْأَرْضِ فِي الْأَصْحَ، وَإِذَا ادَّعَاها رَجُلٌ وَلَمْ يَصِفْها وَلَا بَيِّنَةٌ لَمْ تُدْفَعْ إِلَيْهِ، وَإِنْ وَصَفْها وَظَنَّ صِدْقَهُ جازَ الدَّفْعُ إِلَيْهِ وَلَا يَجِبُ عَلَي الْمَذْهَبِ، فَإِنْ دَفَعَ فَأَقَامَ آخَرَ بَيِّنَةٌ بِها حُوِّلتْ إِلَيْهِ، فَإِنْ تَلَفْتَ عِنْدَهُ فَلصاحبُ البَيِّنَةِ تَضْمِينُ الْمُتَلَقِّطِ

کاته (أَجِيبَ الْمَالِكِ فِي الْأَصْحَ) له فرموده‌ی راستردا: وه لامی خاونه که ده بدریته وه قسه که ی جن به جی ده کری.

﴿ نَاگاداری ﴾: نه گهر خاونه که ی ناشکرا بوو، به لام شته که فروشرا بو، نه وه نه گهر فروشیا ره که مافی په شیمانای هه بو، نه و کاته خاونه که ده توانی مامله ته که هه لبوه شینیتته وه خودی ماله که ی خزی بیاته وه، به لام نه گهر فروشیا ره که مافی په شیمانای نه بو، نه و کاته ناتوانی مامله ته که هه لبوه شینیتته وه، هه روه که له زوری هه سرچاوه کاندای فرموویانه، به لکو پاره ی شته فروشرا وه که ی وه رده گریته وه.

(وَإِنْ تَلَفْتَ) نه گهر له نوای کردنه ملک شته که فه وتاو خاونه که شی ده رکه وت، نه و کاته (غَرَمَ مِثْلَهَا) وینه ی شته که - له توله - ده داته خاونه که ی (أَوْ قِيمَتَهَا يَوْمَ التَّمْلُكِ) یان نرخه که ی زوری کردنه ملک - له توله - ده داته خاونه که ی.

(وَإِنْ نَقَصْتَ بَعِيْبَ) نه گهر له نوای کردنه ملک به هو ی عیبیک شته که که می کردبو، نه و کاته (فَلَهُ أَخْذُهَا مَعَ الْأَرْضِ) بو خاونه که ی دروسته: شته که وه ریگریته وه، له گه ل توله ی عه بیه که ش (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی راستردا، به لام له فرموده ی بی هیژدا: مافی توله ی نیه.

(وَإِذَا ادَّعَاها رَجُلٌ) هه ر کاتیک مروفتیک داوای شته که ی کردو کوتی هی منه. به لام (وَلَمْ يَصِفْها) ناوینشانای نه گوتو (وَلَا بَيِّنَةٌ) هیچ شاهیدیشی نه بو - واته: دوو پیوا، یان پیوا ویکو دوو نافرته، یان پیوا ویکو هه م سویندیش بخوا - له و حاله ته دا (لَمْ تُدْفَعْ إِلَيْهِ) دروست نیه: شته که ی بدریته وه، به لام (وَإِنْ وَصَفْها) نه گهر ناوینشانای گوتنو (وَظَنَّ صِدْقَهُ) ماله لگروه که ش و اتیکه یشته راست ده کا، نه و کاته (جازَ الدَّفْعُ إِلَيْهِ) دروسته شته که ی بداته وه، به لام (وَلَا يَجِبُ) واجب نابن بیداته وه تا شاهید دینن (عَلَى الْمَذْهَبِ) له سه فرموده ی راستی مه زه ب.

(فَإِنْ دَفَعَ) جا نه گهر به هو ی ناوینشان گوتن شته که ی دایه که سیک (فَأَقَامَ آخَرَ بَيِّنَةٌ بِها) به کیکی تریش شاهیدی هینا: که شته که ملکی خویه تی و هی نه وی تر نیه، نه و کاته (حُوِّلتْ إِلَيْهِ) له وی تر وه رده گریته وه وه بدریته خاونه شاهیده که (فَإِنْ تَلَفْتَ عِنْدَهُ) جا نه گهر شته که له لای نه وی تر فه وتا بو، نه و کاته (فَلصاحبُ البَيِّنَةِ تَضْمِينُ الْمُتَلَقِّطِ) خاونه

وَالْمَذْفُوعِ إِلَيْهِ وَالْقَرَارُ عَلَيْهِ، قُلْتُ: لَا تَحِلُّ لِقَطَّةِ الْحَرَمِ
لِلتَّمَلُّكِ عَلَى الصَّحِيحِ، وَيَجِبُ تَعْرِيفُهَا قَطْعاً وَاللَّهُ أَعْلَمُ.
(كِتَابُ اللَّيْقِطِ)

إِلْتِقَاطُ الْمُنْبُودِ فَرَضٌ كِفَايَةٌ، وَيَجِبُ الْإِشْهَادُ عَلَيْهِ فِي الْأَصَحِّ، وَإِنَّمَا تَثْبُتُ وَلَايَةٌ
الْإِلْتِقَاطِ

شاهیده که مافی هیه: مالته لگروه که بکاته زامین و تولهی لبستین، چونکه ناشکرا بوو
ئو ته سلیمکردنهی دروست نه بوه، هم (وَالْمَذْفُوعِ إِلَيْهِ) بوی دروسته نه وی تریش بکاته
زامین: که مالته کی درلوه تی، چونکه نه ویش به ناهق مالی که سیکی تری برلوه (وَالْقَرَارُ
عَلَيْهِ) له کورتای کیشه که دا زامینیه که هر له سر نه وی تر جینگیر ده بی، چونکه له
دهست نه وی دا فوتاوه.

(قُلْتُ) نیمامی (النواوی) ده فرموی: (لَا تَحِلُّ لِقَطَّةِ الْحَرَمِ لِلتَّمَلُّكِ) حه لال نیه مه لگرتنه وهی
شستی ونبوو له حه ره می (مکه) دا، بوی نه وهی بیکاته ملکی خوی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سر
فرموده هی راست، که ابو: (وَيَجِبُ تَعْرِيفُهَا قَطْعاً) واجبه: به رده وام بانگه وازی بوی بکا، به
فرموده هی کی برلوه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)، پیغه مبه ر صَلَّى ده فرموی: ﴿إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَمُ اللَّهِ تَعَالَى
لَا يَلْتَقِطُ لِقَطَةً إِلَّا مَنْ عَرَفَهَا﴾ رواه الشیخان، ثم شاره خوا ریزی لتاوه و حه پامی کردوه،
نابی که س شستی له لبگرتنه وه بوی نه وهی بیکاته ملکی خوی، تنها نه و که سه نه بی: که
به رده وام بانگه وازی بوی ده کا.

نینجا بزانه: نیمامی (البلقینی) نه و فرموده هی مه لبرارلوه: که حه ره می (مدینه) ی
پیرویش وه کو (مکه) به و یه کسانن، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

﴿ كِتَابُ اللَّيْقِطِ: پَه رتوکی مندالی فریدراو ﴾

واته: له بهر نه بوونی نه رکی به ختیوکردنی فری درایی، یان بیژی بیو له ترسان، یان له
شهرمی خه لک فری درایی، جا هر جوریکیان بی، نه وه (إِلْتِقَاطُ الْمُنْبُودِ فَرَضٌ كِفَايَةٌ)
مه لگرتنه وهی مندالی فریدراو، واجبه: به (فَرَضُ الْكِفَايَةِ)، واته: نه گه ریه کیك
مه لبگرتنه وه، خیره که بوی خویه تی و گونا میش له سر خه لکی تر لاده چی، خوی گه وره
ده فرموی: ﴿وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا﴾ هر که سیك تاده میزادیک له مردن بزگار
بکا، وه که هموو خه لکی بزگار کرد بی: وه هایه. واته: چونکه به و کاره باشه گشت
خه لکی له تاوان بزگار کردوه.

(وَيَجِبُ الْإِشْهَادُ عَلَيْهِ) واجبه: مه لگروه که شاهید بگرتی له سر مه لگرتنه وهی منداله که (فی
الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا (وَإِنَّمَا تَثْبُتُ وَلَايَةُ الْإِلْتِقَاطِ) سه ره رشتکاریه تی مه لگرتنه وه،

لَمْ كَلَّفْ حُرٌّ مُسْلِمٌ عَدْلَ رَشِيدٍ، وَلَوْ اِنْتَقَطَ عَبْدٌ بِغَيْرِ اِذْنِ سَيِّدِهِ اُتْرِعَ مِنْهُ، فَاِنْ عَلِمَهُ
 فَاَقْرَهُ عِنْدَهُ اَوْ اَلْتَقَطَ يَاذَنُهُ فَالسَّيِّدُ الْمُلْتَقَطُ، وَلَوْ اَلْتَقَطَ صَبِيٌّ اَوْ فاسِقٌ اَوْ مَخْجُورٌ عَلَيْهِ
 اَوْ كَافِرٌ مُسْلِمًا اُتْرِعَ مِنْهُ، وَلَوْ اَزْدَحَمَ اَنْثَانٌ عَلَيَّ اَخَذَهُ جَعَلَهُ الْحَاكِمُ عِنْدَ مَنْ يَرَاهُ
 مِنْهُمَا اَوْ مِنْ غَيْرِهِمَا، وَاِنْ سَبَقَ وَاحِدٌ فَالْتَقَطَهُ مَنِ الْاٰخَرُ مِنْ مُزَاحِمَتِهِ، وَاِنْ اَلْتَقَطَاهُ
 مَعًا وَهُمَا اَهْلٌ: فَالْاَصْحَحُّ اَنَّهُ يُقَدَّمُ غَنِيٌّ

واته: به خيوتكردنې منداله هه لكبريايه وه كه جيگير ده بڼې: ته نها (لمكلفو) يو كه سنيكي وه ها
 داو اليكروى شهرع بڼې، واته: بالغو عاقل بڼې، هم (حُرٌّ) نازاد بڼو (مُسْلِمٌ) موسولمان بڼو
 (عَدْلٌ) دادپه روه ر بڼو (رَشِيدٌ) قه ده غه ي ده ستكارى ملكو مالى له سر نه بڼې.

(وَلَوْ اِنْتَقَطَ عَبْدٌ بِغَيْرِ اِذْنِ سَيِّدِهِ) نه گهر كويله يه ك بڼې نيزنى گه وره كه ي منداليكي
 هه لگرتوه (اُتْرِعَ مِنْهُ) ده بڼې منداله كه ي لڼو ه ريگيرتتوه (فَاِنْ عَلِمَهُ) جا نه گهر
 گه وره كه ي زانى كويله كه ي منداليكي هه لگرتتوه (فَاَقْرَهُ عِنْدَهُ) منداله كه شى له ده ستي
 كويله كه دا هيشته وه (اَوْ اَلْتَقَطَ يَاذَنُهُ) يان كويله كه به نيزنى گه وره كه ي هه ليگرتتووه، له
 هردوو حاله تدا (فَالسَّيِّدُ الْمُلْتَقَطُ) هر گه وره كه به هه لگروه داده ندرى و كويله كه ش
 جيگريه تى يو خزمه تكردنې منداله كه.

(و) هه روه ها (لَوْ اَلْتَقَطَ صَبِيٌّ) نه گهر منداليك، يان شبيتيك منداليكي فريدر اوى هه لگرتوه
 (اَوْ فاسِقٌ) يان فاسقيك (اَوْ مَخْجُورٌ عَلَيْهِ) يان قه ده غه له سره داندر لويك منداليكي
 هه لگرتوه (اَوْ كَافِرٌ مُسْلِمًا) يان كافريك منداليكي موسولمانى هه لگرتوه، نه وه (اُتْرِعَ
 مِنْهُ) واجبه له لايه ن دابره وه منداله كه - له هر يه كيك له وانه - وه ريگيرتتوه، چونكه
 هيچيان - له شهرعدا - له وانه نين مندال به خيو بكن.

(وَلَوْ اَزْدَحَمَ اَنْثَانٌ عَلَيَّ اَخَذَهُ) نه گهر دوو كه س - پيش هه لگرتنه وه - بووه پاله په سته يان:
 له سر وه رگرتنى منداليك، واته: هه ريدوكيان ده يانگوت: من وه رى ده گرمو به خيوى
 ده كه م، نه و كاته (جَعَلَهُ الْحَاكِمُ عِنْدَ مَنْ يَرَاهُ مِنْهُمَا) دابره به يو چوونى خوى له لاي
 يه كيك - له و دووانه - دايدنه ي (اَوْ مِنْ غَيْرِهِمَا) يان له لاي يه كيكى ترى - جگه له و دووانه -
 دايدنه ي، به لام (وَاِنْ سَبَقَ وَاحِدٌ فَالْتَقَطَهُ) نه گهر يه كيك پيش كه وتو منداله كه ي
 هه لگرتوه، نه و كاته (مَنِ الْاٰخَرُ مِنْ مُزَاحِمَتِهِ) نه و يتر قه ده غه ده كرى: له پاله په سته ي
 پيشكه وتووه كه، چونكه مافه كه يو وي جيگير بووه، كه واته: نه گهر پيش هه موويان له
 لاي پاره ستابو به لام هه لينه گرتتووه، نه و كاته مان نيه.

(وَاِنْ اَلْتَقَطَاهُ مَعًا) نه گهر هه ريدوك به يه كه وه هه ليا نگرتنه وه (وَمَعًا اَهْلٌ) هه ريدوكيشيان
 له وانه بون: هه لگرتنه وه يان دوست بڼې (فَالْاَصْحَحُّ) به فرموده ي پاستتر (اَنَّهُ يُقَدَّمُ غَنِيٌّ

عَلَى فَقِيرٍ وَعَدَلَ عَلَى مَسْتَوْرٍ، فَإِنْ اسْتَوِيَ أُقْرَعُ، وَإِذَا وَجَدَ بَلَدِي لَقِطًا بَيْلِدَ فَلَيْسَ لَهُ نَقْلُهُ إِلَى بَادِيَةٍ، وَالْأَصْحَحُّ أَنْ لَهُ نَقْلُهُ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ، وَأَنَّ لِلْغَرِيبِ إِذَا انْتَقَطَ بَيْلِدًا أَنْ يَنْقُلَهُ إِلَى بَلَدِهِ، وَإِنَّ وَجْدَهُ بِبَادِيَةٍ فَلَهُ نَقْلُهُ إِلَى بَلَدٍ، وَإِنْ وَجَدَهُ بَدْوِيًّا بَيْلِدًا فَكَالْحَضْرِيِّ، أَوْ بِبَادِيَةٍ أُقْرَعُ بِيَدِهِ، وَقِيلَ إِنْ كَانُوا يَنْتَقِلُونَ لِلنُّجْمَةِ لَمْ يُقْرَعُوا، وَنَفَقَتُهُ فِي مَالِهِ الْعَامِ: كَوَقْفٍ عَلَى اللَّقْطَاءِ، أَوْ الْخَاصِّ: وَهُوَ

عَلَى فَقِيرٍ) ده‌وله منده که یان وه پیتش هه ژله که دیخری، هم (وَعَدَلَ عَلَى مَسْتَوْرٍ) دادپه روره که یان وه پیتش نه وه یان دیخری که حالی نایینی داپوشراوه (فَإِنْ اسْتَوِيَ) جا نه گهر له گشت سیفه ته کان یه کسان بون، نه و کاته (أُقْرَعُ) پشکه له نیوانیاندا ده‌کرئ: بۆ کامه یان ده‌رجوو، له لای نه‌ویان داده‌ندری.

(وَإِذَا وَجَدَ بَلَدِي لَقِطًا بَيْلِدًا) هه کاتی که شارستانی که مندالکی هه لگرته وه: له شاریک، یان له گوندیک (فَلَيْسَ لَهُ نَقْلُهُ إِلَى بَادِيَةٍ) بۆی دروست نیه: منداله که بگوازیته وه بۆ نه وه دشت و لادیانه‌ی زانستی نایینیان تیدا نیه و زیانیان خوش نیه، به لام (وَالْأَصْحَحُّ) به فه‌مووده‌ی راستتر: (أَنْ لَهُ نَقْلُهُ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ) بۆی دروسته: له و شاره بیگوازیته وه بۆ شاریکی‌تر.

(وَأَنَّ لِلْغَرِيبِ إِذَا انْتَقَطَ بَيْلِدًا) هه به فه‌مووده‌ی راستتر: مروفی نامۆ هه کاتی که له شاریکی‌تر جگه له شاری خۆی هه لیکریته وه، بۆی دروسته (أَنْ يَنْقُلَهُ إِلَى بَلَدِهِ) منداله که بگوازیته وه بۆ شاره که ی خۆی (وَر) هه روه‌ها (إِنْ وَجَدَهُ بِبَادِيَةٍ) نه‌گهر له ده‌شت و لادی هه لیکرته وه، نه و کاته ش (فَلَهُ نَقْلُهُ إِلَى بَلَدٍ) بۆی دروسته: بیگوازیته وه بۆ ناو شاریک.

(وَإِنْ وَجَدَهُ بَدْوِيًّا بَيْلِدًا) نه‌گهر لادی‌یی، واته: دانیشتوی ده‌شت و لادی له ناو شاردا مندالکی هه لگرته وه، نه وه ش (فَكَالْحَضْرِيِّ) وه ک شارستانی‌یه، واته: نه‌گهر له شاردا نیشته‌جی بی، نه وه منداله که ی له ده‌ستندا ده‌میلدریته وه، نه‌گهر نا: دروست نیه بیگوازیته وه بۆ شوینیکی وه‌ها: که زیانی خوش نه‌بی و زانستی نایینی تیدا نه‌بی، به لام (أَوْ بِبَادِيَةٍ) نه‌گهر له ده‌شت و لادی منداله که ی هه لگرته وه، نه و کاته (أُقْرَعُ بِيَدِهِ) هه له‌وی له ده‌ستی دا ده‌میلدریته وه (وَقِيلَ) له فه‌مووده‌یه کی بی‌میزدا: (إِنْ كَانُوا يَنْتَقِلُونَ لِلنُّجْمَةِ لَمْ يُقْرَعُوا) نه‌گهر بۆ له‌وه‌راندنی نازه‌له‌کانیان به‌م لاو به‌و لادا ده‌گهران، نه و کاته له ده‌ستی دا نه‌میلدریته وه.

(وَنَفَقَتُهُ) نه‌رکی به‌خیرکردنی منداله هه لگرایه وه که (فِي مَالِهِ الْعَامِ) له ماله گشتیه که ی ده‌درئ: (كَوَقْفٍ عَلَى اللَّقْطَاءِ) وه ک نه و ماله‌ی وه‌قف کرلوته سه‌ر منداله هه لگرایه وه‌کان و وه‌سیت بۆ نه‌وان (أَوْ الْخَاصِّ) یان له ماله تاییه‌تیه که یه‌تی (وَهُوَ) ماله‌ی تاییه‌تی

ما اخصَّ به: كِثَابٌ مَلْفُوفَةٌ عَلَيْهِ وَمَفْرُوشَةٌ تَحْتَهُ وَمَا فِي جَيْبِهِ مِنْ دَرَاهِمٍ وَغَيْرِهَا وَمَهْدِهِ وَدَنَائِيرٌ مَنشُورَةٌ فَوْقَهُ وَتَحْتَهُ، وَإِنْ وُجِدَ فِي دَارِ فَهِيَ لَهُ، وَلَيْسَ لَهُ مَالٌ مَدْفُونٌ تَحْتَهُ وَكَذَا ثِيَابٌ وَأَمْتَعَةٌ مَوْضُوعَةٌ بِقَرْبِهِ فِي الْأَصْحَ، فَإِنْ لَمْ يُعْرَفْ لَهُ مَالٌ فَلَاظْهَرُ أَنَّهُ يُنْفَقُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْتِ الْمَالِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ قَامَ الْمُسْلِمُونَ بِكِفَايَتِهِ قَرْضًا، وَفِي قَوْلِ نَفَقَةٍ، وَلِلْمَلْتَقَطِ الْإِسْتِقْلَالَ بِحِفْظِ مَالِهِ فِي الْأَصْحَ، وَلَا يُنْفَقُ عَلَيْهِ مِنْهُ إِلَّا بِإِذْنِ الْقَاضِي قَطْعًا.

(ما اخصَّ به) نه‌ویه تاییهت به خوی بی: (کتاب ملفوفه علیه) وهك شو جلانی لی پیچرونو (ومفروشه تحته) نه‌وانه لی له ژیری پاخسترون، هم (وما فی جیبه من دراهم وغیرها) نه‌و ماله لی له بهرکو باخه لی داندراره: وهك پارهو ژیروزیو، هم (ومهدیه) نه‌و ماله لی له بیشکه لی داندراره-نه‌گه به بیشکه وه فری‌درا بی-هم (ودنائیر منشوره فوقه وتحته) نه‌و پارهو ژیره لی له سه‌ری بلاو کراوه، یان له ژیری بلاو کراوه.

(وإن وجد فی دار) نه‌گه منداله‌که-به تهنه‌ها- له خانوویکی وه‌هادا دوزراوه: که هیچ خاوه‌نیکی نه‌ده ناسرا، نه‌و کاته (فهی له) خانووه‌که ملکی منداله‌که‌یه، چونکه له ده‌ستی نه‌ودایه، که‌واته: دوکانی بی‌خاوه‌نو خیمه‌و باغی بی‌خاوه‌نیش هه‌مان بپیری خانووی بو ده‌بری (ولیس له مال مدفون تحته) به‌لام نه‌و ماله لی له ژیر منداله‌که‌دا شاردراره‌ته‌وه، ملکی منداله‌که‌ نیه، نه‌گه‌ر شوینته‌که ملکی وی نه‌بی، به‌لام نه‌گه‌ر شوینته‌که ملکی وی بی، نه‌و کاته ماله شاردراره‌که‌ش هه‌ر ملکی نه‌وه، هه‌روه له (نهایه) و (مغنی) دا فه‌رموویانه.

(وكدًا ثيابٌ وأمْتَعَةٌ مَوْضُوعَةٌ بِقَرْبِهِ) هه‌روه‌ها نه‌و جل وکه‌لوپه‌له لی له نزیك منداله‌که داندراون نه‌وانه‌ش ملکی نه‌و نین (فی‌الأصح) له فه‌رمووده لی راستردا. (فإن لم یعرف له مال) جا نه‌گه‌ر منداله فریدراره‌که هیچ مائیکی گشتی و تاییه‌تی نه‌بو، نه‌و کاته (فلاظهر) به فه‌رمووده لی به‌هیزتر: (أنه ینفق علیه من بیت المال) له (بیت المال) به‌خپو ده‌کری.

(فإن لم یکن) جا نه‌گه‌ر (بیت المال) نه‌بو، نه‌و کاته (قام المسلمون بِکِفَايَتِهِ قَرْضًا) واجبه: موسولمانه ده‌وله‌مه‌نده‌کان به‌قهرز نه‌ندازه لی به‌خپوکردنی بده‌ن، واته: هه‌ر کاتیک منداله‌که مائی په‌یدا بوو، لی وه‌ریگر نه‌وه، هه‌روه له (تحفة) و (مغنی) دا فه‌رموویانه (وفی قول نفقة) له فه‌رمووده‌یه‌کدا: واجبه به‌خوپایی به‌خپوی بکه‌ن و نابی لی وه‌ریگر نه‌وه.

(وللملتقط الإستقلال بحفظ ماله) بۆ هه‌لگه‌روه‌که دروسته: سه‌ره‌خو مائی منداله‌که بپاریزی (فی‌الأصح) له فه‌رمووده لی راستردا، به‌لام (ولا ینفق علیه منه) نابی له مائی منداله فریدراره‌که: منداله‌که به‌خپو بکا (إلا بإذن القاضی قطعاً) تهنه‌ها به‌ نیزنی قازی

(فَصَلِّ) إِذَا وُجِدَ لَقِيْطٌ بِدَارِ الْإِسْلَامِ وَفِيهَا أَهْلُ ذِمَّةٍ أَوْ بَدَارٌ فَتَحُوْهَا وَأَقْرُوْهَا بِيَدِ كُفَّارٍ صُلْحًا أَوْ بَعْدَ مَلِكِهَا بِجَزِيَّةٍ وَفِيهَا مُسْلِمٌ حُكْمَ يَأْسَلَامِ اللَّقِيْطِ، وَإِنْ وُجِدَ بَدَارٌ كُفَّارٌ فَكَافِرٌ إِنْ لَمْ يَسْكُنْهَا مُسْلِمٌ، وَإِنْ سَكَنَهَا مُسْلِمٌ كَأَسِيرٍ وَتَاجِرٍ فَمُسْلِمٌ فِي الْأَصْحَحِّ، وَمَنْ حُكِمَ يَأْسَلَامُهُ بِالْبَدَارِ فَأَقَامَ ذِمِّيٌّ بَيْنَهُ نَسَبُهُ لِحَقِّهِ وَتَبِعَهُ فِي الْكُفْرِ،

دروسته، به فرموده‌ی یکی بر پایه‌ی او، جا نه‌گهر نه‌گونجا نیزنی قازی وه‌ریگری، یان قازی نه‌بو، نه‌و کاته شاهید ده‌گری و به ماله‌ک‌ی وی به‌ختوی ده‌کا، ه‌روه‌ک له زوری‌ی سه‌رچاوه‌کاندا فرمودیانه.

﴿ فَصَلِّ: لَهُ بَاسِي مَسُوْلَمَانِي وَكَافِرِي مَنْدَالٍ ﴾

بِزَانِه: به یه‌ک‌یک له م سنی پ‌نگایانه بریاری موسولمانیون بو مندال ده‌دری: یه‌که‌م: (إِذَا وُجِدَ لَقِيْطٌ بِدَارِ الْإِسْلَامِ) ه‌ر کاتیک مندالیک فریدرو نوزرایه‌وه له خانه‌ی نیسلامدلو (وَفِيهَا أَهْلُ ذِمَّةٍ) کافره‌کانی په‌یمان له نه‌ستوش له‌و خانه‌یه‌دا نیشته‌جی بون (أَوْ بَدَارٍ فَتَحُوْهَا) یان له شوینیکی وه‌هادا نوزرایه‌وه: که موسولمانان پ‌زگاریان کردبئو (وَأَقْرُوْهَا بِيَدِ كُفَّارٍ) ه‌ر له ده‌ست کافره‌کانیشدا ه‌یشتبتینانه‌وه (صُلْحًا) جا له پ‌وی پ‌یکهاتنه‌وه شوینه‌که ه‌یشترایتته‌وه (أَوْ بَعْدَ مَلِكِهَا بِجَزِيَّةٍ) یان له نوای کردنه ملکی نیسلام، کافره‌کان به سه‌رانه ه‌یشترابنه‌وه (وَفِيهَا مُسْلِمٌ) نه‌و شوینه‌ش له گشت حاله‌ته‌کاندا- موسولمانیکی تی‌دا بوو و ده‌گونجا منداله‌که له نه‌زادی نه‌و موسولمانه‌ بی، نه‌وه له گشت مه‌سه‌له‌کاندا (حُكْمَ يَأْسَلَامِ اللَّقِيْطِ) بریار به نیسلامیه‌تی منداله‌فریدرلو که ده‌دری. به‌لام (وَإِنْ وُجِدَ بَدَارٌ كُفَّارٌ) نه‌گهر منداله‌که له خانه‌ی کافره‌کاندا نوزرایه‌وه، نه‌و کاته (فَكَافِرٌ) منداله‌که به کافر داده‌ندری (إِنْ لَمْ يَسْكُنْهَا مُسْلِمٌ) نه‌گهر هیچ موسولمانیک له‌و خانه‌یه‌دا نیشته‌جی نه‌بی.

به‌لام (وَإِنْ سَكَنَهَا مُسْلِمٌ) نه‌گهر له خانه‌ی کافره‌کاندا موسولمانیک نیشته‌جی بوو و ده‌شگونجا منداله‌که له نه‌زادی وی بی: (كَأَسِيرٍ) وه‌کو دبل، ه‌م (وَتَاجِرٍ) باززگان، نه‌و کاته (فَمُسْلِمٌ) منداله‌که به موسولمان داده‌ندری (فِي الْأَصْحَحِّ) له فرموده‌ی راستردا. (وَمَنْ حُكِمَ يَأْسَلَامُهُ بِالْبَدَارِ) ه‌ر که سیک-به‌ه‌وی خانه‌ی پ‌بردو- بریاری نیسلامه‌تی بو درابن، نینجا (فَأَقَامَ ذِمِّيٌّ بَيْنَهُ نَسَبُهُ) کافرکی په‌یمان له نه‌ستو شاهیدی ه‌ینان: که نه‌م منداله‌که نه‌زادی‌خوی‌تی. نه‌و کاته (لِحَقِّهِ) منداله‌که ده‌بیته مندالی کافره‌که، ه‌م (وَتَبِعَهُ فِي الْكُفْرِ) له کوفریشدا شوین کافره‌که ده‌که‌وی، واته: بریاری کافرکی بو ده‌دری و بریاری نیسلامیه‌تی لاده‌جی، چونکه شاهیده‌کان له بریاره‌که به‌ه‌یترن، که‌وابو: جیاوازی نیه

وَإِنْ اقْتَصَرَ عَلَى الدَّعْوَى فَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا يَتَّبَعُهُ فِي الْكُفْرِ، وَيُحْكَمُ بِإِسْلَامِ الصَّبِيِّ
بِجَهَّتَيْنِ أُخْرَيْنِ لَا تُفْرَضَانِ فِي لَقِيْطٍ: إِحْدَاهُمَا: أَلْوَالِدَةُ فَإِذَا كَانَ أَحَدُ آبَوَيْهِ مُسْلِمًا
وَقَتَّ الْعُلُوقِ فَهُوَ مُسْلِمٌ، فَإِنْ بَلَغَ وَوَصَفَ كُفْرًا فَمُرْتَدٌّ.

شاهیده‌کان: دو پیاوی داپیره‌ور بن، یان چوار شافرت بنو شاهیدی بدن: ثم منداله
له زنی کافره که بوه. هروه که له (الشبراملسی)دا فرموویه تی.

به لام (وَإِنْ اقْتَصَرَ عَلَى الدَّعْوَى) نه‌گه کافره که تهنه داوی منداله فریترلوه که ی کروی
گوتی: کوپی منه. هیچ به لگه شی نه‌بو، نه وه ده بیته کوپی خوی، به لام (فَالْمَذْهَبُ) به
فرموده ی راستی مازه‌ب: (أَنَّهُ لَا يَتَّبَعُهُ فِي الْكُفْرِ) منداله که له کافری دا شوین کافره که
ناکوهی، واته: منداله که به کافر داناندی، چونکه - به هوی نه و داوایه - بریاری
نیسلامیه تی هه لئاوه شیتوه، نینجا هرچه ند - به داوایه - منداله که ده بیته کوپی
کافره که، به لام نابن منداله که له لای کافره که دابندی، به لکو - تا بلوغی ده بی - له لای
موسولمانیکی نه‌مین داده ندی، هروه که له زوریه ی سرچاوه کاندایه پوون کراوه ته وه.

دوهم و، سن یهم: (وَيُحْكَمُ بِإِسْلَامِ الصَّبِيِّ) بریار به نیسلامیه تی مندال ده ندی (بِجَهَّتَيْنِ
أُخْرَيْنِ) به دو ریگی تر: که (لَا تُفْرَضَانِ فِي لَقِيْطٍ) له مندالی فریترلو دا ره چاو ناکری،
به لکو به بونه ی باسی نیسلامه تی لیره دا گوتراون:

(إِحْدَاهُمَا: أَلْوَالِدَةُ) ریگی یه که میان: به هوی له دایک بونه، که وابو: (فَإِذَا كَانَ أَحَدُ آبَوَيْهِ
مُسْلِمًا) هر کاتیک له دایک و باوکه کانی منداله که یه کیکیان موسولمان بی (وَقَتَّ الْعُلُوقِ)
له و کاته ی که تووی منداله که له مندال دانه ی دایکی دا جیگیر بووه (فَهُوَ مُسْلِمٌ) نه و
مندال ش - به پابندی موسولمانه که - به موسولمان داده ندی، به (إجماع) ی زانایانی
نیسلام و هم نایه ته که ی داهاتوو، له و موسولمان بوونه شدا: جیاوازی دایک و باوکی خوی و
داپیره و باپیره و به سهره و تریش نیه، به و هرجه ی به شیوه یه کی وه‌ها: نه زادی بدریته
پال یه کیکیان که نه زاده که ی به ویه وه بناسری و نه زاده که میراتی پی وه ریگری.

که وابو: هر که سیک نه زادی بگاته باوکی موسولمان، یان دایکی موسولمان، یان
داپیره یه کی موسولمان، یان باپیره یه کی موسولمان، یان هر موسولمانیکی به سهره وه تر:
که به ویه وه بناسری، نه و که سه به موسولمان داده ندی، هرچه ند له نوای بلوغ بوونیش
شاده ی نه‌میتابن، یان له باوک و دایکه نزیکه کانشی یه کیک وهرگه راپن و بو بیته کافر،
هروه که له (تحفة المرید) و له زوریه ی سرچاوه کاندایه فرموویانه (فَإِنْ بَلَغَ) جا نه‌گه ر نه و
منداله بلوغی بو و (وَوَصَفَ كُفْرًا) له نوای بلوغی بوونی کوفریکی کرد، نه و کاته (فَمُرْتَدٌّ)
وهرگه پاره و به کافریو داده ندی.

وَلَوْ عَلِقَ بَيْنَ كَافِرَيْنِ ثُمَّ أُسْلِمَ أَحَدُهُمَا حُكْمَ يَسْلَامِهِ، فَإِنْ بَلَغَ وَوَصَفَ كُفْرًا فَمُرْتَدٌّ،
 وَفِي قَوْلِ كَافِرٍ أَصْلِيٍّ، الثَّانِيَةُ: إِذَا سَبَى مُسْلِمٌ طِفْلاً

(وَلَوْ عَلِقَ بَيْنَ كَافِرَيْنِ) نه گهر تقوی منداله که له نیوان دایکو باوکیکی کافر-له مندالدانهی دایکی دا- جیگیر بوو (ثُمَّ أُسْلِمَ أَحَدُهُمَا) ئینجا له دایکو باوکی خوی، یان له تیره ی به سه ره وه تری، په کیکیان موسولمان بوو پیش بلوغ بوونی منداله که، نه و کاته ش (حُكْمَ يَسْلَامِهِ) بریار به ئیسلامیه تی منداله که ده دری به پابه ندیه تی نه و موسولمانبووه، جیاوازی نیه-له کاتی موسولمانبوونی په کیک له باوک و باپیره کانی، یان له دایکو داپیره کانی- منداله که: هر له زگی دایکی دایی، یان له دایک بویی و بلوغی نه بویی، خوی گوره ده فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ﴾ نه وانه ی ئیمانان هیتاوه و هچه کانیشیان به هوی ئیمان شوئینان که وتون، له به هه شتدا و هچه کانیان به هوی ئیمانی نه وان ده که بیننه وه نه وان.

(فَإِنْ بَلَغَ) جا نه گهر نه و جوړه منداله ش بلوغی بوو و (وَوَصَفَ كُفْرًا) له دوی بلوغ بوونی کوفریکی کرد (فَمُرْتَدٌّ) نه وه ش به کافریو دانه ندری (وَفِي قَوْلِ كَافِرٍ أَصْلِيٍّ) له فهرمووده په کی بی هیژدا: به کافری بنچینه یی دانه ندری.

ئینجا بزانه: شپتی کافریش وه کو مندال-به موسولمانبوونی په کیک له باوک و باپیرانی- بریاری ئیسلامیه تی بؤ ده دری، به لام مروفی بالغ و عاقل له کافریوون و له موسولمانبووندا سه ره خویه، هر وه که له زوری ی سه رچاوه کاندای پوون کراوه ته وه.

﴿فَأَسْأَلُكُمْ﴾: نه گهر پیوکی موسولمان زینا له که ل نافرته تیکی کافر بکاو له و زینایه مندالیک بی، نه وه منداله که-به پابه ندی دایکه کافره کی- به کافر دانه ندری، چونکه به هوی زینا نه ژاد په یدا نابی و منداله که نه ژادی ناچیتته سه ر موسولمانه زینا که ره که هر وه که له (نهایه) و (مغنی) دا فهرموویانه، به لام نه گهر-به پیچه وانه وه- کافریک زینا له که ل نافرته تیکی موسولمان بکاو له و زینایه مندالیک بی، نه و کاته-به پابه ندی دایکه موسولمانه که- منداله که به موسولمان دانه ندری، چونکه نه ژادی ده چیتته وه سه ر دایکی و ناچیتته وه سه ر کافره زینا که ره که، هر وه که له (میرات) دا پوون کراوه ته وه.

ئینجا بزانه: جیماع کردنی به هله وه کو جیماع کردنی به ماره برینه، واته: نه ژادی پی دروست ده بی، چونکه حرپام نیه، هر وه که له باسی ماره یی و (عِدَّة) دا پوونی ده که ینه وه،
 إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

(الثَّانِيَةُ) ریگه ی دووه-که سبیه مینی باسه که یه- بؤ بریاری ئیسلامه تی مندال: (إِذَا سَبَى مُسْلِمٌ طِفْلاً) هر کاتیک موسولمانیک له جهنگی کافراندای مندالیک کافران بگری، نه و

تَبِعَ السَّابِيَّ فِي الْإِسْلَامِ إِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ أَحَدٌ أَبُوَيْهِ، وَلَوْ سَبَاهُ ذِمِّيٌّ لَمْ يُحْكَمْ بِإِسْلَامِهِ فِي الْأَصَحِّ، وَلَا يَصِحُّ إِسْلَامُ صَبِيٍّ مُمَيَّزٍ إِسْتِقْلَالًا عَلَى الصَّحِيحِ، (فَصْلٌ) إِذَا لَمْ يُقَرَّ اللَّقِيطُ بِرَقٍّ فَهُوَ حُرٌّ إِلَّا أَنْ يُقِيمَ أَحَدٌ بَيْنَهُ بِرَقِّهِ، وَإِنْ أَقْرَبَ بِهِ لِشَخْصٍ فَصَدَقَهُ قَبْلَ أَنْ لَمْ يَسْبِقْ إِقْرَارَ بَحْرِيَّةٍ، وَالْمَذْهَبُ أَنَّهُ لَا يَشْتَرَطُ أَنْ لَا يَسْبِقَ تَصَرُّفٌ يَقْتَضِي

منداله (تَبِعَ السَّابِيَّ فِي الْإِسْلَامِ) شوین مندالگره که ده که وی له نیسلامه تی دا، واته: بریاری نیسلامه تی بی دهری (إِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ أَحَدٌ أَبُوَيْهِ) به و مرجعی به کی که له دایکو باوکی منداله که له گالی به دلیل نه گبراین، به لام (وَلَوْ سَبَاهُ ذِمِّيٌّ) نه گهر کافرکی په ایمان له نه ستو مندالکی کافران به دلیل بگری (لَمْ يُحْكَمْ بِإِسْلَامِهِ) بریاری نیسلامه تی بی منداله که ندری (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا.

(وَلَا يَصِحُّ إِسْلَامُ صَبِيٍّ مُمَيَّزٍ إِسْتِقْلَالًا) موسولمانیونی مندالی فامیده سه ره خو دروست نابی که پابه ندی دایکیکی، یان باوکیکی موسولمانی نه بی (عَلَى الصَّحِيحِ) له سه فرموده ی راست، هروه که نه گهر کافریش بی، بریاری کافر یونی له سه ندری. ﴿ نَاكَادَارِي ﴾: له فرموده ی کی تردا: موسولمانیونی مندالی فامیده دروست ده بی، کومه له زانایه کیش یارمه تی نه فرموده یان داوه، هروه که زوری سه چاوه کانداه فرموویانه، هم له مهزه بی نیما می (حنفی) شدا موسولمانیونی مندالی فامیده دروست ده بی، هروه که (مجمع الأنهر) دا فرموویه تی، که وایو: هر کاتیک مندالکی فامیده موسولمان بو- به و فرموویه- له دایکو باوکه کافره کانی جیا ده کریته وه، نه وه توشی کافر یونی بکه نه وه، به لام منداله نه بالغه کانی کافره کان- که موسولمان نه بوین- وه کافره کانی بالغ له نونیدا ره فتاریان له گال ده کری و له کورستانی موسولماناندا نانیژین، به لام له قیامه تدا وه کو منداله کانی موسولمانان ده چنه به هشت- والله اعلم- هروه که (معنی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ فَصْلٌ: لَهُ بَأْسِي دَاوَاكَرْدَنِي نَهْرَادِي مَنْدَالِيك بُو خُوِي ﴾

(إِذَا لَمْ يُقَرَّ اللَّقِيطُ بِرَقٍّ) نه گهر مندالی فریدراو- له دوی بلوغبون- دان به کویله بی خوی دا نه تی (فَهُوَ حُرٌّ) نه وه به مرفیکی نازاد داده ندری (إِلَّا أَنْ يُقِيمَ أَحَدٌ بَيْنَهُ بِرَقِّهِ) مه گهر که سیک شامید بی نی: که نه منداله کویله یه، نه و کاته ده بیته کویله (وَإِنْ أَقْرَبَ بِهِ لِشَخْصٍ) نه گهر دانی هیتا به کویلیه تی خوی بو که سیک تر (فَصَدَقَهُ) که سه که ش گوتی راست ده کا (قَبْلَ) دان هیتانه که ی لی قبول ده کری (إِنْ لَمْ يَسْبِقْ إِقْرَارَ بَحْرِيَّةٍ) نه گهر کویله که، یان که سه که پیش نیستا نه یگوتبی: من نازادم، یان نه مه نازاده.

(وَالْمَذْهَبُ) به فرموده ی راستی مهزه ب (أَنَّهُ لَا يَشْتَرَطُ) به مه رج داناندری (أَنْ لَا يَسْبِقَ تَصَرُّفٌ) ده دستکاریه کی وها پیش نیستا له کویله که پوی نه دای: که (يَقْتَضِي

تَفْوُذُهُ حَرِيَّةً: كَتَبَ وَنَكَحَ، بَلْ يُقْبَلُ إِفْرَارُهُ فِي أَصْلِ الرَّقِّ وَأَحْكَامُهُ الْمُسْتَقْبَلَةُ لِأَلْمَاضِيَةِ الْمُضَرَّةِ بغيره فِي الْأَظْهَرِ، فَلَوْ لَزِمَهُ دَيْنٌ فَأَقْرَبُ بَرَقٌ وَفِي يَدِهِ مَالٌ قَضَى مِنْهُ، وَلَوْ أَدْعَى رِقَّةً مَنْ لَيْسَ فِي يَدِهِ بِلَا بَيِّنَةٍ لَمْ يُقْبَلْ، وَكَذَا إِنْ أَدْعَاهُ الْمُلْتَقَطُ فِي الْأَظْهَرِ، وَلَوْ رَأَيْنَا صَغِيرًا مُمَيَّرًا أَوْ غَيْرَهُ فِي يَدٍ مَنْ يَسْتَرْقُهُ وَلَمْ يَعْرِفْ اسْتِنَادَهَا إِلَى الْإِلْتِقَاطِ حُكْمٌ لَهُ بِالرَّقِّ، فَإِنْ بَلَغَ وَقَالَ أَنَا حُرٌّ لَمْ يُقْبَلْ قَوْلُهُ فِي الْأَصَحِّ إِلَّا بَيِّنَةٌ، وَمَنْ أَقَامَ بَيِّنَةً بَرَقَهُ عَمَلٌ بِهَا وَيُشْتَرَطُ أَنْ تَتَعَرَّضَ الْبَيِّنَةُ لِسَبَبِ الْمَلِكِ، وَفِي قَوْلٍ يَكْفِي مُطْلَقَ الْمَلِكِ، وَلَوْ اسْتَلْحَقَ اللَّقِيطُ حُرًّا مُسْلِمًا

تَفْوُذُهُ حَرِيَّةً) نه گهر نهو دستکاریه بریندیری نیشانهی نازادی کویله که بی: (کتب و نکاح) وهك فروشتنو ماره برینو نهو جوړه دستکاریانه (بل یقبل إفراره فی أصل الرق) به لکو له دواى نهو دستکاریانه دانپینانی له باره ی بنچینه ی کویلابه تی وهرده گبرئ، هم (و احکامه المستقبلة) له باره ی برپاره کانی داهاتووش وهرده گبرئ (لألماضية المضرة بغيره فی الظهر) به لام له برپاره کانی پاردوی که زیان له که سیکی تر بدن، وهرنا گبرئ. (فلو لزمه دین) نه گهر فریدراوه که قهرزکی که وته سهر (فأقر برق) ینجا دانی هینا: که کویله به (وفی یدیه مال) له و حاله تشدا هه ندیک مالی له دستدابوو (قضی منه) قهرزه که له و ماله دهریتته وه (ولو ادعی رقه من لیس فی یدیه) نه گهر که سیکی وه ها دواى کویلابه تی منداله فریدراوه که ی کرد: که منداله که ی له دستدا نه بو (بلا بینة) شاهیدیشی نه بو (لم یقبل) دواویه که ی لی قبول ناکرئ (وکذا إِنْ ادعاه الملتقط فی الظهر) ههروه ها نه گهر نهو که سه ی منداله که شی هه لگرتته وه دواى کویلابه تی بکا، هه لی قبول ناکرئ له فهرموده ی به هیزتردا.

به لام (ولو رأینا صغیراً ممیئراً) نه گهر مندالکی فامیده مان دیت (أو غیره) یان مندالکی نه فامان دیت (فی ید من یسترقه) له دست کی که سیندا: که کردبویه کویله ی خوی (ولم یعرف استنادها إلى الإلتقاط) نه شزاندرا به پالپشتی هه لگرتنه وه له دست کی دایه، نه وه (حکم له بالرق) برپاری کویلابه تی منداله که ی بو دهرئ (فإن بلغ وقال أنا حرُّ جا نه گهر منداله که بلوغی بوو و گوتی من نازادم (لم یقبل قوله فی الأصح) قسه که ی لی قبول ناکرئ (إلا بیئنة) تنها نه گهر شاهیدی هه ی، نه و کاته لی قبول دهرئ (ومن أقام بیئنة برقه) هه که سیکی شاهید بیئنی: که نه منداله فریدراوه کویله به (عمل بها) به شاهیدی شاهیده کان رهفتار دهرئ، به لام (ویشترط أن تتعرض البیئنة لسبب الملك) به مه رج داندراوه: شاهیده کان هوی ملکایه تی کویله که - بو که سه که - بلین (وفی قول یکنفی مطلق الملك) له فهرموده یه کدا: نه وه نده به سه بلین: کویله که ملکی فلانکه سه.

(ولو استلحق اللقیط حرم مسلّم) نه گهر پیاوکی نازادو موسولمان: منداله فریدراوه که ی به نه زادی خوی وه به ست، یان هه مندالکی تری به نه زادی خوی وه به ست، وهک بلئ: نه هه

لِحَقِّهِ وَصَارَ أَوْلَىٰ بِتَرْبِيَّتِهِ، وَإِنْ اسْتَلْحَقَّهُ عَبْدٌ لِحَقِّهِ وَفِي قَوْلٍ يُشْتَرَطُ تَصَدِيقُ سَيِّدِهِ، وَإِنْ اسْتَلْحَقَّتْهُ امْرَأَةٌ لَمْ يَلْحَقْهَا فِي الْأَصْحَاحِ، أَوْ ائْتَانُ لَمْ يُقَدِّمُ مُسْلِمٌ وَحُرٌّ عَلَىٰ ذِمِّيٍّ وَعَبْدٌ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَهُ عُرْضٌ عَلَى الْقَائِفِ فَيَلْحَقُ مَنْ أَلْحَقَهُ بِهِ،

کوری منہ. ئەو (لِحَقِّهِ) منداڵە کە دەبێتە کوری موسولمانە کە، بەو مەرجانە ی لە دانەپێتانی نەزاددا پابرا، کە وایو: (وَصَارَ أَوْلَىٰ بِتَرْبِيَّتِهِ) ئەو پیاووە موسولمانە لە هەموو کەسێک لە پێشترە بۆ پەروردەو بەختی کردنی منداڵە کە، چونکە باوکیەتی، بەلام سوننەتە: قازی ئی بکۆلتێتەو بێن: لە چ پووێکەو ئەم منداڵە کوری تۆیە، یان کچی تۆیە؟ ئایا لە ژنی خۆتە، یان لە ژنیکی بێگانه یە: کە بە هەڵە جیماعت لە گەڵ کرۆه.

هەر وەها ئەگەر کافرێکی شایەتی: ئەم منداڵە فریادراو هە می منە. ئی قبول دەکری و منداڵە کە دەبێتە کوری کافرە کە، بەلام لە کافر یوندا شوینی ناکەوئ، هەر وە ک پابراو لە زۆری سەرچاوە کاندای فرموویانە (وَإِنْ اسْتَلْحَقَّهُ عَبْدٌ) ئەگەر کۆیلە کە گوتی کوری منە (لِحَقِّهِ) دەبێتە کوری کۆیلە کە (وَفِي قَوْلٍ يُشْتَرَطُ تَصَدِيقُ سَيِّدِهِ) لە فرموودە یە کدا بە مەرج دانراو: گەر وە کۆیلە کەش باوهری پێ بکا.

بەلام (وَإِنْ اسْتَلْحَقَّتْهُ امْرَأَةٌ) ئەگەر ئاڤرەتێک بێن: ئەم منداڵە هە می منە. ئەو (لَمْ يَلْحَقْهَا) نایبێتە منداڵی ئاڤرەتە کە (فِي الْأَصْحَاحِ) لە فرموودە ی پاستردا، بە لکو پێویستە شاهیدی هەبێن: کە ئەم منداڵە ی ئێو. ئینجا منداڵە کە دەبێتە منداڵی خۆی.

(أَوْ ائْتَانِ) یان ئەگەر دوو کەس منداڵە کە یان بە نەزادی خۆیانەو بەست و هەر یە کە یان گوتی: ئەم منداڵە هە می منە. ئەو کاتە (لَمْ يُقَدِّمُ مُسْلِمٌ وَحُرٌّ) پیاوی موسولمان و نازاد وە پێش نایە خری (عَلَىٰ ذِمِّيٍّ وَعَبْدٍ) لە سەر کافر ی پەیمان لە ئەستوو لە سەر کۆیلە، بە لکو گشتیان لەو داوایە دا یە کسانن:

کە وایو: (فَإِنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَهُ) ئەگەر هیچیکیان شاهیدی نەبو، ئەو کاتە (عُرْضٌ عَلَى الْقَائِفِ) منداڵە کەو گشت داواکارە کانی دەبدرێنە لای دروشمناس، تا کۆ تە ماشای لاشە یان بکا، ئەو کاتە (فَيَلْحَقُ مَنْ أَلْحَقَهُ بِهِ) منداڵە کە دەبێتە هە ئەو کەسە یان: کە دروشمناسە کە دەیدات و دەلێ: لە نەزادی ئەو یە، بە بە لگە ی: ﴿عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَسْرُورًا فَقَالَ: أَلَمْ تَرِي إِلَىٰ مُجْرَزِ الْمَدَلَجِيِّ نَظَرَ إِلَيَّ زَيْدٌ وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَقَالَ: هَذِهِ الْأَقْدَامُ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ؟﴾ رواه الشيخان، پیڤە مبه ر ﷺ زۆرێک بە دلخۆشی هاتە وە فرمووی: (عائشة) نەتدیت (مُجْرَزِي) دروشمناس چون تازە تە ماشای (زهید) و (ئوسامە) ی کوری (زهید) ی کردو گوتی: ئەم پێ یانە لە نەزادی یە کترن؟ واتە: بە دروشمی پێ یە کانیان زانی (زید) و (أسامة) کورپو باوکن، پیڤە مبه ریش ﷺ بە م دروشمناسینە دلخۆش بوو.

فَإِنْ لَمْ يَكُنْ قَائِفًا أَوْ تَحِيْرًا أَوْ نَفَاهُ عَنْهُمَا أَوْ أَلْحَقَهُ بِهِمَا أَمْرٌ بِالْإِتْسَابِ بَعْدَ بُلُوغِهِ
إِلَى مَنْ يَمِيلُ طَبْعُهُ إِلَيْهِ مِنْهُمَا، وَلَوْ أَقَامَا بَيْنَتَيْنِ مُتَعَارِضَتَيْنِ سَقَطْنَا فِي الْأَطْهَرِ.

(فَإِنْ لَمْ يَكُنْ قَائِفًا) جا نه گەر دروشمناس نه بو (أَوْ تَحِيْرًا) یان هه بو، به لام لای شیوا (أَوْ
نَفَاهُ عَنْهُمَا) یان گوتی: مندا له که له نه ژادی هیچیکیان نیه (أَوْ أَلْحَقَهُ بِهِمَا) یان گوتی:
مندا له که له نه ژادی هه رویکیانه، نه و کاته چاوه پوانی بلوغیبونی مندا له که ده که یه،
که و ابو: (أَمْرٌ بِالْإِتْسَابِ بَعْدَ بُلُوغِهِ) له دواى بلوغیبونی، فه رمانی پی ده کری: نه ژادی
خوی بلکینی (إِلَى مَنْ يَمِيلُ طَبْعُهُ إِلَيْهِ مِنْهُمَا) به و که سهی که ته بیعه ت و دل و ده روونی
به لای دا ده چی: له یه کی که له و دووانه.

جا بزانه: نه گەر ته نها یه کیکیان شاهیدی هه بو، نه وه مندا له که ی ده بریتی، به لام (وَلَوْ
أَقَامَا بَيْنَتَيْنِ) نه گەر هه رویکیان شاهیدیان هیئا (مُتَعَارِضَتَيْنِ) شاهیده کانیش دژی
یه که تری بون، نه و کاته (سَقَطْنَا فِي الْأَطْهَرِ) له فه رموده ی به هیژ تر دا: شاهیده کانی
هه رویکیان له کار ده که ون و دیسان ده بر دینه لای دروشمناس به و شیوه ی رابرا.

﴿ نَاگاداریه کی گرنگ ﴾: نه گەر بیگومان بزانی مندا له که هی خوی ته، نه وه واجبه: دان
بهیئن و بلای: مندالی منه. به لام نه گەر به درق مندالیک بکاته مندالی خوی، یان به درق بلای:
مندالی من نیه. نه و کاته چه رامه، نه گەر به چه لالیشی بزانی، نه و کاته کافر ده بی،
هه روه که له (تحفة) و (نهاية) له باسی (إقرار) دا فه رموویانه.

که و ابو: نه و په فتاره خراپه ی نیستا هه یه: که مندالیکی فه پیدراو ده دوزنه وه، یان له
که سیکی و هه گرن، ئینجا له دادگا و له به پرتوه به رایه تی په گه زمانه و ناسنامه دا مندا له که
به ناوی خویان تومار ده که ن، نه وه هه چه رامه، نه گەر به چه لالیشی بزانی کافر ده بن.

که و ابو: هه کاتیک مندا له که بلوغی بو له سه ری واجبه: نکولی له و نه ژاده دروزنه بکا و
ناشکرا بکا: که نه و ژن و میژده دایک و باوکی خوی نین، چونکه نه گەر وا نه کا، نه ویش به
به هه ره شه ی نه م چه دیسه ده که وی: که پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: ﴿أَنْتَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعَى
بِغَيْرِ أَبِيهِ - وَهُوَ يَعْلَمُ - إِلَّا كَفَرَ﴾ وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ: ﴿فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾
رواهما الشیخان، هه که سیک - جگه له باوکی خوی - خوی به کوپی که سیکی تر دابنی و
بشزانی کوپی نه و نیه، نه وه کافر ده بی - واته: نه گەر به چه لالی بزانی - له عنه تی خوا و
مه لاتیکه و هه موو خه لکی له سه ر بی. ئیتر له (باسی دانپیدا هیئانی نه ژاد) دا ناوه پوکی نه م
ناگاداریه به درژی رابرا، به لام له به ر گرنگی لیژه شدا دو باره مان کرده وه.

(کتابُ الْجَعَالَةِ)

هِيَ كَقَوْلِهِ: مَنْ رَدَّ أَبْقَى فَلَهُ كَذَا، وَيَشْتَرِطُ صِفَةً تَدُلُّ عَلَى الْعَمَلِ بَعْوَضٍ مُلْتَزِمٍ، فَلَوْ عَمِلَ بِلَا إِذْنٍ أَوْ أُذِنَ لِشَخْصٍ فَعَمِلَ غَيْرَهُ فَلَا شَيْءَ لَهُ، وَلَوْ قَالَ أَجْنَبِيٌّ: مَنْ رَدَّ عَبْدٌ زَيْدٌ فَلَهُ كَذَا، اسْتَحَقَّهُ الرَّادُّ عَلَى الْأَجْنَبِيِّ،

﴿ كِتَابُ الْجَعَالَةِ: پەرتوکی جەعالە ﴾

واته: شتیک بخاته ئەستۆی خۆی له بەرامبەر کاریکی زاندرلو، یان نەزاندراو: که بۆی بکری (هەي) ماملەتی جەعالە (کَقَوْلِهِ) وەک بڵێ: (مَنْ رَدَّ أَبْقَى فَلَهُ كَذَا) هەر که سێک کۆیلە هەلاتوووە کەم بۆ بگەڕێنیتەو، ئەو شتە ی دەدەم. یان بڵێ: ئەگەر له بەندیخانە پزگارم بکە، ئەو شتە دەدەم. یان بڵێ: ئەگەر ئەم کارەم بۆ پێک بینی، ئەو شتە دەدەم... هەند ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ سَيْدَ حَيٍّْ مِنَ الْعَرَبِ لَدَعْتُهُ عَقْرَبٌ، فَأَتَوْا إِلَى رَهْطٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ لَقَالُوا: هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟ لَقَالَ بَعْضُهُمْ: نَعَمْ إِنَّمَا لِلَّهِ لَرَأَقٌ، وَلَكِنْ مَا أَنَا بِرَأَقٍ لَكُمْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلًا. فَصَالَحُوهُمْ عَلَى قَطِيعٍ مِنَ الْعَنَمِ، فَجَعَلَ يَتَفَلَّحُ عَلَيْهِ وَيَقْرَأُ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ). فَكَأَنَّمَا لِنَشْطٍ مِنْ عِقَالٍ، فَأَوْفَوْهُمْ جُعْلَهُمْ، ثُمَّ أَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ، لَقَالَ ﷺ: أَصَبْتُمْ إِفْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ بِسُهُمْ﴾ رواه الشيخان، گەورە یەکی عەرەب نوویشک پێیووە داو داوای دوایان لە سەحابەکانی پێغەمبەر ﷺ کرد، جا یەکیان گوتی: من دوعا دەزانم، بەلام دوعاتان بۆ ناکەم تا کرێیە کمان بۆ دانەنێن. جا لە سەر سی سەرە مەر پێک هاتن و بە سوپەتی (فاتِحَة) نوعی لە سەر گەورە کە یان خۆیندو چاک بۆوه، جا سی مەرە کە یان دانێو هێنایانەو خزمەت پێغەمبەر ﷺ، ئەویش فەرمووی: کاریکی باشتان کردو، مەرەکان بەش بکەن و لە گەڵ خۆتان بە شتیکیش لەو مەرپانە بۆ من دابنێن.

(وَيَشْتَرِطُ) بۆ دروستبوونی ماملەتی جەعالە بە مەرچ دادەندری (صِيْفَةً) گۆتە یە کە هەبێ: کە (تَدُلُّ عَلَى الْعَمَلِ بَعْوَضٍ مُلْتَزِمٍ) بێتە نیشانە ی نێزندانی کارکردنیک بە کرێیەکی چەسپێندراو لە ئەستۆی نێزەندەرە کە: وەک وێنەکانی پەربەر، کە وابو: (فَلَوْ عَمِلَ بِلَا إِذْنٍ) ئەگەر یەکیک بێ نێزندان کاریکی بۆ کە سێکی تر کرد، یان بە نێزنی کە سە کە کارە کە ی کرد، بەلام باسی کرێیە کە ی نە کرد (أَوْ أُذِنَ لِشَخْصٍ فَعَمِلَ غَيْرَهُ) یان کە سە کە پیاویکی نێزندا کارە کە ی بۆ بکاو یەکیکی تر کارە کە ی کرد، لەو سێ مەسەلانەدا (فَلَا شَيْءَ لَهُ) کرێکارە کە مافی هیچ کرێیەکی نیە.

(وَلَوْ قَالَ أَجْنَبِيٌّ) ئەگەر بێگانە یە کە گوتی: (مَنْ رَدَّ عَبْدٌ زَيْدٌ فَلَهُ كَذَا) هەر که سێک کۆیلە کە ی (زەید) بگەڕێنیتەو ئەو شتە ی دەدەم، ئەو (اسْتَحَقَّهُ الرَّادُّ عَلَى الْأَجْنَبِيِّ) ئەو کە سە ی کۆیلە کە ی گەڕاندۆتەو، مافی شتە کە ی لە سەر بێگانە کە هەبو و واجبە:

وَأَنْ قَالَ: قَالَ زَيْدٌ: مَنْ رَدَّ عَبْدِي فَلَهُ كَذَا، وَكَانَ كَاذِبًا لَمْ يَسْتَحِقْ عَلَيْهِ وَلَا عَلَى زَيْدٍ، وَلَا يُشْتَرَطُ قَبُولُ الْعَامِلِ وَإِنْ عَيْتُهُ، وَتَصَحَّ عَلَى عَمَلٍ مَجْهُولٍ وَكَذَا مَعْلُومٍ فِي الْأَصَحِّ، وَيُشْتَرَطُ كَوْنُ الْجُعْلِ مَعْلُومًا، فَلَوْ قَالَ:

بیگانه که بیداتی. به لام (وَأَنْ قَالَ) نه گهر بیگانه که گوتی: (قَالَ زَيْدٌ) زهید گوتویه تی: (مَنْ رَدَّ عَبْدِي فَلَهُ كَذَا) هر که سیك كویله هه لاتووه که م بؤ بگه پینیتته وه نه و شته ی دده مین (وَكَانَ كَاذِبًا) بیگانه که ش به برؤ نه و قسه یه ی کردبو، نه و کاته (لَمْ يَسْتَحِقْ عَلَيْهِ وَلَا عَلَى زَيْدٍ) کریکاره که مافی هیچ کرییه کی نیه: نه له سهر بیگانه که وه نه له سهر زهید، به لام نه گهر زهید بلئی: بیگانه که نه و قسه یه ی به راست کردبو، نه و کاته: له سهری واجیه: کرییه که بداته کریکاره که.

(وَلَا يُشْتَرَطُ) بؤ دروستبوونی جه عاله به مهرج داناندرئی (قَبُولُ الْعَامِلِ) کریکاره که به زویان قبول بکا، به لکو نه وهنده به سه: کاره که بکا (وَإِنْ عَيْتُهُ) هرچه ند کریده ره که ش کریکاره که ی دیاری کردبئ.

نینجا بزانه: مهرجه: کریده ره که ده ستکاری ملک و مالی خوی دروست بئ، که و ابو: کریئی جه عاله له لایه ن مندال و شیت و قده غه کراو دروست نابئ، به لام نه وانه هیچیان له کریکاره که دا به مهرج دانه ندرلون، به لکو ته نها نه وهنده مهرجه: ناگاداری بانگه وازی نيزندانه که بئ، که و ابو: نه گهر یه کیک گوتی: هر که سیك نه و کاره م بؤ بکا دیناریکی دده مین. نه و کاته هر که سیك ناگاداری بانگه وازی که بئو کاره که بکا، مافی دیناره که ی هه یه، جیاوازی نیه کریکاره که: پیاو بئ، یان شافره ت بئ، بالغ و عاقل بئ، یان مندال، یان شیت بئ، هر وه که له (نهایة) (و مغنی) دا پوون کراوه ته وه.

﴿ناگاداری﴾ دروسته فرمانبهریک به پاره واز له کاره که ی خوی بئین بؤ که سیکی تر، چونکه نه و هوش به شیکي جه عاله یه و پاره که شی لی حاله، هرچه ند کاریه ده ستیش نه م که سه له جئ ی فرمانبهره که جیکر نه کا، هر وه ها نه گهر بلیتته که سیك: سه د دینارم بؤ قهرز بکه ده دینارت دده مین. نه و هوش دروسته و مافی ده دیناره که ی هه یه، هر وه که له (تحفة) (و الشروانی) دا نه م مه سه لانه پوون کراونه وه.

(وَتَصَحَّ) جه عاله دروست ده بئ (عَلَى عَمَلٍ مَجْهُولٍ) له سهر کاریکی نه زاندرلو: که چؤ نیه تی و کات و شوینی به ریکی نه زاندرئی (وَكَذَا مَعْلُومٍ) هر وه ها له سهر کاریکی زاندرلویش دروست ده بئ، وه که بلئی: هر که سیك نه و شته م له و شوینه وه بؤ به پینیتته وه ماله وه م دیناریکی دده مین (فِي الْأَصَحِّ) له فرموده ی راستردا.

(وَيُشْتَرَطُ) بؤ دروستبوونی جه عاله به مهرج داده ندرئی (كَوْنُ الْجُعْلِ مَعْلُومًا) ده بی کرییه که زاندرلو بئ، به به لگه ی حه دیسه که ی پرابردو، که و ابو: (فَلَوْ قَالَ) نه گهر گوتی:

مَنْ رَدَّهُ فَلَهُ ثَوْبٌ أَوْ أَرْضِيهِ، فَسَدَّ الْعَقْدُ وَالرَّادُّ أَجْرُ مَثَلِهِ، وَلَوْ قَالَ مِنْ بَلَدٍ كَذَا فَرَدَّهُ مَنْ أَقْرَبَ مِنْهُ فَلَهُ قِسْطُهُ مِنَ الْجُعْلِ، وَلَوْ اشْتَرَكَ اثْنَانِ فِي رَدِّهِ اشْتَرَكَا فِي الْجُعْلِ، وَلَوْ اتَّزَمَ جُعْلًا لِمُعَيَّنٍ فَشَارَكَهُ غَيْرُهُ فِي الْعَمَلِ: إِنْ قَصَدَ إِعَانَتَهُ فَلَهُ كُلُّ الْجُعْلِ، وَإِنْ قَصَدَ الْعَمَلَ لِلْمَالِكِ فَلِلْأَوَّلِ قِسْطُهُ وَلَا شَيْءَ لِلْمُشَارِكِ بِحَالٍ،

(مَنْ رَدَّهُ فَلَهُ ثَوْبٌ) هر که سبک شت که م بۆ بهینیتته وه ماله وه م جلیکی دده مئی (أَوْ أَرْضِيهِ) یان پازی دده کم (فَسَدَّ الْعَقْدُ) مامله ته که به تال دهبی، چونکه نه زاندرلوه جله که، یان پازی کردنه که چی یه؟ به لام (وَلِلرَّادِّ أَجْرُ مَثَلِهِ) نه وه که سهی شت که ی هیناوه ته وه مافی کرئی وینهی کاره که ی هیه له سر کریده ره که، چونکه به خورایی کاره که ی نه کرده.

(و) هه روه ها (لَوْ قَالَ) نه گهر کریده ره که گوتی: (مِنْ بَلَدٍ كَذَا) هر که سبک نه و شت م له فلانه شاره وه بۆ بهینیتته وه نه م شاره، په نجا دیناری دده مئی (فَرَدَّهُ مِنْ أَقْرَبٍ مِنْهُ) کرینکاره که ش له شوینتیکی نزیکتره وه شت که ی هیناوه، نه وه کاته ش (فَلَهُ قِسْطُهُ مِنَ الْجُعْلِ) مافی به شه کرئی یه که ی هیه، که واته: نه گهر له نیوه ی ریگه وه بهینیتته وه، نه وه کاته مافی نیوه ی کرئی یه که ی هیه.

(وَلَوْ اشْتَرَكَ اثْنَانِ فِي رَدِّهِ) نه گهر نوو که س- یان زیاتر- ناگاداری بانگه وازی جه عال بوون و به هاوبه شی شت که یان هیناوه، نه وه کاته (اشْتَرَكَا فِي الْجُعْلِ) له کرئی یه که شدا دهبه هاوبه ش به گویره ی ژماره ی که سه کان، نه که به گویره ی کار کردنه که.

به لام (وَلَوْ اتَّزَمَ جُعْلًا لِمُعَيَّنٍ) نه گهر کریده ره که کرئی یه که ی خسته نه ستوی خوی بۆ کرینکاریکی دیارکراو، وه بلی: نه وزاد نه گهر تو نه وه کاره م بۆ بکه ی دیناریکت دده مئی (فَشَارَكَهُ غَيْرُهُ فِي الْعَمَلِ) جا به کیکی تر هاوبه شی ی له گه ل کرینکاره که کرد له و کاره دا، نه وه ته ماشا ده کرئی: (إِنْ قَصَدَ إِعَانَتَهُ) نه گهر نه م نووه مه مه به سستی یارمه تیدانی کرینکاره که بوئی، نه وه (فَلَهُ كُلُّ الْجُعْلِ) گشت کرئی یه که بۆ کرینکاره که یه، یارمه تیده ره که ش مافی هیچی نیه.

(و) هه روه ها (إِنْ قَصَدَ الْعَمَلَ لِلْمَالِكِ) نه گهر نووه مه که مه به سستی کارکردن بۆ بۆ کریده ره که، نه وه کاته (فِلِلْأَوَّلِ قِسْطُهُ) کرینکاره که ی یه که م به شه کرئی یه که ی خوی دهبیتتی: که نیوه یه، چونکه نیوه ی کاره که ی کرده، به لام (وَلَا شَيْءَ لِلْمُشَارِكِ بِحَالٍ) نووه مه که- که هاوبه شی کرده- هیچی ندریتتی به هیچ جوریک، چونکه کریده ره که هیچ کرئی یه که ی بۆ وی نه خستوته نه ستوی خوی و نه وه به خورایی کاره که ی کرده، که واته: نه گهر کرینکاره که ی یه که م نووه مه که ی به کرئی گرتبی تاکو یارمه تی بداء، نه وه کاته نووه مه که مافی کرئی یه که ی له سر کرینکاره یه که مه که هیه.

وَلِكُلِّ مِنْهُمَا الْفَسْخُ قَبْلَ تَمَامِ الْعَمَلِ، فَإِنْ فُسِّخَ قَبْلَ الشُّرُوعِ أَوْ فُسِّخَ الْعَامِلُ
 بَعْدَ الشُّرُوعِ فَلَا شَيْءَ لَهُ، وَإِنْ فُسِّخَ الْمَالِكُ بَعْدَ الشُّرُوعِ فَعَلَيْهِ أَجْرَةُ الْمُنْثَلِ فِي الْأَصْحَ،
 وَلِلْمَالِكِ أَنْ يَزِيدَ وَيَنْقُصَ فِي الْجُعْلِ قَبْلَ الْفَرَاغِ، وَفَائِدَتُهُ بَعْدَ الشُّرُوعِ وَجُوبُ
 أَجْرَةِ الْمُنْثَلِ، وَلَوْ مَاتَ الْأَبْقَى فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ أَوْ هَرَبَ فَلَا شَيْءَ لِلْعَامِلِ،

(وَلِكُلِّ مِنْهُمَا) بؤ هر یه کیکیان - له کریده ره که و له کریکاره که - دروسته (الْفَسْخُ قَبْلَ
 تَمَامِ الْعَمَلِ) مامله تیجه عاله هه لئوه شینیتته وه پیش نه وه ی کاره که ته واو بیئ: نینجا (فَبِإِنْ
 فُسِّخَ قَبْلَ الشُّرُوعِ) نه گهر پیش ده سستیگردنی کاره که مامله ته که هه لئوه شینندراوه: له
 لایه ن کریده ره که، یان له لایه ن کریکاره دیارکراوه که (أَوْ فُسِّخَ الْعَامِلُ بَعْدَ الشُّرُوعِ) یان له
 دوا ی ده سستیگردنی کاره که کریکاره که هه لئوه شانده وه، نه وه له هه ریدو مه سه له دا (فَلَا
 شَيْءَ لَهُ) کریکاره که مانی هیچ کرئی به کی نیه، چونکه له مه سه له ی یه که مدا هیچ کاریکی
 نه کردوه و له نووه میشدا به خووشی خوی مه به سستی کریده ره که ی به جئ نه میناوه.

که واو: (وَإِنْ فُسِّخَ الْمَالِكُ بَعْدَ الشُّرُوعِ) نه گهر له دوا ی ده سستیگردنی کاره که کریده ره که
 هه لئوه شانده وه، نه و کاته (فَعَلَيْهِ أَجْرَةُ الْمُنْثَلِ) له سه ری واجبه: کرئی هاوویننه ی نه وه نده
 کاره ی کراوه، بداته کریکاره که (فِي الْأَصْحَ) له فرموده ی پراستردا، چونکه به خورایی
 کاره که ی نه کردوه و واجبه ریز له کاره که ی بندری.

(وَلِلْمَالِكِ) بؤ کریده ره که دروسته: (أَنْ يَزِيدَ وَيَنْقُصَ فِي الْجُعْلِ قَبْلَ الْفَرَاغِ) کرئی به که زیاد
 بکاو که م بکا پیش ته واو بوونی کاره که (وَفَائِدَتُهُ بَعْدَ الشُّرُوعِ) سودی نه و گورانکاریه له
 دوا ی ده سستیگردنی کاره که نه مه یه: (وَجُوبُ أَجْرَةِ الْمُنْثَلِ) کرئی هاوویننه له سه ر
 کریده ره که واجب ده بین بؤ کریکاره که له به رامبه ر هه موو کاره که ی.

(وَلَوْ مَاتَ الْأَبْقَى فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ) نه گهر کزیله هه لاتووه که ی گه پانده وه و له پنگه دا مرد
 (أَوْ هَرَبَ) یان دیسان هه لاتوه، یان شته که ی دوزیه وه به لام پیش نه وه ی بیداته وه
 ده ست خاوه نه که ی، شته که فه وتا، یان ون بؤوه، یان زه وت کرا، یان به شیکی
 دیواره که ی دروست کرد نینجا رهوخا، یان نیوه ی جله که ی دوروی نینجا سوتا، له و
 مه سه لانه دا (فَلَا شَيْءَ لِلْعَامِلِ) کریکاره که مانی هیچ کرئی به کی نیه، چونکه کرداره که ی
 ته سلیمی کریده ره که نه کردوه و سودی نه گه یوه تن.

که واته: نه گهر به شیکی کاره که ی ته سلیمی کریده ره که کرد: وه ک نیوه ی جله که ی
 بدوروی ته سلیمی خاوه نه که ی بکا، نینجا له ده ست خاوه نه که ی دا بفه وتن، یان نیوه ی
 دیواره که دروست بکاو ته سلیمی خاوه نه که ی بکاو له ده سستی دا بهوخن، نه و کاته: مانی
 به شه کرئی به کی هه یه، هه روه ک له (تحفة) و (نهاية) دا فرموویانه.

شارهزاکردن:

ئەي خوینەری به پڕیز، هەر کاتیک دانەر دەلی:

- * رواه الشيخان، مەبەستی ئیمامی (البخاري و مسلم)ن.
- * رواه اصحاب السنن، مەبەستی ئیمامی (أبو داود و النسائي و الترمذي)ن.
- * هەر وهك له سەرچاوه كاندا فرموویانه، یان پوون كراوه ته وه، مەبەستی ئەم چوار كتیبە نه:

- ۱- (المجموع: شرح المذهب) دانراوی (الإمام النووي).
 - ۲- (تحفة المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام ابن حجر الهيثمي).
 - ۳- (نهاية المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الرملي).
 - ۴- (مغنی المحتاج: شرح المنهاج) دانراوی (الإمام محمد الخطيب الشربيني).
- جا ئەگەر به كێك له و چوارانه له گەلدا نهی، ئەو كاته دەلی:
- هەر وهك له زۆریه ی سەرچاوه كاندا...

ئەي قوتابی خوشهویست و پڕیزدار، تکیه:

- ۱- پێشهکیه که له بهرگی به کهمدا به بیرلێکردنه وه یه کی ورد بخوینه وه.
- ۲- بۆ تیگه پشتهی ئەم کتیبه پشت مەبەسته به تهنا زانستی خۆت، به لکو له لای مامۆستای ئایینی ببخوینه، چونکه چه ند پێناسه و زاواوه یه کی شرعی هه نه، له لای مامۆستای ئایینی باشر لێ تێ ده گی.

* دانراوه گانی تری دانەر:

- ۱- مۆنراوه ی ﴿ ئیمان و ئیسلام ﴾
- ۲- پوونکردنه وه ی ﴿ الأربعین النوویة ﴾
- ۳- عه قیده ی ئیسلامی ﴿
- ۴- پوونکردنه وه ی ﴿ العقیده الطحاویة ﴾
- ۵- چه ند گوئیك له ﴿ گولزاری ئیسلام ﴾
- ۶- پوونکردنه وه ی ﴿ متن فتح القریب ﴾
- ۷- پوونکردنه وه ی ﴿ قطر العارض فی علم الفرائض ﴾
- ۸- چۆنیه تی ﴿ حه ج و عومره ﴾

ناوه پۆکی بهرگی سنییه می ﴿ رَووناکِی (رَبِّ الْعَالَمِیْنَ) ﴾

لا پهره	بابهت	لا پهره	بابهت
۸۰	فروشتنی قهرسیل و په ریز.....	۳	(کتاب البیوع): په پتوکی کرپنو فروشتن.....
۸۶	کیشهی کرپانو فروشیار.....	۴	فروشتنی به ته له فون.....
۸۹	مامه ته کریله.....	۵	مهرجه کانی کرپانو فروشیار.....
۹۱	یاسی سه له لم.....	۶	کرپنو فروشتن له زورلیکړن.....
۱۰۳	یاسی قهرزدهان.....	۷	مهرجه کانی پاره و فروشلو.....
۱۰۶	په بیای قهرز.....	۱۳	پاره ی فروشلو که.....
۱۰۷	پیتناسی (ضرورة) او (حاجة).....	۱۴	کرپن و فروشتن له گو تره.....
۱۱۰	یاسی رهمن: پاره ته دانان.....	۱۶	پاشکو: چه ند فروشتنیکی نادروست.....
۱۱۸	سوده کان و فروشتنی پره منکراو.....	۱۶	فروشتنی تازه ل به کیشمان.....
۱۳۰	په یوه ندی قهرز به میرانمهر.....	۱۷	یاسی رپیا.....
۱۳۲	قهدهغه دانان له سفر قهرزدهار.....	۲۲	په بیای پاره و زپور زیو.....
۱۳۶	فروشتنی مالی قهرزدار.....	۲۸	په بیای لوی قولی.....
	حجر: قهدهغه دانان له سفر چه ند	۲۹	مامه له ته کانی قهدهغه کراو.....
۱۴۶	که سیک.....	۳۱	فروشتنی به مهرج.....
۱۴۷	یاسی بلوغیوونی مندال.....	۳۵	مامه له له سفر مامه له.....
۱۵۲	یاسی سه په رشتکاری مندال و شیت.....	۳۵	مهر زاد کړن.....
۱۵۳	مان چاکرکینه وه ی شیت و په تیم.....	۳۷	(احتکار) و نرخ دانان.....
۱۵۵	یاسی سونج: پیکه اتن.....	۳۸	نیک جیا کړنه وه ی یک مامه له.....
۱۶۰	مافه کانی هاربهش له نیوان خه لکدا.....	۴۱	په شیمان بوونه وه ی دانیشکه.....
۱۶۳	نیواری نیوان لوی خانوو.....	۴۳	په مهرج دانانی په شیمان.....
۱۶۷	کیشهی نیواری نیوان خانوو کان.....	۴۵	په شیمان بوونه وه ی عیدباری.....
۱۶۹	یاسی همواله کړن.....	۵۲	کیشهی عیدباری فروشلو که.....
۱۷۲	یاسی زامینی.....	۵۴	په شیمان بوونه وه ی فیلبازی.....
۱۷۵	که رده ن نازان کړن.....	۵۵	چاوپووشی له مرفی په شیمان.....
۱۷۶	یاسی که فیلابه تی.....	۵۶	په بیاری فروشلو پیش وهرگرتنی.....
۱۸۴	یاسی شریکایه تی- هاربه شی.....	۵۸	فروشتنی فروشلو پیش وهرگرتنی.....
۱۸۹	کیشهی هاربه شه کان.....	۶۰	فروشتنی (صک)- شیک.....
۱۹۰	هاربه شیه تی خیزانه کان.....	۶۰	کروپینه وه ی قهرزیک به شتیکی تر.....
۱۹۱	یاسی وکیلایه تی: په ریکاری.....	۶۳	چوتیه تی وهرگرتنی فروشلو که.....
۱۹۷	ده ستکاره کانی وه کیل.....	۶۵	کیشهی ته سلیم کړنی پاره و فروشلو که.....
۲۰۵	کیشهی له کارکه وتنی وه کیل.....		فروشتنه وه ی شتومک: به نرخ خوی، به زوره،
۲۱۱	اقرار: دانپیدا هیئان.....	۶۷	په قازانج.....
	دانپه تان به نه زادی که سیک و	۷۱	فروشتنی دروغت وینپینه کانی تر.....
۲۲۴	په ناوی خورکړنی مندالی خه لکی.....	۷۹	فروشتنی میوه و کشتوکان.....

ناوهرۆکی بهرگی سێیه می ﴿ رَووناگی رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

لا پەرە	بابەت	لا پەرە	بابەت
٢٢٣	کانگەکانی هاوێش لە نێوان خەلکدا.....	٢٢٨	پاسی (عارية)؛ خواستن.....
٢٢٧	اسی (وقف) کردن.....	٢٣١	بە خێوکردن و تۆڵە ی خواستروەک.....
٢٢٨	وەقف لە سەرکرو.....	٢٣٨	پاسی (غصب)؛ زۆتوکردن.....
٢٣٠	کۆتە ی وەقفکردن.....	٢٤٤	تۆڵە ی زەوتکرو و فەوتاوەکانی تر.....
٢٣١	مەرج و جێزەرەکانی وەقف.....	٢٤٧	تێگەندانی شتە ناشەرعیەکان.....
٢٣٥	ملکایەتی وەقف بۆ خۆیە.....	٢٤٩	کێشە ی خاوەنەکە و زەوتکار.....
٢٣٧	بێ کە لکبوونی وەقفکردووەکان.....	٢٥٨	تۆبە کردن لە حەرەم.....
٢٣٨	بێ کە لکبوونی مزگوت.....	٢٥٩	پاسی شوغفە.....
٢٣٩	گورستان و برەختی گورستان.....	٢٧١	مامەلتی تازا نەجی هاوێش.....
٢٤١	پاسی بە عەشین و فێاری.....		هەرۆه شائەنەرۆی مامەلتی قازانجی
	کێشە ی ژن و مێرد لە بارە ی خەشلی	٢٨١
٢٤٢	نێر.....	٢٨٤	پاسی باشەوانی (المساقاة).....
٢٤٥	بە خەشینەکانی دایک و باوک.....		سەپانی ی دانی ئۆ.....
	پاشکۆ: لە بارە ی بەرتیل و چەند	٢٨٥	بە بنەتو، بە نیوہتو.....
٢٤٩	بە خەشینک.....	٢٨٨	مامەلتی نیوہباغی.....
٢٥٠	هەرگرتەووی شتی و ئیوو.....	٢٩١	(اجارة)؛ بەگرتن و بەگرتن.....
٢٥٣	بەریاری تازەن و شتی تری ئوزرایوہ.....	٢٩٤	مامەلتی شووانکاری.....
	چۆتییەتی بەملککردنی شستی	٣٠٠	بەگرتن بۆ خۆبەرستی.....
٢٦٠	هەرگرتیوہ.....	٣٠٥	مامەلتی سەر قورفانە.....
٢٦٢	پاسی (لقيط)؛ مندالی فریلاو.....	٣٠٥	زامینی بەگرتن بەگرتن.....
٢٦٦	ئیسلامیون و کافر یونی مندال.....	٣٠٩	هەرۆه شانەوہ ی بەگرتن.....
٢٧٢	تۆمارکردنی مندالی خەلک بۆ خۆی.....	٣١٤	کێشە ی بەگرتن بەگرتن.....
	(جمالة)؛ بە مەرج دانانی گرتنەک لە بەرامبەر	٣١٤	زینلۆوکردنەو ی زەمینی مردوو.....
٢٧٣	کارێک.....		پاوان کردنی لەوەرگە ی گشتی و فرۆشتنی
٢٧٨	شارە زاکردن.....	٣٢٠	لەوەرگە ی گشتی - پووشانە.....
		٣٢١	سودەکانی هاوێش لە نێوان خەلکدا.....

دەربارەى شەرئەتى ئىسلام

۱- خۆاى گەورە دەفەرموئى: ﴿ فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ ﴾ (التوبة: ۱۲۲)، واتە: دەبوا لە ھەر ھۆزىكى موسولمانان كۆمەلىك راپەرىبان بۆ (جىھاد) كردن و كۆمەلىكىش بۆ خويندن، تاكو لە (شەرئەتى ئىسلام) تىبگن.

۲- پىئەمبەرى خۆشەويست ﷺ دەفەرموئى: ﴿ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ ﴾ رواه البخارى ومسلم، واتە: ھەر كەسنىك خۆاى گەورە بىھوئى چاكەى بداتى، لە (شەرئەتى ئىسلام) تىبگەتتى.

۳- نىمام (عمر بن الخطاب) دەفەرموئى: ﴿ تَفَقَّهُوا قَبْلَ أَنْ تَسْوَدُوا، فَمَنْ سَوَدَ قَوْمُهُ عَلَى فِقْهِ، كَانَ حَيَاةً لَهُ وَلَهُمْ ﴾ رواه الدارمي، واتە: لە (شەرئەتى ئىسلام) تىبگن پىش ئەوھى بكرىنە گەورە، چونكە ھەر كەسنىك (شەرخ) بزانى وگە لە كەى خۆى بىكاتە گەورە، ئەبىتە ھۆى ژيانىكى خۆش بۆ خۆى و بۆ ئەوان.

۴- نىمام (الأعمش) دەفەرموئى: ﴿ يَامَعْشَرَ الْفُقَهَاءِ أَأَنْتُمْ الْأَطِبَّاءُ وَكُنَّ الصَّيَادِلُ ﴾ رواه الصيمري، واتە: ئەى جىنى (شەرعزانان) ئىئوھ پزىشكن، ئىمەى (ھەيس گىرەوھەش) دەرمانناسى دەرمانخانەين.

۵- نىمام (الشافعي) دەفەرموئى: ﴿ مَنْ حَفِظَ الْفِقْهَ عَظَمَتْ قِيمَتُهُ وَمَنْ تَعَلَّمَ الْحَدِيثَ قَوِيَتْ حُجَّتُهُ ﴾ رواه ابن حجر الهيتمي، واتە: ھەر كەسنىك لە (شەرئەتى ئىسلام) شارەزا بىئى نرخی بەرز ئەبىتەوھ، ھەر كەسنىك (ھەيس) فىز بىئى بەلگەى بەھىز دەبىن.

۶- نىمامى (البخارى) دەفەرموئى: ﴿ هُوَ - أَيْ الْفِقْهُ - نَمْرَةٌ الْحَدِيثِ، وَلَيْسَ ثَوَابُ الْفَقِيهِ دُونَ ثَوَابِ الْمُحَدِّثِ ﴾ رواه القسطلاني، واتە: (شەرئەتى ئىسلام) بەرھەمى ھەيسە، پاداھتى (شەرعزان) كەمتر نىھ لە پاداھتى (ھەيس گىرەوھە).